

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om främjande av integration och att den gällande lagen med samma namn samtidigt upphävs. Syftet med lagen är att främja integration och goda befolkningsrelationer och därmed förstärka förverkligandet av invandrades likabehandling och jämställdhet. Syftet är också att främja invandrarnas sysselsättning, delaktighet, välfärd och hälsa. I propositionen föreslås att socialvårdslagen, lagen om fritt bildningsarbete, lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen samt andra lagar som har samband med förslaget till lag om främjande av integration ska ändras.

Integrationsfrämjande tjänster ska enligt förslaget ordnas som en del av kommunens nya integrationsprogram samt i form av andra integrationsfrämjande tjänster enligt det allmänna service-systemet. Kommunens integrationsprogram ska för invandrare i inledningsskedet utgöra en helhet av integrationstjänster, vars minimiinnehåll avses regleras i lag. Integrationsprogrammet ska åtminstone innehålla en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, en integrationsplan, en ny flerspråkig samhällsorientering, utbildning, annan service som främjar integration och sysselsättning och baserar sig på servicebehovet samt vägledning och rådgivning.

Avsikten med förslaget till lag om främjande av integration är att påskynda och effektivisera invandrarnas integration och sysselsättning genom att förbättra tillgången på vägledning och rådgivning, påskynda tillgången till tjänster och på ett mer heltäckande sätt nå ut till invandrarna så att de får tillgång till tjänsterna i inledningsskedet av invandringen samt genom att göra tjänsterna mer övergripande i inledningsskedet av integrationen. Med lagförslaget avses också att maximitiden för integrationsplanens varaktighet förkortas och att den fortsatta vägledningen till arbetslivet eller till allmänna sysselsättnings- eller utbildningstjänster effektiviseras. Propositionen avses öka integrationsplanernas målinriktning och stärka ett integrationsfrämjande arbetslivsperspektiv. Den språk- och integrationsutbildning som ingår i integrationsprogrammet utökas med slutttestning av språkkunskaperna och förutsättningarna för stödjande av självständiga studier ändras på så sätt att invandraren kan slutföra en självständig studiehelhet som stöds med utkomstskydd för arbetslösa och som har inletts medan integrationsplanen var i kraft. Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsstigar ska enligt förslaget effektiviseras genom att förstärka identifieringen av kompetens och sammanjämkningen av integrationsutbildning med andra sysselsättnings- och utbildningstjänster. Integrationen ska även främjas genom andra tjänster än de som finns i integrationsprogrammet, det vill säga som en del av offentliga arbetskraftstjänster, övrig kommunal basservice, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster eller organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet.

I propositionen föreslås en reglering av myndigheternas uppgifter och integrationsfrämjande samarbete samt om sammanjämkningen och uppföljningen av integrationsfrämjandet på olika förvaltningsnivåer. Integrering och sammanjämkning av integrationsfrämjande ska förstärkas genom att planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjande sammanjämkas med den övriga nationella, regionala och lokala planeringen. I synnerhet ska sammanjämkningen gälla integrationsfrämjandet inom sysselsättning, kompetensutveckling, välfärd och hälsa samt delaktighet. De ministerier som är centrala med avseende på integrationsfrämjande utveckling ska

vart och ett för sitt eget förvaltningsområde fastställa målen och åtgärderna för den integrationsfrämjande utvecklingen som en del av verksamhets- och ekonomiplaneringen inom sitt förvaltningsområde.

Genom lagen ska myndigheternas skyldigheter förtydligas och uppdateras så att de motsvarar de strukturella reformerna, inklusive införandet av välfärdsområden samt den regeringsproposition om arbetskraftsservicereform som lämnats till riksdagen samtidigt som denna proposition. Enligt förslaget ska kommunens ansvar för främjande av integration utökas och kommunen ska tilldelas uppgiften att utarbeta en bedömning kompetens och behovet av integrationstjänster samt integrationsplaner både för de invandrare som är anmälda som arbetslösa arbetssökande och de som står utanför arbetskraften. Genom lagen avser man i synnerhet se till att de integrationsfrämjande tjänsterna når ut till och omfattar invandrare som står utanför arbetskraften, såsom föräldrar som sköter barn i hemmet, samt förstärka sektorsövergripande integrationsfrämjande. För utsatta personer, såsom kvotflyktingar och ensamkommande minderåriga barn, är det väsentligt med samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet och för dem utarbetas ovannämnda bedömning och integrationsplan sektorsövergripande.

Genom lagen förtydligas anvisandet till kommunen för dem som får internationellt skydd samt olika myndigheters skyldigheter i inledningsskedet av mottagandet av kvotflyktingar. Ordnanandet av boende och stöd för ensamkommande barn och unga avses bli en del av den socialvård som ingår i välfärdsområdets organiseringsansvar.

Enligt lagförslaget ska till kommunerna och välfärdsområdena betalas en kalkylmässig ersättning till exempel för mottagning av personer som får internationellt skydd och ersättning för ordnande av integrationsfrämjande tjänster. För att förenkla ersättningssystemet ska en del av de kostnader som i nuläget ersätts separat, såsom kostnader orsakade av tolkning, inkluderas i den kalkylmässiga ersättningen. Dessutom föreslås det att kommunerna ska ersättas för en del av kostnaderna, till exempel för anordnande av den nya flerspråkiga samhällsorienteringen samt väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel, huvudsakligen som en del av statsandelen för basservice.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Beredning	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget	8
2.1 Invandring och invandrare i Finland	8
2.2 Lagstiftning och verksamhetsmiljö för främjande av integrationen	17
2.3 Integrationsfrämjande tjänster	28
2.4 Invandrabarn, invandrarungdomar och invandrarfamiljer	50
2.5 Anvisande till kommuner	60
2.6 Främjande av goda befolkningsrelationer och invandrarnas delaktighet	63
2.7 Finansieringen av integrationsfrämjandet	69
2.8 Informationssystem och rätt till information	76
3 Målsättning	79
4 Förslagen och deras konsekvenser	80
4.1 De viktigaste förslagen	80
4.1.1 Planeringen, utvecklingen, samordningen och uppföljningen av integrationsfrämjandet	80
4.1.2 Integrationsfrämjande tjänster och ordnandet av dem	81
4.1.3 Anvisande till kommuner	83
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	84
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	84
4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	84
4.2.1.2 Ändringar i finansieringssystemen	98
4.2.1.3 Konsekvenser för kommunekonomin	108
4.2.1.4 Inverkan på välfärdsområdenas finansiering	114
4.2.1.5 Konsekvenser för företagens ekonomi	116
4.2.1.6 Konsekvenser för hushållens ekonomi	117
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	119
4.2.2.1 Konsekvenser på nationell nivå	122
4.2.2.2 Konsekvenser för regionförvaltningen	126
4.2.2.3 Konsekvenser för kommunerna	130
4.2.2.4 Konsekvenser för välfärdsområdena	135
4.2.3 Övriga samhälleliga konsekvenser	137
4.2.3.1 Sociala och hälsorelaterade konsekvenser	140
4.2.3.2 Könskonsekvenser	143
4.2.3.3 Konsekvenser för barn	149
4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet	152
4.2.3.5 Konsekvenser för förverkligandet av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter	156
4.2.3.6 Konsekvenser för informationssamhället	160

5 Alternativa handlingsvägar	163
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	163
5.1.1 Målgruppen för integrationslagen	163
5.1.2 Integrationsplanens giltighetstid och föräldrar som vårdar barn hemma	165
5.1.3 Utveckling av invandrarnas kompetens	166
5.1.4 Sektorsövergripande tjänster	167
5.1.5 Finansieringen av tjänsterna	168
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	169
6 Remissvar	174
7 Specialmotivering	186
7.1 Lagen om främjande av integration	186
7.2 Socialvårdslagen	330
7.3 Lag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen	334
7.4 Lag om fritt bildningsarbete	335
7.5 Lag om utkomstskydd för arbetslösa	336
7.6 Läroplikslag	337
7.7 Lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	337
7.8 Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel	338
7.9 Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	338
7.10 Lag om statsandel för kommunal basservice	338
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	338
9 Ikraftträdande	340
10 Verkställighet och uppföljning	340
11 Förhållande till andra propositioner	344
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	346
12.1 Jämlikhet	347
12.2 Rörelsefrihet	350
12.3 Skydd för personuppgifter	350
12.4 Rösträtt och rätt till inflytande	372
12.5 Kulturella rättigheter	372
12.6 Rätt till social trygghet	373
12.7 Rättskydd	376
12.8 Kommunal och annan regional självstyrelse	380
12.9 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter	382
12.10 Bestämmelser på lägre nivå än lag	392
LAGFÖRSLAG	394
1. Lag om främjande av integration	394
2. Lag om ändring av socialvårdslagen	433
3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen	434
4. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	437
5. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	439

6. Lag om ändring av 5 § i läropliktslagen.....	442
7. Lag om ändring av 8 § i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	443
8. Lag om ändring av 38 e § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel	443
9. Lag om ändring av 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	444
10. Lag om ändring av 1 § i lagen om statsandel för kommunal basservice.....	445
BILAGOR.....	446
PARALLELLTEXTER	446
2. Lag om ändring av socialvårdslagen.....	446
3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen	448
4. Lag om ändring av lagen om fritt bildningsarbete	453
5. Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	456
6. Lag om ändring av 5 § i läropliktslagen.....	461
7. Lag om ändring av 8 § i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata	462
8. Lag om ändring av 38 e § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel	463
9. Lag om ändring av 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	464
10. Lag om ändring av 1 § i lagen om statsandel för kommunal basservice.....	464
FÖRORDNINGSUTKAST	466
1. Statsrådets förordning om bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster	466
2. Statsrådets förordning om flerspråkig samhällsorientering	467
3. Statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens och välfärdsområdets kostnader för främjande av integration.....	469
4. Statsrådets förordning om arvode och kostnadsersättning till företrädare för barn utan vårdnadshavare.....	470
5. Statsrådets förordning om uppgifter som ska sparas i den riksomfattande informationsresursen.....	473

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Riksdagen har i en skrivelse om hur integrationen fungerar¹ i enlighet med revisionsutskottets betänkande² förutsatt ett flertal åtgärder för att utveckla integrationsfrämjandet. Riksdagen har förutsatt att integrationsprocessen snabbas upp och verksamheten effektiviseras från det invandraren kommer till Finland, och att integrationsperioden förkortas. Riksdagen har förutsatt att det samlade ansvaret för integrationstjänsterna överförs till kommunerna och att integrationstjänster kan tillhandahållas i tillräcklig omfattning också på andra håll än i tillväxtcentra. Dessutom har riksdagen framhållit vikten av att främja sysselsättningen av kvinnor med invandrarbakgrund, förbättra kvaliteten på språkstudierna och inbegripa ett språkprov i dem, bättre beakta företagens behov och öka tredje sektorns och det fria bildningsarbetets andel. Riksdagen förutsätter också att regeringen omarbetar integrationslagen i sin helhet och övrig lagstiftning vid behov utifrån riksdagsbehandlingen av redogörelsen.

I statsminister Marins regeringsprogram³ ingår under den strategiska helheten *Ett Finland där förtroende och en jämlik arbetsmarknad råder* målet *Stabilitet och förtroende på arbetsmarknaden genom avtal*. Under detta mål ingår flera skrivningar om främjandet av integration av invandrare. Enligt regeringsprogrammet ska aktiv integration av invandrare i det finländska samhället stärkas, effektiviseras och påskyndas. Dessutom ska det enligt regeringsprogrammet upprättas ett övergripande åtgärdsprogram om behovet av att se över de integrationsfrämjande åtgärderna på basis av det betänkande av revisionsutskottet som godkänts av riksdagen.

I enlighet med riksdagens förutsättningar och skrivningarna i regeringsprogrammet beredde statsrådet en redogörelse för riksdagen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet⁴. Redogörelsen lämnades till riksdagen i juni 2021. Riksdagen har behandlat redogörelsen sedan september 2021 och lämnade ett betänkande (FvUB 10/2022 rd) i maj 2022. Beslutsförslaget i förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 10/2022 rd) var att redogörelsen godkänns med följande förslag till ställningstagande: ”Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant följer hur åtgärderna för att öka integrationsutbildningens, i synnerhet språkutbildningens, genomslagskraft och obligatoriet när det gäller att delta i språkkurser påverkar inlärningsresultaten samt ser till att språkstudierna utvecklas så att språkkunskaperna hos dem som flyttat till landet bättre än för närvarande motsvarar kraven på språkkunskaper i arbetslivet.”

Lagändringen har också samband med betydande förändringar i omvärlden som har konsekvenser även för fastställandet av myndighetsansvaret i integrationsfrämjandet. I och med social- och hälsovårdsreformen överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovården till välfärdsom-

¹ Riksdagens skrivelse RSk 35/2018 rd – EÄ 10/2017 rd Hur integrationen fungerar.

² Utskottsbetänkande ReUB 6/2018 rd – EÄ 10/2017 rd. Revisionsutskottet. Hur integrationen fungerar.

³ Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019. Ett inkluderande och kun-
nigt Finland. Statsrådets publikationer 2019:32.

⁴ Statsrådets redogörelse till riksdagen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet. Statsrådets publikationer 2021:63.

rådena från ingången av 2023. Lagen om främjande av integration måste därför beakta välfärdsområdenas roll i integrationsfrämjandet och deras samarbete med andra myndigheter, särskilt kommunerna. Dessutom har lagförslaget samband med propositionen med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd), som beretts vid arbets- och näringsministeriet. I den föreslås det att uppgifterna inom sysselsättnings- och näringstjänsterna överförs från arbets- och näringsbyråerna till i huvudsak kommunerna. Den centrala gruppen i lagen om främjande av integration är invandrare som registrerat sig som arbetslösa arbetssökande, och därmed överförs det övergripande ansvaret även för deras sysselsättnings- och integrations-tjänster till kommunerna.

Förslaget om integrationslagen bygger på ovan beskrivna förutsättningar av riksdagen och skrivningar i regeringsprogrammet samt på behandlingen av statsrådets redogörelse i riksdagen, och det beaktar förändringar i omvärlden (särskilt social- och hälsovårdsreformen och den arbetskraftsservicereform som nu är under beredning).

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet. En annan regeringsproposition om samma sak har tidigare lämnats till riksdagen och den har förfallit. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration (RP 96/2018 rd) skulle ha genomfört landskapsreformen inom integrationsfrämjandet. Propositionen förföll med stöd av 49 § 1 mom. i grundlagen.

Statsrådets redogörelse⁵ bereddes 2020–2021 i brett samarbete med intressentgrupperna. Beredningen genomfördes framför allt i samarbete mellan ministerierna och med representanter för kommunerna och andra myndigheter samt invandrar- och andra organisationer och föreningar. Samarbetet med intressentgrupperna har utifrån beredningen av statsrådets redogörelse fortsatt under beredningen av denna regeringsproposition.

Arbets- och näringsministeriet har i olika skeden av beredningen av denna regeringsproposition ordnat samrådsmöten om lagreformens mål och förslag. Propositionen har behandlats med andra ministerier i ett sådant samarbetsorgan som avses i 36 § i integrationslagen månatligen under perioden november 2021–september 2022 samt på andra separata möten mellan ministerierna.

Med bland annat andra myndigheter har det förts diskussioner enligt följande: november 2021–september 2022 på månatliga möten mellan arbets- och näringsministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralerna, 26.11.2021 i arbets- och näringsbyråernas och kommunförsökens nätverk, 8.12.2021 på månadsmötet för arbets- och näringsbyråernas ledning, 8.12.2021 och 20.12.2021 på mötet för ledningen för närings-, trafik- och miljöcentralernas näringsansvarsområden, 8.12.2021 och 23.6.2022 med arbetsmarknadsparterna i underarbetsgruppen för service, för-måner och delaktighet, 9.12.2021 och 1.6.2022 i uppföljningsgruppen vid Kompetenscentret för integration, 16.12.2021 på ett möte som ordnades av närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyl-land, 11.1.2022 i underarbetsgruppen för arbetskraftspolitikens servicestruktur, 5.5.2022 på ett möte vid närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanalund, 26.1.2022 på aktualitetsmötet för

⁵ Statsrådets redogörelse till riksdagen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet. Statsrådets publikationer 2021:63.

styrnings- och rådgivningsprojekt, 23.3.2022 på mötet för Lapplands partnernätverk för främjande av migration och integration, 30.3.2022 på mötet för Folkpensionsanstaltens nationella samarbetsgrupp, 6.4.2022 på Ungdomsgarantigruppens möte, 11.4.2022 på beredningsmötet för en kontaktyta för migration och integration i Egentliga Finland, 28.4.2022 på Från flykting till kommuninvånare-dagen, 5.5.2022 på ett möte som ordnades av närings-, trafik- och miljöcentralen i Kajanalund samt 31.5.2022 på en frågetimme på webben.

Dessutom har reformdiskussioner förts med Migrationsverket och Folkpensionsanstalten i synnerhet ur systemuppdateringarnas och informationstillgångens perspektiv och med regionförvaltningsverken ur familjegrupphemställsytens perspektiv i januari–maj 2022. Med representanter för landskapet Åland fördes diskussioner i juni och augusti 2022.

Med representanter för vissa kommuner fördes diskussioner kring beredningens särfrågor 10.12.2021, 20.1.2022, 25.1.2022 och 15.8.2022. Ett diskussionsmöte ordnades för alla kommuner och välfärdsområden 26.1.2022. Dessutom fördes diskussioner 30.11.2021, 1.2.2022, 21.3.2022 och 15.9.2022 i Kommunförbundets regi.

Organisationerna har hörts enligt följande: 18.11.2021 på partnerskapsprogrammets möte, 9.12.2021 och 1.6.2022 på mötet för uppföljningsgruppen för reformen av integrationslagstiftningen vid Delegationen för etniska relationer (ETNO), 2.2.2022 på ett webinarium som ordnades av partnerskapsprogrammet och ETNO, 28.2.2022 på mötet för Finlands Röda Kors organisationsnätverk och 9.3.2022 på Kyrkostyrelsens kamratmentorering.

Ett omfattande intressentgruppsmöte om revideringen av integrationslagen ordnades 2.5.2022. Mötet var öppet för alla och det samlade hundratals deltagare från alla ovannämnda parter och bland annat läroanstalter. Ett motsvarande möte hölls på svenska 17.5.2022.

En separat arbetsgrupp tillsattes till stöd för lagberedningen för reformen av tjänster för minderåriga ensamkommande barn och unga som beviljats uppehållstillstånd. Arbetsgruppen består av representanter för arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna i Nyland, Birkaland och Norra Österbotten, Esbo och Tammerfors stad samt Kommunförbundet. Arbetsgruppen sammanträdde 17.11.2021, 30.11.2021, 14.12.2021, 11.1.2022, 25.1.2022, 16.2.2022, 16.3.2022, 31.3.2022, 7.4.2022 och 9.6.2022.

Propositionsutkastet sändes på remiss 2.5.–10.6.2022.

Samråd enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) har hållits om regeringspropositionen och ärendet behandlades i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning 16.8.2022.

Handlingarna i anslutning till beredningen av regeringspropositionen finns tillgängliga i den offentliga webbtjänsten på <https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM100:00/2019>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Invandring och invandrare i Finland

Översikt av invandringen

Invandringen till Finland har varit mindre än till de flesta andra EU-länder. Det årliga antalet invandrare har dock ökat betydligt på 2000-talet och förväntas förbli på en högre nivå än tidigare också i fortsättningen. Ett större antal personer flyttar årligen till Finland än bort från Finland. Under de senaste tio åren har nettoinvandringen årligen varit cirka 15 000 personer. År 2020 flyttade 23 260 utländska medborgare till Finland, vilket motsvarar genomsnittet för de föregående fem åren.⁶

Vid utgången av 2020 bodde cirka 280 000 utländska medborgare och cirka 445 000 personer med utländsk bakgrund i Finland. Av dem som hade utländsk bakgrund var 51,7 procent män och 48,3 procent kvinnor. Antalet barn under 15 år med utländsk bakgrund var cirka 87 000, vilket är cirka 19,6 procent av alla personer med utländsk bakgrund. Andelen barn under 15 år med finländsk bakgrund var 15,2 procent.⁷

Människor flyttar till Finland av många orsaker. De viktigaste orsakerna i storleksordning har de senaste åren varit familj, arbete, studier och internationellt skydd. I synnerhet arbetsrelaterad invandring från länder utanför Europa har ökat. År 2020 beviljades sammanlagt 20 757 första uppehållstillstånd. Dessutom fattades 2 066 positiva beslut om asyl. Antalet registreringar av EU-medborgare uppgick till 7 629.⁸ Siffrorna för år 2020 var något lägre än året innan på grund av covid-19-pandemins inverkan.

Med anledning av att befolkningen åldras och den ekonomiska försörjningskvoten försämras strävar Finland efter att öka den arbets- och studierelaterade invandringen. Till följd av konflikter, klimatförändringen och befolkningstillväxten är det dock möjligt att också antalet personer som söker asyl i Finland kommer att öka. Flyttningsrörelser av alla ovannämnda orsaker kommer också att öka antalet personer som flyttat av familjeskäl. Då antalet invandrare ökar blir också främjandet av integrationen av större betydelse i synnerhet med avseende på arbete, välfärd och goda relationer mellan befolkningsgrupper. Behovet och utbudet av tjänster skiljer sig mycket mellan stora och små kommuner redan nu, och det kan antas att skillnaderna bara ökar i fortsättningen.

Av de utländska medborgare som bor i Finland var de fem största nationaliteterna år 2020 Estland, Ryssland, Irak, Kina och Sverige. De två klart största grupperna med utländsk bakgrund var år 2020 Ryssland och det forna Sovjetunionen samt Estland. Samma år flyttade flest utländska medborgare till Finland från Ryssland (2 282), Estland (1 666), Irak (1 154), Turkiet (1 050) och Ukraina (884).⁹ Tidigare flyttade man till Finland huvudsakligen från europeiska länder och närområdena (i synnerhet från Estland, Ryssland och forna Sovjetunionen), men i och med den ökade invandringen har också invandringens struktur förändrats i någon mån. Särskilt snabbt har invandringen från Asien ökat (30 procent av alla utländska medborgare år 2020), men samtidigt har Europa (inbegripet länder utanför EU) fortsatt vara den världsdel flest invandrat från (55 procent av alla som anlänt år 2020).¹⁰

⁶ Flyttningsrörelse, Statistikcentralen.

⁷ Befolkningsstrukturen, Statistikcentralen.

⁸ Statistik, Migrationsverket.

⁹ Befolkningsstrukturen, Statistikcentralen.

¹⁰ Flyttningsrörelse, Statistikcentralen.

Invandrare och personer med invandrarbakgrund är till åldersstrukturen yngre än majoritetsbefolkningen. Av dem som har utländsk bakgrund är över 80 procent under 50 år, medan 56 procent av dem som har finländsk bakgrund hör till den åldersgruppen.¹¹

Av dem som har ett främmande språk som modersmål bor cirka 73 procent i landskapen Nyland, Egentliga Finland och Birkaland. Liksom på andra håll i Västeuropa bosätter sig de flesta invandrare också i Finland i de största stadscentrumen. Av den del av hela landets befolkning som har ett främmande språk som modersmål bodde över 25 procent i Helsingfors och ungefär hälften i huvudstadsregionen år 2020.¹²

Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden

Sysselsättningsgraden bland personer med utländsk bakgrund var cirka 10–15 procentenheter lägre och arbetslöshetsgraden cirka 5–10 procentenheter högre än för personer med finländsk bakgrund. I november 2021 var antalet utländska arbetslösa arbetssökande (inklusive permitterade) enligt arbetsförmedlingsstatistiken 28 988, dvs. cirka 11 procent av alla arbetslösa arbetssökande¹³. En studie av antalet arbetslösa arbetssökande ger emellertid inte en helhetsbild av utlänningarnas arbetslöshet, eftersom en relativt sett större andel av utlänningarna genomgår olika slags service, såsom arbetskraftsutbildning och frivilliga studier. Behovet av arbetskraftsservice är stort särskilt under den första tiden i landet. Många som omfattas av arbetskraftsservice deltar i integrationsutbildning och studerar finska eller svenska.

Olika slags mätare och metoder inom statistiken gör det svårare att göra en exakt bedömning av sysselsättningsgraden.¹⁴ Finlands officiella och internationellt jämförbara sysselsättningsgrad baserar sig på en arbetskraftsundersökning som Statistikcentralen publicerat. Enligt den var sysselsättningsgraden för personer födda utomlands 64,5 procent år 2020 och sysselsättningsgraden för utländska medborgare 61,2 procent.¹⁵ Sysselsättningsgraden för personer födda utomlands var alltså 8,2 procentenheter lägre än för dem som är födda i Finland och sysselsättningsgraden för utländska medborgare 11,4 procentenheter lägre än för finländska medborgare. Enligt den sysselsättningsstatistik som baserar sig på administrativa register är sysselsättningsgraden för personer med utländsk bakgrund lägre. Enligt sysselsättningsstatistiken var sysselsättningsgraden för personer med utländsk bakgrund och födda utomlands 57,1 procent år 2019, vilket är 16,5 procentenheter mindre än för personer med finländsk bakgrund.¹⁶

¹¹ Befolkningsstrukturen, Statistikcentralen.

¹² Befolkningsstrukturen, Statistikcentralen.

¹³ Arbetsförmedlingsstatistik, Arbets- och näringsministeriet.

¹⁴ Sysselsättningsgraden studeras ofta både utifrån en enkätbaserad arbetskraftsundersökning och den registerbaserade sysselsättningsstatistiken. Finlands officiella sysselsättningsgrad baserar sig på en arbetskraftsundersökning och är också en internationellt jämförbar informationskälla. Arbetskraftsundersökningen kan dock på grund av positivt urval överskatta sysselsättningsgraden för utlänningar och personer födda utomlands. Sysselsättningsstatistiken å sin sida underskattar sysselsättningsgraden för personer med utländsk bakgrund, eftersom statistiken omfattar personer som fastställts som icke-sysselsatta men som de facto har flyttat ut ur landet utan att göra flyttansmälan. Dessutom beror skillnaderna i statistiken på olika definitioner av sysselsättningen och på mättidpunkterna.

¹⁵ Arbetskraftsundersökning, Statistikcentralen/Eurostat

¹⁶ Sysselsättning, Databas för integrationsindikatorer.

I sysselsättningsgraden för utlänningar förekommer emellertid stora skillnader mellan könen och olika nationaliteter. År 2020 var sysselsättningsgraden för utländska män (68,6 procent) enligt arbetskraftsundersökningen endast fem procentenheter lägre än sysselsättningsgraden för finländska män (73,6 procent). Sysselsättningsgraden för utländska kvinnor (52,6 procent) var nästan 20 procentenheter lägre än sysselsättningsgraden för finländska kvinnor (71,5 procent). Sysselsättningsgraden för EU-medborgare (exkl. finska medborgare) var en aning högre än för finska medborgare både bland kvinnor och män. Sysselsättningsgraden för utländska medborgare sjunker emellertid i synnerhet på grund av sysselsättningsgraden för kvinnor som är tredjelandsmedborgare (41,3 procent), som var 30 procentenheter lägre än sysselsättningsgraden för finska medborgare.¹⁷

Sysselsättningsgraden för personer med utländsk bakgrund stiger avsevärt medan personerna bor i landet. Av denna orsak är också sysselsättningsgraden för dem som är *födda* utomlands klart högre än för utländska *medborgare*. Sysselsättningsnivån för kvinnor med utländsk bakgrund stiger under tiden i landet snabbare än för män.

Enligt sysselsättningsstatistiken stiger sysselsättningsgraden för de kvinnor med utländsk bakgrund som är födda utomlands med över 60 procent efter tio år i landet, men når ändå inte helt sysselsättningsgraden för de män med utländsk bakgrund som är födda utomlands. Sysselsättningsgraden stiger under vistelsen i landet i alla grupper av ursprungsländer, men i synnerhet bland personer med asiatisk och afrikansk bakgrund, vilka har en mycket låg utgångsnivå som också förblir lägre än bland andra invandrare.¹⁸

Sysselsättningsgraden för utländska medborgare är enligt arbetskraftsundersökningen något högre i Finland än genomsnittet för EU-länderna. Jämfört med de övriga nordiska länderna har utländska medborgare lättare att få jobb i Finland än i Sverige, men svårare än i Danmark och Norge. Det är dock mera meningsfullt att i stället för absoluta sysselsättningsgrader granska skillnaderna i sysselsättningsgraderna jämfört med ländernas medborgare, eftersom samma strukturella faktorer på arbetsmarknaden påverkar sysselsättningen av såväl landets medborgare som utländska medborgare. I Finland var skillnaden i sysselsättningsgraden mellan utländska medborgare och finska medborgare 11,5 procentenheter år 2020, vilket är mer än i Danmark och Norge men klart mindre än i Sverige.¹⁹ De här skillnaderna berättar dock inte nödvändigtvis hur integrationen har lyckats i olika länder eller hurudan invandring som har skett där. I Finland är sysselsättningsgraden för personer med flyktingbakgrund betydligt lägre än i de övriga nordiska länderna.²⁰

Utöver i sysselsättningsgraden skiljer sig ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund också på många andra sätt jämfört med personer med finländsk bakgrund. Personer med utländsk bakgrund är oftare deltidsanställda och visstidsanställda och ofta i arbeten som inte motsvarar deras utbildning. Långtidsarbetslöshet är emellertid inte lika vanligt hos

¹⁷ Arbetskraftsundersökning, Statistikcentralen/Eurostat

¹⁸ Sysselsättning, Databas för integrationsindikatorer.

¹⁹ Arbetskraftsundersökning, Statistikcentralen/Eurostat

²⁰ Brell, C. & Dustmann, C. & Preston, I. 2020. The Labour Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries. Journal of Economic Perspectives. Vol 34:1. S. 94-121. <https://pubs.aea-web.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.34.1.94>.

personer med utländsk bakgrund som hos personer med finländsk bakgrund. Personer med utländsk bakgrund är också minst lika sannolikt företagare som personer med finländsk bakgrund.²¹

Typiska utmaningar på individnivå när det gäller möjligheten att få jobb för personer med utländsk bakgrund är bristande kunskaper i de inhemska språken och att personens utbildning och arbetserfarenhet inte lämpar sig för den finländska arbetsmarknaden samt avsaknad av nätverk som stöder möjligheten till sysselsättning. Utbildningen har ett tydligt samband med sysselsättningen, men när det gäller personer med utländsk bakgrund verkar detta samband vara svagare än när det gäller personer med finländsk bakgrund, i synnerhet för högutbildade och i synnerhet kvinnor.²²

Även om kompetensen och andra sysselsättningsfrämjande omständigheter är i sin ordning, är vägen in på den finländska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund betydligt svårare än för personer med finländsk bakgrund på grund av diskriminering på arbetsmarknaden och i samhället. På basis av en undersökning råder en etnisk hierarki på den finländska arbetsmarknaden. För att få delta i en anställningsintervju måste en person med irakisk bakgrund skicka in tre gånger fler arbetsansökningar och en person med somalisk bakgrund fyra gånger fler än en person med finländsk bakgrund, även om alla sökandes utbildning, arbetserfarenhet och kunskaperna i finska motsvarar varandra.²³

Utgångspunkterna på den finländska arbetsmarknaden för personer med flyktningbakgrund är klart sämre än för andra invandrargrupper. Medan de som kommer på grundval av arbete redan har en arbetsplats och lämplig kompetens för åtminstone en arbetsgivares behov, anländer personer med flyktningbakgrund till landet utan kontakter och ofta utan språkkunskaper eller sådan kompetens som direkt lämpar sig för den finländska arbetsmarknaden. Personer med flyktningbakgrund anländer till landet för att få skydd mot förföljelse eller hot om förföljelse. En del har trauman eller hälsoproblem som försämrar arbetsförmågan. Andra faktorer som försvårar sysselsättningen är bland annat diskriminering på arbetsmarknaden, obehandlade sjukdomar och skador, utmaningar i språkinläringen och oro över de anhörigas svåra situation i ursprungslandet²⁴. Å andra sidan är en del av dem som har flyktningbakgrund mycket kompetenta och välutbildade, men deras kompetens kan inte utnyttjas tillräckligt effektivt.

Omedelbart efter att uppehållstillstånd beviljats är sysselsättningsgraden hos personer med flyktningbakgrund nära noll. På grund av den låga utgångsnivån ökar sysselsättningsgraden betydligt

²¹ Sysselsättning, Databas för integrationsindikatorer.

²² Larja, L. 2019. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella, Teoksessa Kazi, V. & Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. ANM guider och övriga publikationer. 2019:10. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>.

²³ Ahmad, A. 2019. Kokeellinen tutkimus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä suomalaisilla työmarkkinoilla. Teoksessa Kazi, V. & Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. ANM guider och övriga publikationer. 2019:10. Arbets- och näringsministeriet. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-487-7>.

²⁴ Asikainen, E. (red.). 2020. Sivuääniä: Asiakkaiden, asiakastyötä tekevien ja verkostotoimijoiden näkemyksiä pakolaistaustaisten ohjauksesta. Rapporter 2020:9. Närings-, trafik- och miljöcentralen. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-873-4>.

under vistelsen i landet då olika tjänster och kontakter i samhället stöder kompetensen, språkkunskaperna, hälsan och nätverken. Enligt en undersökning om arbete och välfärd för personer med utländsk härkomst (Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointi -tutkimus, UTH) som baserar sig på enkätmaterial är sysselsättningsgraden för personer med flyktningbakgrund efter 5–10 års vistelse i landet 30 procent och efter mer än 10 års vistelse i landet 52 procent²⁵. Utifrån registermaterialet är situationen sämre. Sysselsättningsgraden för personer med ursprung i Afghanistan, Irak och Somalia stiger under de tio första åren, men stannar på en nivå på 20–40 procent oberoende av ursprungsland och flyttår. Ett positivt fenomen är dock att sysselsättningsgraden för personer med flyktningbakgrund som anlänt på 2000-talet i genomsnitt har stigit snabbare än för dem som anlänt till Finland tidigare.²⁶

Den låga sysselsättningsgraden för kvinnor som flyttat till landet och den höga andel som står utanför arbetskraften förklaras av såväl faktorer på individ-, familje- och gruppnivå som strukturella faktorer. Kvinnor som flyttat till landet upplever att de största hindren för sysselsättning är brister i språkkunskaperna, få relationer till majoritetsbefolkningen samt brister i utbildning, arbetserfarenhet och tillgång till information.²⁷

Den låga sysselsättningsnivån förklaras emellertid inte heller av att arbetslösheten är högre bland kvinnor än bland män, utan av det att kvinnorna står utanför arbetskraften. Enligt arbetskraftsundersökningen är de utländska männens deltagarfrekvens (andel som hör till arbetskraften av personer i yrkesverksam ålder) nästan lika hög som de finländska männens deltagarfrekvens. Deltagarfrekvensen för utländska kvinnor är dock cirka 15 procentenheter lägre än hos finländska kvinnor och deltagarfrekvensen för andra länder än EU-länder rentav 25 procentenheter lägre än hos finländska kvinnor.²⁸

En central faktor som förklarar varför invandrarkvinnor står utanför arbetskraften är orsaken till inresan. Kvinnor flyttar betydligt mer sällan än män till Finland på grund av arbete och klart oftare av familjescäl. En orsak till att de står utanför arbetskraften är också familjebildning och den ojämna fördelningen av omsorgsansvaret inom familjen. Kvinnor som flyttar till Finland får i genomsnitt fler barn och i lägre ålder än kvinnor som är födda i Finland. Enligt UTH-undersökningen hade hela 37 procent av kvinnor med utländsk bakgrund barn när de var i åldern 20–24 år.²⁹ Å andra sidan är skillnaderna i det totala fertilitetstalet inte särskilt stora mellan dem

²⁵ Nieminen, T. & Sutela, H. & Hannula, U. (red.) 2015. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Statistikcentralen. https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_uso_201500_2015_16163_net.pdf.

²⁶ Sarvimäki, M. 2017. Labour market integration of refugees in Finland. VATT Research Reports 185. <https://vatt.fi/documents/2956369/4207575/t185.pdf>.

²⁷ Martelin, T. & Nieminen, T. & Väänänen, A. & Toivanen, M. Työ ja työllistymisen esteet. Teoksessa Kuusio, H. & Seppänen, A. & Jokela, S. & Somersalo, L. & Lilja, E. (toim.) Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Rapport 2020:1. Institutet för hälsa och välfärd. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-034-1>.

²⁸ Arbetskraftsundersökning, Statistikcentralen/Eurostat

²⁹ Sutela, H. (2016): Lähi-idästä ja Afrikasta kotoisin olevien naisten kotoutumiseen kiinnitettävä huomiota. Tieto & trendit 2016:2. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/lahi-idasta-ja-afrikasta-kotoisin-olevien-naisten-kotoutumiseen-kiinnitettava-huomiota/>.

som har finländsk bakgrund och dem som har utländsk bakgrund. År 2020 var det totala fertilitetstalet³⁰ för utlänningar 1,8 och för hela befolkningen 1,4.

Barnens ålder och antal inverkar på sysselsättningen på mycket olika sätt för mödrar med utländsk och finländsk bakgrund. Medan sysselsättningsgraden för mödrar med finländsk bakgrund är högre än för barnlösa kvinnor, är sysselsättningsgraden för mödrar med utländsk bakgrund långt från sysselsättningsgraden för barnlösa kvinnor. Av mödrar med utländsk bakgrund som har barn som är under tre år är under en tredjedel i arbete, medan hälften av mödrarna med finländsk bakgrund redan arbetar då. När det yngsta barnet är 3–7 år är nästan alla (86 procent) av mödrarna med finländsk bakgrund i jobb jämfört med att endast hälften av mödrarna med utländsk bakgrund är i jobb då och endast 64 procent av utländska mödrar med barn i skolåldern. Bland mödrar med finländsk bakgrund har antalet barn snarare en höjande inverkan i fråga om sysselsättningsgraden, medan ett enda barn hos mödrar med utländsk bakgrund sänker sysselsättningen med tio procentenheter och tre eller fler barn med 30 procentenheter.³¹

Eftersom kvinnor med utländsk bakgrund får fler barn än kvinnor med finländsk bakgrund och eftersom de har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än kvinnor med finländsk bakgrund, försvårar de negativa incitamentsverkningarna av stödet för hemvård av barn sannolikt mer just övergången till arbetskraften för kvinnor med utländsk bakgrund som stått utanför arbetskraften.³² Kvinnor med utländsk bakgrund använde oftare och längre stödet för hemvård än kvinnor med finländsk bakgrund i slutet av 2000-talet, men skillnaderna har sedan minskat.³³ Enligt Folkpensionsanstaltens statistik var 16 procent av dem som fick stöd för hemvård av barn år 2019 sådana som hade främmande språk som modersmål. Av de barn som är födda de senaste åren är 13–15 procent födda av en mamma med ett främmande språk som modersmål, så andelen kvinnor med ett främmande språk som modersmål som får stöd för hemvård är en aning högre än den andel som fått barn. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik fick 9 564 utländska medborgare stöd för hemvård år 2019, varav 9 procent var män och 91 procent var kvinnor. Mödrar som har en svag ställning på arbetsmarknaden sammanlänkar oftare än andra föräldradledighetsperioder och stöd för hemvård.³⁴

Sannolikheten för att kvinnor med utländsk bakgrund stannar hemma kan för sin del öka på grund av att kvinnorna inte nås och deras behov av integrationstjänster inte kartläggs systematiskt. Det finns luckor också i utbudet av flexibla integrationstjänster som lämpar sig för livssituationen. I anslutning till detta har det i regeringsprogrammet särskilt ställts som mål att invandrarkvinnors deltagande i integrations- och språkutbildning ska säkerställas. Också OECD

³⁰ Det totala fertilitetstalet berättar hur många barn en kvinna beräknas föda under sitt liv, om fertilitetstalen per åldersgrupp förblir samma som det år som beräkningen grundar sig på.

³¹ Sutela, H. (2016):

³² Larja, L. 2019. Kurronen, S. 2021. Maahanmuuttajanaisten loukku. EVA Arvio 2021:30.

<https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2021/02/eva-arvio-030.pdf>

³³ Tervola, J. 2015. Maahanmuuttajien kotihoidontuen käyttö 2000-luvulla. Yhteiskuntapolitiikka. 80(2015):2. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504162727>.

³⁴ Räsänen, T., Miettinen, A. & Saarikallio-Torp, M. 2020: Äidin työmarkkina-asema ja lasten kotihoidon pituus. T&Y 1/2020. <https://labore.fi/t&y/aidin-tyomarkkina-asema-ja-lasten-kotihoidon-pituus/>

har fäst uppmärksamhet vid detta. Enligt OECD:s rapport borde Finland utveckla systemet för att nå invandrarkvinnor för integrationstjänsterna samt integrationens koppling till arbetslivet.³⁵

En betydande höjning av sysselsättningsgraden bland invandrare är svår att genomföra enbart genom integrationsfrämjande tjänster och integrationslagstiftning, eftersom många faktorer som gäller arbetsmarknadens strukturer inverkar på möjligheten att få jobb, såsom olika incitament för att ta emot arbete, lagstiftning om anställning och uppsägning av arbetstagare, beskattningen och efterfrågan på olika slags färdigheter och kompetens. Å andra sidan påverkas möjligheten att få arbete också av diskriminering såväl på arbetsmarknaden som på andra håll i samhället. I någon mån kan man inverka på diskrimineringen genom lagstiftning, men främjandet av samhällets mottaglighet är långsamt och betydligt mer omfattande än lagstiftningen.

Det finns mycket forskning om aktiv arbetskraftspolitik, men resultaten är i viss mån osäkra och kontextbundna. Därför är det inte på basis av en trovärdig undersökning av effekterna klart vart resurserna i första hand borde riktas. I fråga om sysselsättningseffekterna finns det mest belägg för subventionering av arbete, dvs. i praktiken av den positiva effekten av lönesubvention (inom den privata sektorn)³⁶. De positiva effekterna av en aktiv arbetskraftspolitik kan dock vara större än genomsnittet för de grupper vars servicebehov är störst (till exempel långtidsarbetslösa och invandrare). Det finländska registermaterialet har visat att integrationsplanerna och deras tjänster betydligt ökar deltagarnas inkomstnivå på lång sikt.³⁷

Inte heller undersökningar om effekterna som gäller de andra nordiska länderna ger klara svar på hur sysselsättningen bland invandrare främjas på ett effektivt sätt. I Danmark höjde ett mer omfattande tillhandahållande av lönesubvention och arbetspraktik som en del av integrationsprogrammet betydligt sysselsättningsgraden på kort sikt för de män som deltog i programmet, men i fråga om kvinnorna var effekten mycket liten.³⁸ I Sverige höjde reformen av integrationsprogrammen deltagarnas inkomstnivå avsevärt, men kanalen för påverkan blev oklar (ökad finansiering, koordinationsansvaret från kommunerna till centralförvaltningen, ökad koppling av tjänsterna till arbetslivet, förkortande av programmens längd, förbättrande av de ekonomiska incitamenten).³⁹ Sysselsättningsgraden för personer med flyktningbakgrund i Norge är högst

³⁵ OECD. 2018. Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and Their Children in Finland, OECD Publishing.

³⁶ Butschek, S. & Walter, T. 2014. What active labour market programmes work for immigrants in Europe? A meta-analysis of the evaluation literature. *IZA Journal of Migration*. 3:48 (2014). <https://doi.org/10.1186/s40176-014-0023-6>.

³⁷ Sarvimäki, M. & Hämmäläinen, K. 2016. Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Policies. *Journal of Labor Economics*. 34(2). S. 479–508. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/683667>.

³⁸ Arendt, N. J. 2020. Labor market effects of a work-first policy for refugees. *Journal of Population Economics*. 35. S. 169–196. <https://doi.org/10.1007/s00148-020-00808-z>.

³⁹ Qi, H. & Irastorza, N. & Emilsson, H. & Bevelander, P. 2021. Integration policy and refugees' economic performance: Evidence from Sweden's 2010 reform of the introduction programme. *International Migration*. 59:4. S. 42-58. <https://doi.org/10.1111/imig.12813>.

bland de nordiska länderna⁴⁰, men också där är det svårt att konstatera orsakssambanden. Möjliga faktorer som stöder sysselsättningen kan vara en tydlig riktning av utbildningsresurserna på dem vars utbildningsnivå är lägst vid ankomsten till landet eller det att det i integrationslagstiftningen tydligt anges olika slags servicestigar för invandrare i olika situationer.

Invandring och regionernas livskraft

Flyttningsrörelsen och befolkningsutvecklingen påverkar kommunernas och regionernas livskraft. Flyttningsrörelsen har ökat under hela 2000-talet och den innefattar utöver invandring även flyttningsrörelsen mellan olika regioner och flytt som sker inom stadsregionerna. Antalet regioner med flyttningsöverskott är mindre än förr och invandringen är inom flera regioner den enda faktorn som ökar invånarantalet. Flyttningsrörelsen är riktad mot tillväxtcentren hos såväl personer med finländsk bakgrund som personer med utländsk bakgrund.

Invandring, mångfald och internationell kompetens spelar en allt större roll för utvecklingen av regioners och kommuners livskraft, och genom att knyta internationella experter till näringslivets tillväxt- och internationaliseringstjänster kan man avsevärt främja regioners och kommuners konkurrenskraft och attraktionskraft för olika typer av företags- och innovationsverksamhet. Kommunernas viktigaste uppgift är att skapa gynnsamma förhållanden för tillväxt, arbete och näringsliv. Bland annat den lokala näringspolitiken och att allmänt främja sysselsättningen samt att skapa en gynnsam miljö för innovationer hör till kommunernas uppgift.

I och med att befolkningen blir äldre kommer den finländska arbetsmarknaden att utöver den befintliga arbetskraftsreserven behöva en aktiv, organiserad och riktad arbetsrelaterad invandring för att stödja en fungerande arbetsmarknad och ekonomisk tillväxt. Samtidigt är det dock behövligt att på ett bättre sätt än för närvarande satsa på att utnyttja kompetensen hos de invandrare som bor i Finland, såsom examensstuderande och personer som flyttat till Finland av andra orsaker, på arbetsmarknaden och i företagets tillväxt, internationalisering och innovationsverksamhet. Invandrarbefolkningen är till sin åldersstruktur yngre än majoritetsbefolkningen och invandringens betydelse för utbudet på arbetskraft och därigenom för försörjningskvoten under de kommande decennierna är avsevärd, förutsatt att invandrarna tar sig ut på arbetsmarknaden.

Det är också viktigt att utländska experter flyttar till Finland så att företagen och innovationsverksamheten växer och blir mera internationella samt för att locka investeringar. En kunnig, mångsidig arbetskraft främjar mångfald och innovativitet på arbetsmarknaden och hos företagen samt Finlands attraktionskraft som ett målland för kompetent arbetskraft. Mångkulturella städer skapar ofta en grogrund för utvecklingen av innovativ och kreativ ekonomisk verksamhet och övrig verksamhet. Dessutom för invandrarna med sig nya tillvägagångssätt samt internationella kompetensnätverk och internationellt kapital och de breddar den finländska språkreserven och målländerna för företagsverksamheten. För närvarande drar företagen i sin internationalisering och i sitt exportfrämjande i mycket begränsad mån nytta av kännedomen om ursprungsländerna och nätverken hos invandrare som bor i Finland.

⁴⁰ Hernes, V. & Arendt, N. J. & Joona, P. A. & Tronstadt, K. R. 2019. Nordic integration and settlement policies for refugees: A comparative analysis of labour market integration outcomes. Nordic Council of Ministers. 2019:529. 10.6027/TN2019-529.

Statsminister Sanna Marins regering godkände den 16 juni 2020 det förvaltningsövergripande programmet Talent Boost för invandring av experter, arbetstagare, studerande och forskare. Programmet har som mål att öka invandringen av experter för att stärka sysselsättningsgraden i Finland, högskolornas kvalitet, mångfald och internationalisering, tillväxten i fråga om företag och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet, internationalisering och förnyelse samt möjligheterna att få investeringar till Finland.

Programmet främjar även åtgärder genom vilka invandrarna bättre än tidigare kan bli en del av näringslivets ekosystem och innovationsverksamhet. Samtidigt stärker programmet kopplingen mellan de internationella studerande som avlägger examen i Finland och näringslivet och arbetsmarknaden i Finland. På regional nivå genomförs åtgärdsprogrammet i synnerhet genom den så kallade Talent Hub-servicemodellen. Genom att skapa smidiga servicekedjor över organisationsgränserna för internationella talanger samt för företag och andra organisationer som behöver dem för modellen samman aktörer som har anknytning till internationella talanger och rekrytering i regionen. Dessutom ska internationella experter som flyttat från Finland bidra till att stärka relationerna mellan Finland och hemlandet för att stödja i synnerhet företagens internationella affärsverksamhet.

2.2 Lagstiftning och verksamhetsmiljö för främjande av integrationen

Lagstiftning för främjande av integrationen

Den gällande lagen om främjande av integration (1386/2010, integrationslagen) trädde i kraft den 1 september 2011. Totalreformen av den lagstiftning som reglerar integrationen återspeglade att Finland på 2000-talet tydligt har förändrats till ett invandringsland. Syftet med integrationslagen är att stödja och främja integration och möjligheterna för de invandrare som av olika grunder flyttar till Finland att aktivt delta i samhällsverksamheten i Finland. Invandrarna ska erbjudas åtgärder och tjänster som främjar och stöder integrationen, såsom undervisning i finska eller svenska och information om samhället, kulturen och möjligheterna till sysselsättning och utbildning speciellt då de är nya i landet. Målet är att de åtgärder och tjänster som det föreskrivs om i lagen ska göra det möjligt för invandrare att uppnå en med den övriga befolkningen likvärdig ställning i samhället, med avseende på såväl rättigheter som skyldigheter. Likaså är målet att främja invandrarnas möjligheter att få information och stöd för sin individuella och familjens integration genast efter att de har kommit till landet, då behovet av information och stöd är som störst.

Ett centralt syfte med integrationslagen är att effektivisera vägledningen både till basservicen och till integrationsfrämjande specialtjänster genom bestämmelser som ger alla invandrare rätt till öppna inledande väglednings- och rådgivningstjänster. Det första skedet av rådgivningen består av skriftlig eller elektronisk basinformation om det finländska samhället och om möjligheterna att få stöd för integration. Informationen har översatts till många språk och ska tillhandahållas alla invandrare. Dessutom ska myndigheterna ge råd om de tjänster som finns inom det egna ansvarsområdet samt vid behov vägleda invandraren till tjänster som tillhandahålls av andra myndigheter samt till individuell inledande kartläggning. Likaså är det viktigt att ge vägledning till olika organisationer och annan fritidsverksamhet. Med hjälp av de inledande tjänsterna och den långsiktiga vägledningen kan man stödja övergången till utarbetandet av en personlig integrationsplan, integrationsutbildning, olika sysselsättningsfrämjande tjänster samt arbetslivet.

I integrationslagen finns också bestämmelser om myndigheternas integrationsfrämjande uppgifter. Utgångspunkten i lagen är sektorsövergripande inslag och främjande av integrationen på ett omfattande sätt som en del av olika politiska områden och ett led i det sektorsövergripande samarbetet kring genomförandet av de integrationsfrämjande tjänsterna. Integrationsfrämjande tjänster tillhandahålls också som tjänster enligt det allmänna servicesystemet, om vilka det föreskrivs särskilt i lagstiftningen om dem, till exempel i författningar om undervisningsväsendet, social- och hälsovården samt främjande av sysselsättningen. Bestämmelser om myndigheternas uppgifter finns bland annat i kommunallagen (410/2015), lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009), lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (1369/2014), lagen om välfärdsområden (611/2021) och lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Ansvaret för att ordna social- och hälsovården och räddningsväsendets uppgifter överförs till välfärdsområdena den 1 januari 2023 enligt lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen (616/2021).

Central reglering för främjande av integrationen är också de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, grundlagen (731/1999), diskrimineringslagen (1325/2014) samt allmänna förvaltningslagar såsom förvaltningslagen (434/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, främjande av sysselsättningen, hälso- och sjukvård (med vissa undantag), socialvård, undervisning, kultur, idrott, ungdomsarbete samt övriga angelägenheter som enligt grundsatserna i självstyrelselagen ska hänföras till landskapets lagstiftningsbehörighet. Också främjande av integration hör till Ålands lagstiftningsbehörighet och landskapet har också sin egen landskapslag (2012:74) om främjande av integration. Ålands integrationslag gäller personer som flyttat till Åland och som har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (301/2004) eller vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilka ett uppehållskort enligt utlänningslagen har beviljats. I Ålands integrationslag föreskrivs det emellertid inte särskilt till exempel om erhållande av ersättningar, utan ersättningar enligt integrationslagen betalas också till kommunerna i landskapet Åland. Enligt 27 § i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet bland annat i fråga om förmynderskap, familjeförhållanden och barns rättsliga ställning.

Riksdagen har förutsatt en reform av integrationslagen och en överföring till kommunerna av helhetsansvaret för integrationsfrämjande tjänster.⁴¹ Av denna anledning revideras lagen om främjande av integration. Vid beredningen ska annan samtidigt pågående beredning beaktas, i synnerhet överföringen av arbetskraftsservicen till lokal nivå och reformen av lagstiftningen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen samt de nya välfärdsområdenas roll i främjandet av integrationen. Överföringen av ansvaret för att ordna social- och hälsovård från kommunerna till välfärdsområdena samt de strukturella reformer som är under beredning föranleder ett behov att förtydliga i synnerhet myndighetsansvaret i integrationslagen. I statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet har det framförts förslag till lösningar och frågor som behöver utredas för att genomföra totalreformen av integrationslagen. Det är skäl att reformera integrationslagen utifrån riksdagsbehandlingen av redogörelsen.

⁴¹ Riksdagens revisionsutskotts betänkande om regeringens årsberättelse 2020, ReUB 8/2021 rd.

I samband med reformen av integrationslagen behöver också flera olika anknyttande lagar ändras, i synnerhet när det gäller bestämmelser i socialvårdslagstiftningen om ordnande av stöd och boende för barn och unga som anlänt till landet som minderåriga utan vårdnadshavare.

Målgrupper för och skyldigheter enligt integrationslagen

Integrationslagen tillämpas på personer som har ett sådant giltigt uppehållstillstånd i Finland som avses i utlänningslagen (301/2004) eller vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilka ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen har beviljats.

En del av tjänsterna enligt integrationslagen har i synnerhet riktats till arbetslösa arbetssökande samt till invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd under de första åren efter ankomsten till landet. Enligt 10 § i integrationslagen ska arbets- och näringsbyrån inleda den inledande kartläggningen för dem som är anmälda som arbetslösa arbetssökande och kommunen för dem som får utkomststöd. Dessutom kan arbets- och näringsbyrån eller kommunen inleda en inledande kartläggning även för en annan invandrare, om han eller hon begär det och anses vara i behov av det. Utifrån den inledande kartläggningen bedömer arbets- och näringsbyrån eller kommunen om invandraren behöver en sådan integrationsplan som avses i 11 §. Invandraren har rätt till en integrationsplan om han eller hon är arbetslös arbetssökande eller annat än tillfälligt får utkomststöd i enlighet med lagen om utkomststöd. En integrationsplan kan utarbetas också för andra invandrare om det utifrån den inledande kartläggningen bedöms att de behöver en plan för främjande av integrationen. I integrationsplanen kan det till exempel avtalas om integrationsutbildning eller stödjande av frivilliga studier.

Integrationen är en för invandraren individuell process som sker i interaktion med det omgivande samhället och som förutsätter att invandraren själv är aktiv och engagerad. Invandraren har också skyldighet att delta i de tjänster som erbjuds honom eller henne. Enligt integrationslagen är en invandrare skyldig att iakttä sin integrationsplan och söka sig till och delta i den undervisning, de åtgärder och tjänster som överenskommits i planen. Om invandraren utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med att utarbeta en integrationsplan, i översynen av planen eller i en överenskommen åtgärd i planen får enligt den föreslagna paragrafen hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststödet sänkas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomststöd. Riksdagen (FvUB 10/2022 rd) har ansett det motiverat att de integrationsfrämjande åtgärderna görs mer förpliktande och att det finns tillräckliga incitament för att delta i språkutbildning och annan integrationsfrämjande utbildning.

Rätten till arbetslöshetsförmåner som betalas under tiden för integrationsplanen bestäms enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och rätten till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd. Under den tid som integrationsplanen gäller tillämpas på den arbetssökande också den så kallade nordiska modellen för arbetskraftsservice som trädde i kraft den 1 maj 2022, i enlighet med vilken de arbetssökande i regel ska söka fyra arbetsmöjligheter per månad. I och med reformen graderades också de påföljder som hänför sig till arbetslöshetsförmånerna.

Enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) är var och en skyldig att enligt bästa förmåga dra försorg om sig själv, vilket innebär att personer i arbetsför ålder som har arbetsförmåga och ansöker om utkomststöd är skyldiga att anmäla sig som arbetslös arbetssökande (2 §). I praktiken kan arbetslösa invandrare få utkomststöd i stället för utkomstskydd för arbetslösa till exempel när deras jobbsökning inte är i kraft eller man inte hunnit fatta beslut om utkomstskydd för

arbetslösa. Invandrare kan också beviljas utkomststöd för att komplettera arbetsmarknadsstödet och andra förmåner, till exempel familjeförmåner. Till exempel är syftet med förmåner som betalas under familjeledigheter att möjliggöra att en förälder kan sköta ett litet barn hemma, och integrationskundernas rätt till familjeförmåner får inte begränsas även om de försummar att genomföra sin integrationsplan.

Regeringen har inlett en reform av den sociala tryggheten vars syfte ur individens synvinkel är att åstadkomma ett system som är tydligare och fungerar bättre och som gör det möjligt att samordna arbete och social trygghet i föränderliga livssituationer. Kommittén för social trygghet ska se över den sociala tryggheten som helhet. Invandrare är inte en separat grupp med avseende på den sociala tryggheten, utan de utmaningar som invandrarna står inför är likadana som för alla andra. Förbättrande av sysselsättningen är en av de viktigaste åtgärderna för att säkerställa finansieringsbasen för systemet för social trygghet och säkerställa utbudet av de tjänster som människorna behöver.

Arbets- och näringsbyrån har fått information om arbetslösa arbetssökande när de anmält sig som arbetssökande till arbets- och näringstjänsterna. Möjligheten att nå dem som står utanför arbetskraften för integrationsfrämjande tjänster är däremot splittrad. De kommuner som tillhandahåller integrationstjänster har inte täckande registerinformation om de personer som av olika orsaker flyttar till Finland och kommunen och hör till målgruppen. Enligt 87 a § i integrationslagen får kommunen av Folkpensionsanstalten uppgifter om invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd så att en inledande kartläggning kan inledas.⁴² Med stöd av 87 a § i integrationslagen har Folkpensionsanstalten sänt kommunerna cirka 700–800 meddelanden per år. Sändandet av meddelanden har automatiserats. När det gäller dem som står utanför arbetskraften är antalet meddelanden överraskande litet. Antalet täcker inte alla invandrare som står utanför arbetskraften och inte till exempel personer som får familjeförmåner. Kommunerna får inte för närvarande samlade uppgifter om de övriga invandrare som står utanför arbetskraften.

På personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen tillämpas bestämmelserna i 5 kap. om anvisande till kommuner samt bestämmelserna i 6 kap. 45–49 § om ersättning till kommunen för kostnader. Följaktligen avtalar kommunen samt närings-, trafik- och miljöcentralen om kommunplatser och anvisande till kommuner av personer som får internationellt skydd. Kvotflyktingar, personer som får internationellt skydd och andra som anges i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen är ofta den enda målgrupp som kommunen har information om och till vilken kommunen oftast har riktat invandrings- och integrationstjänster. Kvotflyktingar som får internationellt skydd nås mest systematiskt i kommunerna i samband med inresan i landet, men det är svårare att nå alla som självständigt flyttar från förläggningen till kommunerna, eller anländer på grundval av familjeåterförening samt andra invandrare. Också på grund av flytt mellan kommunerna har kommunerna inte heltäckande information om personer avsedda i 2 § 2 och 3 mom. som bor i en kommun. Man bör dock förbättra möjligheten att för integrationstjänster nå dessa personer som till exempel är i utsatt ställning på grund av internationellt skydd.

Det är också skäl att närmare granska gruppen av andra invandrare som står utanför arbetskraften, så att de kan nås för integrationsfrämjande tjänster i ett tidigt skede efter invandringen och

⁴² Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, lagen om ändring av lagen om utkomststöd och vissa lagar som har samband med dem, RP 217/2016 rd.

så att sysselsättningspotentialen ska kunna bedömas noggrannare i fråga om denna grupp. År 2018 fanns det över 400 000 personer med utländsk bakgrund i Finland och av dem stod omkring hälften utanför arbetskraften. Procentuellt var 50 procent av de som har utländsk bakgrund och 53 procent av de som har finländsk bakgrund utanför arbetskraften. Största delen av dem som står utanför arbetskraften är emellertid inte potentiell arbetskraft, eftersom till exempel barn i åldersgruppen 0–14 år, pensionärer och skolelever hör till denna kategori. Arbetskraftspotential finns dock utöver bland studerandena i synnerhet i ”restkategorin” *andra som står utanför arbetskraften*. Till denna kategori hörde 2 procent av dem som har finländsk bakgrund, men hela 14 procent av dem som har utländsk bakgrund. Andra med utländsk bakgrund som stod utanför arbetskraften uppgick till cirka 55 000 och av dem hörde cirka 45 000 till bostadsbefolkningen.⁴³

Av personer med utländsk bakgrund som hör till bostadsbefolkningen var cirka 19 000 män och 26 000 kvinnor i kategorin *andra som står utanför arbetskraften*. Nästan två tredjedelar av personerna var i åldern 18–39 år. Något under hälften av personerna hade bott i landet i mindre än fyra år. Ungefär en tredjedel av männen och ungefär två tredjedelar av kvinnorna hade barn. Antalet personer vars yngsta barn var i åldern 0–2 år var cirka 10 000 och antalet vars yngsta barn var i åldern 3–5 år var cirka 3 000. För att sysselsättningspotentialen hos invandrare som står utanför arbetskraften ska kunna utnyttjas förutsätts dock att de kan nås bättre än tidigare och att potentiella personer kan hänvisas till tjänster som främjar integration och sysselsättning. Det har bedömts att en registerbaserad lösning krävs för att målgruppen ska nås på ett heltäckande sätt.

I synnerhet möjligheten att nå föräldrar som sköter barn hemma och få dem att delta i tjänsterna bör förbättras så att invandrarkvinnors delaktighet och sysselsättning samt hela familjens integration kan stödjas bättre än för närvarande. En effektivisering av invandrarkvinnors integration och sysselsättning inverkar både på kort och lång sikt också på bland annat integreringen av invandrarnas barn och unga. Utifrån forskningsresultaten har det bedömts att integrationen av barn med utländsk bakgrund kan förbättras genom att öka sysselsättningen för deras föräldrar och utveckla språkkunskaperna. Också riksdagen förutsätter i sitt ställningstagande utifrån ett utskottsbetänkande (ReUB 6/2018 rd) att regeringen utan dröjsmål vidtar åtgärder för att främja sysselsättningen av kvinnor med invandrabakgrund. Invandrarkvinnor ska enligt riksdagen sättas som en speciell målgrupp i fråga om tjänster som främjar integrationen. Genom att förbättra möjligheterna att nå dem som står utanför arbetskraften kan man också förbättra ställningen för invandrarkvinnor och sporra till exempel mödrar som sköter barn hemma i deras integration genom att tillhandahålla lämpliga tjänster för dem.

Om en invandrarförälder sköter ett barn hemma med hjälp av stöd för hemvård av barn, ska man i den situationen iaktta bestämmelserna om stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Enligt 3 § i den lagen är en förutsättning för att få stöd för hemvård att det till familjen hör minst ett barn under tre år som har rätt till stöd för hemvård och rätt till småbarnspedagogik och som faktiskt är bosatt i Finland men inte har en av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken. Stöd för hemvård kan under vissa förutsättningar beviljas också för ett barn som är under skolåldern men inte deltar i kommunal småbarnspedagogik. I samma 3 § föreskrivs det också separat om rätt till stöd i fall där det hör ett adoptivbarn till familjen. Stöd för hemvård av barn betalas inte om det för barnet för samma

⁴³ Sysselsättning, Integration databas. En del av dem som syns som personer utanför arbetskraften i registeruppgifterna kan i verkligheten ha flyttat bort från landet.

tid betalas vissa förmåner enligt sjukförsäkringslagen som nämns i 3 §. Den begränsning av deltagandet i integrationsåtgärder som familjeskyldigheterna medför har beaktats genom lagstiftningen på så sätt att integrationsplanen kan förlängas motsvarande moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighetens längd. Denna möjlighet till förlängning gäller inte vårdledighet.

Invandrare har möjlighet till en inledande kartläggning och utarbetande av en integrationsplan under tre år från inresan i landet. Denna tidsram är inte flexibel även om invandraren är familjeledig. De som arbetar med invandrarkvinnor har rapporterat att tidsgränsen på tre år hinner gå ut för en del av kvinnorna utan att de har förstått att de då går miste om möjligheten att få en integrationsplan och integrationstjänsterna enligt den. För dem som redan fått en integrationsplan men som på grund av moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet är förhindrade att delta i integrationsåtgärder förlängs maximitiden för integrationsplanen med en tid som motsvarar avbrottet. Denna förlängning gäller emellertid inte vårdledighet.

Möjligheten enligt integrationslagen att förlänga maximitiden för integrationsplanen till högst fem år har gjort situationen flexiblare. Det har framförts att en del kvinnor med flera barn på grund av tidsbegränsningarna i integrationslagen i viss mån uteblir från möjligheten att delta i integrationsutbildning. I synnerhet för att utveckla språkkunskaperna och främja integrationen för invandrarkvinnor med flera barn behövs flexibla lösningar och tjänster redan innan integrationsutbildningen inleds. På det sättet förebyggs negativa konsekvenser av lagstiftningen.

Dessutom föreskrivs det i integrationslagens 27–28 § om stöd och boende för barn och unga personer som bor i landet utan vårdnadshavare och i 7 kap. om företrädande av barn som bor i landet utan vårdnadshavare.

Planering, genomförande och uppföljning av integrationsfrämjandet

Arbets- och näringsministeriet har det allmänna ansvaret för främjandet av integrationen. Arbets- och näringsministeriet svarar för den allmänna utvecklingen, planeringen och styrningen av den integrationsfrämjande politiken, samordningen av integrationspolitiken och främjandet av goda etniska relationer samt den riksomfattande bedömningen och uppföljningen av integrationspolitiken och främjandet av goda etniska relationer.

Vid sidan av arbets- och näringsministeriet är undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och miljöministeriet centrala aktörer inom utvecklingen, styrningen och genomförandet av integrationsfrämjandet. Ett lagstadgat integrationsfrämjande samarbetsorgan mellan ministerierna sammanträder regelbundet och styr och följer upp statens program för integrationsfrämjande och den övriga utvecklingen inom främjandet av integrationen. Statens program för integrationsfrämjande och samarbetsorganet för integrationsfrämjande har skapat fungerande ramar för regelbundet samarbete mellan ministerierna i frågor som gäller integrationen. Detta har stärkt främjandet av integrationen som helhet.

Statens program för integrationsfrämjande innehåller riksomfattande mål för integrationspolitiken och åtgärder för att nå dem. Under statsminister Marins regeringsperiod har statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet⁴⁴ undantagsvis ersatt statens program för integrationsfrämjande. I redogörelsen bemöts förslaget till ställningstagande i revisionsutskottets betänkande ReUB 6/2018 rd och verkställandet av riktlinjerna för integrationen i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering.

Kompetenscentret för integration av invandrare, som finns i anslutning till arbets- och näringsministeriet, producerar en kunskapsbas för integrationspolitiken och upprätthåller ett riksomfattande system för uppföljning av integrationen. Uppföljningssystemet producerar som indikatorer mätbara uppgifter om integrationen av befolkningen med utländsk bakgrund i anslutning till sysselsättning, utbildning, välfärd och delaktighet samt samhällets mottaglighet.

Utifrån uppföljningsuppgifterna offentliggörs för varje regeringsperiod en helhetsöversikt över integrationsläget i Finland. Dessutom producerar kompetenscentret för integration av invandrare årligen flera separata rapporter om olika delområden av integrationen. Som en del av uppföljningssystemet tillhandahåller kompetenscentret också en regelbundet uppdaterad statistikdatabas som beskriver sysselsättningen och levnadsförhållandena för befolkningen med utländsk bakgrund.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar för utvecklingen, samarbetet, samordningen och uppföljningen på det regionala planet av integrationsfrämjandet. Till deras ansvar hör också stödet och rådgivningen till arbets- och näringsbyråerna och kommunerna, styrningen av arbets- och näringsbyråerna i arbetet med att främja integrationen och sysselsättningen samt planeringen, upphandlingen och tillsynen i fråga om integrationsutbildningen. Dessutom ansvarar centralerna för uppgörandet och genomförandet av en regional strategi för anvisande av flyktingar till kommunerna. Närings-, trafik- och miljöcentralen avtalar om inrättandet av familjegrupper och andra bostadsenheter för minderåriga som bor i landet utan vårdnadshavare samt svarar för uppgifter i anslutning till tillsynen över deras verksamhet. Det är också närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgift att främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer. Enligt lagen kan närings-, trafik- och miljöcentralen tillsätta en regional kommission för invandrarfrågor. Kommissionen har till uppgift att utveckla och planera integrationen av invandrare samt arbeta för likabehandling.

De uppgifter som gäller den regionala samordningen, planeringen, styrningen och uppföljningen av främjandet av invandrarnas integration har koncentrerats till sju närings-, trafik- och miljöcentraler, som med undantag av närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland har hand om dessa uppgifter inom ett utvidgat verksamhetsområde. Andra uppgifter som har att göra med främjande av integration sköts vid alla närings-, trafik- och miljöcentraler. Syftet är att effektivisera användningen av de tillgängliga resurserna samt att stärka förankringen av målen med integration och goda etniska relationer i närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet och strategier mera allmänt. Styrningen av närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet i uppgifter som gäller främjande av integration och goda etniska relationer har gjort verksamheten

⁴⁴ Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet, Statsrådets publikationer 2021:62.

mera planmässig och lett till ökat samarbete mellan de olika närings-, trafik- och miljöcentralerna. Närings-, trafik- och miljöcentralernas roll påverkas eventuellt av den revidering av lagstiftningen om närings-, trafik- och miljöcentralerna som är under beredning.

Regionförvaltningsverket deltar i planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar invandrades integration i ärenden som hör till dess verksamhetsområde och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid anordnandet av andra tjänster och åtgärder som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde. Vid regionförvaltningsverket behandlas främst tjänster för invandrare som gäller social- och hälsovård, utbildning och det övriga bildningsväsendet samt bedöms tjänsternas tillgänglighet och kvalitet. Regionförvaltningsverkets roll i uppgifter som anknyter till främjandet av invandrarnas integration verkar ha blivit liten då närings-, trafik- och miljöcentralerna i huvudsak ansvarar för främjandet av integrationen på regional nivå.

På lokal nivå har kommunen ansvar för främjandet av integrationen. Kommunen är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet, planeringen och uppföljningen av främjandet av integrationen. Arbets- och näringsbyråerna har det huvudsakliga ansvaret för främjandet av integrationen av de invandrare som anmält sig som arbetssökande, medan kommunen ansvarar för invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd eller som står utanför arbetskraften. Som en del av uppföljningen och utvecklingen av integrationen genomfördes utredningar för arbets- och näringsbyråerna⁴⁵ och kommunerna⁴⁶ år 2020. I utredningarna kartlades myndigheternas synpunkter på omfattningen av den integrations- och basservice som tillhandahålls av kommunen och genom arbets- och näringsstjänsterna samt på utmaningarna i verksamheten. I utredningarna konstaterades ett behov att utveckla de tjänster och servicestigar som leder till arbetslivet i samarbetet med arbets- och näringsstjänsterna och kommunerna och med beaktande av varandras tjänster. Kommunen ska se till att integrationen av invandrare som har rätt till en integrationsplan men som står utanför arbetskraften främjas genom de åtgärder och tjänster som anges i integrationslagen. Riksdagen har också i sitt betänkande (ReUB 8/2021 rd) förutsatt att tjänster för främjande av integrationen kan tillhandahållas i tillräcklig omfattning också på andra håll än i tillväxtcentra.

Enligt integrationslagen är målet för kommunens och de andra lokala myndigheternas integrationsfrämjande att lokalt eller regionalt stödja internationalism, jämlikhet och likabehandling samt främja en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper. Målen i lagen kan främjas bland annat genom att man utvecklar en varierande stads- och servicestruktur, erbjuder lämpliga lokaler samt förhindrar att invandrarna segregeras i egna bostadsområden. Dessutom ska invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning. Enligt integrationslagen kan kommunen eller flera kommuner tillsammans i samarbete med lokala arbetsmarknads-, företag- och frivilligorganisationer tillsätta en delegation på lokal nivå. Delegationen

⁴⁵ Karinen, R. & Kortelainen, J. & Luukkonen, T. & Jauhola, L. (2020a). Handledning och tjänster för integrationsklienter vid arbets- och näringsbyrå. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:31. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162302/TEM_2020_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁴⁶ Owl Group 2020: Handledning och tjänster i kommunerna för invandrarkunder utanför arbetskraften. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:31. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162306/TEM_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

planerar och utvecklar främjandet av integrationen och förbättrar etniska relationer. Kommunen och arbets- och näringsbyrån kan dessutom göra upp lokala eller regionala samarbetsavtal om anordnandet av åtgärder och tjänster inom sitt område.

I integrationslagen föreskrivs det om skyldighet att delta i ett sektorsövergripande samarbete. I samarbetet deltar kommunen, arbets- och näringsbyrån, polisen, organisationer, föreningar och sammanslutningar. Också andra myndigheter kan delta i främjandet av integrationen. I en serviceenkät⁴⁷ som som riktades till kommunerna år 2016 utreddes hur nöjd man var med samarbetet med statsförvaltningen, tredje sektorn och privata aktörer. Nöjdast var man i kommunerna med samarbetet med tolktjänsterna, polisen, närings-, trafik- och miljöcentralen samt frivilligorganisationerna. Minst nöjd var man med samarbetet med grannkommunerna, arbets- och näringsbyrån, de regionala företagstjänsterna och inrikesministeriet. Samma enkät riktades också till arbets- och näringsbyråerna.⁴⁸ Arbets- och näringsbyråerna är nöjdast med samarbetet med dem som tillhandahåller frivillig utbildning och arbetskraftsutbildningar, polisen och närings-, trafik- och miljöcentralen. Det mesta missnöjet med samarbetet bland de svarande riktades mot kommunernas hälso- och sjukvård, de regionala företagstjänsterna samt kommunernas sysselsättande åtgärder. Av kommunerna önskade man aktivitet till exempel när det gäller att stödja de klienter som det är svårast att sysselsätta, men samtidigt var man medveten om kommunernas anspråkslösa resurser.

I de största städerna har man skapat mångsidiga och multiprofessionella kompetenscentrum för att främja och påskynda sysselsättningen av invandrarna. Helsingfors inledde verksamheten vid Stadin osaamiskeskus år 2016 med egen finansiering, men i andra städer har verksamheten inletts med särskild finansiering. De första statsunderstöden för kommunernas kompetenscentrumverksamhet beviljades i slutet av 2018. Dessutom har finansiering ur statsbudgeten för 2020–2022 anvisats för utveckling och etablering av kompetenscentrumverksamhet.

Samarbetet på kommunal nivå ska ytterligare befästas så att de viktigaste verksamhetsområdena, såsom undervisnings-, kultur-, idrotts- och ungdomsväsendet samt de myndigheter som ansvarar för boende och planering, genomgående deltar i utvecklandet av integrationsfrämjandet. Dessutom ska arbetskraftsmyndigheterna, polisen och övriga aktörer, såsom organisationer, aktivt kopplas in i samarbetet. Ett fungerande samarbete med kommunen och de lokala organisationerna skapar ramarna för att tjänstehelheter som motsvarar invandrarnas individuella behov kan byggas upp av servicen hos olika myndigheter och goda befolkningsrelationer främjas.

I integrationslagen föreskrivs det om kommunens program för integrationsfrämjande, där det ställs lokala mål för integrationsfrämjande för fyra år. Närings-, trafik- och miljöcentralen, arbets- och näringsbyrån, Folkpensionsanstalten och övriga myndigheter på kommunens område ska inom sitt eget ansvarsområde på kommunens initiativ delta i utarbetandet och genomföran-

47 Arbets- och näringsministeriet 2016. Serviceenkät till kommunerna. Rapport. Arbets- och näringsministeriets publikationer 23/2016. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74934/TEMrap_23_2016.pdf?sequence=1.

48 Arbets- och näringsministeriet 2016. Serviceenkät riktad till arbets- och näringsbyråerna. Rapport. Arbets- och näringsministeriets rapporter 24/2016. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74935/TEMrap_24_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

det av programmet och i uppföljningen av dess verkställighet. Lokala invandrar-, frivillig-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer och religiösa samfund kan i behövlig omfattning delta i utarbetandet och genomförandet av programmet samt i uppföljningen av dess verkställighet.

Kommunens program för integrationsfrämjande har utarbetats i de kommuner som har tagit emot personer som fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd och i de flesta andra kommuner. Genom utarbetandet av programmet för integrationsfrämjande har frågor som gäller integrationsfrämjandet i många kommuner blivit en del av kommunens strategiska planering i enlighet med syftet med integrationslagen. Genom att främjandet av integrationen blivit en del av kommunens allmänna planering har de viktigaste kommunala sektorernas deltagande i integrationsplaneringen främjats. Programmet för integrationsfrämjande är också en förutsättning för vissa ersättningar som staten betalar till kommunen i enlighet med 6 kap. i integrationslagen.

Utifrån den utredning⁴⁹ som arbets- och näringsministeriet beställt kan man sannolikt bedöma att kommunens program för integrationsfrämjande i viss mån är ett nyttigt redskap vid kommunens planering av integrationsfrämjandet. Programmen för integrationsfrämjande har varit mycket olika i kommuner av olika storlek som tagit emot olika antal invandrare. Det är fråga om ett separat dokument där de ansvariga instanserna tydligt angetts och andra myndigheter och instanser deltar i den sektorsövergripande beredningen av det. Det är viktigt att planeringen, styrningen och uppföljningen av integrationsfrämjandet oftare än för närvarande blir en del av kommunens övriga planering. Regleringen i fråga om programmet för integrationsfrämjande bör utvärderas och göras ändamålsenligare.

Det kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen som inleddes i mars 2021 är viktigt för främjandet av integrationen och sysselsättningen av arbetslösa invandrare. Målet med kommunförsöken är att effektivare än för närvarande främja sysselsättningen och vägledningen till utbildning av arbetslösa arbetssökande och att ta fram nya lösningar för tillgången på kunnig arbetskraft. Till försöken styrs alla invandrare inom försöksområdena som antingen är arbetslösa eller får arbetskraftsservice vid arbets- och näringsbyråerna i försöksområdena. Regeringen fortsätter att bereda en överföring av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna så att uppgifterna kan överföras vid ingången av 2025.

Kommunförsöket med sysselsättning, skapandet av välfärdsområden och den föreslagna överföringen av arbetskraftsservicen till kommunerna har betydande återverkningar på de administrativa och praktiska strukturerna för integrationsfrämjandet. Närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas och kommunernas minskande personresurser innebär utmaningar för främjandet av integration också i fråga om planering, styrning och uppföljning. Den integrationsfrämjande politiken är till sitt innehåll starkt sektorsövergripande och förutsätter nära samarbete mellan olika förvaltningsområden på såväl riksomfattande som regional och lokal nivå. Den nuvarande modellen där integrationsfrämjandet planeras, styrs och följs upp på både riksomfattande, regional och lokal nivå fungerar bra.

49 Koskinen, L. & Kettunen, P. (2022): Utredning om kommunernas program för integrationsfrämjande. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2022:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-736-6>.

I fråga om den personalorganisation i kommunerna och välfärdsområdena som hänför sig till överföringen av ansvaret för att ordna social- och hälsovård är det skäl att beakta det att personalen överförs med sina uppgifter från kommunen till välfärdsområdet. Kommunen ska även framöver ha personal för kommunens integrationsfrämjande uppgifter enligt integrationslagen, såsom utarbetandet av den inledande kartläggningen och integrationsplanen. För närvarande har man i en del kommuner kunnat sköta integrationsfrämjandet och socialvårdsuppgifter inom samma enhet.

Människorättsförpliktelser som är bindande för Finland

De internationella människorättskonventionerna som är bindande för Finland förpliktar Finland på samma sätt som den nationella lagstiftningen. För denna regeringsproposition relevanta internationella konventioner om mänskliga rättigheter som är förpliktande för Finland är bland annat FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976), FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/1976), FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67 och 68/1986), FN:s internationella konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970) och FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59 och 60/1991). För denna regeringsproposition relevanta internationella människorättskonventioner som är förpliktande för Finland är också bland annat konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen FördrS 18 och 19/1990, sådan som den lyder senare ändrad i FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010) samt den reviderade Europeiska sociala stadgan (FördrS 78–80/2002). Enligt 22 § i Finlands grundlag ska det allmänna också se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Finland har fått flera rekommendationer från övervakningsorganen för genomförandet av de internationella människorättskonventionerna gällande integration av invandrare och denna regeringsproposition främjar åtgärder enligt rekommendationerna. FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (Committee on the Elimination of Discrimination against Women, CEDAW) har i sina rekommendationer år 2014 (CEDAW/C/FIN/CO/7) bland annat rekommenderat att Finland intensifierar åtgärderna för att eliminera diskriminering av invandrarkvinnor och utvecklar program och strategier riktade till invandrarkvinnor för att öka invandrarkvinnornas medvetenhet om sina egna rättigheter och bland annat effektiviserar deras tillträde till utbildning och arbetslivet. Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering (Committee on the Elimination of Racial Discrimination, CERD) har i sin rekommendation år 2017 (CERD/C/FIN/CO/23) uttryckt sin oro bland annat över den höga arbetslöshetsgraden bland invandrarkvinnor och rekommenderat att Finland vidtar åtgärder för att bekämpa den rasdiskriminering på arbets- och bostadsmarknaden som gäller personer som antas ha utländsk bakgrund, i synnerhet kvinnor.

Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) har i sin femte rapport om Finland (CRI(2019)38) när det gäller situationen för dem som får internationellt skydd rekommenderat att de finländska myndigheterna utvärderar det nuvarande integrationsprogrammet och säkerställer lika tillgång till integrationskurser av hög kvalitet i hela landet. ECRI har dessutom rekommenderat att de finländska myndigheterna utvärderar kompetensutvecklings- och utbildningsprogrammen för flyktingar, invandrare och personer som får alternativt skydd i syfte att förbättra programmen och därigenom tillträdet till arbetsmarknaden och genom att speciellt fästa uppmärksamhet på kvinnornas särskilda behov. I de rekommendationer som Finland fått

har oron för invandrarkvinnornas ställning upprepats. Ett av syftena med denna regeringsproposition är att förbättra invandrarkvinnornas integration och sysselsättning.

Europeiska kommittén för sociala rättigheter (European Committee of Social Rights) har i sina slutsatser år 2019 bett Finlands regering kommentera ansvarsfördelningen mellan landskapen och kommunerna när det gäller integration av invandrare, vilken enligt löntagarnas centralorganisationer inte har definierats på ett heltäckande sätt. Dessutom bad kommittén Finland kommentera allokeringen av de resurser som behövs för integrationen av invandrare och tillgången till service. Denna regeringsproposition förtydligar myndigheternas ansvar inom integrationsfrämjandet och förenklar finansieringssystemet i fråga om de ersättningar som staten betalar till kommunerna och i fortsättningen även till välfärdsområdena.

2.3 Integrationsfrämjande tjänster

Inledande tjänster i enlighet med integrationslagen

I integrationslagen förskrivs det om åtgärder och tjänster i början av integrationen. Tillhandahållande av basinformation om det finländska samhället, vägledning och rådgivning, inledande kartläggning, integrationsplan och integrationsutbildning utgör grunden för identifieringen av invandrarernas servicebehov och kunnande samt för en individuell integrationsprocess. Identifiering av invandrarernas servicebehov och vägledning i rätt tid som vid behov är långsiktig är i nyckelposition för att integrationsprocessen ska framskrida smidigt. Ökad invandring förutsätter tillräckligt tillgängliga och effektfulla särskilda integrationstjänster, men också en anpassning av basservicen för invandrarna.

Enligt den gällande integrationslagen ordnas åtgärder och tjänster som främjar integration som arbets- och näringsstjänster som en del av den kommunala basservicen och arbets- och näringsförvaltningens tjänster samt i form av andra åtgärder som främjar integration. Utgångspunkten i integrationslagen är att alla invandrare åtminstone ska tillhandahållas basinformation om det finländska samhället samt rådgivning och vägledning. Enligt lagen ska basinformationsmaterial ges till alla som flyttar till Finland som en första fas i den rådgivning som gäller etablering och integration. För närvarande tillhandahålls som basinformationsmaterial guiden Välkommen till Finland i skriftlig eller elektronisk form som översatts till tolv språk och delas ut till dem som flyttar till Finland i samband att uppehållstillstånd beviljas eller uppehållsrätten registreras. Dessutom ska kommunen, arbets- och näringsbyrån och andra myndigheter se till att ge invandrare lämplig vägledning och rådgivning. Utöver vid personlig service tillhandahålls vägledning och rådgivning också till exempel som webbtjänster samt vid separata väglednings- och rådgivningspunkter.

Väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel utvecklas som bäst på olika håll i Finland med de statsunderstöd som arbets- och näringsministeriet beviljar. Finansiering ur statsbudgeten för 2020–2022 har anvisats för utvecklingsarbetet. Syftet med utvecklingsarbetet är att förbättra tillgången till vägledning och rådgivning på riksomfattande nivå, i synnerhet på orter som är centrala med tanke på invandring, och utveckla lösningar för att utsträcka rådgivningen också till mindre orter till exempel genom regionalt kommunalt samarbete och service via flera kanaler. Det har ställts enhetliga mål och verksamhetsprinciper för den verksamhet som understöds, utifrån vilka det är möjligt att rikta tjänster enligt innehåll och till exempel språkutbud i enlighet med det lokala och regionala behovet. Utvecklandet av vägledning och rådgivning med låg trös-

kel har länge varit splittrat och ofta projektbaserat, vilket har inverkat på verksamhetens långsiktighet. Tjänsternas tillgänglighet för olika målgrupper har också varierat beroende på till exempel med vilken finansiering tjänsterna ordnats och vilken aktör som har samordnat tjänsterna. Bäst har vägledningen och rådgivningen nått personer med flyktningbakgrund, men troligen har många invandrare som har nytta av vägledning blivit utan service.

Vid rådgivningspunkterna inom verksamheten tillhandahålls rådgivning och vägledning i vitt skilda ärenden. Vägledningen och rådgivningen ordnas och utvecklas till exempel som en del av kommunens allmänna rådgivning, i samarbete med flera kommuner eller i samarbete med organisationer och med hjälp av många olika kanaler. Rådgivningens språkutbud varierar beroende på behoven hos de invandrare som bor inom området och det flerspråkiga kunnande som är tillgängligt. Det finns fortfarande luckor i tillgången till vägledning och rådgivning till exempel i områden där invandrarantalet är litet.

Den utredning⁵⁰ som arbets- och näringsministeriet publicerade år 2020 för fram ett behov att utveckla väglednings- och rådgivningstjänsternas kvalitet, effektivitet och enhetlighet genom att skapa gemensamma riksomfattande kännetecken för väglednings- och rådgivningsverksamhet med låg tröskel. Tjänsterna bör också knytas starkare till de informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster som kommunerna och andra myndigheter tillhandahåller. För att tillgången på vägledning och rådgivning ska bli permanent krävs också permanent finansiering till kommunerna.

I samband med den föregående totalreformen 2011 togs den inledande kartläggningen för invandrare in i lagen som en åtgärd som inleder den integrationsfrämjande processen. Syftet med den inledande kartläggningen för invandrare har varit att främja en behovsgrundad och effektiv integrationsprocess och effektivisera vägledningen till utbildnings- och sysselsättningsstigar som motsvarar det identifierade servicebehovet. Arbets- och näringsbyråerna och de kommuner som deltar i kommunförsöken för främjande av sysselsättning sedan våren 2021 har svarat för utarbetandet av den inledande kartläggningen för invandrare som är arbetslösa och registrerade som arbetssökande vid arbets- och näringstjänsterna. Kommunen har svarat för inledandet av den inledande kartläggningen för invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. En inledande kartläggning har kunnat utarbetas också för andra invandrare som särskilt begär det.

I den inledande kartläggningen utreder man invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria och språkkunskaper samt annat som påverkar sysselsättningen och integrationen. Inom många områden anlitar man också som en del av den inledande kartläggning som ordnas inom sysselsättningstjänsterna utomstående sakkunniga att göra en bedömning av utgångsnivån på invandrarens språkkunskaper. Utifrån resultatet av bedömningen har invandraren kunnat hänvisas till integrationsutbildning som motsvarar hans eller hennes behov och preliminärt bedömda inlärningsfärdigheter. En del av närings-, trafik- och miljöcentralernas områden har också skaffat

⁵⁰ Karinen, R. & Luukkonen, T. & Oosi, O. 2020. Handlednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel för invandrare. Slutrapport om utredningen. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:27 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162218/TEM_2020_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

mer omfattande kartläggningar av yrkeskompetensen som kompletterar den inledande kartläggningen. Utifrån de uppgifterna har invandrarens tidigare yrkeskompetens kunnat beaktas vid planeringen av utbildnings- och sysselsättningsvägarna.

Arbets- och näringsministeriet publicerade 2020 en utredning⁵¹ om handledning och tjänster i kommunerna för invandrarkunder utanför arbetskraften. I en tredjedel av de 153 kommuner som besvarade enkäten i utredningen hade socialväsendet ansvaret för att främja och samordna integrationen. Social- och hälsovårdsväsendets eller samkommunens roll i integrationsfrämjandet var större i synnerhet i små och medelstora kommuner, medan ansvaret i större kommuner oftare låg hos en separat enhet för invandringsfrågor. Ansvaret för genomförandet av den inledande kartläggningen inom kommunerna har huvudsakligen den aktör som ansvarar för främjandet och koordineringen av integrationen, dvs. socialväsendet eller en separat enhet för invandringsfrågor. När det gäller genomförandet av den inledande kartläggningen för invandrare som står utanför arbetskraften varierar det mellan kommunerna. En del av kommunerna genomför en inledande kartläggning för nästan alla medan en del gör kartläggningar för nästan ingen. Mest sannolikt är att inledande kartläggningar görs för flyktingars familjemedlemmar som anlänt genom familjeåterförening och för minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare. Minst inledande kartläggningar görs för andra minderåriga, personer som är i arbete, studerande och familjer till personer som invandrat på grund av arbete. En utmaning för kommunerna i genomförandet av uppgiften har ansetts det splittrade faktaunderlaget om dem som bor i kommunen och som omfattas av tillämpningsområdet för integrationslagen. Antalet inledande kartläggningar som kommunerna genomfört har kunnat uppskattas utifrån de ersättningar som kommunerna sökt för kartläggningarna. Till den delen verkar effekterna av den utvidgning av tillämpningsområdet för integrationslagen som genomfördes 2011 bli små i fråga om invandrare som inte omedelbart söker sig ut på arbetsmarknaden.

Enligt de kommuner som besvarat enkäten i den nämnda utredningen var den vanligaste orsaken till ett lågt antal genomförda inledande kartläggningar att kunderna inte behöver kartläggningar. Detta förklaras av att den inledande kartläggningen i kommunernas svar snarare upplevdes som en åtgärd inom sysselsättningstjänsterna. Avsikten med den inledande kartläggningen har varit, förutom att utreda servicebehovet, att skapa kontakt med invandraren och ge information och vägledning om den service som står till buds. Ur denna synvinkel är en ökning av möjligheterna att nå målgruppen och av omfattningen av bedömningen av servicebehovet en viktig del av genomförandet av integrationslagen, och tillgången till en bedömning av servicebehovet behöver fortfarande utvecklas.

Åtgärderna enligt integrationslagen har i synnerhet riktats särskilt till att svara på behoven i ett tidigt skede efter flytten till landet. För invandraren kan en personlig integrationsplan utarbetas och den bygger på uppgifterna från den inledande kartläggningen samt på invandrarens behov och önskemål. Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. En invandrare som är arbetslös eller annat än tillfälligt får utkomststöd har enligt lagen rätt till en

⁵¹ Karinen, R. & Kortelainen, J. & Luukkonen, T. & Jauhola, L. 2020. Handledning och tjänster i kommunerna för invandrarkunder utanför arbetskraften. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:32
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162306/TEM_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

integrationsplan. En integrationsplan kan också utarbetas för andra invandrare, såsom personer som studerar, arbetar eller sköter sina barn hemma och som utifrån den inledande kartläggningen har bedömts behöva en plan för främjande av integrationen.

Integrationsplanens längd har varit individuell, men maximitiden har dock enligt den nuvarande integrationslagen i regel varit högst tre år. Planen har på vissa grunder kunnat förlängas med högst två år. När integrationsplanen upphör att gälla tillgodoses invandrarens behov i huvudsak med tjänster inom det allmänna servicesystemet. Om en person till exempel inte fått arbete när integrationsplanen upphör att gälla, avtalas det i sysselsättningsplanen om fortsatta åtgärder för främjande av sysselsättningen för en invandrare som är arbetslös arbetssökande.

Syftet med integrationsplanen är att stödja och vägleda invandraren till ändamålsenliga åtgärder som främjar integrationen och sysselsättningen i synnerhet under den första tiden i landet. En integrationsplan kan också utarbetas för en familj, om familjens helhetssituation har bedömts förutsätta det. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan för familjer ska särskild uppmärksamhet fästas vid föräldrarnas förutsättningar att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling och vid föräldrarnas behov av stöd och utbildning.

I integrationsplanen sammanställs enligt invandrarens individuella behov de integrationsstödjande åtgärder och tjänster vars syfte är att främja invandrarens möjligheter att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten och arbetslivet. Enligt den utredning⁵² som arbets- och näringsministeriet publicerade år 2020 antecknas i de första integrationsplanerna som utarbetas vid arbets- och näringsbyråerna vanligen mål och önskemål som gäller utvecklande av språkkunskaperna, utbildning och arbetslivet. Andra saker som ska beaktas i den första integrationsplanen är till exempel hälso- och familjesituationen, tiden i arbete och utbildning samt andra myndigheters tjänster. Innehållet i de planer som kommunerna och samkommunerna utarbetar motsvarar i regel innehållet i de integrationsplaner som utarbetas vid arbets- och näringsbyråerna. Familjens situation som helhet får däremot mindre uppmärksamhet i arbets- och näringsbyråns planer.

Utgångspunkten för den gällande integrationslagen har varit ett mångsektoriellt integrationsfrämjande. Syftet med lagen har varit att arbets- och näringsbyrån och kommunen ska utarbeta en integrationsplan tillsammans med invandraren. Av grundad anledning har det varit möjligt att avvika från utarbetandet av planen i sektorsövergripande samarbete. Vid utarbetandet av integrationsplaner samarbetar man i synnerhet i fråga om personer med flyktningbakgrund, offer för människohandel och minderåriga som anlänt till landet ensamma. Den instans som gör upp planen är skyldig att följa upp hur planen förverkligas och vid behov uppdatera planen tillsammans med invandraren. Enligt den nämnda utredningen upplever de sakkunniga vid arbets- och näringsbyråerna att innehållet i planerna är begränsat och uppdateras inte på grund av otillräckliga resurser för handledningen. I fråga om innehållet har det konstaterats att det finns behov att

⁵² Karinen, R. & Kortelainen, J. & Luukkonen, T. & Jauhola, L. 2020. Handledning och tjänster för integrationsklienter vid arbets- och näringsbyrån Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:31 (på finska, svenskt presentationsblad). https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162302/TEM_2020_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

utveckla planerna så att de på ett mera omfattande sätt utöver sysselsättning och utbildning också beaktar andra delområden i livet och mål i anslutning till dem.

Vid arbets- och näringsbyråerna har det utarbetats aningen färre än 8 000 första integrationsplaner per år.⁵³ Ett undantag från detta är åren 2016–2017 då antalet första integrationsplaner uppgick till cirka 10 000 per år till följd av det ökade antalet asylansökningar år 2015. Däremot har det inte systematiskt utarbetats inledande kartläggningar och integrationsplaner för sådana invandrare som är kund hos kommunen men inte direkt strävar efter att komma in på arbetsmarknaden. En utmaning när det gäller att utarbeta en integrationsplan för dem som står utanför arbetskraften är att personerna inte nödvändigtvis nås i kommunerna och att kommunen inte har metoder att förplikta personerna att delta i utarbetandet av en plan samt att serviceutbudet är otillräckligt. Det har också kunnat avtalas om tjänster som motsvarar integrationsplanen som en del av en annan plan som görs upp för kunden. Det finns inte heltäckande information om antalet integrationsplaner som utarbetats av kommunerna, men utifrån antalet inledande kartläggningar kan det uppskattas att inte heller planer har utarbetats i den utsträckning som avsågs när integrationslagen bereddes.

Riksdagen har i revisionsutskottets betänkande (ReUB 6/2018 rd) förutsatt att integrationen effektiviseras och påskyndas i alla faser från och med ankomsten till landet. Möjligheten att nå målgruppen för tjänster behöver förbättras och de åtgärder och tjänster som är avsedda för integrationens inledningsfas behöver utvecklas så att identifieringen av invandrarens servicebehov och befintliga kompetens förbättras och man mer än tidigare drar nytta av det i planeringen av en individuell och målinriktad väg till integration och sysselsättning. För att de mål som ställts för integrationsfrämjandet ska uppnås krävs det också att servicesystemet och kundprocesserna utvecklas att systematiskt stödja invandrarna på väg mot utbildning och arbetslivet, men också att säkerställa kunskandet och tillräckliga resurser för de experter som arbetar med vägledning.

En åtgärd enligt den redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet som gavs i juni 2021 är att stärka införlivandet av integrationsfrämjandet som en del av planeringen, genomförandet och utvecklingen av de viktigaste politiska områdena, i synnerhet införlivandet med sysselsättnings-, utbildnings- och social- och hälsopolitiken samt med främjandet av välfärden och hälsan och ungdoms-, kultur-, biblioteks- och idrottspolitikerna.

Parallellt med reformen av integrationsfrämjandet bereds en reform av arbetskraftsservicen för att arbetssökande snabbt ska få jobb och för att öka produktiviteten, tillgängligheten, resultaten och mångsidigheten i fråga om arbets- och närings tjänsterna. Arbetskraftsservicen förnyas redan våren 2022 genom att den nordiska modellen för arbetskraftsservice⁵⁴ tas i bruk för att stödja snabbare sysselsättning och återsysselsättning. Genomförandet av modellen gäller också invandrare som är arbets- och närings tjänsternas kunder. Inom den nordiska modellen för arbetskraftsservice söker arbetssökanden ett visst antal arbetsmöjligheter på eget initiativ för att be-

⁵³ Arbetsförmedlingsstatistik, Arbets- och näringsministeriet.

⁵⁴ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en översyn av serviceprocessen för arbetssökande och av vissa förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån. Riksdagens svar RSv 212/2021 rd — RP 167/2021 rd. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskunnanVastaus/Sivut/EV_212+2021.aspx.

vara sin rätt till utkomstskydd, men individuellt stöd för jobbsökningen tillhandahålls i ett tidigare skede och tätare. Med hjälp av modellen görs en individuell bedömning av varje arbetssökandes servicebehov och möjligheter att söka arbete. Det kan bedömas att invandrare i synnerhet drar nytta av ökad personlig vägledning och att modellen också ökar den aktiva jobbsökningen för invandrare i integrationsfasen.

Integrationsutbildning och frivilliga studier med arbetslöshetsförmån

I integrationsplanen kommer man ofta överens om deltagande i integrationsutbildning. Syftet med integrationsutbildningen är att förbättra och stärka förutsättningarna för integration: språkkunskaper i finska eller svenska samt möjligheter att delta i arbetslivet, vidareutbildning och samhällsverksamheten. Merparten av integrationsutbildningen har genomförts som arbetskraftsutbildning där närings-, trafik- och miljöcentralerna svarar för upphandlingen. Att integrationsutbildningen i regel genomförs som arbetskraftsutbildning stöder arbetsmarknadsinriktningen.

Resurserna för integrationsutbildning har under de senaste åren ökat och man har vid upphandlingarna kunnat svara bra på ändringar i volymen av invandrare och deras bakgrunder, och på så sätt kunnat snabba upp tillträdet till integrationsutbildningen. År 2020 inledde cirka 13 500 studerande en integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning och omfattar cirka ett år. Andelen kvinnor av deltagarna i integrationsutbildningen har vanligen varit ungefär 60 procent. Integrationsutbildning ges i högst 60 studieveckor.

I integrationsutbildningen följer man Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning av vuxna invandrare som Utbildningsstyrelsen har utfärdat och som har reviderats från och med den 1 mars 2022. De senaste åren har kundsegmentering grundad på utgångsnivån för utbildningen och invandrarens egna mål samt arbetslivsorienteringen utökats. Särskilt i huvudstadsregionen har det upphandlats integrationsutbildningar som grundar sig på olika studie- och sysselsättningsvägar exempelvis för invandrare som behöver funktionellt stöd, riktar in sig på yrkesutbildning, är högutbildade eller inriktade på att snabbt ta sig in på arbetsmarknaden. Även i övriga regioner har man i tilltagande grad beaktat olika målgrupper i utbildningen, men det är svårt att genomföra en detaljerad segmentering av undervisningsgrupperna eftersom invandrarna är få och behoven varierar. För att förbättra integrationsutbildningens tillgänglighet har användningen av riksomfattande webbutbildning utökats vid sidan av den utbildning som genomförs med närvarolösningar, till exempel för högutbildade invandrare som bor i olika regioner. På senare år har integrationsutbildning på svenska ordnats i Nyland och Österbotten.

De språkkunskaper som förvärvats i integrationsutbildningen bedöms för närvarande av utbildningsanordnaren. Om en invandrare bedöms ha tillräckligt hög språkkunskapsnivå, kan han eller hon efter integrationsutbildningen avlägga en allmän språkexamen. Det genomförs inga systematiska och enhetliga nationella test av språkkunskapsnivåerna i integrationsutbildningen i fråga om de lägre språkkunskapsnivåerna.

Det finns för närvarande ingen tillförlitlig riksomfattande uppföljningsinformation om den nivå på språkkunskaper som uppnåtts under integrationsutbildningen, och uppföljningen utvecklas som en del av de pågående informationssystemprojekten. Också riksdagen har förutsatt att uppföljningen av integrationsutbildningen ska utvecklas (FvUB 10/2022 rd). Enligt en särskild sammanställning som gjorts i fråga om integrationsutbildningarna i huvudstadsregionen upp-

nådde cirka 35 procent minst språkkunskapsnivån B1.1, cirka 44 procent minst språkkunskapsnivån A2.2 och cirka 20 procent språkkunskapsnivån A2.1–A1.3 i huvudstadsregionens integrationsutbildningar år 2021. De uppnådda språkkunskapsnivåerna var betydligt högre i de utbildningar som riktats till högskoleutbildade än till exempel i grupper med långsam studieväg där de studerande i regel har mindre tidigare utbildningsbakgrund.

Enligt den studeranderespons som samlats in om integrationsutbildning som genomförts som arbetskraftsutbildning har utbildningarna lyckats bra. År 2021 ansåg 81,5 procent av deltagarna i integrationsutbildningen att utbildningen lyckats utmärkt eller bra och 71 procent ansåg att utbildningen underlättat integrationen utmärkt eller bra.

Integrationsutbildningen är ofta det första steget mot den finländska arbetsmarknaden. Med hjälp av utbildningen stöds utvecklingen av språkkunskaper och sysselsättning, och baskunskaper ges om det finländska samhället. År 2021 hade 6,2 procent av dem som genomgått en integrationsutbildning tagit sig ut på arbetsmarknaden tre månader efter avslutad utbildning. Av deltagarna var 27,3 procent arbetslösa arbetssökande och 57,9 procent hade styrts till en annan tjänst.

Utifrån informationsmaterialet från en undersökning om utbildnings- och sysselsättningsvägar för invandrare⁵⁵ upplevs det att integrationsutbildningen efter de senaste årens reformer är väl fungerande, modulmodellen i huvudsak är bra och läroplanen för integrationsutbildningen är flexibel och stöder undervisningens kvalitet. Enligt undersökningen kan integrationsutbildningen dock fås att fungera bättre genom att möjligheterna att göra den flexibla med hänsyn till den lokala omvärlden ökas, integrationsutbildningen beaktas i kommunernas verksamhet och strategier, samarbetsstrukturerna systematiseras, undervisningsmetoderna utvecklas och integrationsutbildningen sammanlänkas bättre med vägarna till fortsatta studier och informella integrationsfrämjande fritidsaktiviteter. I undersökningen framkom också kritiska synpunkter på upphandlingsförfarandets effekter på utbildningens kvalitet.

Riksdagen har betonat betydelsen av finska eller svenska för integrationen och förutsatt att integrationsutbildningen utvecklas för bättre inlärningsresultat och att den språkutbildning som ingår i integrationsplanen blir mera förpliktande och ett prov som mäter språkkunskaperna ingår i språkutbildningen (ReUB 8/2021 rd, FvUB 10/2022 rd). Dessutom har riksdagen (FvUB 10/2022 rd) förutsatt att regeringen noggrant följer integrationsutbildningens, i synnerhet språkutbildningens, effektivitet och vilka effekter åtgärderna för mer förpliktande språkstudier har på inlärningsresultaten samt ser till att språkstudierna utvecklas så att invandrarnas språkkunskaper bättre än för närvarande motsvarar kraven på språkkunskaper i arbetslivet.

Kvalitetssäkringen av upphandlingsprocessen för integrationsutbildning har stärkts och kvaliteten säkras på flera punkter, bland annat när innehålls-, lämplighets- och minimikriterier för de upphandlade tjänsterna fastställs, när anbud jämförs och när kvaliteten på de upphandlade tjänsterna granskas. I enlighet med regeringens proposition om ordnandet av arbetskraftservice övergår ansvaret till kommunerna för ordnandet av sådan integrationsutbildning som ordnas som

⁵⁵ Shemeikka, R. & Schmidt-Thome, K. & Harkko, J. & Paavola, M. & Raunio, M. & Alanko, L. & Björk, A. & Kettunen, P. & Kouvonon, A. & Pitkänen, S. & Ramadan, F. & Varjonen, S. & Vuorento, M.: Maahan muuttaneiden koulutus- ja työllisyyspolut. Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2021:29.

arbetskraftsutbildning från och med år 2025. Genom propositionen upphävs den gällande lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice (916/2012).

Integrationsfrämjande utbildning kan också ordnas som frivilliga studier, vilket erbjuder alternativa studievägar och svarar mot invandrarnas utbildningsbehov i olika livssituationer. Frivilliga studier är utbildning som invandraren söker sig till själv eller som invandraren blir anvisad till av kommunen eller arbets- och näringsbyrå eller genom ett kommunförsök. Det kan till exempel vara utbildning som ordnas av en läroanstalt för fritt bildningsarbete, grundläggande utbildning för vuxna, yrkesutbildning eller studier vid ett gymnasium, men även utbildning som ordnas på uppdrag av tredje sektorn.

När kriterierna i integrationslagen uppfylls kan frivilliga studier stödjas med arbetslöshetsförmån om arbets- och näringsbyrå har konstaterat behovet av utbildning, studierna stöder integration och sysselsättning och studierna har överenskommit i integrationsplanen. Dessutom krävs det att studierna omfattar studier i finska eller svenska eller att studierna sker i huvudsak på finska eller svenska. För stöd av frivilliga studier i enlighet med integrationslagen krävs inte en ålder på 25 år eller att studierna är heltidsstudier till skillnad från stöd av studier med arbetslöshetsförmån enligt lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice. Studierna eller uppgifter som hänför sig till dem ska utgöra minst hälften av längden på de understödda frivilliga studierna. I synnerhet för invandrare i behov av särskilda åtgärder kan man dock komma överens om kortare studietid per vecka. Även lokala omständigheter till exempel i utbildningsutbudet kan beaktas i stödet av studierna. I frivilliga studier som stöds kan utöver studier dessutom ingå arbetspraktik eller frivilligverksamhet till exempel inom en frivilligorganisation.

I situationer där integrationsplanens giltighetstid upphör mitt under en frivillig studiehelhet som stöds som stöds med arbetslöshetsförmån finns det personer som varken gynnas av lagen om främjande av integration eller lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice. Om heltidsstudier har stötts med arbetslöshetsförmån på det sätt som avses i integrationslagen och integrationsplanen upphör att gälla medan studierna fortfarande pågår, förlorar arbetssökanden helt och hållet sin rätt till arbetslöshetsförmån. Detta kan äventyra slutförandet av de redan inledda studierna. Enligt lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice kan stöd för studier som arbetssökanden bedrivit tidigare i regel beviljas endast om studierna bevisligen har avbrutits minst ett år tidigare.

I nuläget har man inte ansett det finnas tillräckliga sätt att stödja studier i finska eller svenska i fråga om alla invandrare. En del av invandrarna deltar inte i integrationsutbildning under de första åren de bor i landet eller behöver av någon annan orsak integrationsfrämjande utbildning också efter det att integrationsplanen upphört att gälla, varför tillgången till integrationsutbildning behöver ökas för att möta också denna målgrupps behov. Invandrare som har bott i landet en längre tid har möjlighet att delta i integrationsutbildning som ordnas i form av Arbetskraftsutbildning, men i praktiken har man i valet av studerande till Arbetskraftsutbildning prioriterat invandrare som har en giltig integrationsplan för att invandrarna ska kunna inleda sin utbildning så snart som möjligt efter ankomsten till Finland. Invandrare som har bott i Finland en längre tid antas till integrationsutbildningen i den mån det finns lediga studieplatser. Det har också ansetts att utbildningen för invandrare som behöver rehabiliterande stöd behöver utvecklas, och för att svara på det behovet har man inlett beredningen av en modell som förenar integrationsutbildning och rehabiliteringsstöd.

Integrationskundernas deltagande i frivillig utbildning som stöds med arbetslöshetsförmån har ökat under de senaste åren. I all frivillig utbildning som stöds med arbetslöshetsförmån deltog 13 745 utländska medborgare år 2020. Det att antalet har ökat beror bland annat på det ökade antalet asylsökande år 2015 och de strukturella reformerna av utbildningen, i synnerhet den 2018 genomförda överföringen av läs- och skrivundervisningen för vuxna invandrare från arbetskraftsutbildning till utbildning inom det fria bildningsarbetet och grundläggande utbildning för vuxna. Ofta deltar samma personer både i integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning och i frivillig utbildning.

Invandrare som står utanför arbetsmarknaden eller arbetar eller internationella examensstuderande är inte den primära målgruppen för integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Enligt integrationslagen kan kommunen både ordna integrationsutbildning för de här personerna och anvisa dem till frivilliga studier som ordnas av någon annan aktör. Den invandrarutbildning inom det fria bildningsarbetet som infördes i början av 2018 gör det möjligt att till exempel ordna utbildning för föräldrar som är hemma med sina barn och för äldre invandrare.

I 9 § i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) föreskrivs det om statsandelens belopp för utbildning inom det fria bildningsarbetet. Statsandelen utgör i regel 57 eller 65 procent beroende på läroanstaltsformen. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010). Utbildning som godkänts i integrationsplanen är avgiftsfri för den studerande. Enligt 24 § i lagen om fritt bildningsarbete tas avgifter dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration.

Till den utbildning inom det fria bildningsarbetet som godkänts i integrationsplanen hör utbildning i läs- och skrivkunskap och annan integrerande utbildning i finska eller svenska språket. Målgruppen för utbildningen är i synnerhet personer som behöver möjligheter att på ett flexibelt sätt eller på deltid stärka sina läs- och skrivkunskaper och kunskaper i finska, såsom hemmaföräldrar och personer som bedöms behöva i synnerhet praktiska studier, men också andra vars behov för närvarande inte kan tillgodoses av det övriga utbildningsutbudet. Många studerande har en knapp utbildningsbakgrund från sitt hemland, varför man ofta börjar med att stärka läs- och skrivfärdigheterna och andra grundläggande kunskaper, till exempel studiefärdigheterna.

Efter reformen 2018 har statsandelen för utbildningen varit 100 procent om den är godkänd som en del av den studerandes integrationsplan och ingen avgift tas ut för den. Med de anslag som reserverats för utbildning inom det fria bildningsarbetet som ingår i integrationsplanen har man inte de första åren efter reformen kunnat ordna tillräckligt med läsfärdighetsutbildning i förhållande till målgruppens behov. För att säkerställa ett tillräckligt utbildningsutbud för invandrare i utsatt ställning beslöt regeringen i sitt rambeslut den 29 april 2021 att öka anslaget med 5 miljoner euro för statsandelsfinansierad utbildning som godkänts i invandrarnas integrationsplan.

Hemmaföräldraskap är en livssituation, och genom att långsiktigt stödja integrationen av hemmaföräldrar kan man också främja övergången till arbetsmarknaden. Av denna anledning är flexibla utbildningsformer i samband med vilka kommunen kan ordna småbarnspedagogiska tjänster viktiga, eftersom kvinnor som sköter barn i hemmet och inte får hjälp med detta kan hamna utanför undervisningen i språk och samhällskunskap, och bristande språk- eller läsfärdigheter gör det svårare för dem att integrera sig i samhället och få arbete. Enligt en utredning utförd av Nationella centret för utbildningsutvärdering har det dock förekommit problem med att nå utbildningens målgrupper. Problemen handlar bland annat om att nå hemmaföräldrar och att samla en grupp av studerande som uppfyller kriterierna⁵⁶. Det finns inga statistiska uppgifter att tillgå om i vilken utsträckning reformen har nått de invandrare som står utanför arbetskraften.

Högskolornas möjligheter att studera finska eller svenska har inte heller ansetts vara tillräckliga. För att stödja språkstudierna för dem som flyttar till Finland för att studera utvecklas högskolornas utbud av studier i de inhemska språken och utbildningsprogram på främmande språk så att de kunskaper i finska eller svenska som skaffats före eller under studierna stöder övergången till arbetslivet och integrationen i samhället. Som en del av stödjandet av språkstudier utvecklas dessutom ett digitalt undervisningsinnehåll och en digital inlärningsmiljö för finska och svenska språket som betjänar olika målgrupper samt förbättras möjligheterna att studera de inhemska språken. Utvecklingsarbetet har utförts inom ramen för avtalen mellan högskolorna och undervisnings- och kulturministeriet och det internationaliseringsprogram som ingår i dem. Under avtalsperioden 2021–2024 finansierar undervisnings- och kulturministeriet en utveckling av högskolornas studier i finska eller svenska som andraspråk samt en utvidgning av utbudet med 3,8 miljoner euro per år. En del av utvecklingsarbetet pågår redan, medan en del inleds och fortsätter under nästa regeringsperiod.

För att stödja språkstudierna för dem som flyttat till landet på grund av arbete finns i utbudet av arbets- och näringsstjänster för närvarande utbildningarna Finska på arbetsplatsen och Svenska på arbetsplatsen, som ordnas som samanskaffningar tillsammans med arbetsgivarna, men de används relativt sällan. I utbildningarna Finska på arbetsplatsen och Svenska på arbetsplatsen ställs konkreta mål för språkinläringen upp enligt behoven av språkkunskaper i den bransch- och yrkesspecifika arbetsmiljön och i arbetsuppgifterna.

Invandrarnas utbildnings- och sysselsättningsvägar

Integrationsutbildningen är för många invandrare ett första steg mot vidareutbildning och arbetsmarknaden. Efter integrationsutbildningen vägleds de invandrare som är kunder vid arbets- och näringsbyrå i allmänhet till andra arbets- och näringsstjänster som stöder kompetensutveckling och sysselsättning eller till studier inom det nationella utbildningssystemet, eftersom många efter integrationsutbildningen fortfarande behöver stöd till exempel för att utveckla språkkunskaperna eller yrkeskompetensen eller för att skaffa sig kontakter i arbetslivet. En del

⁵⁶ Hievanen, R. & Frisk, T. & Väättäin, H. & Mustonen, K. & Kaivola, J. & Koli, A. & Liski, S. & Muotka, V. & Wikman-Immonen, A. 2020. Utbildningsvägar för invandrare – utvärdering av utbildningen i läskunnighet inom det fria bildningsarbetet, den grundläggande utbildningen för vuxna och de flexibla språkkunskapskraven inom yrkesutbildningen Nationella centret för utbildningsutvärdering. Publikationer 11:2020.

av de arbetslösa invandrarna sysselsätts snabbt eller behöver endast kortvarigt stöd för sysselsättningen, medan vägen ut på arbetsmarknaden är längre för andra.

Bland invandrarna finns både många högutbildade och många lågutbildade. Enligt FinMonik-undersökningen har nästan hälften av dem som har utländsk bakgrund avlagt högskoleexamen i Finland eller utomlands. Enligt samma undersökning har 15 procent högst grundskoleexamen.⁵⁷ Vid planeringen av invandrarernas servicevägar bör man beakta invandrarernas tidigare kunskaper, som vid behov ska kompletteras och utvecklas på ett flexibelt sätt för att motsvara den finländska arbetsmarknadens krav och behov.

Med tanke på integrationen och sysselsättningen är det viktigt att invandraren får servicen som en konsekvent helhet, och att olika tjänster kombineras på ett ändamålsenligt sätt. Samarbetet mellan arbets- och näringsförvaltningen och läroanstalterna har en betydelsefull roll vid vägledningen till rätt utbildnings- och sysselsättningsväg. En långsiktig vägledning kräver intensivt samarbete mellan myndigheter, utbildningsanordnare och privata serviceproducenter i olika skeden av vägledningsprocessen, och vägledningsprocessen behöver ytterligare stärkas så att invandraren vägleds till den utbildnings- och sysselsättningsväg som är mest ändamålsenlig för individen. Arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet påskyndar i samarbete övergången från integrationsutbildning till yrkesutbildning och annan utbildning samt till behörighetsgivande utbildning samtidigt som möjligheterna att studera finska och svenska inom olika utbildningsformer utökas.

Att rikta utvecklingen av kompetens särskilt till den sämst utbildade befolkningen är ett centralt sätt att främja sysselsättningen. I början av 2018 genomfördes en reform av grundläggande utbildning för vuxna, vilket har bidragit till att förbättra den sämst utbildade invandrarbefolkningens möjligheter till utbildning. Till målgruppen för grundläggande utbildning för vuxna hör framför allt ungdomar som kommit till Finland i slutskedet av sin grundläggande utbildning och som inte i läropliktsåldern har hunnit få något avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller vars färdigheter i samband med den grundläggande utbildningen förblivit svaga, samt 17–25-åriga unga med invandrarbakgrund som behöver ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och studiefärdigheter för att kunna fortsätta studera på andra stadiet. Den grundläggande utbildningen innehåller som en del av inledningsskedet ett särskilt läskunnighetsskede, undervisning i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen och undervisning i slutskedet i den grundläggande utbildningen.

Yrkesutbildning av hög kvalitet skapar en stark grund för funktionsduglighet i samhället och i arbetslivet. Andelen elever med ett främmande språk som modersmål har under de senaste åren ökat markant inom yrkesutbildningen. Utbildningsstyrelsen uppger att personer med ett främmande språk som modersmål som hade avlagt en examen inom grundläggande yrkesutbildning 2014 sysselsattes och fortsatte med heltidsstudier nästan lika ofta som alla som avlagt en examen⁵⁸.

⁵⁷ Larja, L. 2019. Koulutus ja kielitaito. Teoksessa Kuusio H. ym. (toim.), Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019. Raportti 1. Helsinki: Institutet för hälsa och välfärd, 40–48.

⁵⁸ Portin, M. (red.) 2017. Elever och studerande med ett främmande språk som modersmål på 2010-talet. Utbildningsstyrelsen, Rapporter och utredningar 2017:10.

Inom yrkesutbildningen stöds invandrarnas utbildningsbehov av individuella studievägar där det går att svara på de individuella kompetensbehoven med hjälp av examina och examensdelar, handledande utbildningar och delar av dem samt utbildning som fördjupar och kompletterar yrkeskompetensen. Före yrkesutbildningen har invandrarna kunnat söka sig till en utbildning som handleder för grundläggande yrkesutbildning (VALMA), vars mål varit att utveckla bland annat de språkliga färdigheter som behövs i yrkesutbildningen. Från och med hösten 2022 sammanslås de nuvarande utbildningarna i övergångsskedet (påbyggnadsundervisningen inom den grundläggande utbildningen, den så kallade tionde klassen, utbildningen som förbereder för gymnasiet (LUVA) och utbildningen som handleder för en yrkesutbildning (VALMA)) till en ny enhetlig utbildningshelhet, utbildning som handleder för examensutbildning (HUX).

I statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2017–2020 sattes som mål att åtminstone en del av invandrarna ska kunna flytta över från integrationsutbildningen till yrkesutbildning redan efter sex månaders integrationsutbildning. Som ett led i reformen av yrkesutbildningen 2018 ändrades urvalsgrunderna för yrkesutbildningen genom att de enhetliga språkkunskapskraven slopades. På detta sätt ville man påskynda utbildningsvägarna och säkerställa att språkkunskapskravet inte blir ett hinder för antagning till utbildning. Målet är att flytta bedömningen av språkkunskaperna till det skede när examen avläggs och stödja utvecklingen av språkkunskaperna under tiden för utbildningen.

Anordnarna av yrkesutbildningar kan som en del av examensutbildningen ordna studier som stöder studiefärdigheterna genom vilka de studerande ska förvärva sådant kunnande baserat på de individuella behoven som ger dem förutsättningar att delta i examensutbildning, till exempel språkligt stöd vid sidan av studierna. I finansieringssystemet för yrkesutbildning viktas studierna som stöder studiefärdigheterna med viktcoeffcienten 1,41. I den prestationsbaserade delen beaktar finansieringssystemet inte hur många studerande med främmande språk som modersmål som deltar i utbildningen med någon särskild förhøjningskoefficient.

Enligt en utredning av hur reformerna fungerar upplevde över hälften av lärarna att språkkunskaperna hos studerande med invandrarbakgrund i början av studierna inte var på en tillräcklig nivå för att de studerande skulle klara av studierna och nästan hälften ansåg att deras studerande under studietiden inte uppnår tillräcklig sådan kompetens i finska eller svenska att de kommer att klara sig på en arbetsplats eller i vardagen. Dessutom anser utbildningsanordnarna och i synnerhet lärarna att antalet anställda inom undervisning och handledning ofta inte är tillräckligt vid yrkesläroanstalterna i förhållande till antalet studerande med invandrarbakgrund och deras behov. Av en undersökning av Nationella centret för utbildningsutvärdering framgår att de gemensamma examensdelarna är svårare för studerande med invandrarbakgrund än yrkesinriktade examensdelarna.⁵⁹

Utbildade invandrades tillträde till arbetsmarknaden har bromsats upp av att identifieringen av befintlig kompetens och räknandet till godo av tidigare förvärvat kunnande inte fungerar, att

⁵⁹ Hievanen, R. & Frisk, T. & Väättäin, H. & Mustonen, K. & Kaivola, J. & Koli, A. & Liski, S. & Muotka, V. & Wikman-Immonen, A. 2020. Utbildningsvägar för invandrare – utvärdering av utbildningen i läskunnighet inom det fria bildningsarbetet, den grundläggande utbildningen för vuxna och de flexibla språkkunskapskraven inom yrkesutbildningen Nationella centret för utbildningsutvärdering. Publikationer 11:2020.

processen är långsam och av okunnighet om praxis för erkännande av examen och möjligheterna till fortbildning. Den verksamhet med högskolor med ansvar för invandrarfrågor (SIMHE-supporting immigrants in to higher education in Finland) som inleddes med undervisnings- och kulturministeriets finansiering 2016 har som mål att säkerställa att invandrarnas tidigare studier, kompetens och examina identifieras och erkänns så snabbt som möjligt i enlighet med nationell praxis, så att invandrare som kommer till Finland kan vägledas till rätt utbildning eller karriär. Undervisnings- och kulturministeriet stöder SIMHE-verksamheten som en del av högskolornas internationaliseringsprogram (avtalsperioden 2021–2024) med 1,6 miljoner euro per år. Från ingången av 2021 finns det tio SIMHE-högskolor.

Invandrarna deltar också i arbets- och näringsförvaltningens träningar (jobbsökar-, arbets- och karriärträning) samt i arbets- och utbildningsprövningar och är kunder inom arbets- och näringsförvaltningens företagstjänster. Det har vid behov gått att kombinera språkligt stöd med en yrkesinriktad arbetskraftsutbildning som närings-, trafik- och miljöcentralerna anskaffat. Närings-, trafik- och miljöcentralerna kan också ordna yrkesinriktade utbildningar som uttryckligen är skraddarsydda för invandrare. Sådan utbildning har ordnats till exempel inom social- och hälsovårdsbranschen, service- och rengöringsservicebranschen och transportbranschen.

Enligt en undersökning av forskningscentret för arbetslivet vid Tammerfors universitet som offentliggjordes våren 2017 vägleds invandrare i obetydlig utsträckning till andra tjänster hos arbets- och näringsbyrå än integrationsutbildning, trots att tjänsterna ger nästan samma effekter hos invandrare som hos majoritetsbefolkningen. I synnerhet yrkesinriktad arbetskraftsutbildning, arbetspraktik och lönesubvention har klart främjat sysselsättningen av invandrare, och de bör riktas till fler invandrare tidigare än i nuläget. Även tidiga kontakter med arbetslivet förbättrar invandrarnas sysselsättning. Enligt utredningen som kartlägger effekten av arbetskraftspolitiska åtgärder på invandrare är det så att ju mer arbetserfarenhet en invandrare skaffar sig redan under integrationsperioden desto mer sannolikt är det att personen senare sysselsätts.⁶⁰ Enligt en förfrågan till arbets- och näringsbyråerna beaktas invandrarna inte som en särskild grupp i samarbetet med arbetsgivarna eller vid kontakter med företagen. Många som svarade ansåg att om man inte beaktar invandrarna separat, utan de slås samman med alla andra, råkar de i realiteten i en sämre ställning och att invandrarna borde beaktas som en särskild målgrupp.⁶¹

Användningen av lönesubvention för att främja invandrarnas sysselsättning har försvårats av att stödnivån bestäms enligt längden på arbetslösheten. Avsikten är att lönesubventionen ska ändras så att stödnivån fastställs till 50 procent oberoende av arbetslöshetens längd. Ändringen förbättrar möjligheterna att dra nytta av lönesubvention för att stödja invandrarnas sysselsättning till exempel under eller efter integrationsutbildningen. För att arbetskraftsservicen ska utnyttjas i större omfattning än som stöd för sysselsättning av invandrare och inläring i arbetet bereder

⁶⁰ Aho, S. & Mäkiäho, A. 2017. Maahanmuuttajat ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbetsliv 26/2017 (på finska).

⁶¹ Karinen, R. & Kortelainen, J. & Luukkonen, T. & Jauhola, L. 2020.Handledning och tjänster i kommunerna för invandrarkunder utanför arbetskraften. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:32

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162306/TEM_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

arbets- och näringsministeriet modeller för en kombination av studier i finska och svenska och arbets- och näringsstjänster (till exempel lönesubventionerat arbete och arbetsprövning).

För att påskynda invandrarnas sysselsättning genomförde arbets- och näringsministeriet åren 2016–2019 ett försök för att snabbt sysselsätta invandrare med hjälp av en modell för investeringar med samhällseffekt (SIB, Social Impact Bond). Målet med projektet var att testa nya sysselsättnings- och utbildningsmodeller som påskyndar sysselsättningen av invandrare och gör det möjligt att kombinera utbildning och arbete på ett flexibelt sätt. Målet var att 2 500 invandrare ska sysselsättas efter 3–6 månaders studier i språk och samhällskunskap, varefter utbildningen fortsätter på en arbetsplats. Genom SIB-modellen kan invandrarnas arbetsinsats styras till flaskhalsar på arbetsmarknaden. Försöket finansierades av privata investerare. Statens inbesparing utgörs av inbetalda skatteintäkter och inbesparat arbetsmarknadsstöd i fråga om dem som deltar i SIB-modellen och jämförelsegruppen. Uppgifter om försökets effekter finns att tillgå 2023 när den externa utvärderingen av försöket blir klar.

En del av invandrarna kan ha begränsad arbetsförmåga eller svårigheter med den fysiska eller psykiska hälsan, en besvärlig livssituation eller en traumatisk bakgrund. Då kan de bli tvungna att repetera samma utbildningar utan märkbara framsteg i studierna. För den gruppen är det nödvändigt att ta fram flexibla sätt att studera än i nuläget samt att vid behov kombinera dem med social- och hälsojourer. Utbildning inom det fria utbildningsarbetet i läs- och skrivkunskap och annan integrationsfrämjande utbildning i finska eller svenska språket kan också genomföras på deltid så att man kan delta i utbildningen även om man inte kan studera på heltid. Dessutom bereds modeller som förenar yrkesinriktad rehabilitering och språkstudier som en del av utvecklingen av integrationsutbildningen.

Regeringen har inlett en parlamentarisk reform av det kontinuerliga lärandet med målet att utveckla systemet för kontinuerligt lärande för att svara mot behoven i framtiden. Invandrarna ska beaktas som en del av de lösningar som är under utveckling. Som ett led i reformen av det kontinuerliga lärandet inleddes Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning sin verksamhet hösten 2021.

Med hjälp av det program för mångfald i arbetslivet som inleddes 2020 ökar arbetsgivarnas kunskaper om rekrytering och mångfald så att företagen och organisationerna drar nytta av mångfalden och det blir lättare för invandrare att få arbetsuppgifter som motsvarar deras kompetens och att ta sig framåt i karriären. I programmet finns åtgärder som vidtas för att försöka minska strukturell rasism och diskriminering på arbetsmarknaden genom ökad kännedom om fördelarna med mångfalden och genom ökade kunskaper om mångfald och inkludering i arbetslivet. Med hjälp av programmet ska man också höja mångfaldskompetensen inom tjänsterna för företag, arbetsgivare och arbetssökande genom att utveckla en tjänst som är inriktad på internationell rekrytering och mångfald och som hjälper företagen att utveckla sin verksamhet när det gäller rekrytering, introduktion, arbetskultur, ledarskap, språkmedvetet arbetssätt och kommunikation. Åtgärder mot rekryteringsdiskriminering och åtgärder som främjar anonym rekrytering tas in genomgående i programmets olika åtgärder.

De internationella experterna som bor i Finland är till stor del ännu en outnyttjad resurs i fråga om att få fart på innovationer och tillväxt. En långsiktig strategisk vision för experternas flytt till landet har antecknats i färdplanen för utbildnings- och arbetsrelaterad invandring 2035. Som en del av genomförandet av färdplanen har man som mål att skapa ett kundorienterat, skalbart och digitalt servicesystem för invandringen av experter som möjliggör smidigare servicevägar

för större kundvolymmer än för närvarande. Servicevägarna skapar smidiga kanaler till sysselsättning och integration för internationella experter som befinner sig i och som lockats till Finland. Syftet är att stärka experternas företags- och arbetslivskontakter, förbättra identifieringen av kompetensen samt stödja etableringen och integrationen också för experternas familjemedlemmar och makar. Likaså behöver invandrades företagande stärkas. Redan nu blir många invandrare företagare och genom att främja företagande kan invandrarnas tillträde till arbetsmarknaden stödjas och deras kunnande kan utnyttjas vid skapandet av nya arbetsplatser.

Främjande av integration i social- och hälsojärnster

Social- och hälsojärnster främjar för sin del integrationen av invandrarna. Om ordnandet av social- och hälsojärnster föreskrivs det i den allmänna lagstiftning och den speciallagstiftning som gäller dem. För närvarande ansvarar kommunerna för ordnandet av social- och hälsovård. Detta ändrar emellertid från ingången av 2023. Lagen om ordnande av social- och hälsovård tillämpas på ordnandet, utvecklingen och styrningen av samt tillsynen över den social- och hälsovård som omfattas av de i lagen om välfärdsområden avsedda välfärdsområdenas organiseringsansvar, om inte något annat föreskrivs i lag. Lag om ordnande av social- och hälsovård träder i kraft den 1 januari 2023. Detta innebär att från ingången av 2023 överförs ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster från kommunerna till välfärdsområdena. När social- och hälsovårdens och räddningsväsendets uppgifter överförs från kommunerna till välfärdsområdena överförs också personalen med sina uppgifter till välfärdsområdena. Det är dock skäl att notera att det inte finns välfärdsområden på Åland eller i Helsingfors.

Syftet med social- och hälsovården är att främja och upprätthålla befolkningens välfärd och hälsa genom att säkerställa att klienten har rätt till god social- och hälsovård. För att få åtkomst till tjänsterna krävs ofta att klienten själv är aktiv och vet hur man söker sig till dem. Det är synnerligen viktigt med inledande vägledning och rådgivning för att invandrarklienterna ska få tillträde till social- och hälsojärnster som motsvarar deras behov på lika villkor som majoritetsbefolkningen. Inom social- och hälsovårdstjänsterna finns en handlednings- och rådgivningsplikt som innebär att särskilt avseende ska fästas vid rådgivning och handledning för barn, unga och personer som behöver särskilt stöd.

I en del kommuner genomförs tjänster enligt integrationslagen inom socialvården i synnerhet i fråga om invandrare som har internationellt skydd och står utanför arbetskraften. I en del kommuner har integrationstjänsterna däremot ordnats genom kommunens övriga servicesystem. När verksamheten vid välfärdsområdena inletts överförs i och med lagen om ordnande av social- och hälsovård endast de uppgifter som föreskrivs för välfärdsområdena i lagstiftningen. Välfärdsområdets samt social- och hälsovårdstjänsternas roll är också i fortsättningen central inom den helhet som utgörs av tjänster enligt integrationslagen och det stöd som invandrare behöver. Samtidigt är det skäl att beakta att ansvaret för invandrarens serviceprocess föreslås övergå till kommunen, varvid de kommuner där den integrationsfrämjande verksamheten för närvarande är organiserad i anslutning till socialväsendet ska beakta detta administrativt och organisatoriskt samt i fråga om personalresurserna.

Invandrarnas behov av social- och hälsovård uppfylls i huvudsak inom basservicen, men enligt behov också genom särskild service, såsom särskild service inom barnskyddet och för personer med funktionsnedsättning. Syftet inom socialvården är att skapa, återställa och upprätthålla klienternas förutsättningar för att klara sig på egenhand, ha en god livskvalitet och hantera sitt liv. Genom socialvården kan man säkerställa att också de mest utsatta som inte nödvändigtvis själva

kan begära hjälp får den hjälp och det stöd de behöver. De händelser som lett till att en person blivit flykting orsakar ofta traumatisering och försvagad funktionsförmåga, vilket i kombination med förändringar i livsmiljön kan kräva specialkompetens inom social- och hälso-tjänsterna.

När det gäller att uträtta ärenden inom social- och hälsovårdstjänsterna är de största utmaningarna för många invandrare i synnerhet i början efter ankomsten till landet bland annat bristande språkkunskaper och det faktum att man ännu inte känner till servicesystemet och det finländska samhällets funktion. Också när det gäller tillgången till och principen för ordnande av tolkning förekommer det stora regionala skillnader. Identifieringen av servicebehovet, tillgången till service och åtgärdernas ändamålsenlighet förbättras genom en centralisering av kompetensen, en utvecklingsverksamhet som strävar efter att förbättra tjänsterna för målgruppen samt ett multiprofessionellt nätverkssamarbete. När det gäller att trygga servicen är det skäl att betona flerspråkighet och flerkanalskommunikation samt tryggande av kulturkompetensen inom kompetensen inom social- och hälsovården. Till vissa delar kan man dra nytta av att också rekrytera flerspråkig personal. Utgångspunkten för högklassigt klientarbete är att yrkesutbildade personer i sitt arbete iakttar principerna för öppenhet och likabehandling. Genom att stärka de yrkesutbildade personernas kulturella kompetens kan man bättre tillgodose invandrabefolkningens behov också i fråga om bland annat lika integrationsmöjligheter för familjemedlemmar, familjearbete, våldsförebyggande arbete och könsrelaterade fenomen (till exempel könsstympning av kvinnor och flickor).

Särskilt i fråga om kvotflyktingar och personer som får internationellt skydd eller som anlänt till Finland genom familjeåterförening är socialvårdens praktiska dimensioner informationsförmedling och vägledning, psykosocial stödverksamhet, förmedlande av sociala rättigheter, ekonomiskt inriktat socialt arbete, språkligt stöd, hjälp med att uträtta ärenden, stöd för boendet samt stöd för att klara av det dagliga livet i en ny livsmiljö.

Enligt finländska befolkningsundersökningar har många invandrargrupper som kommer från konfliktområden klart mer psykiska symtom och riskfaktorer som belastar den mentala hälsan än majoritetsbefolkningen, såsom traumatiska upplevelser, diskriminering och brist på sociala nätverk. Befolkningen med invandrabakgrund använder dock inte mentalvårdstjänster i högre grad än hela befolkningen, vilket kan bero på svårigheter att söka sig till tjänster eller problem med att identifiera invandrabefolkningens servicebehov. I ett riksomfattande utvecklingsprojekt för att förbättra den mentala hälsan hos flyktingar⁶² identifierade en multiprofessionell expertgrupp flera vanliga problem när det gäller att främja den mentala hälsan hos flyktingar i Finland, såsom det att ett kraftigt stigma kan hänföra sig till mentala problem och tjänster som i värsta fall hindrar att saken tas upp och att man söker sig till behövliga tjänster. Som utmaningar identifierades dessutom brister i informationen om mental hälsa och faktorer som inverkar på den.

Invandrarna i Finland är en mycket heterogen grupp och skillnaderna mellan olika grupper bland invandrabefolkningen är stora också när det gäller sjukfrekvens och hälsorisker. I fråga om hälsoproblem och den upplevda hälsan var också skillnaderna mellan män och kvinnor i befolkningen med utländsk bakgrund stora och divergerande i grupper från olika länder. Det finns många positiva faktorer i fråga om invandrabefolkningens hälsa, välmående och delaktighet.

⁶² Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallinen kehittämishanke (PALOMA, 2016–2018). Institutet för hälsa och välfärd.

Enligt enkätundersökningen FinMonik⁶³ har de flesta en vän, de håller kontakt med sina närstående och de flesta bedömer att de är fullt arbetsföra. Alkoholkonsumtion förekommer mera sällan än hos hela befolkningen. Trots de positiva faktorerna ansåg både män och kvinnor med utländsk bakgrund i FinMonik-undersökningen mera sällan att deras hälsa är god eller relativt god jämfört med hela befolkningen. Upplevd diskriminering som äventyrar hälsa och välfärd: av männen har 40 procent och av kvinnorna 37 procent upplevt diskriminering under det senaste året och var tionde kvinna kände sig otrygg på gatorna nära hemmet. Illamående och hälsoriskfaktorer förekommer oftare särskilt i fråga om personer från grupper av länder där behovet av internationellt skydd är en vanlig orsak till invandring. Social- och hälsovårdstjänsterna har inte på ett effektivt sätt kunnat minska ojämlikheten i välfärden speciellt för dem som flyttat till Finland på grund av ett behov av internationellt skydd.

I en undersökning som Stiftelsen för Rehabilitering utfört arbets- och näringsministeriet 2014⁶⁴ och i en rapport som Statens revisionsverk utarbetat 2014 om integrationen inom social- och hälsovården⁶⁵ konstaterades det att kommunernas basservice inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser invandrarnas behov av mentalvård. Inom servicen finns det sällan tillgång till det psykiatriska kunnande som behövs för vård av den mentala hälsan hos personer som får internationellt skydd, och tjänster för mental hälsa, trauma och terapi kan inte ordnas i tillräcklig utsträckning. I Statens revisionsverks rapport konstaterades det i övrigt att invandrarnas särskilda behov beaktas vid utvecklingen av social- och hälsovården på ett berömvärt sätt i programmen och strategierna för integration och social- och hälsojourer. Däremot har invandrarnas särskilda behov dock i varierande grad beaktats i verkställandet i kommunerna och i olika enheter inom social- och hälsovården. Likaså behöver personalens kunnande fortfarande utvecklas, speciellt i de regioner där det finns lite invandrare. Kunskapen om kultursensitivitet behöver ökas hos de yrkesutbildade inom social- och hälsovården, likaså kunskaperna hos dem som arbetar med invandrare om stödet för mental hälsa.

Enligt Statens revisionsverks ovan nämnda rapport ska vägledningen angående social- och hälsojourer stärkas och göras tydligare. Social- och hälsovårdsministeriet har 2016–2017 utfärdat många meddelanden (kommuninfo) och anvisningar som gäller invandrare och asylsökande. I sin uppföljningsrapport⁶⁶ konstaterar Statens revisionsverk att social- och hälsovårdsministeriets anvisningar har varit mer omfattande och systematiska än tidigare, och i det avseendet har revisionsverkets rekommendationer genomförts. Vid utvecklingen av social- och hälsovård som tillhandahålls invandrare ska i fortsättningen vägledningen och rådgivningen på deras eget språk stärkas och positiv särbehandling utnyttjas, till exempel så att det vid behov reserveras mer tid för invandrare vid mottagningar, ordnas tillräcklig tolkning eller övriga stödåtgärder. Lagstiftningen har under den senaste tiden stärkts så, att kundorientering samt klientens och patientens rätt till individuell bedömning av servicebehovet har stärkts. Även invandrarnas egna organi-

⁶³ Kuusio H. & Seppänen, A. & Jokela S & Somersalo L & Lilja E. 2020. Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus. Raportti 1. Helsinki: Institutet för hälsa och välfärd

⁶⁴ Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 15/2014 (på finska).

⁶⁵ Kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Statens revisionsverks revisionsberättelser 3/2014.

⁶⁶ Valtiontalouden tarkastusviraston jälkiseurantaraportti 23.1.2018. Tarkastuskertomus 3/2014 Kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Dnro 139/54/2012.

sationers roll bör stärkas vid förmedlingen av information och service som gäller hälsa och välbefinnande. Avsikten är att invandrarnas hälsa och välbefinnande i fortsättningen ska följas upp som en del av den regionala hälso- och välfärdsundersökningen.

Utöver de fungerande tjänsterna för den vuxna befolkningen främjar och tryggar socialtjänsterna för barnfamiljer barns och ungdomars uppväxt, utveckling och välfärd samt stöder föräldraskapet. I alla avgöranden och åtgärder som gäller socialvård ska klientens och barnets intresse beaktas i enlighet med 4 och 5 § i socialvårdslagen. Till denna bedömning hänför sig bland annat beaktande av den språkliga, kulturella och religiösa bakgrunden samt möjlighet att delta i och påverka sina egna ärenden. Också genom rådgivningsverksamheten finns det goda möjligheter att nå familjer med invandrarbakgrund och stödja välbefinnandet, ett sunt levnadssätt och integrationen. I hälsokontrollerna ingår alltid stöd, vägledning och rådgivning enligt individuella behov. Även för eleverna i grundskolan ordnas en hälsokontroll i varje årskurs. En del av hälsokontrollerna är omfattande, där en hälsovårdare och en läkare möter hela familjen och klarlägger föräldrarnas och den övriga familjens välbefinnande.

Invandrare med funktionsnedsättning utgör en särskilt utsatt grupp. Situationen för invandrare med funktionsnedsättning försvåras förutom av funktionsnedsättningen också av språksvårigheter och tillgången till information. I myndigheternas tjänster ska särskild vikt fästas vid behovet av tjänster för invandrare med funktionsnedsättning och tillgången till tjänsterna för dem. Under de senaste åren har vägledningen och rådgivningen för invandrare med funktionsnedsättning förbättrats bland annat genom att stödcentret Hilma för invandrare med funktionsnedsättning har grundats under Vammaisfoorumi ry. Verksamheten finansieras av Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA). I fortsättningen kommer också äldre invandrare att i allt större utsträckning att omfattas av tjänster för äldre och av serviceboende samt av annat boende och andra tjänster för särskilda grupper. Därför är det viktigt att stärka personalens kompetens inom integration så att personalen också har möjlighet att identifiera individuella behov hos invandrare som hör till en särskild grupp.

Invandrare kan också ha behov av tjänster som rehabilitering eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas dock inte på personer som i enlighet med integrationslagen har rätt till en integrationsplan, utan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är social service som är avsedd för långtidsarbetslösa för att förbättra deras möjligheter till sysselsättning och deras livskompetens. Det vore dock bra att införa element som stöder arbets- och funktionsförmågan, till exempel som en del av integrationsutbildningen. Dessutom är det skäl att utreda möjligheterna att kombinera yrkesinriktad rehabilitering och integrationsfrämjande tjänster.

Invandrare inom kultur-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet

I utvecklingen av integrationsfrämjandet i kommunen deltar enligt integrationslagen de olika kommunala sektorerna till vilka också kultur-, biblioteks-, idrotts- och ungdomsväsendet hör. Kommunen svarar också för basservicen inom kultur inom sitt område. Det föreskrivs om kommunernas kulturverksamhet i lag (166/2019). Vid ordnandet av kulturverksamhet ska kommunen bland annat främja och beakta lokala förhållanden och behoven hos olika befolkningsgrupper. Kulturell mångfald, delaktighet och likvärdiga möjligheter till bildning samt tillgången till tjänster och deras tillgänglighet främjas också bland annat i lagstiftningen om kultursektorn, såsom i museilagen (314/2019), lagen om främjande av scenkonst (1082/2020) och lagen om statlig finansiering för främjande av filmkulturen (1174/2018).

Arbetsgruppen för kulturpolitik, invandrare och främjande av kulturell mångfald lämnade sin slutrapport⁶⁷ till undervisnings- och kulturministeriet i januari 2021. Arbetsgruppens förslag till temaspecifika riktlinjer och åtgärder gällde också bland annat sysselsättningen av invandrare och deras yrkesmässiga utveckling samt dialog mellan kulturer. Ministeriet har inlett beredningen ett handlingsprogram som främjar kulturell mångfald i samarbete med aktörerna inom förvaltningsområdet.

Också religionen är en central del av kulturen. Enligt 11 § i grundlagen har var och en religions- och samvetsfrihet. Till religions- och samvetsfriheten hör rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse och rätten att höra till eller inte höra till ett religiöst samfund. Utövandet av religionsfrihet tryggas bland annat i religionsfrihetslagen (453/2003). Deltagande i verksamheten inom ett religiöst samfund kan stödja invandrarens integration, bevarandet av invandrarens etniska bakgrund, språk och kultur, skapa kontakter och nätverk och vara en andlig resurs.

Enligt 5 § i idrottslagen (390/2015) är kommunens uppgift att skapa förutsättningar för kommuninvånarnas idrottsutövning genom att ordna idrottstjänster samt motion som främjar hälsa och välbefinnande med tanke på olika målgrupper, stödja medborgarverksamhet samt bygga och driva idrottsanläggningar. Kommunens uppgift är att trygga en jämlik tillgång till idrottstjänster för alla kommuninvånare.

För invandrarnas del är målet med idrottspolitiken deltagande på lika villkor som den övriga befolkningen i enlighet med principen om inkludering. Mångsidiga, tillgängliga och åtkomliga idrottstjänster samt möjlighet att utöva idrott och motion på egen hand stöder delaktigheten och samhörigheten. Idrottsverksamhet som beaktar minoriteter stöder alla som rör på sig. Statsrådets redogörelse om idrottspolitiken⁶⁸ 2018 betonar att jämställdhet och likabehandling ska beaktas genomgående i idrottspolitiska åtgärder och stöd samt att verksamhetsmodeller ska utvecklas för att trygga alla möjligheter till fritidsaktiviteter oberoende av funktionsförmåga, social bakgrund eller förmögenhet.

Genomförandet av redogörelsen är ett av målen i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Det för förvaltningsområdena gemensamma samordningsorganet för idrottspolitiken (LIPOKO) har i enlighet med regeringsprogrammet utarbetat en handlingsplan för 2021–2023. Till målen med programmet hör att öka åtgärderna för att stödja en motionsinriktad livsstil och minska ojämlikheten inom välfärd, hälsa och idrott. Till dessa åtgärder hör bland annat det ovan nämnda införlivandet av integrationsfrämjandet, en ökning av förmånliga och tillgängliga idrottsmöjligheter som kan nås med låg tröskel samt stödverksamhet som stöder målen.

Ungdomsarbete är verksamhet som är öppen för alla unga och som de unga kan delta i enligt eget intresse och egna utgångspunkter. Invandrarungdomar är en aktiv och alltjämt växande

⁶⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Taide, kulttuuri ja moninainen Suomi Kulttuuripolitiikka, maahanmuuttajat ja kulttuurisen moninaisuuden edistäminen -työryhmän loppuraportti. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:2. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162663>.

⁶⁸ Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. 2018. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_6+2018.pdf.

grupp inom ungdomsarbetet. Ungdomsarbete och ungdomspolitik ingår i kommunernas uppgifter. När kommunen förverkligar de syften som anges i ungdomslagen ska den med beaktande av lokala omständigheter skapa förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomsverksamhet genom att ordna tjänster och lokaler för unga samt genom att stödja de ungas medborgarverksamhet. Kommunen ska utföra sin uppgift i sektorsövergripande samarbete med andra aktörer som producerar tjänster för ungdomar. För utförandet av ungdomsarbetet svarar utöver kommunerna också bland annat organisationer på ungdomsområdet, församlingar och andra organisationer som bedriver ungdomsarbete.

Huvudteman för det tvärsektoriella riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (VANUPO)⁶⁹ 2020–2023 är att förebygga utslagning bland unga och stärka deras delaktighet. Dessa mål eftersträvas genom programmets tre målhelheter: 1) Unga har förutsättningar för en smidig vardag – utslagningen minskar, 2) Unga har metoder och färdigheter för att delta och påverka, 3) Unga litar på samhället – jämlikheten och säkerheten stärks. Inom den riksomfattande ungdomspolitik och genomförandet av VANUPO beaktas de ungas olika utgångspunkter och främjas förverkligandet av lika möjligheter för alla unga. I åtgärderna enligt programmet har man genomgående beaktat också det ökande antalet unga med invandrarbakgrund och främjandet av deras delaktighet.

Kultur- och idrottstjänsterna samt ungdomsarbetet har en viktig roll i främjandet av invandrarernas integration samt delaktighet och samhälleliga aktivitet, vilket är viktigt med tanke på förankringen i gemenskapen och utvecklandet av en gemensam social identitet. Ungdomsarbete, kultur och idrott erbjuder meningsfull sysselsättning och möten med majoritetsbefolkningen också för invandrare utanför utbildning och arbetsliv. Kulturen, idrotten och ungdomsarbetet spelar också en viktig roll i stödandet av språkinläring och studier, skapandet av sociala relationer och nätverk samt inom kamratverksamheten där även invandrarernas egna föreningar är aktiva. Motion främjar den fysiska och psykiska hälsan som skapar en grund för integration och handlingskraft. Konst och kultur ökar interaktionen och dialogen mellan kulturer och sänker tröskeln för invandrare att bli delaktiga i det finländska samhället. Med hjälp av bibliotekstjänster kan man främja möjligheterna för invandrarna att lära sig finska eller svenska och bekanta sig med den finländska kulturen samt att bevara sitt modersmål och sin kultur.

Fritidsverksamhet, såsom hobbyer eller föreningsverksamhet, stöder integrationen, förankringen i gemenskapen och ingåendet av sociala relationer. Utifrån enkäten Hälsa i skolan 2021 har dock invandrarbarn mera sällan än hobby än barn med finländsk bakgrund: Bland flickorna i årskurs 4 och 5 anger 78 procent att de utövar en hobby minst en gång i veckan (bland flickor med finländsk bakgrund 90 procent) och bland pojkarna 77 procent (pojkar med finländsk bakgrund 84 procent). Ungefär var tredje upplever att de fritidsintressen som intresserar är för dyra (ungefär var femte av dem som har finländsk bakgrund). Invandrarungdomar i högstadiet och på andra stadiet läser emellertid för nöjes skull oftare än barn med finländsk bakgrund. Invandrarfamiljer är oftare låginkomsttagare⁷⁰ jämfört med familjer med finländsk bakgrund, vilket

⁶⁹ Undervisnings- och kulturministeriet. 2020. Riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2020–2023. Målet är att unga ska leva ett meningsfullt liv och vara delaktiga i samhället. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2020:2. <https://julkaisut.valtion-euvosto.fi/handle/10024/162007>.

⁷⁰ Jauhiainen, S. & Raivonen, L. 2020. Maahanmuuttajien kelan etuuskien käyttö vuonna 2018. Kansaneläkelaitos, Kela. Arbetssapper 157/2020.

inverkar på möjligheterna för familjernas barn och unga att delta i ledd hobbyverksamhet. Städernas och kommunernas kultur- och idrottsväsande samt aktörer som erbjuder hobbyer har en central roll när det gäller att främja att också personer med invandrarbakgrund deltar i verksamheten.

Också invandrarnas egna organisationer ordnar till exempel kultur- och idrottsverksamhet. Dessutom tillhandahåller de kamratstöd, social interaktion samt en känsla av delaktighet och gemenskap i den egna gruppen. Styrkor hos organisationer med invandrarbakgrund är bland annat kännedom om målgruppen, kulturell sensitivitet samt stöd och rådgivning på invandrarens eget språk. Verksamhetsmöjligheterna kan dock påverkas av till exempel osäkerhet kring de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna och otillräcklig information om föreningsverksamhet.

Inom idrotts- och motionssektorn stöddes integrationen med cirka 10 miljoner euro genom en understödshelhet som riktats till kommunerna och dem som ordnar mottagningsverksamhet åren 2011–2019. Enligt en bedömningsrapport om understödet lämpar sig integration som mål för motion och idrott för dem som nyligen flyttat till Finland, eftersom invandrarna då har särskilda behov av att anpassa sig till det nya samhället. Idrott och motion är en bra verksamhetsform som en del av den särskilda integrationsfrämjande servicen. Efter första fasen av integrationen är det med tanke på jämlikheten viktigt att finna beröringspunkter med befolkningen med finländsk bakgrund när man definierar mål och målgrupper för motion och idrott. Redan vid marknadsföring av motionsverksamhet är det skäl att beakta hur man bygger upp en gemensam övergripande identitet mellan olika grupper, oberoende av språklig och kulturell bakgrund. Det är viktigt att bygga upp en inkluderande och jämlik verksamhetskultur.⁷¹

Boende för invandrare

Anvisningar för valet av hyresgäster till statsstödda hyresbostäder finns i en guide för val av hyresgäster som getts ut av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Syftet med anvisningarna för valet av hyresgäster är att hyresbostäderna ska anvisas för de hushåll som mest behöver hyresbostad och samtidigt eftersträvas en mångsidig boendestruktur i hyreshuset och i socialt hänseende välbalanserade bostadsområden.

Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska enligt integrationslagen beaktas i kommunens och de andra lokala myndigheternas allmänna planering, verksamhet och uppföljning. Genom den kommunala bostads-, mark- och markanvändningspolitiken påverkas möjligheterna till boende, priset på boende och tillgången på bostäder till skäligt pris i kommunen. Vid valet av hyresgäster till ARA-hyresbostäder måste man beakta jämlikheten och rätten att välja bostadsort så som grundlagen och diskrimineringslagen förutsätter. Valet av hyresgäster grundar sig på social ändamålsenlighet och ekonomiskt behov. Vid valet av hyresgäster ska företräde ges bostadslösa och andra sökande som har det mest brådskande behovet av bostad, är minst bemedlade och har de lägsta inkomsterna. Hyreshusägaren ska välja hyresgäster till hyresbostäder som byggts med statligt stöd i enlighet med aravabegränsningslagen, lagen om

⁷¹ Monipuolistuva liikunta – erilaiset liikkujat, Arviointitutkimus kehittämisyhteistyöstä Maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla 2011–2019; Peotta, Inkinen & Laine, Likes-tutkimuskeskus 2022.

räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (så kallade nya räntestödslagen) och statsrådets förordning om val av hyresgäster till arava- och räntestödshyresbostäder.

Tillgången på bostäder till skäligt pris, bostadsområdets funktion samt service och kollektivtrafikförbindelser, dvs. bostadsområdets tillgänglighet och en mångsidig fördelning av boendeformerna, spelar en central roll för att möjliggöra delaktighet och integration i den nya miljön. Även möjligheten för de boende att träffas och delta i planeringen och utvecklingen av den egna omgivningen samt i verksamheten i området, såsom hobbyverksamhet, stöder delaktighet och integration. Boendet och möten mellan olika kulturer kan stödjas bland annat genom boendegrävning och grannmedling.

Många nyanlända invandrare, som just har påbörjat sin integration och arbetskarriär i det nya landet, bosätter sig vanligen, särskilt i början av sitt boende, i områden som kan erbjuda billiga hyresbostäder. Många familjer, i synnerhet första generationens invandrarfamiljer, kan vara större än majoritetsbefolkningens familjer, och behöver då större bostäder. Detta kan bidra till en koncentration av invandrare till vissa områden. Också de invandrarorganisationer som redan finns i regionen kan vara faktorer som gör det lockande att flytta till regionen. På grund av att många invandrare i början av invandringen har sämre sysselsättning och lägre inkomstnivå än majoritetsbefolkningen är deras möjligheter att agera på bostadsmarknaden samt välja plats och besittningsform för bostaden mer begränsade än majoritetsbefolkningens. Invandrarna är de facto ofta överrepresenterade i hyresbostäder som stöds av staten och underrepresenterade i ägarbostäder.

Eftersom nyanlända ofta bosätter sig i de områden där det finns flest lediga förmånliga hyresbostäder, är det viktigt att de här områdena är stabila när det gäller service- och invånarstrukturen. Särskilt med bostadspolitiska medel ska man främja mångfalden när det gäller inkomstbildningen och livsstilarna i bostadsområdena och verka för att förebygga segregation. Det är viktigt att garantera integrationsfrämjande tjänster på olika håll i Finland, så att invandrarna också bosätter sig på mindre orter än de största bosättningscentrumen.

Enligt en omfattande europeisk undersökning⁷² som publicerades 2016 har den socioekonomiska segregationen förstärkts överallt i Europa under de tio senaste åren. Samma iakttagelser har gjorts i den senaste tidens undersökningar också i Finland. Särskilt områden med många sociala hyresbostäder, ofta bostadsområden från övergången mellan 1960- och 1970-talet, har den svagaste socioekonomiska ställningen. Den interna socioekonomiska segregationen i städerna är en följd av en ojämn fördelning av inkomster, sysselsättning, utbildning och välfärd, och till följd av bostadsmarknadens effekter är dessa skillnader lokaliserade till olika delar av städerna. I synnerhet de som inte är delaktiga i välfärden är ofta koncentrerade till vissa områden som vanligen har den svagaste ställningen på bostadsmarknaden.

Ställvis har koncentrationen till särskilda områden av personer som är födda utomlands och i synnerhet koncentrationen av låginkomsttagare som är födda utomlands till låginkomstområden ökat, även om trenden ännu är obetydlig jämfört med många andra länder. Den tilltagande ojämlikheten kan utgöra ett hot mot städernas sociala hållbarhet och konkurrenskraft samt ta sig

⁷² Tammaru T. & Marcińczak S. & van Ham M. & Musterd S. (red.) 2016. Socio-Economic Segregation in European Capital Cities: East Meets West. Routledge: Oxford.

utlopp i form av oroligheter i samhället. Om olika befolkningsgruppers möjligheter att agera och delta i samhället skiljer sig åt, kan den sociala segregationen förstärka den etniska differentieringen. För att förhindra differentiering behövs det insatser för att skapa likvärdiga handlingsmöjligheter för befolkningsgrupperna och social integration såväl i samhället som i bostadsområdena.

I bostadsområden där hyreshusen dominerar bör man dessutom fästa särskild vikt vid tillgången till tjänster, utbildningsmöjligheter och kollektivtrafikförbindelser, eftersom alla dessa kan påverka de grundläggande orsakerna till differentiering och möjligheterna till sysselsättning. Samtidigt är det viktigt att man satsar på boende till skäliga priser och ett mångsidigare bostadsbestånd, bland annat genom kompletteringsbyggande och utveckling av en trivsamt miljö och fungerande områden. Det är också viktigt att de bostäder som byggs i nya områden bildar ett mångsidigt bostadsbestånd med tillgängliga bostäder. Mångsidiga, trivsamma och fungerande bostadsområden, god tillgång till integrationstjänster, arbetsplatser och utbildning, små skillnader i välfärd mellan olika befolkningsgrupper samt en miljö som stöder delaktighet stärker integrationen och förhindrar segregationen av bostadsområden.

2.4 Invandrarbarn, invandrarungdomar och invandrarfamiljer

Integration av invandrarfamiljer

Familjeband var 2020 den vanligaste grunden för uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som flyttar till Finland. Av dessa familjerelaterade uppehållstillstånd beviljades 16 procent familjemedlemmar till en anknytningsperson som får internationellt skydd. När det gäller personer som flyttar inom EU är arbete en vanligare grund för inflyttning till landet än familjeband. Sammanlagt flyttade över 10 000 utländska medborgare år 2020 till Finland av familjeskäl från europeiska länder och tredjeländer.⁷³ Av invandrarna är 80 procent i arbetsför ålder och ofta småbarnsföräldrar eller i en ålder för att bilda familj. Åren efter flytten lever många invandrare i en småbarnsfamilj.

Utkomstsvårigheter är vanliga i många invandrarbarnfamiljer. Ungefär vart fjärde invandrarbarn lever i ett låginkomsthushåll, medan ungefär vart tionde barn med finländsk bakgrund gör det. Bakgrundsfaktorer är beroende av sociala förmåner, arbetslöshet och stor familjestorlek samt att invandrare oftare än andra är ensamförsörjande.⁷⁴ Integrationen av barnen är bunden till föräldrarnas socioekonomiska situation och integration. Föräldrarnas svaga ekonomiska situation kan oftare till exempel leda till att barnen har sämre skolframgång och ett större behov av barnskydd.⁷⁵ Därför är det viktigt att påskynda och effektivisera sysselsättningen och språkinläringen också med tanke på familjernas och barnens välmående och jämlikhet.

73 Euroopan muuttoliikeverkosto. 2021. Maahanmuuton tunnusluvut 2020. Maahanmuuttovirasto http://www.emn.fi/files/2179/Maahanmuuton_tunnusluvut_2020_FI_NETTI.pdf.

74 Ruotsalainen Pekka (2021) Lapsia elää tulojakauman kaikissa luokissa – köyhyys-riski suurin nuorissa ja isoissa perheissä. Tieto & Trendit, Tilastokeskus, 12.10.2021. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/lapsia-elaa-tulojakauman-kaikissa-luokissa-koyhyysriski-suurin-nuorissa-ja-isoissa-perheissa/>.

75 Kääriälä, A., Keski-Säntti, M., Aaltonen, M., Haikkola, L., Huotari, T., Ilmakunnas, I., Juutinen, A., Kiilakoski, T., Merikukka, M., Pekkarinen, E., Rask, S., Ristikari, T., Salo, J. & Gissler, M. 2020.

Enligt enkäten Hälsa i skolan 2021 som Institutet för hälsa och välfärd låtit genomföra är invandrabarnens välfärd svagare än hos barn med finländsk bakgrund. Fler än var femte invandrarflicka i högstadieåldern och 30 procent av invandrapojkarna i högstadieåldern hade utsatts för fysiskt våld av föräldrar eller andra vuxna som tar hand om barnet. Av invandrarflickorna i årskurs 8–9 hade 15 procent (10 procent av flickor med finländsk bakgrund) och var fjärde invandrapojke (4 procent av pojkar med finländsk bakgrund) svårt att diskutera med föräldrarna. En svagare diskussionskontakt med föräldrarna syns också bland invandrapojkar på andra skolstadier.

Ett syfte med integrationslagen är att främja integrationen bland familjer, barn och unga. Utöver bestämmelser om individuella integrationstjänster för vuxna invandrare finns det i 2 kap. i lagen bestämmelser om integrationsplaner för familjer och integrationsplaner för minderåriga. De i lag föreskrivna skyldigheterna att främja sektorsövergripande och multiprofessionellt integrationsfrämjande gäller till stor del integrationen av familjer.

Enligt integrationslagen kan en integrationsplan utarbetas för en familj, om familjens helhetssituation förutsätter det. En integrationsplan för en familj utarbetas i synnerhet när det finns behov av att stödja barn och ungas utveckling genom att stärka föräldraskapet. I integrationsplanen för en familj beaktas varje familjemedlems möjligheter till integration och delaktighet. Vid genomförandet av stödåtgärderna i integrationsplanen för en familj har rådgivningsbyrån, småbarnspedagogiken, skolan samt ungdoms- och idrottsväsendet en viktig uppgift. Kommunen svarar för utarbetandet av integrationsplanerna för minderåriga och familjer.

För övriga minderåriga invandrare än de som anlänt utan vårdnadshavare utarbetas en integrationsplan om det finns behov av en sådan. Integrationsplanen för minderåriga samordnas med integrationsplanen för familjen och andra planer som utarbetas för den minderåriga. Planen ska utarbetas som ett sektorsövergripande samarbete mellan lokala myndigheter. Viktigast är representanterna för undervisnings-, ungdoms- och idrottsväsendet samt social- och hälsovården. I allmänhet anvisas barn och ungdomar till basservicen som tillämpas så att den beaktar de utmaningar invandringen medför för barnens och de ungas välfärd, delaktighet och utveckling enligt åldersnivå. Kommunen ansvarar för samordningen av den basservice som invandrarfamiljer behöver.

Möjligheten för barn i invandrarfamiljer att delta i småbarnspedagogik redan när de är under tre år ska stödjas mer än för närvarande. Det finns inga riksomfattande undersökningsresultat om hur mycket barn under tre år från invandrarfamiljer deltar i småbarnspedagogik, men i Helsingfors är det en klar skillnad i deltagarfrekvensen bland barnen i åldern 1–2 år.⁷⁶ Deltagande i småbarnspedagogik har bevisligen betydande fördelar i synnerhet för de barn vars bakgrund sätter dem i en sämre ställning än andra. Det att barn deltar i småbarnspedagogik när de är under

Suomi seuraavan sukupolven kasvu ympäristönä. Seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla, joilla on ulkomailla syntynyt vanhempi. Institutet för hälsa och välfärd. Rapport 15/2020. Ungdomsforskningssällskapet/Ungdomsforskningsnätverkets publikationer 228. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140741/URN_ISBN_978-952-343-582-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁷⁶ Ahtiainen, H. & Mäki, N. & Määttä, S. & Saukkonen, P. & Yijälä, A. 2020. Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten hyvinvointi Helsingissä. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitutkimus ja -tilastot. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_02_04_Tutkimuksia_5_Ahtiainen_Maki_Maatta_Saukkonen_Yijala.pdf.

tre år verkar ha positiva effekter på barnens kognitiva och språkliga utveckling samt akademiska framgångar då vissa effekter fortsätter också i ungdomen och vuxenlivet.⁷⁷ En del av invandrarbarnen under skolåldern går miste om småbarnspedagogiken om den förälder som vårdar dem har lång familjeledighet utanför arbetskraften. Systemet med stöd för hemvård skapar en situation där barn under skolåldern kanske inte får delta i kommunal småbarnspedagogik. Om en förälder får stöd för hemvård av ett barn som är under tre år får barnet inte delta i småbarnspedagogiken. Också 3–6-åriga syskon till det barn som är under 3 år vårdas ofta hemma, eftersom tillägget till stödet för hemvård inte betalas för ett äldre barn om barnet deltar i kommunal småbarnspedagogik. Systemet med stöd för hemvård av barn inverkar både på barnets rätt till att få småbarnspedagogik och föräldrarnas möjlighet att delta i integrationsutbildning dagtid.

Kvinnor med invandrarbakgrund är mer sannolikt familjelediga än männen i stället för att vara i arbetslivet eller integrationsutbildning. Detta kan inverka på familjens integration och eventuellt på dynamiken inom familjen. Detta inverkar på integrationsförutsättningarna för hela familjen, inklusive barnen, och effekterna kan fortgå över generationsgränserna.

Genom kommunernas tjänster inom den öppna småbarnspedagogiken har integrationen och skapandet av sociala nätverk för invandrarföräldrar och invandrarbarn understötts i fall där en förälder är familjeledig. De tjänster som står till buds har inte varit tillräckliga i förhållande till behovet. Alla föräldrar som länge sköter barnen hemma och skulle ha nytta av den öppna småbarnspedagogiken vet inte hur de ska söka sig till tjänsterna. Det behövs fler möjligheter till språkinläring och utbildning som lämpar sig för livssituationen.

Också männens långvariga arbetslöshet kan inverka negativt på nära relationer utöver det att arbetslösheten leder till fattigdom. Integrationsverksamhet som riktar sig särskilt till män och som stöder män att finna nya roller i såväl nära relationer som samhälle tillhandahålls än så länge i relativt liten omfattning. Aktörer inom tredje sektorn har en viktig uppgift när det gäller att utveckla och tillhandahålla integrationstjänster som tar hänsyn till jämställdhetsperspektivet.

Familjer med invandrarbakgrund är överrepresenterade som klienter inom barnskyddet.⁷⁸ Detta kan enligt undersökningar avspegla att de yrkesutbildade personerna delvis har omedvetna fördomar eller brister i kompetensen. I servicen till familjer bör man fästa vikt vid att ordna tolkning och reservera tillräckligt med tid för att möta kunderna, eftersom missförstånd kan få långtgående negativa följder för barnet och familjen. En kontinuerlig utveckling av yrkespersonernas kompetens både inom examensutbildningar och fortbildning kräver mer uppmärksamhet än för närvarande. När välfärdsområdena uppstår ska man se till att kompetensen hos yrkesutbildade

⁷⁷ Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Utbildningsstyrelsen, Rapporter och utredningar 6/2016.

⁷⁸ Kääriälä, A. & Keski-Säntti, M. & Aaltonen, M. & Haikkola, L. & Huotari, T. & Ilmakunnas, I. & Juutinen, A. & Kiilakoski, T. & Merikukka, M. & Pekkarinen, E. & Rask, S. & Ristikari, T. & Salo, J. & Gissler, M. 2020. Suomi seuraavan sukupolven kasvuympäristönä. Seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla, joilla on ulkomailla syntynyt vanhempi. Institutet för hälsa och välfärd. Rapport 15/2020. Ungdomsforskningssällskapet/Ungdomsforskningsnätverkets publikationer 228. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140741/URN_ISBN_978-952-343-582-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

personer inom social- och hälsovården främjas när det gäller integration av familjer. Kompetensen hos yrkespersoner i skolorna behöver utvecklas i en mångspråkig och mångkulturell växelverkan med invandrarfamiljer.

Invandrarkvinnor som utsätts för våld i familjen och i nära relationer är särskilt utsatta. Svaga sociala nätverk samt bristen på språkkunskaper och dålig kännedom om samhällets tjänster kan göra det svårare att söka sig till tjänster som erbjuder hjälp. Enligt planen för genomförande av Europarådets Istanbulkonvention ska parterna bland annat med hjälp av färdiga handlingsmodeller främja utbildning i jämlikhet och jämställdhet bland asylsökande och för personer som omfattas av integrationstjänster samt stärka handledningen för invandrarfamiljer som ett led i verksamheten vid de familjecenter som ingår i social- och hälsovårdsministeriets program för utveckling av tjänster för barn och familjer. Med arbets- och näringsministeriets stöd har det vid institutet för hälsa och välfärd etablerats en personresurs för förebyggande arbete när det gäller att förhindra könsstymning av flickor och hedersrelaterat våld.

I Finland utarbetades 2017 en utredningspromemoria om förekomsten och uppdagandet av tvångsäktenskap. I den proposition som regeringen lämnade i oktober 2021 (RP 172/2021 rd) föreslås det bland annat att det införs bestämmelser i äktenskapslagen som gör det möjligt att genom upphävning upplösa äktenskap som ingåtts genom tvång. Det föreslås också att äktenskap som ingåtts utomlands av en minderårig ska erkännas enbart av särskilda skäl om åtminstone den ena av makarna var bosatt i Finland när äktenskapet ingicks. I november 2021 färdigställdes justitieministeriets bedömningspromemoria om straffbarheten av tvingande till äktenskap.

Invandrabarns och invandrarungdomars utbildningsvägar

Utöver familjen har också den kontinuitet som rådgivningsbyrån, småbarnspedagogiken och skolan bildar en central roll tillsammans med ungdomsväsendet för att stödja barn och unga i deras integration. Om ordnandet av tjänster för barn och unga föreskrivs det i den lagstiftning som gäller dem.

Utgångspunkten i integrationslagen är att då den tillämpas på personer under 18 år ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa. Kommunens program för integrationsfrämjande kan innehålla en plan för hur barns och unga personers integration ska främjas och deras sociala identitet stärkas. Dessutom finns det en informativ paragraf i lagen om övriga åtgärder som främjar integration och till dem hör bland annat åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrabarn och unga invandrare.

Barn och unga med invandrarbakgrund är inte en enhetlig grupp: de kommer från socioekonomiska bakgrunder av olika slag, talar ett eller flera språk, är födda i Finland eller har flyttat hit i olika åldrar och deras föräldrar lägger tonvikten på olika värden och attityder i sin fostran. Många invandrarungdomar är i ett förhållandevis bra läge vad gäller utbildning i relation till unga som inte har invandrarbakgrund. Det finns ändå, bland annat hos unga som har svaga kunskaper i de inhemska språken, en ökad risk för att bli utanför utbildningen och arbetsmarknaden.

Alla barn som är varaktigt bosatta i Finland är läropliktiga. Kommunen har skyldighet att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning för alla barn som bor inom kommunens

område, också barn som ansöker om internationellt skydd. De färdigheter som fås i den grundläggande utbildningen utgör grunden för framgångarna inom utbildningen på andra stadiet och övrig utbildning och för övergången till arbetslivet. Det är också viktigt att i allt högre grad uppmärksamma hur undervisningsväsendet ska kunna trygga likvärdiga möjligheter för barn och unga som flyttat till landet i olika åldrar och med olika bakgrund att lära sig och nå framgång inom utbildningen.

Alla barn som har en hemkommun i Finland har en subjektiv rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik och kommunerna har enligt 5 § i samma lag skyldighet att ordna småbarnspedagogik enligt det behov som förekommer i kommunen. Deltagande i småbarnspedagogik främjar barnets integration, eftersom barnet medan det omfattas av småbarnspedagogik lär sig finska och/eller svenska och bland annat den finländska kulturen. Deltagande i småbarnspedagogik främjar barnets sociala integration samt utökar rutinerna och strukturen i barnets vardag, vilket i sin tur kan öka känslan av trygghet och därigenom främja integrationen. På ett allmänt plan ska de rytmer och strukturer i vardagen som regelbunden dagvård medför ses som ett element som stöder barnet. Då barnet deltar i småbarnspedagogik har också båda föräldrarna möjlighet att förvärvsarbeta eller till exempel delta i service enligt integrationslagen, vilket främjar hela familjens integration.

Antalet elever med ett främmande språk som modersmål har ökat jämförelsevis snabbt i synnerhet inom den grundläggande utbildningen. År 2015 hade knappt 6 procent av alla elever i den grundläggande utbildningen ett främmande språk som modersmål, medan knappt 9 procent hade ett främmande språk som modersmål år 2020. Det fanns dock stora regionala variationer i andelen elever med ett främmande språk som modersmål i den grundläggande utbildningen. Relativt sett flest barn i grundskoleåldern med ett främmande språk som modersmål fanns i Nyland, 16 procent, och minst i Södra Österbotten, 2 procent.⁷⁹

För barn och unga som har ett främmande språk som modersmål ordnas olika stödåtgärder som oftast gäller språkundervisningen. I samband med den grundläggande utbildningen kan det ordnas förberedande undervisning för invandrare. Inom den förberedande undervisningen för invandrare inför den grundläggande utbildningen är målet att ge eleverna behövliga färdigheter i finska eller svenska och andra färdigheter som behövs för övergången till förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen samt att främja en balanserad utveckling och integration för eleverna i det finländska samhället. Kommunerna eller andra utbildningsanordnare är inte skyldiga att ordna förberedande undervisning. Den förberedande undervisningen anses dock vara viktig och staten uppmuntrar till att den ska ordnas genom att betala en särskild statsandel för elever som deltar i den. Antalet elever som deltar i förberedande undervisning inför den grundläggande utbildningen har vuxit och uppgick år 2021 till 3 500 elever.

Inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen är det dessutom möjligt att ordna undervisning i finska eller svenska som andraspråk enligt en lärokurs som är särskilt avsedd för invandrare. Kommunerna är inte skyldiga att ordna undervisningen, men staten beviljar ett särskilt statsunderstöd för ordnande av undervisning i finska eller svenska som andraspråk (S2/R2). Av alla elever med ett främmande språk som modersmål deltog läsåret 2020/2021 över 81 procent i undervisning i finska som andraspråk och 2,4 procent i undervisning i svenska som andraspråk. Om en elev har inlärningssvårigheter eller andra svårigheter, har han eller hon rätt

⁷⁹ Statistikcentralen, befolkningsstatistik 2020.

att få stöd för lärande och skolgång. År 2019 var 14,6 procent av eleverna med ett främmande språk som modersmål berättigade till särskilt stöd.⁸⁰

Genom undervisning i det egna modersmålet kan man stödja den personliga utvecklingen för en elev med ett främmande språk som modersmål och informera om elevens bakgrundskultur. För den som behärskar sitt eget modersmål väl skapas förutsättningar också för att lära sig finska och för att lära sig andra ämnen i undervisning på finska. Staten stöder ordnande av undervisning på det egna modersmålet genom att betala en särskild statsandel till utbildningsanordnarna. Höstterminen 2020 tillhandahöll 84 utbildningsanordnare undervisning i eget modersmål på sammanlagt olika språk.⁸¹

Enligt statens revisionsverk (2015) är ett fungerande utbildningssystem som beaktar de särskilda behoven hos elever med invandrabakgrund ett effektivt sätt, eller kanske till och med det effektivaste sättet, att integrera de unga invandrarna i samhället. För närvarande erbjuder vårt utbildningssystem dock inte alla elever med invandrabakgrund jämlika möjligheter. Enligt de nyaste PISA 2018-resultaten var det genomsnittliga poängtalet i läskunnighet hos första generationen invandrarelever 107 poäng och hos andra generationen 71 poäng lägre än det genomsnittliga talet hos elever från den infödda befolkningen. Skillnaden motsvarar ungefär två års lärokurs. Skillnaderna mellan den infödda befolkningen och elever med invandrabakgrund har varit stabila från en PISA-undersökning till nästa. Skillnaden i kunskaperna hos elever med invandrabakgrund och infödda elever är större ju äldre eleven varit här han eller hon kommit till Finland. I statens revisionsverks revisionsrapport rekommenderades det redan 2015 att man ska uppmärksamma eventuella behov av tilläggsstöd hos både första och andra generationens invandrare för att säkerställa integrationen och förutsättningarna för fortsatta studier samt med tanke på bedömningspraxis i den grundläggande utbildningen.⁸² Enligt en uppföljning av statens revisionsverk har undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen utvecklat den grundläggande utbildningen för unga med invandrabakgrund, strävat efter att rikta tilläggsresurser till undervisning i finska och svenska och ordna tilläggsstöd till de invandrarelever som klarar sig sämst samt berett anvisningar för en förenhetligad utvärderingspraxis i slutet av den grundläggande utbildningen.

Invandrareleverna är en relativt liten grupp i PISA-undersökningen. Därför tas det igen ett överurval av invandrarelever i PISA 2022-undersökningen så att man får tillförlitlig uppföljningsinformation till det föregående överurvalet, i förhållande till undersökningen år 2012. Överurvalet inverkar inte på beräkningen av de nationella medelvärdena för PISA-resultaten.

De senaste åren har andelen studerande med ett främmande språk som modersmål ökat markant både inom yrkesutbildningen och inom gymnasieutbildningen. Inom yrkesutbildningen har andelen dock ökat snabbare. År 2020 talade 14,4 procent av eleverna inom den grundläggande

⁸⁰ Utbildningsförvaltningens statistiktjänst. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Erityisopetus%20-%20Vieraskieliset%20-%20Aikasarja.xlsb.

⁸¹ Utbildningsförvaltningens statistik, Omana äidinkielenä opetetut kielel ja opetukseen osallistuneiden määrät vuonna 2020, Omana äidinkielenä opetetut kielel ja opetukseen osallistuneiden määrät vuonna 2020 (oph.fi).

⁸² PISA18 Ensituloksia. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2019:40. <https://julka-isut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161922>.

yrkesutbildningen ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Av alla dem som avlade studentexamen 2020 var andelen personer med ett främmande språk som modersmål 5,6 procent. Både inom yrkesutbildningen och inom gymnasieutbildningen är genomströmningsgraden för dem som har ett främmande språk som modersmål lägre än för dem som talar finska, svenska eller samiska. De som har ett främmande språk som modersmål har möjlighet att utveckla sina färdigheter för att övergå till utbildning på andra stadiet i utbildningar i övergångsskedet vilka hösten 2022 slås samman till en ny enhetlig utbildningshelhet, utbildning som handleder för examensutbildning (HUX). Vid yrkeshögskolorna ordnas dessutom handledande utbildning för invandrare, som är gratis för de studerande.

Den nya läropliktslagen trädde i kraft den 1 augusti 2021. Målet är att alla unga ska genomgå en utbildning på andra stadiet, och reformen kan bedömas gynna också invandrarungdomar. I och med reformen överfördes ansvaret för att ordna tjänster för invandrare över 17 år som tidigare varit kunder hos arbets- och näringsbyrå till kommunerna och läroanstalterna. Efter att läroplikten utvidgades har 17-åriga läropliktiga invandrare inte längre kunnat studera inom integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning eller bedriva frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån i enlighet med integrationslagen.

Invandrarungdomar över 18 år som omfattas av integrationsfrämjande och är kunder vid en arbetskrafts- och näringsbyrå hänvisas ofta till integrationsutbildning, läs- och skrivundervisning eller grundläggande utbildning för vuxna. Den nivå på språkkunskaper som uppnåtts under integrationsutbildningen är dock inte alltid tillräcklig för fortsatta studier eller för kraven i arbetslivet. När det gäller att främja integrationen av unga invandrare har det varit en utmaning att säkerställa obrutna tjänster efter integrationsutbildningen. Situationen för invandrare som överskridit grundskoleåldern antas ha blivit bättre bland annat genom reformen av den grundläggande utbildningen för vuxna och förlängningen av tiden för stöd av frivilliga studier. Stödtiden för frivilliga studier förlängdes genom en lagändring som trädde i kraft i början av 2017 så att en studiehelhet i fortsättningen kan stödjas i 48 månader i stället för högst 24 månader, om målet är att fullgöra lärokursen inom den grundläggande utbildningen.

I fortsättningen ska särskild vikt fästas vid att göra övergångarna inom studierna smidigare. Det bästa sättet att förebygga risken för marginalisering är att man säkerställer en tillräcklig nivå på de ungas språkkunskaper i slutet av grundskolan. Såväl kvinnor som bildat familj tidigt som unga som kommit till landet i högstadieåldern har sannolikt ofta av bristfälliga kunskaper i finska eller svenska, vilket försvårar fortsatta studier på andra stadiet. Det är viktigt att man stöder barns och ungas språkinläring och hjälper de unga att hitta en lämplig studieväg. För att främja detta behövs ett nätverkssamarbete mellan många myndigheter samt yrkesutbildning och kompletterande utbildning inom vilken det fästs särskild vikt vid stödet för skolgång och social integration bland första generationens barn och unga. Under ledning av undervisnings- och kulturministeriet bereddes åren 2017–2019 tre rapporter: Utbildningsvägar och integrering av invandrare – smärtpunkter och åtgärdsförslag I–III (publikationen finns endast på finska), vilkas syfte bland annat är att förbättra möjligheterna att utveckla finska eller svenska språket samt att utveckla invandrarnas möjligheter att delta. Många av förslagen i rapporterna har genomförts och en del främjas i olika strukturer.

Skillnader i familjernas socioekonomiska ställning inverkar på barnens utgångspunkter. Enligt en utredning av arbets- och näringsministeriet har också integrationsplaner visat sig ha en tydlig generationsöverskridande effekt som ytrar sig i bättre studieframgång hos invandrabarn om det hade utarbetats en integrationsplan för föräldrarna jämfört med barn till invandrare som

kommit till landet något tidigare och det inte hade utarbetats någon integrationsplan för de föräldrarna⁸³. Enligt en utredning från Statens revisionsverk har också exempelvis Helsingfors stads anslag till skolorna för positiv särbehandling bevisligen ökat sannolikheten för att såväl finskspråkiga pojkar som elever med invandrarbakgrund söker till utbildning på andra stadiet⁸⁴. Också skolornas elevvård, elevhandledning samt kultur- och idrottstjänster har en central ställning vid vägledningen av barn och unga och när det gäller att göra övergångarna i utbildningen smidigare.

Minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare

Under de senaste åren har årligen ca 100–300 minderåriga kommit till Finland utan vårdnadshavare för att söka internationellt skydd. Efter det exceptionellt stora antalet 2015 (3 024 minderåriga asylsökande som kommit utan vårdnadshavare) har antalet återgått till nivåerna under tidigare år. Antalet minderåriga som anlände utan vårdnadshavare var sammanlagt 401 år 2016, 142 år 2017, 146 år 2020 och 130 år 2021⁸⁵.

Bestämmelser om mottagandet av minderåriga asylsökande under asylprocessen finns i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011, mottagningslagen). En minderårig asylsökande som anlant utan vårdnadshavare inkvarteras i en enhet som är avsedd för minderåriga, såsom ett grupphem eller stödboende. Grupphemmen leds liksom andra förläggningar av Migrationsverket och det föreskrivs om dem i mottagningslagen.

I integrationslagen finns bestämmelser om flytten till en kommun och främjande av integration i fråga om minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare efter att de fått ett beslut om uppehållstillstånd. Närings-, trafik- och miljöcentralen anvisar den minderåriga som anlant utan vårdnadshavare till en kommun efter att uppehållstillståndet har beviljats. Omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd ordnas enligt integrationslagen i familjegrupphem, med hjälp av stödd familjeplacering eller på något annat ändamålsenligt sätt. Kommunen ska avtala med närings-, trafik- och miljöcentralen om inrättande av ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet, placering av barn och unga personer vid dessa enheter, anordnande av integrationsfrämjande tjänster och ersättning av kostnaderna för åtgärderna. Vid inrättandet av familjegrupphem ska utöver integrationslagen även bestämmelserna i barnskyddslagen om dimensionering av personalen, lokaler och uppväxtförhållanden beaktas. Styrningen och övervakningen av familjegrupphemmen hör till närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter.

Ordnandet av boende för minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare fördelas mellan två förvaltningsområden. Migrationsverket, kommunerna och närings-, trafik- och miljöcentralerna samarbetar för att enheterna för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd i den mån det är möjligt ska finnas på samma orter och för att integrationen av barn inte ska

⁸³ Härmäläinen, K., Pesola, H., & Sarvimäki, M. 2015. Kotoutumissuunnitelmien vaikutukset maahanmuuttajien lasten koulutusvalintoihin. Helsinki: Edita Publ.

⁸⁴ Silliman, M. 2017. Targeted funding, Immigrant Background and Educational Outcomes: Evidence from Helsinki's "Positive Discrimination" Policy. Statens ekonomiska forskningscentral, VATT Working Papers 91.

⁸⁵ Statistik, Migrationsverket.

äventyras i och med onödiga byten av ort. Samarbetet har de senaste åren intensifierats också så att Migrationsverket, kommunerna och närings-, trafik- och miljöcentralen tillsammans avtalar om inrättande av gemensamma enheter, så kallade hybridenheter. I dessa enheter bor både asylsökande och minderåriga som fått uppehållstillstånd. På hybridenheter tillämpas alltså både mottagningslagen och integrationslagen, och tillsynen över dem fördelas mellan Migrationsverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Fördelen med hybridenheter är kontinuiteten, eftersom barnet inte behöver flytta efter att ha fått uppehållstillstånd. Det finns också en ekonomisk fördel om antalet platser kan fördelas flexibelt mellan de asylsökande och dem som fått uppehållstillstånd och användningsgraden på så sätt förblir hög.

Statens revisionsverk⁸⁶ har fäst uppmärksamhet vid att närings-, trafik- och miljöcentralerna i praktiken till viss del leder verksamhet som hör till lagstiftningsområdet för social- och hälsovården. Enligt Statens revisionsverk har familjegruppshemmens samarbete med kommunens barnskydd medfört oklarheter. I rapporten föreslås det att lagstiftningen och myndighetsansvaret ska förtydligas.

Boende och stöd för barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare ordnas inte som en del av social- och hälsovårdstjänsterna i Finland, till skillnad från tjänsterna för andra barn och unga i motsvarande ställning. Enligt en jämförelse som Europeiska migrationsnätverket gjorde 2017⁸⁷ avviker Finlands system till denna del från systemen i de flesta andra europeiska länder.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt årsboksbeslut från 2019⁸⁸ fastställt att ordnande av familjegruppshem för dem som vistas i landet utan vårdnadshavare inte är en kommunal social- och hälsovårdstjänst. Eftersom det i familjegruppshemsverksamhet inte är fråga om social- och hälsovårdstjänster, kan till exempel lagstiftning om socialvård inte heller tillämpas direkt på verksamheten. Jämfört med motsvarande social- och hälsovårdstjänster ska det som i lagen om privat socialservice föreskrivs om ansvaret för servicens kvalitet, tillståndet för att producera tjänsterna eller övervakning och register inte tillämpas på familjegruppshemsverksamhet. Familjegruppshemmen saknar också olika planer och tillsynspraxis samt klientdatasystem som används vid motsvarande enheter inom socialvården.

Även i en utredning som Centralförbundet för Barnskydd publicerade 2019⁸⁹ konstaterades det att socialvårdslagen tillämpas på olika sätt i kommunerna på barn och unga som vistas i landet utan vårdnadshavare. Enligt utredningen var det inte klart för de arbetstagare som ansvarar för boendet och omsorgen om barnen inom ramen för vilken lag man ska gå till väga.

⁸⁶ Kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Statens revisionsverks revisionsberättelser 3/2014.

⁸⁷ EMN Study. 2017. Approaches to unaccompanied minors following status determination.

⁸⁸ HFD: 2019:45 <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1554464517790.html>.

⁸⁹ Martiskainen & Toivonen. 2019. Kotoutumisen polku Ilman huoltajaa tulleiden lasten oikeudet, tarpeet ja palvelut. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2019 (https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Kotoutumisen_polku_.pdf).

I en utredning som färdigställdes 2017⁹⁰ bedömdes det hur förvaltningen av stöd och boende ordnas för barn som anlänt till Finland utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd. De centrala svagheterna i systemet ansågs vara att barn flyttas från en enhet till en annan, att processen för att inrätta enheter är långsam och styv och beroende av kommunens samtycke och att det finns oklarheter i arbetsfördelningen när det gäller styrning och tillsyn. I utredningen rekommenderades det att ordnandet av stöd och boende för dem som anlänt som minderåriga utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd på längre sikt överförs till social- och hälsovårdstjänsterna. I utredningen ansågs det att kunskaper som gäller socialskyddet och bedömningen av barnets bästa samt tillsynen över de inrättningar som ordnar boende kan garanteras i högre grad som en del av den samlade social- och hälsovården.

Enligt integrationslagen kan barn som anlänt som minderåriga utan vårdnadshavare omfattas av stödåtgärder tills de fyller 25 år eller tills de har en vårdnadshavare i Finland. Största delen av de unga som anlänt som minderåriga utan vårdnadshavare behöver särskilda stödtjänster ännu efter att de blivit myndiga i synnerhet när det gäller boende, utbildningsvägar samt hanteringen av ekonomin och vardagen. Därför höjdes åldersgränsen för stöd till myndiga år 2020 till 25 år. Syftet med åtgärderna enligt integrationslagen är att hjälpa även unga vuxna att uppnå tillräckliga färdigheter för att inleda ett självständigt liv.

Kommunen ersätts för de kostnader som kommunen orsakas av placeringen av en minderårig utan vårdnadshavare i ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet enligt 28 § och för familjevård, stödtjänster för boende, socialservice och andra stödåtgärder till dess att den unga personen fyller 25 år, men dock högst under en tid på tio år. En förutsättning för att få ersättning är också att barn eller unga som kommit utan vårdnadshavare omfattas av tillämpningsområdet för integrationslagen, dvs. att han eller hon inte fått finskt medborgarskap.

Med tanke på barns rättigheter ska den främsta utgångspunkten för integrationsfrämjandet vara att trygga barnets bästa när det gäller minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. I praktiken är möjligheten till lärande och utbildning, sociala relationer och en varaktig boendemiljö viktiga faktorer med tanke på barnets välbefinnande.⁹¹ De administrativa lösningarna ska trygga en bedömning av barnets individuella situation och de lösningar som görs utgående från den.

Integrationsprocessen för ensamkommande minderåriga barn påverkas förutom av barnets tidigare livsskeden och utgångspunkt även av ålder, kön och individuella egenskaper. Hur barnet upplever delaktighet varierar från barn till barn liksom enligt situation. Integrationsvägen för ensamkommande barn börjar redan i samband med mottagningen bland annat med språkstudier. Utbildning är den viktigaste enskilda integrationsfaktorn för ensamkommande barn och unga.

⁹⁰ Lundqvist & Tantarimäki & Halttunen & Vanhanen. 2017. Esiselvitys alaikäisinä ilman huoltajaa Suomeen tulleiden oleskeluluvan saaneiden tuen ja asumisen hallinnoinnista maakuntauudistuksen jälkeen. Arbets- och näringsministeriets publikationer 18/2017 (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79736>).

⁹¹ Björklund, K. 2014. Haluun koulutusta, haluun työtä ja elämän Suomessa. Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 49.
Kaukko, M. 2015. Participation in and beyond liminalities. Action research with unaccompanied asylum-seeking girls. Acta Universitatis Ouluensis.

Unga som kommit till landet utan vårdnadshavare är enligt socialvårdslagen i regel klienter som behöver särskilt stöd och man strävar efter att tillgodose deras servicebehov genom att arbeta i nätverk (bland annat genom samarbete med utsedda företrädare, familjegrupper och läroanstalter). Tjänsterna bör utvecklas så att de tryggar tillgodoseendet av barnets rättigheter till fullo samt barnets fostran och utveckling och så att de erbjuder kontinuitet och stabilitet i boendet, i de sociala nätverken och i integrationen. För närvarande är det inte klart hur ställningen och tjänsterna för de minderåriga som är i landet utan vårdnadshavare och som inte får tjänster med stöd av integrationslagen ska tryggas. Detta gäller bland annat sådana minderåriga som kommit utan vårdnadshavare och som har fått finskt medborgarskap och därför förlorar integrations-tjänsterna och stödet av sin företrädare.

2.5 Anvisande till kommuner

Den särskilda sårbarheten hos personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen (till exempel personer som får internationellt skydd och kvotflyktingar) har beaktats i integrationslagens paragrafer om anvisande till kommuner och ersättning för kostnader till kommunerna. Många som får internationellt skydd har upplevt traumatiserande situationer i utreslandet, under resan eller i Finland, och är därför i större behov av tjänster, bland annat mentalvårdstjänster och rehabilitering, än andra invandrare. Genom bestämmelser i integrationslagen har man velat trygga tjänsterna för denna utsatta grupp på det sättet att staten bär ansvaret för kostnaderna. Bestämmelserna i 5 kap. om anvisande till kommuner och bestämmelserna i 6 kap. 45–49 § om ersättning för kostnader tillämpas också på personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. För att denna grupp bättre än för närvarande ska nås för integrationsfrämjande tjänster är det viktigt att förbättra gruppens integration och sysselsättning. I fråga om denna grupp är kommunens och välfärdsområdets samarbete i främjandet av integration och sysselsättning ofta särskilt viktigt.

I 5 kap. i integrationslagen finns bestämmelser om anvisande till kommuner av sådana personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den lagen. En kommun kan med närings-, trafik- och miljöcentralen ingå avtal om anvisande av sådana personer till kommuner och främjande av deras integration. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska anvisa en person som avses i 2 § 2 eller 3 mom. till den kommun med vilken avtal har ingåtts. Utöver avtalsförhandlingar och anvisande till kommuner har närings-, trafik- och miljöcentralerna till uppgift att utarbeta och genomföra en regional strategi för anvisande till kommuner. Det är frivilligt för kommunerna att ingå avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen om anvisande av dessa personer till en kommun och främjande av integrationen, men ett avtal och kommunens integrationsplan är en förutsättning för att ersättning ska betalas för mottagning av kvotflyktingar och ordnande av integrationsfrämjande service.

Utgångspunkten är att de som fått internationellt skydd anvisas till en kommunplats. Arbets- och näringsministeriet fastställer årligen kvantitativa mål för närings-, trafik- och miljöcentralerna när det gäller placeringsplatser i kommuner för flyktingar. Utifrån målen förhandlar närings-, trafik- och miljöcentralerna med kommunerna inom sina områden. Det totala antalet kommunplatser baserar sig på en uppskattning av det årliga antal som får internationellt skydd. År 2015 höjde det exceptionellt stora antalet asylsökande det riksomfattande målet till 9 882 kommunplatser år 2016, från att ha varit mellan 1 700 och 2 300 kommunplatser under de föregående åren. Eftersom antalet asylsökande och antalet personer som får internationellt skydd

sjönk efter år 2016 har behovet av platser i kommunerna sjunkit till den nivå det låg på före år 2015. För år 2022 är målet 2 300 kommunplatser.⁹²

Före det exceptionella året 2015 fanns det inte tillräckligt med sådana kommunplatser som baserar sig på avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna om anvisande till kommuner av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen. Detta fördröjde flytten av både kvotflyktingar och andra personer som får internationell skydd till kommunerna. De anställda vid förläggningarna stöder personer som fått uppehållstillstånd vid flytten till kommunen.

En handlingsmodell som var avsedd att vara tillfällig har erbjudit en lösning till en situation där det inte har funnits tillräckligt utbud på kommunplatser för personer som får internationellt skydd. Sålunda har självständig flytt till kommunerna blivit vanligare i många områden än flytt till de kommunplatser som närings-, trafik- och miljöcentralerna förhandlat fram. Asylsökande som har fått uppehållstillstånd kan välja bostadsort och största delen av dem utnyttjar också denna grundlagsbaserade rätt. Förläggningarnas uppgifter har ökat i och med att de bistår vid flytten till en kommun, men det finns inga särskilda bestämmelser i lagen om förläggningarnas uppgifter när det gäller flytten till en kommun.

Efter situationen 2015 ökade andelen självständig flytt från förläggningen i förhållande till andelen flytt med hjälp från närings-, trafik- och miljöcentralerna, då det inte fanns tillräckligt med kommunplatser. Flytt till kommunplatser som styrs av närings-, trafik- och miljöcentralerna har minskat sedan år 2017 så att endast 11 procent av dem som fått uppehållstillstånd år 2020 flyttade till kommunplatser som anvisats av närings-, trafik- och miljöcentralerna. Andelen självständig flytt från förläggningen till kommunen har legat på en nivå på 70 procent sedan år 2018. År 2021 flyttade cirka 16 procent av de asylsökande som fått uppehållstillstånd till kommunplatser anvisade av närings-, trafik- och miljöcentralerna. Likaså flyttade cirka 16 procent självständigt till en kommun antingen från förläggningen eller från den privata inkvartering där de bodde redan när de ansökte om asyl. År 2021 skedde flytten från förläggningen till kommunen i genomsnitt inom 73 dygn efter beslutet om uppehållstillstånd.⁹³

Anvisandet till kommuner som baserar sig på avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna var en utmaning på grund av det otillräckliga antalet kommunplatser redan före undantagsåret 2015, men det då ökade antalet asylsökande och därmed ökade antalet personer som skulle anvisas till en kommun visade ännu tydligare än förut att det avtalsbaserade systemet för anvisning till kommuner inte till alla delar fungerar på önskat sätt. När det gäller kvotflyktingar är placeringen i kommunerna under kontroll och processen smidig. Även om man lyckades öka antalet kommunplatser betydligt och de mottagande kommunernas nätverk blev större än före år 2015, ökade ändå flyttningen på egen hand från förläggningarna till kommunerna när det gäller asylsökande som fått uppehållstillstånd och kommunplatser blev också oanvända. Avtalssystemet gör det möjligt att kontrollera anvisandet till kommuner men är också administrativt långsamt och anpassar sig inte för att snabbt placera ett stort antal personer.

Anvisning till kommuner som baserar sig på en kommunal mottagningsbeslutsprocess samt avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna omfattar flera aktörer och

⁹² Uppgifter från Migrationsverket.

⁹³ Uppgifter från Migrationsverket.

faser, vilket förlänger beslutsprocessen i fråga om kommunplatserna och fördröjer mottagningen av kvotflyktingar och flyttningen från förläggningarna till kommunerna av asylsökande som fått uppehållstillstånd. Det blir dyrt och fördröjer integrationen när vistelsen i förläggningar för personer som fått uppehållstillstånd drar ut på tiden. Under situationen med asylsökande 2015 intensifierade arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet, Migrationsverket och närings-, trafik- och miljöcentralerna samarbetet för att effektivisera förflyttningen från förläggningarna till kommunerna och samordna styrningen. För att bemöta de utmaningar i placandet av kvotflyktingar i kommuner som fortgått flera år och påskynda flytten till kommuner för asylsökande som fått uppehållstillstånd genomfördes under verksamhetsperioden 2014–2021 för EU:s asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF-fonden, på engelska Asylum, Migration and Integration Fund) flera projekt där man har utvecklat processer, intensifierat samarbetet mellan aktörerna och stött kommuner som tar emot kvotflyktingar med ekonomiska incitament, utveckling av kompetensen och stärkt kunskapsbas.

Samarbetet mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna fungerar i huvudsak väl när det gäller anvisande till kommuner och främjande av integrationen. Även om kommunplatssituationen för asylsökande som fått uppehållstillstånd under de senaste åren har varit bättre än före 2015 blir kommunplatser årligen också oanvända. En kommunplats kan sökas för dem som fått uppehållstillstånd vid förläggningarna, men kommunplatsernas läge motsvarar inte alltid behoven hos dem som fått uppehållstillstånd, till exempel när det gäller möjligheterna till fortsatt utbildning och sysselsättning. Dessutom är det egna samfundets stöd en central faktor när det gäller beslut om att flytta. Placeringen av kvotflyktingar i kommuner är kontrollerad och på riksnivå gäller mottagandet av kvotflyktingar alla närings-, trafik- och miljöcentralers områden. Det finns kommunplatser också för asylsökande som fått uppehållstillstånd, men flytten från förläggningarna till kommunerna sker oftast utan myndighetsstyrning genom så kallad självständig flytt. De flesta flyttar till de största städerna. Kommunplatser som förhandlats fram blir oanvända också på grund av att kommunerna kan begränsa mottagningen i kommunen exempelvis till dem som representerar en viss språkgrupp som redan finns i kommunen sedan tidigare men som inte nödvändigtvis finns bland dem som fått uppehållstillstånd ett visst år.

Förläggningens läge inverkar på var den som beviljats uppehållstillstånd bosätter sig efter att ha fått tillståndet. I regel strävar förläggningarna efter att anvisa dem som beviljats uppehållstillstånd till det område där förläggningen är belägen. I placeringen av förläggningarna har man dock inte beaktat utgångspunkterna för placering i kommunerna eller integrationen, vilket kan inverka på flytten till kommuner och inledandet av integrationen. När det gäller avtalsbaserat anvisande till kommuner och flytt med stöd från förläggningen riktas största delen till den närings-, trafik- och miljöcentralers område där förläggningen finns. Övrig flytt riktar sig i huvudsak till huvudstadsregionen och de största städerna. Av alla asylsökande som fått uppehållstillstånd och flyttade 2021 flyttade cirka 43 procent till huvudstadsregionen. I synnerhet självständig flytt till huvudstadsregionen och andra större städer har lett till att ett stort antal kommunplatser inte beviljas.

En mottagande kommun ordnar bostad åt asylsökande som har fått uppehållstillstånd och flyttar till en kommunplats. Den som fått uppehållstillstånd ska i princip flytta från förläggningen inom två månader från att han eller hon meddelats om uppehållstillståndet. Även den som har fått en kommunplats kan vara tvungen att vänta en längre tid på bostad. Utöver det att en bostad ska frigöras eller hittas inverkar också flexibiliteten i fråga om utlänningsregistreringarna på flexibiliteten i flytten till kommunen. Det har förekommit dröjsmål i registreringsverksamheten vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, som inledde sin verksamhet 2020, vilket

också har fördröjt flytten till kommunen för asylsökande som beviljats uppehållstillstånd och lett till att det tagit längre innan de börjat omfattas av servicen och följaktligen gjort integrationens långsammare. De som får uppehållstillstånd och som vill flytta någon annanstans än till kommuner som tillhandahåller kommunplatser ordnar själva sin bostad. I praktiken skaffar de som flyttar självständigt sin första bostad på den privata bostadsmarknaden eller flyttar till en början till släktingar eller bekanta. Framför allt i de största städerna och tillväxtcentra är tillgången till hyresbostäder som staten stöder ofta liten, vilket bromsar upp speciellt övergången till avtalade kommunplatser eller försvårar redan principiellt tillgången till kommunplatser.

Det är svårt att regionalt styra migrationen i fråga om dem som självständigt flyttar från förläggningen till kommunerna. Förläggningen ger råd och stöder vid behov personer som flyttar självständigt till kommunen och kan hjälpa till med bostadssökande inom den närings-, trafik- och miljöcentralers område där förläggningen finns. De som beviljats tillstånd fattar beslut om flytten enligt egen prövning och kan om de så önskar självständigt skaffa en bostad också i ett annat område. På grund av självständig flytt behöver kommunen ha beredskap för servicebehoven hos dem som flyttar självständigt. Beredskapen kan stödjas genom samarbete och informationsbyte mellan aktörerna, bland annat kommunen och välfärdsområdet samt förläggningen. För dem som flyttar till kommunen utan myndighetsstöd behöver särskild uppmärksamhet riktas till anvisande till kommunens tjänster.

Med tanke på anvisandet till tjänster är informationsbyte mellan aktörerna väsentligt. Statens revisionsverk rekommenderade i sin granskning 2018 av anvisandet till kommuner av personer som får internationellt skydd samt utvecklingen av systemet med ersättning till kommunerna att arbets- och näringsministeriet i samarbete med inrikesministeriet och Migrationsverket främjar det att informationsutbytet om anvisande till kommuner sker helt och hållet genom systemet för hantering av utlänningsärenden (UMA). Migrationsverket har utvecklat funktioner i UMA-systemet för placering i kommuner av både asylsökande som fått uppehållstillstånd och kvotflyktingar. Uppgifter om kommunplatser för kvotflyktingar kan för närvarande samlas in i UMA-systemet och förslag till placering i fråga om båda grupperna kan göras i UMA-systemet. När det gäller kvotflyktingar håller man som bäst på att i UMA-systemet utveckla överföringen från Migrationsverket till kommunerna och närings-, trafik- och miljöcentralerna av handlingar om personer som ska placeras. Dessutom har Migrationsverket utvecklat en kompetenskartläggning som ska göras vid förläggningarna i UMAREK-systemet. Efter att uppehållstillstånd beviljats kan kommunerna och arbets- och näringsbyråerna med kundens samtycke se uppgifterna från kompetenskartläggningen i UMA-systemet.

2.6 Främjande av goda befolkningsrelationer och invandrarnas delaktighet

Goda etniska relationer, det civila samhället och delaktighet

Goda etniska relationer är en helhet som tränger igenom olika delområden i samhället och konsekvenserna av den syns i stor utsträckning inom migrations- och integrationspolitiken. Goda etniska relationer främjar invandrarnas integration och en delaktighet, medan negativa attityder mellan olika befolkningsgrupper, diskriminering och rasism medför otrygghet och minskar interaktionen mellan de olika befolkningsgrupperna och försvårar således integrationen. Befolkningsrelationerna och attitydsklimatet påverkar invandrarnas integration och möjligheter att delta i samhället. I stället för att tala om etniska relationer håller det på att etableras ett bredare sätt

att förhålla sig till befolkningsrelationer som innebär att attityder, växelverkan mellan olika befolkningsgrupper, olika befolkningsgruppers delaktighet och känsla av trygghet samt sambanden mellan dem granskas som en helhet.

Arbets- och näringsministeriet svarar för samordningen och den nationella utvärderingen och uppföljningen av främjandet av goda etniska relationer samt styrningen av närings-, trafik- och miljöcentralerna i uppgifter som hänför sig till främjande av goda etniska relationer. Vid justitieministeriet finns delegationen för etniska relationer och bestämmelser om den utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt förordningen har delegationen för etniska relationer bland annat till uppgift att främja dialog och samarbete mellan invandrarna, de etniska minoriteterna, myndigheterna, de politiska partierna och medborgarorganisationerna och följa utvecklingen av etniska relationer i samhället. Delegationen tar initiativ till att främja invandrarernas och de etniska minoriteternas möjligheter att delta och påverka, förbättrar trygghetskänslan och skapar ett positivt attitydklimat mellan olika befolkningsgrupper. Dessutom ger den i egenskap av sakkunnigorgan utlåtanden samt lägger fram förslag och tar initiativ till att utveckla olika delområden inom invandrar-, integrations- och jämlikhetspolitiken.

Den riksomfattande delegationen består av sju regionala delegationer för etniska relationer, som koordineras av närings-, trafik- och miljöcentralerna och som på regionnivå sköter delegationens uppgifter som avses i förordningen. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan enligt integrationslagen också tillsätta en regional kommission för invandrarfrågor och en av dess uppgifter är att arbeta för likabehandling.

Diskrimineringslagstiftningen är central när det gäller att trygga lika möjligheter för olika befolkningsgrupper. Myndigheterna, utbildningsanordnarna och de större arbetsgivarna ska enligt diskrimineringslagen ha en likabehandlingsplan med konkreta åtgärder för att bekämpa diskriminering och främja likabehandling. Likabehandlingsplaneringen erbjuder en möjlighet att utveckla relationerna mellan olika grupper också på organisationsnivå. Med stöd av diskrimineringslagen ska en myndighet bedöma i vilken mån likabehandling har genomförts i dess verksamhet och vidta nödvändiga åtgärder för att främja likabehandling. I en utredning som Kommunförbundet publicerat 2018⁹⁴ har man kartlagt kommunernas likabehandlingsplaner. Av de 127 kommuner som deltog i enkäten uppgav omkring hälften (54 procent) att en operativ likabehandlingsplan har utarbetats som en del av någon annan plan, vanligen jämställdhetsplanen. Justitieministeriet har utvecklat anvisningar och metoder för planeringen av likabehandling och för bedömningen av jämställdheten och upprätthåller ett system för uppföljning av diskriminering.

Enligt integrationslagen kan man i kommunens program för integrationsfrämjande inkludera en plan för främjande av goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer. Enligt en

⁹⁴ Ekholm, E. & Tuokkola K. 2018. ”Samalle viivalle” Havaintoja kuntien yhdenvertaisuustyöstä. Kuntaliiton julkaisusarja nro 2/2018. https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/180314_tiedote-liite_1907Yhdenvertaisuusjulkaisu_nro2_2018.pdf.

utredning om kommunernas program för integrationsfrämjande som slutförts år 2022⁹⁵ verkar goda relationer mellan befolkningsgrupper nämnas i nästan alla program men egentliga mål eller åtgärder för att främja relationerna har inte alltid angetts. Ämnet får relativt liten uppmärksamhet i programmen med tanke på att det är en av de innehållsrekommendationer som särskilt lyfts fram i integrationslagen. Detta kan bero på att verksamhetsområdet i fråga inte har definierats och att de ansvariga delvis finns utanför de kommunala tjänsterna.

I vissa kommuners program för integrationsfrämjande har man dock lyckats väl med att ställa upp mål och åtgärder för förebyggande av diskriminering och konflikter, för säkerheten och delaktigheten i samhället samt till exempel för mångfald i kommunens kommunikation. Programmen innehåller också åtgärder med hjälp av vilka man ökar möjligheterna för olika befolkningsgrupper att mötas och delta i närdemokrati och organisationsverksamhet. Också antirasism och dubbelriktad integration lyftes fram i programmen. Utredningen visar att kommunerna, i synnerhet små kommuner, behöver stöd med att ställa upp konkreta mål och mätare för relationerna mellan befolkningsgrupper. Det är skäl att öka planmässigheten i arbetet för att främja goda relationer mellan befolkningsgrupperna och att se till att det grundar sig på information om kommunens eller regionens situation i fråga om relationerna. Dessutom behövs diskussion om orsakerna och de största utmaningarna i fråga om dessa relationer samt åtgärder som riktas till dem. Åtgärderna kan utöver de ovannämnda vara till exempel olika utbildningar som fokuserar på likabehandling, mångfald och antirasism, rådgivningstjänster mot diskriminering, stöd till dem som vill lösgöra sig från radikalism och extremistgrupper samt medling.

Kommunen eller flera kommuner tillsammans kan också tillsätta en delegation på lokal nivå för utvecklande av planeringen och genomförandet av integrationsfrämjandet samt för främjande av etniska relationer.

Betydelsen av goda etniska relationer och interaktion mellan de olika befolkningsgrupperna framhävs i vardagliga situationer och i närsamhället, varför kommunerna och organisationerna har en central roll när det gäller att främja goda etniska relationer och motverka diskriminering och rasism. Organisationerna är viktiga för integrationen då de möjliggör interaktion mellan olika befolkningsgrupper och möten i människornas vardag och kompletterar de offentliga tjänsterna.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter publicerade 2017 en undersökning, EU MIDIS⁹⁶, genom vilken man samlade in jämförbara uppgifter om invandrades och etniska minoriteters erfarenheter från olika livsområden. Studiematerial samlades in i alla medlemsländer under 2015–2016 och för Finlands del utvaldes som undersökningsgrupp vuxna invandrare och deras barn från Afrika söder om Sahara. Enligt undersökningen upplevde 60 procent av invandrarna från Afrika söder om Sahara och deras barn att de diskriminerats i Finland på grund av sin etniska bakgrund eller invandrarbakgrund under de fem år som föregått undersökningen (medeltal för EU 38 procent). Upplevelser av diskriminering förekommer till exempel inom offentliga och privata tjänster, vid jobbsökning, på arbetsplatser, vid anskaffning av bostad och inom

⁹⁵ Koskimies, L. & Kettunen, P. (2022): Selvitys kuntien kotouttamisohjelmista. Arbits- och näringsministeriets publikationer 2022:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-736-6>

⁹⁶ European Union Agency for Fundamental Rights. 2017. Second European Union Minorities and Discrimination Survey. Main results.

utbildning. Frågorna om trakasserier och hatbrott gav liknande resultat: På grund av sin bakgrund hade 47 procent upplevt trakasserier under de tolv månader som föregick undersökningen. Också en tidigare motsvarande undersökning som genomfördes 2008 visade höga tal i fråga om trakasserier och hatbrott, och situationen beträffande invandrarnas upplevda diskriminering har inte förändrats.

När det gällde frågor om tillhörigheten till en grupp och förtroendet för beslutsfattare i samhället var resultaten för Finlands del enligt MIDIS-undersökningen bättre än medeltalet för EU. Av deltagarna i undersökningen ansåg 83 procent att deras bostättningsland var viktigt eller mycket viktigt och 71 procent upplevde samhörighet med bostättningslandet. Också förtroendet för aktörerna i samhället (t.ex. kommunala myndigheter och polisen) var högre bland invandrarna i Finland än medeltalet för undersökningen. Bland dem som utsatts för diskriminering var nivån på förtroendet enligt resultaten dock lägre. Enligt tidigare undersökningar vet man att hatpropaganda och trakasserier påverkar trygghetskänslan och den psykiska hälsan samt förtroendet för myndigheter hos dem som utsatts för det. Diskriminering och trakasserier stör också interaktionen och delaktigheten mellan grupper, likaså förutsättningarna för integration. För att minska invandrarnas upplevelse av diskriminering, trakasserier och hatbrott behövs det i fortsättningen sektorsövergripande och samordnade åtgärder.

Enligt justitieministeriets kartläggning av befolkningsrelationer 2017⁹⁷ har attityderna till invandring och invandrare skärpts i någon mån under de senaste åren. Enligt kartläggningen var 65–74 procent av kommuninvånarna positiva till kulturell mångfald i grannskapet. Däremot identifierade kommuninvånarna ofta etniska grupper som de inte ville ha som grannar (62–71 procent beroende på kommun).

Enligt en undersökning om värden och attityder⁹⁸ som Näringslivets Delegation EVA rf utförde 2021 bedömde nästan hälften (48 procent) av finländarna att det att befolkningen i landet åldras och riskerar att minska kräver att man underlättar för utlänningar att flytta till Finland. Kvinnor förhåller sig positivare till invandring än män, och de yngsta (18–25 år) och de äldsta (över 65 år) åldersgrupperna förhåller sig positivare än andra åldersgrupper. Värderingarna har förändrats, eftersom inställningen till invandring har varit mer reserverad i tidigare utredningar.

Enligt undersökningen FinMonik⁹⁹, som Institutet för hälsa och välfärd genomförde 2020, fanns det bland personer med utländsk bakgrund fler som upplevde ensamhet och som inte hade stöd från närstående än bland hela befolkningen i Finland. Enkäten Hälsa i skolan 2021 visar att invandrarbarn, särskilt pojkar i högstadieåldern, oftare blir utsatta för mer mobbning än andra. Ungefär vartannat barn i högstadieåldern hade blivit utsatt för diskriminering i skolan eller på fritiden. Minst en gång i veckan utsattes 13 procent av invandrarflickorna i årskurs 8–9 i grundskolan för mobbning (av flickor med finländsk bakgrund 5 procent) och 22 procent av invandrarpojkar (av pojkar med finländsk bakgrund 5 procent). Skillnaden i mobbningen märks

⁹⁷Justitieministeriet. 2017. Hur klarar vi oss? En kartläggning av relationerna mellan befolkningsgrupperna i Finland – med fokus på förläggningssorter Justitieministeriets publikation 32/2017.

⁹⁸ Kurronen, S. 2021: Tervetuloa töihin. Yhä useampi suomalainen on suojelemaan työperäiselle maahanmuutolle. EVA 2021.

⁹⁹ Kuusio H, Seppänen, A, Jokela S, Somersalo L & Lilja E. 2020. Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus. Raportti 1. Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd

också bland barn i lågstadieåldern. I synnerhet fortgående mobbning av pojkar i högstadieåldern är oroväckande vanlig – fler än en av fem ungdomar utsätts för fortgående mobbning.

Av dem som flyttat till Finland röstade omkring var tredje i kommunalvalet 2017. Personer över 40 år röstade oftare än de yngre. De som flyttat till Finland av familjeskäl röstade oftare i kommunalvalet än de som flyttat på grund av arbete. Förklaringen till röstningsaktiviteten bland finländare och etniska minoriteter i Finland är i viss utsträckning samma faktorer, till exempel socioekonomisk ställning. Språkkunskaper och känslan att man är en del av lokalbefolkningen höjde sannolikheten för att rösta. Samtidigt är det viktigt att observera att detta samband försvagas av att man upplever att man också hör till medborgarna i det egna födelselandet eller avgångslandet. I en internationell integrationsundersökning finns det många bevis på att känslan av att höra till både lokalbefolkningen och medborgarna i ursprungslandet har samband med välbefinnandet.¹⁰⁰

Partnerskap för integrationsfrämjande samt organisationernas roll

Målet för partnerskapsprogrammet för integration, som samordnas av arbets- och näringsministeriet är att stödja olika aktörers samarbete för integrationsfrämjande. Ett mål med programmet är att erbjuda praktiska möjligheter till nya former och modeller för samarbete, göra nya aktörer delaktiga samt stärka verksamheten hos organisationer och sammanslutningar som redan varit verksamma en längre tid som stöd för integrationsfrämjandet. Likaså är det ett mål att systematisera partnerskap inom integrationsfrämjandet på lång sikt och på så vis effektivisera det integrationsfrämjande arbetets slagkraft. Partnerskapsprogrammets viktigaste verktyg är regelbundna nätverksmöten och utbildningar, en interaktiv elektronisk samarbetsplattform som är öppen för olika aktörer samt partnerskapsbarometern som vartannat år kartlägger samarbetsläget och utvecklingsbehoven för organisationer som arbetar för integration. Syftet med partnerskapsprogrammets verksamhet är att stärka det sektorsövergripande samarbetet för integrationsfrämjande och arbetets verkningsfullhet.

För att göra det civila samhällets verksamhet synligare och stärka samordningen stöder arbets- och näringsministeriet tjänsten Stöd för integration som på webbtjänsten stödförintegration.fi samlar integrationsstödjande verksamhet med låg tröskel för invandrare samt händelser och utbildningar som är riktade till arbetstagare och frivilliga.

Arbets- och näringsministeriet stöder också projektet med det riksomfattande organisationsnätverket för mottagningsverksamhet och integrationsstöd som koordineras av Finlands Röda Kors. Projektet koordinerar samarbetet mellan de riksomfattande integrationsstödjande organisationerna, främjar förankringen av den modell för integrationsurval (Kotoutumistarjotin) som Finlands Röda Kors har utvecklat samt stöder arbetet mot rasism som en del av partnerskapsprogrammet. Integrationsurvalet är ett redskap med vars hjälp tredje sektorns verksamhet på lokal nivå kan synliggöras och koordineras och de områden som i praktiken saknar täckning kan identifieras.

¹⁰⁰ Seppänen, A., Sipinen J., Kuusio H. & Kazi V. 2021: Suomeen muuttaneiden äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa: yhteydet maahanmuuton syyhyn, kielitaitoon ja kuulumisen kokemukseen. Institutet för hälsa och välfärd. 12/2021.

Betydelsen av partnerskap mellan myndigheterna och det civila samhället vad gäller att främja integration har stärkts ytterligare de senaste åren. Det finländska civila samhället har aktivt svarat på främjandet av integrationen av invandrare, och till exempel i mottagningen av den rekordartade mängden asylsökande 2015 var organisationerna på ett kännbart sätt med om att svara på de sökandes behov. Stärkandet av tredje sektorns roll förutsätter att aktörerna i tredje sektorn har kunskaper och övriga resurser för sin verksamhet, och att samarbetet och informationsutbytet mellan tredje sektorn och myndigheterna fungerar.

Att aktörer i det civila samhället, i organisationer, i sammanslutningar och i näringslivet knyts till integrationsfrämjandet är en förutsättning för en fungerande integrationsfrämjande politik och verkställandet av den. Många olika sammanslutningar och organisationer, inklusive invandrarnas egna organisationer, ordnar flexibel verksamhet med låg tröskel som främjar invandrarnas integration, delaktighet i samhället och samhörighet vid sidan av och som komplement till offentliga tjänster. Med organisationer avses invandrarorganisationer, frivilligorganisationer och arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer. Till sammanslutningarna hör också religiösa samfund.

Organisationer och andra aktörer som inte är myndigheter deltar i främjandet av integrationen, erbjuder stöd med låg tröskel i början av integrationen och skapar förbindelser till arbetslivet och samhället i övrigt. Organisationerna, sammanslutningarna och partnerskapen inom näringslivet kan inneha många roller samtidigt: de stöder och kompletterar myndigheternas arbete, är intresseorganisationer och sakkunniga samt erbjuder de egna medlemmarna kamrattstöd och gemenskap. På lokal nivå kan organisationerna till exempel arbeta parallellt med de tjänster som anges i integrationslagen genom att stödja invandranas fulla delaktighet och likvärdighet i samhället. I en utredning om ideella sponsorprogram¹⁰¹ för integration som arbets- och näringsministeriet låtit göra konstateras det att man genom samarbete mellan frivilliga i tredje sektorn och offentliga integrationsfrämjande tjänster kan nå bättre resultat än för närvarande när det gäller att främja integrationen av kvotflyktingar i den inledande fasen i kommunerna. En aktör som ska genomföra ett pilotförsök med mallen söks en genom ansökning om medel ur EU:s asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF) 2022. Organisationer, föreningar och sammanslutningar har sin roll i planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjandet på lokal nivå och dessutom har organisationsverksamheten beaktats som en form av frivilliga studier på det sätt som beskrivs ovan.

Enligt serviceenkäten till kommunerna¹⁰² stöder många kommuner den verksamhet som olika organisationer producerar, till exempel rådgivnings- och kulturtjänster, idrottsklubbar, verksamhet för unga och äldre samt mångkulturella mötesplatser. Understöd för finansiering av organisationernas verksamhet kan också fås via flera kanaler. Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) är en statsbidragsmyndighet som verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet. Också arbets- och näringsministeriets kompetenscentrum för integration av invandrare erbjuder småskaliga statsunderstöd till integrationsfrämjande organisationer. Europeiska socialfonden (ESF) finansierar verksamhet i form av projekt och är ett av Europe-

¹⁰¹ Turtiainen, Kati ja Sapir, Henna 2021. Yhteisölähtöisen kotoutumisen mahdollisuudet Suomessa. Arbets- och näringsministeriets publikationer 30/2021, Helsingfors.

¹⁰² Serviceenkät till kommunerna. Arbets- och näringsministeriets publikationer, ANM rapporter 23/2016.

iska unionens viktigaste finansiella instrument för att främja sysselsättningen samt den ekonomiska och sociala gemenskapen i medlemsstaterna. Europeiska socialfondens utgifter är cirka 10 procent av EU:s totala budget. Invandrare är en viktig målgrupp för de projekt som Europeiska socialfonden finansierar.

Asyl-, migrations- och integrationsfonden (eng. Asylum, Migration and Integration Fund, AMIF) grundades för Europeiska unionens programperiod 2014–2020 för att främja utvecklandet av unionens gemensamma asyl- och migrationspolitik samt stärkandet av området med frihet, säkerhet och rättvisa. I fondens verksamhet tillämpas principerna om solidariteten och ansvarsfördelningen mellan medlemsstaterna samt samarbete med tredjeländer. Med hjälp av Asyl-, migrations- och integrationsfonden stärks och utvecklas det gemensamma europeiska asylsystemet, stöds integration och laglig invandring av tredjelandsmedborgare samt utvecklas återvändandestrategier. Till asyl-, migrations- och integrationsfonden har det för åtgärder som genomförs i Finland i enlighet med programmet anvisats sammanlagt cirka 26 miljoner euro för programperioden 2014–2020.

Invandrarnas och andra etniska minoriteters föreningsverksamhet och färdigheter i demokrati och deras möjligheter att delta och påverka har fått stöd både genom projekt som finansieras ur EU:s olika fonder och genom nationell finansiering. Arbets- och näringsministeriet har beviljat bidrag till organisationer för att främja goda etniska relationer och motverka diskriminering och rasism samt för olika organisationers arbete med att stödja främjandet av integrationen. Även Centret för konstfrämjande beviljar bidrag för arbete som stöder kulturell mångfald och motarbetar rasism. På så sätt stärks också minoriteternas egen identitet och känslan av att de är en del av sitt bostadsområde, sin kommun och sitt arbets-, studie- och intressegemenskap. Social- och hälsoorganisationernas understödscentral beviljar understöd till organisationer bland annat för främjande av gemenskapsanda och möjligheter till deltagande.

Riksdagen har i revisionsutskottets betänkande (ReUB 8/2021 rd) förutsatt att organisationernas och det fria bildningsarbetets andel av integrationsfrämjandet ökas. Enligt riksdagen ska regeringen se till att tredje sektorn, det vill säga organisationerna och det fria bildningsarbetet, tar över en större andel av integrationsfrämjandet och vidta åtgärder för att omdefiniera arbetsfördelningen mellan myndigheterna och tredje sektorn. Samarbetet mellan den tredje sektorn och myndigheterna möjliggör en lyckad integration. Organisationernas ökade roll förutsätter att deras verksamhetsmöjligheter och resurser tryggas.

Det är dock skäl att notera att myndighetsuppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt enligt 124 § i grundlagen får ges endast myndigheter. Överhuvudtaget kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. I 13 § i grundlagen föreskrivs det också om föreningsfrihet. Därför är det inte i enlighet med grundlagen motiverat att bestämma arbetsfördelningen mellan myndigheter och tredje sektorn på ett sätt som ger aktörer inom den tredje sektorn myndighetsuppgifter som hänför sig till integrationsfrämjandet.

2.7 Finansieringen av integrationsfrämjandet

Finansieringen av integrationsfrämjandet hänför sig till kommuner, välfärdsområden och statliga myndigheter.

Kommunernas och samkommunernas finansiering består av flera källor. För det första är ungefär hälften av deras inkomster olika slags skatteinkomster: kommunalskatt, samfundsskatt och fastighetsskatt. Dessutom utgör olika verksamhetsinkomster såsom försäljningsinkomster och avgifter en del av kommunernas och samkommunernas inkomster. Kommunerna får också en betydande del av finansieringen som finansiering med allmän täckning och kalkylerad finansiering som en del av statsandelarna för kommunernas basservice. Dessutom baserar sig kommunernas finansiering för främjande av integration på kalkylerade ersättningar som söks separat i enlighet med integrationslagen.

Bestämmelser om välfärdsområdenas finansiering finns i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021). Finansieringen av välfärdsområdena grundar sig till stor del på statlig finansiering och delvis på kund- och användaravgifter. Välfärdsområdena har åtminstone tillsvidare inte beskattningsrätt. Välfärdsområdenas verksamhet baserar sig i huvudsak på statlig finansiering som är kalkylerad och har allmän täckning. Finansieringen fördelas mellan varje välfärdsområde på basis av kalkylmässiga faktorer som beskriver invånarnas servicebehov och omständigheterna i fråga om social- och hälsovården och räddningsväsendet. Dessutom bestäms en del av finansieringen enligt invånarunderlaget och enligt ett kriterium för främjande av välfärd och hälsa. Av finansieringen med allmän täckning anvisas största delen, cirka 80 procent, genom servicebehov inom social- och hälsovården. Andra grunder för anvisandet av finansieringen är bland annat invånarantal, befolkningstäthet, främmande språk som modersmål och tvåspråkighet. Finansieringen av välfärdsområdena kommer att kontrolleras i enlighet med de kostnader som realiseras på nationell nivå efter att bokslutet är färdigställt. Till exempel kommer de realiserade kostnaderna för 2023 att kontrolleras i 2025 års finansiering.

Det är skäl att beakta att de kalkylerade ersättningar eller ersättningar som söks separat och som betalas med stöd av integrationslagen utgör bara en liten del av finansieringen av kommunernas och välfärdsområdenas tjänster. Det är också skäl att beakta att de ovan beskrivna ersättningar med allmän täckning och kalkylerade ersättningar samt de kalkylerade ersättningarna enligt integrationslagen inte är ”öronmärkta” för något visst ändamål, utan de är en del av kommunens eller välfärdsområdets totala inkomster och kommunerna och välfärdsområdena får själva besluta hur finansieringen anvisas för att uppfylla de lagstadgade uppgifterna.

Med medel ur statsbudgeten finansieras dessutom som en del av de statliga myndigheternas omkostnader särskilt verksamheten för integrationsfrämjande vid arbets- och näringsbyrån, Folkpensionsanstalten, regionförvaltningsmyndigheten, närings-, trafik- och miljöcentralen samt närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter. Personalkostnaderna betalas under dessa myndighetsspecifika omkostnadsmoment. Dessutom finansieras tjänsterna under separata moment, till exempel under momenten för offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Också kostnaderna för tolkning finansieras som myndigheternas egna omkostnader.

Finansiering enligt integrationslagen

På grund av att integrationen är förvaltningsövergripande fördelas finansieringen för integrationsfrämjandet mellan flera aktörer via olika finansieringskanaler. Till kommunen betalas ersättning med statsmedel i regel för mottagning och främjande av integration av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen (till exempel personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar).

I enlighet med integrationslagen betalar staten kommunerna ersättning för mottagning och främjande av integration av personer som avses i lagens 2 § 2 och 3 mom. både på basis av kalkylerade och faktiska kostnader. En förutsättning för betalning av ersättning är att kommunen har utarbetat eller förbundit sig att utarbeta ett sådant program för integrationsfrämjande som avses i 32 § i integrationslagen eller i 26 § i landskapslagen om främjande av integration (Ålands författningssamling 2012/74) och ingått ett sådant avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen som avses i 41 § i integrationslagen.

År 2021 betalades sammanlagt 127 375 083 euro i ersättningar till kommunerna. Dessutom betalades cirka 19,6 miljoner euro i ersättning till Folkpensionsanstalten för kostnader som för-
anleddes av att grundläggande utkomststöd betalades ut.

Enligt 45 § i integrationslagen betalas till kommunen i fråga om personer som avses i 2 § 2 eller 3 mom. en kalkylerad ersättning för mottagning, vägledning, rådgivning och annat ordnande av verksamhet som stöder integration. Kalkylerad ersättning enligt 45 § kan betalas till kommunen automatiskt utan särskild ansökan. Dessutom kan kommunen enligt 50 § i integrationslagen ansöka om kalkylerad ersättning för ordnande av inledande kartläggning för andra än personer som är arbetslösa arbetssökande, också för ordnande av inledande kartläggning för dem som invandrat på annan grund. Enligt de faktiska kostnaderna betalas kommunen ersättning för kostnader för utkomststöd (46 §), specialkostnader inom social- och hälsovård (49 §), kostnader för tolkning (48 §) samt kostnader för stödjande av återflyttning (47 §). Dessutom betalas kommunen ersättning för kostnader som föranleds av vård och omsorg för ensamkommande minderåriga (49 §) samt för kostnader för tjänster till offer för människohandel (53 §). Ersättning för kostnader som föranleds av att grundläggande utkomststöd betalas ut betalas till Folkpensionsanstalten.

Kalkylerad ersättning betalas till ett belopp av 2 300 euro per år för personer som har fyllt 7 år och 6 845 euro för personer under 7 år. Kalkylerad ersättning betalas för tre år och i fråga om kvotflyktingar för fyra år efter att personen första gången antecknats i befolkningsdatasystemet i hemkommunen. Ersättningen kan inte betalas för en längre tid, även om myndigheterna förlänger en flyktings integrationsplan efter tre år med stöd av de grunder för förlängning som det föreskrivs om i lagen. Uppföljningsdata om hur den kalkylerade ersättningen har allokerats eller använts i kommunerna och hur många av de ovan avsedda personer som är aktiva klienter inom kommunens eller både kommunens och arbets- och näringsbyråns integrationstjänster finns inte att tillgå.

Den kalkylerade ersättningen för ordnande av inledande kartläggning är 700 euro. Kommunerna har årligen ansökt om ersättning för cirka 200–400 euro för sina inledande kartläggningar. I anslaget under momentet Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet (32.50.30) har det uppskattats att 1,4 miljoner euro per år kommer att avsättas för inledande kartläggningar. Denna summa täcker kostnaderna för 2 000 inledande kartläggningar.

Enligt integrationslagen får kommunerna ersättning för kostnader för personer som kommer från det forna Sovjetunionens territorium. Kommunen ersätts i fråga om personer som kommer från det forna Sovjetunionens territorium och fått uppehållstillstånd med stöd av 48 § eller 49 § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen för kostnaderna för utkomststöd samt betydande kostnader som kommunen orsakas av att ordna långvarig social- och hälsovård till följd av en skada eller sjukdom (51 §). Kommuner får också ersättning för kostnaderna för ankomstgranskning av hälsotillståndet samt för boende, tryggnad av försörjningen och ordnande av social- och hälsovård

i fråga om personer från det forna Sovjetunionens territorium vilka deltog som frivilliga i Finlands krig åren 1939–1945, samt deras maka (52 §). Ersättning för kostnader som föranleds av att grundläggande utkomststöd betalas ut betalas till Folkpensionsanstalten.

I den regeringsproposition till riksdagen som nu bereds med förslag till lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration samt lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen föreslås det att det i 6 kap. om statens ersättningar till kommuner i integrationslagen också ska möjliggöras att ersättning till välfärdsområdena söks för de kostnader som för närvarande ersätts till kommunerna och som föranleds välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023.

Frågan om den kalkylerade ersättningens tillräcklighet i förhållande till kostnaderna för mottagande och främjande av integration av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen har aktualiserats flera gånger. Nivån på de kalkylerade ersättningarna har inte höjts till exempel så att den motsvarar ökningen av kostnaderna och ersättningen har inte heller bundits till index. Med Europeiska unionens anslag för vidarebosättning har kommunerna dock kunnat stödas i mottagningen och integrationsfrämjandet med ekonomiska tilläggsstöd, men också genom åtgärder för kompetensutveckling. Också annan EU-finansiering har haft en stor betydelse inom utvecklandet och genomförandet av integrationstjänsterna. Projektfinansiering är ett fungerande instrument för att utveckla tjänsterna, men för permanenta funktioner behövs permanent finansiering.

Det är dock mycket svårt att uppskatta de faktiska kostnaderna för främjande av integration, och dessutom kan omfattningen av och innehållet i de tjänster som olika grupper behöver variera avsevärt. Till exempel personer som anlant som kvotflyktingar behöver i allmänhet mer rådgivning och vägledning än personer som har sökt internationellt skydd och fått uppehållstillstånd, vilka i samband med mottagningen har fått information på basnivå, deltagit i studie- och arbetsverksamhet vid förläggningen och också på egen hand bekantat sig med det finländska samhället.

Statens revisionsverk har granskat anvisandet till kommuner av personer som får internationellt skydd samt utvecklandet av systemet med ersättningar till kommunerna (2/2018)¹⁰³. Vid granskningen konstaterades det att då kommunersättningarna för integrationsfrämjande överförts till utvecklings- och förvaltningscentret har arbetssätten och rutinerna förenhetligats och att en stor mängd manuellt arbete fallit bort efter att utbetalningen av de kalkylerade ersättningarna automatiserades.

Även om kalkylerad ersättning enligt 45 § i integrationslagen kan betalas till kommunen automatiskt utan särskild ansökan, behöver systemet för ersättning av kostnader som betalas för främjande av integration ytterligare förenklas för att minska det administrativa arbetet och förenhetliga ersättningarna. Statens revisionsverk har i sin revisionseffektivitetsberättelse om integration av invandrare inom social- och hälsovården (3/2014)¹⁰⁴ rekommenderat att i synnerhet

¹⁰³ Revisionseffektivitetsberättelse: Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin osoittaminen sekä kuntakorvausjärjestelmän kehittäminen. Statens revisionsverks revisionsberättelse 2/2018.

¹⁰⁴ Statens revisionsverk 2014. Jälkiseurantaraportti, kotouttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Revisionsberättelse 3/2014.

processen för ersättning av särskilda kostnader inom social- och hälsovården förtydligas och förenklas.

I enlighet med den gällande integrationslagen ska även kommunerna i landskapet Åland ersättas för kostnaderna för mottagning av flyktingar. De ändringar i fördelningen av finansieringen mellan kommunerna och välfärdsområdena som föreslås i propositionen lämpar sig inte för Åland eller Helsingfors där det inte finns välfärdsområden. Det är nödvändigt att särskilt föreskriva om hur ersättning enligt integrationslagen betalas till kommunerna i landskapet Åland och till Helsingfors.

Finansiering av det allmänna servicesystemet inom integrationsfrämjande

Tjänster som främjar integration och sysselsättning för arbetssökande invandrare finansieras som en del av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen (arbets- och näringsstjänster). För främjandet av integrationen (inbegripet den inledande kartläggningen och ordnandet av integrationsplanen) av invandrare som har anmält sig som arbetssökande svarar arbets- och näringsbyrån och sedan mars 2021 också de kommuner som deltar i kommunförsöket med främjande av sysselsättning. Närings-, trafik- och miljöcentralerna upphandlar integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning finansierad med anslag i statsbudgeten (moment 32.30.51) som anvisats för offentlig arbetskrafts- och företagsservice.

En arbetslös arbetssökande kan hänvisas till integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning eller till frivilliga studier som när de villkor som anges i lagen är uppfyllda kan stödjas med arbetslöshetsförmån. Uppskattningen av behovet av anslag för integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning grundar sig på årliga antaganden om invandrarernas antal. År 2022 beräknas cirka 52,27 miljoner euro användas för upphandling av integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Dessutom kan en invandrare erbjudas alla tjänster som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Även dessa finansieras inom ramen för finansieringen av den offentliga arbetskraftsservicen. Även personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen dirigeras att registrera sig som arbetssökande om de inte till exempel på grund av föräldraledighet eller av någon annan orsak står utanför arbetskraften.

För närvarande finansieras arbets- och näringsstjänsterna i statsbudgeten som en del av arbets- och näringsbyråernas och närings-, trafik- och miljöcentralernas omkostnader i fråga om personalkostnader samt som en del av finansieringen av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen i fråga om servicen.

Det föreslås att arbets- och näringsstjänsterna överförs permanent till kommunerna från ingången av 2025. Samtidigt överförs även finansieringen av arbets- och näringsstjänsterna till kommunerna, i huvudsak via statsandelssystemet. Finansieringen av integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning överförs till kommunerna huvudsakligen via statsandelssystemet för basservice på basis av kriteriet för främmande språk, men i fråga om personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen anvisas finansieringen av integrationsutbildning som en del av den kalkylerade ersättning som betalas till kommunen.

Reformen av arbets- och näringsstjänsterna inverkar till exempel på finansieringen av sådan integrationsutbildning enligt integrationslagen som ordnas i form av arbetskraftsutbildning.

Ansvar för utbildningen i läs- och skrivkunskap överfördes från ingången av 2018 till undervisnings- och kulturministeriet. För utbildning inom fritt bildningsarbete som godkänts för integrationsplanen beviljas en statsandel på 100 procent. Vid ingången av 2022 trädde lagen om ändring av 10 § i lagen om fritt bildningsarbete (912/2021) i kraft, där systemet för finansiering av utbildning som godkänts i invandrarnas integrationsplan har åtskilt som en egen helhet i systemet för finansiering av fritt bildningsarbete, och prestationer inom utbildningen fastställs i statsbudgeten inom ramen för det anslag som reserverats för denna utbildning. I budgeten för 2022 har 11,83 miljoner euro anvisats för utbildning i läs- och skrivkunskap inom fritt bildningsarbete. Också för grundläggande utbildning för vuxna har en finansiering på 100 procent anvisats inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde.

Från ingången av 2023 har välfärdsområdena ansvar för att ordna alla de social- och hälsovårdstjänster som för närvarande hör till kommunerna.

Överföringen av social- och hälsojänsörerna från kommunerna till välfärdsområdena från ingången av 2023 samt överföringen av arbets- och näringsjänsörerna till kommunerna från ingången av 2025 inverkar på finansieringen av integrationen. Ändringarna i finansieringen bör beaktas vid beredningen och genomförandet av reformerna. Reformen av social- och hälsovården inverkar i synnerhet på ersättningen av särskilda kostnader inom social- och hälsovården med stöd av integrationslagen.

Statsandelar

Statsandelarna utgör också en betydande del av kommunernas inkomster. Statsandelen för kommunal basservice är den viktigaste delen av statsandelssystemet. Statsandelen för basservicen har allmän täckning och är kalkylerad, och baserar sig på kommuninvånarnas servicebehov och omgivningsfaktorer. På grund av det kalkylmässiga systemet påverkas den statsandel som beviljas kommunen inte av hur kommunen ordnar sin serviceverksamhet och hur mycket pengar den använder för den. Statsandelen för kommunal basservice omfattar bland annat småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning, bibliotek och allmän kulturverksamhet. I lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) föreskrivs det om statsandelarna för basservice. I lagens 2 kap. föreskrivs det om statsandelsgrunder, kalkylerade kostnader och tilläggsdelar. I 8 § i samma lag föreskrivs det om inslag av personer med ett främmande språk som modersmål. Enligt den beräknas kommunens kalkylerade kostnader på grundval av inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål genom att grundpriset för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål multipliceras med antalet personer med ett främmande språk som modersmål i kommunen. När invandrarna har tilldelats en hemkommun i befolkningsregistret, ingår de i beräkningen av statsandelen för basservice, till exempel genom invånarantal och främmandespråkskoefficient. Statsandelarna fastställs dock med cirka två års fördröjning.

Inslaget av personer med främmande språk som modersmål har varit en del av den kalkylerade kostnaden för statsandelen för kommunal basservice sedan 2010 och före det har det beaktats i den finansiering som administreras av undervisnings- och kulturministeriet. Prioriteringen av inslaget ökades betydligt vid reformen av statsandelssystemet år 2015. År 2014 var den kalkylerade kostnaden för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål 45 miljoner euro, men följande år uppgick det redan till cirka 523 miljoner euro. Den kalkylerade kostnaden blev alltså mer än tio gånger större. Ungefär hälften hänförde sig till huvudstadsregionens tre stora städer (Helsingfors, Esbo och Vanda). Fram till år 2022 har de kalkylerade kostnaderna

för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål ökat med cirka 400 miljoner euro. År 2022 är den kalkylerade kostnaden för inslaget 928 miljoner euro. Huvudstadsregionens andel är lite över hälften, dvs. cirka 476 miljoner euro.

I samband med ändringarna i finansieringen av social- och hälsovårdsreformen minskas statsandelen för kommunal basservice med 70 procent på riksnivå. Som en del av denna lösning minskas andra kalkylerade kostnader (som åldersstrukturen och sjukfrekvensen) med 13 procent. Detta gäller alltså också inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål. Största delen av den kostnad för inslaget som ingår i statsandelen till kommunerna blir kvar i statsandelen till kommunerna. Dessutom ingår ett särskilt tillägg för inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål i välfärdsområdenas finansiering. I social- och hälsovårdsreformen ändras sättet att beräkna inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål på så sätt att beräkningen i fortsättningen baserar sig på antalet personer med främmande språk som modersmål. I praktiken innebär detta att ändringar i antalet direkt syns i statsandelen till kommuner. Om en stor andel av ökningen av antalet personer med ett främmande språk som modersmål riktas till vissa kommuner, ökar statsandelen till dessa kommuner mest på basis av inslaget av personer med ett främmande språk som modersmål.

Skillnaderna i kommunernas inkomstbas utjämnas genom utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna, genom vilken beloppet av statsandelar som betalas till kommunerna jämnas ut på basis av kommunens skatteinkomster.

Statsandelar betalas också särskilt för utbildning och undervisning som ordnas för invandrare enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Statsandelar betalas dessutom som hemkommunsersättningar för förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt som finansiering enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs det om finansiering av sådana funktioner inom förskoleundervisning och grundläggande utbildning som inte finansieras med den åldersklassbaserade statsandel som finansministeriet administrerar. Undervisnings- och kulturministeriet administrerar finansieringen av den grundläggande utbildningen till exempel i fråga om förberedande undervisning för invandrare före den grundläggande utbildningen. Kommunerna kan också ansöka om statsunderstöd för undervisning som ordnas för elever och studerande med ett främmande språk som modersmål enligt lärokursen för finska eller svenska som andraspråk och litteratur eller undervisning i det egna modersmålet.

Enligt 9 § i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) beviljas statsandel till 100 procent för huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet när det gäller utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan som avses i 11 § i den gällande lagen om främjande av integration. Finansieringen av grundläggande utbildning för andra (vuxna) än läropliktiga som avses i 46 § i lagen om grundläggande utbildning har inget anslagstak, utan anordnarna får finansiering för all den utbildning de ordnar.

Projektfinansiering

Integrationstjänster utvecklas ofta med projektfinansiering. Utvecklandet av kompetenscenterverksamhet och väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel för invandrare har till exempel under de senaste åren stötts med statliga bidrag. Dessutom betalas kommunerna stöd för

främjande av mottagande och integration av flyktingar med Europeiska unionens anslag för omplaceringsstöd.

I beredningen av Europeiska unionens nya strukturfondsperiod 2021–2027 har arbetet för att främja integrationen av invandrare beaktats till exempel med avseende på arbete, utbildning och delaktighet.

2.8 Informationssystem och rätt till information

Vid arbets- och näringsbyrån används kundinformationssystemet URA i fråga om invandrare. Dessutom används systemet Koulutusportti (Utbildningsporten), som används i hela landet vid alla 15 arbets- och näringsbyråer och de kommunförsök som gäller främjande av sysselsättning samt vid över hundra läroanstalter. Med hjälp av Koulutusportti kan invandrare som blir arbets-sökande vid arbets- och näringsbyrån vägledas till kartläggningar av språkkunskaper eller yrkeskompetens och till integrationsfrämjande utbildning. I Koulutusportti förmedlas information mellan arbets- och näringsbyrån, kartläggarna och läroanstalterna. Via systemet kan man förmedla information om prov- och utbildningsställen och inbjudan till kartläggningar och utbildningar samt informera om möjligheterna till frivilliga studier på 16 olika språk utöver finska och svenska.

Koulutusportti kan också användas som stöd vid planeringen av utbildningen, eftersom det i systemet bildas köer av dem som behöver utbildning och statistik över resultaten från språkkunskapstesterna. Den information som samlas i Koulutusportti överförs emellertid inte automatiskt till URA-systemet, och statistik ur Koulutusportti kan endast göras upp manuellt.

I kommunernas integrationstjänster används inte något motsvarande enhetligt kundinformationssystem inom integration som vid arbets- och näringsförvaltningen. Kommunerna använder flera olika kundinformationssystem som utvecklats på olika grunder och inte är kompatibla med varandra. I många kommuner finns ansvaret för integrationsfrämjandet inom socialservicen och då används socialvårdens kundinformationssystem. Dessutom överförs kundinformation som hänför sig till integration fortfarande i stor utsträckning från person till person vid nätverksmöten, i pappersform, per telefon eller e-post eller av kunden själv. Av de kommuner som svarade på den enkät som ingick i en utredning beställd av arbets- och näringsministeriet hade 73 procent ett i dataskyddsförordningen avsett kundregister över personer som omfattas av integrationstjänster. De egna och externa register som kommunerna nämnde var till exempel ALPO, ProConsona, Efficia, Uma, UMAREK, Abilita, SosiaaliLC, Hoiva, Maire och Apotti. Av dem är en stor del socialvårdens kundinformationssystem. Uma och UMAREK är datasystem som Migrationsverket ansvarar för. Registret ALPO är ett verktyg för uppföljning av kundbesök i arbetet med vägledning och rådgivning för invandrare.

Enligt en utredning (Owal Group 2020) publicerad av arbets- och näringsministeriet används vissa kundregister oftast i större kommuner, där också fler problem konstaterats i samband med informationsöverföringen. I mindre kommuner kan informationen förmedlas i tillräcklig utsträckning även utan ett kundregister. Problem med att överföra information inom kommunen eller samkommunen rapporterades av ungefär hälften av de kommuner som besvarade enkäten. Problem rapporterades mera sällan när socialväsendet ansvarade för integrationsfrämjandet. Då användes sannolikt socialväsendets kundinformationssystem, som man redan har tillgång till inom organisationen. Problem uppstår när alla anställda som behöver information inte har tillgång till ett register eller om kommunens anställda inte har tillgång till samkommunens register.

I framtiden innebär en överföring av social- och hälsovårdstjänsterna till välfärdsområdenas ansvar att socialservicens informationssystem inte kan användas av kommunen. En kunds uppgifter kan också finnas i flera olika system och då måste uppgifter överföras manuellt. Överföringen av information begränsas emellertid av sekretessbestämmelserna.

Överföringen av information mellan olika aktörer fungerar sämre när kunden överförs från en tjänst eller en kommun till en annan. I värsta fall får kunden själv en biroll i överföringen och behandlingen av uppgifter och har inte möjlighet att kontrollera eller följa de uppgifter som samlas in om honom eller henne. Också förvaringen och arkiveringen av uppgifter om integration varierar mellan kommunerna delvis för att det upplevs att speciallagstiftningen inte ger tydliga anvisningar i dessa frågor. Samarbetet och informationsutbytet mellan arbets- och näringsbyråerna och kommunerna löper i princip bra och relativt systematiskt även om ett gemensamt kundinformationssystem inte är i bruk. I många fall överförs informationen mellan aktörerna endast via kunden själv, varvid tjänsterna också kan blandas ihop och väsentliga uppgifter eventuellt inte överförs.

Överföringen av uppgifter om invandrare fungerar ofta dåligt också inom kommunerna om kunden överförs från ett ansvarsområde till ett annat, till exempel mellan social- och hälsovårdstjänster, invandrar-service och sysselsättningstjänster. Information överförs mellan sektorerna i många fall endast av kunden själv, varvid det kan hända att väsentliga uppgifter inte överförs. Särskilt personer som står utanför arbetskraften, såsom föräldrar som är hemma med barn och partiellt arbetsföra nås inte systematiskt i kommunerna, och uppgifter om dem överförs inte så bra mellan aktörerna.

På överföringen och behandlingen av uppgifterna inverkar också dataskyddsfrågor. Vid revideringen av integrationslagens paragrafer om rätt att få och att lämna ut information bör praktiska och lagstiftningsmässiga frågor utredas och lösas omsorgsfullt.

I fortsättningen ska kommunen ansvara för att främja integrationen både för invandrare som anmält sig som arbetslösa arbetssökande och för invandrare som står utanför arbetskraften. Utvecklandet av URA-systemet för arbets- och närings-tjänsterna utreds inom projektet TE-Digi. Avsikten är också att integrera Koulutusporttis egenskaper i det nya system för hantering av kundrelationer som ska utredas inom projektet TE-Digi.

Arbets- och näringsministeriet beställde en utredning av QPR Software Oyj om huruvida det för kommunerna bör utvecklas ett gemensamt kundinformationssystem för att nå och tillhandahålla tjänster för invandrare som står utanför arbetskraften. Dessutom utreddes det hur informationsutbytet mellan myndigheter, läroanstalter och andra serviceproducent inom integrationsfrämjandet kan utvecklas och digitaliseras.

Det i utredningen planerade kundinformationssystemet som ska användas i början av integrationen bidrar också till att det blir lättare att nå kunderna, eftersom man i systemet kan skapa tekniska anslutningar till de registeruppgifter som behövs för att nå kunder utanför arbetskraften. Statsförvaltningen ska ansvara för att utveckla och upprätthålla kundinformationssystemet.

I utredningen skapades också modeller för informationsutbytet mellan myndigheter och tjänste-producenter inom integration. I utredningen föreslogs det att informationsutbytet ska säkerställas så att det skapas ett informationslager för integration, där kommunen ska föra in viss kundinformation som hänför sig till integration (i likhet med Folkpensionsanstaltens Kanta-

tjänst där kunduppgifter inom social- och hälsovården förs in). På längre sikt bör det också utredas om informationslagret för integration kan utvidgas så att det också omfattar utbyte av information mellan andra integrationsfrämjande aktörer än bara kommunerna. Till exempel närings-, trafik- och miljöcentralerna, välfärdsområdena, Migrationsverket och Folkpensionsanstalten kunde dra nytta av informationslagret.

Riksdagen har vid behandlingen av statsrådets redogörelse ansett att kunddatasystemet för den servicehelhet som hör till den inledande integrationen, vilket nu ska utvecklas, är ytterst viktigt. Med hjälp av systemet kan man hantera kommunernas kunddata för inledande kartläggningar och integrationsplaner. Systemet har också en viktig roll när det gäller att överföra information mellan integrationsmyndigheterna och läroanstalterna (FvUB 10/2022 rd).

I 87 och 87 a § i integrationslagen föreskrivs det om rätten att få information. Det finns alltså mycket omfattande bestämmelser om rätten att få information. Den gällande integrationslagen trädde i kraft före EU:s dataskyddsförordning och den nationella dataskyddslagen. Numera ska bestämmelserna om behandling av personuppgifter samt om rätt till information och skyldigheten att lämna ut information vara mera noggrant avgränsade och exaktare. Den allmänna dataskyddsregleringen och till exempel lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är allmän reglering, och undantag från dem måste föreskrivas i lag. Myndigheter och andra aktörer som arbetar med integrationsfrämjande behöver uppgifter om personer som avviker från sekretessgrunderna i offentlighetslagen för att kunna sköta sina uppgifter. En del av den information som behövs är känsliga uppgifter, såsom uppgifter om olika slags förmåner. Av denna anledning är det skäl att i förslaget om en ny integrationslag exakt beskriva vilken myndighet som har rätt att få information av vilken myndighet och för vilket av vilken myndighet och för vilket användningsändamål. En allmän regel är att uppgifterna kan anses vara nödvändiga eller behövliga beroende på hur exakt de uppgifter som lämnas kan specificeras. Det är ändamålsenligt att föreskriva om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter när det är nödvändigt för skötseln av en myndighets uppgifter.

Också riksdagen har förutsatt att invandrarnas kompetens ska kartläggas på ett sådant sätt som möjliggör informationsutbyte mellan olika aktörer. Det går inte att ta vara på kompetensen om inte aktörerna känner till invandrarnas kompetens. Enligt de sakkunniga som revisionsutskottet hört behövs också ett informationssystem som betjänar alla aktörer och informationsutbytet mellan dem oberoende av vilken organisation som invandraren är kund hos (ReUB 8/2021 rd). För närvarande pågår utvecklande av arbetsmarknadstorget och en digital servicehelhet för kontinuerligt lärande, där också möjligheterna att överföra kompetens utvecklas. Vid behandlingen av statsrådets redogörelse förutsatte riksdagen också att informationsgången mellan olika aktörer vid behov ska säkerställas genom lagstiftningsåtgärder (FvUB 10/2022 rd). Förvaltningsutskottet anser att de myndigheter som ansvarar för de integrationsfrämjande åtgärderna bör ha information om vem som behöver integrationsfrämjande tjänster. Enligt utskottet är det viktigt att se till att den som i kommunerna ansvarar för integrationsplanen och klienthandledningen får ändamålsenlig information för att nå och hänvisa personer till rätt tjänster också efter det att social- och hälsovårdstjänsterna överförs till välfärdsområdena. Utskottet anser också det vara viktigt att myndigheterna systematiskt kan erbjuda tjänster inom ramen för ett integrationsprogram också för invandrare som får hemvårdsstöd, som ofta är mödrar som tar hand om barn hemma, och att behovet av att utveckla lagstiftningen bör utredas också till denna del. Samtidigt betonar utskottet att man i den lagstiftning som revideras måste se till att myndigheternas rätt till information är tillräcklig (FvUB 10/2022 rd).

3 Målsättning

Propositionen syftar till att revidera lagstiftningen om integrationsfrämjandet med hänsyn till riktlinjerna för integrationsfrämjandet i statsminister Sanna Marins regeringsprogram och förutsättningarna i riksdagens betänkande (FvUB 10/2022 rd) om statsrådets redogörelse samt de ändringar i integrationsfrämjandet som förutsätts i social- och hälsovårdsreformen och propositionen om ordnande av arbetskraftsservice. Målet är att främja integrationen av invandrarna samt deras sysselsättning, kompetens, arbetslivsfärdigheter och välfärd och hälsa. Syftet med propositionen är också att främja likabehandling, jämställdhet och invandrarnas delaktighet. Ett annat mål är att främja arbetslivsinriktningen och det sektorsövergripande samarbetet i integrationsfrämjandet samt goda befolkningsrelationer i samhället.

Syftet med propositionen är att effektivisera integrationen av invandrarna genom att utveckla integrationstjänsterna i inledningsfasen och övergripande beakta invandrarnas behov som en del av de övriga centrala delområdena i samhället, särskilt främjandet av sysselsättning, utbildning, välfärd och hälsa samt delaktighet. Genom propositionen upprättas ett integrationsprogram för inledningsfasen, och integrationsfrämjandet integreras i den övriga planeringen, utvecklingen och uppföljningen på nationell, regional och lokal nivå. Målet är också att stärka samordningen av integrationstjänsterna med arbetskrafts-, närings-, utbildnings-, social- och hälsovårds- och andra centrala tjänster.

Ambitionen är att utveckla tillgången på integrationsfrämjande tjänster och deras tillgänglighet till att svara mot olika invandrargruppers behov och att snabba upp invandrarnas vägar till sysselsättning och utbildning. Målet med de integrationsfrämjande tjänsterna är att stärka språkkunskaperna och de färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samt att främja sysselsättningen och den behovsbaserade hänvisningen till andra tjänster och utbildning som främjar integrationen och sysselsättningen. Organisationer, föreningar och sammanslutningar, näringslivet och det övriga civila samhället har en betydande roll i integrationsfrämjandet och propositionen syftar också till att öka och stärka partnerskapen med tredje sektorn och näringslivet.

Målet är att förtydliga myndigheternas ansvar i integrationsfrämjandet och uppdatera ansvarsfördelningen till att svara mot reformerna inom social- och hälsovården och arbetskraftsservicen. Dessutom är målet att stärka ansvaret hos en part, det vill säga kommunen, för främjandet av integrationen av hela målgruppen och samtidigt säkerställa det sektorsövergripande samarbetet med välfärdsområdena till stöd för i synnerhet integrationen av invandrare i utsatt ställning. Propositionen syftar också till att främja uppföljningen av integrationsfrämjandets verkställighet och genomslag.

Ett annat mål är att snabba upp inledandet av integrationen och effektivisera inledningsfasen och tillträdet till integrationstjänsterna. Tillgången till vägledning och rådgivning avses förbättras för alla som flyttat till Finland oberoende av orsaken till inflyttningen, livssituationen eller hur länge personen bott i Finland. I och med integrationsprogrammet skapas en mer målinriktad och tydlig helhet för invandrare. Ett relaterat mål är också att mer täckande och systematiskt nå de invandrare som har behov av integrationstjänster. Målet är i synnerhet att i integrationstjänsterna nå de invandrare som står utanför arbetskraften, såsom kvotflyktingar och andra som får internationellt skydd, föräldrar som sköter barn hemma samt offer för människohandel. Propositionen syftar också till snabbare sysselsättnings- och utbildningsvägar och smidiga övergångar till arbetskraften för invandrare som står utanför den.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Planeringen, utvecklingen, samordningen och uppföljningen av integrationsfrämjandet

I propositionen föreslås bestämmelser om myndigheternas uppgifter och samarbete i integrationsfrämjandet och om samordningen och uppföljningen på olika förvaltningsnivåer med hänsyn till de ändringar som föranleds av reformerna av social- och hälsovården och arbetskrafts-servicen.

Arbets- och näringsministeriet föreslås på motsvarande sätt som nu svara för den riksomfattande planeringen, utvecklingen och styrningen av politiken för integrationsfrämjande, samordningen med andra politikområden, främjandet av goda befolkningsrelationer och uppföljningen och utvärderingen av politiken för integrationsfrämjande. För att främja samarbetet och informationsförmedlingen mellan ministerierna samt för att samordna åtgärderna föreslås det att arbets- och näringsministeriet även i fortsättningen ska bistås av ett samarbetsorgan som består av representanter för de ministerier som är centrala med avseende på integrationsfrämjandet.

De ministerier som är centrala för utvecklingen av integrationsfrämjandet fastställer sina förvaltningsområdets mål och åtgärder som ett led i planeringen av förvaltningsområdets verksamhet och ekonomi. Förfarandet motsvarar det nuvarande och målen och åtgärderna tas in i statens program för främjande av integration. Närings-, trafik- och miljöcentralerna föreslås ansvara för den regionala planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet.

Enligt propositionen åläggs kommunen liksom för närvarande ansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet på lokal nivå. Innehållet i kommunens planering och utveckling av integrationsfrämjandet fastställs i lag. Kommunen ställer i sin planering upp mål som främjar invandrarnas sysselsättning och företagande, välfärd, hälsa och delaktighet samt likabehandling, jämställdhet och goda befolkningsrelationer, och slår fast ansvarsfördelningen och åtgärderna till stöd för målen. Enligt propositionen kan kommunen välja om den för ändamålet upprättar ett separat åtgärdsprogram eller tar in planeringen av integrationsfrämjandet i den övriga kommunala planeringen. Enligt propositionen krävs inte längre ett planeringsdokument för kommunens integrationsfrämjande som förutsättning för ersättning av kostnader enligt integrationslagen. Integrationsfrämjandet ska beaktas i kommunstrategin och kommunens budget och budgetplan främst som en viktig del i främjandet av kommunens livskraft och invånarnas välfärd och hälsa, men också som en del av kommunens övriga planering. Kommunen kan samarbeta med andra kommuner.

Välfärdsområdet ska beakta integrationsfrämjandet i sin övriga planering, utveckling och uppföljning. Välfärdsområdet ska ställa upp mål som främjar invandrarnas hälsa, välfärd och delaktighet samt anvisa åtgärder och ansvariga parter för måluppfyllelsen.

Både kommunen och välfärdsområdet ska i sin planering beakta de nationella målen för integrationsfrämjandet. Dessutom ska de utveckla integrationsfrämjandet som ett sektorsövergripande samarbete och sörja för sin egen personals kompetensutveckling i integrationsfrämjandet. Regionalt och lokalt kan samarbete kring planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet även ske i samarbetsgrupper för invandring och integrationsfrämjande.

Kommunerna ska följa upp sina integrationsfrämjande tjänster och genomförandet av dem. Att integrationstjänsterna tillhandahålls jämligt och med tillräcklig finansiering följs upp på det nationella planet av arbets- och näringsministeriet, närings-, trafik- och miljöcentralerna och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret), på det regionala planet av närings-, trafik- och miljöcentralerna.

4.1.2 Integrationsfrämjande tjänster och ordnandet av dem

Det föreslås att integrationsfrämjande tjänster ordnas inom ramen för kommunens nya integrationsprogram och i form av andra integrationsfrämjande tjänster enligt det allmänna service- och utbildningssystemet. Väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel ordnas oberoende av varför invandraren kommit till Finland eller hur länge han eller hon bott här.

Kommunens integrationsprogram föreslås vara ett koncept för integrationstjänster i inledningsfasen, och det föreslås att innehållet regleras i lag. Integrationsprogrammet för den lagangivna målgruppen ska åtminstone innehålla en bedömning av kompetens och behovet av integrations-tjänster, en integrationsplan, en flerspråkig samhällsorientering som ny lagstadgad tjänst, integrationsutbildning, andra på servicebehovet baserade tjänster samt vägledning och rådgivning som främjar integrationen och sysselsättningen. Dessutom föreslås det att integrationsfrämjande tjänster ordnas som en del av kommunala bas- eller sysselsättningstjänster, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster eller organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet. Kommunen kan genomföra integrationsprogrammet eller en del av det i samarbete med andra kommuner.

Det föreslås att kommunen åläggs en skyldighet att ansvara för att integrationsprogrammet och andra integrationsfrämjande tjänster som hör till kommunens organiseringsansvar till sitt innehåll och sin omfattning motsvarar det behov som framkommit i kommunen. Kommunens ansvar för integrationsfrämjandet utvidgas genom att den åläggs uppgiften att upprätta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan både för invandrare som registrerat sig som arbetslösa arbetssökande och för invandrare som enligt lagens definition står utanför arbetskraften. Propositionen har därmed samband med reformen av arbetskraftsservice, som medför att ansvaret för att ordna arbetskraftsservice överförs till kommunerna. Det föreslås att målgruppen utöver arbetslösa arbetssökande också ska omfatta personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. (bland annat personer som får internationellt skydd), minderåriga ensamkommande barn och unga, offer för människohandel, invandrare som får utkomststöd annat än tillfälligt och invandrare som får stöd för hemvård av barn. Enligt den gällande lagen gäller kommunens skyldighet att göra en inledande kartläggning och integrationsplan endast för personer som annat än tillfälligt får utkomststöd. Det föreslås att integrationsprogrammets tjänster i regel inriktas på invandringens inledningsfas och att bedömningen och integrationsplanen upprättas utan dröjsmål, senast inom tre år efter beviljandet av det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet eller registreringen av uppehållsrätten. Kommunen ska också upprätta en integrationsplan för andra invandrare som utifrån bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster anses behöva en sådan.

I fråga om utsatta grupper, såsom kvotflyktingar, är samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet centralt. För dessa grupper upprättas ovannämnda bedömning och integrationsplan sektorsövergripande i samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet. Av grundad anledning kan kommunen dock upprätta dessa i samarbete med endast invandraren själv.

Integrationsplanens varaktighet föreslås vara individuell. Maximitiden för integrationsplanens giltighet föreslås förkortas från nuvarande tre till två år, men grunderna för förlängning av giltighetstiden med högst två år enligt den gällande integrationslagen bevaras oförändrade.

Integrationsplanernas målorientering, individualitet och arbetslivsinriktning ska enligt förslaget ökas. Den som upprättar integrationsplanen hänvisar invandraren till integrationsutbildning, frivillig utbildning eller någon tjänst som främjar integrationen och sysselsättningen. Även hänvisningen till tredje sektorns tjänster samt näringslivets och det civila samhällets roll som partner i konceptet för integrationstjänster stärks. Kommunen sörjer för samordningen, så att invandrarna har tillgång till samordnade integrationsfrämjande tjänster och servicehelheter, och så att de får de tjänster de behöver i form av en ändamålsenlig helhet.

Integrationskunden ska enligt förslaget delta i utarbetandet och översynen av sin integrationsplan, genomföra den plan som upprättats för honom eller henne, söka sig till och regelbundet delta i de tjänster som överenskommits i integrationsplanen. Dessutom ska invandraren underätta kommunen hur han eller hon genomfört planen samt om betydande förändringar i anknytning till servicebehovet, livssituationen eller något annat som kan inverka på uppnåendet av de mål som överenskommits i planen och på deltagandet i tjänsterna. Hur försummelse av skyldigheterna inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmån regleras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och inverkan på utkomststödet regleras i lagen om utkomststöd. På invandrare som registrerat sig hos arbetskraftsservicen som arbetssökande tillämpas också serviceprocessen för arbetssökande, inklusive jobbsöknings- och anmälningsskyldigheten.

Kommunen ska enligt förslaget också ansvara för ordnandet av den nya flerspråkiga samhällsorienteringen samt integrationsutbildningen. Integrationsutbildningen ordnas i form av arbetskraftsutbildning och frivillig utbildning som kan stödjas med arbetslöshetsförmån. Kommunen hänvisar invandraren till kommunens egen utbildning eller utbildning som tillhandahålls av en tjänsteproducent, till exempel en läroanstalt. Integrationsutbildningen kompletteras med element som stöder arbets- och funktionsförmågan. Dessutom säkerställs att invandrarernas möjligheter till kompetensutveckling inte försämras även om varaktigheten för integrationsplanen förkortas. Detta uppfylls särskilt genom en översyn av förutsättningarna för stöd för frivilliga studier och genom att de avgiftsfria studierna vid läroanstalter för fritt bildningsarbete bibehålls lika långa som för närvarande.

Tillgången på vägledning och rådgivning med låg tröskel förbättras. Kommunen ska enligt förslaget se till att den i sitt område har verksamhetsställen och tjänster som svarar på behovet och där invandrarna kan få personlig rådgivning och vägledning oberoende av varför de kommit till Finland och hur länge de varit här.

Ansvaret för ordnandet av boende och stöd för ensamkommande barn och unga överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Familjegrupphemsverksamheten föreslås bli en del av verksamheten enligt socialvårdslagen. Genom propositionens förslag till ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen skapas ett register över företrädarna för ensamkommande barn som beviljats uppehållstillstånd, och genom förslaget till integrationslag åläggs närings-, trafik- och miljöcentralerna den nya uppgiften att vägleda, rådge och övervaka företrädarna.

I propositionen ingår också bestämmelser om det nya kundinformationssystemet för integration och olika myndigheters rätt att få upplysningar.

Till den del integrationstjänsterna ordnas som en del av den arbetskraftsservice som kommunen ska ordna finansieras de som en del av dessa tjänster på det sätt som föreskrivs om finansieringen i samband med reformen av arbetskraftsservicen. Till den del integrationstjänsterna ordnas som en del av kommunens basservice ordnas finansieringen via statsandelssystemet, där en bestämningsgrund är antalet personer med främmande språk som modersmål. Till den del integrationstjänsterna ordnas som en del av välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster ordnas finansieringen med allmän täckning i enlighet med vad som föreskrivits om dem. Antalet personer med främmande språk som modersmål beaktas också i välfärdsområdenas finansiering.

Staten föreslås betala kommunerna och i fortsättningen också välfärdsområdena kalkylerad ersättning för mottagandet av bland annat personer som får internationellt skydd samt ordnandet av integrationsfrämjande tjänster. En del av de kostnader som nu ersätts separat, såsom kostnader för tolkning, inkluderas i den kalkylerade ersättningen. Till kommunerna och välfärdsområdena betalas dessutom fortsättningsvis kostnadsersättningar enligt integrationslagen; dessa ska sökas separat. De statliga ersättningar som föreslås beaktar också den avvikande myndighetsorganisationen i landskapet Åland, så att ersättningar betalas till kommunerna och hälso- och sjukvårdsmyndigheterna i landskapet Åland på annat sätt än till kommunerna och välfärdsområdena i Fastlandsfinland. Ersättningar betalas till den myndighet där kostnaderna uppkommit. Även för Helsingfors stad föreslås en avvikande lösning. En del av kostnaderna, till exempel för ordnandet av den nya flerspråkiga samhällsorienteringen samt väglednings- och rådgivningstjänsterna med låg tröskel, föreslås i regel ersättas kommunerna som en del av statsandelen för basservice.

4.1.3 Anvisande till kommuner

I propositionen ingår bestämmelser om den nationella och regionala planeringen av anvisandet till kommunerna. Arbets- och näringsministeriet föreslås svara för den nationella planeringen och utvecklingen av anvisandet till kommunerna samt uppställningen av nationella mål för antalet kommunplatser inom närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhetsområden årligen. Närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för den regionala planeringen av anvisandet till kommunerna i samarbete med kommunerna, välfärdsområdena, Migrationsverket och områdets flyktingförläggningar, familjegrupper samt andra myndigheter och aktörer inom tredje sektorn som är centrala för anvisandet till kommunen.

För anvisandet till kommuner av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. (bland annat personer som får internationellt skydd) ansvarar närings-, trafik- och miljöcentralen. Placeringen av dessa personer i kommunerna effektiviseras genom att avtalsbaserad flyttning till kommuner slopas för andra än kvotflyktingar och utsatta grupper. Vid behov kan dock även andra än kvotflyktingar och utsatta grupper anvisas kommunplatser. Närings-, trafik- och miljöcentralen föreslås avtala om kommunplatserna med kommunerna inom sitt område. Lagen erkänner nuvarande praxis, att största delen av de personer som avses i 2 § 3 mom. flyttar från flyktingförläggningen till kommunen självständigt eller med hjälp av flyktingförläggningens stödåtgärder. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också stödja kommunerna och välfärdsområdena i sitt område i beredskapen att ta emot sådana personer. I upprättandet av avtalet om kommunplatser och anvisandet till kommunen ska kommunen höra välfärdsområdet i den utsträckning som behövs.

Dessutom föreskrivs om tjänster i inledningsfasen för personer som anvisas kommunplatser. Kommunen föreslås bland annat ha till uppgift att ordna mottagande och bostad, samarbeta med

väl-färdsområdet, sköta olika väglednings- och rådgivningsskyldigheter samt de integrationsfrämjande tjänster som kommunen ansvarar för enligt denna lag. Från och med den 1 januari 2023 ansvarar väl-färdsområdet för social- och hälsovårdstjänsterna. I väl-färdsområdets social- och hälsovårdstjänster ingår bland annat socialhandledning och hälsoundersökningar. Besluten om förebyggande och kompletterande utkomststöd, som nu fattas av kommunen, föreslås överföras till väl-färdsområdet. Ansvar för besluten om grundläggande utkomststöd kvarstår hos Folkpensionsanstalten. Avsikten är att förtydliga arbetsfördelningen mellan kommunen och väl-färdsområdet och säkerställa att de som anvisas kommunplatser har lika tillgång till de tjänster de behöver överallt i Finland. Samarbetet mellan kommunen och väl-färdsområdet är av central betydelse. Kommunen kan också samarbeta med till exempel lokala organisationer, samman-slutningar och föreningar.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De i regeringens proposition presenterade ekonomiska konsekvenserna anknyter till förslaget i lagen om främjande av integration. Organisationsreformer samt ändringar i servicesystemet och finansieringssystemet är orsaken till de ekonomiska konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration. Organisationsreformen och förändringen i servicesystemet beskrivs i kapitel 4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin. En närmare beskrivning av ändringarna i finansieringssystemet finns i kapitel 4.2.1.2 Ändringar i finansieringssystemet.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration gäller framför allt staten, kommunerna, väl-färdsområdena och invandrarna. Här nedan finns en närmare beskrivning av konsekvenserna för den offentliga ekonomin, den kommunala ekonomin, väl-färdsområdenas ekonomi samt företagen och hushållen.

De övriga lagförslagen i propositionen har inga ekonomisk konsekvenser. Förslaget till lag om ändring av socialvårdslagen har beskrivits här nedan. Eftersom kostnaderna för den föreslagna ändringen motsvarar nuvarande praxis blir det inga konsekvenser av ändringen av 9 § i lagen om fritt bildningsarbete, som föreskriver att en hundra procentig statsandel och kostnadsfri utbildning kopplas till Utbildningsstyrelsens läroplansgrunder och rekommendationer samt att den maximala varaktigheten för integrationsplanen förlängs med ett år. Det företräddarregister som grundas genom ändringen av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen orsakar inga andra tilläggskostnader än grundläggningskostnader, som finansieras med projektf finansiering innan denna lag träder i kraft. Som indirekta kostnader bör dock beaktas en eventuell ökning av antalet certifikatkort, som är beroende av användarvolymerna inom kommunsektorn, om användarna inte från tidigare använder organisationskort. De övriga lagförslagen innehåller endast tekniska ändringar, som inte har ekonomiska konsekvenser.

4.2.1.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Organisationsreformer

Det sker andra betydande reformer i samband med förslaget till lag om främjande av integration, i synnerhet social- och hälsovårdsreformen samt den pågående arbetskraftsservicereformen och reformen av lagen om utkomststöd. Dessa reformer har kontaktpunkter till reformen av lagen

om främjande av integration och en del av de ekonomiska konsekvenserna av regeringens proposition uppstår genom de synergieffekter som de olika reformerna ger.

Från och med den 1 januari 2023 övergår ansvaret för organisering av social- och hälsovården från kommunerna till välfärdsområdena till följd av social- och hälsovårdsreformen. Social- och hälsovårdsreformen har också betydande konsekvenser för den kommunala ekonomin, i och med att en del av statens finansiering till kommunerna övergår till välfärdsområdena tillsammans med uppgifterna. Bestämmelserna om finansieringen av välfärdsområdena finns i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) och finansieringen grundar sig långt på statlig finansiering samt delvis på kund- och bruksavgifter. Kommunernas och samkommunernas finansiering består däremot primärt av skatter och olika verksamhetsinkomster. Kommunerna får dessutom en betydande del av sin finansiering som statsandelar för kommunal basservice genom verksamhetsbidragsfinansiering och kalkylerad finansiering. Finansieringen av välfärdsområdena och kommunerna har beskrivits närmare i underkapitel 2.8 Finansiering av främjandet av integration i 2 kap. Nuläge och bedömning av nuläget. Social- och hälsovårdsreformen påverkar reformen av lagen om främjande av integration eftersom de tjänsterna också för sin del främjar integrationen och det även finns bestämmelser i anknytning till statlig finansiering av uppgifterna i lagen om främjande av integration.

Till följd av social- och hälsovårdsreformen ersätts vissa av de kostnader som i nuläget betalas till kommunerna för främjande av integrationen av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. (exempelvis en person som får internationellt skydd eller personens familjemedlemmar) i fortsättningen till välfärdsområdena i stället för till kommunerna. Det föreslås att ändringen i ersättningen av kostnaderna till välfärdsområdena görs redan från och med början av 2023 genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). I samma proposition föreslås det att organiseringen av boende och stöd för barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare överförs från kommunerna till välfärdsområdena samt om ersättning för kostnaderna för dessa uppgifter till välfärdsområdena. Den andra kopplingen är till lagen om ordnande av social- och hälsovården (612/2021), enligt vilken social- och hälsovårdstjänster, inklusive funktionen att betala förebyggande och kompletterande utkomststöd, överförs från kommunerna till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023. Ändringen görs genom förslaget gällande den ovan nämnda lagen om utkomststöd. Det är också möjligt för invandrare och integrationskunder att få utkomststöd och i lagen om främjande av integration finns det bestämmelser om statlig ersättning under vissa förutsättningar till den myndighet som betalar utkomststöd till integrationskunder, vilket betyder att ersättningarna för utkomststödet genom reformen i fortsättningen betalas till välfärdsområdena. I statsekonomin får dessa ändringar inga konsekvenser på den totala mängden anslag som hänförs till dessa tjänster och förmåner, utan konsekvenserna gäller fördelningen av finansieringen mellan olika myndigheter.

Observeras bör att det inte finns några välfärdsområden i landskapet Åland och att en separat lösning har gjorts för Helsingfors stad. Till följd av detta föreslås det i förslaget till lag om främjande av integration att andra bestämmelser införs om de ersättningar som ska betalas till kommunerna i landskapet Åland och till Helsingfors stad än för de övriga kommunerna i och med att dessa också får social- och hälsovårdskostnadernas andel av ersättningarna. När det i lagen om främjande av integration hänvisas till de nationella myndigheterna är det lagstiftningen på Åland som avgör vilken eller vilka myndigheter på Åland som ansvarar för motsvarande uppgifter.

Den tredje reformen är en reform av arbetskraftsservicen, där syftet är att samtidigt med den här regeringspropositionen till riksdagen överlämna regeringens proposition om lagen om ordnande av arbetskraftsservice (RP x/2022 rd). I den aktuella propositionen föreslås det att ansvaret för arbetskraftsservicen överförs från staten till kommunerna. Reformen av arbetskraftsservicen påverkar reformen av lagen om främjande av integration eftersom en del av invandrarna och majoriteten av integrationskunderna är arbetssökande. I den utsträckning som servicen enligt lagen om främjande av integration ordnas som arbets- och näringsförvaltningens tjänster finansieras de aktuella tjänsterna, i enlighet med förslaget i regeringens proposition om lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I samband med reformen av arbetskraftsservicen föreskrivs det också om finansieringen av den integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning. En del av finansieringen för arbetskraftsutbildning allokteras till kommunerna som en del av statsandelen för basservice, men för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagen om främjande av integration allokteras finansieringen av integrationsutbildningen till kommunerna som en del av den kalkylerade ersättning som betalas till dem.

För reformen av lagen om främjande av integration har ändringarna i de organisationsreformer som har beskrivits här ovan endast ringa konsekvenser för den totala mängden anslag som allokteras för dessa tjänster och förmåner inom statsekonomin, utan konsekvenserna gäller fördelningen av finansieringen mellan olika myndigheter. En närmare beskrivning av de i regeringens proposition föreslagna organisationsreformerna och överföringarna av uppgifter presenteras i kapitlet konsekvenser för den kommunala ekonomin, konsekvenser för välfärdsområdena samt konsekvenser för myndigheterna. I det här kapitlet finns dock en noggrannare beskrivning av de föreslagna ändringarna i anslagen.

Ändringar i servicesystemet

I propositionen om lagen om främjande av integration föreslås det att helhetsansvaret för integrationstjänsterna överförs till kommunerna. Kommunen har redan enligt den gällande lagstiftningen det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för utvecklingen av främjande av integration samt planeringen och uppföljningen av den på lokal nivå. Enligt den gällande lagen ordnas åtgärder och tjänster som främjar integration som en del av den kommunala basservicen och arbets- och näringsförvaltningens tjänster samt i form av andra åtgärder som främjar integration. Lagförslaget motsvarar de ovan beskrivna ändringar som skett och föreslås ske i myndigheternas ansvar.

Med de ändringar i servicesystemet som presenteras i förslaget till lag om främjande av integration styrs invandrarna snabbare än tidigare till tjänster som främjar integration och sysselsättning och invandrarna får stöd i främjandet av sin integration och sysselsättning enligt sitt individuella behov av tjänster. Det här beror på de föreslagna ändringarna, som leder till att allt flera av de invandrare som är utanför servicen och som skulle behöva stöd för främjande av sin integration och sysselsättning nås med de erbjudna tjänsterna. Förutom att man når ut till en större andel av invandrarna än i nuläget får man dem också snabbare än i dag vägleda till integrationstjänsterna. Förslaget om flerspråkig samhällsorientering i propositionen till lagen om främjande av integration förbättrar deltagarnas kunskaper om samhället och arbetslivet, vilket ökar deras möjligheter att aktivt delta i samhällelig verksamhet.

Med den nya sektorsövergripande bedömningen och integrationsplanen blir samarbetet mellan myndigheterna mera flexibelt och det är möjligt att effektivare än i nuläget samordna tjänsterna. Bestämmelserna om målen för integrationsplanen och det faktum att kommunerna på lokal nivå

bör utveckla sådana tjänster som motsvarar behovet av tjänster hos de invandrare som bor i kommunen ökar dessutom den individuella anpassningen och målmedvetenheten. Det är också möjligt att i större omfattning än i nuläget utnyttja samarbetet med arbetsgivare, organisationer, föreningar och religiösa samfund på lokal nivå för främjande av integration, när ansvaret för organiseringen av tjänsterna överförs på kommunen. Utveckling av servicemodellerna i samarbete med de olika aktörerna, till exempel genom att kombinera språkstudier eller andra element som stöder arbetslivsfärdigheterna inom den sysselsättningsfrämjande servicen, påskyndar sysselsättningen då tjänsterna genomförs samtidigt och inte efter varandra. Likaså har invandrarna själva exempelvis i kommunalvalen möjlighet att påverka kommunens politik och därmed också organiseringen av integrationstjänsterna.

Enligt förslaget till lag om främjande av integration når man i större omfattning och snabbare ut med integrationstjänsterna och samtidigt effektiviseras möjligheterna att bli delaktig av de integrationstjänsterna. Maximitiden för hur länge integrationsplanen gäller förkortas dessutom med ett år. Syftet med dessa ändringar är att försnabba integrationen och sysselsättningen av invandrare, vilket på längre sikt kan minska de offentliga kostnaderna, om marginaliseringen av invandrare minskar och sysselsättningen påskyndas. På kort och medellång sikt kommer kostnaderna för den offentliga ekonomin dock att vara oförändrade, trots att maximitiden för integrationsplanen förkortas. Vissa invandrare kan hitta sysselsättning mycket snabbt och andra övergår troligen efter integrationsplanen till det allmänna servicesystemets tjänster innan de får sysselsättning. Vissa kommer inte nödvändigtvis alls att få sysselsättning i Finland på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Förkortningen av maximitiden för integrationsplanen minskar inte i sig den offentliga ekonomins kostnader eftersom individernas servicebehov inte minskar till följd av förkortningen. Tjänster som motsvarar invandrarnas behov och möjligheten att ta del av dem vid rätt tidpunkt kan däremot effektivisera integrationen och sysselsättningen av invandrare. Även om maximitiden för integrationsplanen förkortas sjunker inte kostnaderna för främjande av integration i och med att målgruppen för integrationstjänsterna blir större. Det går inte att på förhand göra en bedömning av den sysselsättande effekten, men arbets- och näringsministeriets kompetenscenter för integration följer upp invandrarnas integration och sysselsättning. Sysselsättningseffekterna har beskrivits närmare här nedan i kapitlet Övriga konsekvenser för samhället.

Utöver ändringarna i den här propositionen har regeringens proposition angående arbetskrafts-servicereformen, som samtidigt lämnas till riksdagen, ibruktagandet av den nordiska modellen för arbetskraftsservice samt samverkan av dessa en påskyndande effekt på sysselsättningen. När invandrarna hittar sysselsättning blir de också skattebetalare, vilket betyder att en fördelaktig sysselsättningsutveckling har positiv effekt på både deras egen ekonomi och den offentliga ekonomin. På längre sikt påverkar i synnerhet främjandet av mödrarnas integration och sysselsättning barnens och ungdomarnas integration.

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det också nya uppgifter för kommunerna, som påverkar statsförvaltningens budgetekonomi. Den flerspråkiga samhällsorienteringen samt ordnandet av väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel är nya uppgifter för kommunerna i anknytning till servicesystemet. Stärkandet av det sektorsövergripande samarbetet samt skyldigheten att göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och en integrationsplan för en mera omfattande målgrupp än tidigare är därtill en utvidgad uppgift. Det finns en närmare beskrivning av behovet av tilläggsfinansiering för ordnandet av tjänsterna under de följande underrubrikerna. Det föreslås att välfärdsområdets nya uppgift i anknytning till

sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och deltagande i de sektorsövergripande integrationsplanerna ska beaktas inom ramen för välfärdsområdenas kalkylerade ersättning.

Storlek på målgruppen för integrationstjänster

De senaste åren har arbets- och näringsministeriet årligen utarbetat cirka 8 000 första integrationsplaner för arbetslösa arbetssökande, vilket betyder att 8 000 personer per år har beräknats för antalet integrationskunder som omfattas av arbetskraftsservicen vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration. Enligt förslaget till lag om främjande av integration utarbetar kommunerna i fortsättningen en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan för arbetslösa arbetssökande. I praktiken är det kommunens eller sysselsättningsområdets arbetskraftsmyndighet som utför uppgiften i enlighet med förslaget om de inledande intervjuerna och sysselsättningsplanerna i propositionen om reformen av arbetskraftsservice. Integrationsplanen är en plan som ersätter sysselsättningsplanen.

Såsom Statens revisionsverk har konstaterat i sitt utlåtande till propositionen är uppskattningarna av hur många som i framtiden kommer att delta i integrationstjänsterna osäkra och svåra att förutse. Statens revisionsverk fäste uppmärksamhet vid beräkningarna av de ekonomiska konsekvenserna i förhållande till en eventuell situation med omfattande immigration samt den kraftigt ökade utbildnings- och arbetskraftsinvandring som Marins regering eftersträvar. Antalet personer som flyr kriget i Ukraina samt ändringar i deras ställning eller övriga ändringar i säkerhetsmiljön kan leda till en betydande ökning av målgruppen för integrationstjänster. Om personerna i en situation med storskalig immigration beviljas uppehållstillstånd som faller under tillämpningsområdet i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget får kommunerna och välfärdsområdena ersättning också för de kostnader som uppstår för främjande av deras integration. I samband med beredningen av statsbudgeten görs en bedömning av kostnadsersättningarna enligt lagen om främjande av integration utgående från det uppskattade antalet invandrare som omfattas av ersättningen, vilket betyder att det ökade antalet personer som omfattas av ersättningarna beaktas i de ersättningar som staten betalar till kommunerna och välfärdsområdena.

Utbildnings- och arbetskraftsinvandring påverkar inte direkt efterfrågan på integrationstjänster eftersom dessa målgrupper inte hör till de primära målgrupperna för integrationstjänster. Med utbildnings- och arbetskraftsinvandringen följer dock också familjemedlemmar som flyttar till landet av familjeskäl och som kan vara i behov av integrationstjänster. Om invandringsvolymen avsevärt ökar från den nuvarande betyder det att tilläggsresurser behövs inom integrationstjänsterna. Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla bland annat småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning för alla personer med hemkommun och för detta ska kommunen få ersättning genom systemet för statsandel för kommunal basservice. Ersättningen förverkligas dock med fördröjning eftersom grunden för fastställandet av statsandelarna är befolkningsuppgifterna för det år som föregår året före budgetåret, fördröjningen är alltså cirka två år. Enligt lagförslaget ska finansieringen av de tjänster som enligt lagen om främjande av integration erbjuds någon annan än en i 2 § 3 och 4 mom. i lagen om främjande av integration avsedd person eller en arbetslös arbetssökande fördelas till kommunerna inom ramen för statsandelssystemet. Genom reformen av arbetskraftsservicen överförs också anordnandet av arbetskraftsservice på kommunerna och denna finansieras huvudsakligen inom ramen för statsandelssystemet.

Den växande storleken på den målgrupp som är objekt för integrationstjänsterna orsakar konsekvenser för den offentliga ekonomin och behov av tilläggsfinansiering för kommunerna. Såsom beskrivits här ovan syftar regeringens proposition till att i större omfattning än tidigare nå invandrarna med integrationstjänster under inledningsskedet av invandringen. I förslaget till lag om främjande av integration strävar man speciellt efter att bättre än tidigare nå de invandrarföräldrar som är utanför arbetskraften, speciellt de som sköter sina barn hemma, och erbjuda dem tjänster som främjar integration och sysselsättning.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration gör kommunen en inledande kartläggning av invandrare som lyfter utkomststöd annat än tillfälligt. De grupper för vilka kommunen ska utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster finns i 14 § i förslaget till lag om främjande av integration och de grupper för vilka kommunen tillsammans med välfärdsområdet ska utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster finns i 15 § i förslaget. Till de nya grupper, som är utanför arbetskraften, för vilka den nämnda bedömningen eller den sektorsövergripande versionen ska utarbetas hör framför allt föräldrar som får stöd för hemvård av barn och en del av offren för människohandel. Kommunen ska utgående från bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster eller den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster utarbeta en integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan för invandraren, om personen bedöms behöva den. Kommunen är alltså skyldig att göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster eller en integrationsplan för allt flera, vilket betyder att den här uppgiften är mera omfattande för kommunen än i nuläget.

Till följd av att invandrare som är utanför arbetskraften, i synnerhet föräldrar som får stöd för hemvård av barn, men också andra personer som är utanför arbetskraften, bättre nås, uppskattas det att flera sådana personer kommer att nås av kommunens tjänster för vilka finansiering av kostnaderna, inklusive kostnaderna för tolkning, bör anvisas, så att en bedömning av servicebehovet ska kunna utföras, en integrationsplan utarbetas samt vägledning och rådgivning ges. Det är ekonomiskt lönsamt att få allt flera invandrare som befinner sig utanför arbetskraften att omfattas av tjänster som främjar integration och sysselsättning och delta i arbetslivet. Genom att exempelvis göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för internationella studerande redan i början av studierna kunde man stöda dem att planera sina studier så att de främjar sysselsättningen i Finland efter examen. För närvarande ersätts kommunerna dock med statliga medel för kostnaderna enligt lagen om främjande av integration endast för de personer som avses i 2 § 2 mom. (exempelvis personer som får internationellt skydd) och deras familjemedlemmar (3 mom.) (i propositionen 2 § 3 och 4 mom.). För att också kunna tillgodose det behov av tjänster som invandrare som flyttat av andra orsaker har krävs det att en bedömning görs av deras kompetens och behov av integrationstjänster, att en integrationsplan utarbetas och följs upp samt att de vägleds till tjänster enligt planen och att kommunerna ersätts för kostnaderna för detta.

Enligt uppskattning finns det årligen högst 1 000–1 500 personer utanför arbetskraften som för första gången nås av tjänsterna för främjande av integration utöver de personer som avses i de ovan nämnda 2 § 3 och 4 mom. Sammanlagt inhämtas uppgifter om 1 800 personer till integrationstjänsterna, varav en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster görs för cirka 1 500 personer och för cirka 1 000 av dem utarbetas en integrationsplan. Eftersom maximitiden för en integrationsplan i regel är två år omfattas personerna primärt av integrationstjänsterna i två år, vilket betyder att antalet personer på årsnivå är 2 000. Antalet består av flera olika grupper med invandrare som är utanför arbetskraften.

Därtill når integrationstjänsterna cirka 2 400 sådana personer som har fyllt 18 år som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration. År 2019 fanns det sammanlagt 19 489 personer som omfattades av de kalkylerade ersättningarna och av dem omfattades 4 704 personer för första gången av de kalkylerade ersättningarna. Enligt uppskattning hade cirka 51 procent av dem som omfattades av de kalkylerade ersättningarna 2019 fyllt 18 år, vilket betyder att antalet nya personer som fyllt 18 år och började omfattas av den kalkylerade ersättningen var cirka 2 400 personer.

Det fanns sammanlagt drygt 44 000 utländska medborgare i åldern 18–64 år som av annan orsak än studier eller pension var utanför arbetskraften 2020, vilket var 25 procent av samtliga utländska medborgare (24 procent av kvinnorna, 27 procent av männen). Av personerna med utländskt bakgrund som befann sig utanför arbetskraften av annan orsak har 43 procent, det vill säga cirka 19 000 personer, bott i Finland mindre än fem år.¹⁰⁵ En del är troligen utanför arbetskraften av egen vilja. En del personer i arbetsför ålder som inte är utanför arbetskraften på grund av studier eller pension är familjelediga.

En del av dem som är utanför arbetskraften nås genom att de är utkomststöds kunder i mera än två månader. Årligen har Folkpensionsanstalten på det sättet anmält cirka 800 personer som kunder hos kommunens integrationstjänster. Av alla de invandrare som fick utkomststöd utgjorde andelen personer med flyktningbakgrund 48 procent 2018.¹⁰⁶ Av de personer som Folkpensionsanstalten gjort anmälan om beräknas alltså cirka 415 personer utgöra andra än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagen om främjande av integration. Det finns dock flera invandrare som får utkomststöd annat än tillfälligt än det antal anmälningar som Folkpensionsanstalten har gjort, vilket betyder att man kan nå ett större antal invandrare med de tjänster som främjar integration genom att utveckla systemet och metoderna. Enligt uppskattning kan man i fortsättningen utgående från uppgifterna om utkomststödet nå minst 1 100 invandrare, av vilka 570 är andra personer än de som avses i 2 § 3 och 4 mom.

Enligt statistiken över användningen av FPA:s förmåner var det 2018 sammanlagt 2 121 invandrare som hade bott mindre än tre år i landet som fick stöd för hemvård av barn. Därmed finns det 707 sådana personer som kan nås årligen. Nio av tio av dem är enligt Folkpensionsanstaltens statistik kvinnor. Av de invandrare som får stöd för hemvård av barn kom 27 procent från de allmänna bakgrundsländerna för flyktningbakgrund, vilket betyder att det årligen är cirka 187 nya personer som får internationellt skydd, är kvotflyktingar eller deras familjemedlemmar som får stöd för hemvård av barn, därmed kan det uppskattas att det finns cirka 520 andra personer än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration.¹⁰⁷

I fortsättningen kommer bedömningar och integrationsplaner också alltid att utarbetas för de offer för människohandel som har fått uppehållstillstånd, -rätt eller -kort. Systemet för hjälp till offer för människohandel fick 243 nya kunder 2021. Av dem var 215 vuxna och drygt hälften av dem med härkomst i de bakgrundsländer som är allmänna för personer med flyktningbakgrund

¹⁰⁵ Statistikcentralen, Befolkning. 2020. Uppgifterna grundar sig på en separat beställning som arbets- och näringsministeriet gjorde 2020 hos Statistikcentralen.

¹⁰⁶ Maahanmuuttajien Kelan etuuksien käyttö vuonna 2018, https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/322299/Tyopapereita157_saavutettava.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

¹⁰⁷ Maahanmuuttajien Kelan etuuksien käyttö vuonna 2018, https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/322299/Tyopapereita157_saavutettava.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

såsom Irak, Somalia, Afghanistan eller Syrien.¹⁰⁸ Det uppskattas alltså att det finns cirka 100 andra personer än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration.

Målet är att få med också andra som av olika orsaker har invandrat än de som är familjelediga och som har behov av integrationstjänster att omfattas av integrationstjänsterna. I fortsättningen ska kommunen därför göra en bedömning och integrationsplan också för andra invandrare som bedöms ha behov av det. Enligt uppskattning kommer invandrarna att i större omfattning än i nuläget kunna nås med de tjänster som avses i förslaget till lag om främjande av integration genom väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel samt genom den anmälan som föreskrivs i 9 § i lagförslaget.

Det är också möjligt att nå och vägleda invandrarna till integrationstjänsterna via tjänsterna i det allmänna servicesystemet, såsom rådgivningar och familjecenter eller via arbetet på gräsrotsnivå och det uppsökande arbetet. Genom den nya lagen om främjande av integration stärks kommunens ansvar för främjande av integration, vilket också förtydligar vart en invandrare som är i behov av integrationstjänster ska hänvisas. Det sektorsövergripande samarbetet med övriga myndigheter och med aktörerna inom den tredje sektorn leder också för sin del till att det är möjligt att nå invandrarna med tjänster som främjar integrationen.

Kontakterna till de här personerna som i nuläget faller utanför tjänsterna fås alltså genom den nya kontaktmöjligheten eller genom att personen självmant söker sig till tjänsterna. Det är dessutom möjligt att med tjänsterna nå de personer som är utanför arbetskraften genom ett aktivt samarbete med olika aktörer. Till exempel läroanstalter och högskolor samt olika myndigheter, såsom välfärdsområdenas familjetjänster, kommunens väglednings- och rådgivningstjänster och ungdomsarbetet samt organisationerna, är viktiga samarbetsaktörer. Målet är att årligen via de nya kanalerna inkludera enligt uppskattning maximalt 600 personer utanför arbetskraften, som man inte har kunnat nå på annat sätt, i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster.

Det säkraste sättet att få uppgifter om invandrare för vilka åtminstone en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster ska utarbetas fås genom registeruppgifterna, såsom uppgifterna om dem som får utkomststöd annat än tillfälligt och dem som får stöd för hemvård av barn. Enligt uppskattning kommer årligen närmare 1 100 personer att nås som hör till andra grupper än de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration. Det uppskattas dessutom att ytterligare cirka 100 personer kan nås genom det samarbete som görs med systemet för hjälp till offer för människohandel. Det är därtill möjligt att nå uppskattningsvis 600 personer genom kontakter, genom att invandrarna självmant söker sig till tjänsterna samt aktivt samarbete mellan de myndigheter i kommunen som ansvarar för främjande av integration och övriga aktörer. En del av dessa grupper som nås på olika sätt överlappar delvis varandra. För en del av dem för vilka en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster görs finns det dessutom inget behov av att utarbeta en integrationsplan eller så hänvisas de till arbetskraftsservicen för utarbetandet av en integrationsplan. På grund av olika

¹⁰⁸ Årsöversikt för Hjälpssystemet för offer för människohandel 2021.

https://www.ihmiskauppa.fi/materiaalipankki/tilastot_ja_tilannekatsaukset/ihmiskauppan_uhrien_autamisjarjestelman_vuosikatsaus_2021 .

hinder, såsom föråldrade adress- och telefonuppgifter eller till följd av att personen flyttat utomlands, är det också realistiskt att anta att inte alla potentiella integrationskunder nås.

Utgående från de antaganden och bedömningar som gjorts här ovanför uppskattas det att högst cirka 1 800 andra personer än de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration kan nås för en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. Enligt dessa uppskattningar görs en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för cirka 1 500 personer och en integrationsplan, med överenskommelser om tjänster och åtgärder, för cirka 1 000 personer. Även om ingen integrationsplan utarbetas för personen kan han eller hon hänvisas till flerspråkig samhällsorientering eller annan integrationsfrämjande verksamhet i exempelvis en organisation. Eftersom maximitiden för en integrationsplan är två år kräver det här utarbetandet och uppföljningen av integrationsplanen och vägledningen under integrationsplanen samt kostnaderna för tolkning resurser under två år, vilket betyder att antalet kunder årligen är högst 2 000 personer.

Organisering av tjänster för personer som är utanför arbetskraften och uppskattning av kostnaderna

Bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, utarbetande och uppföljning av en integrationsplan samt vägledning till tjänster enligt planen för andra personer än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration orsakar kommunerna kostnader som inte ersätts i den gällande lagen om främjande av integration med undantag för den inledande kartläggningen.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration får kommunen separat ansöka om ersättning för en inledande kartläggning som påbörjats. Den kalkylerade ersättningen för ordnandet av en inledande kartläggning är 700 euro, vilket också inkluderar kostnaderna för tolkning. Kommunerna har ansökt om ganska lite ersättning för de inledande kartläggningar som de arrangerat. I kommunerna har sådana inledande kartläggningar som ersätts separat huvudsakligen gjorts för internationella studerande och personer som flyttat på grund av arbete. Den inledande kartläggningen av de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration (exempelvis en person som får internationellt skydd eller personens familjemedlemmar), som är utanför arbetskraften har huvudsakligen gjorts inom ramen för service enligt socialvårdslagen och kostnaderna för dessa har huvudsakligen finansierats inom ramen för socialvårdens finansiering eller den kalkylerade ersättning som betalas till kommunen med stöd i lagen om främjande av integration. Också i fortsättningen kommer bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. i den föreslagna lagen om främjande av integration att ersättas inom ramen för den kalkylerade ersättningen till både kommunen och välfärdsområdet. Detta har beskrivits i punkt 4.2.1.2 Ändringar i finansieringssystemet i avsnittet *Statens ersättningar till kommunen och välfärdsområdet*. Kostnaderna för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för en annan person än en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. i den föreslagna lagen om främjande av integration, som inte har anmält sig som arbetslös arbetssökande, ersätts till kommunen i statsandelen för kommunal basservice.

Om det är möjligt att inkludera 1 500 andra personer utanför arbetskraften än de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster i enlighet med förslaget till lag om främjande av integration, är kostnaderna cirka 1,05 miljoner euro (700 euro x 1 500 = 1 050 000 euro). Den

här andelen fördelas på kommunerna inom ramen för kriteriet för främmande språk i statsandelen för basservice. Finansieringen överförs från moment 32.50.30 (Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet) och det har uppskattats att från momentet allokeras sammanlagt cirka 1,4 miljoner euro årligen för ordnande av inledande kartläggning.

Utöver bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster uppstår det dessutom kostnader för utarbetandet av en integrationsplan, bedömning av nivån på språkkunskaperna, övriga bedömningar av sakkunniga samt tolkning. Eftersom det enligt uppskattning årligen skulle vara högst cirka 2 000 personer som är utanför arbetskraften kräver genomförandet av de inledande tjänsterna årligen cirka 3,78 miljoner euro tilläggsfinansiering (1,38 miljoner + 4,2 miljoner = 3,78 miljoner). När antalet kunder en sakkunnig har är 80 personer orsakar anställning av sakkunniga, inklusive verktyg och systemrättigheter som behövs i arbetet (anställning sammanlagt cirka 55 000 euro per sakkunnig) cirka 1,38 miljoner euro av tilläggsbehovet. (2 000 personer som omfattas av tjänsterna delat med 80 personer, som är antalet kunder en sakkunnig har = 25 sakkunniga. $25 \times 55\,000$ euro = 1 375 000 euro). När den uppskattade enhetskostnaden är i genomsnitt 80 euro och det ordnas högst 15 timmar tolkning årligen uppskattas kostnaderna för tolkning vara cirka 2,4 miljoner euro ($2\,000 \times 80$ euro $\times 15 = 2\,400\,000$ euro). Kostnaderna för tolkning kan variera exempelvis mellan telefontolkning och tolkning på plats samt mellan tolkning för enskilda personer och tolkning i grupper. För andra personer som är utanför arbetskraften än de som avses i 2 § 3 eller 4 mom. i propositionen fördelas finansieringen på kommunerna enligt kriteriet för främmande språk inom ramen för statsandelen för basservice. Eftersom statsandelsfinansieringen är universell och kalkylmässig kan kommunen utgående från kundens servicebehov använda mera av den erhållna beräknade kalkylerade finansieringen för en kunds räkning och mindre än beräknat för en annan kund.

Organisering av flerspråkig samhällsorientering och uppskattning av kostnaderna

I förslaget till lag om främjande av integration finns det föreskrifter om att kommunen har som ny uppgift att inom ramen för integrationsprogrammet ordna flerspråkig samhällsorientering, som har utvecklats i projekten och anskaffats genom upphandling. Nylands närings-, trafik- och miljöcentral har till exempel 2019 upphandlat samhällsorientering på eget språk till priset 7 403 euro (inklusive mervärdesskatt) per period med 15 studerandearbetsdagar. Målet var 15–20 deltagare per period. I så fall är kostnaden per person 370–494 euro. Eftersom antalet invandrare fortfarande är lågt i många kommuner är det sannolikt att antalet deltagare i samhällsorientering på eget språk är relativt litet. Därför har kostnaden uppskattats för grupper med 15 deltagare, cirka 500 euro per person. Det uppskattas att den flerspråkiga samhällsorienteringen ordnas för cirka 8 000 invandrare som är arbetslösa arbetssökande samt för högst 1 800 andra sådana invandrare som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration. Därmed är de ekonomiska konsekvenserna för ordnandet av flerspråkig samhällsorientering för 9 000–9 800 nya integrationskunder högst cirka 5 miljoner euro årligen (500 euro $\times 9\,800 = 4\,900\,000$ euro). Samhällsorientering kan också genomföras på distans via webben, vilket är förmånligare än samhällsorientering som genomförs med närvaro.

Finansieringen av den flerspråkiga samhällsorienteringen för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. sker inom ramen för de kalkylerade ersättningarna till kommunen, enligt uppskattning sammanlagt cirka 1,2 miljoner euro ($2\,400 \times 500$ euro = 1.200.000 euro). För andra personer än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. fördelas finansieringen till kommunerna enligt kriteriet för främmande språk inom ramen för statsandelarna för basservice, uppskattningsvis sammanlagt

cirka 3,8 miljoner euro (5 miljoner euro, som beskrivits för den flerspråkiga samhällsorienteringen här ovan med avdrag för 1,2 miljoner euro = 3,8 miljoner euro).

Organisering av väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel och en uppskattning av kostnaderna

Enligt förslaget till lag om främjande av integration ansvarar kommunen för att det finns tillräckligt med platser eller tjänster med lågtröskelverksamhet inom kommunens område, där invandrarna kan få personlig rådgivning och vägledning oberoende av varför de flyttat hit och hur länge de stannar i landet. År 2020 beviljades kommunerna för första gången statsunderstöd för att starta upp och utveckla väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel. Understöd beviljades för 21–22 projekt runt om i Finland genom de finansieringsansökningar som arrangerades 2020 och 2021. I de pågående projekten utvecklas vägledningen och rådgivningen genom samarbete på landskapsnivå, samarbete på regional nivå eller samarbete mellan flera kommuner. Tjänsterna utvecklas dessutom i ett omfattande samarbete med aktörerna inom projektområdet. För tillfället täcker projektnätverket alla de största städerna och landskapen med undantag för Lappland. Enligt projektplanerna deltar sammanlagt cirka 184 kommuner i projekten under den pågående projektperioden (2021–2022), vilket betyder att nätverket täcker en betydande andel av de kommuner vars invånare talar främmande språk.

Kommunerna har använt cirka 2,44 miljoner euro av det statsunderstöd som beviljades 2020 för ettåriga projekt för inledande och utveckling av verksamheten. Sammanlagt cirka 3 miljoner euro i statsunderstöd beviljades 2021 för ettåriga projekt för utveckling och etablering av verksamheten. Finansieringen av verksamheten fortsätter med statsbidrag under 2022–2024. Enligt uppskattning kommer det att behövas 2 miljoner euro årligen för genomförandet av vägledning och rådgivning när utvecklingsfasen tar slut och tjänsterna etablerats. När den finansiering som beviljas som statsbidrag upphör fördelas finansieringen på kommunerna enligt kriteriet främmande språk inom ramen för statsandelarna för kommunal basservice. Genom att finansieringen hänförs till kommunerna inom ramen för statsandelssystemet minskar den administrativa bördan betydligt jämfört med finansiering som beviljas som statsbidrag.

Stärkt sektorsövergripande samarbete och uppskattning av kostnaderna

I förslaget till lag om främjande av integration förstärks de sektorsövergripande tjänsterna som erbjuds invandrare. Enligt 43 § i lagförslaget ska kommunen utveckla främjandet av integration genom sektorsövergripande samarbete. Enligt 44 § i lagförslaget svarar kommunen för att de tjänster som ingår i integrationsprogrammet och kommunens övriga integrationsfrämjande tjänster utgör en ändamålsenlig och vid behov en sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar integrationen. Kommunen ska också beakta sektorsövergripande samarbete i ordnandet och uppföljningen av tjänster som ingår i integrationsprogrammet. Den multiprofessionella verksamhetsmodellen i kommunernas kompetenscentra kombinerar utbildnings- och sysselsättnings-tjänsterna samt social- och hälsovårdstjänsterna för vuxna invandrare. Representanter för olika yrkeskategorier (exempelvis lärare i finska som andraspråk, den egna vägledaren, företagssamordnare, coach för arbetsförmågan, arbetstränare, digilärare, socialhandledare) arbetar inom det multiprofessionella samarbetet i samma organisation, till exempel ett kompetenscentrum. Det krävs permanent finansiering för att kunna etablera det sektorsövergripande samarbetet och det multiprofessionella samarbetet. De största kommunerna har beviljats statsunderstöd för inledande och utveckling av verksamhet inom kompetenscentra. Statsunderstöd för

verksamheten i kompetenscentra har beviljats av arbets- och näringsministeriet och också av undervisnings- och kulturministeriet.

Både arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet har finansierat verksamheten med utvecklingen av kompetenscentra i kommunerna. Statsunderstöd beviljades 2020 och 2021 till de sju städer som har minst 8 000 invånare med främmande språk. I vissa kommuner har samma slags verksamhet organiserats med annan projektfinansiering. Kommunerna använde 2020 cirka 2,57 miljoner euro i statsunderstöd beviljat av arbets- och näringsministeriet för ettåriga projekt för inledande och utveckling av verksamheten. Arbets- och näringsministeriet beviljade 2021 sammanlagt cirka 3,1 miljoner euro i statsunderstöd till sju städer för ettåriga projekt för utveckling och etablering av verksamheten. Undervisnings- och kulturministeriet har åren 2020 och 2021 beviljat 2,43 miljoner euro per år i finansiering för inledande, utveckling och etablering av verksamhet med kompetenscenter. Finansieringen av verksamheten fortsätter med statsbidrag under 2022–2024. Enligt uppskattning behövs det 2 miljoner euro årligen för genomförandet av det sektorsövergripande samarbetet. I de mindre kommunerna är det ändamålsenligt att genomföra verksamheten utan den separata strukturen med kompetenscentra. När den finansiering som beviljas som statsbidrag upphör fördelas finansieringen på kommunerna enligt kriteriet främmande språk inom ramen för statsandelarna för kommunal basservice. Genom att finansieringen hänförs till kommunerna inom ramen för statsandelssystemet minskar den administrativa bördan betydligt jämfört med finansiering som beviljas som statsbidrag.

Förbättring av situationen för de barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare och uppskattning av kostnaderna

I förslaget till ändring av socialvårdslagen föreslås det att ordnandet av omvårdnaden, omsorgen och fostran av barn som vistas i landet utan vårdnadshavare överförs från lagen om främjande av integration till en tjänst under socialvårdslagen. Närings-, trafik- och miljöcentralen ersätter välfärdsområdet för organiseringen av omvårdnad, omsorg och fostran för barn som vistas i landet utan vårdnadshavare på samma grunder som den tidigare har ersatt verksamhet i enlighet med lagen om främjande av integration. I och med övergången till socialvårdslagstiftningen är det också möjligt att ordna vården, omsorgen och fostran av barnet som familjevård. Innan ett sådant uppdragsavtal som avses i 10 § i familjevårdslagen ingås ska den person som har för avsikt att bli familjevårdare få den förberedande handledning som behövs för uppgiften. Kostnaderna för genomförandet av den förberedande handledningen täcks med den allmänna finansieringen av välfärdsområdet. Det aktuella lagförslaget har inga konsekvenser för den offentliga ekonomin.

Eftersom det är i enlighet med barnets bästa att ansöka om medborgarskap föreslås det i förslaget till lag om främjande av integration att det faktum att någon får finskt medborgarskap i fortsättningen inte ska utgöra ett hinder för ersättning för ordnandet av dessa tjänster. Det föreslås dessutom att man avstår från maximitiden 10 år för ersättning av kostnaderna och att det blir möjligt att ersätta kostnader tills den unga fyller 25 år. Ändringarna främjar jämlikheten mellan barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare i fråga om de tjänster de får. Enligt uppskattning kommer statens budgetekonomi till följd av de nämnda ändringarna sammanlagt att behöva en årlig ökning med cirka 0,6 miljoner euro (82 000 euro + 475 000 euro = 557 000 euro). De nämnda utvidgningarna gäller årligen uppskattningsvis 10–20 barn och ungdomar. Till följd av åldersfördelningen gäller det främst stöd som erbjuds myndiga personer, där kostnaderna enligt en kartläggning gjord 2020 varierar kommunvis mellan 850 euro per år

och cirka 6 000 euro per år beroende på intensiteten och omfattningen. Medeltalet för kostnaderna uppskattas vara 4 100 euro. Kostnaden för utvidgningen för myndiga personer uppskattas vara 82 000 euro per år (20 ungdomar x 4 100 euro = 82 000 euro). Kostnaderna för vård i familjegrupper dygnet runt för minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare är betydligt högre än kostnaderna för det stöd som erbjuds myndiga personer. Kostnaderna är i genomsnitt 260 euro per dygn. Utvidgningarna gäller årligen några minderåriga personer och uppgår enligt uppskattning till 475 000 euro per år (5 barn x 260 euro x 365 dygn = 474 500 euro). Vårdsområdena, som enligt förslaget ska ta över ansvaret för tjänsterna till barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare, får ersättning för kostnaderna mot ansökan.

Utveckling av kundinformationssystemet och bedömning av kostnaderna för underhållet

För de integrationskunder som har anmält sig som arbetssökande kunder vid Arbetskraftstjänsterna erbjuds integrationstjänsterna inom ramen för av Arbetskraftstjänsterna. Arbetskraftstjänsterna använder en riksomfattande kundinformationssystemlösning för betjäning av dessa kunder. Kommunerna ordnar integrationstjänster också för andra än de kunder som är arbetssökande inom ramen för integrationsprogrammet. För detta föreskrivs det om ett nationellt kundinformationssystem och en informationsresurs, som kommunerna är förpliktade att använda, i 9 kap i förslaget till lag om främjande av integration. I lagförslaget föreslås det att utvecklings- och förvaltningscentret svarar för utvecklingen och driften av det riksomfattande informationslagret och kundinformationssystemhelheten. Det är gratis att använda systemet för kommunerna.

Projektfinansiering används för utveckling av de riksomfattande informationssystemtjänsterna för främjande av integration för andra integrationskunder än dem som är arbetssökande. Som projektfinansiering beviljas cirka tio miljoner euro i separata anslag för omplacering ur Europeiska asyl-, migrations- och integrationsfonden. Utvecklings- och förvaltningscentret, som under hösten 2022 ställer upp en projektplan och kostnadskalkyl, ska fullföra projektet. Kostnaderna för underhållet av systemet ska finansieras med permanenta anslag. Vid jämförelser med andra system av motsvarande storlek har det uppskattats att de årliga underhållskostnaderna för systemet är cirka 1 miljon euro.

Utveckling av testningen av språkkunskaperna och uppskattning av underhållskostnaderna

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det att genomförandet av sluttestning av finska eller svenska språket ska ingå som en del i integrationsutbildningen. Utbildningsstyrelsen svarar för utvecklingen och underhållet av sluttestningen. Utvecklingen av sluttestningen finansieras med projektfinansiering eller med anslag från moment 32.50.03 (Främjande av invandrarers integration och arbetskraftsinvandring), men kostnaderna för upprätthållande av systemet ska finansieras med ett permanent anslag. Undervisnings- och kulturministeriet har uppskattat att underhållskostnaderna för systemet för sluttestning årligen är cirka 0,3–0,4 miljoner euro.

Förkortning av integrationsplanernas maximala giltighetstid

Konsekvenserna av förkortningen av den maximala giltighetstiden på den offentliga ekonomin är beroende av om personerna kommer snabbare ut på arbetsmarknaden genom reformen eller om integrationskunderna efter det att planen slutat att gälla övergår till andra tjänster. Det är sannolikt att majoriteten fortfarande fortsätter att vara arbetssökande med arbetsmarknadsstöd,

vilket betyder att eventuell snabbare sysselsättning är den främsta konsekvensen för den offentliga ekonomin. Det finns inga tillförlitliga forskningsuppgifter om hur förkortningen av integrationsperioden påverkar sysselsättningen.

År 2021 hade endast 6,2 procent fått sysselsättning tre månader efter det att integrationsutbildningen inleddes och det är osannolikt att den här andelen skulle växa, om maximitiden för hur länge integrationsplanerna gäller förkortas. I praktiken övergår majoriteten av integrationskunderna till övriga tjänster, i första hand till TE-tjänster stödda med arbetsmarknadsstöd, när integrationsutbildningen tagit slut.

Det är också oklart vad som sker med den genomsnittliga längden på integrationsplanerna i samband med reformen. Förkortningen av maximitiden förkortar giltighetstiden något, men å andra sidan förlänger möjligheten att slutföra studier på eget initiativ med arbetslöshetsförmån de facto den tid det tar att avlägga tidigare motsvarande studier även om dessa inte slutförs inom ramen för integrationsplanen.

Ingen kostnadsersättning utbetalas för slutförandet av studier på eget initiativ efter den maximala perioden för integrationsplanerna. För staten leder detta jämfört med nuläget till en genomsnittlig inbesparing på 193,5 euro för varje sådan kund som tidigare skulle ha avlagt sina studier inom ramen för integrationsplanen under det sista året som integrationsplanen var i kraft. Till följd av de potentiella konsekvenserna på beteendet är det inte möjligt att ex-ante göra en noggrann bedömning av målgruppens storlek, men man kan göra bedömningen att de offentlig-ekonomiska inbesparingarna som helhet är små.

Slutförande av studier på eget initiativ med arbetslöshetsförmån

Om studierna på eget initiativ slutförs med arbetslöshetsförmån kan detta möjligen ha konsekvenser för den offentliga ekonomin. Det är inte möjligt att göra en tillförlitlig bedömning av konsekvenserna av detta, men det kan uppskattas att storleksordningen på konsekvenserna är liten.

Som utgångspunkt för bedömningen kan tas att det 2019 var cirka 150 personer som enligt de arbetskraftspolitiska utlåtandena avbröt sina med arbetslöshetsförmån stödda studier på eget initiativ på grund av att maximiperioden för integrationsplanen löpte ut. I fortsättningen är det möjligt att slutföra studierna på eget initiativ med arbetslöshetsförmån, men utan kostnadsersättning. Om det antas att 150 personer årligen slutför sina studier på eget initiativ med arbetslöshetsförmån (726,27 euro) i stället för med studiestöd (253,60 euro) ökar det belopp som månatligen betalas ut till personen med 472,67 euro. För 150 personer är den månatliga konsekvensen 70 900 euro.

Det är dock inte klart hur länge studierna på eget initiativ i genomsnitt skulle fortsätta efter det att maximiperioden för integrationsplanen har nåtts. Åren 2018 och 2019 var den genomsnittliga studietiden med avbrott för integrationskunder sammanlagt 704 dagar, det vill säga något under två år. Om man antar att det tar i genomsnitt 3–12 månader att slutföra studier på eget initiativ stödda med arbetslöshetsförmån är den årliga kostnadseffekten cirka 212 000–850 000 euro. Det här antagandet innehåller dock många reservationer. Det är mycket troligt att de årliga kostnaderna är betydligt lägre.

För det första är det sannolikt att en del av de 150 personer, vars studier på eget initiativ avbryts när perioden för integrationsplanen tar slut, avbryter sina studier och gå över till en sysselsättningsplan. Jämfört med den tidigare situationen orsakar ändringen inte några tilläggskostnader för staten för dessa personer. För det andra är det möjligt att förkortningen av den maximala perioden för integrationsplanerna förkortar den genomsnittliga perioden för studier på eget initiativ som ingår i integrationsplanen. Det faktum att studierna blir kortare betyder också lägre kostnader eftersom de utbetalda kostnadsersättningarna minskar. För det tredje påverkar ändringen eventuellt också användningen av övriga stöd (i synnerhet utkomststöd och bostadsbidrag). Det är möjligt att användningen av andra stöd minskar för de personer som får arbetsmarknadsstöd i stället för studiestöd.

4.2.1.2 Ändringar i finansieringssystemen

Enligt vad som beskrivits här ovan kommer den statliga finansieringen som kommunerna och välfärdsområdena får för främjande av integration från flera olika källor. I den här propositionen föreslås det dock endast ändringar i två av dem: i statsandelssystemet samt i de ersättningar som betalas med stöd i lagen om främjande av integration, som består både av kalkylerade ersättningar och av ersättningar som ska sökas separat.

I nuläget hör uppgifterna i enlighet med lagen om främjande av integration inte under tillämpningsområdet för statsandelarna för kommunal basservice. Kommunerna har fått separat ersättning för tjänsterna enligt lagen om främjande av integration speciellt för de personer som avses i 2 § 2 eller 3 mom. i lagen om främjande av integration (2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget).

Statsandelssystemet

I förslaget till lag om främjande av integration ges kommunerna nya uppgifter, som gäller ett mera omfattande tillämpningsområde än de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration (2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget), där kommunerna får ersättning för kostnaderna för främjande av integration enligt lagen om främjande av integration. I förslaget till lag om främjande av integration bevaras det ersättningssystem som finns i den nuvarande lagen om främjande av integration, men det kan inte utvidgas att gälla kostnaderna för främjande av samtliga de personer som tillämpningsområdet för lagen om främjande av integration gäller, vilket betyder att det är ändamålsenligt att kostnaderna för dessa uppgifter i fortsättningen delvis ersätts till kommunerna ur statsandelssystemet. Det uppstår avsevärt mycket administrativt arbete om kostnaderna ersätts mot ansökan eller genom att kommunerna beviljas statsunderstöd för genomförande av tjänsterna som projekt.

Det föreslås att genomförandet av de för kommunerna nya föreskrivna uppgifterna väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel samt det sektorsövergripande och multiprofessionella samarbetet finansieras inom ramen för statsandelssystemet för basservice. Även ersättningen av kostnaderna för de tjänster som främjar integrationen av andra än de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom., som inte är arbetslösa arbetssökande i enlighet med förslaget till lag om ordnande av arbetskraftsservice, sker inom ramen för statsandelssystemet. En bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av detta har gjorts under konsekvenser för den offentliga ekonomin här ovan.

Statens ersättningar till kommunen och välfärdsområdet

Kommunerna får ersättning enligt 6 kap. i den gällande lagen om främjande av integration ur arbets- och näringsministeriets moment 32.50.30, Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet, i första hand för de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. Kostnaderna ersätts enligt en kalkylerad grund och enligt de faktiska kostnaderna. En del av de kalkylerade ersättningar som i nuläget betalas till kommunen betalas till välfärdsområdet, eftersom välfärdsområdet deltar i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrations-tjänster och utarbetandet av den sektorsövergripande integrationsplanen i samarbete med kommunen och ordnar andra tjänster som främjar integrationen. Motsvarande fördelning föreslås i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd).

Enligt den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av den gällande lagen om främjande av integration betalas kalkylerad ersättning för personer som inte har fyllt 7 år och för sådana personer som har fyllt 7 år som avses i 2 § 2 och 3 mom. i lagen om främjande av integration, exempelvis för personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar (2 § 3 och 4 mom. i propositionen). Eftersom det i arbetskraftsservicereformen har föreslagits att finansieringen av den integrationsutbildning som ordnas genom arbetskraftsutbildning för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. betalas som en kalkylerad ersättning är det nödvändigt att för den kalkylerade ersättningen skapa en ny avgiftskategori för personer som har fyllt 18 år. Därmed är betalningskategorierna under 7 år, 7–17 år och 18 år fyllda.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration får kommunen ersättning för de kostnader som under en period på högst tre år orsakats av betalning av utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd (Ålands författningssamling 66/1998) till en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. Välfärdsområdet kommer dessutom att svara för beviljandet av kompletterande och förebyggande utkomststöd i Fastlandsfinland. Därför kommer kostnaderna för utkomststödet i fortsättningen att ersättas till välfärdsområdena och kommunerna i landskapet Åland enligt förslaget till lag om främjande av integration. Det uppstår inte längre några kostnader för det kompletterande och förebyggande utkomststödet för kommunerna i Fastlandsfinland och dessa ersätts inte, med undantag för de kostnader som har uppstått före slutet av 2022 som enligt övergångsbestämmelsen kan ersättas retroaktivt före slutet av 2024.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration ersätts kommunen för de kostnader för tolkning som ordnats för de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. Ingen tidsgräns har fastställts för ersättning av de kostnader som orsakas av tolkning. Enligt den gällande lagen om främjande av integration ersätts kostnaderna dock inte efter det att personen har fått finskt medborgarskap.

Enligt förslaget till lag om främjande av integration får kommunerna och välfärdsområdena i fortsättningen ersättning för tolkningskostnaderna, men modellen ändras så att kostnaderna för tolkning införs i de kalkylerade ersättningarna. Därmed ersätts kostnaderna för tolkning i tre år för de asylsökande som har fått uppehållstillstånd och i fyra år för kvotflyktingarnas del. När det administrativa arbetet med ansökan om och utbetalning av ersättning i ersättningsmodellen för tolkningskostnader tar slut förenklas ersättningsmetoden betydligt. Syftet med förslaget är förutom att minska de administrativa kostnaderna också att skynda på invandrarnas integration och sysselsättning genom att uppmuntra kommunerna att främja stärkandet av integrationskundernas språkkunskaper och invandrarna att utveckla sitt språk. Finansieringsmodellen harmoniserar också praxis i hela Finland. Den tolkningskostnad som ingår i den kalkylerade ersättningen

är också kalkylerad, vilket betyder att behovet för någon kund kan vara större och för en annan kund mindre än det kalkylerade beloppet. Eftersom den kalkylerade ersättningen inte är öronmärkt kan kommunen eller välfärdsområdet vid behov också använda de erhållna kalkylerade ersättningarna för ordnandet av tolkning för andra än integrationskunder. Myndigheterna kan också spara på kostnaderna för tolkning genom att anställa personer som talar olika språk och som kan betjäna kunderna på deras modersmål eller på ett annat språk som de behärskar väl. Inom många myndigheters tjänster, exempelvis Folkpensionsanstalten, arbetskraftsservicen och polisen, finansieras tolkningskostnaderna via omkostnadsmomentet. För andra än de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration finansieras tolkningskostnaderna också inom social- och hälsovårdstjänsterna via omkostnadsmomentet.

Beloppet för de kostnader som uppstår vid tolkning läggs till den kalkylerade ersättningen i förhållande till antalet personer som omfattas av ersättningen, vilket betyder att den utbetalda sammanlagda ersättningen ligger på samma nivå, men att tyngdpunkten ligger på betalningsperioden för den kalkylerade ersättningen. Kostnader för tolkning på sammanlagt 14,8 miljoner euro ersattes 2021. Sammanlagt 12 215 personer omfattades av de kalkylerade ersättningarna, vilket betyder att kostnaden för tolkning, 1 212 euro per person, läggs till i den kalkylerade ersättningen. Kostnaden fördelas mellan kommunen och välfärdsområdet.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration har som särskilda kostnader för de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. betalats för ordnandet av tjänster för barn som har kommit till landet utan vårdnadshavare, betydande kostnader orsakade av långsiktigt ordnandet av social- och hälsovård som skada eller sjukdom kräver, om personen har varit i behov av omsorg eller vård vid ankomsten till Finland samt av särskilda skäl för andra kostnader som kommunen har haft. Enligt förslaget ersätts välfärdsområdena i stället för kommunerna för kostnaderna för ordnandet av boende och stöd till samt de särskilda kostnaderna för social- och hälsovården för barn och ungdomar som kommit till landet utan vårdnadshavare.

Enligt 49 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen om främjande av integration ersätts kommunen av särskilda skäl för övriga kostnader som kommunen orsakats, vilka också kan vara andra kostnader än särskilda kostnader för social- och hälsovården. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration¹⁰⁹ kan sådana kostnader exempelvis vara direkta kostnader för reservering av bostäder för personer som får internationellt skydd, till exempel hyror eller elräkningar eller direkta kostnader för möblering av bostaden, då reservering av bostaden innan personen/familjen anländer till Finland eller flyttar till kommunen inte har kunnat undvikas samt kostnader för specialdagvård till den del de överstiger kostnaderna för basdagvården, om behovet grundar sig på till exempel skada eller sjukdom. Under 2021 har till kommunerna utbetalats totalt cirka 4,5 miljoner euro i andra särskilda kostnader än social- och hälsovårdens särskilda kostnader.

Enligt förslaget till lag om främjande av integration föreslås det att ersättningen för kostnader för reservering av bostäder för kvotflyktingar ska bevaras. I förslaget föreslås det likaså att kostnaderna för särskilt stöd inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen också i fortsättningen ska ersättas.

¹⁰⁹ Arbets- och näringsministeriet: Anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021). VN/9190/2021-TEM-1.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration får kommunen separat ansöka om ersättning för inledande kartläggningar som påbörjats. I moment 32.50.30 (Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet) finns det finansiering för ersättning av kostnaderna för den inledande kartläggningen. Enligt uppskattningar hänför sig redan i nuläget 1,4 miljoner euro av anslagen i momentet till inledande kartläggningar, vilket täcker kostnaderna för inledande kartläggningar för 2 000 personer. Kommunerna har ansökt om ganska lite ersättning för de inledande kartläggningar som de arrangerat. I kommunerna har sådana inledande kartläggningar som ersätts separat huvudsakligen gjorts för internationella studerande och personer som flyttat på grund av arbete. Den inledande kartläggningen av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration (exempelvis en person som får internationellt skydd eller personens familjemedlemmar), som är utanför arbetskraften har huvudsakligen gjorts inom ramen för tjänsterna enligt socialvårdslagen och kostnaderna för dem har primärt finansierats inom ramen för socialvårdens finansiering eller den kalkylerade ersättning som betalats till kommunen. Enligt förslaget till lag om främjande av integration görs bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för alla de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom., därmed får kommunerna och välfärdsområdena i fortsättningen ersättning för de kostnader som uppstår av detta som en del av den kalkylerade ersättningen.

Det finns också bestämmelser om ersättande av kostnaderna för utkomststöd och social- och hälsovårdstjänsterna för de personer som flyttat från områden i det forna Sovjetunionen i den gällande lagen om främjande av integration (51 och 52 §). I praktiken finns det i Finland numera ytterst få personer som anlänt enligt den här paragrafen och som får ersättningar enligt 51 § eftersom återflyttningskön stängdes 1.7.2011. De personer som hade anmält sig till återflyttningskön inom den utsatta tiden hade möjlighet att flytta till Finland inom en övergångsperiod på fem år senast den 1 juli 2016. I regel kan ersättningarna betalas ut i högst fem år. Betalningen av ersättningarna för återflyttare upphör i huvudsak senast under 2022. Till denna del kan man avstå från ersättning av kostnaderna.

Kommunen kan också få ersättning för utkomststödet och för kostnaderna för de ovan nämnda tjänsterna för en person som har sitt ursprung på det forna Sovjetunionens område, om personen har fått uppehållstillstånd på basis av 49 § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen (301/2004). Uppehållstillstånd enligt den aktuella punkten beviljas en utlänning som har kommit till landet utan uppehållstillstånd, har varit finsk medborgare eller om åtminstone den ena av hans eller hennes föräldrar eller en av hans eller hennes far- eller morföräldrar är eller har varit infödd finsk medborgare eller om åtminstone den ena av hans eller hennes föräldrar eller en av hans eller hennes far- eller morföräldrar är eller har varit infödd finsk medborgare. Det är fortfarande möjligt att bevilja uppehållstillstånd enligt den här punkten, men antalet är relativt litet. De aktuella personerna är jämförbara med andra återflyttare, som flyttar till Finland från vilket annat land som helst, exempelvis Australien, Kanada eller Förenta Staterna. Även i dessa fall ska ansökan om uppehållstillstånd lämnas in innan man kommer till Finland. I och med att återflyttningskön har stängts är det inte ändamålsenligt att fortsätta betala ut ersättningar för dessa personer efter reformen av lagen om främjande av integration.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration har kommunerna fått ersättning för kostnaderna för ankomstgranskning av hälsotillståndet samt för boende, trygghet av försörjningen och ordnande av social- och hälsovård i fråga om personer från det forna Sovjetunionens territorium vilka deltog som frivilliga i Finlands krig åren 1939–1945, samt deras makar. Enligt lagen ersätts kostnaderna under hela den period som ifrågavarande personer är bosatta i Finland. År 2021 gjordes utbetalningar för färre än fem personer och endast inom Mellersta Finlands och

Södra Savolax närings-, trafik- och miljöcentralers områden. Cirka 395 000 euro betalades ut i ersättningar 2021. De utbetalda kostnaderna är social- och hälsovårdskostnader, som överförs till välfärdsområdena. Enligt propositionen föreslås det att kostnadsersättningar ska betalas till välfärdsområdena så länge som det bor personer ur målgruppen i Finland. Kostnaderna har minskat under de senaste åren och eftersom det inte är sannolikt att det kommer nya personer, som omfattas av de aktuella ersättningarna, till Finland upphör kostnaderna helt inom de närmaste åren.

Fastställande av kalkylerade ersättningar

Enligt förslaget till lag om främjande av integration betalas kalkylerade ersättningar för mottagande och främjande av integration för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget. De senaste åren har kalkylerad ersättning utbetalats så att det årliga beloppet är 2 300 euro för en person som har fyllt 7 år och 6 845 euro för en person under 7 år. Bestämmelserna om ersättningsbeloppet finns i statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens kostnader för främjande av integration (1393/2011). Gällande dessa föreslås det inte någon ändring i ersättningsnivån, men eftersom de inledande tjänsterna och de tjänster som främjar integration för personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration organiseras inom ramen för både kommunens och välfärdsområdets tjänster, fördelas den nuvarande kalkylerade ersättningen enligt uppgiftsfördelningen delvis på kommunen och delvis på välfärdsområdet. Kommunens andel av den kalkylerade ersättningen är dock större än välfärdsområdets, eftersom kommunens ansvar för främjande av integration är mera omfattande och välfärdsområdets finansiering huvudsakligen består av statlig finansiering.

Finansieringen av välfärdsområdena kommer att kontrolleras i enlighet med de kostnader som realiserats på nationell nivå efter att bokslutet är färdigställt. Till exempel kommer de realiserade kostnaderna för 2023 att kontrolleras i 2025 års finansiering. Trots att finansieringen av välfärdsområdet huvudsakligen består av statlig finansiering ska välfärdsområdets uppgifter i enlighet med lagen om främjande av integration beaktas i den kalkylerade ersättningen, så att välfärdsområdet på förhand ska kunna bereda sig på att ordna dessa tjänster. Den kalkylerade ersättning som betalas till välfärdsområdena hänför sig till ordnandet av den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster och ordnandet av tolkning samt annan sådan verksamhet som främjar integrationen som inte finansieras inom ramen för finansieringen av välfärdsområdenas social- och hälsovård eller andra ersättningar enligt denna lag. Det finns inga uppföljningsuppgifter om användningen av den kalkylerade ersättningen i kommunerna. I många kommuner är den kalkylerade ersättningen som betalas till dem en del av kommunens sammanlagda inkomster och den allokeras inte separat till ordnandet av tjänster som främjar integration. Tammerfors stad är ett av undantagen och där har man redan i många år fördelat den kalkylerade ersättningen på kommunens olika förvaltningsområden som stöd för främjande av integration också inom basservicen. Eftersom det övergripande ansvaret för främjande av integration enligt förslaget överförs på kommunerna är många kommuner tvungna att fastställa en ny ansvarsinstans för funktionen, om de integrationsfrämjande tjänsterna tidigare har ordnats inom social- och hälsovården. Kommunen ska tillsammans med välfärdsområdet utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för de personer som anges i 15 § i propositionen samt en sektorsövergripande integrationsplan, om det i den nämnda sektorsövergripande bedömningen har bedömts att personen har behov av det. Om det är ändamålsenligt kan kommunen göra en bedömning av kom-

petens och behovet av integrationstjänster och en integrationsplan utan välfärdsområdet. Kommunen svarar också för en del av de inledande tjänsterna i synnerhet för mottagandet av kvotflyktingar, som i många kommuner tidigare huvudsakligen har skötts inom socialvården.

Den viktigaste tjänsten för främjande av integration för barn under 7 år är den av kommunen ordnade småbarnspedagogiken. Kommunen ansvarar dessutom för kultur-, idrotts- och fritidstjänsterna också för personer under 7 år. Välfärdsområdet ansvarar för social- och hälsovården, inklusive rådgivningstjänsterna och andra tjänster för barnfamiljer. Deltagande i småbarnspedagogiken är så gott som dagligt, medan välfärdsområdets åldersgruppskontroller primärt görs en gång per år och även social- och hälsovårdstjänsterna för under 7-åringar är mera sporadiska. Eftersom integrationstjänsterna för barn under 7 år så gott som helt ligger på kommunens ansvar är kommunens andel 95 procent av den nuvarande kalkylerade ersättningen ($6\,845 \text{ euro} \times 0,95 = 6\,502,75 \text{ euro}$, det vill säga cirka 6 503 euro) och välfärdsområdets andel 5 procent ($6\,845 \text{ euro} \times 0,05 = 342,25 \text{ euro}$, det vill säga cirka 342 euro). Kostnadsfördelningen föreslås redan i den ovan nämnda regeringspropositionen (RP 84/2022 rd), där fördelningen mellan kommunen och välfärdsområdet grundar sig på kategorier med personer under 7 år och över 7 år.

För barn i skolåldern 7–17 år är de viktigaste integrationsfrämjande tjänsterna kopplade till utbildning. Integrationen av barn i skolåldern kan förutom genom den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet och den övriga utbildningen också främjas med kultur-, idrotts- och fritidstjänster samt genom ungdomsarbetet. Speciellt satsningar på stöd vid övergången från ett skolstadium till ett annat samt samarbetet mellan hemmet och skolan stöder barnets och den ungas integration och väg mot vidareutbildning och arbetslivet. För barn i skolåldern är också främjande av befolkningsrelationer samt förebyggande av diskriminering och rasism viktiga åtgärder. Välfärdsområdena svarar för elevvården samt social- och hälsovårdstjänsterna till barn, ungdomar och barnfamiljer. Kommunens ansvar för 7–17-åringar är mera omfattande än välfärdsområdets, men välfärdsområdet har också ett betydande ansvar för områdets egna tjänster. I regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd), som är under beredning, föreslås det att organiseringen av boende och stöd för de barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare överförs från kommunerna till välfärdsområdena samt att välfärdsområdena ersätts för de kostnader som uppstår för dessa uppgifter. Utöver de ersättningar om betalas separat för de kostnader som uppstår till följd av dessa uppgifter beaktas uppgiften också i fördelningen av den kalkylerade ersättningen. Förslaget till kommunens andel av den nuvarande kalkylerade ersättningen är 85 procent ($2\,300 \text{ euro} \times 0,85 = 1\,955 \text{ euro}$) och välfärdsområdets 15 procent ($2\,300 \text{ euro} \times 0,15 = 345 \text{ euro}$).

För en myndig person är utveckling av kompetensen och främjande av sysselsättningen de viktigaste tjänsterna för främjande av integration. Boende, kultur-, idrotts- och fritidstjänster hör också till de kommunala tjänster som främjar integration. Främjande av goda befolkningsrelationer samt förebyggande av diskriminering och rasism är också viktiga åtgärder i de vardagliga situationerna, utbildningen och arbetslivet. Välfärdsområdena ansvarar också för integrationskundernas social- och hälsovårdstjänster inom sitt område. Kommunen ansvarar för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt utarbetandet av en integrationsplan, men välfärdsområdet deltar i den sektorsövergripande bedömningen och utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan. Kommunerna har ett större ansvar för dem som har fyllt 18 år än välfärdsområdena, men även välfärdsområdena har ett betydande ansvar när det gäller områdets egna tjänster. I synnerhet många vuxna kan på grund av sin bakgrund ha behov

av social- och hälsovårdens tjänster. Utöver de kalkylerade ersättningarna får välfärdsområdena ersättning för betydande kostnader som orsakas av sjukdom och skada som de i 2 § 3 och 4 mom. avsedda personerna lider av i enlighet med bestämmelserna i 64 § Statens ersättning för specialkostnader. Det föreslås att kommunens andel är 85 procent av den nuvarande kalkylerade ersättningen ($2\,300 \text{ euro} \times 0,85 = 1\,955 \text{ euro}$) och välfärdsområdets andel är 15 procent ($2\,300 \text{ euro} \times 0,15 = 345 \text{ euro}$).

Det föreslås att en del av det till inledande kartläggning riktade anslaget allokeras i den kalkylerade ersättningen för dem som fyllt 18 år, så att en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster görs också för främjande av integration för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. som är utanför arbetskraften. Eftersom det knappt alls gjorts några inledande kartläggningar av den här gruppen för vilka separat ersättning har sökts har bedömningen av deras behov i det inledande skedet gjorts inom ramen för socialvården, där det har varit möjligt att separat ansöka om ersättning för nödvändig tolkning. Majoriteten av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration är utanför arbetskraften av familjeskäl. Största delen av de personer som är utanför arbetskraften av familjeskäl är kvinnor. År 2019 fanns det cirka 2 400 nya personer som har fyllt 18 år och som kommer att omfattas av de kalkylerade ersättningarna. Cirka 47 procent av dessa är kvinnor, det vill säga cirka 1 128. Cirka 23 procent¹¹⁰, det vill säga cirka 260 personer, beräknas vara utanför arbetskraften på grund av familjeledighet.

Den totala kostnaden för bedömning av målgruppens kompetens och behov av integrationstjänster uppskattas till sammanlagt cirka 182 000 euro ($260 \times 700 \text{ euro} = 182\,000 \text{ euro}$). Kommunen får hälften av 182 000 euro i ersättning och välfärdsområdet hälften, det vill säga cirka 91 000 euro per myndighet. När denna kostnad fördelas på antalet 18 år fyllda som omfattas av ersättningarna är den genomsnittliga höjningen av den kalkylerade ersättningen 76 euro ($182\,000 \text{ euro} \text{ delat på } 2\,400 = 75,83$, det vill säga cirka 76 euro). Eftersom bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster görs i det inledande skedet hänförs ökningen av finansieringen till den kalkylerade ersättningen för det första året. Eftersom välfärdsområdet dessutom utöver kommunen deltar i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster spjälkas kostnaden på hälften och därmed är kommunens och välfärdsområdets ersättning för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster 38 euro var ($76 \text{ delat med } 2 = 38$) av den kalkylerade ersättning som betalas för varje 18 år fylld person det första året. I den kalkylerade ersättning som betalas till landskapet Åland läggs den andel av den kalkylerade ersättningen för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster som ska inkluderas i både kommunens och välfärdsområdets ersättning till i första årets kalkylerade ersättning för en person som har fyllt 18 år, det vill säga 76 euro. Till följd av detta finns det två olika ersättningsnivåer för dem som fyllt 18 år: det första året och övriga år.

¹¹⁰ Ärligen beviljas cirka 9 000 uppehållstillstånd på grund av familjeband. År 2020 var antalet vuxna 4 146, då man inte räknade med familjemedlemmarna och barnen enligt 2 § 3 mom. i lagen om främjande av integration. Av dem som flyttat på grund av familjeband är två tredjedelar kvinnor. Av de vuxna som flyttat på grund av familjeband var därmed cirka 2 700 kvinnor år 2020. Av alla kvinnor i kategorin 'annan person utanför arbetskraften' hade 23 % det yngsta barnet i åldern 0–2 år 2018. Om man antar att samma andel av de kvinnor som flyttade 2020 är familjelediga (detta är en överskattning), finns det 620 kvinnor som under ett år anländer och stannar utanför arbetskraften av familjeskäl. Källa: Europeiska migrationsnätverket EMN, Nyckeltal över migration 2020, http://www.emn.fi/files/2179/Maahanmuuton_tunnusluvut_2020_FI_NETTI.pdf.

Ersättningen är större för det första året eftersom den inkluderar tillägget för bedömning samt ersättningen för ordnandet av den flerspråkiga samhällsorientering och integrationsutbildning som beskrivs här nedan.

Bestämmelserna om finansieringen till kommunen av bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för invandrare som är arbetslösa arbetssökande införs i arbetskraftsservice-reformen. Eftersom välfärdsområdet deltar i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet och integrationstjänster också för de i 15 § i förslaget till lag om främjande av integration fastställda personer som är arbetslösa arbetssökande ska också kostnaderna för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för dessa personer beaktas i den kalkylerade ersättningen.

Av de nämnda 2 400 myndiga personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. var sammanlagt 462 sådana personer som Finland mottagit inom den flyktinkvot som avses i 90 § i utlänningslagen för vilka det i fortsättningen görs en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. I fortsättningen görs också alltid en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för offer för människohandel som har fått uppehållstillstånd, uppehållsrätt eller uppehållskort. Enligt uppskattning har 115 offer för människohandel fyllt 18 år och är sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. som ingår i den kalkylerade ersättningen. En sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster görs också för en annan sådan person som hör under 2 § 3 eller 4 mom. som har behov av samordning av integrationstjänsterna och social- och hälsovårdstjänsterna. Välfärdsområdet deltar alltså i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för både arbetslösa arbetssökande och de kvotflyktingar och vid behov andra personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. Det är dock möjligt att det inte är nödvändigt att göra en sektorsövergripande bedömning för alla kvotflyktingar eller offer för människohandel, vilket betyder att antalet sektorsövergripande bedömningar beräknas göras åt cirka 580 personer årligen. Antalet barn och ungdomar som kommer utan vårdnadshavare är litet och det är också möjligt att ta sig an deras servicebehov med en kundplan inom socialvården, småbarnspedagogiken eller ett annat allmänt servicesystem och därmed är bedömningen att det inte kommer att göras särskilt många bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster för dem.

Välfärdsområdena deltar alltså tillsammans med kommunen i sammanlagt cirka 580 sektorsövergripande bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster för sådana myndiga personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. ($462 + 115 = 577$). Av dessa har 260 här ovanför beaktats som personer utanför arbetskraften, vilket betyder att det finns ytterligare 320 arbetslösa arbetssökande ($580 - 260 = 320$) för vilka välfärdsområdena deltar i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster. För deras del hänförs ytterligare sammanlagt cirka 112 000 euro till välfärdsområdena (320 gånger 350 euro, det vill säga välfärdsområdets andel av uppskattningen är 700 euro delat med två). När den här kostnaden delas med antalet personer som har fyllt 18 år, som omfattas av ersättningen, hänförs utöver ovan nämnda 38 euro en ytterligare höjning med 47 euro till den kalkylerade ersättningen (112 000 euro delat med $2\,400 = 46,67$ euro). Därmed hänförs sammanlagt 85 euro ($38 + 47$ euro) för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster till den kalkylerade ersättning som betalas till välfärdsområdet för personer som har fyllt 18 år. Den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som kommunen gör för en arbetslös arbetssökande finansieras alltså med finansiering för arbetskraftsservice och därmed hänförs den kalkylerade kostnaden för detta inte till den kalkylerade ersättning som kommunen får.

I mån av möjlighet ska kommunen ordna samhällsorienteringen för integrationskunden på kundens modersmål eller ett språk som kunden behärskar väl. Den kalkylerade kostnaden för den flerspråkiga samhällsorienteringen (500 euro per person, som har beskrivits närmare här ovan), inkluderas i den kalkylerade ersättning som det första året betalas till kommunen för en person som fyllt 18 år.

För personer som har fyllt 18 år inkluderas finansieringen av integrationsutbildningen i den kalkylerade ersättningen i enlighet med riktlinjerna i arbetskraftsreformen. I samband med genomförandet av reformen av arbetskraftsservicen beräknas finansieringen enligt nivån för 2019. Sammanlagt användes 2019 cirka 50,1 miljoner euro för integrationsutbildning arrangerad inom ramen för arbetskraftsutbildningen. Priset på integrationsutbildningen, som varar i genomsnitt ett år, var 9 669 euro per person 2019 ($251 \times 38,52$ euro per studerandearbetsdag), varvid en integrationsutbildning som varar cirka ett år hade kunnat ordnas för cirka 5 180 personer av vilka 2 070 personer (cirka 40 procent) utgående från mängden invandrare 2019 var sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration (det vill säga att de omfattas av den kalkylerade ersättningen). För deras del hade kostnaderna för integrationsutbildningen varit cirka 20 miljoner euro. Den här delen av finansieringen av integrationsutbildning för 18 år fyllda inkluderas i den kalkylerade ersättning som utbetalas under det första året.

Sammanlagt 19 489 personer, av vilka 4 704 personer för första gången kom att omfattas av den kalkylerade ersättningen, omfattades 2019 av den kalkylerade ersättningen. Enligt uppskattning hade cirka 51 procent av dem som omfattades av den kalkylerade ersättningen 2019 fyllt 18 år, vilket betyder att cirka 2 400 nya, 18 år fyllda personer hade omfattats av den kalkylerade ersättningen. Därmed hänförs i genomsnitt en höjning på 8 333 euro till den kalkylerade ersättningen ($20 \text{ miljoner euro delat med } 2\,400 = 8\,333,33$, det vill säga cirka 8 333 euro), eftersom en del av de personer som har fyllt 18 år exempelvis till följd av sin ålder eller familjesituationen är utanför arbetskraften eller på grund av sin livssituation eller sina individuella behov deltar i annan än som arbetskraftsutbildning ordnad integrationsutbildning, som exempelvis finansieras inom ramen för fritt bildningsarbete eller grundläggande utbildning för vuxna.

Det föreslås att kostnaderna för tolkning inkluderas i den kalkylerade ersättningen för att minska det administrativa arbetet. Kostnader för tolkning på sammanlagt 14,8 miljoner euro ersattes 2021. Sammanlagt 12 215 personer omfattades av de kalkylerade ersättningarna, vilket betyder att kostnaderna för tolkning, i genomsnitt 1 212 euro per person, läggs till i den kalkylerade ersättningen. Kostnaderna för tolkning kan dock inte fördelas mellan kommunerna och välfärdsområdena i det förhållande som har presenterats här ovan enligt en uppskattad fördelning av den kalkylerade ersättningen. Det är viktigt att i synnerhet inom social- och hälsovårdstjänsterna försäkra sig om att en yrkeskunnig tolk anlitas. Kostnadsfördelningen mellan de olika förvaltningsområdena har för tolkningskostnadernas del uppskattats utgående från kommunexemplet, med beaktande av fördelningen av ansvaret och uppgifterna mellan kommuner och välfärdsområden enligt förslaget till lag om främjande av integration. Eftersom kommunen enligt förslaget till lag om främjande av integration bär helhetsansvaret för främjandet av integration ska kommunen vid behov reservera en tolk för den sektorsövergripande bedömningen av behovet av tjänster eller utarbetandet av en plan. Det föreslås att kommunens andel av kostnaderna för tolkningen är 40 procent, det vill säga 485 euro ($1\,212 \text{ euro} \times 0,40 = 484,8 \text{ euro}$) och välfärdsområdets 60 procent, det vill säga 727 euro ($1\,212 \text{ euro} \times 0,60 = 727,2 \text{ euro}$). En bedömning av fördelningen görs dock ännu enligt utfallet under 2023.

Helsingfors stad får den kalkylerade ersättningen för både kommunen och välfärdsområdet. Ersättningarna betalas separat för att Helsingfors stad i sin bokföring ska kunna särskilja mellan finansieringen av social- och hälsovården och finansieringen av den övriga verksamheten.

Tabell 1. Fördelning av den kalkylerade ersättningen och beloppen för kommunerna och välfärdsområdena i Fastlandsfinland

Kalkylerad ersättning personer under 7 år	Kommunen (euro per person)	Välfärdsområde (euro per person)
Nuvarande ersättning 6 845 euro: fördelning 95-5%	6 503	342
Tolkning 1 212 euro: fördelning 40-60 %	485	727
Sammanlagt	6 988	1 069
Kalkylerad ersättning 7-17 åringar	Kommunen (euro per person)	Välfärdsområde (euro per person)
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 85-15%	1 955	345
Tolkning 1 212 euro: fördelning 40-60 %	485	727
Sammanlagt	2 440	1 072
Kalkylerad ersättning för 18 år fyllda för det första året	Kommunen (euro per person)	Välfärdsområde (euro per person)
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 85-15%	1 955	345
Tolkning 1 212 euro: fördelning 40-60 %	485	727
Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster	38	85
Flerspråkig samhällsorientering för kommunen	500	0
Integrationsutbildning för kommunen	8 333	0
Sammanlagt	11 311	1 157
Kalkylerad ersättning för 18 år fyllda från och med det andra året*	Kommunen (euro per person)	Välfärdsområde (euro per person)
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 85-15%	1 955	345
Tolkning 1 212 euro: fördelning 40-60 %	485	727
Sammanlagt	2 440	1 072

*För de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget betalas kalkylerad ersättning under högst tre år, med undantag för kvotflyktingarna där utbetalningen sker i fyra år.

Tabell 2. Kalkylerat belopp för kommunerna i landskapet Åland

Kalkylerad ersättning personer under 7 år	Kommunen (euro per person)	Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet
Nuvarande ersättning 6 845 euro: fördelning 95–5%	6 503	342
Tolkning 1 212 euro: fördelning 70–30 %	848	364
Sammanlagt	7 351	706
Kalkylerad ersättning 7–17 åringar	Kommunen (euro per person)	Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 93–7 %	2 139	161
Tolkning 1 212 euro: fördelning 70–30 %	848	364
Sammanlagt	2 987	525
Kalkylerad ersättning för 18 år fyllda för det första året	Kommunen (euro per person)	Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 93–7 %	2 139	161
Tolkning 1 212 euro: fördelning 70–30 %	848	364
Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster	76	
Flerspråkig samhällsorientering för kommunen	500	0
Sammanlagt	3 563	525
Kalkylerad ersättning för 18 år fyllda början av andra året*	Kommunen (euro per person)	Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet
Nuvarande ersättning 2 300 euro: fördelning 93–7 %	2 139	161
Tolkning 1 212 euro: fördelning 40-60 %	848	364
Sammanlagt	2 987	525

4.2.1.3 Konsekvenser för kommunekonomin

Integrationen av invandrarna främjas både av tjänsterna inom det allmänna servicesystemet och de tjänster som enligt bestämmelserna i det här förslaget till lag om främjande av integration ingår i kommunens integrationsprogram. En närmare beskrivning av finansieringen av kommunekonomin och de tjänster som främjar integration som helhet finns i underkapitel 2.8 Finansiering av främjande av integration i kapitel 2 Bedömning av nuläget. Det är skäl att observera att kommunens finansiering består av flera olika inkomstkällor, såsom skatter, försäljningsinkomster, statsandelar och projektfinansiering. De ersättningar som föreskrivs i förslaget till lag om främjande av integration utgör endast en liten del av kommunens finansiering.

Eftersom konsekvenserna av olika reformer är sammankopplade med varandra och kan ge synergieffekter är det skäl att samtidigt med konsekvenserna av främjandet av integration beakta

de övriga ändringar som påverkar den kommunala ekonomin. För den kommunala ekonomin är de viktigaste kontaktpunkterna reformen av arbetskraftsservice, social- och hälsovårdsreformen samt reformen av lagen om utkomststöd.

Enligt förslaget överförs helhetsansvaret för tjänster som främjar integrationen på kommunerna 2025 samtidigt som organiseringsansvaret för arbetskraftsservicen överförs. Tjänsterna för invandrare som är arbetssökande finansieras huvudsakligen inom ramen för offentlig arbetskraftsservice. Bedömningen av konsekvenserna för den kommunala ekonomin av överförandet av organiseringsansvaret för arbetskraftsservice görs i regeringens proposition till riksdagen till lag om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd). Enligt förslaget kommer även kommunens resurser att öka till följd av att kommunens uppgifter ökar.

Reformen av arbetskraftsservicen innehåller också ett förslag till ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I den aktuella propositionen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås det bestämmelser om hur arbetsmarknadsstödet och den därtill kopplade barnförhöjningen för sådana invandrare som avses i 2 § 1 mom. i lagen om främjande av integration ska finansieras ur statliga medel. Om det gäller en sådan person som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration finansieras arbetsmarknadsstödet och barnförhöjningen enligt det aktuella lagförslaget ur statliga medel tre år från den första anteckningen om hemkommun och i ett år från den första anteckningen om hemkommun för en annan person än de som avses i 2 § 3 eller 4 mom. Den här ändringen minskar kommunens finansieringsansvar för arbetsmarknadsstödet under de första åren. Under de första åren deltar invandrarna ofta i tjänster i enlighet med förslaget till lag om främjande av integration och lyfter arbetsmarknadsstöd, om de har anmält sig som arbetslösa arbetssökande.

Trots att konsekvenserna av reformen av arbetskraftsservicen inte är konsekvenser av den här propositionen har de ett helhetssamband. Exempelvis finansieringen av den integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning överförs på kommunen delvis inom ramen för reformen av arbetskraften och delvis med den kalkylerade ersättningen som föreskrivs i förslaget till lag om främjande av integration. När kommunen har tillgång till tjänster för främjande av integration, tjänster för utveckling av kompetens och främjande av sysselsättning effektiviserar dessa propositioner dessutom samordningen och erbjudandet av tjänster. Servicen kan också styras till de grupper som bäst behöver den. Genom båda propositionerna uppmuntras kommunerna att effektivt erbjuda integrationstjänster under de första åren och på ett sådant sätt att invandrarna integreras och sysselsätts.

En annan betydande reform är reformen av social- och hälsovården, som medför att organiseringsansvaret för social- och hälsovården och kostnaderna för ansvaret från 2023 överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Den tredje reformen är den reform av lagen om utkomstskydd för arbetslösa där beredning pågår. Enligt den gällande lagen om främjande av integration har kommunerna fått separat ersättning för kostnaderna för mottagande av de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration och kostnaderna för främjande av deras integration. I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det att ersättningssystemet bevaras, men det föreslås ändringar i systemet till följd av reformen av arbetskraftsservice och grundandet av välfärdsområden samt för att förenkla systemet. Det föreslås att ändringen i ersättningen av kostnaderna till välfärdsområdena görs från och med början av 2023 redan genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd).

Det betalas både kalkylerade ersättningar och ersättningar som ska sökas separat med stöd i lagen om främjande av integration.

Det föreslås att en del av de kalkylerade ersättningar som i nuläget betalas till kommunerna ska betalas till välfärdsområdena eftersom de inledande tjänsterna och tjänsterna för främjande av integration för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration delvis ordnas som kommunala tjänster och delvis som välfärdsområdets tjänster. Den viktigaste tjänsten för främjande av integration för barn under 7 år är den av kommunen ordnade småbarnspedagogiken. Kommunen ansvarar dessutom för kultur-, idrotts- och fritids-tjänsterna också för personer under 7 år. Välfärdsområdet ansvarar för hälso- och sjukvårdens rådgivningstjänster och andra tjänster för barnfamiljer. Eftersom kommunen så gott som helt ansvarar för integrationstjänsterna för barn under 7 år är kommunernas andel av den nuvarande kalkylerade ersättningen 95 procent och välfärdsområdenas 5 procent. Kostnadsfördelningen föreslås redan i den ovan nämnda regeringspropositionen (RP 84/2022 rd), där fördelningen mellan kommunen och välfärdsområdet grundar sig på kategorier med personer under 7 år och över 7 år. Fördelningen har beskrivits närmare i avsnittet *Fastställande av kalkylerad ersättning* i kapitel 4.2.1.2 Förändringar i finansieringssystemet här ovan.

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det dock att ålderskategorin för dem som fyllt 7 år för den kalkylerade ersättningens del spjälkas upp på två, 7–17-åringar och personer som har fyllt 18 år. För barn i skolåldern 7–17 år är de viktigaste integrationsfrämjande tjänsterna kopplade till utbildning. Integrationen av barn i skolåldern kan förutom genom den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet och den övriga utbildningen också främjas med kultur-, idrotts- och fritidstjänster samt genom ungdomsarbetet. Välfärdsområdena ansvarar bland annat för elevvården samt social- och hälsovårdstjänsterna för barnfamiljer.

De viktigaste tjänsterna för främjande av integration för myndiga personer är tjänster för kompetensutveckling och främjande av sysselsättningen. Boende, kultur-, idrotts- och fritidstjänster hör också till de kommunala tjänster som främjar integration. Välfärdsområdena ansvarar också för integrationskundernas social- och hälsovårdstjänster inom sitt område. Kommunen ansvarar för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt utarbetandet av en integrationsplan, men välfärdsområdet deltar i den sektorsövergripande bedömningen och utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan.

Kommunernas ansvar för dem som har fyllt 7 år är mera omfattande än välfärdsområdenas, men välfärdsområdena har också ett betydande ansvar för mottagande och främjande av integration för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom., därmed är kommunens andel av den nuvarande kalkylerade ersättningen 85 procent och välfärdsområdets 15 procent. Det föreslås egna ersättningskategorier för 7–17-åringar och personer som har fyllt 18 år, trots att de procentuella andelarna för fördelningen mellan kommunen och välfärdsområdet är lika i båda kategorierna, eftersom ersättningsbeloppet är större för dem som har fyllt 18 år för den kalkylerade ersättning som betalas till kommunen det första ersättningsåret, eftersom den innehåller bland kostnader för flerspråkig samhällsorientering och integrationsutbildning. Ersättningen av kostnaderna för tolkning fördelas också i olika förhållande mellan kommunen och välfärdsområdena. Närmare bestämmelser om ersättningsbeloppen för den kalkylerade ersättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Se närmare om detta ovan i kapitel 4.2.1.2 Förändringar i finansieringssystemen i avsnittet *Fastställande av kalkylerad ersättning*.

I förslaget till lag om främjande av integration finns det dessutom bestämmelser om sådana ersättningar som kan sökas separat som i nuläget betalas till kommunerna. I den nämnda propositionen (RP 84/2022 rd) föreskrivs det att vissa av dessa ersättningar till kommunerna, såsom de särskilda kostnaderna för social- och hälsovården samt ersättningarna för utkomststødet, från och med början av 2023 ska betalas till välfärdsområdena i stället för till kommunerna. Det här beror på de beskrivna överföringarna av uppgifterna, som medför att kostnaderna i fortsättningen uppstår hos välfärdsområdena. Mängden ersättningar som betalas till kommunerna minskar, men i motsvarande grad överförs de uppgifter som orsakar kostnaderna från kommunerna till välfärdsområdena.

Det föreslås en förenkling av ersättningssystemet i det förslag till lag om främjande av integration som ingår i den här propositionen. När det administrativa arbetet minskar uppstår det insparingar hos både kommunerna och staten i och med förenklingen av ersättningssystemet. I fortsättningen betalas en kalkylerad ersättning i stället för de ersättningar för tolkning som i nuläget ska sökas separat, vilket förenklar systemet och minskar de administrativa kostnaderna. Det faktum att de kostnader för tolkning som i nuläget ska sökas separat har fördelats i den kalkylerade ersättningen påverkar inte kommunernas inkomster. Därtill frångås ersättningen av inledande kartläggning mot ansökan och kostnaderna för detta ersätts delvis till kommunerna inom ramen för statsandelssystemet för basservice och delvis i den kalkylerade ersättningen för mottagande och främjande av integration för sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i den föreslagna lagen om främjande av integration.

Utöver de konsekvenser som har beskrivits här ovanför har propositionen också direkta konsekvenser för den kommunala ekonomin. I förslaget till lag om främjande av integration ges kommunerna nya uppgifter i anknytning till främjande av integration och kommunerna får ersättning för dessa enligt de ovan beräknade kostnaderna som påverkar den offentliga ekonomin. De ekonomiska konsekvenserna av de nya uppgifter som föreslås i förslaget till lag om främjande av integration har beaktats i planen för de offentliga finanserna för 2023—2026.

Finansieringen av kostnaderna för de nya och mer omfattande uppgifterna fördelas primärt till kommunerna via statsandelssystemet. Med beaktande av kriteriet för främmande språk i statsandelssystemet går finansieringen främst till de städer där det finns flest med främmande språk, det vill säga där servicebehovet är störst. Ändringen i kommunens statsandel för basservice är sammanlagt cirka 12,63 miljoner euro. Beloppet består av följande: bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster 1,05 miljoner euro, flerspråkig samhällsorientering 3,8 miljoner euro, väglednings- och rådgivningstjänster 2 miljoner euro, sektorsövergripande samarbete 2 miljoner euro, tolkning 2,4 miljoner euro, sakkunnigarbete 1,38 miljoner euro. Vissa av dessa gäller andra invandrare än de som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller invandrare som är arbetslösa arbetssökande. Statsandelarna har beskrivits närmare här ovan i kapitel 4.2.1.1. Konsekvenser för den offentliga ekonomin.

Det kommunspecifika intervallet för den ökning av anslagen som hänförs till kommunerna inom ramen för statsandelarna för basservice varierar mellan 52 euro och cirka 3,2 miljoner euro. I de kommuner där det endast bor färre än tio personer med främmande språk är förändringen i statsandelsfinansieringen från under ett hundra euro till några hundra euro. Ökningen per invånare är 2,18 euro och för finansieringsökningens del är variationsbredden 0,02–4,81 euro per invånare.

Statsandelsfinansiering baserad på kriteriet med främmande språk kan också ha icke-önskade konsekvenser eftersom finansieringen fördelas inexact. Om de mindre kommunerna inte har möjlighet att ordna tillräckligt med tjänster som främjar integrationen och sysselsättningen av invandrare kan det finnas risk för att invandrarna i allt högre grad koncentreras till städer i regioncentra. Enligt förslaget kan tjänster som främjar integration också ordnas som samarbete mellan kommuner, varvid kommunerna kan slå samman sina resurser för organiserande av tjänsterna. Genomföranden på distans kan också vara förmånligare än tjänster som tillhandahålls som närservice. För att tjänsterna ska finnas tillgängliga också för invandrare som bor i de mindre, omgivande kommunerna har centralorterna av de orsaker som beskrivits här ovanför incitament att delta i samarbetet. Om en mindre kommun å andra sidan tar emot sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration ersätts kostnaderna direkt till den mottagande kommunen. För de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. inkluderas kostnaderna för den flerspråkiga samhällsorienteringen i förslaget till lag om främjande av integration i en sådan kalkylerad ersättning som avses i 61 §.

Det är inte ändamålsenligt att ordna tjänster som främjar integration separat i alla kommuner utan de bör ordnas som samarbete mellan kommunerna. Exempelvis väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel för invandrare har redan i den projektfinansiering som beviljas som statsunderstöd styrts så att den ordnas regionalt, primärt kring centralorterna i landskapen eller i övrigt som ändamålsenligt samarbete mellan kommunerna. I en del projekt har dessutom organiseringen av andra tjänster, såsom den inledande kartläggningen, utvecklats inom ramen för projekthelheten. För att trygga en jämlik tillgång till tjänster runt om i Finland är det möjligt att arrangera kommunens integrationsprogram som samarbete mellan kommunerna så att tjänsterna ordnas sektorsövergripande med lösningar som ordnas både som närverksamhet och på distans.

Både den statliga finansieringen och den kalkylerade ersättningen till kommunen är allmänna och kalkylerade. Besluten om allokeringen av anslaget hör till den kommunala självstyrelsen, vilket betyder att kommunerna i princip kan allokera resurserna på ett annat sätt än hur de har allokaterats i statsbudgeten eller i kalkylerna för förslaget till lag om främjande av integration. Därmed kan exempelvis de resurser som används för främjande av integration avvika från de anslag som i nuläget allokteras till tjänsterna ur anslagen i statsbudgeten. Enligt 44 § 1 mom. i förslaget till lag om främjande av integration svarar kommunen för att integrationsprogrammet ordnas inom ramen för tillgängliga anslag så att det till innehåll och omfattning är sådant som invandrarnas behov i kommunen förutsätter. Som kommuninvånare har invandrarna dessutom rätt att använda kommunens och välfärdsområdets samtliga tjänster. Till tjänster som främjar integrationen hör förutom de tjänster som ingår i integrationsprogrammet också exempelvis motions-, kultur-, ungdoms- och fritidstjänster.

Exempelvis sysselsättningen påverkar vilket behov av tjänster invandrare och personer med främmande språk har. När de hittar sysselsättning blir de också kommunala skattebetalare. I framtiden spelar den arbetsrelaterade invandringen och sysselsättningen av de invandrare som redan bor i landet en central roll för livskraften i alla kommuner. De som flyttat till landet av arbetsrelaterade orsaker är exempelvis skattebetalare från tidpunkten för invandringen och den positiva utvecklingen av sysselsättningen också för personer som invandrat av andra orsaker har positiv effekt på den kommunala ekonomin.

Det finns bestämmelser om ett nytt kundinformationssystem och en informationsresurs i 9 kap. i förslaget till lag om främjande av integration. I kommunerna används kundinformationssystemet för integration av andra integrationstjänster än de som ordnas inom ramen för arbetskraftsservicen. Det reserveras anslag i statsbudgeten för kostnaderna för utveckling och underhåll av kundinformationssystemet och informationsresursen. Användningen av systemet är gratis för kommunerna. Kommunerna är skyldiga att använda det nationella kundinformationssystemet för integrationstjänsterna. Kommunerna är därtill skyldiga att lagra vissa uppgifter i informationsresursen för integrationstjänsterna. I praktiken betyder lagring av informationen i informationsresursen samtidigt lagring av informationen i kundinformationssystemet.

Det uppstår inte nödvändigtvis mera än små kostnader för kommunen för ibruktagandet och användningen av kundinformationssystemet. Kommunernas anställda behöver arbetstid för att ta i bruk det nya kundinformationssystemet och bekanta sig med det. Eftersom utgångspunkten är att systemhelheten utvecklas i samarbete med kommunerna kommer kommunernas anställda att vara tvungna att avsätta en viss mängd arbetstid för deltagande i utvecklingsarbetet.

Enligt förslaget kan kommunerna dessutom för eget bruk skaffa och skapa tillägg till det nationella kundinformationssystemet. Kommunerna ansvarar för kostnaderna för tilläggen och byggandet av de för dem nödvändiga integrationerna. I kommunerna uppstår det på kort sikt kostnader för ändringarna i informationssystemet. De kostnader som kommunen ådrar sig påverkas betydligt av om kommunen bygger tillägg eller integrationer som komplement till den nationella systemhelheten. Fullgörandet av lagen om främjande av integration kräver dock inte att tillägg eller att andra systemintegrationer används. På längre sikt sjunker kostnaderna för hanteringen av kundinformationen för integrationen när kommunerna använder det nationella kundinformationssystemet, som är gratis för kommunerna.

Det föreslås att bestämmelserna om systemen träder i kraft efter en övergångsperiod, vilket avser ge en smidig övergång för kommunerna med så få kostnader som möjligt till det nya riksomfattande systemet. Kommunerna har redan använt olika slags kundinformationssystem för behandling av handlingar i enlighet med den gällande lagen om främjande av integration, därmed är uppgiften inte ny för kommunen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att kommunerna genom den här propositionen och den plan för den offentliga ekonomin som fastställdes våren 2022 i fortsättningen får 12,78 miljoner euro mera permanent finansiering för organisering av tjänster som främjar integration. Därtill hänförs cirka 1,14 miljoner euro i finansiering för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster till kommunerna, medan kommunerna tidigare endast har ansökt om 0,14–0,28 miljoner euro årligen för de inledande kartläggningarna. För en annan person än en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller en sådan arbetslös arbetssökande som avses i lagen om arbetskraftsservice täcker denna 1,14 miljoner euro bedömningen på basnivå eller den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster (1,05 miljoner i statsandelar samt 91 000 euro som en del av den kalkylerade ersättningen). Tilläggsfinansieringen täcker kostnaderna för organisering av väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel (2 miljoner i statsandelar), utarbetandet av en integrationsplan, inklusive tolkning, för andra än en i 2 § 3 och 4 mom. avsedd person eller för en arbetslös arbetssökande enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice (3 775 000 euro, av vilket 1,375 miljoner euro är statsandelar samt 2,4 euro inkluderat i den kalkylerade ersättningen) samt ordnandet av flerspråkig samhällsorientering (5 miljoner euro, av vilket 3,8 miljoner statsandelar och 1,2 miljoner inkluderat i den kalkylerade ersättningen) samt för det sektorsövergripande samarbetet för främjande av

integration och sysselsättning (2 miljoner euro i statsandelar). Kommunerna avses få ersättning för en del av kostnaderna inom ramen för de kalkylerade ersättningar som betalas för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget, och för en del av kostnaderna via statsandelsystemet. Kommunerna får sammanlagt cirka 13,9 miljoner euro.

Tabell 3. Finansiering i enlighet med de nya uppgifterna

Uppgift	Inom ramen för den kalkylerade ersättningen i 61 § i förslaget till lag om främjande av integration, euro	Inom ramen för statsandelarna för basservice, euro	Totalt. euro
Vägledning och rådgivningstjänster med låg tröskel		2 000 000	2 000 000
Sektorsövergripande samarbete (verksamhet av typ kompetenscenter)		2 000 000	2 000 000
Tjänster för personer utanför arbetskraften, som inte är sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. (utvidgning av tillämpningsområdet)			
- Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster (överförs från moment 32.50.30, Statens ersättningar för integration)	91 000	1 050 000	1 141 000
- Utarbetande och uppföljning av integrationsplanen och vägledning till service		1 375 000	1 375 000
- Tolkning		2 400 000	2 400 000
Flerspråkig samhällsorientering	1 200 000	3 800 000	5 000 000
Sammanlagt	1 291 000	12 625 000	13 916 000

4.2.1.4 Inverkan på välfärdsområdenas finansiering

Det finns en närmare beskrivning i 2 kap. underkapitel 2.8 av hur välfärdsområdenas finansiering byggs upp. En liten del av välfärdsområdenas finansiering består av statliga ersättningar som betalas med stöd av lagen om främjande av integration, vilka föreslås i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Ersättningarna är kalkylerade ersättningar som betalas för de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i den gällande lagen om främjande av integration (2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration) samt

ersättningar som söks separat. Eftersom välfärdsområdet också främjar integrationen av invandrare föreslogs det i den regeringsproposition en fördelning av den kalkylerade ersättningen mellan kommunen och välfärdsområdet i enlighet med den nuvarande integrationslagen. Med förslaget till lag om främjande av integration kopplas kommunens och välfärdsområdets olika arbeten ihop och sammanjämkas, vilket effektiviserar vägledningen för invandraren och möjligheten att få de tjänster som motsvarar behovet av integrationsfrämjande tjänster och ger synergieffekter i organiseringen av tjänster, inklusive tolkning.

Närmare bestämmelser om ersättningsbeloppen för den kalkylerade ersättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Fördelningen av den kalkylerade ersättningen mellan kommunen och välfärdsområdet baserar sig på förhållandet mellan de uppgifter som främjar integration. Till den kalkylerade ersättningen som betalas ut till välfärdsområdena har även den andel av finansieringen av bedömningen av behovet av sektorsövergripande kompetens- och integrationstjänster lagts till som hänför sig till välfärdsområdena, sammanlagt 203 000 euro (såsom beskrivits här ovanför 112 000 euro för arbetssökande + 91 000 euro för personer utanför arbetskraften = 203 000 euro). En närmare beskrivning av hur den kalkylerade ersättning som betalas till välfärdsområdet räknas ut finns under *Fastställande av den kalkylerade ersättningen* i punkt 4.2.1.2 Förändringar i finansieringssystemet här ovanför. Med propositionen i fråga föreslogs det dessutom att välfärdsområdet får rätt att ansöka om ersättning av staten för särskilda kostnader (49 § i den gällande lagen om främjande av integration), tolkning (48 §), utkomststöd (46 §), kostnader för personer från det forna Sovjetunionens område (51 §), kostnader för de personer som frivilligt tjänstgjorde i kriget (52 §) samt tjänster för offer för människohandel (53 §). De särskilda kostnaderna täcker kostnader för social- och hälsovård samt kostnader för minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare på det sätt som närmare föreskrivs i lag.

Med det förslag till lag om främjande av integration som ingår i den här propositionen till riksdagen föreslås det att ersättningssystemet förenklas på det beskrivna sättet, varvid välfärdsområdet i fortsättningen inte längre separat behöver ansöka om ersättning av kostnaderna för tolkning, utan de ingår också för välfärdsområdenas del i betalningen av den kalkylerade ersättningen. Vissa av de ersättningar som ska sökas separat, såsom särskilda kostnader inom social- och hälsovården samt kostnaderna för minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare, personer som tjänstgjort frivilligt i kriget och offer för människohandel ska också i fortsättningen sökas separat. Ändringarna har ingen betydelse för välfärdsområdenas inkomster, men förenklingen av ersättningssystemet reglerar också välfärdsområdenas administrativa börda.

Trots att välfärdsområdets andel av den kalkylerade ersättningen är betydligt mindre än kommunens andel, har detta inte särskilt stor betydelse för finansieringen av välfärdsområdet eftersom en fullständig justering på nivån för hela riket görs gällande finansieringen av välfärdsområdena. Justeringen görs dock cirka två år i efterhand, vilket betyder att det är ändamålsenligt att betala en liten del av den kalkylerade ersättningen till välfärdsområdena, så att välfärdsområdet har möjlighet att bereda sig på organiseringen av de tjänster som ingår i förslaget till lag om främjande av integration. Välfärdsområdet får därtill separat ersättning för de särskilda kostnaderna för social- och hälsovården samt kostnaderna orsakade av organiseringen av stöd och boende för barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare. De särskilda kompensationer som betalas ut till välfärdsområdet beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen för det aktuella året.

4.2.1.5 Konsekvenser för företagens ekonomi

Propositionens konsekvenser för företagen är minimala. Om propositionen ökar utbudet på arbetskraft kan förslaget till lag om främjande av integration eventuellt ha indirekta konsekvenser för företagen i form av förbättrad tillgång till arbetskraft och inledande av ny företagsverksamhet. Syftet med förslaget är att öka övergången från att vara utanför arbetskraften till arbetskraften samt påskynda och effektivisera sysselsättningen.

Företagen kan delta i produktionen av olika tjänster för främjande av integration. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har köpt integrationsutbildning som arrangeras i form av arbetskraftsutbildning inom ramen för den nuvarande lagstiftningen om främjande av integration. Under de senaste åren har integrationsutbildning årligen köpts för cirka 50 miljoner euro. Enligt förslaget till lag om främjande av integration får företagen i fortsättningen utöver integrationsutbildningen också producera den nya samhällsorienteringen samt vägledning och rådgivning. Anskaffningen av tjänster ska i så fall upphandlas i enlighet med upphandlingslagstiftningen. Som helhet är det möjligt att lagförslaget ökar konkurrensen om produktion av tjänster för främjande av integration. Kommunerna kan dock också producera tjänsterna som egen verksamhet, vilket betyder att konsekvenserna för företagen är osäkra.

Eftersom antalet enheter som gör upphandlingar ökar betydligt när uppgifterna överförs från staten till kommunerna är upphandlingarna i genomsnitt mindre helheter än i nuläget. De mindre upphandlingarna kan även leda till nya företag på marknaden som börjar erbjuda arbetskrafts- och företagstjänster. En identifierad risk när upphandlingsvolymerna minskar är att de företag som producerar arbetskrafts- och företagstjänster som köptjänster är tvungna att använda förhållandevis mera tid på upphandlingar och offertskrivande när antalet upphandlingar ökar. I en del av kommunerna finns det sannolikt få potentiella serviceproducenter, vilket eventuellt leder till att upphandlingarna koncentreras till stora producenter, såvida det inte fästs särskild uppmärksamhet vid upphandlingen på att också mindre aktörer ska ha möjlighet att delta i upphandlingarna.

Företagen kan också producera mera specialiserade tjänster än i nuläget. I främjandet av integrationen gjordes 2016–2019 ett försök med en Koto-SIB-modell som grundar sig på påverkansinvesteringar, där man erbjöd integrationskunden utbildningsmodeller som byggde på arbetslivets, arbetsgivarnas och invandrarnas behov. Ingen utvärdering av påverkan i efterhand (*ex post*) har ännu gjorts av försöket, men utgående från uppföljningsuppgifterna verkar resultaten lovande. Förslaget till lag om främjande av integration gör det möjligt att skräddarsy och genomföra modellerna som en del av kommunernas integrationsprogram.

Företagen kan också verka som producenter av familjegrupphemstjänster. Om familjegrupphemsverksamheten definieras som service enligt socialvårdslagen ökar de administrativa kraven på verksamheten eftersom enheterna är tvungna att utarbeta planer för egenkontroll och serviceproducenten ska ansöka om tillstånd av regionförvaltningsverket eller Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården att producera socialservice dygnet runt innan verksamheten inleds eller väsentligt ändras.

En privat serviceproducent som producerar socialvårdstjänster dygnet runt ska ha ett i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011) avsett tillstånd av regionförvaltningsverket eller Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Den föreslagna ändringen förutsätter att

företag och andra privata serviceproducenter, som producerar familjegrupphemstjänster, registrerar sin verksamhet på det sätt som socialvårdslagstiftningen kräver. De ska också uppfylla de lagliga verksamhetsförutsättningarna. Eftersom det för personalens och utrymmenas del enligt den gällande lagstiftningen har förutsatts att familjegrupphemmen följer kraven i 58–60 § i barnskyddslagen, betyder det att de föreslagna ändringen därmed inte i stor omfattning påverkar företagens verksamhetsförutsättningar. Vid elektronisk behandling av ett tillstånd för produktion av privat socialservice dygnet runt, som kan omfatta högst fem verksamhetsenheter, tas en avgift på 3 500 euro ut. För behandling av ansökan skriven på papper tas en avgift på 4 200 euro ut. Därutöver tas 600 euro ut för behandlingen av en elektronisk ansökan för varje påbörjad fem verksamhetsenheter och 720 euro om ansökan är skriven på papper.

På social- och hälsovårdsministeriet pågår beredningen av en tillsynslag över social- och hälsovårdstjänsterna (projektnummer STM057:00/2021) som när den träder i kraft upphäver lagen om privat socialservice. I den föreslagna lagen kommer bestämmelser att införas gällande verksamhetsförutsättningarna för social- och hälsovårdstjänsterna, preventiv tillsyn, registrering, egenkontroll och medel för tillsyn i efterhand. Propositionen gäller såväl offentliga arrangörer och producenter av service som också privata serviceproducenter. Lagen är avsedd att träda i kraft 1.1.2024. Det föreslås att ändringen av de gällande tillstånden och de registrerade anmälningarna gällande registreringar i enlighet med den nya lagen ska vara gratis för serviceproducenterna. Innehållet i det föreslagna registret över serviceproducenter utvidgas något gällande exempelvis uppgifterna om personalen, kunderna samt tillämpningen av dataskyddsförordningen. Det utvidgade datainnehållet kräver att de privata serviceproducenterna lämnar in tilläggsuppgifter inom tre år från lagens ikraftträdande, vilket ökar den administrativa bördan något. Enligt uppskattning finns det faktorer som både sänker och höjer avgifterna med avseende på den kommande nivån på avgifterna i det nya registreringsförfarandet. Det beräknas att nivån på de avgifter som tas ut för registreringen kommer att sjunka i och med att dimensionerna växer när de offentliga serviceproducenterna kommer till och det nya registreringsförfarandet blir enhetligare.

Enligt 37 § i mervärdesskattelagen (1501/1993) betalas inte skatt på försäljning av tjänster och varor i form av socialvård. Enligt högsta förvaltningsdomstolens årsboksbeslut anses den boendeserviceverksamhet som avses i lagförslaget inte vara sådan socialservice som är befriad från mervärdesskatt enligt 37 och 38 § i mervärdesskattelagen.¹¹¹ Därmed har den föreslagna ändringen konsekvenser för de skatter som de privata serviceproducenterna betalar för familjegrupphemverksamheten när den överförs till socialvårdstjänsterna.

4.2.1.4 Konsekvenser för hushållens ekonomi

Eftersom reformen inte innehåller några betydande ändringar i socialskyddssystemet är de direkta konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration på hushållens ekonomi små. De största direkta konsekvenserna för integrationskunderna gäller dem som studerar på eget initiativ medan de får arbetslöshetsförmån grundad på lagen om främjande av integration i situationer där maximitiden för integrationsplanens giltighet uppfylls mitt under studiehelheten på eget initiativ.

¹¹¹ Högsta förvaltningsdomstolens årsboksbeslut HFD: 2019:45, <https://www.kho.fi/fi/index/paatoset/vuosikirjapaatoset/1554464517790.html>.

Enligt den nya lagstiftningen är det möjligt för integrationskundern att genomföra den i integrationsplanen avtalade studiehelheten på eget initiativ med arbetslöshetsförmån. I nuläget är detta inte möjligt utan studerande ska slutföra sina studier med exempelvis studiepenning. De personer vars studier på eget initiativ tidigare skulle ha avbrutits när maximitiden för integrationsplanens giltighet uppfylldes och som skulle ha fortsatt med studiestöd får enligt den nya lagstiftningen uppskattningsvis cirka 725 euro i månaden i arbetsmarknadsstöd för att slutföra sina studier, medan studiestödet endast hade varit cirka 255 (253,60) euro i månaden. I praktiken är skillnaden mellan studiestöd och arbetsmarknadsstöd *de facto* inte nära på så här stor eftersom beräkningen inte beaktar övriga stödformer såsom bostadsstöd och utkomststöd.

Syftet med ändringarna är att minska avbrutna studier i situationer där studerande förlorar rätten till arbetslöshetsförmån under perioden med studier på eget initiativ när integrationsplanens giltighetstid upphör. Enligt den nuvarande lagen om främjande av integration kan man inte direkt fortsätta stöda studier med arbetslöshetsförmån på eget initiativ på grundval av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, eftersom studier som inletts tidigare inte kan stödas utan att avbrottet varat i ett år. Om arbetslöshetsförmånen upphör kan studerandens försörjning äventyras eller försämrats och medföra att redan påbörjade studier avbryts. Det är dock motiverat både ur individens perspektiv och sysselsättningsperspektiv att invandraren slutför de påbörjade studierna.

Invandrarnas möjligheter att studera med arbetslöshetsförmån som stöd förbättras också genom att det enligt regeringspropositionen som gäller reformen av arbetskraftsservice blir möjligt att genomföra studier i läs- och skrivfärdigheter på eget initiativ med arbetslöshetsförmån som stöd också för andra invandrare än integrationskunder.

På rätten till kostnadsersättning vid studier på eget initiativ efter det att maximitiden för integrationsplanens giltighet är slut tillämpas enhetliga bestämmelser för samtliga arbetssökande, det vill säga att personerna inte får kostnadsersättning för studier på eget initiativ som stöds med arbetslöshetsförmån när det gäller studier på eget initiativ som slutförs efter det att integrationsplanens maximitid på två eller fyra år är slut. I dessa situationer sjunker personernas arbetsmarknadsstöd på månadsnivå när integrationsplanens maximitid uppfyllts från cirka 920 (919,77) euro till cirka 725 (726,27) euro. I och med att maximitiden för integrationsplanens giltighetstid förkortas är det sannolikt med en ökning av antalet integrationskunder, vars studiehelhet på eget initiativ är oavslutad när maximitiden för integrationsplanen uppfylls. Det är dock möjligt att fortsätta studierna med arbetslöshetsförmån utan kostnadsersättning på de för alla arbetssökande gemensamma grunder som föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Ändringarna gällande studier på eget initiativ är motiverade både för jämlikheten mellan alla arbetssökande och ur incitamentsperspektiv. Om man för att slutföra studierna på eget initiativ också hade fått kostnadsersättning utöver arbetsmarknadsstöd, skulle det ha blivit mera lockande att slutföra studierna på eget initiativ än att övergå till sådana tjänster som definieras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice som följer efter integrationsprogrammet. Det här kunde ha lett till oändamålsenlig utbildning och service.

Enligt propositionen till lag om fritt bildningsarbete kan invandraren i fortsättningen studera gratis vid en läroanstalt för fritt bildningsarbete ytterligare ett år efter det att integrationsplanen tagit slut. Med detta bevaras den nuvarande situationen för de invandrare som enligt den gällande lagen om främjande av integration hade haft behov av integrationsplanens maximitid på

tre år. Däremot är den föreslagna ändringen en förbättring för de invandrare som hittar sysselsättning inom högst två år från det att integrationsplanen tar slut, eftersom de kan studera gratis ytterligare ett år efter det att integrationsplanen tar slut och på det sättet utveckla sin kompetens. Det här kan främja sysselsätta personers språkstudier vid sidan av arbetet.

Ett av de viktigaste syftena med förslaget till lag om främjande av integration är att främja sysselsättningen för integrationskunder och öka övergången till arbetskraften för personer utanför arbetskraften. Om man lyckas med dessa målsättningar har reformen naturligtvis konsekvenser för ekonomin i de hushåll som övergår till sysselsättning och arbetskraften. Enligt en studie gjord av Sarvimäki och Hämmäläinen (2016) är inkomsterna för de personer som har fått en integrationsplan 50 procent högre än för kontrollgruppen under en granskningsperiod på tio år.¹¹² På längre sikt är det sannolikt att i synnerhet övergången för personer utanför arbetskraften till arbetskraften i genomsnitt ökar inkomsterna för de personer som övergått till arbetskraften och deras hushåll.

För hushållens del spelar också konsekvenserna över generationsgränserna en viktig roll. Om reformen ökar sysselsättningen och engagemangsnivån för integrationskunderna påverkar detta också deras barns inkomster under livscykeln till följd av nedärvning av den socioekonomiska ställningen. Ur det generationsöverskridande perspektivet är det speciellt viktigt att de föräldrar som lyfter hemvårdsstöd går över till arbetskraften eftersom det för det mesta också betyder att deras barn deltar i småbarnspedagogiken. Barn med främmande språk har klart bättre nytta av småbarnspedagogiken än genomsnittet bland annat till följd av att de inhemska språken utvecklas.¹¹³ Det har också kunnat observeras en positiv effekt på grundskolans avgångsbetyg för barnen till de föräldrar som har fått en integrationsplan.¹¹⁴

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Konsekvenserna för myndigheterna av regeringens proposition anknyter huvudsakligen till förslaget till lag om främjande av integration samt delvis till lagförslaget om socialvårdslagen. I förslaget till lag om främjande av integration ingår förslag om reglering av myndigheternas uppgifter för främjande av integration samt sammanjämkning av dem för främjande av integration på olika förvaltningsnivåer. Propositionen har beröringsytor med den proposition om reformen av arbetskraftsservicen som samtidigt lämnats till riksdagen och som föreslås träda i kraft från början av 2025, när organiseringsansvaret för arbetskraftsservicen övergår från staten till kommunerna. Propositionen har dessutom kopplingar till överföringen av organiseringsansvaret för social- och hälsovårdstjänsterna från kommunerna till välfärdsområdena från början av 2023 med undantag för Helsingfors stad och landskapet Åland. Dessa två reformer har betydande konsekvenser för myndighetsansvaret för främjande av invandrarnas integration.

¹¹² Sarvimäki, M. & Hämmäläinen, K. 2016. Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Policies. *Journal of Labor Economics*. 34(2). s. 479–508. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/683667>.

¹¹³ OECD. 2018. Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in Finland, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>.

¹¹⁴ Pesola, H. & Sarvimäki, M. 2022. Intergenerational Spillovers of Integration Policies: Bevis från Finlands integrationsplaner. http://www.aalto-econ.fi/sarvimaki/integration_children.pdf.

Eftersom det mycket sällan är möjligt att nå den bästa påverkan med enskilda åtgärder är den viktigaste utgångspunkten för propositionen effektivisering av främjandet av integration genom utveckling av de inledande tjänsterna för integration och främjandet av integration som en del av det allmänna service- och utbildningssystemet. För att främja ett övergripande angreppssätt betonar propositionen integrering och sammanjämkning av en politik och lagstiftning som främjar integration i synnerhet med sysselsättnings-, utbildnings- och näringslivspolitikerna liksom också med social- och hälsovårdspolitikerna. Propositionen främjar dessutom samordning av främjande av integration i kommunerna och välfärdsområdena med den övriga planeringen och på detta sätt stöder den att genomgripande hänsyn tas till invandrarnas behov inom ramen för kommunens och välfärdsområdets övriga verksamhet och service.

På samma sätt som i den gällande lagen om främjande av integration har kommunen det övergripande ansvaret och samordningsansvaret för främjande av invandrarnas integration samt planeringen och uppföljningen av den på lokal nivå. Kommunernas samordnande roll säkerställer att en instans bär ansvaret för främjande av integrationen som helhet. Eftersom kommunerna i fortsättningen utöver integrationstjänsterna också ansvarar för de för integrationen viktiga arbetskraftstjänsterna och även för många andra för integrationen betydande områden: utbildning, främjande av välfärd och hälsa, motion-, kultur- och fritidstjänster, ungdomsväsendet, den lokala näringslivspolitikerna, stadsplaneringen och huvudsakligen också för bostadspolitiken är konsekvenserna av en sammanjämkning av invandrarnas sysselsättning och delaktighet betydande.

Genom förslaget stärks kommunens roll inom organiseringen av integrationstjänster. Integrationsprocessen för de integrationskunder som har registrerat sig som arbetssökande kopplas i fortsättningen till den av kommunen ordnade arbetskraftsservicen och kommunens ansvar för de integrationskunder som är utanför arbetskraften ökar också i fortsättningen för att kraftigare förankra främjande av integration med personens utbildning och sysselsättning. Reformen främjar valet av rätt utbildningsväg samt snabb sysselsättning, som motsvarar den finländska arbetsmarknadens behov, liksom även arbetsmarknadens möjligheter att utnyttja invandrarnas kompetens inom ramen för utveckling av områdenas livskraft och internationalisering. I lagförslaget definieras den sektorsövergripande processen för främjande av integration tydligare än i dag i främjandet av integrationen för de invandrare som behöver både kommunens och välfärdsområdets tjänster.

Genom reformen har kommunen bättre möjligheter att främja sysselsättningen och delaktigheten för invandrare genom samordning av integrations-, sysselsättnings- och utbildningstjänsterna samt kommunens övriga tjänster till behovsanpassade helheter. Genom att ansvaret för organiseringen av arbetskraftsservicen överförs på kommunerna förbättras också kommunens möjligheter att samordna tjänsterna för de invandrare som är utanför arbetskraften med arbetskraftsservicen samt på detta sätt stärka övergången till arbetskraften för personer utanför arbetskraften.

De invandrare som är i den svagaste ställningen kan ha särskilda behov som förutsätter anlitandet av social- och hälsovårdstjänster. Främjande av integration är sektorsövergripande och också välfärdsområdena har en viktig roll i ordnandet av tjänster som främjar integrationen. Propositionen ger ramarna för samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena så att samarbetet motsvarar behovet hos de integrationskunder som behöver kommunens och välfärdsområdets tjänster. Propositionen förtydligar välfärdsområdenas och kommunernas ansvar

och samarbete i fråga om organiseringen av tjänster för dem som kommer utan vårdnadshavare och styrningen av flyktingar till kommunerna.

Enligt propositionen ska kommunen ordna tjänster som främjar integration inom ramen för tillgängliga anslag så att de till innehåll och omfattning är sådana som invandrarnas behov i kommunen förutsätter. Kommunen och välfärdsområdet ska dessutom sörja för att tjänsterna lämpar sig också för invandrare. Med bestämmelserna främjas tillgången till tjänster, att tjänsterna motsvarar behovet och ges vid rätt tidpunkt för invandrarna.

I propositionen preciseras den tjänstehelhet som erbjuds i början av integrationen och minimikriterier för den ställs upp. Kommunerna fastställer mycket långt inom de ramar som ges i lagstiftningen principerna för hur de tjänster som främjar integration produceras i området. I det fallet kan tjänster och olika verksamhetsmodeller uppstå utgående från kommunens särdrag och näringsstruktur. Kommunerna och välfärdsområdena definierar långt själva inom de ramar som har fastställts i lagen hur främjandet av integration beaktas i basservicen. Verkningarna av propositionen är i hög grad beroende av hur kommunen och välfärdsområdet beaktar invandrarna när de fattar beslut om organiseringen av tjänsterna.

Kommunerna har i praktiken varierande förutsättningar att organisera tjänster som främjar integration. I synnerhet på små orter kan det årligen vara till och med betydande variationer i antalet personer som behöver integrationsprogrammets tjänster. För att trygga en jämlik tillgång till tjänster kan kommunerna också i fortsättningen komma överens om organiseringen av integrationsprogrammets tjänster genom modeller baserade på kommuner och samkommuner med beaktande av de lokala och regionala behoven. I och med att social- och hälsovården övergår till välfärdsområdena har inte alla kommuner en servicestruktur för främjande av integration eller personal som sköter uppgifterna, vilket betyder att det huvudansvar för integrationen av dem som är utanför arbetskraften som föreslås för kommunerna sannolikt i vissa kommuner kommer att kräva fastställande av vilken myndighet som ansvarar för integrationen och omorganisering av tjänsterna.

Det är nödvändigt att också i fortsättningen följa upp att tillgången till integrationstjänster är jämlik och nivån på finansieringen tillräcklig på riksnivå, regional och lokal nivå. Enligt propositionen följer arbets- och näringsministeriet tillsammans med de övriga centrala ministerierna upp att kommunens integrationsfrämjande tjänster är jämlikt tillgängliga samt att nivån på finansieringen och konsekvenserna är tillräckliga. Genom att uppföljningen av integrationsfrämjandet stärks, befästs den informationsbaserade planeringen och utvecklingen av främjande av integration liksom även möjligheten att styra genomförandet av främjandet av integration och finansieringen enligt de behov invandrarna har.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar också i fortsättningen för den regionala samordningen och utvecklingen av främjandet av integration samt för stödet till kommunerna och välfärdsområdena i främjandet av integration. Arbetskraftsreformen har dock konsekvenser också för närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter.

Förslagen till lagen om främjande av integration och socialvårdslagen påverkar också organiserandet av tjänsterna för de barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare. Ändringarna har betydelse i synnerhet för välfärdsområdenas, men också för kommunernas, uppgifter. Styrnings- och tillsynsuppgifterna gällande de barn som vistas i Finland utan vårdnadsha-

vare överförs dessutom från närings-, trafik- och miljöcentralerna till välfärdsområdena, regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I lagen föreskrivs det nya uppgifter för närings-, trafik- och miljöcentralen rörande styrningen av, planeringen av och tillsynen över ombudsverksamheten gällande barn som vistas i landet utan vårdnadshavare. Dessa konsekvenser behandlas närmare i kapitel 4.2.2.2 Konsekvenser för den regionala förvaltningen.

Konsekvenserna för myndigheterna och resursbehoven beskrivs nedan närmare på riksnivå och regional nivå samt i förhållande till kommunerna och välfärdsområdena.

4.2.2.1 Konsekvenser på nationell nivå

På nationell nivå återspeglar sig de strukturella ändringarna i servicesystemet, som skjuter över ansvaret för arbetskraftsservicen på kommunerna samt organiseringsansvaret för social- och hälsovårdstjänsterna på välfärdsområdena, på statsförvaltningens uppgifter också inom främjande av integration. När det praktiska arbetet med främjande av integration övergripande överförs på kommunerna med självstyrelse föreskrivs det för arbets- och näringsministeriet och de övriga för integrationen viktiga ministerierna en skyldighet att följa upp tillgången till tjänster som främjar integration i kommunerna, kostnadsutvecklingen, konsekvenser och jämlikhet (52 § i förslaget till lag om främjande av integration). I förslaget till lag om främjande av integration ingår mera detaljerade bestämmelser om de olika förvaltningsmyndigheternas uppföljnings- och utvärderingsansvar för att det ska vara möjligt att styra med information och för att kunna säkerställa den regionala jämlikheten mellan integrationskunder. De föreslagna nationella informationssystemtjänsterna för integrationen stöder också uppföljningen av hur integrationen främjas. Statsrådets uppgifter och befogenhetsförhållanden i anknytning till främjande av integration bevaras i övrigt oförändrade.

Arbets- och näringsministeriet

I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det om arbets- och näringsministeriets uppgifter på samma sätt som i den gällande lagen om främjande av integration. Ministeriet ansvarar för riksomfattande planering, utveckling och styrning av den integrationsfrämjande politiken och för dess samordning med andra politikområden och med arbetet för att främja goda befolkningsrelationer. I lagförslaget är arbets- och näringsministeriets uppgift alltså uppföljning och utvärdering av integrationshelheten samt den integrationsfrämjande politiken (51 § i lagförslaget). En ny bestämmelse gäller Uppföljning av tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen (53 §). Arbets- och näringsministeriet kan beställa utredningar och statistikuppgifter av utvecklings- och förvaltningscentret enligt beställare-producentmodellen. Arbets- och näringsministeriet styr också närings-, trafik- och miljöcentralerna samt Utvecklings- och förvaltningscentralen i uppgifter som gäller integrationsfrämjande och främjande av goda befolkningsrelationer. Ministeriet svarar därtill också i fortsättningen för beredningen av programmet för främjande av integration.

Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret)

I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det nya uppgifter i anknytning till främjande av integration för utvecklings- och förvaltningscentret. Till utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter hör främjande av integration i det inledande skedet samt riksomfattande produktion av övriga integrationsfrämjande tjänster som är relevanta för integrationen för både invandrare som hör till arbetskraften och som är utanför arbetskraften. Uppgifterna om invandrararnas delaktighet i arbetslivet är kopplad till produktionen, uppföljningen samt bedömningen av resultatet och konsekvenserna av övriga uppgifter om organisering av arbetskraftsservice och hur arbetskraftsservicen fungerar, som det föreslås föreskrifter om i regeringens proposition till riksdagen om lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd). Utvecklings- och förvaltningscentret producerar uppföljningsuppgifter utgående från de datalager som centret förvaltar och upprätthåller i enlighet med beställare-producent-modellen enligt arbets- och näringsministeriets anvisningar.

Utvecklings- och förvaltningscentret verkar som ämbetsverk för förvaltningsområdet och stöder med sin egen riksomfattande informationsproduktion av riksomfattande integrationstjänster arbets- och näringsministeriets uppföljnings- och utvärderingsuppgifter rörande den riksomfattande politiken för integration och främjande av integration. Därtill följer närings-, trafik- och miljöcentralerna på ett ändamålsenligt sätt upp främjandet av integration inom sitt område och sammanställer de uppgifter som kommunerna rapporterar minst vartannat år om kommunernas planering, genomförande och uppföljning av integration och goda befolkningsrelationer. En tydlig definition görs av ansvars- och befogenhetsförhållandena mellan de olika myndigheterna för det praktiska uppföljningsarbetet. Arbets- och näringsministeriets och de övriga centrala ministeriernas skyldighet att följa upp tillgängligheten för kommunernas integrationsfrämjande tjänster, kostnadsutveckling, konsekvenser och jämlikhet (53 §) har i propositionen beskrivits i förhållande till närings-, trafik- och miljöcentralens skyldigheter att utöva regional tillsyn (55 §) samt Utvecklings- och förvaltningscentrets skyldighet att producera riksomfattande uppföljningsuppgifter (56 §) så att inga överlappningar sker och att uppföljningssystemet är ändamålsenligt.

Utvecklings- och förvaltningscentret sköter redan i nuläget vissa ekonomiförvaltningsuppgifter i anknytning till främjande av integration. Skillnaden jämfört med nuläget är att också välfärdsområdet i fortsättningen kan söka vissa ersättningar, vilket föreslås i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Med den nämnda regeringspropositionen samt det nu aktuella förslaget till lag om främjande av integration föreslås det på samma sätt som i den gällande lagen om främjande av integration att närings-, trafik- och miljöcentralen fattar beslut om vissa ersättningar som kommunerna och i fortsättningen också välfärdsområdena kan söka. Enligt den gällande lagen om främjande av integration ska man komma överens, men om man inte lyckas nå en överenskommelse har närings-, trafik- och miljöcentralerna fattat negativa beslut. Genom att överenskommelsen ändras till beslut minskar närings-, trafik- och miljöcentralens administrativa börda och rättsskyddet förbättras eftersom det är möjligt att söka ändring i eller överklaga beslutet. Den ringa mängden processer med ansökan om rättelser och överklaganden som orsakas blir kvitterad genom att den administrativa bördan underlättas i beslutsprocessen. Närings-, trafik- och miljöcentralen sköter behandlingen av och beslutsprocessen för ansökningarna om statliga ersättningar och utvecklings- och förvaltningscentret sköter mottagandet av ansökningar om utbetalning, utbetalning och återkrav. Därmed förtydligar förslaget till lag om främjande av integration arbetsfördelningen och befogenhetsförhållandena mellan

de olika myndigheterna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde för de ersättningar på vilka lagen om främjande av integration tillämpas.

Med förslaget gällande lagen om främjande av integration förenklas ersättningssystemet något och vissa ersättningar som i nuläget ska ansökas separat införs i lagstiftningen som en del av den kalkylerade ersättningen eller kommunens statsandelssystem. Detta kan i viss utsträckning minska utvecklings- och förvaltningscentrets behov av personresurser. Syftet är dessutom att ytterligare utveckla ersättningssystemet och praxis för överföring av data i anknytning till det på ett sätt som sparar på utvecklings- och förvaltningscentrets och närings-, trafik- och miljöcentralernas resurser, men den här systemutvecklingen tar tid.

I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det dessutom att utvecklings- och förvaltningscentret för utbetalningarnas del kan vara statsbidragsmyndighet i enlighet med 12 § i statsunderstödslagen 688/2001, medan närings-, trafik- och miljöcentralen kan verka som finansierande statsbidragsmyndighet. Det regionala centret fattar alltså beslut om statsbidraget och det nationella centret betalar ut bidraget. Utvecklings- och förvaltningscentret kan redan i nuläget enligt 3 a § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) fungera i den aktuella rollen. För tydlighetens skull är det dock nödvändigt att föreskriva att statsunderstödsuppgifterna i anknytning till främjande av integration införs i lagen om främjande av integration. Konsekvenserna för närings-, trafik- och miljöcentralerna beskrivs närmare i underkapitlet 4.2.2.2 Konsekvenser för regionalförvaltningen.

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det att utvecklings- och förvaltningscentret som ny uppgift ska ansvara för stödet för utvecklingen av den riksomfattande kompetensen och servicen. Utvecklings- och förvaltningscentret kan exempelvis utveckla och upprätthålla en riksomfattande inlärningsplattform och på den för kommunerna producera innehåll, som stöder integration och etablering.

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det att utvecklings- och förvaltningscentret som en annan ny uppgift ska ansvara för utvecklingen och underhållet av den nationella informationsresursen för främjande av integration och kundinformationssystemet samt vara personuppgiftsansvarig för det nya nationella kundinformationssystemet för främjande av integration. Det är fråga om en ny uppgift för centret eftersom hela kundinformationssystemet är nytt. Eftersom utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för utvecklingen och underhållet av det nationella kundinformationssystemet för arbetskraftsservice har det dock kompetens både i systemutveckling och för den aktuella uppgiften som personuppgiftsansvarig. Framställandet av de riksomfattande uppföljningsuppgifterna om främjande av integration är en ny uppgift för utvecklings- och förvaltningscentret. Utveckling av det aktuella kundinformationssystemet pågår, vilket betyder att en närmare bedömning av ett eventuellt behov av personresurser kan göras under beredningen.

Såsom beskrivits här ovan minskar den personresurs som behövs för uppgifter med utbetalning av ersättningar, men behovet av personresurs ökar inom stödet för utveckling av servicen samt i anknytning till kundinformationssystemet och produktionen av uppföljningsdata. Den preliminära bedömningen är att minskningen av uppgifterna inom utbetalningen är liten och att detta inte helt och hållet kan användas som kompensation för utvecklings- och förvaltningscentrets ökade behov av personresurs i anknytning till de nya uppgifterna. Enligt den preliminära bedömningen är behovet av tilläggsresurs för de här nya uppgifterna 12–16 årsverken, men det bedöms att resursfördelningen till dessa uppgifter kan ske inom ramen för statsekonomin, som

en överföring av existerande anslag mellan momenten, vilket betyder att inget behov av tilläggsanslag uppstår inom statsekonomin. Av det totala resursbehovet står utvecklingen och underhållet av den nationella informationsresursen och kundinformationssystemet för cirka 8–10 årsverken. Eftersom utvecklingsarbetet först nu påbörjas kommer resursbehovet att preciseras under beredningen, vilket betyder att en bedömning av ett eventuellt behov att ansöka om tilläggsresurs görs senare i samband med beredningen av planen för den offentliga ekonomin.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Förslaget till lag om främjande av integration har vissa konsekvenser för verksamheten vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. En producent av privat socialservice som producerar socialservice dygnet runt ska ha ett sådant tillstånd av regionförvaltningsverket eller Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som avses i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011). Den föreslagna ändringen förutsätter att företag och andra privata serviceproducenter, som producerar familjegrupphemstjänster, registrerar sin verksamhet på det sätt som socialvårdslagstiftningen kräver. För tillfället är det endast några familjegrupphem som administreras av en privat aktör.

Enligt den föreslagna bestämmelsen om familjegrupphem i lagen om ändring av socialvårdslagen kan man i familjegrupphemens verksamheten och eventuellt senare också för välfärdsområdets del med beslut av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillfälligt avvika från tillstånds- och registreringspraxis. Den här uppgiften är ny för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Det är svårt att förutse situationer med omfattande immigration, men enligt uppskattning är det fråga om undantagssituationer som sällan förekommer, där en bedömning av servicesystemets verksamhets- och bärformåga också i övrigt utvärderas. Det kan antas att registreringen av de privata serviceproducenterna och ansökningarna om tillstånd och registrering av privata aktörer endast väntas orsaka en begränsad arbetsbörda på Tillstånds- och tillsynsverket för social och hälsovården. Behovet av årsverken har beaktats här nedan tillsammans med regionförvaltningsverkets resursbehov i punkt 4.2.2.2.

Folkpensionsanstalten

Förslaget till lag om främjande av integration har också vissa konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet. I nuläget ska Folkpensionsanstalten till kommunerna för inbjudan till integrationstjänster lämna uppgifter om sådana personer som har fått utkomststöd i över två månader som för mindre än tre år sedan har fått sitt första uppehållstillstånd eller uppehållskort eller registrerat sin uppehållsrätt. Enligt lagförslaget ska Folkpensionsanstalten dessutom till kommunen lämna över uppgifter om sådana personer som får stöd för hemvård av barn som första gången för mindre än tre år sedan har fått sitt första uppehållstillstånd eller uppehållskort eller registrerat sin uppehållsrätt. Redan i nuläget ger Folkpensionsanstalten kommunerna information om de personer som får stöd för hemvård av barn, vilket betyder att inga ändringar sker i Folkpensionsanstaltens verksamhet till följd av att dessa uppgifter överläts. Enligt förslaget till lag om främjande av integration får Folkpensionsanstalten information när invandrarens integrationsplan upphör, vilket har betydelse i en situation där personen fortsätter med sådana frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån, trots att integrationsplanen har upphört. I så fall ska Folkpensionsanstalten beakta att kostnadsersättning inte längre betalas till personen.

Utbildningsstyrelsen

Förslaget till lag om främjande av integration innehåller testning av språkkunskaperna i slutet av integrationsutbildningen. Utbildningsstyrelsen ansvarar för den riksomfattande utvecklingen och underhållet av det system och de anvisningar som möjliggör slutttestning av språkkunskaperna efter integrationsutbildningen. De eventuella personresurser som behövs för skötsel av uppgiften har beaktats i bedömningen av resursbehovet för att konstruera systemet, som har beskrivits i kapitel 4.2.1.1 här ovan. Betalningen av utvecklingen av systemet, cirka 500 000 euro, görs från den existerande statliga finansieringen av främjandet av integration. Den årliga underhålls- och utvecklingskostnaden är cirka 300–400 000 euro, vilket även täcker Utbildningsstyrelsens personalresurser.

Migrationsverket, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Finlands ambassader och beskickningar samt mottagningscentralerna

Invandrare ska redan enligt den gällande lagen om främjande av integration ges basinformation om det finländska samhället och arbetslivet i samband med delgivningen av beslutet om uppehållstillstånd, registreringen av uppehållsrätt, beviljandet av uppehållskort eller registreringen av hemkommuns- och befolkningsuppgifter. I förslaget till lag om främjande av integration blir det mera förpliktande än i nuläget att dela informationen. Enligt lagförslaget föreskrivs det en förpliktelse för de myndigheter som delger beslutet om uppehållstillstånd, tar emot registrering av uppehållsrätt, beviljar uppehållskort eller tar emot registrering av hemkommun och befolkningsuppgifter att dela ifrågavarande basuppgifter med invandrarna. Det är Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Migrationsverket och Finlands ambassader i utlandet som beviljar tillstånd och gör registreringar. Det mera förpliktande lagförslaget tryggar att samtliga invandrare får de nödvändiga basuppgifterna i början när de kommit till landet. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Migrationsverket och Finlands ambassader i utlandet kan sköta informationsspridningen med sina nuvarande resurser.

I kapitel 4 om anvisande till kommuner finns det bestämmelser om att närings-, trafik- och miljöcentralen anvisar personen till en kommun på Migrationsverkets eller flyktingförläggningens förslag. Det föreskrivs också att en person kan flytta till kommunen självständigt eller genom att tillgodogöra sig flyktingförläggningens stödåtgärder. Dessa tillvägagångssätt motsvarar den nuvarande verksamhetsmodellen, ökar inte Migrationsverkets eller flyktingförläggningens uppgifter och kräver inte heller tilläggsresurser.

4.2.2.2 Konsekvenser för regionförvaltningen

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Genom förslaget om lagen om främjande av integration sker det ändringar i närings-, trafik- och miljöcentralens befogenheter och uppgifter gällande främjande av integration (55 § i lagförslaget). Ändringarna i uppgifterna i anknytning till främjande av integration är kopplade till reformen av arbetskraftsservicen, som medför ändringar i närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Vissa av ändringarna i närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter i anknytning till främjande av integration grundar sig på reformen av arbetskraftsservicen. Till exempel närings-, trafik- och miljöcentralens nuvarande uppgifter med vägledning, rådgivning, stöd och kompetensutveckling för främjande av integration och sysselsättning blir inom ramen för reformen av arbetskraftsservice i stället kommunernas rådgivning till invandrarna i sysselsättningsfrågor. I reformen av arbetskraftsservicen överförs planeringen av, anskaffningen av och tillsynen över

integrationsutbildningen och de därför reserverade personresurserna också för integrationsutbildningens del på kommunerna. Dessutom är närings-, trafik- och miljöcentralen enligt regeringens proposition till riksdagen om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd) förpliktad att följa upp och främja hur arbetskraftsservicen fungerar regionalt och uppföljningen av främjandet av integration i enlighet med den här propositionen är på ett ändamålsenligt sätt kopplad till uppgifterna inom den regionala uppföljningen.

I förslaget till lag om främjande av integration svarar närings-, trafik- och miljöcentralen för utveckling, samarbete, samordning, uppföljning och tillsyn i anknytning till regionalt främjande av integration och förhållningssätt. Uppgiften motsvarar delvis den gällande lagen. Parallellt med integration föreskrivs det som ny uppgift också om främjande av etablering, vilket särskilt hänvisar till de inledande tjänsterna för främjande av integration av arbets- och utbildningsrelaterade invandrare. Närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgift är också att på sitt område inom ramen för den regionala planeringen, samarbetet och utvecklingen följa upp tillgången till, kvaliteten på och påverkan av de inledande tjänster som ordnas för dem som är utanför arbetskraften. Tillsynsuppgiften är också ny för närings-, trafik- och miljöcentralen, men i praktiken har centralerna redan nu fört diskussioner av tillsynstyp med kommunerna i anknytning till uppföljningen, vilket betyder att uppgiften kan skötas med nuvarande resurser. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan tillsätta en regional samarbetsgrupp för främjande av invandring och integration som stöd för genomförandet av centrets integrationsfrämjande uppgifter (58 §).

Närings-, trafik- och miljöcentralen stöder inte bara kommunen utan också välfärdsområdet och ger rådgivning om främjande av integration. Eftersom kommunerna inte längre är förpliktade att utarbeta integrationsprogram i enlighet med den gällande lagen om främjande av integration upphör närings-, trafik- och miljöcentralens skyldighet att stödautarbetandet av integrationsprogrammen i kommunerna inom området och följa upp genomförandet av dem. Närings-, trafik- och miljöcentralen är dock alltså förpliktad att följa med tjänsterna för främjande av integration inom sitt område och främjande av integration och kommunen ska minst vartannat år rapportera till närings-, trafik- och miljöcentralen om uppnåendet av de integrationsfrämjande målen och genomförandet av de integrationsfrämjande åtgärderna (45 §).

Enligt den gällande lagen om främjande av integration ska närings-, trafik- och miljöcentralen avtala om grundandet av gruppfamiljehem och övriga boendeenheter avsedda för barn som anländer utan vårdnadshavare. I nuläget kommer man överens med kommunen om grundandet av dem. I regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd) föreslås det att välfärdsområdena tar över ansvaret för gruppfamiljehemmen, det vill säga att närings-, trafik- och miljöcentralen från och med 2023 avtalar om grundandet med dem.

Därtill hör utövandet av tillsynen över gruppfamiljehemmen redan enligt den gällande lagen om främjande av integration till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Med den här propositionen föreslås det att boendet för minderåriga i enlighet med 31 § i lagen om främjande av integration samt förslaget till ändring av socialvårdslagen blir verksamhet som lyder under socialvårdslagen. Därmed ändras närings-, trafik- och miljöcentralens roll i styrningen och tillsynen över dessa enheter så att styrningen och tillsynen i fortsättningen sköts i samråd med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och vid behov med Migrationsverket. Samarbetet med Migrationsverket gäller tillsynen över så kallade hybridenheter. På hybridenheter bor det både barn som hör under lagen om

mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel, minderåriga som kommit utan vårdnadshavare och sökt asyl och minderåriga barn som kommit utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd som omfattas av lagen om främjande av integration. I och med den nya fördelningen av uppgifterna blir samarbetet mellan närings-, trafik- och miljöcentralen samt de nämnda aktörerna ett viktigt utvecklingsobjekt. I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det på motsvarande sätt som i den gällande lagen om främjande av integration att närings-, trafik- och miljöcentralen i det integrationsfrämjande arbetet ska samarbeta med regionförvaltningsverket i sitt område. Därmed kvarstår ansvaret för att grunda och avtala om kostnaderna för familjegrupper med välfärdsområdena hos närings-, trafik- och miljöcentralen och det är också i fortsättningen närings-, trafik- och miljöcentralen som utövar tillsyn över hur gruppfamiljehemmens integrationsfrämjande verksamhet, avtal och budget utfaller.

Det föreslås att närings-, trafik- och miljöcentralen som ny uppgift ska svara för styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamheten för de minderåriga som vistas i landet utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd (36 §). Det finns inga bestämmelser om styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamheten för de minderåriga barn som vistas i landet utan vårdnadshavare i den gällande lagen, men närings-, trafik- och miljöcentralerna har redan nu skött stöduppgifterna för företrädersystemet inom ramen för sina integrationsfrämjande uppgifter.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har också en roll i att avtala om finansieringen av främjande av integration. I förslaget till ändring av den gällande lagen om främjande av integration och regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd) föreslås det på motsvarande sätt att centralen också i fortsättningen ska avtala med kommunerna och välfärdsområdena om vissa ersättningar, som betalas separat. Utvecklings- och förvaltningscentret betalar ut de kalkylerade ersättningarna och de ersättningar som söks separat. Dessa uppgifter har beskrivits i underkapitlet konsekvenser för statsförvaltningen här ovan.

I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det dessutom om närings-, trafik- och miljöcentralens möjlighet att fungera som statsbidragsmyndighet i uppgifter förknippade med integrationsfrämjandet (55 §). Uppgifterna gäller exempelvis statsunderstöd till kompetenscentren samt väglednings- och rådgivningstjänsterna. I rollen som finansiär tar närings-, trafik- och miljöcentralerna i nuläget emot understödsansökningar, utvärderar ansökningar och fattar beslut om understöd. Enligt 3 a § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna sköter utvecklings- och förvaltningscentret sådana uppgifter i enlighet med 12, 19, 21 och 22 § i statsunderstödslagen (688/2001) som gäller utbetalning och återkrav av statsunderstöd som närings-, trafik- och miljöcentralen beviljat direkt med stöd av statsunderstödslagen. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter har beskrivits här ovan under konsekvenser för statsförvaltningen. Förslaget till lag om främjande av integration föreskriver om såväl utvecklings- och förvaltningscentrets som också närings-, trafik- och miljöcentralens möjlighet att i sina roller verka som statsbidragsmyndighet, vilket förtydligar verksamheten och arbetsfördelningen kring de statliga ersättningarna.

Styrningen till kommunerna sker huvudsakligen på samma sätt som i nuläget. Lagförslaget förtydligar dock myndigheternas ansvar genom att exempelvis Migrationsverkets och flyktingförläggningens nuvarande roll lyfts fram, vilket beskrivs här nedan. I synnerhet de kvotflyktingar

som anländer direkt till kommunerna och de asylsökande i en sårbar ställning som har fått tillstånd, som inte klarar av att flytta över från flyktingförläggningen till kommunen med flyktingförläggningens stöd eller självständigt utan behöver mera stöd och en bostad ordnad av kommunen anvisas kommunplats. Till dessa hör speciellt asylsökande som kommit som minderåriga utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd, sjuka, personer med funktionsnedsättning, äldre samt ensamförsörjarfamiljer. Närings-, trafik- och miljöcentralerna kommer också i fortsättningen tillsammans med kommunerna överens om kommunplatserna och styrningen till kommunerna. En ändring jämfört med nuläget är att överenskommelsen om kommunplats för minderåriga som placeras i familjegrupphem också ska avtalas med välfärdsområdet.

De permanenta resurserna för främjande av integration och arbetskraftsinvandring på närings-, trafik- och miljöcentralen har fastställts redan från och med början av 2022, när anslag som motsvarar 15,7 årsverken lades till på närings-, trafik- och miljöcentralens verksamhetsutgiftsmoment.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna kan använda resurserna i enlighet med det egna områdets behov för uppgifter i anknytning till främjande av invandrarnas integration, såsom stärkande av sektorsövergripande samarbete, partnerskapssamarbete, främjande av mottagandet och integrationen av barn som vistas i landet utan vårdnadshavare, anvisning till kommun för flyktingar samt uppgifter i anknytning till ersättningar som betalas till kommunerna.

Förslaget till lag om främjande av integration ger närings-, trafik- och miljöcentralerna nya uppgifter i ledningen av, planeringen av och tillsynen över företrädersystemet samt den allmänna övervakningen över kommunernas tjänster för främjande av integration och etablering, men minskar också mängden uppgifter. Styrningen av och tillsynen över familjegrupphemmen överförs delvis på regionförvaltningsverken liksom även tillsynen över stödet till 18–24 åringar som kommit utan vårdnadshavare som minderåriga, vilket minskar de personresurser som behövs för tillsynen över gruppfamiljehemmen på närings-, trafik- och miljöcentralerna. Förenklingen av ersättningssystemet minskar förvaltningsuppgifterna i anknytning till ersättningarna. Enligt uppskattning kommer närings-, trafik- och miljöcentralerna att kunna genomföra de uppgifter som ingår i förslaget till lag om främjande av integration, eftersom vissa uppgifter minskar och andra ökar.

Regionförvaltningsverken

För socialvårdslagstiftningens del övergår styrningen av och tillsynen över familjegrupphemmen till välfärdsområdena, regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Det uppstår nya uppgifter gällande tillståndsförvaltningen, registreringen av enheter samt behandlingen av klagomål för regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. En bedömning bör göras om det exempelvis finns behov att uppdatera ansökningsblanketter eller andra anvisningar för familjegrupphemmen i anknytning till grundandet av enheter för socialvård dygnet runt. Dessa ändringsbehov uppskattas dock vara små, eftersom tjänsten på allmän nivå kan klassificeras som anstaltsvård dygnet runt inom socialvården, där målgruppen är barn.

Den primära uppgiften med tillsyn över familjegrupphemmen som en del av socialvården samt klagomål angående detta överförs till regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, vilket bör beaktas i fördelningen av personresurser till regionförvaltningsverket. Regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social-

och hälsovården svarar för styrningen av och tillsynen över de lagstadgade uppgifterna inom socialvården, inklusive verksamhetstillstånd, styrning och behandling av klagomål. Vid beredningen av förslaget till lag om främjande av integration finns det sammanlagt 13 aktuella familjegrupper, där en privat serviceproducent svarar för verksamheten vid fem hem. Det bedöms inte att tilläggsbelastningen för de nämnda uppgifternas del kommer att vara betydande i och med att verksamhetsenheterna är fördelade på olika regionförvaltningsverks verksamhetsområden. De nya uppgifterna beräknas medföra ett behov av en tilläggsresurs på sammanlagt 0,5 årsverken för regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Till Närings-, trafik- och miljöcentralernas arbete hör redan i nuläget i stor omfattning uppgifter i anknytning till främjande av integration och därmed har personalen goda kunskaper om ämnet. I nuläget har däremot regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården mera begränsade uppgifter vid främjande av integration. När välfärdsområdena tar över ansvaret för boendet och stödet för minderåriga barn och unga som kommit utan vårdnadshavare och detta blir en tjänst som produceras enligt socialvårdslagen finns det eventuellt ett behov att stärka regionförvaltningsverkens och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens kunskaper om tjänster för minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. Kompetensen kunde exempelvis stärkas genom att utnyttja närings-, trafik- och miljöcentralens kompetens i ett utvecklingsprojekt.

4.2.2.3 Konsekvenser för kommunerna

Konsekvenserna av reformen för kommunerna är relativt stora eftersom kommunernas ansvar för främjande av integration ökar betydligt. Ökningen av kommunernas ansvar anknyter inte bara till förslaget till lag om främjande av integration, utan också till lagstiftningen i den proposition till riksdagen om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd), som samtidigt ges till riksdagen. I och med social- och hälsovårdsreformen förs kommunernas uppgifter inom social- och hälsovården samtidigt över på välfärdsområdena 2023. En separat bedömning av den här propositionens konsekvenser för den kommunala ekonomin görs i kapitel 4.2.1.3.

Kommunerna har det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet för invandrare och integrationskunder på lokal nivå. Kommunen ska också utveckla främjandet av integration som ett sektorsövergripande samarbete. Kommunerna har utarbetat planeringshandlingar som kallas integrationsprogram, som har varit en förutsättning för att få de statliga ersättningar som föreskrivs i lagen om främjande av integration. I det här förslaget frångås begreppet integrationsprogram, men det finns fortfarande och noggrannare än i nuläget bestämmelser om planeringsskyldigheten. Kommunen kan genomföra planeringen av hur integrationen främjas som ett separat dokument eller med den övriga planeringen, exempelvis den kommunala strategin.

För att främja integrationen på bred front och inkludera verksamheten i kommunens verksamhet ska kommunen vid planering ställa upp mål åtminstone för invandrarnas sysselsättning, utbildning, välfärd och hälsa, boende, delaktighet, jämställdhet och likabehandling, möjligheter att upprätthålla det egna språket och den egna kulturen samt för främjande av goda befolkningsrelationer samt fastställa åtgärder. De bör registreras i ett separat åtgärdsprogram eller inkluderas i en annan av kommunens planeringshandlingar. Enligt lagförslaget är registreringen av målsättningarna för främjande av integration förpliktande, men kommunerna kan friare än tidigare

välja det lämpligaste formatet. Det är inte nödvändigt för kommunerna att utarbeta de integrationsprogram som fanns definierade i den tidigare lagstiftningen, om målsättningarna för främjande av integration, åtgärderna för detta och uppföljningen av åtgärderna fastställs i kommunens övriga handlingar.

Uppgifterna med planeringen, utvecklingen och uppföljningen av främjande av integration i kommunen motsvarar huvudsakligen de nuvarande uppgifterna och bör därmed kunna skötas med de nuvarande resurserna. Finansieringen av dem ingår delvis i statsandelarna och de kalkylerade ersättningarna, som har beskrivits närmare i kapitlet konsekvenser för den kommunala ekonomin. Det är också skäl att observera arbetskraftsservicereformens krav på planering, utveckling och uppföljning samt finansieringen av dessa.

I nuläget har uppgifterna för främjande av integration organiserats på olika sätt i kommunerna. I vissa kommuner har främjandet av integration hört under socialförvaltningen, i andra har det varit en skild enhet. Praxis har varierat betydligt mellan kommunerna.¹¹⁵ I de kommuner där främjandet av integration administrativt har ordnats under socialväsendet behövs en omorganisering redan från början av 2023. Det är också i fortsättningen nödvändigt att främja integrationen i samarbete mellan olika aktörer, men det är sannolikt att i synnerhet arbetskraftsservicens och näringslivsväsendets ansvar ökar jämfört med nuläget.

För att främjande av integration också i fortsättningen ska finnas högt på kommunernas dagordning och för att främjande av integration ska ske sektorsövergripande och systematiskt liksom även för att främjande av integration ska samordnas med den övriga planeringen hos olika myndigheter ska kommunerna på lokal nivå tillsätta en sektorsövergripande arbetsgrupp för utveckling av planeringen och genomförandet av främjandet av kommunens invandring samt goda befolkningsrelationer. En samarbetsgrupp ska tillsättas, om behovet av tjänster för invandrare i kommunen så kräver (48 §). Förutom kommunen kan samarbetsgruppen även bestå av välfärdsområdet, närings-, trafik- och miljöcentralen, en kommun i ett annat område, polisen, flyktingförläggningen, någon annan myndighet, en organisation, förening eller sammanslutning samt tjänsteproducent som genomför integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. En liknande bestämmelse finns också i 31 § 2 mom. i den gällande lagen om främjande av integration.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration har kommunerna varit skyldiga att göra en inledande kartläggning och integrationsplan för invandrare som får utkomststöd annat än tillfälligt. Kommunen har kunnat utarbeta dem också för andra invandrare som man har bedömt att behöver dem. I flera kommuner har det gjorts inledande kartläggningar och integrationsplaner för exempelvis kvotflyktingar. Genom förslaget till lag om främjande av integration utvidgas ansvaret att gälla också andra personer utanför arbetskraften. Kommunerna svarar i fortsättningen också för integrationsprocessen för invandrare som är arbetslösa arbetssökande när ansvaret för arbetskraftsservicen överförs på kommunerna.

Enligt bestämmelserna bär kommunerna också ansvaret för att vägledning och rådgivning med låg tröskel ordnas, som eftersträvar att öka tillgången till vägledning och rådgivning för alla invandrare. Kommunerna svarar också för att det på motsvarande sätt finns verksamhetsställen

¹¹⁵ Karinen, R. & Kortelainen, J. & Luukkonen, T. & Jauhola, L. (2020). Handledning och tjänster i kommunerna för invandrarkunder utanför arbetskraften. Arbets- och näringsministeriets publikationer 2020:32.

eller tjänster med låg tröskel i området, där invandrarna kan få individuell rådgivning och vägledning oberoende av orsaken till invandringen och hur länge de stannar i landet. Det är fråga om en utvidgning av det ansvar för vägledning och rådgivning som kommunen har enligt den gällande lagen om främjande av integration. Utvidgningen finansieras genom att finansieringen till väglednings- och rådgivningstjänsterna blir permanent. Finansieringen av väglednings- och rådgivningstjänsterna har beskrivits närmare i kapitlet konsekvenser för den offentliga ekonomin.

Den största av kommunens nya uppgifter är organiseringen av kommunens tjänster i anknytning till integrationsprogrammet. Till de tjänster som ingår i integrationsprogrammet hör åtminstone bedömningen av invandrarens kompetens och behov av integrationstjänster, flerspråkig samhällsorientering, läs- och skrivkunnighet, samhälls- och arbetslivsfärdigheter samt tjänster som främjar sysselsättning och företagande, vägledning och rådgivning under programmet, sluttestning av språkkunskaperna. Vissa av de uppgifter som nämns här ovan, såsom bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, som motsvarar den inledande kartläggningen eller utarbetande av en integrationsplan, motsvarar uppgifterna i den gällande lagen. Antalet integrationskunder som kommunen svarar för ökar dock mångfalt från nuläget på grund av reformen av arbetskraftsservicen. Den flerspråkiga samhällsorienteringen är en ny uppgift för kommunerna. Sluttestningen av språkkunskaperna är också en ny uppgift, men Utbildningsstyrelsen ansvarar för utvecklingen och genomförandet av den. Integrationsutbildning och övriga tjänster som främjar integration och sysselsättning erbjuds redan på grundval av den gällande lagen om främjande av integration, men i nuläget svarar närings-, trafik- och miljöcentralerna eller arbets- och näringsbyrån för arrangerandet av dem och kommunerna tar över uppgifterna inom ramen för reformen av arbetskraftsservice. Finansieringen enligt reformen av arbetskraftsservicen sker dock inom den reformen och har beskrivits närmare i avsnittet om konsekvensen för statsekonomin. Med den här propositionen föreslås det att de invandrare som är utanför arbetskraften i större omfattning än i nuläget ska omfattas av integrationsfrämjande tjänster. Finansieringen av tjänsterna till invandrare som är utanför arbetskraften har beskrivits närmare här ovan i avsnittet konsekvenser för statsekonomin och konsekvenser för den kommunala ekonomin.

Kommunen bör utarbeta integrationsprogrammet i form av ett dokument som beskriver tjänsterna i inledningsskedet av integrationen, de ansvariga aktörerna för tjänsterna samt samarbetet med andra aktörer i anslutning till tjänsterna. Kommunerna kan organisera de tjänster som ingår i integrationsprogrammet internt eller samarbeta kring dem med andra kommuner. Kommunen kan köpa in vissa tjänster av läroanstalter, företag, organisationer och andra aktörer såsom närmare föreskrivs i lag.

Kommunerna ska göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och utarbeta en integrationsplan för de invandrare som har anmält sig som arbetslösa arbetssökande, vuxna invandrare som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagen om främjande av integration, det vill säga i princip för personer som behöver internationellt skydd och deras familjemedlemmar samt för invandrare som får stöd för hemvård av barn, som fått sitt första uppehållstillstånd eller uppehållskort eller registrerat uppehållsrätten för högst tre år sedan. Det föreslås också bestämmelser om en ny sektorsövergripande bedömning av behovet av tjänster och en sektorsövergripande integrationsplan eftersom invandrarna har ett varierande behov av tjänster. Den sektorsövergripande bedömningen av behovet av tjänster i samråd med välfärdsområdet görs för kvotflyktingar, minderåriga barn och ungdomar som kommit utan vårdnadshavare, offer för människohandel, personer som får utkomststöd annat än tillfälligt samt sådana i 2 § 3 och 4 mom.

avsedda personer som har behov av samordning av integrationstjänster och social- och hälsovårdstjänster. Tjänsterna erbjuds primärt genom kommunernas integrationsprogram för samtliga målgrupper. Endast minderåriga barn som vistas i landet utan vårdnadshavare utgör ett undantag till detta, där behovet av tjänster kan tillgodoses med andra tjänster och kundplaner, såsom planer för socialvård och småbarnspedagogik. Kommunerna bör utveckla stödet för barnvård i anknytning till tjänsterna för de föräldrar som får stöd för hemvård av barn och övriga personer som i första hand sköter barnen, men som deltar i integrationsprogrammets tjänster.

I lagförslaget finns det bestämmelser om minimikraven för integrationsprogrammet, men kommunerna har utöver detta möjlighet att beroende av behovet erbjuda invandrarna också andra tjänster som främjar integrationskundens sysselsättning, företagande, arbets- och funktionsförmåga, sådant välbefinnande och hälsa som kommunen ansvarar för eller tjänster som främjar integration samt organisations-, förenings- eller samfundsverksamhet eller orientering om eller deltagande i övriga samhälleliga aktiviteter eller kultur- och fritidsaktiviteter. I praktiken kommer utbudet av tjänster att variera mellan kommunerna och storleken på kommunernas invandrarbefolkning samt behovet. Antalet läroanstalter som verkar på kommunernas område påverkar också arrangerandet av tjänsterna. Kommunerna kan också samarbeta kring organiseringen av tjänsterna och exempelvis organiseringen av den flerspråkiga samhällsorienteringen kräver regionala och riksomfattande verksamhetsmodeller. Kommunerna eller kommunernas samarbetsområden arrangerar dock arbetskraftsservicen på det sätt som föreskrivs i reformen av arbetskraftsservicen.

Bedömningen av det sektorsövergripande behovet av tjänster kräver samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet. Strävan är att erbjuda den flerspråkiga samhällsorienteringen på integrationskundens modersmål eller ett språk som personen i övrigt behärskar bra. Det är sannolikt att den flerspråkiga samhällsorienteringen inte kan erbjudas på samtliga integrationskunder modersmål. Det är möjligt att erbjuda samhällsorienteringen på flera olika språk i de större kommunerna än i de små kommunerna. Det är dock möjligt för kommunerna att samarbeta också kring genomförandet av samhällsorienteringen. I så gott som samtliga kommuner köps de tjänster som ingår i integrationsprogrammet förmodligen åtminstone i viss utsträckning av andra aktörer. Planeringen, genomförandet och uppföljningen av anskaffningarna binder upp kommunens personalresurser och kräver stark upphandlingskompetens. Samarbetet mellan kommunerna också i upphandlingen av integrationstjänster effektiviserar användningen av personresurser och bidrar till att säkerställa tillgången till integrationstjänster.

Det är svårt att göra en noggrann bedömning av antalet integrationskunder inom arbetskraftsservicen som övergår från staten till kommunerna. De senaste åren har arbets- och näringsbyråerna gjort cirka 8 000 första integrationsplaner. Antalet integrationskunder var dock klart högre. Under 2020 avlade 13 745 personer studier på eget initiativ som ingår i integrationsutbildningen och 13 421 personer deltog i integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Det är inte möjligt att göra en bedömning av antalet integrationskunder som överförs från den arbetskraftsservice som staten ordnar genom att addera ihop siffrorna eftersom samma personer kan avlägga både studier på eget initiativ och delta i arbetskraftsservice en del av året. Genom att granska tvärsnittet vid en viss tidpunkt får man dock någon slags bild av antalet personer som överförs från statens arbetskraftsservice. I januari 2022 avlade cirka 7 300 personer studier på eget initiativ som ingår i integrationsutbildningen och cirka 6 000 personer deltog i integrationsutbildning ordnad som arbetskraftsutbildning. Vid en viss tidpunkt är det alltså uppskattningsvis cirka 13 000 personer som överförs från arbetskraftsservicen, om mängden invandring

till Finland och kvaliteten på den är liknande som de senaste åren.¹¹⁶ Kommunerna tar ansvaret för integrationskunderna inom ramen för reformen av arbetskraftsservicen, men bestämmelserna om de tjänster som gäller dem finns i det här lagförslaget.

Behovet av tilläggspersonal för kommunernas nya uppgifter anknyter i synnerhet till bedömningen av behovet av tjänster och utarbetandet av integrationsplaner för integrationskunder som är utanför arbetskraften. De centrala elementen i kompetensen hos de personer som arbetar med främjande av integration är bland annat språkkunskaper, sektorsövergripande nätverksarbete samt kompetens i att möta den kulturella mångfalden. Kommunerna är också tvungna att lägga resurser på utbildning av sin personal eftersom det inte är möjligt att fylla kompetensbehovet genom rekryteringar. Genomförandet av integrationstjänsterna kräver dessutom anställning av tolkar eller anskaffning av tolkningstjänster, och för dessa kostnader får kommunerna också i fortsättningen ersättning.

Invandrare anvisas primärt till kommunerna på samma sätt som tidigare. I synnerhet de kvotflyktingar som anländer direkt till kommunerna och de asylsökande i en sårbar ställning som har fått tillstånd, som inte klarar av att flytta över från flyktingförläggningen till kommunen med flyktingförläggningens stöd eller självständigt utan behöver mera stöd och en bostad ordnad av kommunen anvisas kommunplats. Till dessa hör speciellt minderåriga asylsökande som kommit utan vårdnadshavare och fått tillstånd, sjuka, personer med funktionsnedsättning, äldre samt ensamförsörjarfamiljer. Kommunen kommer också i fortsättningen överens med närings-, trafik- och miljöcentralen om kommunplatserna och vem som anvisas kommunplats. Som ny uppgift för kommunen föreskrivs det om skyldigheten att höra välfärdsområdet i dessa processer. Kommunen samarbetar med välfärdsområdet gällande dem som anvisas en kommunplats för samordning av de inledande tjänsterna i enlighet med bestämmelserna i 4 kap. i förslaget till lag om främjande av integration. I kommunerna kan uppgifterna kring anvisning av plats i kommunerna skötas med nuvarande resurser.

Med förslaget till lag om främjande av integration tas det i bruk ett nytt nationellt kundinformationssystem för integration och en informationsresurs, som kommunerna ska använda och vara personuppgiftsansvariga för. Denna uppgift är ny. Uppgiften motsvarar dock den skyldighet att använda det nationella kundinformationssystemet för sysselsättning och sköta registerföringen i systemet som samtidigt åläggs kommunerna genom regeringens proposition om lagstiftning angående ordnande av arbetskraftsservice.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration på kommunernas finansiering har beskrivits i kapitel 4.2.1.2 här ovan. För mottagande och främjande av integration av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration utbetalas till kommunerna både kalkylerade ersättningar och ersättningar enligt de verkliga kostnaderna. För de övriga personer än de ovan nämnda, som inte är arbetslösa asylsökande, får kommunerna dessutom finansiering inom ramen för statsandelarna för basservice för att ordna med de tjänster som avses i lagen om främjande av integration. Den kalkylerade ersättning som betalas separat till kommunerna och statsandelen för basservice är kalkylerade och allmänna. De allmänna ersättningarna tryggar kommunens självstyre i allokeringen av finansieringen eftersom kommunen enligt behov kan fatta beslut om allokeringen av finansieringen exempelvis för anställning av personal, tolkning, vägledning och rådgivning och övriga kostnader orsakade av främjande av integration. Kommunerna kan i enlighet med sitt självstyre

¹¹⁶ Arbetsförmedlingsstatistik, Arbets- och näringsministeriet. 2022.

självständigt budgetera de personalresurser som de anser vara nödvändiga med vilka det är möjligt att uppfylla förpliktelserna i förslaget till lag om främjande av integration.

4.2.2.4 Konsekvenser för välfärdsområdena

Ansvar för organiseringen av social- och hälsovården överförs från kommunerna till välfärdsområdena i samband med reformen av social- och hälsovården. I anknytning till detta ska välfärdsområdet i sin planering exempelvis beakta olika befolkningsgrupper. Välfärdsområdets planeringsuppgift preciseras genom bestämmelser i det här lagförslaget om välfärdsområdets skyldighet att främja målsättningarna för invandrarnas välfärd, hälsa och delaktighet samt att vidta åtgärder och utse de ansvariga instanserna som stöd för detta. Eftersom det endast är fråga om en precisering av en existerande uppgift är det möjligt att sköta uppgiften med de resurser som i nuläget är föreskrivna för välfärdsområdet. Finansieringen av planering ingår i statens finansiering som närmare beskrivits här ovan i kapitlet konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi. Välfärdsområdena svarar för organiseringen av invandrarnas social- och hälsovårdstjänster samt de uppgifter med organiseringen av boende och stöd för minderåriga barn och ungdomar som kommit till landet utan vårdnadshavare som avses i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Uppgiften kan skötas med de nuvarande resurserna eftersom bestämmelserna om ansvaret för stödet och boendet för dessa barn och ungdomar redan finns i den nämnda regeringspropositionen och kostnaderna täcks med ersättningar som söks separat i enlighet med lagen om främjande av integration.

Med det här lagförslaget föreslås det att boendet i familjegrupphem för dessa barn som vistas i landet utan vårdnadshavare ska ingå i socialvården. Enligt förslaget till lag om främjande av integration ska välfärdsområdet för ett barn som avses i 2 § 6 mom. och som befinner sig i Finland utan vårdnadshavare inom välfärdsområdets område ordna omvårdnad, omsorg och fostran i ett sådant familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen (1301/2014), i form av familjevård enligt familjevårdslagen (263/2015) eller på ett annat ändamålsenligt sätt i form av en sådan tjänst som avses i 14 § i socialvårdslagen. Välfärdsområdet ska komma överens med närings-, trafik- och miljöcentralen om grundandet av ett familjegrupphem, om servicebehovet i området så kräver.

I kommunerna finns enheterna för närvarande ganska långt utplacerade utgående från placeringen av de grupp hem som ansvarar för mottagningsskedet för dem som kommit utan vårdnadshavare. Exempelvis behov i anknytning till regionens livskraft, såsom att man vill skapa arbetsplatser på orten eller trygga en närskola, har dock också kunnat vara incitament för kommunen. Ett välfärdsområde har inte nödvändigtvis samma incitament att grunda en enhet. Därmed är det viktigt att välfärdsområdena diskuterar med kommunerna i regionen om grundandet av familjegrupphem vid planeringen av verksamheten kring invandring och integration.

Utgående från allt från lagen om främjande av integration till socialvårdslagstiftningen ska välfärdsområdet skapa sådana verksamhetsmodeller som socialvårdslagstiftningen kräver för exempelvis bedömningen av behovet av tjänster, beslut som fattas om tjänsterna och det sektorsövergripande samarbetet för boendet i gruppfamiljehem för de barn som vistas i landet utan vårdnadshavare. Enligt uppskattning har dessa verksamhetsmodeller redan byggts upp i den tidigare verksamheten, vilket betyder att inga betydande förändringar förväntas. Med de föreslagna ändringarna förtydligas också familjevårdens ställning som en servicemodell för vården,

omsorgen och fostran av de barn som vistas i landet utan vårdnadshavare. För att familjevård ska kunna ordnas krävs det att välfärdsområdena utvecklar den för familjevårdare avsedda träningen eller köper in den av en privat serviceaktör. Organisationsfältet har redan under tidigare år utvecklat träningen och detta arbete främjar också i fortsättningen det nödvändiga utvecklingsarbetet.

När tjänsterna överförs till lagstiftningen om socialvård ska välfärdsområdena och de privata serviceproducenterna ha sådan egenkontroll som avses i 40 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Enligt 41 § har välfärdsområdena skyldighet att styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av deras organiseringsansvar. Genom den roll som egenkontrollen har kan man anse att tillsynen över vården, omsorgen och fostran av barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare stärks genom den föreslagna lösningen. Uppgiften utvidgar därför de uppgifter som i nuläget har föreskrivits välfärdsområdet. Det föreslås dock att det i förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs att välfärdsområdena får ersättningar för de tjänster som erbjuds barn och ungdomar som kommit utan vårdnadshavare tills den unga fyller 25 år.

Välfärdsområdena ska tillsammans med kommunerna göra en sektorsövergripande bedömning samt en sektorsövergripande integrationsplan för kvotflyktingar, barn och ungdomar som kommit till landet utan vårdnadshavare och offer för människohandel. En sektorsövergripande bedömning av behovet av tjänster görs också för andra sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom., om främjandet av deras integration kräver samordning av integrationstjänsterna och social- och hälsovårdstjänsterna. Det är fråga om en ny uppgift för välfärdsområdena. Det krävs samarbete mellan välfärdsområdet och kommunen för att göra en sektorsövergripande bedömning av behovet av tjänster och utarbeta en sektorsövergripande integrationsplan. Kommunen och välfärdsområdet ska vägleda invandraren att söka sig till utbildning som motsvarar dennes individuella behov eller till någon annan tjänst som främjar integrationen och sysselsättningen inom en månad efter att den sektorsövergripande integrationsplanen utarbetats.

Välfärdsområdet får dock en kalkylerad ersättning som fastställs i förslaget till lag om främjande av integration och som täcker kostnaderna för deltagande i bedömningen av det sektorsövergripande behovet av tjänster och utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan. Redan i nuläget erbjuds den här målgruppen välfärdsområdets tjänster, speciellt bedömning av behovet av socialvård och tjänster i enlighet med det. Samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet skapar synergieffekter och integrationskundens mångahanda behov av tjänster beaktas på en gång. I vissa fall kan den sektorsövergripande bedömningen av kompetens- och integrationstjänster minska behovet av en separat bedömning av behovet av socialvårdstjänster. I den kalkylerade ersättningen till välfärdsområdet har en andel lagts till för finansieringen av den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och av behovet integrationstjänster.

Välfärdsområdena kan också delta i de sektorsövergripande samarbetsgrupper som svarar för planeringen och genomförandet av främjande av integration på lokal och regional nivå. När kommunplats anvisas deltar välfärdsområdena också i planeringen i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralerna, kommunerna, välfärdsområdena, Migrationsverket och flyktinförläggningarna, familjegrupphemmen i området samt med andra myndigheter som är centrala med avseende på anvisande till kommunen och med aktörer inom tredje sektorn på det sätt som närmare föreskrivs i lag. Välfärdsområdet ska höras innan ett avtal om kommunplatser upprättas och individen anvisas en kommunplats. Genom att välfärdsområdet erbjuds möjlighet att uttala sig främjar detta samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunen. Välfärdsområdena deltar

också i mottagandet av en person som anvisas kommunplats genom samordning av tjänsterna med kommunen, den inledande hälsogranskningen av kvotflyktingar och vid behov med en bedömning av behovet av socialvårdstjänster.

Det finns också bestämmelser om välfärdsområdets rätt att få uppgifter samt om att kommunen kan bevilja välfärdsområdet användarrättigheter till det nya, riksomfattande kundinformations-systemet till exempel för samarbete kring utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan i förslaget till lag om främjande av integration. Detta främjas genom ett fungerande samarbete mellan myndigheterna och smidig skötsel av uppgifterna.

Årsverksresurserna för de nya integrationsfrämjande uppgifter som uppstår hos välfärdsområdena till följd av förslaget till lag om främjande av integration har beaktats i den kalkylerade ersättningen. Den kalkylerade ersättningen fördelas mellan kommunen och välfärdsområdet. Det föreslås att ersättningen av kostnaderna till välfärdsområdena görs från och med 2023 utgående från regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Välfärdsområdena kan själva fastställa med vilka personresurser de klarar av att genomföra de integrationsfrämjande uppgifter som propositionen överför på dem.

4.2.3 Övriga samhällseliga konsekvenser

Målet för propositionen är att stöda genomförandet av en förebyggande och aktiv integrationspolitik. Det bodde knappt 279 000 utländska medborgare i Finland 2020. I Statistikcentralens befolkningsprognoser antas nettomigrationen vara 15 000 årligen.¹¹⁷ Eftersom nettomigrationen för finländska medborgare flera år har varit negativ är de utländska medborgarnas nettomigration i verkligheten över 15 000 personer årligen. Finlands befolkning växer endast genom invandrarna och deras ättlingar. Om man endast granskar befolkningen i arbetsför ålder är förändringen ännu mer drastisk.

Finland är i allt högre grad en del av de globala migrationsströmmarna, vilket ökar den samhällseliga betydelsen av integration och goda befolkningsrelationer. De viktigaste samhällseliga frågorna för integrationens del är hur jämlikheten, sysselsättningen och välbefinnandet förverkligas samt växelverkan mellan olika befolkningsgrupper och delaktighet. Förslaget främjar genomförandet av invandrarnas grundläggande fri- och rättigheter och möjligheter att leva som jämlika medlemmar i samhället genom stöd för bland annat sysselsättning, utbildning, välmående och hälsa, levnadsvillkor och delaktighet.

Ett övergripande angreppssätt, främjande av integration i planeringen, utvecklingen, genomförandet och uppföljningen är en förutsättning för den samhällseliga påverkan av politiken och lagstiftningen om främjande av integration. Med förslaget till lag om främjande av integration främjas förverkligandet av invandrarnas jämlika rättigheter och skyldigheter inom olika livsområden. Genom jämlikhet främjas välmåendet för alla samhällsmedlemmar och tillgänglig potential för utveckling av samhället. Ojämlikheten och segregeringen i samhället kan dock vara speciellt kraftigt riktad mot invandrare, vilket kan leda till utanförskap eller i värsta fall till marginalisering. Eftersom invandrarföräldrarnas socioekonomiska ställning liksom för infödda

¹¹⁷ Statistikcentralen, Befolkningsprognos 2021–2070.
http://www.stat.fi/til/vaenn/2021/vaenn_2021_2021-09-30_tie_001_fi.html

finländare påverkar bland annat hur barnen utbildar sig är det också fråga om ett fenomen som sträcker sig över generationerna. De åtgärder den offentliga makten vidtar spelar en viktig roll i främjandet av integration och förebyggande av ojämlikhet, genom förslaget stärks dessutom uppföljningen av påverkan från främjande av integration.

Utgångspunkten för propositionen är å ena sidan effektivisering och förtydligande av tjänsterna för främjande av integration i det inledande skedet och å andra sidan ett genomgripande och samordnande angreppssätt av integrationsfrämjande i synnerhet i förhållande till sysselsättnings-, utbildnings- och näringslivspolitikerna men också social- och hälsovårdspolitiken, främjande av välfärd och hälsa och bostadspolitiken. I förslaget kopplas planeringen, genomförandet och utvecklingen av främjande av integration samt beaktandet av invandrarnas behov dessutom till kommunens och välfärdsområdets övriga verksamhet, vilket stärker den samhälleliga påverkan av genomförandet av lagstiftningen. Den växande invandrabefolkningen samt främjandet av sysselsättning och välfärd kräver finansiella satsningar på särskilda integrationstjänster samt utveckling av de övriga tjänsterna så att de lämpar sig för invandrabefolkningen. Goda befolkningsrelationer, delaktighet och icke-diskriminering främjar förverkligandet av jämlikhet.

Utgångspunkten för propositionen är att sysselsättning är det centrala målet för integrationen av vuxna invandrare. Under de närmaste åren kommer de stora årskullarna att avgå från arbetsmarknaden, vilket betyder att invandrarna med sin yngre åldersstruktur och kompetens kommer att ha stor betydelse för en fungerande arbetsmarknad, ekonomi och företagens tillväxt samt utvecklingen i regionerna. Eftersom invandringens effekter på försörjningsförhållandet och den offentliga ekonomin är ju mer positiva desto effektivare invandrarna kommer ut på arbetsmarknaden, har de eftersträlvade snabbare utbildnings- och sysselsättningsvägarna för invandrare omfattande samhällelig betydelse. Propositionen påverkar dessutom invandrarnas vardag samt välfärd och hälsa.

Ungefär hälften av befolkningen med främmande språk i Finland bor i Nyland och två tredjedelar i tillväxtcentra. Mångkulturella städer skapar ofta en grogrund för innovativ och skapande ekonomisk utveckling och utveckling av annan verksamhet och invandrarna för med sig nya metoder och internationella kompetensnätverk för främjande av företagens tillväxt och internationalisering. Genom att kommunens roll som främjare av integration stärks är det möjligt att beakta de näringslivspolitiska aspekterna på invandringen och utnyttja invandrarnas kompetens för utvecklingen i kommunerna och regionerna. Kommunernas roll som främjare av integration är betydande också för att de bildar personens närmiljö, som har en viktig betydelse för integrationen av invandrare och skapande av goda befolkningsrelationer. Utgångspunkten för propositionen är övergripande främjande av integration inom ramen för kommunens planering, utveckling och uppföljning.

Genom de tjänster som stöd för integration som föreslås i propositionen stöds invånarnas egen beredskap att som aktiva aktörer delta i utvecklandet av det finländska samhället. Genom de tjänster som föreskrivs i förslaget till lag om främjande av integration främjas invandrarnas språkkunskaper, kännedom om samhället, tillgång till arbetsmarknaden samt välfärd och hälsa. Genom att liksom i den gällande lagen om främjande av integration koncentrera integrationstjänsterna till inledningsskedet efter invandringen, när behovet av information och motivationen att integreras i allmänhet är som störst, liksom även genom att förbättra tillgången till tjänster för invandrare som är utanför arbetskraften, inklusive föräldrar som vårdar barn i hemmet, främjas åtgärdernas slagkraft. Den förebyggande verksamheten är också motiverad ur både mänskligt och ekonomiskt perspektiv.

Förslaget främjar invandrarnas aktiva delaktighet genom stöd för utvecklingen av baskunskaper som behövs i samhället, vardagen och arbetslivet samt övrig kompetens. Behovet av tjänster och utbildning som främjar invandrarnas integration varierar. Förslaget främjar också jämlikheten genom att beaktandet av olika invandrargrupperns behov vid främjandet av integration stärks i planeringen och genomförandet samt genom statsrådets ansvar för uppföljningen av jämlik tillgång till kommunens tjänster för främjande av integration, tillräcklig finansiering och effekterna av integration. Jämlikheten och jämställdheten förbättras också när deltagandet i tjänster som främjar integrationen stöds för de invandrare som är utanför arbetskraften och genom att tillgången till vägledning och rådgivning med låg tröskel förbättras för alla som flyttar till Finland.

Förslaget främjar inte bara de vuxna invandrarnas men också förverkligandet av invandrarbarnens och -ungdomarnas jämlikhet i det finländska samhället. En stor del av dem som flyttar till Finland är barn eller unga eller i den åldern att de grundar familjer. Integrationen av barn och ungdomar med invandrarbakgrund främjar tillhörigheten i det finländska samhället och den långsiktiga utvecklingen av delaktigheten i samhället samt minskar en eventuell senare marginalisering. Integrationen av barn och ungdomar stöds inom ramen för småbarnspedagogiken och utbildningssystemet samt med övriga tjänster riktade till familjer. Föräldrarna är dock barnens primära fostrare och familjen den primära uppväxtmiljön. Genom de tjänster riktade till familjer och föräldrar som vårdar barnen i hemmet som ingår i lagförslaget stärks inte enbart de vuxna invandrarnas välfärd och möjligheter att vara delaktiga i samhället utan också integrationen av barn och ungdomar.

Utgångspunkten för propositionen är att integrationen sker genom samspel mellan invandraren och samhället. Grunden för ett stabilt samhälle är samspel mellan befolkningsgrupperna och goda inbördes förhållanden. Som kommunens skyldigheter föreskrivs främjande av befolkningsrelationerna. Mångfalden blir i allt högre grad en del av det finländska samhället och då är en förutsättning för att den politik som främjar integration ska vara effektiv att invandrarna uppfattar sig som en bestående, jämlik och välkommen del av det finländska samhället. Samspelet mellan olika befolkningsgrupper ökar också samförståndet, förebygger uppkomsten av missförstånd och motsättningar och främjar därigenom integrationen. Civilsamhällets delaktighet i främjandet av integration och en positiv attityd till invandrarna spelar en viktig roll för att målsättningarna i lagen ska kunna uppnås.

Såväl staten, kommunen och välfärdsområdet som också organisationer, föreningar, näringslivet och andra medverkande aktörer spelar en viktig roll för att målsättningarna uppnås. Det finns också osäkerhet kring propositionens samhälleliga konsekvenser eftersom främjandet av integrationen är tväradministrativt. Konsekvenserna av förslaget är därmed beroende av både förslaget om integration och genomförandet av speciallagstiftningen inom de övriga förvaltningsområdena och av hur man lyckas samordna åtgärderna inom de olika förvaltningsområdena till ur invandrarnas perspektiv fungerande, integrationsfrämjande helheter. Förslaget till lag om främjande av integration innehåller ett flertal bestämmelser som betonar samarbete och partnerskap mellan myndigheterna för att samordna främjande av integration. Myndigheterna bär det primära ansvaret för främjande av integration. Propositionen betonar dock att den tredje sektorn, näringslivet och övriga parter i främjande av integration spelar en viktig roll som främjare av samhörigheten i samhället och komplement till myndigheternas tjänster. Organisationerna har ofta bättre möjligheter än myndigheterna att främja invandrarnas delaktighet och samspelet mellan olika befolkningsgrupper.

4.2.3.1 Sociala och hälsorelaterade konsekvenser

Ett av syftena för förslaget till lag om främjande av integration är att främja invandrarnas välfärd och hälsa samt minska risken för social marginalisering hos de invandrare som är i en sårbar situation. Därför har det vid reformen av de tjänster som främjar integrationen i större omfattning än i nuläget beaktats att man når ut till de invandrare som är i en sårbar ställning.

Hos många invandrare är behovet av integration förknippat med inlärn timer av det finska eller svenska språket samt rådgivning och vägledning om det finländska samhället. Genom att utvidga ansvaret för rådgivning och vägledning med låg tröskel till alla invandrare liksom även det ansvar som föreskrivs för kommunerna att ordna rådgivning i det inledande skedet når man bättre ut till alla olika invandrargrupper och kan ge dem vägledning om ändamålsenliga tjänster. Enligt lagförslaget delar myndigheten ut basinformation om det finländska samhället till varje invandrare som får ett uppehållstillstånd eller uppehållskort eller som registrerar sin uppehållsrätt. Materialet med basinformation produceras också i fortsättningen på flera språk. I regel är skriftligt eller elektroniskt material med basfakta dock inte en tillräcklig rådgivningsmetod i synnerhet för de sårbara grupperna, utan den mera omfattande skyldigheten för kommunen att enligt lagförslaget ge vägledning och rådgivning förbättrar tjänsternas tillgänglighet.

Kommunen ska göra en bedömning på basnivå eller sektorsövergripande av behovet av kompetens- och integrationstjänster (inledande kartläggning i den gällande lagen om främjande av integration) för alla dem som har flyttat till landet för mindre än tre år sedan, är personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagen (bland annat personer som får internationellt skydd), är offer för människohandel, är minderåriga utan vårdnadshavare eller får stöd för hemvård av barn eller utkomststöd annat än tillfälligt. Potentiellt kan flera invandrare som har nytta av integrationsåtgärderna än i nuläget nås av integrationsplanen och kommunens integrationsprogram genom den här utvidgningen, vilket betyder att risken för marginalisering på grund av svaga språkkunskaper, långvarig arbetslöshet eller ett social- och hälsovårdsbehov som inte tillgodosetts minskar.

Konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration för de personer som i nuläget är utanför tjänsterna för främjande av integration grundar sig på uppskattningar. Bland de föräldrar som får stöd för hemvård av barn, offren för människohandel och personer som får utkomststöd annat än tillfälligt finns det personer som inte tidigare har nåtts med de övergripande tjänsterna för främjande av integration.

Det är svårt att med exakthet avgöra hur stor andel av de nya målgrupper som enligt lagförslaget ingår i målgruppen för integrationstjänsterna, det vill säga personer som får stöd för hemvård av barn, offer för människohandel, minderåriga som kommit till landet utan vårdnadshavare eller personer som får internationellt skydd, som redan nu omfattas av integrationstjänsterna och hur stor andel av dem som är utanför tjänsterna som genom den nya lagen kommer att få en bedömning av kompetensen och behovet av integrationstjänster hos kommunen och på det sättet bli delaktiga av de tjänster som främjar integration. Utgående från de praktiska erfarenheterna från organisationer och projekt är det känt att det är en utmanande uppgift att nå ut till och motivera de personer som är i en sårbar ställning att delta i de integrationsfrämjande tjänsterna. De kontaktuppgifter som myndigheterna har är inte nödvändigtvis aktuella, en del är rädda för myndigheterna och nyttan med tjänsterna bör motiveras. Personresurser, kompetens och incitament ska säkerställas för kommunerna så att de klarar av att utföra den utmanande uppgiften med att nå personerna genom exempelvis letande och uppsökande arbete för att de personer som

är i en sårbar ställning ska kunna nås med integrationsfrämjande tjänster enligt målsättningarna i lagförslaget. När välfärdsområdena tar över rådgivningsverksamheten bör även de anställda hos välfärdsområdet ha kunskap och medel för att vid behov styra invandrarföräldrarna till de integrationsfrämjande tjänsterna. För att effekter ska uppnås av att de som är i en sårbar ställning nås är det också nödvändigt att kommunerna samarbetar med aktörerna inom tredje sektorn.

Offer för människohandel har avviker från de övriga möjlighet att vid behov få en plan och ett program för främjande av integration utan begränsningen på tre år från inflyttning till landet. Genom att föreskriva om olika målgrupper som är i en utsatt ställning tryggas det att de grupper som är utanför arbetskraften och speciellt de sårbara grupperna nås mera heltäckande än i nuläget. Redan i nuläget når man bra arbetslösa arbetssökande eftersom de anmäler sig som arbetsökande. För dem utarbetas också i fortsättningen en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, genom lagförslaget ändras med andra ord inte kontakterna till dem. Bland de arbetslösa arbetssökande finns det också de som har nedsatt funktionsförmåga och för dem förbättras situationen genom lagförslaget, när man kan koppla verksamhet som främjar arbets- och funktionsförmågan, exempelvis rehabilitering, till integrationsplanen. Detta förbättrar möjligheterna till integration för invandrare med partiell arbetsförmåga och invandrare med funktionsnedsättning eller sjukdom. Älderstigna invandrare och invandrare med funktionsnedsättning har möjlighet att få utbildning och tjänster som stöder integrationen med en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och en sektorsövergripande integrationsplan.

Som ett nytt element i förslaget till lag om främjande av integration införs möjligheten för myndigheten att, trots sekretessbestämmelserna, kontakta den instans som hos kommunen svarar för integrationen gällande en person som behöver stöd med integration, men som inte har sökt sig till integrationstjänsterna (9 §). Den här bestämmelsen, som främjar kontakten till den myndighet som hos kommunen ansvarar för integrationen, förbättrar också möjligheterna att nå ut med de integrationsfrämjande tjänsterna till äldre invandrare, invandrare med funktionsnedsättning, offer för tortyr och svårt traumatiserade invandrare. Eftersom syftet är att nå de invandrare som i nuläget inte kan nås är det svårt att göra en exakt uppskattning av i vilken utsträckning man når dem med bestämmelsen.

I synnerhet de invandrare som stöter på utmaningar med livshantering har genom den sektorsövergripande bedömningen av behovet av tjänster och sektorsövergripande integrationsplanen förbättrade möjligheter att få jämlika integrations-, social-, hälsovårds-, rehabiliteringstjänster och andra tjänster som uppfyller deras behov. Eftersom de som får internationellt skydd allmänt har en lägre utbildningsnivå, lägre inkomster, traumabakgrund, hälsoproblem och erfarenheter av diskriminering och rasism är de som grupp i en speciellt sårbar ställning jämfört med de övriga invandrarna.¹¹⁸ Det kan förutses att jämlikheten i samhället förbättras och den sociala ojämlikheten för användare av tjänsterna minskar i och med att tjänsterna riktade till dem bättre än i nuläget beaktas i den föreslagna lagstiftningen. Enligt en undersökning utförd av Institutionen för välfärd och hälsa hade inemot 29 procent av personer med invandrarbakgrund födda utomlands ett ouppfyllt behov av hälsovård, medan motsvarande tal för hela befolkningen var

¹¹⁸ Kuusio m.fl. 2020. Hälsa och välfärd bland personer med utländsk bakgrund i Finland. FinMonik-studien 2018–2019. Rapporter 1/2020, Institutet för hälsa och välfärd, Helsingfors. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

drygt 15 procent.¹¹⁹ Ojämligheten i tillgången till och tillgängligheten av hälsovårdstjänster minskar genom den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, integrationsplanen, den flerspråkiga samhällsorienteringen samt mera kompletta väglednings- och rådgivningstjänster i och med att uppgifterna om hälsovårdstjänsterna är mera tillgängliga och kontakterna till social- och hälsovårdstjänsterna samt invandrarnas språkkunskaper och kunskaper om servicesystemet förbättras.¹²⁰ Det räcker inte med att tjänsterna finns tillgängliga för att välfärds- och hälsoskillnaderna ska minska utan det måste också beaktas att dessa är jämlikt tillgängliga. Välfärdsområdena bör sörja för kompetens i multikulturell och flerspråkig kommunikation genom att ordna fortbildning för personalen.

Med den föreslagna sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, som kommunen gör i samarbete med välfärdsområdet identifieras också behovet hos de invandrare som på grund av funktionsnedsättning, långvarig sjukdom, ålder, traumatisk bakgrund eller annan orsak behöver särskilda tjänster i ett så tidigt skede som möjligt. Integrationsplanen samordnas dessutom med eventuella andra kundplaner som i synnerhet de invandrare som är i behov av särskilt stöd kan ha. Behoven hos de invandrare som är i en sårbar ställning beaktas mera heltäckande än i nuläget med hjälp av bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster och integrationsplanen. En sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster främjar äldre invandrades möjligheter att få tjänster och utbildning som främjar integrationen.

Invandrare som av hälsoskäl eller på grund av orsaker såsom funktionsnedsättning, ålder eller familjeförpliktelser är utanför arbetskraften kan delta i språkundervisningen och den övriga integrationsfrämjande utbildningen vid det fria bildningsarbetets läroanstalter, som kommer att stärkas jämfört med nuläget samt i verksamhet för dem som är utanför arbetskraften arrangerad av kommunerna. Kommunen kan vid behov också vägleda invandrarna till sådana verksamheter inom tredje sektorn som anses vara till nytta för dem. Genom att de personer som är utanför arbetskraften nås på det sätt som föreskrivs i lagförslaget förbättras möjligheterna till jämlikhet och delaktighet i samhället för de invandrare som är i en sårbar ställning.

Samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunen spelar en central roll för hur invandrarnas hälsa och välfärd utvecklas. Speciellt kvotflyktingarna behöver mera hälsovårdstjänster än de övriga. Kommunen ombesörjer samordningen av de integrationsfrämjande tjänsterna på så sätt att de invandrare och invandrargrupper som behöver samordnade tjänster identifieras och de tjänster de behöver fastställs i kommunens strategiska planering (47 §). På detta sätt tryggar man med föreskrifter att invandrarnas välfärd och hälsa samt användningen av nödvändiga hälso- och socialvårdstjänster närmar sig majoritetsbefolkningen och ojämlikheten minskar i enlighet med syftet med reformen av lagen om främjande av integration.

I förslaget till lag om främjande av integration är den maximitid som berättigar till en integrationsplan fortfarande individuell, men i regel kortare än i nuläget, det vill säga högst två år (23

¹¹⁹ Databasen för integrationsindikatorn 2021, <https://kototietokanta.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kotoutumisenindikaattorit>.

¹²⁰ Karinen m.fl. 2020. Väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel för invandrare. Utredningens slutrapport. Arbets- och näringsministeriets publikationer 27/2020. Arbets- och näringsministeriet, Helsingfors. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162218/T.EM_2020_27.pdf?sequence=1.

§). Det finns farhågor om att förkortningen av den tid som berättigar till integrationsfrämjande tjänster kan försämra situationen för de invandrare som är i den mest sårbara integrations-situationen när integrationsplanens varaktighet förkortas. De mest sårbara personerna med de minsta integrationsmöjligheterna är exempelvis de som har svaga läs- och skrivkunskaper och en svag grundläggande utbildning, personer med traumabakgrund, personer som anlänt i pubertetsåldern, äldre personer med funktionsnedsättning och kvinnor som under en lång tid sköter familjeförpliktelser. Lagförslaget innehåller fortfarande möjligheten att på goda grunder förlänga maximitiden för integrationsplanen med två år samt avbrott i planen till följd av graviditetsledighet och familjeledighet, sjukdom eller skada med en tidsperiod som motsvarar frånvaron. Med förlängningsmöjligheten beaktas livssituationen för de föräldrar, ofta kvinnor, som vårdar barnen i hemmet. Föräldrar som sköter barnen i hemmet under en längre tid har också nytta av avsikten att erbjuda exempelvis språkundervisning till personer som är utanför arbetskraften. För de flesta är vården av små barn i hemmet en tillfällig livssituation där strävan är att i något skede övergå till utbildning och arbete. Trots att en förälder som sköter barn i hemmet med stöd för hemvård av barn inte deltar i utbildning på heltid kan man genom integrationsfrämjande tjänster underlätta övergången till integrationstjänster på heltid och arbetslivet efter familjeförpliktelserna. Som ett nytt förslag föreslås det att integrationsplanen också på goda grunder ska kunna förlängas i det fall då maximitiden för integrationsplanen hade löpt ut när personen får stöd för hemvård av barn och på deltid deltar i integrationsplanen. Detta uppmuntrar att under perioden med stöd för hemvård av barn åtminstone delvis delta i integrationstjänsterna och utveckla sina språkkunskaper samt få information om samhället redan i början av invandringen.

I exempelvis Sverige (2 år, förlängd till 3 år) och Norge (1,5 år, förlängd till 3 år), där resultaten av integrationen för dem som får internationellt skydd inte har varit svagare än i Finland, används en kortare maximitid för integrationsplanen än i den gällande lagen om främjande av integration. Därmed kan inte förkortningen av maximitiden som sådan förutses försämra möjligheterna till integration för dem som är i en sårbar ställning, om servicesystemet producerar tjänster som motsvarar den här gruppens behov och ger resultat. Lagförslaget syftar dessutom till att effektivisera och påskynda tillgången till tjänsterna jämfört med i dag samt erbjuda tjänster och utbildningar som är mera individuellt och målinriktat anpassade, vilket tillsammans med att integrationsplanens tidsperiod förkortas och att planen når en bredare grupp än tidigare ytterligare kan effektivisera integreringen av invandrarna när de nyligen kommit till landet.

4.2.3.2 Könskonsekvenser

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering förbinder sig regeringen att främja jämställdhet mellan könen bland annat i budgetprocessen och i samtliga centrala reformer. Ett av syftena med förslaget till lag om främjande av integration är att öka jämställdheten mellan könen genom att särskilt stärka invandrarkvinnornas möjlighet att integreras, känna delaktighet i samhället och integreras på arbetsmarknaden. Förslaget till lag om främjande av integration förbättrar jämställdheten mellan könen genom åtgärder som minskar effekterna av de strukturer som minskar jämställdheten mellan könen och förbättrar i synnerhet kvinnornas möjligheter till integration.

Ett viktigt mål för förslaget till lag om främjande av integration är att främja jämställdheten mellan könen. Lagförslaget främjar introduktionen av könsaspekten som ett led i planeringen, genomförandet och uppföljningen av främjande av integration. Parallellt med de övriga målsättningarna ska kommunen vid planeringen av främjande av integration ställa upp mål som gäller jämlikhet och jämställdhet samt åtgärder, ansvarsinstanser, samarbete och uppföljning

som stöd för dem. De kommunala aktörerna varseblir mera systematiskt än i nuläget jämställdhetseffekterna av de åtgärder som vidtas för invandrarna till följd av konsekvenserna av lagförslaget. Enligt lagförslaget är det inte enbart kommunen utan också välfärdsområdet som ska sörja för att de anställda har kompetens i frågor gällande specialfrågor för invånare med invandrarbakgrund. Därför är det viktigt för genomförandet av förslaget till lag om främjande av integration att säkra kompetensen hos de sakkunniga på kommunen och välfärdsområdet som möter invandrare om könets betydelse i integrationen.

Könet är kopplat till de strukturella faktorer som orsakar ojämlikhet för invandrare. Invandrarna har som befolkningsgrupp en sämre socioekonomisk ställning, men i synnerhet gällande sysselsättningen är invandrarkvinnornas situation svårare än invandarmännens. Invandrarkvinnor med låg utbildning, kvinnor som får internationellt skydd, befolkningsgrupper som är utsatta för diskriminering och rasism samt invandrare som identifierar sig utanför den binära könsfördelningen är i en speciellt diskriminerande strukturell ställning. Invandrarkvinnorna råkar också ut för utnyttjande eller blir offer för våld oftare än kvinnor i majoritetsbefolkningen.

Riksdagen har förutsatt att särskild uppmärksamhet fästs vid främjandet av sysselsättningen för kvinnor med invandrarbakgrund.¹²¹ De åtgärder som i förslaget till lag om främjande av integration används för att bättre nå ut till personer som är utanför arbetskraften av annan orsak än pension, minderårighet eller studier och få dem att delta i det inledande skedet av integrationen påverkar direkt jämställdheten mellan könen.

Det går bättre att nå invandrarkvinnorna på ett jämställt sätt och rättidigt vägleda dem till ändamålsenliga tjänster om ett basinformationsmaterial delas ut till samtliga invandrare och kommunernas ansvar för rådgivning och vägledning med låg tröskel stärks för alla invandrare. Högklassig och övergripande rådgivning och vägledning främjar integrationen, livshanteringen, delaktigheten i samhället och jämställdheten för de föräldrar som vårdar barnen hemma. Lagförslaget ger också möjligheten att inkludera informationen om jämställdheten mellan könen i det basmaterial som delas ut till alla som får uppehållstillstånd, uppehållskort eller registrerar sin uppehållsrätt samt i grunderna för den integrationsutbildning som Utbildningsstyrelsen reglerar. Genom att delta i den för alla integrationskunder gemensamma flerspråkiga samhällsorienteringen får var och en basinformation om det finländska jämställdhetstänkandet och lagstiftningen om jämställdhet mellan könen.

Den första integrationsplanen ska utarbetas inom tre år från det första uppehållstillståndet eller registreringen. På grund av det här tidsfönstret är det viktigt att försäkra sig om att de invandrarföräldrar som är familjelediga, ofta kvinnorna, får information om möjligheten till integrationsplan i god tid innan tidsfönstret på tre år stängs. Utgångspunkten för lagförslaget är att Folkpensionsanstalten förmedlar uppgifterna om de personer som har anlänt för mindre än tre år sedan och får stöd för hemvård av barn till den för integrationstjänster ansvariga instansen i kommunen och att kommunen kallar dessa personer till en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. Detta förhindrar situationer där en förälder som länge skött barn i hemmet utan att veta om det överskrider tidsgränsen på tre år för utarbetande av en integrationsplan och blir utan integrationsutbildning. På det sätt som beskrivits ovan kan maximitiden för integrationsplanen förlängas, om invandraren på deltid har deltagit i integrationsplanen medan personen fått stöd för hemvård av barn. När informationen om tjänster och utbildning som gagnar dem som länge vårdar barn i hemmet bättre når dem återspeglas den här förbättringen i

¹²¹ Riksdagens revisionsutskotts betänkande ReUB 6/2018 rd — EÄ 10/2017 rd.

nåbarheten inte bara på den aktuella föräldern utan också indirekt på hela familjen och den minskar risken för marginalisering över generationsgränserna. Informationen om det tidsfönster på tre år från beviljande av uppehållstillstånd eller uppehållskort eller registrering av uppehållsrätten som berättigar till en integrationsplan förmedlas till alla också skriftligen eller elektroniskt i basmaterialet för invandrare i Finland samt via kommunernas väglednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel.

Det faktum att invandrarkvinnorna stannar utanför arbetskraften i långa tider gäller inte enbart de invandrarkvinnor som får internationellt skydd eller har låg utbildningsnivå. Det behövs mycket krafter som når den här målgruppen för att minska den strukturella ojämställdheten för invandrarkvinnor på arbetsmarknaden och för att deras sysselsättningsgrad ska närma sig sysselsättningsgraden för kvinnor födda i Finland. För förbättring av jämställdheten för de invandrare som är i den strukturellt svagaste ställningen är ett sektorsövergripande samarbete mellan olika aktörer, såsom läroanstalter, organisationer, myndigheter och företag nödvändigt. Jämställdhet främjas också genom att uppmuntra män med invandrabakgrund att ta ut familjeledighet så att kvinnor med invandrabakgrund kan delta i integrationsutbildning eller arbeta. Medvetenhet om ett jämställt familjeliv och information om familjeförmånerna, bland annat information om det omarbetade, mera jämställda systemet med familjeledigheter som omarbetades 2022, bör aktiv förmedlas inom småbarnspedagogiken samt social-, hälsovårds- och sysselsättningstjänsterna redan till blivande föräldrar.

Olika åtgärder vidtas för att förbättra möjligheterna för kvinnor utanför arbetskraften att utvecklas mot arbetslivet. Informationen om de tjänster som kommunen erbjuder når även de kvinnor som vårdar barnen i hemmet smidigare när väglednings- och rådgivningstjänsternas täckning förbättras. Förslaget till lag om främjande av integration förpliktar kommunen att göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för alla dem som flyttat in i landet för mindre än tre år sedan och som får stöd för hemvård av barn. Invandrarens individuella målsättningar samt åtgärder som är inriktade på delaktighet i arbetslivet ska beaktas i integrationsplanerna, vilket bättre än i nuläget bidrar till att kombinera familjerollerna med inriktningen på arbetslivet. Genom de ovan listade åtgärderna uppskattas lagförslaget konsekvenser för jämställdheten mellan könen vara avsevärt mycket bättre jämfört med nuläget, där de social- och hälsovårdstjänster som stöder välfärden ofta har avskiljts från de tjänster som vägleder kvinnorna för arbetslivet.

Utgångspunkten för förslaget till lag om främjande av integration är en snabb bedömning av behovet av tjänster och individuell vägledning till tjänsterna som stöder de kvinnor som kommit till landet som makar och vårdar barnen i hemmet. För dem som kommit till landet av familjeskäl kan det ta länge innan de hittar de sociala miljöer som främjar utvecklingen av språkkunskaperna, kännedom om samhället och social delaktighet. Den här långsamma utvecklingen observeras genom att det tar mera än 15 år för invandrarkvinnor att nå upp till samma sysselsättningsnivå som invandramännen. Det är inte ett realistiskt mål att försöka få invandrarkvinnornas sysselsättningsgrad upp till samma nivå som för invandramännen. Av kvinnorna flyttar en större andel på grund av familjeskäl och av männen en större andel på grund av arbete, och det är typiskt för de kvinnor som flyttar att de är i fertil ålder. Därför är det strukturellt sannolikt att kvinnorna mera allmänt är frånvarande från arbetsmarknaden än männen. Om det är möjligt att nå de kvinnor som under långa tider vårdar barn i hemmet med integrationsåtgärderna i lagförslaget blir övergången till arbetsmarknaden snabbare, vilket ökar kvinnornas delaktighet i arbetslivet.

Det är väsentligt att de kvinnor som vårdar barnen i hemmet skaffar sig språkkunskaper och information om samhället för att de ska vara delaktiga i samhället och senare hitta sysselsättning. Av de kvinnor med utländsk bakgrund som var familjelediga eller hemmamammor och som besvarade Institutet för hälsa och välfärds enkät, som publicerades 2020, hade i genomsnitt sju av tio tidigare arbetat antingen i Finland eller utomlands. Av samtliga intervjuade kvinnor ansåg hälften att bristerna i språkkunskaper försvårade eller hade försvårat sysselsättningen, medan endast var tionde kvinna och sex procent av männen nämnde att familjeförpliktelserna var ett hinder för sysselsättningen.¹²² Trots att de kulturella faktorerna kan spela en betydande roll för avgörandena hos vissa individer och medlemmar i vissa gemenskaper verkar det enligt enkäten som om de könskulturella faktorerna, såsom det att arbete utanför hemmet inte har ansetts höra till kvinnans roll, spela en mindre avgörande roll som orsak till att invandrarkvinnorna hittar sysselsättning långsammare än männen. Det är därmed möjligt att genom integrationsåtgärder och de åtgärder i lagförslaget som främjar sysselsättningen sänka hindren för sysselsättning såsom bristerna i språkkunskaper, avsaknad av nätverk och information samt förbättra invandrarkvinnornas välfärd och sysselsättning.

Om en individuell bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster görs utan dröjsmål har kommunen ett verktyg att redan i ett tidigt skede identifiera de invandrarkvinnor som är i den mest sårbara ställningen och att förebygga marginalisering. Dessa invandrare kan exempelvis omfatta mödrar i flerbarnsfamiljer och de som lever utan sin makes stöd. Rådgivnings- och familjearbetet spelar en väsentlig roll i vägledningen om samhällets övriga tjänster för de föräldrar, ofta mödrarna, som under en lång tid vårdar barn i hemmet. Samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet kan enligt andemeningen i förslaget till lag om främjande av integration indirekt också stärka jämställdheten mellan invandarmän och -kvinnor genom att det garanterar tillgången till integrations- och välfärdstjänster för integration av de personer som är utanför arbetskraften. Det är möjligt att i ett tidigt skede observera skadliga traditioner som skapar ojämställdhet mellan könen (bland annat stympning av kvinnans könsorgan, tvångsäktenskap, aga, våld i anknytning till heder och skam) inom social- och hälsovårdstjänsterna och integrationstjänsterna när personalens specialkunskaper kring dessa specialfrågor stärks.

De senaste åren har cirka 60 procent av dem som deltar i integrationsutbildningar varit kvinnor. Det är väntat att antalet kvinnor som får en integrationsplan och deltar i integrationsutbildning i början ökar mera till följd av effekterna av lagförslaget och på längre sikt med uppskattningsvis 500 kvinnor årligen. Genom att beakta könskonsekvenserna i integrationsutbildningen och organiseringen och genomförandet av de övriga tjänsterna som främjar integration och sysselsättning förbättras förverkligandet av jämställdheten bättre än i nuläget. I Finland är differentieringen i kvinno- och mansdominerade yrken starkare än i många andra europeiska länder och detta återspeglar sig delvis i invandrarkvinnornas sysselsättningssvårigheter. Inom de kvinno- dominerade branscherna har goda språkkunskaper i genomsnitt en större betydelse för sysselsättningen än i de mansdominerade branscherna, vilket höjer tröskeln för sysselsättning för invandrarkvinnor. I vägledningen till integrationsutbildning och övriga utbildningar bör man vara medveten om och ifrågasätta de könsrelaterade självklarheterna, för att de bättre möjligheterna att nå ut till kvinnorna med integrationstjänsterna som lagförslaget ger och ett ökat deltagande

¹²² Hannamaria Kuusio, Anna Seppänen, Satu Jokela, Laura Somersalo, Eero Lilja 2020. Hälsa och välfärd för personer med utländsk bakgrund i Finland: FinMonik-studien 2018–2019. Institutet för hälsa och välfärd (THL), Rapport 01/2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139210/URN_ISBN_978-952-343-034-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

i integrationsutbildningen ska realiseras som ett närmande mellan sysselsättningsgraden för invandrarkvinnor och -män. Samtliga kön lider av den uppspjälkning mellan könen som i nuläget råder på arbetsmarknaden. För att stärka jämställdheten mellan könen för invandrare, bör könsneutral vägledning till olika branscher säkerställas i karriärvägledningen inom integrationsutbildningen. Jämställdheten mellan könen på arbetsmarknaden förbättras indirekt genom att kvaliteten på och målinriktningen i språkundervisningen stärks, vilket bland annat är målsättningen med slutttestningen av språkkunskaperna i integrationsutbildningen.

I kommunernas integrationsprogram ingår en flerspråkig samhällsorienteringsperiod för både arbetssökande och personer utanför arbetskraften. Utgående från pilotprojekten kan man dra slutsatsen att information med basfakta om Finland samt om rättigheterna och skyldigheterna given på det egna språket eller ett språk som personen behärskar bra förbättrar invandrarnas möjligheter att känna delaktighet och främjar integrationsprocessen jämfört med nuläget där samhällskunskap undervisas huvudsakligen inom integrationsutbildningen på finska eller svenska, vilket betyder att den enda information många som inte deltar i utbildningen får är den skriftliga guiden Välkommen till Finland.¹²³ Det är bland annat möjligt att diskutera jämställdhet mellan könen och könsrollerna med de personer som precis flyttat till landet på deras eget språk eller ett språk som de behärskar väl inom ramen för den flerspråkiga samhällsorienteringen. Den flerspråkiga samhällsorienteringen jämnar ut ojämlikheten mellan invandrare med olika utbildningsbakgrund och ojämställdheten mellan könen.

Möjligheterna för föräldrar till små barn, ofta kvinnor, att delta i tjänster som främjar integrationen påverkas av deras vårdansvar. Enligt lagförslaget organiserar kommunen integrationsutbildning också för personer utanför arbetskraften. Genom lagförslaget stärks i samråd med undervisnings- och kulturministeriet möjligheterna att delta i utbildning för de föräldrar som vårdar barn hemma. Ett övergripande främjande av integrationen för de föräldrar som vårdar barn i hemmet, ofta mödrarna, och därigenom av hela familjens integration är beroende av hur lagförslaget genomförs, det vill säga i vilken omfattning kommunerna ordnar för den här målgruppen lämplig utbildning. Möjligheten att delta i exempelvis språkkurser stödda med barnomsorg under familjeledigheterna har omfattande konsekvenser för invandrarkvinnornas språkinläring, sociala nätverk och senare sysselsättning. Det är nödvändigt att ordna barnomsorgen i samband med utbildningen på ett annat sätt än inom den normala kommunala småbarnspedagogiken på grund av villkoren i stödet för hemvård av barn, exempelvis inom den öppna småbarnspedagogiken eller i samarbete med tredje sektorn eller aktörerna inom det fria bildningsväsendet. I de integrationsutbildningar på heltid som ordnas för arbetssökande bör det större ansvaret för vården av barnen som ofta faller på kvinnorna beaktas. I praxis för integrationsutbildningen bör nödvändig frånvaro när exempelvis ett barn insjuknar beaktas så att det inte uppstår utbildningspraxis som är indirekt diskriminerande för kvinnorna.

Enligt förslaget till lag om främjande av integration anses maximitiden för integrationsplanen inte löpa, om personens integrationsplan tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom, graviditets- eller föräldraledighet eller av annan med dessa jämförbar orsak. Bestämmelsen beaktar livssituationen för föräldrar som vårdar barn i hemmet, ofta kvinnor.

¹²³ Lahtinen, Katri, Kuusiholma, Taneli 2018. Omalla kielellä alkuun: omakielisten orientaatiojaksojen pilotointi Uudenmaan TE-toimiston uusille kotoutuja-asiakkaille. Nylands närings-, trafik- och miljöcentral. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/159023/Omalla%20kielella%cc%88%20al-kuun%20pieni.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Maximitiden för den förlängda integrationsplanen kommer dock inte att förlängas till den tidsperiod som används för vårdledigt, eftersom syftet är att de inledande tjänster och utbildningen som ingår i den tiden genomförs så snabbt efter invandringen som möjligt. Enligt förslaget kan däremot maximitiden för integrationsplanen på godtagbara grunder förlängas, om personen har deltagit i integrationsplanen på deltid medan personen har fått stöd för hemvård av barn. Även om det ännu inte är aktuellt att söka arbete vill man uppmuntra kvinnor som vårdar barnen i hemmet att låta utarbeta en integrationsplan och delta i de tjänster som främjar integrationen.

Om en förälder som har vårdat barn i hemmet under en lång period faller utanför integrationsåtgärderna på grund av att det har gått över tre år innan personen söker sig till de tjänster som främjar integration, kan kommunen individuellt vägleda personen till tjänsterna i det allmänna servicesystemet och i mån av möjlighet till integrationsutbildningen. Om en förälder som har fått en integrationsplan och fortfarande är i behov av integrationstjänster överskrider maximitiden för integrationsplanen på grund av att personen under en lång tid vårdat barn i hemmet med hemvårdsstöd, vägleds personen likaså till tjänsterna i det allmänna servicesystemet och i mån av möjlighet till de integrationsfrämjande, tillgängliga tjänsterna. Enligt lagförslaget gällande det fria bildningsarbetets utbildningar är dessa utbildningar, såsom utbildningarna i läs- och skrivkunnet, gratis tillgängliga för de personer vars integrationsplan upphör, men som fortfarande har utbildningsbehov, ytterligare ett år efter det att integrationsplanen upphört. Detta tryggar möjligheterna för dem som behöver långvarigare utveckling av sin kompetens att få utbildning som motsvarar behovet. Dessa åtgärder förhindrar potentiella negativa effekter på jämställdheten mellan könen av att maximitiden för integrationsplanen förkortas.

Innan krisen i Ukraina var en klar majoritet av de asylsökande och barn som anlände utan vårdnadshavare pojkar. Av de asylsökande som anlände 2015 var över 80 procent unga män. Invandrarpojkarna och -männen har i olika livssituationer en större risk för marginalisering. Avvikande från i dag har kommunerna och välfärdsområdena rätt att för stödet till 18–25-åriga personer som får internationellt skydd och som anlant utan vårdnadshavare få ersättning för de tjänster som de ordnar för ungdomar, även om det har gått över 10 år sedan ungdomen fick uppehållstillståndet eller ungdomen redan har fått finskt medborgarskap (2 § 6 mom. i lagförslaget). Eftersom majoriteten av dem som har nytta av detta är manliga personer i en sårbar ställning förbättrar dessa förbättringar för dem som anlant som minderåriga och får internationellt skydd indirekt jämställdheten mellan könen.

Exempelvis utgående från uppgifterna i Skolhälsoenkäten är de unga invandarmännen i en svagare ställning än kvinnorna och de stöter i stor utsträckning på våld och diskriminering. Riskfaktorerna för välfärd, exempelvis användning av rusmedel, är kraftigare förekommande hos unga invandarmän än hos unga män i majoritetsbefolkningen eller unga invandarkvinnor. Ett fungerande samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet, social- och hälsovårdstjänster som beaktar utmaningarna med integrationen samt kommunens aktiva, förebyggande välfärdsarbete i exempelvis skolorna, småbarnspedagogiken, ungdomsarbetet och kultur- och motions-tjänsterna spelar en central roll för en lyckad integration av barn och ungdomar och skapandet av goda befolkningsrelationer. Genom att betona kommunens skyldighet att arbeta med målinriktat främjande och lokal uppföljning av integrationen är det möjligt att indirekt bland ungdomarna påverka de jämställdhetsfrågor som avses i förslaget till lag om främjande av integration.

Även de män som flyttar som vuxna stöter på könskonsekvenser av invandringen. Till följd av invandringen kan familjemedlemmarnas roller ändras och exempelvis mannens ställning som familjens försörjare försvagas. Familjerelationer över gränserna för med sig egna utmaningar

för dem som flyttat utan familjemedlemmar. Med en integrationsplan för familjen samt en sektorsövergripande integrationsplan, som gör det möjligt att lyfta fram familjemedlemmarnas behov till diskussion och beakta en genomgripande integration och välfärd, är det möjligt att påverka dessa rollförväntningar som är förankrade i familjen.

De myndigheter som tillhandahåller integrationstjänster och de instanser som ordnar utbildning ska beakta skyldigheten i 6 c § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) att på ett målinriktat och planmässigt sätt förebygga diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck. En del av invandrarna är i en särskilt sårbar ställning genom de samverkande effekterna av att identifiera sig med en könsminoritet och ha invandrarbakgrund, vilket ska beaktas i de tjänster som erbjuds dem. När samtliga invandrare som deltar i integrationsverksamheten får information om förbudet mot diskriminering och könsmångfalden som fenomen i samband med behandlingen av jämställdhet och de sexuella rättigheterna, stärker den flerspråkiga samhällsorientering som ingår i lagförslaget jämlikheten mellan olika könsidentiteter och könsuttrycksfriheten. De övriga föreslagna ändringarna i lagen har inga direkta konsekvenser för beaktandet av könets mångfald i jämförelse med den nuvarande lagstiftningen om främjande av integration.

4.2.3.3 Konsekvenser för barn

Med konsekvenserna för barn avses direkta och indirekta konsekvenser som lagförslaget har på barnens livsmiljö, barnen och barnets bästa. Förslaget till lag om främjande av integration har några direkta konsekvenser för barnen. Majoriteten av konsekvenserna är indirekta och en följd av hur de i lagen föreslagna ändringarna påverkar livet för barnens föräldrar.

När lagen tillämpas på en person som inte fyllt 18 år ska barnets bästa komma främst. Den föreslagna lagstiftningen följer i jämförelse med den gällande lagen bättre artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991). Förändringen förtydligar skyldigheten för de myndigheter som tillämpar lagen att i första hand beakta barnet bästa i sina tolkningar och direktiv för främjande av integrationen samt organiseringen av de lagstadgade tjänsterna. Barnets bästa genomsyrar planeringen, organiseringen och genomförandet av samtliga åtgärder och tjänster som främjar integrationen. Barnets bästa ska också beaktas i vägledningen, informationen, rådgivningen samt introduktionen till samhället och dess funktioner.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska barn behandlas jämlikt oberoende av deras egen eller föräldrarnas bakgrund eller egenskaper (artikel 2). I lagförslaget stärks kommunernas skyldighet att ställa upp mål för jämlikhet och goda befolkningsrelationer samt vidta åtgärder som stöder dessa och följa upp dem. Syftet är att säkerställa att kommunerna i sin verksamhet också inom den integrationsfrämjande verksamheten strävar efter att minska skillnaderna i jämlikheten och diskriminering.

Enligt konventionen om barnets rättigheter får ett barn som hör till en minoritetsgrupp inte förbjudas att njuta av sin kultur, bekänna och utöva sin religion eller använda sitt språk. Varje person som bor i Finland har också enligt grundlagen rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. I sin planering ska kommunen beakta möjligheterna att stöda bevarandet av det egna språket och den egna kulturen.

Ett barn har rätt att fritt uttrycka sin åsikt om alla frågor som rör barnet och dessa åsikter ska beaktas i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn ska beredas möjlighet att

uttrycka sin åsikt i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet (artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter). Även enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Det finns också bestämmelser om skyldigheten att utreda och beakta en minderårig klients önskemål och åsikt på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter i 10 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). Föreskriften om utredning av barnets åsikt finns i 4 § i förslaget till lag om främjande av integration. Vid genomförandet av lagförslaget bör uppmärksamhet fästas vid att den här rättigheten förverkligas till exempel så att myndigheterna i de olika situationerna under integrationen försäkras sig om att de minderåriga invandrarna har möjlighet att delta och ge sina åsikter om sin eller familjens integrationsplan.

De barn och ungdomar som har kommit till landet utan vårdnadshavare är en särskilt sårbar grupp. Genom att gruppfamiljehemmens juridiska ställning förtydligas som en tjänst under socialvården förstärks lagstiftningsgrunden för verksamheten och förverkligandet av barnets rättigheter. Ändringen stärker en jämlik behandling av de barn som vistas i landet utan vårdnadshavare jämfört med övriga barngrupper som är i en sårbar ställning och som behöver vård dygnet runt. Genom att organiseringen av boendet överförs till socialvården tryggas det att utvärderingen av lösningarna gällande barnets boende görs individuellt och med beaktande av barnets bästa hos välfärdsområdets socialvård. I och med de föreslagna ändringarna görs bedömningen av situationen och servicebehovet för barn som vistas i landet utan vårdnadshavare inom ramen för bedömningen av behovet av tjänster utgående från socialvårdslagen och vid behov också enligt barnskyddslagen. Liksom i nuläget anvisas barnet vid behov till barnskyddet och också i fortsättningen har barnet samma rättigheter till social- och hälsovårdstjänster som den övriga befolkningen. Ett servicebeslut enligt socialvårdslagen fattas gällande familjegrupphemsservicen och barnet har en utsedd socialarbetare. Genom det beslut som fattas om tjänsten förbättras också barnets rätt att söka ändring i förvaltningsbeslutet. I nuläget har närings-, trafik- och miljöcentralen eller kommunen inte varit förpliktad att fatta ett beslut i vilket ändring kan sökas gällande barnets boende, trots att det är fråga om användning av offentlig makt och det ur barnets synvinkel är fråga om en ytterst betydande lösning.

Genom de föreslagna ändringarna får ordnandet av familjeomsorg för barn som vistas i landet utan vårdnadshavare en starkare juridisk grund. Som begrepp har sådan stödd familjeplacering som avses i 27 § i den gällande lagen om främjande av integration förblivit oklar. Det är möjligt att familjevård kommer att användas i större omfattning för de barn som vistas i landet utan vårdnadshavare genom den tydligare lagstiftningsförankringen i socialvårdslagen och familjevårdslagen. Det är sannolikt att kvaliteten på tjänsten och kundsäkerheten förbättras i och med att det finns fastställda principer för bland annat familjevårdarens rättigheter och skyldigheter i familjevårdslagen. I nuläget kan barnet och den familj som svarar för barnets vård, omsorg och fostran ha blivit utan det stöd som skulle ha behövts. Den föreslagna ändringen stärker alltså barnets möjligheter att växa upp i en familj, om det är möjligt att ordna med lämplig familjevård för honom eller henne. I synnerhet för små barn är familjevård en viktig tjänsteform.

När en socialarbetare utses för alla barn som vistas i landet utan vårdnadshavare utgående från bedömningen av grundbehovet stärks ur barnets perspektiv det faktum att alla barn har en utsedd person och instans som svarar för samordningen av servicehelheten och att barnet får de nödvändiga tjänsterna. Detta kan för sin del främja tillgången till stöd vid rätt tidpunkt från social- och hälsovården och på det sättet stärka barnets välfärd.

Välfärdsområdena ansvarar genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd) för underhållet av familjegrupphemmen i stället för kommunerna i nuläget. Genom det aktuella lagförslaget ändras verksamheten till verksamhet enligt socialvårdslagen. I lagstiftningen beaktas samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunen eftersom integrationen av barnet också involverar många viktiga livsområden som faller på kommunen, såsom småbarnspedagogik, utbildning, fritidsaktiviteter och ungdomsväsendet. Genom det arbete som kommunen gör som stöd för integrationen kan barnets rättigheter stärkas inte bara till utbildning men också till vila, lek och rekreation samt konst- och kulturlivet. Genom att betona samarbetet mellan myndigheterna och ett övergripande angreppssätt vid exempelvis utarbetandet av planerna förhindras oklarheter i helhetsbilden över barnets situation, som kan ha negativa effekter för barnets bästa. Vid behandlingen av behovet av stöd behöver barnet inte uträta ärenden hos många olika instanser, vilket ur barnets perspektiv kan vara både förvirrande och frustrerande.

Barnets rättigheter förbättras genom att det blir möjligt att fortsätta ersätta tjänsterna till barn som har kommit utan vårdnadshavare och som fått uppehållstillstånd baserat på internationellt skydd också om barnet har fått finskt medborgarskap. Därmed råkar de myndigheter som organiserar boendet och stödet inte ut för ekonomiska sanktioner, om de för barnet ansöker om medborgarskap, som stärker barnets juridiska ställning. Likaså förbättras situationen för vissa barn och ungdomar som har kommit till landet vid väldigt ung ålder när tidsfristen på tio år avlägsnas för betalningen av ersättningar till välfärdsområdet för de tjänster som barnen får.

Genom lagförslaget om ändring av behandlingen av personuppgifter i invandringsförvaltningen blir det möjligt att föra ett register över företrädare för minderåriga barn som har fått uppehållstillstånd. Registret är likformigt med företrädarregistret i mottagningsskedet. Registret fungerar som stöd för styrningen av, planeringen av och tillsynen över företrädarverksamheten och gör det till exempel möjligt att noggrannare än i nuläget följa upp hur många personer en viss företrädare företräder. Detta stöder barnets bästa, när det är möjligt att följa med att en enskild företrädare inte har för många personer att företräda, vilket kan äventyra en högklassig skötsel av uppgiften. En ansvarig instans, som avses vara närings-, trafik- och miljöcentralen, fastställs för styrningen av, rådgivningen till och tillsynen över företrädarverksamheten för minderåriga som fått uppehållstillstånd. Kvaliteten på företrädarverksamheten och möjligheterna att ingripa i problem förbättras när en myndighet fastställs för uppgiften, vilket främjar barnets bästa.

Det allmänna syftet med förslaget till lag om främjande av integration är att försnabba och effektivisera integrationsprocessen och sysselsättningen för invandrare. Genom att de vuxna invandrarna hittar sysselsättning bättre än i nuläget förbättras också jämlikheten för deras barn och barnens möjligheter att uppleva delaktighet i det finländska samhället. Det faktum att föräldrarna deltar i arbetslivet, inkomsterna ökar och språkkunskaperna förbättras ger dem bättre resurser att stöda barnet. Om syftet med lagförslaget att de som är utanför arbetskraften i högre grad söker sig till utbildning och arbetsmarknaden och barnen mera övergripande än i dag redan tidigt blir delaktiga av småbarnspedagogiken förverkligas, förbättrar detta jämlikheten i samhället för invandrabarnen. I undersökningar har man kunnat konstatera att barnens deltagande i småbarnspedagogiken förbättrar barnens språkinläring och utbildningsval.¹²⁴ Invandrabarnens rätt till småbarnspedagogik bör stärkas, såsom undervisnings- och kulturministeriet samt

¹²⁴ Karila, K. 2016. Påverkande småbarnspedagogik: Lägesöversikt maj 2016. Utbildningsstyrelsen. Rapporter och utredningar 6/2016.

riksdagens justitieombudsmans kansli har konstaterat i sina utlåtanden till lagförslaget. Serviceproducenterna, såsom rådgivningarna och invandrarmyndigheterna, kunde berätta om barnens rätt till småbarnspedagogik. Förutom småbarnspedagogiken spelar också skolan samt social- och hälsovårdstjänsterna en central roll för barnens och ungdomarnas integration, delaktighet och jämlikhet. Det är också möjligt att främja barnens välfärd och integration med en sådan integrationsplan för familjen som föreslås i förslaget till lag om främjande av integration.

Främjandet av integrationen av barn och ungdomar ska också beaktas i kommunens och välfärdsområdets planering samt samordningen av de tjänster i kommunen som främjar integrationen på det sätt som föreskrivs i 4 och 5 kap.

4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Syftet med propositionen är att i enlighet med riksdagens ställningstagande¹²⁵ påskynda och effektivisera integrationsprocessen samt främja sysselsättningen och företagandet bland invandrare.

Konsekvenserna av förslaget till lag om främjande av integration på sysselsättningen och arbetslivet består av flera olika delområden. Den viktigaste ändringen jämfört med nuläget är det integrationsprogram som kommunerna organiserar, som omfattar en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, flerspråkig samhällsorientering, utbildning och tjänster, vägledning och rådgivning, ett sluttest av språkkunskaperna och vägledning till arbetsmarknaden, utbildning eller nödvändiga tjänster. En viktig förändring är också att den primära maximitiden för integrationsplanen förkortas från tre år till två år.

Konsekvenserna påverkas också av arbetskraftsservicereformen och den nordiska arbetskraftsmodellen i och med att tjänsterna för de integrationskunder som registrerat sig som arbetssökande enligt regeringens proposition också i fortsättningen är kopplade till arbetskraftsservicen samt att den nordiska modellen för arbetssökande tillämpas på integrationsplanen. Genom att arbetskraftsservicen kommer att ske på lokal nivå ökar kommunernas incitament att skapa effektiva service- och utbildningsmöjligheter för arbetslösa arbetssökande. Den nordiska arbetskraftsservicemodellen ökar för sin del vägledningen för arbetslösa arbetssökande (inklusive integrationskunderna) och deras skyldigheter att öka arbetssökningen på eget initiativ.

De sysselsättande effekterna av integrationsprogrammet är en samverkan mellan flera åtgärder, vilket betyder att det inte är möjligt att göra några exakta sysselsättningsberäkningar. Detsamma gäller reformerna av vägledning och rådgivning samt bedömningen av behovet av sektorsövergripande kompetens- och integrationstjänster. I den nya lagstiftningen är kommunerna förpliktade att erbjuda invandrare och integrationskunder vägledning och rådgivning oberoende av orsaken till att de kommit till landet och längden på vistelsen. För vissa målgrupper (bland annat kvotflyktingar, offer för människohandel, personer som får utkomststöd annat än tillfälligt) görs i princip alltid en sektorsövergripande bedömning av behovet av tjänster tillsammans med kommunen och välfärdsområdet och för övriga görs den enligt övervägande. Genom att målgruppen för vägledning och rådgivning utvidgas och sektorsövergripande bedömningar görs kommer vägledningen av integrationskunderna till tjänster som de behöver att förbättras. På längre sikt förbättrar detta konsekvenserna av tjänsterna och förkortar utbildnings- och servicevägarna.

¹²⁵ReUB 6/2018 rd EÄ 10/2017 rd.

De nya tjänster som integrationsprogrammet erbjuder *arbetslösa arbetssökande* är flerspråkig samhällsorientering och ett slutttest av språkkunskaperna. I Nyland ordnades det ett pilotprojekt med flerspråkiga orienteringsperioder 2016–2018. De fortsatta vägarna för dem som deltog i orienteringsperioden var relativt likadana som hos den jämförelsegrupp som bestod av liknande personer. Av dem som hade deltagit i basgrupperna var färre sysselsatta efter tre månader än i jämförelsegruppen, men i orienteringsgruppen för dem som snabbt hittar sysselsättning var flera sysselsatta. Det är dock möjligt att resultaten påverkades av hur deltagarna blev utvalda till test- och kontrollgrupperna. Orienteringsperioden ökade avsevärt deltagarnas kunskaper om samhället i både basgruppen och gruppen med personer som snabbt hittar sysselsättning.¹²⁶ Det krävs dock en tillräckligt stor mängd kunder för att genomföra orienteringsperioder, vilket betyder att dessa på ett effektivt sätt endast kan genomföras fortlöpande som närstudier i de kommuner där det finns tillräckligt med integrationskunder. Det är dock möjligt för kommunerna att samarbeta kring organiseringen av integrationstjänster och genomföra orienteringen som undervisning på webben, vilket gör det möjligt att erbjuda flerspråkig samhällsorientering för flera språkgrupper.

Det finns inga forskningsresultat som kan tillämpas på effekterna av ett slutttest, men enligt uppskattning kommer ett slutttest att öka målinriktningen i den språkundervisning som ingår i integrationsprogrammet ur både deltagarens och arrangörens perspektiv. Sluttestet förbättrar också uppföljningen av språkundervisningen hos olika arrangörer. I fortsättningen kan betoningen på utbildningarna för integrationskunderna ligga på sådana utbildningar som enligt uppföljningen är mest effektiva. Det är dock inte möjligt att göra en systematisk mätning av konsekvenserna. Enligt undersökningar har språkundervisning för invandrare en sysselsättande effekt.¹²⁷

Genom integrationsplanerna blir integrationsprogrammet också mera målinriktat. Enligt uppskattning har integrationsplaner och de tjänster som ingår i dem under en uppföljningsperiod på tio år på ett betydande sätt höjt inkomstnivån för dem som har fått planen.¹²⁸ När integrationskundernas målsättningar fastställdes individuellt i de integrationsplaner som grundar sig på den gällande lagen om främjande av integration, ställdes som ett centralt krav på integrationsplanen i förslaget till lag om främjande av integration att den parallellt med de övriga individuella målsättningarna eftersträvar sysselsättning eller företagande. I fortsättningen ska det dessutom i högre grad tas ställning till integrationskundens önskemål, livssituation, kompetens samt arbets- och utbildningshistoria. Enligt uppskattning kommer förändringen att öka målinriktningen och arbetslivsorienteringen i integrationsplanerna, som blir mera behovsbaserade. Målet för personer under 25 år är att avlägga åtminstone en utbildning på andra stadiet. Förändringen beräknas minska sysselsättningen för dessa personer på kort sikt, men eftersom en utbildning inhämtad i

¹²⁶ Lahtinen, K. & Kuusiholma, T. (2018). I början på det egna språket. Pilotprojekt med orienteringsperioder på eget språk för Nylands TE-byrås nya integrationskunder. Projektet Arbete i Finland. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/159023/Omalla%20kielella%cc%88%20alkuun%20pieni.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

¹²⁷ Arendt, J. N. & Bolvig, I. & Foged, M. & Hasager, L., & Peri, G. (2020). Language training and refugees' integration. NBER Working Paper Series 26834. <http://www.nber.org/papers/w26834>.

¹²⁸ Sarvimäki, M. & Hämmäläinen, K. 2016. Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Policies. Journal of Labor Economics. 34(2). s. 479–508. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/683667>.

Finland på längre sikt ökar sysselsättningen beräknas förändringen öka sysselsättningen på längre sikt.

Förändringarna i integrationsprogrammet för *de personer som är utanför arbetskraften* och därigenom också de sysselsättande konsekvenserna är sannolikt större än för arbetslösa arbetssökande. De sysselsättande effekterna uppstår när man bättre än i nuläget lyckas nå dem som är utanför arbetskraften, när en integrationsplan utarbetas med målet sysselsättning eller företagande samt vägledning ges till integrationsprogrammets tjänster. År 2018 fanns det cirka 43 000 vuxna personer med invandrarbakgrund i arbetsför ålder som inte var studerande, skolelever eller pensionärer. Av dessa har uppskattningsvis cirka 11 000 vistats i landet mindre än tre år och de har därmed sannolikt rätt till en integrationsplan.

Enligt den gällande lagen om främjande av integration gjorde kommunerna, ofta kommunens socialväsande, en inledande kartläggning av och integrationsplaner för dem som är utanför arbetskraften. Eftersom den myndighet som svarar för arbetskraftsservicen inte gjorde integrationsplanerna ingick det inte heller något systematiskt sysselsättningsorienterat element i integrationsplanerna. Enligt förslaget till lag om främjande av integration ska kommunerna göra upp integrationsplanerna inom integrationsprogrammet, vilket betyder att också de kunder som är utanför arbetskraften får vägledning om utbildningar och tjänster som främjar sysselsättningen. Enligt lagförslaget ska en integrationsplan utarbetas för samtliga de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i förslaget till lag om främjande av integration, det vill säga till exempel för dem som får internationellt skydd och personer med flyktingbakgrund. Enligt Sarvimäkis och Härmäläinens (2016) undersökning kan man göra bedömningen att en utvidgning av målgruppen för integrationsplanerna och de tjänster som ingår i dem är sysselsättningsförbättrande och förbättrar kvaliteten på anställningsförhållandena.¹²⁹

Enligt förslaget till lag om främjande av integration strävar man utgående från registeruppgifterna efter att systematiskt nå de personer som är utanför arbetskraften. Migrationsverket ska förse kommunerna med information om personer med flyktingbakgrund samt offer för människohandel. Av Folkpensionsanstalten får kommunerna och välfärdsområdena dessutom uppgifter om dem som får utkomststöd annat än tillfälligt eller som får stöd för hemvård av barn och som har rätt till en integrationsplan, vilket betyder att de kan anvisas en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, upprättande av en sektorsövergripande integrationsplan och de tjänster som ingår i den. I nuläget har kommunerna fått den här informationen för den inledande kartläggningen. Under de senaste åren har antalet sådana personer årligen uppgått till cirka 800–900. De integrationskunder som får utkomststöd annat än tillfälligt är skyldiga att delta i utarbetandet av en integrationsplan och delta i de tjänster som avtalats i planen. För vissa av dessa personer har integrationsplaner redan tidigare utarbetats. Tidigare år har kommunerna ansökt om ersättning för cirka 200–400 inledande kartläggningar årligen, men en del av de personer för vilka en inledande kartläggning har gjort har varit minderåriga. De inledande kartläggningarna har gjorts i varierande grad i olika branscher för personer i arbetsför ålder och sysselsättningen har sällan varit den viktigaste prioriteten i de integrationsplaner som utarbetats utgående från den inledande kartläggningen.

¹²⁹ Sarvimäki, M. & Härmäläinen, K. 2016. Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Policies. *Journal of Labor Economics*. 34(2). s. 479–508. <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/683667>.

Bedömningen av behovet av tjänster och utarbetandet av en integrationsplan utgående från den görs i och med lagförslaget för flera personer än tidigare. Kommunerna får årligen information om cirka 1 100 personer som får utkomststöd annat än tillfälligt, cirka 520 personer som får stöd för hemvård av barn samt cirka 200 kunder inom systemet för stöd till offer för människohandel. Strävan är att också genom vägledning och rådgivning vägleda andra personer som är utanför arbetskraften till integrationstjänsterna. Det här ökar övergången från att personen är utanför arbetskraften till arbetskraften och därmed sysselsättningen, eftersom det finns ett starkt samband mellan delaktighet och sysselsättningsgrad.

Eventuella konsekvenser för sysselsättningen framkommer på längre sikt. Sysselsättningsgraden för de personer som har fått en integrationsplan har tidigare år varit cirka 30 procent tre år efter planen och något under 40 procent fem år efter det att planen utarbetades.¹³⁰ Detta kan dock inte anses vara nettoeffekten av integrationstjänsterna eftersom en del av integrationskunderna skulle ha hittat sysselsättning också utan tjänsterna. För dem som är utanför arbetskraften ökar deltagandet i tjänsterna inte nödvändigtvis sysselsättningen lika kraftigt som för arbetslösa arbetssökande eftersom det faktum att personen är utanför arbetskraften kan vara en signal på någon egenskap som påverkar arbetsförmågan eller annars försvårar sysselsättningen eller på en utmanande situation.

Det faktum att integrationsplanens maximitid förkortas från tre till två år påverkar främst hur integrationskunderna går över till användningen av andra tjänster. Det är inte realistiskt att utgå från att språkkunskaperna och den övriga kompetens som inhämtas under det inledande skedet i integrationen på två år utvecklas till samma nivå som det tidigare tog tre år att nå. Kommunerna har på det sätt som beskrivits här ovan genom kommunernas ansvar för organiseringen av arbetskraftsservice och kommunernas finansieringsmodeller (inklusive kommunalskatten) både möjligheter och incitament att erbjuda invandrare tjänster för främjande av sysselsättningen som ligger nära arbetslivet. Syftet är att invandrarnas sysselsättning effektiveras från nuläget genom reformen av arbetskraftsservicen och reformen av lagen om främjande av integration. Kommunerna har också möjlighet att utveckla tjänster som tillgodoser invandrarnas behov av tjänster samt storskaligt samarbeta med exempelvis olika organisationer. I nivån på sysselsättningen efter integrationsplanen kan ingen plötslig påtaglig ökning observeras efter det att integrationsplanen tar slut, som skulle signalera att integrationsutbildningen och -tjänsterna i stor omfattning låser situationen i förhållande till övriga utbildningar och tjänster.

Förkortningen av maximitiden för integrationsplanen kan dessutom öka målmedvetenheten i utbildningsprogrammet. Strävan är att allt flera integrationskunder snabbt ska hitta sysselsättning. Maximitiden för integrationstjänster i de övriga nordiska länderna är kortare än i den nuvarande finska lagstiftningen. I Sverige ökade dock integrationskundernas inkomster med 150 procent jämfört med jämförelsegruppen när maximitiden för integrationsplanen förkortades samtidigt som finansieringen ökade, de ekonomiska incitamenten och integrationstjänsterna

¹³⁰ Shemeikka, R. & Schmidt-Thome, K. & Harkko, J. & Paavola, M. & Raunio, M. & Alanko, L. & Björk, A. & Ket-tu-nen, P. & Kouvonen, A. & Pitkänen, S. & Ramadan, F. & Varjonen, S. & Vuorento, M.: Utbildnings- och sysselsättningsvägar för invandrare. Publikationsserie över regeringens utrednings- och forskningsverksamhet 2021:2.

koncentrerades till centralförvaltningen.¹³¹ Det var dock fråga om samverkan mellan åtgärderna, vilket betyder att man inte kunde göra en bedömning av hur förkortningen av maximitiden för integrationsplanen påverkade inkomstökningen.

4.2.3.5 Konsekvenser för förverkligandet av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Detta förslag har konsekvenser för hur de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna förverkligas. Utgångspunkten för förslaget till lag om främjande av integration är trygghet av faktisk jämlikhet för invandrare. Med detta avses jämlikhet, som förverkligas för slutresultatens del oberoende av olika utgångslägen och möjligheter. Målsättningarna för de tjänster och åtgärder som föreskrivs i förslaget till lag om främjande av integration är att minska sysselsättnings-, delaktighets-, välfärds- och hälsoklyftan mellan invandrare och majoritetsbefolkningen. Detta eftersträvas genom stöd till invandrarna i samhället samt inläring av de språkkunskaper och andra egenskaper som behövs i arbetslivet samt genom att främja mottagligheten i samhället och goda befolkningsrelationer och genom att minska diskrimineringen av invandrare.

När tillgången till vägledning och rådgivning förbättras för dem som av olika orsaker flyttat till Finland oberoende av orsaken till invandringen, livssituationen eller hur länge personen har bott i landet ökar jämlikheten mellan invandrare som flyttat till landet. Även det att lagförslaget ökar kontakterna till de invandrare som är utanför arbetskraften, såsom kvotflyktingar som får internationellt skydd, föräldrar som vårdar sina barn i hemmet samt offer för människohandel, för att få dem att delta i tjänsterna främjar jämlikheten och jämställdheten.

Förslaget har många konsekvenser för invandrarnas sysselsättning, vilka har beskrivits i kapitel 4.2.3.4 Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet. Ändringarna i integrationsprogrammet för dem som är utanför arbetskraften uppstår genom att de som är utanför arbetskraften nås bättre, en integrationsplan med syftet att hitta sysselsättning eller bli företagare utarbetas samt genom tjänster med vägledning till utbildningsprogrammets tjänster. Detta främjar jämlikheten (6 § i grundlagen), de kulturella rättigheterna (16 § i grundlagen), rätten till arbete (18 § i grundlagen) samt rätten till social trygghet (19 § i grundlagen)

Personer som är i en sårbar ställning

Genom lagförslaget förbättras tjänsterna för flera personer i en sårbar ställning. Organiseringen av boendet och stödet till barn och unga som har kommit utan vårdnadshavare utvecklas. Enligt förslaget till lag om främjande av integration och förslaget till ändring av socialvårdslagen blir minderårigas boende i familjegrupper socialvård. Den föreslagna lösningen tryggar bättre än i nuläget jämlikheten mellan barn och ungdomar i enlighet med 6 § i grundlagen. Omvårdnaden, omsorgen och fostran är systematiska socialvårdstjänster som stärker barnens och ungdomarnas rättigheter till social trygghet enligt 19 § i grundlagen och också erbjuder dem möjligast goda förutsättningar för tillväxt och utveckling samt sådant särskilt skydd och stöd som de behöver

¹³¹ Qi, H. & Nahikari, I. & Emilsson, H. & Bevelander, P. (2021). Integration policy and refugees' economic performance: Evidence from Sweden's 2010 reform of the introduction programme. *International Migration*. 2021; 00:1–17. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imig.12813>.

(FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991, konventionen om barnets rättigheter, artikel 20). Detta är en förbättring jämfört med nuläget, där barn och unga inte på ett jämlikt sätt har kunnat bli kunder hos socialvården.¹³² Inom socialvården är omvårdnad, omsorg och fostran också bättre än tidigare en del av social- och hälsovårdstjänsterna och det är också möjligt att utnyttja sakkunskapen inom välfärdsområdets social- och hälsovård i större omfattning och friktionsfritt.

Den föreslagna ändringen betyder dessutom att det rättsskydd som avses i 21 § i grundlagen stärks för de barn och ungdomar som vistas i landet utan vårdnadshavare. Enligt de föreslagna ändringarna har barn och unga rätt att få ett överklagbart beslut gällande lösningarna för boendet. Genom den föreslagna ändringen kommer de i en jämlik situation med övriga kundgrupper som är i en utsatt ställning. När beslut fattas om boendet och övrigt stöd krävs det enligt förslaget dessutom att barnets individuella situation beaktas. I och med övergången till lagstiftningen om socialvården kommer barnens och ungdomarnas ställning och rättigheter också att tryggas av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), som avser att främja fokus på kunden och förtroligheten i kundförhållandet samt kundens rätt att få bra service och behandling inom socialvården. Den nämnda lagen stärker i synnerhet också de minderårigas ställning eftersom den bland annat kräver att en minderårigs åsikt ska utredas och beaktas. Därmed tryggas också barnens och ungdomarnas rätt att få säga sin åsikt (artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter) allt bättre. Med den föreslagna lösningen kan man som helhet anse att barnets bästa (artikel 3 i konventionen om barnets rättigheter) förverkligas, i och med att kvaliteten på och jämlikheten i omvårdnaden, omsorgen och fostran säkerställs samt barnets individuella behov och rättsskydd beaktas.

Även barnens och ungdomarnas privatliv samt det skydd av personuppgifter som avses i 10 § i grundlagen (även artikel 16 i konventionen om barnets rättigheter) tryggas genom den föreslagna lösningen eftersom hanteringen av socialvårdens kunduppgifter tryggas inte bara av dataskyddslagstiftningen utan också av lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (784/2021). Ett barn ska ha tillgång till för barnets ålder lämplig information (artikel 17 i Konventionen om barnets rättigheter). Enligt den gällande lagstiftningen är förpliktelserna för produktion av tjänster och arbetet med dokumentation av kundens situation inom familjegrupphemmens verksamhet inte lika starka som de kommer att vara under socialvården genom de föreslagna ändringarna. Barnets rätt att få uppgifter om sin egen situation stärks i och med att Kanta-tjänsterna tas i bruk inom socialvården. Arkivet med socialvårdens kunduppgifter i Kanta-tjänsterna är en riksomfattande tjänst där alla elektroniska kunduppgifter som uppstår inom socialvården lagras. Socialvårdens uppgifter blir tillgängliga för kunden i Mina Kanta-sidor. Ändringarna i socialvården träder i kraft stegvis under de övergångsperioder som fastställts i lagen.

Det föreslås inga ändringar i lagstiftningen gällande de begränsningsåtgärder som används i familjegrupphemmen. Enligt den gällande lagstiftningen tillämpas i familjegrupphemmen på omhändertagande av ämnen och föremål och granskning av utrymmen som klienten förfogar över vad som föreskrivs i 60–62 § och 63 § 1–3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. I

¹³² Till exempel Centralförbundet för Barnskydds webbpublikation 6/2019, Taina Martiskainen och Virve Toivonen: Vägen till integration. Rättigheter, behov och tjänster för barn som anlänt utan vårdnadshavare, s. 42–44.

enlighet med förslaget ska tillämpningen av den nämnda lagen fortsätta också under socialvårdslagstiftningen tills social- och hälsovårdsministeriet har hunnit bereda en reform av lagstiftningen om självbestämmanderätten för kunder och patienter inom social- och hälsovården (SHM081:00/2021). Det är motiverat att granska åtgärderna med begränsningar för barnen som helhet för alla barngrupper inom ramen för den här reformen. På detta sätt är det möjligt att främja en jämlik behandling av de barn som vistas i landet utan vårdnadshavare med övriga kundgrupper som är i utsatt ställning. Det är också motiverat att tillämpningen av den gällande lagstiftningen fortsätter tills den nya lagstiftningen träder i kraft. På detta sätt kan man försäkra sig om att lagstiftningen om familjegrupphemmens verksamhet på ett tillräckligt sätt definierar verksamheten. Likaså kan man försäkra sig om att man har nytta av de nuvarande begränsningsåtgärderna i situationer där det finns ett faktiskt behov av åtgärderna för att skydda ett barn eller de övriga barnen eller vuxna på enheten eller enhetens egendom.

Ersättningssystemet enligt förslaget till lag om främjande av integration utvecklas så att medborgarskap inte längre är ett hinder för utbetalning av ersättning för organisering av tjänster för minderåriga barn och ungdomar som har kommit till landet utan vårdnadshavare. Andringen kan öka antalet ansökningar om medborgarskap och främja beständigheten och tryggheten i barnens och ungdomarnas liv.

Offren för människohandel är brottsoffer för vilka integrationen har kunnat förhindras eller bli långsammare till följd av brottet. Avvikande från de övriga invandrarna har de enligt 15 § i lagförslaget rätt till en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och därigenom till en integrationsplan och -utbildning även om det är över tre år sedan personen anlände till landet. Kommunen och välfärdsområdet är skyldiga att göra en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för offer för människohandel. Genom att den här nya gruppen av personer som är i en särskilt sårbar ställning inkluderas i lagförslaget förbättras gruppens sociala grundläggande rättigheter samtidigt som den aktuella gruppens grundläggande rättigheter till personlig frihet, integritet och trygghet, som föreskrivs i 7 § i grundlagen tryggas.

Syftet är att förhindra de potentiellt negativa konsekvenserna för de sårbara grupperna av att den maximala integrationsperioden förkortas genom att också i fortsättningen göra det möjligt att förlänga maximitiden för integrationsplanen, förbättra inkluderingen av invandrarna i integrationstjänsterna samt genom att stärka beaktandet av invandrarnas behov i det allmänna servicesystemet efter maximitiden för integrationsplanen.

Goda relationer mellan befolkningsgrupper

Ett syfte med lagen är att främja goda befolkningsrelationer och samhällets mottaglighet. Enligt den gemensamma integrationspolitiken för Europeiska unionen är integration en dynamisk dubbelriktad interaktionsprocess, som också kräver förbindelser av den mottagande gemenskapen. Enligt undersökningar försvårar den diskriminering som invandrarna stöter på deras ställning i arbetslivet och försvagar samhällets förbindelser och minskar interaktionen mellan olika grupper. Det behövs därför utöver de åtgärder som gäller invandrarna också allmänna åtgärder som främjar samhällets mottaglighet och goda befolkningsrelationer. Enligt förslaget till lag om främjande av integration ska kommunen vid planeringen av främjande av integration ställa upp mål också för delaktighet, jämlikhet och jämställdhet samt möjligheterna att upprätthålla det egna språket och främjande av goda befolkningsrelationer samt fastställa de åtgärder som stöder dessa målsättningar. Om servicebehovet hos de invandrare som förekommer i kommunen det

kräver ska kommunen också tillsätta en sektorsövergripande arbetsgrupp på lokal nivå för att planera och utveckla främjande av invandring och integration samt goda befolkningsrelationer. Främjande av goda befolkningsrelationer ingår också i arbets- och näringsministeriets riksomfattande samordningsuppgifter. Även närings-, trafik- och miljöcentralerna har i uppdrag att främja goda befolkningsrelationer och dialog mellan kulturerna. Befolkningsrelationerna inkluderar växelverkan mellan grupper, delaktighet, känsla av trygghet och attityder. Det här betyder att de nämnda myndigheterna också ska sträva efter att minska den diskriminering och rasism som invandrarna möter i arbetslivet och det övriga livet, vilket betyder att allas rätt till personlig frihet, integritet och trygghet (7 § i grundlagen) stärks.

En dialog som förs ur olika perspektiv och gemensamma träffar utvidgar åsikterna hos olika aktörer och hjälper också till att godkänna mångfalden och därmed främja goda befolkningsrelationer i kommunen och området. Genom att förståelsen för olika aktörers åsikter ökar har också de aktörer som främjar integration lättare att förbättra sin kompetens och yrkeskunskap. Genom samarbetet med organisationerna stärks också invandrarnas egen delaktighet i planeringen och utvecklingen av integrationen på lokal och regional nivå.

Utmaningen med utvärderingen av effekterna av samarbetet mellan olika aktörer av det här slaget i främjandet av goda befolkningsrelationer är att påvisa effekterna. Det är svårt att göra en separat utvärdering av effekterna av förändringarna i och inom verksamheten och effekterna uppstår ofta indirekt eller så blir de synliga först på längre sikt. För integrationens del följs situationen med samarbete mellan olika aktörer upp med en partnerskapsbarometer som genomförs vartannat år i partnerskapsprogrammet.

Konsekvenser för språk och kultur

Enligt undersökningar påverkas integrationen positivt av möjligheten att bevara sitt språk och sin kultur.¹³³ Bland annat de som talar estniska, ryska och somaliska och har bosatt sig i Finland betonar modersmålets betydelse för identiteten.¹³⁴ Enligt lagförslaget ska kommunen vid planeringen av främjandet av integration också skapa möjligheter att upprätthålla det egna språket och kulturen samt målsättningarna för främjande av goda befolkningsrelationer och definiera de åtgärder som stöder målsättningarna. Av utredningen kring kommunernas nuvarande planeringshandlingar, det vill säga integrationsprogrammen,¹³⁵ framgår det att kommunerna främst har genomfört den här målsättningen genom att stöda organisationernas arbete.

Genom den nya flerspråkiga samhällsorienteringen ökar kommunens tjänster på eget språk. Genom att samhällskunskap ges på invandrarens eget språk eller ett språk som han eller hon behärskar väl inom ramen för den nya flerspråkiga samhällsorienteringen förbättras invandrarnas möjligheter att känna sig delaktiga och främjas integrationsprocessen jämfört med nuläget, där undervisningen i samhällskunskaper sker på finska eller svenska.

¹³³ Till exempel Larja, Alice (2017): Var tredje ung med utländsk bakgrund identifierar sig både som finländare och med sitt bakgrundsland. Statistikcentralen, Uppgifter och trender.

¹³⁴ Pitkänen, Ville & Westinen, Jussi & Saukkonen, Pasi (2019): Samaa vai eri maata? Tutkimus viiden kieliryhmän arvoista ja asenteista Suomessa. Helsingfors, e2.

¹³⁵ Koskimies, Laura och Kettunen, Pekka (2022): Utredning om kommunala integrationsprogram. Arbets- och näringsministeriet.

4.2.3.6 Konsekvenser för informationssamhället

I förslaget till lag om främjande av integration föreslås det en bestämmelse om ett nytt riksomfattande kundinformationssystem för integration och ett tillhörande datalager. I 9 kap. i propositionen föreslås det bestämmelser om att kommunerna är skyldiga att använda det nationella kundinformationssystemet för främjandet av integration. I 9 kap. finns det dessutom bestämmelser om användningsändamålet för handlingar, de uppgifter som behandlas och lagras i den nationella informationsresursen, avlägsnandet av uppgifter och arkivering, personuppgiftsansvariga samt användarrättigheter och beviljande, avlägsnande och ändring av dem.

Förslaget har konsekvenser för kommunernas informationshantering. I fortsättningen erbjuder staten kommunerna informationssystemstjänster och bygger upp den riksomfattande informationshanteringen för främjande av integration och informationsutbytet mellan aktörerna. Med den nya lösningen harmoniseras informationsförvaltningen hos kommunerna och de övriga aktörerna som deltar i främjandet av integration samt främjas samordningen av information och informationsutbytet. I egenskap av administratör för de nationella informationssystemstjänsterna ansvarar utvecklings- och förvaltningscentret för de tekniska specifikationerna för den informationsresurs och det kundinformationssystem som ingår i informationssystemstjänsterna. I enlighet med 22 § 3 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen definierar utvecklings- och förvaltningscentret beskrivningen av informationsstrukturen för den information som överförs via det tekniska gränssnittet och uppdaterar denna.

Lagförslaget främjar digitalisering och ett smidigt informationsflöde mellan myndigheterna i enlighet med grunderna i EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Bestämmelserna om ett nytt informationssystem och datalager i förslaget återspeglar positivt ur informationssamhällsperspektiv data- och kommunikationstekniska investeringar, serviceutbud samt kvaliteten på och tillgängligheten till tjänster. I det föreslagna 9 kap. finns det dessutom noggrannare bestämmelser än i den gällande lagen om främjande av integration om rätten att få uppgifter enligt användningsändamål i anknytning till främjande av integration. I 12 kap. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning finns närmare bedömningar av hur rätten att få information överensstämmer med grundlagen.

Enligt artikel 35.1 i dataskyddsförordningen ska "om en typ av behandling, särskilt med användning av ny teknik och med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål, sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter den personuppgiftsansvarige före behandlingen utföra en bedömning av den planerade behandlingens konsekvenser för skyddet av personuppgifter."

Enligt utlåtandet av dataskyddsombudsmannens byrå¹³⁶ krävs det en konsekvensbedömning särskilt i de situationer där a) en systematisk och övergripande bedömning av en fysisk persons personliga egenskaper, som grundar sig på automatiserad behandling, såsom profilering och leder till beslut som har rättsverkningar på den fysiska personen eller som på motsvarande sätt i hög grad påverkar den fysiska personen, eller b) en omfattande behandling av de särskilda

¹³⁶ Sakkunnigutlåtande till riksdagens grundlagsutskott om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP HE 62/2018 rd). Överinspektör Mia Murtomäki, dataombudsmannens byrå. Sakkunnigutlåtande 5.11.2018. Dnr 7585/93/2018.

kategorier av personer som avses i artikel 9.1. Riskerna är kopplade inte bara till de särskilda kategorierna av personuppgifter utan också till hanteringen av personuppgifter som gäller ett stort antal registrerade. Eftersom informationssystemet har ett stort antal användare och användarrättigheter beviljas dem finns det också en hög risk förknippad med användarrättigheterna. Ett loggdatasystem kopplat till övervakningen av användningen är en väsentlig skyddsåtgärd för övervakningen av att informationssystemet används på lagligt sätt. Exempel på skyddsåtgärder är: 1) Loggdatasystem och annan övervakning av användningen, 2) Villkor för användningen som styr användningen av uppgifterna, 3) Regelbundna auditeringar som genomförs av externa aktörer och 4) Rapporteringsskyldigheter till tillsynsmyndigheterna.

I det skede då de tekniska planerna och användningsmodellerna preciseras är det skäl att göra en bedömning av dataskyddseffekterna av kundinformationssystemet och datalagret för integration i enlighet med dataskyddsförordningen. En riskbedömning utförd av en extern aktör hjälper kommunerna och Utvecklings- och förvaltningscentret att reagera på de risker som är förknippade med informationssystemen. Konsekvensbedömningen av dataskyddet täcker de planerade åtgärderna för att ingripa i riskerna, inklusive skydds- och säkerhetsåtgärder och mekanismer med vilka personuppgiftsskyddet tryggas. I konsekvensbedömningen av dataskyddet görs dessutom en bedömning av ansvarsfördelningen mellan organisationerna och styrningsförhållanden samt vilka uppgifter de personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträdena i praktiken har.

En utvärdering av dataskyddskonsekvenserna görs innan systemen tar i bruk. Det har redan innan utvecklingen av informationssystemet inleds gjorts en bedömning att det är hög risk i behandlingen av personuppgifter i det kundinformationssystem och datalager som utvecklas. I princip är risken dock inte högre än i nuläget där kommunerna behandlar kundinformationen i sina system och där organisationerna byter kunduppgifter vid träffar, per telefon, per mejl eller genom att kunden förmedlar dem. Det finns också risker för fel i behandlingen av personuppgifter vid inlärnigen av användningen av nya system. Genom att reservera resurser för introduktion om kundinformationssystemet och datalagret för integration för användarna hos Utvecklings- och förvaltningscentret har beredskap för dessa risker byggts upp.

Ett sakkunnigutlåtande av dataskyddsombudsmannens byrå fäste uppmärksamhet vid användarrättigheterna till kundinformationssystemet och datalagret i lagstiftningen om offentliga arbetskrafts- och företagstjänster. Enligt utlåtandet är det skäl att i fortsättningen fästa uppmärksamhet i synnerhet vid den då föreslagna ändringen i beviljandet av användarrättigheter till utomstående instanser, det vill säga serviceproducenterna (13 kap. 5 § Beviljande av användarrättigheter och överlåtelse av sekretessbelagda uppgifter i vissa situationer i den dåvarande propositionen till lag om offentlig arbetskrafts- och företagsservice). Enligt utlåtandet ska man på ett tillräckligt sätt säkerställa korrekt säkerhet och skydd vid behandlingen av de registrerades personuppgifter också genom övervakning av användningen, trots att det i systemet har föreslagits att skyddsåtgärderna och tjänstemannaansvaret (straffrättsligt ansvar) ska gälla också användarna och den instans som beviljar användarrättigheterna är skyldig att upprätthålla uppgifterna om giltiga användarrättigheter.

Enligt förslaget till lag om främjande av integration beviljar kommunen användarrättigheter till de riksomfattande informationssystemtjänsterna för sina anställda samt för personer som är anställda av en utomstående aktör beträffande tjänst som den anskaffar. Kommunen beviljar användarrättigheter för personer som är anställda av välfärdsområdet och som deltar i en sektor-

sövergripande inledande kartläggning enligt 15 § eller i utarbetandet, översynen eller revideringen av en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 §. Närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (härefter utvecklings- och förvaltningscentret) beviljar användarrättigheter för sina anställda eller för personer som är anställda hos arbets- och näringsministeriet och närings-, trafik- och miljöcentralerna. Dessutom beviljar utvecklings- och förvaltningscentret användarrättigheter för personer som är anställda av en utomstående aktör då det gäller uppdrag som gjorts eller tjänst som anskaffats av Utvecklings- och förvaltningscentret] eller arbets- och näringsministeriet.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan användarrättigheter beviljas till en person som

- 1) är anställd av en aktör som utför separat utvärdering, granskning eller utredning antingen på uppdrag av arbets- och näringsministeriet eller utvecklings- och förvaltningscentret och som sköter en utvärderings-, gransknings- eller utredningsuppgift,
- 2) är anställd av en aktör som utför utvecklings- och serviceuppgifter rörande informationssystemtjänsterna på uppdrag av utvecklings- och förvaltningscentret och sköter sådana utvecklings- eller serviceuppgifter,
- 3) är anställd av en producent av integrationsfrämjande tjänster och sköter uppgifter som gäller integrationsfrämjande.

Även externa serviceproducenter har sekretessplikt.

Den instans som beviljar användarrättigheterna ska dessutom vara skyldig att upprätthålla uppgifterna om de användarrättigheter som är i kraft. Enligt förslaget ska utvecklings- och förvaltningscentret utan dröjsmål meddela kommunen om avvikelser i logginformationen rörande användarrättigheterna som den observerar. Kommunen ska utan dröjsmål reda ut vad de observerade avvikelserna beror på och vidta de åtgärder som behövs om avvikelserna är en följd av missbruk av användarrättigheter. I lagförslaget finns det också bestämmelser om ändring och upphävande av användarrättigheter på grund av oegentligheter.

Enligt lagförslaget kräver användningen av det kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna en personlig användarrättighet. Bestämmelser om administration av användarrättigheter för informationssystem och insamling av logginformation finns i 16 och 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). I kundinformationssystemet för integration kommer enlogg, som registrerar tjänstemannens sökningar att inkluderas.

Det finns dessutom bestämmelser om rätten att få uppgifter i 94 § i förslaget till lag om främjande av integration. Enligt den paragrafen har en offentlig eller privat läroanstalt eller annan tjänsteproducent som producerar sådana tjänster som avses i 2 kap. och till vilken en integrationskund eller invandrare vägleds som kund i enlighet med integrationsplanen rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få följande i lagen uppräknade uppgifter av kommunen och föregående tjänsteproducenter för utförandet av de uppgifter som avses i 2 kap.

Det är möjligt att inom ramen för den rätt att få uppgifter som ska föreskrivas i lagen utnyttja olika system för informationsutbytet mellan myndigheterna och serviceproducenterna, såsom det nationella kundinformationssystemet för integration eller Koulutusportti-systemet.

Den allmänna dataskyddsförordningen tillämpas på behandlingen av de för skötsel av uppgifterna nödvändiga personuppgifterna. Förutsatt att det nationella spelrummet inte används finns det därmed inget behov att separat föreskriva om skydd av personuppgifter. Bestämmelsen som begränsar den registrerades rätt att begränsa behandlingen av sina personuppgifter grundar sig på ett sådant spelrum. En sådan begränsning är möjlig med stöd av och inom den nationella valfrihet som definieras i artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen. Med avseende på skyddet av personuppgifter är det relevant att, trots att en användarrättighet till systemet för främjande av integration kan beviljas också till en extern person, detta kräver att personen endast får behandla sådana uppgifter som avses i 73 § som är nödvändiga för skötseln av personens uppgifter och endast på det sätt som det är nödvändigt för skötsel av personens uppgifter. Endast en sådan person som har fått användarrättigheterna får, trots sekretessbestämmelserna, hämta och använda uppgifter lagrade i kundinformationssystemet, om det är nödvändigt för kundbetjäningen, utredning eller avgörande av ett pågående ärende, genomförande av tillsyns-, utvecklings- eller uppföljningsuppgifter eller skötsel av ett uppdrag. Begränsningen av användarrättigheterna stärker skyddet av personuppgifterna.

Förslaget till lag om främjande av integration har dessutom indirekta konsekvenser för informationssamhället. De elektroniska tjänsterna spelar en väsentlig roll i samtliga tjänster som det finländska samhället erbjuder och detta gäller också för de tjänster som främjar integrationen. För invandrarnas del ska tillgången till fullskaligt utnyttjande av elektroniska tjänster och utbildning säkras med ett tillräckligt omfattande språkutbud, visuell tydlighet och klarspråk. Samtidigt bör man beakta att en del av dem som integreras i synnerhet i det inledande skedet av invandringen behöver stöd och individuell hjälp med användningen av elektroniska tjänster. Vissa invandrare klarar inte alls av att använda elektroniska tjänster och behöver också i fortsättningen långsiktig och individuell vägledning, stöd och rådgivning. Förslaget till lag om främjande av integration innehåller bestämmelser om vägledning och rådgivning med låg tröskel samt vägledning och rådgivning under utbildningsprogrammet, som också kan användas för att stöda invandrarnas användning av elektroniska tjänster i den utsträckning detta stöd inte är en socialvårdstjänst.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Målgruppen för integrationslagen

Enligt den gällande integrationslagen tillämpas lagen på invandrare som har uppehållstillstånd, uppehållskort eller uppehållsrätt i enlighet med utlänningslagen. Detta har medfört utmaningar för enskilda personer med invandrarbakgrund, eftersom en invandrare med medborgarskap inte har rätt till tjänster enligt integrationslagen. I beredningen ansågs det dock i princip inte nödvändigt att ändra tillämpningsområdet för lagen. Servicebehovet hos enskilda personer med till exempel dubbelt medborgarskap kan också tillgodoses genom tjänster i det allmänna service-systemet. Förslaget till integrationslag inkluderar dock två undantag. För det första är minderåriga ensamkommande barn och unga som beviljas medborgarskap ändå berättigade till tjänster enligt 3 kap. i lagförslaget och myndigheten till ersättningar från staten för de kostnader som uppkommer av dessa tjänster. För det andra betalas ersättningar i fråga om offer för människohandel också för finska medborgare. De här två specialgrupperna är marginella och de föreslagna bestämmelserna garanterar likabehandling och tjänster för dem oberoende av medborgarskap.

I förslaget till integrationslag föreskrivs också om andra målgrupper. Anvisandet till kommuner och flera av ersättningarna från staten hänför sig till personens ställning enligt lagförslaget 2 § 3 eller 4 mom., det vill säga till exempel som person som får internationellt skydd eller dennes familjemedlem. Till dessa delar motsvarar regleringen den gällande integrationslagen. Dessa grupper har ett särskilt behov av kommunplatser och tjänsterna för dem kan orsaka kommunerna och välfärdsområdena större kostnader än till exempel den arbets- och studierelaterade invandringen, varför regleringen fortsättningsvis kan betraktas som motiverad. Av resursskäl är det inte heller möjligt att bredda kretsen för ersättningar.

I förslaget till integrationslag framförs en betydande utvidgning av den målgrupp för vilken kommunen alltid ska upprätta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, eller kommunen och välfärdsområdet tillsammans en sektorsövergripande version av bedömningen. Enligt den gällande integrationslagen görs den inledande kartläggningen som motsvarar bedömningen för invandrare som registrerat sig som arbetslösa arbetssökande eller som annat än tillfälligt får utkomststöd. Den inledande kartläggningen har också kunnat göras för andra invandrare som anses vara i behov av det.

Enligt förslaget till integrationslag ska bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för de två ovannämnda grupperna göras i grundform eller sektorsövergripande för personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom., offer för människohandel, minderåriga ensamkommande samt personer som får stöd för hemvård av barn. I beredningen valdes som målgrupper utöver de nuvarande också särskilt utsatta grupper och grupper utanför arbetskraften, vilka i synnerhet bedöms behöva integrationstjänster. Även andra invandrargrupper övervägdes som särskilda målgrupper för bedömningen. Möjligheterna begränsas av bristen på registerbaserade lösningar i samband med erhållandet av personuppgifter samt de tillgängliga resurserna. Kommunen kan inte bedöma kompetensen och behovet av integrationstjänster hos alla invandrare på grund av att de tillgängliga resurserna är begränsade, och därför strävar man efter att rikta tjänsterna till dem som behöver dem mest. De som invandrat för att arbeta eller studera i Finland kan anses vara delvis integrerade i samhället och har tillgång till tjänster även via det allmänna servicesystemet.

Kommunen ska dock också göra en bedömning för andra invandrare som anses vara i behov av det. Detta kan även syfta till makar, personer som invandrat för att arbeta eller studera och andra invandrargrupper. Bedömningen och integrationsplanen har inte begränsats så att de ligger utom räckhåll för dem. Lagförslaget syftar också till att stärka behovsbaseringen och bredda den målgrupp som nås genom ny kontakt enligt 9 § samt väglednings- och rådgivningstjänster med lägre tröskel än tidigare.

Enligt regeringsprogrammet ska det utarbetas en lag om hjälp till offer för människohandel. Den separata lagen bereddes sektorsövergripande i en arbetsgrupp som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet den 1 juni 2020 (projekt nummer STM054:00/2020). Under beredningen utreddes bland annat möjligheten att upphäva integrationslagens bestämmelser om ersättningen av kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel, och i stället i fortsättningen reglera den i en separat lag om hjälp till offer för människohandel. Då skulle ersättningsystemet till skillnad från nuläget inte vara bundet till en klientrelation i hjälpsystemet för offer för människohandel.

I januari 2022 fattades dock beslutet att inte bereda en separat lag under innevarande regeringsperiod utan att ålägga inrikesministeriet att bereda ändringar som försvagar sambandet mellan

hjälp till offret och brottsprocessen i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Social- och hälsovårdsministeriet utreder ändringsbehoven inom sitt eget förvaltningsområde och dessutom utreds möjligheten att tydliggöra ersättningssystemet enligt den gällande integrationslagen. Därför innehåller förslaget till integrationslag fortfarande bestämmelser även om ersättningar i fråga om offer för människohandel, och tillämpningsområdet för lagen preciseras till att omfatta även sådana offer för människohandel som har finskt medborgarskap. Dessutom lyfter lagförslaget fram offer för människohandel som en målgrupp för integrationen för vilken en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan alltid ska upprättas.

5.1.2 Integrationsplanens giltighetstid och föräldrar som vårdar barn hemma

Enligt den gällande integrationslagen är den maximala giltighetstiden för integrationsplanen tre år. Planen kan förlängas på basis av behov av särskilt stöd eller för en period som motsvarar avbrott på grund av till exempel skada, sjukdom eller föräldraledighet. Riksdagen har förutsatt att integrationsplanens varaktighet förkortas till ett år.¹³⁷ I statsrådets redogörelse till riksdagen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet föreslogs att den maximala giltighetstiden för integrationsplanen ändras till två år, och förslaget till integrationslag har beretts i enlighet med detta. I enlighet med riksdagens förutsättningar eftersträvas också snabbare integration genom att nå invandrarna och hänvisa dem till integrationstjänster så snart som möjligt efter att de anlänt. Grunderna för förlängning av integrationsplanen har bedömts i beredningsprocessen. Enligt lagförslaget bevaras de oförändrade, med terminologisk hänsyn till familjeledighetsreformen.

Under beredningen utreddes också möjligheten att ta in vårdledighet som en förlängningsgrund. Detta skulle dock strida mot målet att effektivisera integrationen och de facto fördröja inledandet av integrationen för både den vårdlediga föräldern och barnet som föräldern vårdar hemma. Dessutom skulle vårdledighet som förlängningsgrund kunna ha oönskade följder med tanke på barnets deltagande i småbarnspedagogiken. Beslutet i beredningen blev att föreslå att föräldrar som får stöd för hemvård ska försöka nås med hjälp av register och att kommunen ska upprätta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan för dem. En ny grundad anledning till förlängning är om personen deltagit på deltid i integrationsplanen under perioden med stöd för hemvård av barn. Detta avses uppmuntra till deltagande i integrationsplanen i ett så tidigt skede som möjligt. Kommunen ska erbjuda dessa föräldrar lämpliga tjänster och utveckla till exempel de utbildningar som de kan delta i medan de får stöd för hemvård av barn.

Dessutom är målet att, trots den förkortade maximala giltighetstiden för integrationsplanen, säkerställa att invandrarernas möjligheter att utveckla sig själva inte försvagas. Detta presenteras närmare i avsnitt 5.1.3.

Enligt den gällande integrationslagen och lagförslaget ska integrationsplanen upprättas senast inom tre år från det att personen fått uppehållstillstånd. Under beredningen utreddes också alternativet att i integrationsplanen ta in en individuell rättighet av engångsnatur oberoende av hur länge personen vistats i landet. Detta alternativ motiverades med att till exempel en förälder som vårdar sina barn hemma då inte förlorar sin rätt till integrationsplanen om han eller hon inte

¹³⁷ ReUB 6/2018 rd – EÄ 10/2017 rd

söker sig till eller inte kan delta i integrationstjänster genast under de första åren efter invandringen. Det konstaterades dock strida mot målet om att effektivisera och snabba upp integrationsfrämjandet och de facto kunna fördröja inledandet av integrationen betydligt. I lagförslaget strävade man efter att på andra sätt säkerställa att integrationstjänster som passar livssituationen är tillgängliga i större utsträckning än tidigare redan i integrationens inledningsfas och att behoven av integrationsfrämjande också vid behov kan bemötas efter att integrationsplanens giltighetstid gått ut.

5.1.3 Utveckling av invandrarnas kompetens

I den gällande integrationslagen föreskrivs om stöd för frivilliga studier med arbetslöshetsförmån. Beredningen utgick från riktlinjerna i statsrådets redogörelse enligt vilka invandrarnas möjligheter att utveckla sig själva inte får försvagas även om den maximala giltighetstiden för integrationsplanen förkortas. I samband med detta bedömdes olika sätt att åtminstone bevara den nuvarande nivån. I förslaget till integrationslag framförs att förutsättningarna för stöd för frivilliga studier ska ändras.

För integrationskunder över 25 år föreslås möjlighet att utan avbrott fortsätta de frivilliga studier som överenskommit i integrationsplanen och som stöds med arbetslöshetsförmån, även om giltighetstiden för planen går ut. I dessa fall avslutas invandrarens integrationsplan och en sysselsättningsplan upprättas för honom eller henne. Syftet är att förbättra integrationskundernas möjligheter att slutföra redan påbörjade studier och att främja invandrarnas övergångar från integrationsplanen till sysselsättningsplanen samt öka likabehandlingen av arbetssökande. Denna lösning ansågs vara bättre än en förlängning på maximalt ett år av integrationsplanens maximala giltighetstid för över 25-åringar, om de frivilliga studierna är oavslutade när den maximala giltighetstiden för integrationsplanen går ut, varvid varaktigheten för planen skulle ha kunnat motsvara den nuvarande. I detta fall skulle förkortandet av maxgiltighetstiden dock ha fått mindre betydelse. Alternativet skulle också vara schablonmässigt och inte ge full säkerhet om att den frivilliga studiehelhet som inletts inom ramen för integrationsplanen och stötts med arbetslöshetsförmån kan slutföras.

För personer under 25 år föreslås möjlighet att förlänga integrationsplanens varaktighet med högst ett år så att personen kan fortsätta sina frivilliga studier. Lösningen blev olika för olika åldersgrupper eftersom man enligt förslaget till lag om ordnande av arbetskraftsservice inte med stöd av lagen kan stödja under 25-åringars frivilliga studier. I ljuset av under 25-åringarnas långa förestående yrkesbana och behov av utbildning på åtminstone andra stadiet ansågs det mer ändamålsenligt att förlänga integrationsplanens varaktighet med högst ett år, vilket motsvarar nuläget högst tre eller fem år.

I fråga om förslaget till lag om det fria bildningsarbetet bedömdes också alternativa sätt att bevara nuläget både vad gäller invandrarnas egen kompetensutveckling och läroanstaltens verksamhet. Lösningen blev att invandrare efter att integrationsplanen gått ut kan studera ytterligare ett år avgiftsfritt vid läroanstalter för fritt bildningsarbete. Detta motsvarar till vissa delar nuläget men medför förbättringar till exempel för invandrare som får arbete. Som alternativ bedömdes en motsvarande lösning som för det ovan beskrivna stödet för frivilliga studier, men regleringen skulle bli komplicerad och finansieringen av läroanstalterna för fritt bildningsarbete skulle kunna försvagas, om antalet invandrare som deltar i utbildningen skulle sjunka som följd.

Invandrarna kan också ha behov av andra tjänster såsom rehabilitering eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte tillämpas dock inte på en person som enligt integrationslagen har rätt till en integrationsplan, utan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte är socialservice och avsedd att förbättra sysselsättningsmöjligheterna och livskompetensen hos personer som länge varit arbetslösa. Under beredningen bedömdes metoder för att stärka arbets- och funktionsförmågan hos invandrare som också har behov av integrationsutbildning. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte bedömdes inte i sin nuvarande form svara på behoven hos invandrare som också behöver utbildning i finska eller svenska och undervisning i hur samhället och arbetsmarknaden i Finland fungerar. I lagförslaget föreslås det att den befintliga servicen, dvs. integrationsutbildningen, utvecklas så att den behovsorienterat kompletteras med innehåll som stärker arbets- och funktionsförmågan.

5.1.4 Sektorsövergripande tjänster

I beredningen bedömdes olika sätt att tillhandahålla invandrarna så ändamålsenliga tjänster som möjligt. I samband med alternativen i genomförandet utreddes myndighetsansvaret i integrationsprocessen särskilt med avseende på vissa målgrupper, såsom personer som får internationellt skydd. Enligt riksdagens förutsättningar bedömdes stärkandet av kommunens totala ansvar i integrationsfrämjandet generera mest synergifördelar för ordnandet av kundinriktade integrationstjänster även när ansvaret för att ordna arbetskraftsservice överförs till kommunerna. Samtidigt identifierades behovet av att skapa en fungerande kontaktyta mellan kommunerna och välfärdsområdena och säkerställa att kunderna tillhandahålls tjänster som motsvarar deras behov och att tjänsterna samordnas med hjälp av sektorsövergripande samarbete.

Ett nytt förslag är till exempel kommunens och välfärdsområdets gemensamma sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt den sektorsövergripande integrationsplanen. För vissa målgrupper, såsom kvotflyktingar, ska dessa enligt förslaget i regel upprättas. I lagförslaget har man ändå genom olika undantag försökt säkerställa att det alltid för invandrare upprättas en bedömning, antingen i grundform eller sektorsövergripande, och en integrationsplan utifrån behovet av tjänster. I beredningen utreddes också alternativet att kommunen alltid ska upprätta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och alltid hänvisa vissa utsatta invandrare och invandrare i behov av social- och hälsovårdstjänster till välfärdsområdet för en bedömning av behovet av socialvård i enlighet med socialvårdslagen. Till följd av behovet av att samordna tjänsterna och undvika överlappande åtgärder blev lösningen dock den nya sektorsövergripande bedömningen.

Sektorsmångfalden återspeglas också i regleringen av anvisandet till kommunerna som beaktar de olika myndigheternas roller. Bestämmelsen om uppgifterna i samband med mottagandet av invandrare som anvisas kommunplatser lyfter särskilt fram samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet.

Sektorsmångfalden och samordningen av olika tjänster främjas i lagförslaget dessutom genom ett nytt förslag enligt vilket integrationsutbildningen också kan inkludera element som främjar arbets- och funktionsförmågan. Detta avser till exempel rehabilitering. I beredningen bedömdes behovet av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. I lagstiftningen om den har integrationskunderna explicit uteslutits från tillämpningsområdet, och det konstaterades att det är mer ändamålsenligt att ta in rehabiliterande element i till exempel språkutbildningen än att komplettera rehabilitering eller arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte med språkundervisning.

Dessutom ansvarar kommunen enligt lagförslaget för att säkerställa att integrationsprogrammet bildar en ändamålsenlig helhet och att tjänsterna för invandraren samordnats i integrationsplanen. Lagförslaget innehåller också bestämmelser om olika samarbetsgrupper i vilka man kan samordna tjänster och tillsammans planera, utveckla och följa upp integrationsfrämjandet på lokal eller regional nivå.

5.1.5 Finansieringen av tjänsterna

I förslaget till integrationslag framförs att finansieringssystemet ska förenklas så att en del av de ersättningar som nu ska sökas separat inkluderas i statsandelarna eller de kalkylerade ersättningarna. Såsom beskrivs i 2 kap. Nuläge och bedömning av nuläget är finansieringssystemet enligt integrationslagen komplicerat och orsakar en administrativ börda för de mottagande kommunerna, närings-, trafik- och miljöcentralerna som behandlar ersättningsansökningarna och utvecklings- och förvaltningscentret som betalar ut ersättningar. Under beredningen utreddes om det är möjligt att ändra systemet med denna tidsplan, men i synnerhet de ändringar som gäller organiseringsansvaret hos välfärdsområdenas social- och hälsovård och reformen av arbetskraftsservicen förutsätter också vissa ändringar i integrationslagen.

Det utreddes huruvida systemet kan förenklas ytterligare till exempel genom att överföra en större del av ersättningarna till statsandelarna eller de kalkylerade ersättningarna, men enligt kalkylerna skulle ersättningarna då till vissa delar fördelas oändamålsenligt mellan olika kommuner och välfärdsområden. Den kalkylerade ersättningen, som betalas för personer som avses i lagförslagets 2 § 3 och 4 mom., till exempel för personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar, betalas uttryckligen till de kommuner och välfärdsområden där det bor sådana personer, och utbetalningen uppdateras tämligen snabbt om personen flyttar från en kommun till en annan. Statsandelar betalas däremot med två års fördröjning, varför det är motiverat att för personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. koppla till exempel bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, upprättandet av integrationsplanen och samhällsorienteringen till den kalkylerade ersättningen. Då hänförs ersättningen i rätt tid till de kommuner och välfärdsområden där det bor sådana personer.

En central fråga under beredningen var också hur den kalkylerade ersättningen och kostnaderna för tolkning för personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. ska fördelas mellan kommunerna och välfärdsområdena. I beräkningen av ersättningsfördelningen utnyttjades de kalkyler som användes i beredningen av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration (RP 96/2018 rd) som förföll. Dessa jämfördes med de då föreslagna fördelningarna av myndighetsuppgifter och de uppgifter som nu föreslås. I bedömningen av fördelningen beaktades också den efterhandsjustering av kostnadsfördelningen till fulla belopp som görs i välfärdsområdena på riksnivå. I kalkylerna beaktades att kommunen föreslås ha det övergripande ansvaret för främjandet av integration. Välfärdsområdet deltar bland annat i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster och i upprättandet av den sektorsövergripande integrationsplanen tillsammans med kommunen. Avsikten har varit att beräkna ersättningarna från staten så att de motsvarar de kostnader för kommunerna och välfärdsområdena som uppkommer med stöd av integrationslagen. Det är dock bra att notera att de ersättningar som betalas med stöd av integrationslagen endast utgör en liten del av kommunernas och välfärdsområdenas finansiering, som beskrivs närmare i 2 kap. Nuläge och bedömning av nuläget, underkapitel 2.7 Finansieringen av integrationsfrämjandet. För landskapet Åland och Helsingfors stads del identifierades ett behov av separata lösningar. För landskapet Åland gjordes en särskild bedömning av huruvida den kalkylerade ersättningen bör fördelas mellan

kommunen och landskapets hälso- och sjukvårdsmyndighet eller endast betalas till kommunerna.

En betydande del av de ersättningar som ska sökas separat är specialersättningar inom social- och hälsovården. För deras del visade kalkylerna emellertid att ersättningarna inte skulle fördelas ändamålsenligt om de överförs till välfärdsområdets finansiering med allmän täckning. Därför beslutade man hålla kvar praxis att de söks separat och utifrån verkliga kostnader. Även slopandet av specialersättningar övervägdes för kommunernas del, men i fråga om småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen konstaterades det vara ändamålsenligt att bevara denna möjlighet att söka ersättning, till exempel för kostnader för assistenter till barn. I fortsättningen bör man noggrannare bedöma om ersättningssystemet kan förenklas och den administrativa bördan lättas ytterligare, eller om automation kan utnyttjas i större utsträckning än för närvarande.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Norden

I de nordiska länderna, med undantag för Island, styrs integrationsfrämjandet av integrationslagstiftning. Grundstrukturerna i fråga om åtgärder och tjänster i början av integrationen är väldigt likartade i alla nordiska länder. Det finns dock i någon mån skillnader när det gäller målgruppen i lagen och längden på de integrationsfrämjande åtgärderna och hur förpliktande de är.

Norge

Målen för Norges integrationslag är ekonomisk självförsörjning, kännedom om samhället, studier som är inriktade på examen, tidig integration och bestående kontakt till arbetslivet. Den viktigaste servicen för invandrare som hör till målgruppen är ett integrationsprogram som ordnas av kommunen. Programmet ska inledas så snart som möjligt och senast inom tre månader efter att personen har bosatt sig i kommunen.

Integrationsprogrammets målgrupper är personer med flyktingbakgrund som är 18–55 år när uppehållstillstånd beviljas, personer som flyttat av familjeskäl och personer som är offer för människohandel. Också för andra invandrare som kommer från länder utanför EU kan det utifrån behovsprövning utarbetas en integrationsplan och tillhandahållas tjänster inom ramen för integrationsprogrammet. Erhållande av medborgarskap eller ändring i grunden för uppehållstillstånd ändrar inte på rättigheten eller skyldigheten att delta i de tjänster som krävs i lagen.

Det centrala innehållet i programmet består av inledande kartläggning¹³⁸, vägledning för yrkesval i början av programmet, språkutbildning, kurser i samhällskunskap, utbildning i livsfärdigheter och kurser som förbereder för arbete eller för examensinriktad utbildning. För deltagare som har barn eller får barn under integrationsprogrammet ordnas ”föräldrahandledning”, dvs. kurser som gäller föräldraskap. De som deltar i programmet ska få språkutbildning som omfattar minst 300 timmar eller tills deltagaren uppnår minimispråkkunskaperna, som testas. Språkutbildningen bör avläggas inom tre år från det att programmet inleddes. Om deltagaren har en

¹³⁸ Kompetensen hos kvotflyktingar kartläggs redan före ankomsten till Norge.

utbildning på minst andra stadiet, ska utbildningen avläggas inom 18 månader. På integrationsprogrammets kurser får man inte använda kläder som täcker ansiktet.

Innehållet i integrationsprogrammet baserar sig på en integrationsplan. Integrationsplanens lagstadgade minimikrav är integrationsprogrammets slutliga mål, samhällsutbildningens omfattning och programmets planerade längd. Planen ska basera sig på invandrarens tidigare arbeten och utbildningar och i planen ska det nämnas varför elementen i den har valts och hur de stärker invandrarens möjligheter att delta i arbetslivet. Planen ska ses över regelbundet och alltid när invandrarens livssituation avsevärt förändras.

Integrationsplanerna och integrationsprogrammen delas i tre helheter på basis av kundens ålder och utbildning. Om kunden har minst utbildning på andra stadiet är målet högskola eller arbete. För denna målgrupp omfattar programmet 3–6 månader och kan vid behov förlängas med 6 månader. Den andra målgruppen är personer under 25 år som inte har utbildning på andra stadiet. I fråga om dem är målet i regel att genomgå utbildning på andra stadiet. För denna målgrupp varar programmet mellan 3 månader och 3 år och kan vid behov förlängas med ett år. Den tredje målgruppen utgörs av alla dem som inte hör till någon av de två första målgrupperna. I fråga om dem är målet att de ska delvis eller helt genomgå utbildning på grundstadiet eller mellanstadiet. För den tredje målgruppen varar programmet mellan 3 månader och 2 år och kan vid behov förlängas med ett år.

Också för andra än de som deltar i ett integrationsprogram erbjuds integrationstjänster. Invandrare i åldern 16–67 år som kommit på grund av arbete från länder utanför EU och bosätter sig permanent i landet har rätt och skyldighet att delta i utbildning i norska språket och i utbildning i samhällskännedom (utbildningen kan också erbjudas andra). En person kan befrias från skyldigheten att delta i utbildning om han eller hon har tillräckliga språkkunskaper, tillräcklig samhällskännedom eller någon annan betydande orsak att låta bli att delta. Skyldigheten gäller inte säsongsanställda eller utstationerade arbetstagare. Utbildningen i samhällskännedom ska genomföras inom ett år och utbildningen i norska inom tre år. Utbildningen i norska kan avslutas efter 300 timmar eller när miniminivån har uppnåtts. Det finns ett slutprov i både utbildningen i samhällskännedom och utbildningen i norska. Kommunerna kan ta ut en avgift för utbildningen av invandrare som kommit på grund av ett arbete.

Det är i huvudsak kommunerna som ansvarar för utbudet av integrationstjänster. Kommunerna ansvarar för genomförandet av integrationsprogrammen och ordnandet av utbildning. Det är dock landskapen som ansvarar för ordnandet av undervisning på andra stadiet och de integrationsåtgärder som ingår i den. Landskapen ansvarar också för den regionala integrationen, anvisningen till kommuner och ordnandet av yrkesvägledning. Ministeriets roll är att utfärda och övervaka föreskrifter som gäller integration. Ministeriet kan utfärda föreskrifter om till exempel omfattningen, innehållet, minimikrav och målnivån för den utbildning som ingår i ett integrationsprogram, innehållet i den inledande kartläggningen, föräldrahandledning, sanktioner på grund av frånvaro, motiverade skäl att låta bli att delta i integrationsprogrammet, innehållet i proven i språk och samhällskännedom och sanktioner i anslutning till dem samt insamling och behandling av personuppgifter. Ministeriet för också ett tolkregister. Statens integrationsåtgärder verkställs av myndigheten för integration och mångfald (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet).

Sverige

Sveriges lagstiftning om främjande av integration är fördelad på flera olika lagar.¹³⁹ Syftet med integrationsåtgärderna är att de som omfattas av åtgärderna snabbt ska få arbete eller utbildning. Arbetskraftsmyndigheten har det huvudsakliga ansvaret för att integrationstjänster tillhandahålls. Arbetskraftsmyndigheten koordinerar integrationsfrämjandet och svarar för att nyanlända invandrare snabbt får kontakt med arbetsmarknaden, till exempel genom ett möte på arbetsförmedlingen. Om en person inte är arbetssökande är det kommunen som sköter kundrelationen. Om en person som är kommunens kund får utkomststöd kan kommunen ålägga honom eller henne att delta i åtgärder och sända kunden tillbaka till arbetsförmedlingen.

Målgruppen för åtgärderna i början av integrationen är nyanlända personer mellan 20 och 65 år som har fått uppehållstillstånd i Sverige som flykting, kvotflykting eller asylsökande och deras anhöriga eller personer som kan jämföras med anhöriga samt 18–19-åringar som inte har föräldrar i Sverige. För dem som hör till målgruppen görs en inledande kartläggning samt utarbetas personliga handlingsplaner vid arbetsförmedlingen. I Sverige innehåller individuella handlingsplanerna åtgärder som stöder studier i svenska, möjligheter att få jobb och förvärvande av samhällskunskaper. Till integrationsåtgärderna hör 100 timmar samhällskunskap samt olika språkstudier som också kan genomföras i kombination med yrkesutbildning. Den personliga handlingsplanen kan också innehålla andra aktiviteter, till exempel arbetspraktik eller frivilligt arbete. De som inte har genomgått grundskola eller utbildning på andra stadiet kan åläggas att genomföra heltidsstudier i grundskola eller på andra stadiet och får inte delta i arbete eller arbetspraktik (utbildningsplikt).

Längden på integrationsplanen är högst 24 månader och den kan förlängas till högst 36 månader till exempel på grund av föräldraledighet. Genomförandet av åtgärderna i integrationsplanen följs upp en gång per månad med hjälp av de aktivitetsrapporter som sänds till arbetsförmedlingen. Det är i regel kommunerna som ansvarar för organiseringen av åtgärderna i praktiken. Kommunerna ansvarar också för förskola, skola, äldreomsorg, kultur- och idrottsaktiviteter samt integration i närmiljön.

Efter att integrationsplanen har upphört börjar personerna omfattas av normala sysselsättningsåtgärder, varvid en vanlig sysselsättningsplan utarbetas för dem. Åtgärder inom ramen för programmet jobb- och utvecklingsgaranti som är avsett för långtidsarbetslösa kan erbjudas invandrare även under integrationstiden, om arbetslösheten varat i över 450 dagar. Inom programmet jobb- och utvecklingsgaranti kan man bland annat erbjuda olika former av lönesubvention. Dessutom finns det också lönesubventionsformer till exempel för personer med funktionsnedsättning.

I Sverige ålägger lagstiftningen Sveriges kommuner att ta emot personer som har fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd, kvotflyktingar och minderåriga som har kommit till landet utan vårdnadshavare. För varje län har det fastställts hur många personer området ska ta emot under det följande året. Länsstyrelsen ska förbinda sig till den fastställda kvoten och svarar för hur de nyanlända som anvisats till länet ska placeras i olika kommuner. Migrationsverket

¹³⁹ Till den viktigaste lagstiftningen hör Lag (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, Förordning (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

svarar för anvisningen till kommunerna. De som fått uppehållstillstånd har i regel rätt att etablera sig på den ort de har valt: antingen utplaceras de i kommuner via Migrationsverket eller så väljer de själva bosättningsort. År 2020 begränsades den fria flyttningen till kommunerna för dem som beviljats uppehållstillstånd på så sätt att om de som fått uppehållstillstånd flyttar till vissa (32) kommuner är de inte berättigade till integrationsstöd eller andra understöd. Omkring 75 procent av de nyanlända flyttar på egen hand till olika områden.

Danmark

I Danmark regleras integrationen genom en integrationslag som senast ändrades 2019. Ministeriet för flyktingar, invandrare och integration (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrare og integration) administrerar integrationen på riksnivå och ersätter kommunerna för de kostnader som integrationen medför. Kommunerna har från första början haft det övergripande ansvaret för integrationsåtgärderna för invandrare. Kommunen ansvarar för ordnandet av boendet för flyktingar, genomförandet av ett integrationsprogram för dem som får internationellt skydd och för andra invandrare samt för den allmänna samordningen av integrationsåtgärderna i kommunen. De som får ett positivt asylbeslut och kvotflyktingar kan inte fritt välja sin bosättningskommun under integrationsprocessen, utan de anvisas till en viss kommun. Det är möjligt att flytta till en annan kommun under tiden för integrationsprogrammet endast av grundad anledning.

Tyngdpunkten i Danmarks integrationslag ligger på sysselsättning och den allmänna riktlinjen betonar invandarens skyldigheter. Lagen gäller alla utländska medborgare som flyttat från utlandet under de fem första åren. Integrationslagen innehåller närmare bestämmelser om den utbildning och sociala trygghet som personer som får internationellt skydd och alla som invandrat på grund av familjeåterförening får. Från och med 2019 har integrationsprocessen för dem som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar kallats program för självförsörjning och hemresa (selvforsørgelses - og hjemrejseprogram) och för andra invandrare introduktionsprogram (nedan används benämningen ”integrationsprogram” för båda).

I integrationsprogrammet eftersträvas snabb sysselsättning. Integrationsprogrammet består av två delar: arbetsorienterade åtgärder samt studier i danska. Kommunen ska erbjuda sysselsättningsrelaterade åtgärder och språkutbildning inom en månad från flytten till kommunen. Innehållet i en persons integrationsprogram fastställs i det avtal som kommunen och den som får internationellt skydd eller hans eller hennes familjemedlemmar ingår. I fråga om andra invandrare ingås inget avtal. Målet är att utlänningen ska få sysselsättning på den fria arbetsmarknaden inom ett år. Vid behov förlängs programmet med ett år åt gången i högst fem år utifrån en individuell behovsbedömning. Invandrare som ingår i ett integrationsprogram är arbetslösa arbetssökande som omfattas av samma skyldigheter att söka arbete som andra arbetslösa arbetssökande.

Annan utbildning än språkutbildning är ett sekundärt mål för dem som omfattas av integrationsprogrammet, med undantag för personer i åldern 18–25 som inte har yrkesutbildning och personer i åldern 18–30 vars sysselsättning inte har framskridit. De anvisas utbildning på andra stadiet eller andra särskilda utbildningslinjer. Språkstudierna är gratis för alla invandrare. Belöningar och sanktioner har en betydande roll i det danska integrationsprogrammet. Kommunen belönas finansiellt för att de som deltar i ett integrationsprogram blir sysselsatta på arbetsmarknaden och genomgår ett språktest. Även en invandrare som klarar språktestet får bonus. Staten betalar bonus till företag som sysselsätter invandrare som omfattas av ett integrationsprogram.

Utöver det integrationsprogram som kommunerna genomför i enlighet med integrationslagen genomförs i Danmark ett särskilt tvåårigt program som förenar intensiv utbildning och anställning av praktikanter (Integrationsgrunduddannelse IGU). Detta program baserar sig på ett trepartsavtal mellan arbetsmarknadsorganisationerna och staten och regleras av en speciallag. Målgruppen för programmet är invandrare som får internationellt skydd och har flyttat till Finland för mindre än 10 år sedan samt deras familjemedlemmar. Inom programmet uppnås yrkesmässig kompetens genom en kombination av arbete och studier.

Europeiska unionen

Inom EU är det i första hand medlemsstaterna som har behörighet i fråga om integrationsfrämjande. Enligt artikel 79.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får EU föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på deras territorium, och har en viktig roll när det gäller att stödja, stimulera och samordna medlemsstaternas verksamhet på detta område. Dessutom kan åtgärder på EU-nivå skapa ett mervärde för medlemsstaternas integrationsfrämjande åtgärder genom att erbjuda strukturellt och ekonomiskt stöd till staterna.

EU har redan i flera års tid understött medlemsstaternas integrationsfrämjande åtgärder genom att tillhandahålla finansiering, utveckla praktiska instrument, samordna åtgärder och skapa behövliga partnerskapsrelationer. Rådet (rättsliga och inrikes frågor) bekräftade 2014 på nytt EU:s gemensamma grundprinciper för en integrationspolitik för invandrare, som antogs 2004. I grundprinciperna fastställs en gemensam strategi för främjande av integrationen av tredjelandsmedborgare i hela EU. Många medlemsstater har utvecklat egna integrationsfrämjande åtgärder på grundval av sina nationella omständigheter, och EU har spelat en viktig roll när det gäller att stödja de nationella åtgärderna.

Kommissionen gav den 24 november 2020 ett meddelande om handlingsplanen för integration och inkludering för 2021–2027.¹⁴⁰ Centrala åtgärder är en heltäckande utbildning från småbarns pedagogiken till högskolenivån, främjande av sysselsättning och identifiering av kompetens, förbättring av hälsovårdstjänsternas tillgänglighet och säkerställande av tillräckligt boende till ett rimligt pris. Handlingsplanen är en del av det övergripande svar på migrationsströmmarna som presenteras i kommissionens nya migrations- och asylavtal.

Genomförandet av åtgärderna i handlingsplanen följs upp, det rapporteras om hur åtgärderna framskrider och vid behov kan de anpassas. En översyn av handlingsplanen ska göras i slutet av år 2024. Kommissionen rapporterar regelbundet till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av handlingsplanen.

¹⁴⁰ Europeiska kommissionen 2020. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén. Handlingsplan för integration och inkludering för 2021–2027. COM (2020) 758 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0758&from=EN>.

6 Remissvar

Regeringens proposition var på remiss 2.5–10.6.2022. Utlåtanden begärdes bland annat av andra ministerier, centrala myndigheter, kommuner, välfärdsområden, organisationer, föreningar och sammanslutningar. Sammanlagt lämnades 169 utlåtanden. En del utlåtanden var gemensamma.

Utlåtanden lämnades av:

Följande ministerier: utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet. Försvarsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt kommunikationsministeriet meddelade att de inte hade några utlåtanden att lämna om förslagen.

Följande statliga ämbetsverk lämnade ett utlåtande: Folkpensionsanstalten FPA, Närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret), Tavastlands närings-, trafik- och miljöcentral, Sydöstra Finlands närings-, trafik- och miljöcentral, Kajanlands närings-, trafik- och miljöcentral, Mellersta Finlands närings-, trafik- och miljöcentral, Lapplands närings-, trafik- och miljöcentral, Birkalands närings-, trafik- och miljöcentral, Österbottens närings-, trafik- och miljöcentral, Norra Karelens närings-, trafik- och miljöcentral, Norra Savolax närings-, trafik- och miljöcentral, Statistikcentralen, Nylands närings-, trafik- och miljöcentral samt Egentliga Finlands närings-, trafik- och miljöcentral. Övriga statliga ämbetsverk som lämnade ett utlåtande var Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Migrationsverket, samt Institutet för hälsa och välfärd THL. Riksfattande laglighetsövervakare som lämnade utlåtanden var Riksdagens justitieombudsmans kansli, Barnombudsmannens byrå, Justitiekanslern i Statsrådet, Jämställdhetsombudsmannens kansli, Dataombudsmannens byrå, Statens revisionsverk och Diskrimineringsombudsmannen byrå. Utlåtanden lämnades även av Tavastlands, Mellersta Finlands, Nylands, Norra Karelens, Norra Österbottens samt Satakunta arbets- och näringsbyråer. Övriga remissinstanser var Helsingfors förvaltningsdomstol, Joutseno förläggning, Nationella centret för utbildningsutvärdering, Kyrkostyrelsen och Utbildningsstyrelsen.

Utlåtanden lämnades av följande 45 kommuner: Esbo stad, Forssa stad, Helsingfors stad, Heinola stad, Hollola kommun, Hyvinge stad, Tavastehus stad, Imatra stad, Joensuu stad, Jyväskylä stad, Järvenpää stad, Kervo stad, Karleby stad, Kotka stad, Kouvola stad, Kristinestads stad, Kuhmo stad, Kuopio stad, Lahtis stad, Villmanstrand stad, Lieksa stad, Lojo stad, staden S:t Michel, Närpes stad, Orimattila stad, Uleåborgs stad, Outokumpu stad, Paldamo kommun, Jakobstad, Björneborgs stad, Borgå stad, Pudasjärvi stad, Raseborgs stad, Raumo stad, Riihimäki stad, Nyslotts stad, Tammerfors stad, Teuvo kommun, Åbo stad, Tusby stad, Tusby kommun, Nystad, Vanda stad, Vasa stad, Vichtis kommun och Äänekoski stad.

Utlåtanden lämnades dessutom av Essote ky (Samkommunen för social- och hälsovårdstjänster i Södra Savolax), Samkommunen för social- och hälsovårdstjänster i Mellersta Nyland Kymsote (Samkommunen för social- och hälsovårdstjänster i Kymmenedalen), Södra Karelens välfärdsområde, Västra Nylands välfärdsområde, Vanda och Kervo välfärdsområde och Egentliga Finlands välfärdsområde. Landskapsförbund som lämnade utlåtanden var Österbot-tens förbund, Päijänne-Tavastlands förbund, Finlands kommunförbund, Nylands förbund och Egentliga Finlands förbund.

Utlåtanden lämnades även av AEL-Amiedu Oy/Taitotalo, Esbonejdens utbildningssamkommun Omnia, Helsingfors universitet, Kemi-Tornedalens utbildningssamkommun Lappia, Yrkeshögskolan Metropolia Ab, Uleåborgs universitet och Åbo universitet.

Organisationerna lämnade sammanlagt 49 utlåtanden från följande instanser: Akava rf, ARENE rf, rådet för Yrkeshögskolornas rektorer, Fackförbundet Pro rf, Utvecklingsbolaget för yrkeskunnande AMKE Oy, Bildningsalliansen rf, Business Finland Oy, Företrädare för asylsökande barn ETU ry, Finlands näringsliv EK, Specialvårdsorganisationernas förbund EHJA rf, Delegationen för etniska relationer ETNO, Föreningen Luckan rf, Helsingfors Diakonissanstalt, Förbundet för personaltjänsteföretag rf, Into – uppsökande ungdomsarbete och verkstadsverksamhet ry, Internationella organisationen för migration IOM (International Organization for Migration), Medborgarinstitutens förbund MiF rf, Fastighetsarbetsgivarna rf, Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Dövas Förbund rf, Centralförbundet för Barnskydd, MIELI Psykisk Hälsa Finland rf, Miessakit ry, Moniheli ry, Monika-Naiset Liitto ry, Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry/Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Paremmi Yhdessä ry, Rädda Barnen rf, Pellervon taloustutkimus PTT ry Pellervo ekonomiska forskningsinstitut rf, Silta-Valmennusyhdistys ry, Sivistystyönantajat ry/Bildningsarbetsgivarna rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, FFC, Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer ry, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry, Finlands Ungdomssamarbete Allians rf, Finlands flyktinghjälp rf, Finlands Röda Kors, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Företagarna i Finland rf, Svenska Finlands folkting, Työttömien Keskusjärjestö ry, Uskontojen yhteistyö Suomessa – USKOT-foorumi ry/Religionernas samarbete i Finland - RESA-forumet rf, Handikappforum rf, Fritt Bildningsarbete rf, Finska befolkningsförbundet och Våra Gemensamma Barn rf.

Dessutom lämnades utlåtanden av Arffman Finland Oy, Brottsofferjouren, Työn ja talouden tutkimus LABORE och Migrationsinstitutet. Ytterligare lämnades utlåtanden av två privatpersoner.

Ett sammandrag av utlåtandena finns tillgängligt i offentlig service på adressen <https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM100:00/2019>.

Utlåtandena och de ändringar som gjorts utifrån dem beskrivs nedan separat för varje temaområde.

Handledning och rådgivning med låg tröskel

En förbättrad permanent tillgänglighet till handledning och rådgivning med låg tröskel på kommunens försorg fick ett omfattande understöd i utlåtandena. Handledning och rådgivning med låg tröskel ansågs i många utlåtanden vara av central betydelse för integrationen. I utlåtandena framhölls behovet av handledning och rådgivning även för arbete och studier för personer som ska flytta till Finland. I många utlåtanden framhölls behovet av att för kommunerna säkerställa en tillräcklig resurs för uppdraget och å andra sidan behovet av att även i fortsättningen genomföra handledning och rådgivning exempelvis inom samarbetet i landskapet. Dessutom ansågs samarbete i synnerhet med myndigheter, läroanstalter och organisationer vara av stor betydelse.

I en del utlåtanden framhölls behovet av att precisera innehåll och omfattning av handledningen och rådgivningen. I propositionen har även införts preciseringar till denna del. Även kommunens möjlighet att anlita externa tjänsteproducenter i sitt utbud av handledning och rådgivning har preciserats. En del remissinstanser föreslog även tillägg i innehållet i den handledning och rådgivning som avses i integrationslagen. I många utlåtanden ansågs det vara viktigt att vidareutveckla handledning och rådgivning med låg tröskel.

Integrationsprogrammet

Den allmänna trenden i utlåtandena visade ett understöd för en sammanslagning av integrationsfrämjande tjänster i kommunens integrationsprogram. Likaså ansåg man i utlåtandena målsättningen om sammanjämkning av integrationsfrämjande tjänster med kommunens sysselsättningsfrämjande tjänster och utbildningstjänster vara värd att understöda. De utgångspunkter och minimiinnehåll som föreslagits i integrationsprogrammet ansågs i de flesta utlåtanden motiverade. Å ena sidan ansåg en del remissinstanser att integrationsprogrammet i sina definitioner var alltför detaljerat och å andra sidan framhöll en annan grupp ett behov av att precisera programmets innehåll. Kommunförbundet har i sitt utlåtande konstaterat att det i propositionen behöver beskrivas hur målgruppen ska informeras om integrationsprogrammet, om hur den ska hänvisas till eller fås att förbinda sig till programmet. I en del utlåtanden ansågs det väsentligt att i integrationsprogrammen presentera tjänsteutbudet på båda språken i syfte att främja integration på svenska språket. Dessutom föreslogs det i några utlåtanden att även samhällets mottaglighet borde tas med i programmet som en synvinkel som befäster en delaktighet samt integrationskundens egen medverkan. Även integrationsprogrammets tillgänglighet för målgruppen togs upp i några utlåtanden, i vilka man betonade den betydelse kommunikationen om och språkalternativen i integrationsprogrammet har för att engagera målgruppen.

I ett flertal utlåtanden uppmärksammades frågan om hur länge integrationsprogrammet bör vara i kraft, när det ska uppdateras och hur uppföljningen ska gå till. I Mellersta Finlands närings- trafik- och miljöcentrals utlåtande föreslogs att kommunen regelbundet bör uppdatera programmet när de aktörer byts ut som ansvarar för programmets tjänster eller vid andra personbyten som har att göra med integrationstjänsterna. I många utlåtanden framhölls ett behov av att begreppsmässigt klargöra skillnaden mellan det nya integrationsprogrammet och kommunens integrationsprogram samt integrationsplan som följer den ikraftvarande integrations-lagen. Idén om integrationsprogrammet som ett utbud av tjänster för integration bedömdes likväl som god i en del utlåtanden. Remissyttrandena har beaktats i propositionen i utformningen av bestämmelserna samt i preciseringen av motiveringarna. Exempelvis har i paragrafen om handledning och rådgivning kommunens roll i organiseringen av åtgärderna klargjorts liksom även möjligheten att lägga ut verksamhet. Dessutom har det innehåll som gäller basinformationen avskilts till en egen paragraf.

Bedömning av behovet av integrationstjänster i basform eller i form av sektorsövergripande kompetens

I allmänhet understöds en uppdatering av den terminologi som hänför sig till bedömning av tjänster för kompetens och integration samt sektorsövergripande bedömning. I några utlåtanden, bland annat i utlåtandena från Kommunförbundet och Vanda stad, konstaterades dock att terminologin riskerar att sammanblandas med bedömningen av andra behov av tjänster och att en inledande kartläggning ansågs vara en tydligare term. I en del städers och välfärdsområdets

utlåtanden framhölls vikten av att undvika överlappningar i bedömningen av behovet av socialvårdstjänster. Handledning vid behov i fråga om bedömning av behovet av socialvårdstjänster ansågs i några utlåtanden vara en viktig sak.

Flera utlåtanden innehöll synpunkter på kommunens och välfärdsområdets roller i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt utarbetandet av integrationsplaner utifrån bedömningen. En del remissinstanser föreslog preciseringar av kommunens och välfärdsområdets roller, medan andra upplevde att rollfördelningen hade beskrivits klart och tydligt. I utlåtandena ansågs väl fungerande samarbetsförfaranden mellan kommunen och välfärdsområdet vara av central betydelse för att sektorsövergripande åtgärder ska kunna genomföras. För att säkerställa en heltäckande utvärdering av servicebehovet ansågs det väsentligt att kommunen förfogade över tillräcklig kompetens för att genomföra bedömningen. I många utlåtanden framhölls följdriktigt betydelsen av en förbättring av kompetensen hos den personal som svarar för integrationstjänsterna. I Helsingfors stads utlåtande framhölls det som viktigt att integrationskundens behov av social- och hälsovårdstjänster identifieras även i en integrationsplan i basform för bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster.

De målgrupper för vilka den föreslagna utvärderingen av behov av tjänster avses, ansågs i utlåtandena över lag som motiverade. I synnerhet understöddes syftet att nå föräldrar som hemma sköter sina barn, erbjuda dem tjänster och på så sätt främja deras integration. Dessutom föreslogs även kompletteringar av målgrupper. I synnerhet föreslogs i flera utlåtanden för dem som invandrat för att arbeta och studera en möjlighet att få en bedömning av det behov av tjänster som avses i integrationslagen, en integrationsplan samt tillträde till integrationsfrämjande tjänster. I utlåtandena framfördes likaså behovet av att förbättra kommunernas möjligheter att få information om målgrupperna. I synnerhet ansågs det föreligga ett behov av registerbaserade lösningar, men likaså betraktades det som viktigt att till exempel förbättra samarbetet med familjecentren.

Justitiekanslersämbetet har i sitt utlåtande framhållit behovet av att i motiveringarna till bestämmelserna med större noggrannhet beskriva uppföljningen av att tidsfristerna iakttas, att termen utan dröjsmål tillämpas, liksom även kravet att bedömningen av behovet av tjänster samt utarbetandet av integrationsplanen sker under tjänsteansvar. Bland annat konstaterades även i justitieministeriets utlåtande behovet av att bedöma kompetens och behov av integrationstjänster samt beträffande utarbetandet av integrationsplanen behovet av en noggrannare bedömning av ett offentligt förvaltningsuppdrag. I fråga om bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster föreslogs i några utlåtanden preciseringar av tidsfristen för inledning av bedömningen och likaså om bedömningens förhållande till lagförslaget om reformen av arbetskraftsservice. Sydöstra Finlands närings-, trafik och miljöcentral föreslog dessutom i sitt utlåtande att ett fysiskt möte på ett av kommunens verksamhetsställen ska införas som huvudsakligt bedömningssätt. Propositionen och utkastet till förordning om bedömningen har arbetats utifrån remissvaren. Avsikten har framför allt varit att förtydliga och förenkla paragraferna. Justitiekanslersämbetets och justitieministeriets utlåtanden som återgetts ovan har likaså beaktats.

Integrationsplan och sektorsövergripande integrationsplan

I utlåtandena understöddes över lag möjligheten att för en integrationskund utarbeta en integrationsplan i basform och en sektorsövergripande integrationsplan för att tillgodose individuella

servicebehov. Över lag ansågs det viktigt att integrationsplanerna hade kompletterats med mål-inriktning och individuell anpassning. I utlåtandena ansågs det bra att för integrationskunder under 25 års ålder i integrationsplanen som mål ställa upp en examen på andra stadiet.

I så gott som samtliga utlåtanden ifrågasattes ett målförslag om att påskynda och effektivisera integrationen genom att förkorta integrationsplanens maximala längd från tre till två år. Som motivering till kritiken anfördes att programmets längd redan under nuvarande omständigheter befunnits otillräcklig för språkinläringen och övergången till fortsatta studier. I flera utlåtanden betonades vikten av att i fortsättningen utan dröjsmål få tillträde till integrationsfrämjande tjänster samt betydelsen av att tillräckliga resurser riktas till tjänsterna. I utlåtandena framfördes även att integrationskunder som bor i små och medelstora kommuner befinner sig i en ojämlig situation i fråga om utbud av tjänster och i fråga om väntetider jämfört med dem som bor i tillväxtcentra.

Över lag understöddes strävan att beakta individuella behov i integrationsplanen inklusive de grunder för förlängning av planen som avses i lagen. I utlåtandena ansågs det viktigt att de nuvarande grunderna för förlängning av planen bibehålls. I synnerhet för analfabeter och sårbara grupper såsom minderåriga som kommit utan vårdnadshavare samt flyktingar ansågs en långvarigare integrationsplan vara till nytta. I många utlåtanden påpekas likväl ett behov av att fastställa enhetliga riksomfattande riktlinjer för förlängning av integrationsplanen i syfte att säkerställa jämlikheten för integrationskunderna. I en del utlåtanden framfördes en oro för att maximilängden av integrationsplanen för föräldrar som sköter sina barn hemma kan komma att uppfyllas trots att personen på grund av sin livssituation inte aktivt kan delta i tjänsterna, förbättra sin språkkunskap och andra arbetslivsfärdigheter. Möjligheten att för-länga integrationsplanen för en hemmaförälder som på deltid har deltagit i integrationstjänsterna ansågs i många utlåtanden vara en bra lösning.

I en del utlåtanden ansågs det viktigt att integrationsplanen regelbundet ses över och att det övervakas att planen följs. I några utlåtanden föreslogs även att övervakningen av efterlevnaden av planens förpliktelser utökas.

Utöver den individuella planen sågs i många utlåtanden den till buds stående integrationsplanen för familjen som ett bra sätt främja hela familjens integration. Samtidigt påpekades i ett antal utlåtanden att planen borde användas i större utsträckning. I några utlåtanden framhölls ett behov av att klargöra förhållandet mellan den individuella integrationsplanen och planen för familjen och att precisera familjeintegrationsplanens längd och förpliktigande. Även om myndighetssamarbetet för utarbetandet av planen rådde i utlåtandena delvis även avvikande uppfattningar.

Utifrån utlåtandena har bestämmelserna om planerna förtydligats och förenklats. Propositionens motiveringar har kompletterats utifrån utlåtandena.

Flerspråkig samhällsorientering

En flerspråkig samhällsorientering som fogas till integrationsprogrammet som ett nytt element fick ett brett understöd i utlåtandena och orienteringen ansågs främja etableringen i samhället och integrationen. I många utlåtanden lyfte man emellertid fram de problem med organiseringen av tjänsten som uppstår, då invandrar- och språkgrupperna på många orter är fåtaliga. Dessutom tog man i utlåtandena upp behovet av att för kommunerna säkerställa resurserna för uppdraget.

I utlåtandena framhölls behovet av att smidigt organisera tjänsten i ett samarbete som sträcker sig över kommun- och regiongränserna, och till exempel ta vara på olika varianter av genomförande i kombination med integrationsutbildningens inledningsfas. I många utlåtanden framkom även ett behov av att genomföra en riksomfattande samhällsorientering. Till exempel föreslogs digitala lösningar och riksomfattande material som skulle utarbetas för att få fram kostnadseffektiva modeller för tillhandahållande av tjänsten.

I flera utlåtanden fanns förslag till innehåll i ämnet samhällsorientering och bland annat tips för genomförande av utbildningen. I en del utlåtanden konstaterades att servicemodellen behöver vidareutvecklas och att det finns ett behov av att även för utbildning av utbildare säkerställa en permanent struktur. Även i fråga om samhällsorienteringens innehåll, längd och genomförande ansåg man en noggrannare definition vara påkallad för att säkerställa deltagarnas jämlikhet och tjänstens kvalitet. Remissyttrandena har beaktats i motiveringarna till bestämmelserna i propositionen samt i ett utkast till förordning om samhällsorienteringen. Till exempel föreslås utifrån utlåtandena en ny roll för utvecklings- och förvaltningscentret till stöd för utvecklingen av integrationsfrämjande kompetens och tjänster. Med initiativet avser man att bistå kommunerna i organiseringen av tjänsterna. Dessutom har man i propositionens motiveringar och förordningsutkastet strävat efter att förtydliga olika sätt att genomföra samhällsorienteringen.

Integrationsutbildning och frivilliga studier med stöd av arbetslöshetsförmån

I många utlåtanden understöddes en överföring av ansvaret för anordnande av integrationsutbildning till kommunerna förutsatt att tillräckliga resurser avsätts för organisering av utbildningen och för att överföringen av ansvaret för anordnandet av utbildningen sågs som en följdriktig reform med beaktande av att kommunerna ansvarar för organisering av sysselsättnings-tjänster. Många remissinstanser kände emellertid oro för små kommuners möjligheter att anordna utbildningen. Därtill uttrycktes i utlåtandena ett behov av att säkerställa att kompetensen för anordnande av utbildningen överförs i och med reformen. En del remissinstanser betonade behovet av riksomfattande och regionala arrangemang.

Det innehåll som föreslagits för integrationsutbildningen ansågs i regel täckande och många remissinstanser förespråkade en komplettering av utbildningen med material som förstärker arbets- och funktionsförmågan. Några remissinstanser föreslog att begränsningen för rehabiliteringsklienter ska strykas i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. Sluttestningen i språkkunskap som hör till integrationsutbildningen understöddes till största delen, men i många utlåtanden framhölls att man i sluttestningen bör beakta de regionala olikheterna och de skillnader som härrör från invandrarnas utgångsläge. En del remissinstanser betonade vikten av att utveckla utbildningens kvalitet och uppföljning. För målgruppernas del underströk en del remissinstanser behovet av att erbjuda integrationsutbildning även till dem som är arbetstagare och till dem vars integrationsperiod redan har gått ut. Dessutom framförde några remissinstanser att den svenskspråkiga utbildningen och den utbildning som erbjöds på teckenspråk behövde preciseras. I många utlåtanden förespråkades möjligheten att frivilligt fortsätta studierna när integrationens maximala giltighetstid går ut under det att en studiehelhet som stöds med arbetslöshetsförmån pågår. Några remissinstanser önskade att tillvägagångssätten för stödjande skulle preciseras och andra ansåg att reformen inte förbättrar invandrares möjligheter till frivilliga studier, utan att arbetssökandes skyldighet att söka arbete har försämrat deras studiemöjligheter.

Remissyttrandena har beaktats i bestämmelserna och i propositionens bestämmelsespecifika motiveringar. I synnerhet har avsikten varit att förtydliga bestämmelserna om stöd för att fort-

sätta frivilliga studier samt att i motiveringarna för dem som redan en längre tid bott i landet beskriva möjligheterna att få tillgång till tjänsterna.

Tjänster för minderåriga som kommit utan vårdnadshavare

I många utlåtanden förespråkades en utvidgning av tillämpningsområdet för bestämmelserna i integrationslagen som gäller minderåriga som kommit till landet utan vårdnadshavare, så att bestämmelserna skulle omfatta barn och unga som kommit utan vårdnadshavare och som fått medborgarskap.

De flesta som uttalat sig i ärendet understödde den föreslagna ändringen att boende och stöd för barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare ska bli en del av den socialvård som ingår i välfärdsområdets organiseringsansvar. Justitiekanslersämbetet ansåg att det faktum att tjänsten omfattas av socialvården och att bestämmelserna preciseras, förtydligar tjänstens natur och förbättrar minderåriga kunders rättsskydd även genom tillsynen. Kommunförbundet och Kotka stad motsatte sig omvandlingen av familjegrupphemsverksamhet till verksamhet enligt socialvårdslagen.

Beträffande de begränsande åtgärder som står till förfogande i ett familjegrupphem förordade bland annat riksdagens justitieombudsmans kansli, Justitiekanslersämbetet och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland att de nuvarande bestämmelserna i mottagningslagen bibehålls. Kommunförbundet förordade att man skulle avstå från de begränsande åtgärderna. Enligt riksdagens justitieombudsmans kansli bör för de begränsande åtgärdernas del regleras om ändringssökande samt tilläggas att barnet ska vara närvarande vid granskningen och dessutom ett omnämnande om att orsaken till granskningen ska förklaras för barnet på ett språk som barnet förstår utan svårighet.

I många utlåtanden understöddes ett förslag om att välfärdsområdet ska höra kommunen då enheterna inrättas. Det stöd som erbjuds 18–24-åringar jämte samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet för tillhandahållandet av stödet ansågs välkommet i många utlåtanden, men i fyra utlåtanden från en organisation och en forskningsanstalt anfördes, att 18–24-åringar bör ha en subjektiv rätt till stödet. Reformerna i företrädersystemet i fråga om företrädarregistret jämte fastställandet av handlednings- och övervakningsansvaret välkomnades i ett flertal utlåtanden. Några närings-, trafik- och miljöcentraler ansåg att handlednings- och tillsynsuppdraget inte lämpar sig för alla närings-, trafik- och miljöcentraler. Riksdagens justitieombudsmans kansli ansåg att de föreslagna ändringarna var viktiga och gick i rätt riktning, men att svårigheterna kvarstår, då man inte föreslår att företrädersystemets brister och utvecklingsbehov som en helhet ska åtgärdas tillsammans med företrädarna som avses i mottagningslagen.

Bland annat ansåg riksdagens justitieombudsmans kansli, att förslaget att tilldela regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillsynsansvaret för boendeenheterna är välkommet, men att en uppdelning av handledningen och tillsynen över hybridenheterna på flera olika myndigheter leder till mer administrativt arbete och otydligheter.

Remissyttrandena har beaktats i motiveringarna till bestämmelserna i propositionen samt i ett utkast till förordning om samhällsorienteringen. I fråga om de begränsande åtgärder som står till förfogande i familjegrupphemmen har begäran om omprövning av dem precisats. Paragrafen om stöd för barn och unga har precisats så att den subjektiva rätten till stöd får en

starkare synlighet. Dessutom utarbetas i samarbete mellan arbets- och näringsministeriet, inrikesminister samt social- och hälsovårdsministeriet en preciserad redogörelse för utvecklingen av tillsynen över familjegrupphemmen samt systemet för företrädare för minderåriga.

Anvisande till kommuner

De förslag i kapitlet om anvisande till kommuner, som i princip gäller en begränsning av avtalsplatssystemet endast till kvotflyktingar och personer i sårbar ställning, ansågs i regel gå i rätt riktning, liksom möjligheten att fortsättningsvis även anvisa andra till en kommunplats. Inrikesministeriet och Migrationsverket önskade dessutom en precisering i motiveringarna för närings-, trafik- och miljöcentralens samt flyktingförläggningens roll och lyfte fram att en ändring från flyktingförläggningen i en regional inriktning närmast kan påverkas genom anvisande till en kommunplats. Några uttryckte sin oro över följderna av en principiell begränsning av målgrupper i avtalsplatssystemet. Till exempel framförde Moniheli ry att nästan alla av dem som på flyktingförläggningarna får uppehållstillstånd skulle behöva hjälp med att hitta en bostad och att det för den fas då övergången till kommunen sker, faktiskt bör finnas tillräckligt med stödresurser. Mieli ry, Migrationsverket och Tavastehus stad betonade vikten av att tjänsterna fortsätter vid övergången till kommunen. Enligt Miljöministeriets utlåtande förutsätter avvecklandet av avtalsplatssystemet att invandrarna har färdigheter att hitta information till exempel om att finna en bostad och gör kommunens roll i handledning och rådgivning större och dess tillgänglighet ännu viktigare.

Förslaget om samråd för anvisande till kommun ansågs vara bra för välfärdsområdets möjligheter att förbereda sig för organiseringen av social- och hälsovårdstjänsterna. Till exempel framförde Migrationsverket i detta sammanhang att samrådet inte ska fördröja urvalsprocessen. Risker som hänför sig till detta hade likaså identifierats i utlåtanden från några närings-, trafik- och miljöcentraler, i vilka man för att göra processen smidigare föreslog att det skulle fastställas att samrådet hålls på myndighetsnivå.

I en del utlåtanden fästes uppmärksamhet vid avtalsparagrafens förpliktigande ordalydelse och ordföljd. I några utlåtanden föreslogs att välfärdsområdet borde vara en part i avtalet om anvisande till kommun mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen. I största delen av utlåtandena ville man fästa uppmärksamhet vid att välfärdsområdet ska engageras i processen för anvisande till kommun och att uppgiftsfördelningen mellan kommunen och välfärdsområdet ska förtydligas, resurserna och kompetensen säkerställas och en modell för samarbetet skapas. Till exempel lyftes arbete i arbetspar fram som ett förslag till mottagning av dem som anvisas till kommunen med tanke på tjänster och handledning för dem samt för att säkerställa en samordning av tjänsterna. Även ett säkrat informationsflöde om personer som flyttar till kommunen och likaså till välfärdsområdet jämte tillträde till olika system sågs som viktigt för att tjänsterna ska kunna säkerställas.

Remissyttrandena har beaktats i bestämmelserna och i propositionens bestämmelsespecifika motiveringar. I bestämmelserna infördes bland annat de preciseringar som föreslogs av inrikesministeriet och avtalsbestämmelsen justerades utifrån remissvaren så att den motsvarar skrivningen i gällande lag om att kommunen kan träffa ett avtal med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Kommunens, välfärdsområdets och statens uppdrag

Över lag ansågs det i utlåtandena viktigt att lagförslaget förtydligar myndighetsansvaret. I en del utlåtanden sades det att ansvarsfördelningen mellan myndigheterna ytterligare kunde förtydligas, i synnerhet mellan kommunen och välfärdsområdet och att den bör ges en mer konkret utformning. Ett flertal aktörer förespråkade kommunens roll som huvudansvarig integrationsfrämjande instans. I några utlåtanden uttrycktes en önskan om ett starkare förpliktigande av välfärdsområdets uppdrag.

Många utlåtanden stödde ett inrättande av en samarbetsgrupp och en möjlighet att besluta om gruppens sammansättning. I en del utlåtanden föreslogs att kommunerna även kunde ha en gemensam samarbetsgrupp. Å andra sidan konstaterades i några utlåtanden att det skulle vara förnuftigt att inrätta en egen grupp i varje kommun. I en del utlåtanden ansågs det orealistiskt att närings-, trafik- och miljöcentralen skulle vara företräd i samarbetsgrupperna i alla kommuner i sitt område.

Närings-, trafik- och miljöcentralens nya uppdrag i tillsynen av främjandet av integration och etablering understöddes i många utlåtanden. En del av närings-, trafik- och miljöcentralerna önskade starkare verktyg för tillsynen. Enligt Kommunförbundet blir etableringen en separat fråga i lagförslaget och i några utlåtanden ställdes en fråga om vad som avses med etablering. I fråga om uppföljningen av den integrationsfrämjande verksamheten förordades i vissa utlåtanden en rapportering till närings-, trafik- och miljöcentralen, men ett två års uppföljningsintervall ansågs alltför kort. Esbo stad ansåg att en rapportering till närings-, trafik- och miljöcentralen strider mot kommunens självstyrelse och att rapporteringen i stället borde riktas till kommunfullmäktige i enlighet med de mål som fullmäktige ställt upp.

Justitiekanslersämbetet, Statens revisionsverk samt många andra övriga myndighetsaktörer ansåg att den föreslagna ansvarsfördelningen för uppföljningen mellan ministerierna, närings-, trafik- och miljöcentralerna och utvecklings- och förvaltningscentret är en positiv sak.

Utifrån remissvaren förtydligades att närings-, trafik- och miljö centralens tillsynsroll gäller tjänster för främjande av integration för personer som står utanför arbetskraften. Dessutom förtydligades utvecklings- och förvaltningscentrets uppdrag i propositionen.

Ersättning för kostnader

I flera utlåtanden, framför allt från kommunerna, framhölls en oro för otillräcklig finansiering eller behov av tilläggsresurser. I många utlåtanden ansågs både den nuvarande beräknade ersättningen och den tilläggsfinansiering som hade föreslagits för de nya uppdragen vara otillräcklig. I vissa utlåtanden framfördes att kommunerna befinner sig i en mycket ojämlik ställning i ett perspektiv av resurser och utveckling av servicestruktur, vilket kan försätta invandrarna i en ojämlik ställning beroende på deras boendekommun. Å andra sidan konstaterades i en del utlåtanden att den finansiering som förutsätts för de nya uppdragen har beaktats i propositionen.

Emedan kommunernas uppdrag och finansiering förutom av reformen av lagstiftningen om främjande av integrationen även påverkas till exempel av reformen av social- och hälsovården samt reformen av sysselsättningstjänster som är under beredning, ansågs det i en del utlåtanden synnerligen svårt att uppskatta en tillräcklig finansiering. I en del utlåtanden beräknades reformerna även föranleda en större administrativ arbetsbörda, vilket påverkar resurs-behovet. På grund av de ovannämnda omfattande reformerna ansågs det i en del utlåtanden viktigt att en tillräcklig finansiering för de nya uppdragen och reformerna av finansieringssystemet följs upp

och att finansieringen som helhet ses över på nytt för att en framgångsrik integrering ska kunna säkerställas.

I fråga om ett förenklande och ett genomförande av finansieringssystemet gick åsikterna i utlå-tandena starkt isär. I en del av dem ansågs finansieringen av integrationsfrämjande tjänster kom-plicerad och svårförutsägbar, då en del av finansieringen dirigeras till kommunerna som en del av statsandelen för basservicen och en annan del som beräknad ersättning samt en del som ersättningar som beviljas på separat ansökan. I en del utlå-tanden understöddes ett förenklande av finansieringssystemet i syfte att förminska den administrativa arbetsbördan i mer omfattande utsträckning än den som föreslagits, i andra utlå-tanden åter föreslogs enskilda ersättningar som beviljas på separat ansökan eller öronmärkt finansiering för integrationstjänster såsom flerspråkig samhällsorientering och integrationsutbildning.

I synnerhet motsatte man sig i många utlå-tanden från kommuner och en del välfärdsområden samt närings-, trafik- och miljöcentraler en gradering av kostnaderna för tolkning till en del av en beräknad ersättning. Man var orolig för att det skulle leda till att tolkning inte skulle anordnas i tillräcklig utsträckning för att tillgodose behovet. Dessutom framhölls det att en del av de personer som beviljas internationellt skydd behöver mer tolkning än den tid som ersätts till beloppet av den beräknade ersättningen, även om det konstaterades att kostnaderna för tolkning koncentreras till början av integrationsprocessen. I några utlå-tanden framfördes även att kostnaderna varierar mellan olika kommuner och regioner. Däremot ansåg bland andra UF-centret, en del kommuner och Statens revisionsverk förslaget värt att understöda med tanke på de administrativa kostnaderna. I en del av utlå-tandena uppskattades att de före-slagna ersättningspro-centtalen för kommunen och välfärdsområdet inte motsvarar nuvarande användning av tolk-ningstjänster. I synnerhet ansågs det att kommunen borde få en större del av ersättningen för tolkning.

Många andra förslag till ändringar i kostnadsersättningarna understöddes som exempelvis den ersättning som betalas till kommunen för förberedelser för mottagning, kostnadsersättning till den instans för vilken kostnader förordas samt föreslagna ändringar av kostnader för de barns del som befinner sig i landet utan vårdnadshavare.

I landskapet Ålands utlå-tande framhölls de åländska myndigheternas olika roller i den integrat-ionsfrämjande verksamheten och ersättningen av kostnader till de åländska aktörerna.

Utifrån förslaget förtydligades finansieringen för myndigheterna i landskapet Åland i bestäm-melserna liksom det även i propositionens motiveringar tydliggjordes, hur finansieringen till-kommer. Dessutom tillades till exempel tabeller av vilka tilläggsfinansieringen framgår med större tydlighet. Därutöver förtydligades i motiveringarna att de beräknade ersättningarna inte är öronmärkta eller bundna till ersättning för en viss persons kostnader, vilket betyder att även andra personers kostnader för tolkning kan täckas med ersättningarna.

Tillgång till information samt datasystem

I flera utlå-tanden ansågs det vara viktigt att mellan myndigheterna och andra aktörer möjlig-göra ett informationsflöde och en noggrannare reglering av rätten att få information än den som följer av ikraftvarande lagstiftning. I utlå-tandet framhölls att informationsflödet mellan kom-munen och välfärdsområdet ska möjliggöras och att man bad om en precisering av rätten att få information för arbetskraftsmyndigheterna och andra myndigheter i kommunen. Enligt statens

revisionsverk motsvarar regleringen av informationssystemet, tillgången till information och lagring av information revisionsverkets tidigare rekommendationer och främjar smidigt informationsutbyte mellan myndigheter. Justitieministeriet ansåg att en mer exakt och noggrannare avgränsad reglering av tillgången till information är bra, men föreslog lagtekniska ändringar. Finansministeriet påpekade att den föreslagna informationssystemlösningen eventuellt skulle kunna ge upphov till problem enligt konkurrenslagstiftningen eller reglerna för statligt stöd. Om staten i framtiden skulle erbjuda kommunerna avgiftsfria informations-systemtjänster, anser finansministeriet att statsförvaltningen bör beviljas ensamrätt att tillhandahålla tjänsterna.

I flera utlåtanden understöddes de skrivningar i propositionen om rätt att få information, med stöd av vilka invandrare kan nås och omfattas av integrationstjänster. Dessutom framfördes i utlåtanden från många kommuner, Ålands landskapsstyrelse och Kommunförbundet, att kommunerna bör få upplysningar om alla invandrare som flyttat till deras område och som har rätt till integrationstjänster. I några utlåtanden framfördes att detsamma även ska gälla välfärdsområdena. Enligt social- och hälsovårdsministeriet bör lagstiftningsgrunden för överlåtelse av data om utkomststöd och hemvårdsstöd revideras. Folkpensionsanstalten åter tog upp praktiska frågor om rätt att få information samt om precisering av motiveringarna i propositionen i fråga om den lagstiftning som berör Folkpensionsanstalten.

I många utlåtanden förespråkades nya riksomfattande informationssystemtjänster som stöder samarbetet mellan kommunens integrationstjänster, arbetskraftsservicen och välfärdsområdena. Kommunförbundet framhöll att de nya informationssystemtjänsterna medför inverknings- och förvaltningscentrets utlåtande framhölls behovet av tillräckliga resurser för utveckling och underhåll av informations-systemtjänsterna. I Finansministeriets och Kommunförbundets utlåtanden efterfrågades preciseringar om gemensam registerföring för kommunerna och utvecklings- och förvaltningscentret. Finansministeriet, Kommunförbundet samt städerna Kotka och Tammerfors påpekade att kostnadseffekterna av systemändringarna för kommunerna bör utredas.

Bland annat är det enligt undervisnings- och kulturministeriet viktigt att informationen om utbildningen insamlas i databasen om integration. Enligt utvecklings- och förvaltningscentret kunde databaslösningen även stöda funktioner för anvisande till kommun och processerna för utbetalning av integrationsersättningar. Ytterligare framfördes att även närings-, trafik- och miljöcentralerna behöver användarrättigheter till klientdatabasen för integration.

Remissutlåtandena har beaktats i bestämmelserna och i motiveringarna till respektive bestämmelser i propositionen. Utifrån utlåtandena tillades nya paragrafer om rätt att få information, särskilt i anslutning till kommunernas och arbetskraftsmyndigheternas rätt att få information och tillträde till tjänster för minderåriga som kommit till landet utan vårdnadshavare. Dessutom förtydligades föreslagna paragrafer utifrån utlåtandena. Även paragraferna om datasystemet har preciserats utifrån yttrandena. Lösningen för datasystemet ändrades så att kommunerna är skyldiga att använda det nationella datasystemet för integrationskunder. I propositionen har dessutom tillagts de preciseringar som förutsätts i utlåtandena om motiveringar till lagstiftningsordning bland annat för att beskriva det nationella spelrummet i relation till EU:s dataskyddsförordning.

Konsekvensbedömning

Utlåtandena innehöll relativt få kommentarer som tog upp konsekvensbedömning. I största delen av de utlåtanden i vilka det förekom hänvisningar till konsekvensbedömning, betraktades bedömningen som täckande och detaljerad. Så här kommenterade till exempel finansministeriet och Statens revisionsverk propositionen. Finansministeriet föreslog att helhetsbilden görs klarare med hjälp av än fler tabeller. Migrationsverket påpekade för sin del att man i bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna bör uppmärksamma dessa i UMA-systemet. I ett par utlåtanden framfördes att de ekonomiska konsekvenserna för det fria bildningsarbetet också bör bedömas. Dessutom påpekade bland andra Finansministeriet, Kommunförbundet och några kommuner att kostnaderna för ibruktagande av informationssystemet och datalagret bör uppskattas såväl för kommunernas som statens ekonomi.

I en del utlåtanden tog man upp oron över att det är synnerligen komplicerat att uppskatta ekonomiska konsekvenser och funktionella ändringar, emedan många omfattande lagstiftningsändringar (i synnerhet social- och hälsovårdsreformen och reformen av den offentliga arbetskraftstjänsten) träder i kraft på samma gång. I utlåtandena såg man att dessa redan genomförda reformer samt de reformer som är under beredning medför risker även för att finansieringen av de integrationsfrämjande tjänsterna inte kommer att räcka till och fördelas på rätt sätt, då kommunernas, välfärdsområdenas och andra myndigheters roller undergår anmärkningsvärda förändringar. I utlåtandena betonades att man faktiskt noggrant bör följa finansieringens åtgång och vid behov vidta justeringar. Dessutom påpekades i en del utlåtanden att man i bedömningen av konsekvenserna bör göra en mer omfattande bedömning av andra risker till följd av reformen, i synnerhet den bråda tidtabellen och en eventuell storskalig invandring.

De som hade kommenterat bedömningen av köns- och barnkonsekvenserna betraktade bedömningen av dessa teman som viktig för propositionen. Kvinnoorganisationer i samarbete - NYT-KIS rf lyfte fram behovet av en tvärgående bedömning av könskonsekvenserna, emedan jämställdhetskonsekvenserna har klassats som ett av propositionens centrala mål. Jämställdhetsombudsmannens kansli påpekade att mångfalden av kön bör fogas till förhandsbedömningen av konsekvenserna. Riksdagens justitieombudsmans kansli önskade att större uppmärksamhet fästas vid möjligheterna till integrering av sårbara grupper såsom personer med funktionsnedsättning, äldre, offer för tortyr eller starkt traumatiserade personer samt analfabeter. Bland annat Kommunförbundet jämte ett flertal organisationer efterlyste en bedömning av finansieringen och en konsekvensbedömning för organisationssektorn.

I många remissvar betonades behovet av kunskapsledning och systematisk uppföljning för att lagförslagets konsekvenser för integration och regional jämlikhet i fortsättningen ska kunna granskas. Enligt Statens revisionsverks utlåtande skulle bestämmelserna i 7 kap. i propositionen ge goda och tillräckliga förutsättningar för att skapa och utveckla uppföljningen. Många kommuner efterlyste enhetliga mätare och riksomfattande konkreta anvisningar om de mätare som ska följas. Å andra sidan påpekades det att det råder stora skillnader mellan regionerna och kommunerna, varför det kunde vara svårt att åstadkomma en enhetlig uppföljning. En riksomfattande informationsbaserad handledning för uppföljningen föreslogs bland annat i Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT:s utlåtande.

Bedömningen av propositionens konsekvenser har kompletterats utifrån de iakttagelser som kommit fram i utlåtandena. Bland annat har tabeller lagts till uppskattningarna av de ekonomiska konsekvenserna och bland könskonsekvenserna har en annan könstillhörighet uppmärksamats.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om främjande av integration

1 kap Allmänna bestämmelser

I kapitlet ska på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen föreskrivas om lagens allmänna bestämmelser såsom lagens syfte, tillämpningsområde och definitioner. I kapitlet föreskrivs det om tillämpning av lagen på barn samt om tolkning och översättning som i den gällande lagen. I kapitlet anges också en ny informativ 7 § om rätten till arbetslöshetsförmån och utkomststöd, en ny 8 § om kommunernas samarbetsmöjligheter samt en ny 9 § om att ta kontakt.

1 §. Lagens syfte. I paragrafen föreskrivs det om lagens syfte. Enligt 1 mom. 1 punkten är syftet med lagen att främja invandrades integration. Integration definieras i den föreslagna 5 §. Enligt 1 mom. 2–5 punkten är syftet med lagen att främja invandrades sysselsättning eller företagsamhet, kompetens och arbetslivsfärdigheter, förverkligandet av likabehandling, delaktighet och jämlikhet samt välfärd och hälsa. Dessa faktorer kan anses vara olika delområden inom integration.

Syftet med den gällande lagen om främjande av integration (nedan *integrationslagen*) är att stödja och främja integration och möjligheterna för invandrare att aktivt delta i samhällsverksamheten i Finland. Dessa faktorer ska bevaras i den föreslagna paragrafen, men utöver dem betonas invandrarens sysselsättning, företagsamhet, arbetslivsfärdigheter och kompetens. I övriga Norden har arbetslivsorientering uttryckts kraftigare i målsättningarna för de lagar som motsvarar integrationslagen än i den integrationslag som gäller i Finland. Även i den föreslagna paragrafen är det bra att betona målet sysselsättning eller företagsamhet starkare än tidigare.

Delaktighet avser möjlighet för invandraren enligt den gällande integrationslagen att aktivt delta i samhällsverksamheten i Finland, inklusive verksamhet inom tredjesektorn, till exempel organisations- och frivilligverksamhet. Genom att främja invandrades delaktighet kan man stödja utnyttjandet av deras färdigheter och kunskaper på bästa möjliga sätt för både invandrarna själva och hela samhället. Med jämställdhet avses jämställdhet mellan invandarmän och invandrar-kvinnor samt invandrare av annat kön. Lagens allmänna mål är att de föreslagna integrationsfrämjande tjänsterna ska främja invandrarernas möjligheter att uppnå en med den övriga befolkningen jämlik ställning i samhället både i fråga om rättigheter och i fråga om skyldigheter. För att invandrarna ska kunna vara aktiva i samhället krävs det både kunskap och färdigheter, men också egen aktivitet och målinriktat deltagande i olika integrationsfrämjande tjänster.

Från början av 2023 ansvarar välfärdsområdena för ordnandet av social- och hälsovården. Det är viktigt att invandraren vid behov även hänvisas till välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster och till bedömningar av servicebehovet som gäller dem. I lagen föreskrivs det om de nya sektorsövergripande bedömningarna av kompetens och behov av integrationstjänster och sektorsövergripande integrationsplaner som ska göras för särskilt utsatta grupper och i vilka kommunen tillsammans med välfärdsområdet och invandraren gör en mera övergripande bedömning av invandrarens servicebehov och kommer överens om tjänster som är ändamålsenliga för personen. I lagen ska det också föreskrivas om välfärdsområdets uppgift att i sin planering även ta hänsyn till invandrarernas servicebehov. Även kommunerna ska i sin planering ta hänsyn

till aspekter som främjar välfärd och hälsa för de invandrare som kommunerna ansvarar för. Speciellt genom dessa bestämmelser i integrationslagen främjas invandrarernas välfärd och hälsa.

Lagens syfte är enligt 1 mom. 6 punkten att främja goda befolkningsrelationer och samhällets mottaglighet. Goda befolkningsrelationer definieras i den föreslagna 5 §. Enligt principerna för Europeiska unionens gemensamma integrationspolitik är integration en dynamisk, dubbelriktad samspelsprocess som inte endast kräver åtgärder av nationella, regionala och lokala myndigheter, utan även ett allt större åtagande från den mottagande gemenskapens och invandrarernas sida. Målet är alltså att de föreslagna tjänsterna i lagförslaget om integrationslagen ska stödja invandrarernas delaktighet, påverkningsmöjligheter och även en dubbelriktad integration. När invandrare är aktiva på samhällets olika områden ökar växelverkan mellan invandrarna och majoritetsbefolkningen och dessutom blir det lättare att lära känna seder och bruk i det finländska samhället och landets kultur. Goda befolkningsrelationer är ett bredare begrepp än begreppet etniska relationer i den gällande integrationslagen. Goda befolkningsförhållanden är förknippade med till exempel förhållandet mellan personer med funktionsnedsättning och andra, förhållandet mellan sexuella minoriteter och könsminoriteter och andra samt andra förhållande mellan olika befolkningsgrupper.

Lagens syfte är enligt mom. 7 punkten att främja tillgången på behövliga och högklassiga integrationsfrämjande tjänster. I den föreslagna 5 § definieras integrationsfrämjande tjänster med två olika definitioner på basis av om de ingår i kommunens integrationsprogram eller inte. Andra integrationsfrämjande tjänster utanför integrationsprogrammet avser andra tjänster inom det allmänna servicesystemet och så ordnas till exempel som en del av kommunens utbildnings- och sysselsättningstjänster eller välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster. Syftet med tjänsterna enligt lagförslaget är att stödja i synnerhet invandrarernas integration, sysselsättning och företagsamhet, arbetslivsfärdigheter och kompetens.

Dessutom är lagens syfte enligt 1 mom. 9 punkten att främja samordningen av integrationsfrämjande planering och utveckling med övrig nationell, regional och lokal planering och utveckling. Ovan beskrevs behovet att samordna tjänster, men utöver det är det behövligt att samordna också integrationsfrämjande planering och utveckling med övrig planering och utveckling. Genom att samordna sektorsövergripande samarbete och integrationsfrämjande planering och service med olika politikområden främjas den integrationsfrämjande genomströmningen och preciseras samtliga myndigheters skyldigheter att beakta invandrarbefolkningen när tjänster planeras och tillhandahålls. Genom att ta hänsyn till hela befolkningens, inklusive invandrarernas, behov kan servicens lämplighet för olika behov förbättras och således servicens effekt. På riks-nivå avses speciellt statsrådet samt utvecklings- och förvaltningscentret. Namnet på närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter ändras i reformen av arbetskraftsservicen genom regeringens proposition om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022) till närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklings- och förvaltningscenter. I denna proposition används om myndigheten i fortsättningen det korta namnet *utvecklings- och förvaltningscentret*. På regional nivå avses i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralerna och välfärdsområdena. På lokal nivå avses kommuner eller verksamhet som genomförs som interkommunalt samarbete. Samordning ska gälla den egna planeringen för varje myndighet. Det är dock inte meningen att skapa en roll för till exempel kommunerna i planeringen eller utvecklingen av de självstyrande välfärdsområdena. De mål som ställts i den riksomfattande planeringen ska dock beaktas i planeringen, utvecklingen och uppföljningen på regional- och lokal nivå.

Utgångspunkten för hur lagens syfte ska förverkligas är respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Enligt det föreslagna 1 mom. omfattar lagens tillämpningsområde alla personer som har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (301/2004) eller vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen. Lagens tillämpningsområde omfattar alltså medborgare i EU och de nordiska länderna samt deras familjemedlemmar. Enligt 157 § 3 mom. i utlänningslagen ska en nordisk medborgare som kommer till Finland i annat än kortvarigt syfte registrera sin vistelse så som överenskommits om folkbokföring mellan de nordiska länderna. Med stöd av den gällande integrationslagen har även en registrerad nordisk medborgare i praktiken ansetts omfattas av lagens tillämpningsområde även om det ordagranna uttrycket lagtekniskt sett hänvisar till att uppehållsrätten ska vara registrerad i enlighet med utlänningslagen. För tydlighetens skull är det bra att foga till 1 mom. att lagen också tillämpas på en nordisk medborgare vars uppehållsrätt har registrerats i enlighet med det som har avtalats mellan de nordiska länderna om registrering av befolkningen. Bestämmelser om folkbokföring mellan de nordiska länderna finns i överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om folkbokföring (FödrS 96/2006). Till denna del är avsikten inte att ändra tillämpningsområdets personkrets jämfört med nuvarande tillämpningspraxis.

Arten av uppehållstillstånd har inte någon betydelse med tanke på lagens tillämpningsområde, för även de som flyttar till Finland tillfälligt, såsom studerande och de som fått tillfälligt uppehållstillstånd på grund av arbete, ska kunna få de tjänster som anges i lagen, om inte något annat föreskrivs särskilt i lagen eller om det inte är uppenbart onödigt. Lagen ska också kunna tillämpas i fall där uppehållstillståndets giltighetstid har gått ut, men den berörda personen har en anhängig ansökan om fortsatt tillstånd eller har överklagat ett avslag på ansökan om fortsatt tillstånd och ärendet ännu inte har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Lagen ska på så sätt inte tillämpas på personer som söker internationellt skydd eller som vistas i landet med visum eller visumfritt. Lagen ska inte heller tillämpas på personer som för första gången ansöker om uppehållstillstånd eller registrering av uppehållsrätt innan tillståndet eller registreringen beviljas.

Det är inte heller tänkt att lagen ska tillämpas på personer med finskt medborgarskap, om det inte är fråga om undantag som det föreskrivs särskilt om. Det kan i praktiken förekomma fall då en finsk medborgare är i behov av att få del av tjänster som motsvarar integrationsfrämjande tjänster. En finsk medborgare eller en multimedborgare, som också är finsk medborgare, kan till exempel ha levt hela sitt liv utomlands och kan ingen finska eller svenska vid flytten till Finland, eller kan ha mycket svaga språkkunskaper. Det är dock förenligt med definitionen av integration och sålunda mera ändamålsenligt att stödåtgärder för finska medborgare som flyttar till Finland i första hand ordnas som en del av den allmänna basservicen. Integrationslagens syfte är att rikta sig till det inledande skedet av invandringen och integrationen. Erhållandet av finskt medborgarskap kan snarare betraktas som ett steg på vägen till integration för invandrare, även om medborgarskapet inte nödvändigtvis alltid innebär att integrationsprocessen skulle ha slutförts.

I denna lag definierade tjänster som främjar och stöder integration ska erbjudas de invandrare som uppfyller villkoren för erhållande av åtgärder och tjänster på det sätt som anges närmare i lagen. Alla åtgärder som avses i lagen gäller med andra ord inte alla invandrare, även om de har

ett uppehållstillstånd, uppehållserätt eller ett uppehållskort enligt 1 mom. Syftet med de integrationsfrämjande tjänsterna som anges i denna lag är att stödja integrationen av invandrare, särskilt i det inledande skedet av invandringen och integrationen.

Enligt 2 mom. finns avvikande från det tillämpningsområde som beskrivs ovan i lagen en paragraf som tillämpas på alla invandrare som vistas i Finland. Det är 10 § som gäller vägledning och rådgivning. Redan nu har vägledning och rådgivning i praktiken kunnat erbjudas utan att fråga närmare om situationen när det gäller invandrarens uppehållstillstånd eller om andra förutsättningar, eftersom vägledning och rådgivning har betraktats som en tjänst som är jämförbar med myndighetens allmänna rådgivningsplikt och som ska erbjudas med låg tröskel. Det föreslås även att situationen ska klargöras genom att i den föreslagna lagen föreskriva ett eget moment, som entydigt konstaterar att paragrafen som gäller vägledning och rådgivning tillämpas och på så sätt erbjuds väglednings- och rådgivningstjänster i enlighet med den även till en annan invandrare. Då kan även de invandrare som nämns i motiveringen till 1 mom. ovan och som lagen annars inte är tillämplig på få vägledning och rådgivning på det sätt som föreskrivs i 10 §.

Det ska dock observeras att statens, kommunens och välfärdsområdets uppgifter till exempel i planeringen och samordnandet av främjandet av integration delvis gynnar alla invandrare till exempel oberoende orsaken till invandringen.

Dessutom ska i 2 mom. föreskrivas om ett annat undantag som gäller tillämpningsområdet. Den föreslagna 68 §, som gäller ersättningar som betalas för offer för människohandel tillämpas även på en finsk medborgare som är offer för människohandel i enlighet med 3 § 7 punkten i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011). Redan i motiveringen till den redan gällande integrationslagen har detta undantag gjorts och den har tillämpats i praktiken när det gäller de ersättningar som betalas för offer för människohandel. Det är dock tydligare att föreskriva om detta undantag separat i 2 §. Nedan i det föreslagna 5 mom. föreslås ännu ett tredje undantag som gäller tillämpningsområdet.

Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i lagens 4 kap. om anvisande till kommuner och bestämmelserna i 61—66 § om ersättning för kostnader på de personer som är förtecknade i momentet i fråga. Det är meningen att en särskild sårbarhet för dessa personer ska beaktas på motsvarande sätt som i den gällande lagen. Många som söker internationellt skydd har i ursprungslandet, under resan eller i Finland upplevt traumatiserande situationer, vilket bidrar till att deras servicebehov, bland annat behovet av mentalvårdstjänster och rehabilitering, kan vara mera omfattande än för andra invandrare. Integrationslagen syftar till att trygga tjänster för denna utsatta grupp genom att staten bär ansvar för kostnaderna.

Ersättningsparagraferna gäller de kalkylerade ersättningar som betalas till kommunen och till välfärdsområdet samt följande ersättningar som söks separat: ersättning för utkomststöd, beredskap att ta emot personer, specialkostnader och återflytningsbidrag. Momentet i fråga motsvarar samma bestämmelse i den gällande integrationslagen, men den ändring i nuläget som föreslås är att välfärdsområdet utöver kommunerna i fortsättning kan få ersättning från staten. Detta föreslås också i regeringspropositionen 84/2022 rd.

Momentets 1 punkt gäller personer som tagits emot inom den flyktingkvot som avses 90 § i utlänningslagen eller som efter att ha sökt internationellt skydd har beviljats asyl med stöd av

87 § i utlänningslagen eller beviljats uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd med stöd av 88 § i utlänningslagen.

Momentets 2 punkt gäller personer som efter att ha ansökt om internationellt skydd beviljats uppehållstillstånd med stöd av 51 § (beviljande av uppehållstillstånd på grund av att utlänningen är förhindrad att lämna landet), 52 § (beviljande av uppehållstillstånd av individuella mänskliga orsaker) eller 89 § (beviljande av uppehållstillstånd vid tillämpning av uteslutningsklausuler) i utlänningslagen.

Momentets 3 punkt gäller personer som tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser enligt 93 § (annan humanitär invandring) i utlänningslagen.

Momentets 4 punkt gäller personer som har beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd enligt 52 a § 2 mom. (offer för människohandel befinner sig i en särskilt utsatt ställning) eller 54 § 5 mom. (en utlänning som med stöd av 51 § beviljats tillfälligt uppehållstillstånd på grund av hinder för avlägsnande ur landet, ett offer för människohandel som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd och en i 52 d § avsedd tredjelandsmedborgare som vistats och arbetat olagligt i landet och som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd) i utlänningslagen.

Momentets 5 punkt gäller personer som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 110 § i utlänningslagen och som uppfyller villkoren i 4 § i lagen om hemkommun. I praktiken innebär det att personen kan ansöka om och få en hemkommun. Anvisande till kommuner föregås av anteckning om hemkommun. Däremot är en förutsättning för statens ersättningar enligt 59 § att personens hemkommun har registrerats i befolkningsdatasystemet. Propositionen motsvarar den ändring i integrationslagen som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om främjande av integration och av 14 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (RP 135/2022 rd).

Om personens vistelsegrund efter att personen fått fortsatt tillstånd ändrar och blir någon annan än de grunder som nämns i detta moment kan ersättningar för personen inte längre betalas till kommunen eller välfärdsområdet.

Enligt 4 mom. tillämpas bestämmelserna i 4 kap. och 61—66 § i lagförslaget om integrationslagen också på en familjemedlem eller någon annan anhörig till en person som avses i 3 mom., om familjebandet har funnits redan innan ankomsten till Finland. Momentet motsvarar samma bestämmelse i den gällande integrationslagen.

Enligt 5 mom. tillämpas bestämmelserna i lagens 61—62 och 65 § om ersättning av kostnader till kommunen eller välfärdsområdet på ett i Finland fött barn till den som avses i 3 eller 4 mom.

Enligt 6 mom. tillämpas bestämmelserna om ersättning av kostnader i 3 kap. och 69 § i lagförslaget om integrationslagen på en person under 25 år som har kommit till Finland som minderårig utan vårdnadshavare och som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd eller som har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen eller har anvisats till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen då personen var minderårig och utan vårdnadshavare och som blivit myndig före sin ankomst till Finland eller som tagits till Finland som minderårig utan vårdnadshavare på särskilda

humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser enligt 93 § i utlänningslagen samt på en minderårig som har anlänt till Finland som familjemedlem eller annan anhörig till en sådan person som avses i 1–3 punkten. I paragrafen om tillämpningsområde i den gällande integrationslagen finns inget sådant moment, men i bestämmelser om minderåriga som kommit till Finland utan vårdnadshavare och i kapitlet om företrädare av minderåriga har motsvarande avgränsningar gjorts. För tydlighetens skull ska även denna specialgrupp som har ett eget kapitel och sin egen ersättningsparagraf tas med som ett eget moment i paragrafen om tillämpningsområdet. Dessutom tillämpas 3 kap. och bestämmelserna i 69 § om ersättning för kostnader i denna lag på en person som avses i 1–4 punkten ovan och som har fått finskt medborgarskap.

Minderåriga och barn avser personer under 18 år och unga personer mellan 18 och 24 år. Åldersgränserna motsvarar den gällande integrationslagen enligt vilken en minderårig som anlänt till Finland utan vårdnadshavare erbjuds stöd tills han eller hon fyller 25 år eller tills han eller hon har en vårdnadshavare i Finland. I denna lag används begreppet barn eller ungdom som anlänt utan vårdnadshavare då det är fråga om både barn och unga oberoende av om personens vårdnadshavare senare har anlänt till Finland. Till exempel stödet till unga som övergår till att leva självständigt gäller dessa barn och unga. Dessutom används begreppet barn utan vårdnadshavare då det är fråga om ett barn som kommit till Finland som minderårig utan vårdnadshavare och som ännu är under 18 år och inte har en vårdnadshavare. Till exempel förordnande av företrädare gäller dessa barn.

I den föreslagna 2 punkten beaktas det att det ibland förekommer situationer där en minderårig utan vårdnadshavare har anvisats till Finland inom en flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen medan personen är minderårig och utan vårdnadshavare, men personen har hunnit fylla 18 år innan sin ankomst till Finland. Personen är dock jämförbar med en ung person som kommit till Finland som minderårig och som fyllt 18 år och som erbjuds tjänster enligt 3 kap. tills personen är 25 år.

I den föreslagna 3 punkten ska det också tas hänsyn till de minderåriga som kommit till landet utan vårdnadshavare och som tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser enligt 93 §. Under de senaste åren har det med stöd av 93 § i utlänningslagen tagits personer till Finland från till exempel Afghanistan och bland dem finns det också minderåriga av vilka en del kan vara utan vårdnadshavare. För att säkerställa likabehandling är det behövligt att föreskriva att det även för denna grupp garanteras samma tjänster enligt integrationslagen för barn eller unga som kommit till Finland som minderåriga utan vårdnadshavare.

I den föreslagna 4 punkten beaktas personer som får tillfälligt skydd och som har en hemkommun. Innehållet i propositionen motsvarar det som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om främjande av integration och av 14 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (RP 135/2022 rd) det vill säga gör det möjligt även för barn och unga som får tillfälligt skydd och som kommit till Finland som minderåriga utan vårdnadshavare att få samma service som till exempel barn och unga som får internationellt skydd.

I den föreslagna 5 punkten beaktas situationer där ett barn som sökt internationellt skydd har kommit till Finland som minderårigt med en vårdnadshavare eller sina vårdnadshavare, men vårdnadshavaren av en eller annan orsak har avlägsnat sig från landet eller till exempel avlidit under asylsökningprocessen och därför blir barnet kvar i Finland utan vårdnadshavare.

Med en minderårig familjemedlem som avses i den föreslagna 6 punkten hänvisas det i enlighet med 37 § i utlänningslagen till en maka eller make, en vårdnadshavare eller ett barn. En familjemedlem kan på så sätt vara en minderårig förälder till den person som kommit till Finland som minderårig utan vårdnadshavare eller personens minderåriga barn. En annan anhörig kan vara till exempel ett minderårigt syskon till det barn eller den unga som befinner sig i landet utan vårdnadshavare i en situation där inga föräldrar är med i familjeåterföreningsprocessen.

Dessutom ska i den föreslagna 7 punkten föreskrivas om en avvikelse från tillämpningsområdet som avses i 2 § 1 mom. i integrationslagen. Enligt den föreslagna 4 punkten tillämpas bestämmelserna i 3 kap. och 69 § på en person som avses i 1–6 punkten ovan och som har fått finskt medborgarskap. Det är fråga om en ändring i nuvarande läge. Ändringen gäller en marginell grupp.

I nuläget har erhållande av finskt medborgarskap för ett barn eller en ung person som kommit till landet som minderårig utan vårdnadshavare inneburit att personen inte längre har rätt till de tjänster som anges i integrationslagen och kommunen har inte heller rätt att få ersättning för kostnader som ordnandet av dem medför. Då har det inte alltid varit förenligt med barnets bästa att ansöka om finskt medborgarskap även om erhållande av medborgarskap annars är förenligt med barnets bästa. Nuvarande läge har också lett till återkrav av ersättningar i situationer där det sökts medborgarskap, men erbjudandet av tjänster har fortsatt. Ändringen bidrar också till att barn som kommit till Finland som yngre får en likvärdig ställning med dem som kommer till Finland först i tonårsåldern. Det finns vissa villkor, såsom boendetid i landet, som ska vara uppfyllda för att erhålla finskt medborgarskap. Bestämmelser om dessa villkor finns i medborgarlagarna (359/2003). Det är bra att observera att erhållande av medborgarskap för ett barn eller en ung person som kommit till Finland som minderårig utan vårdnadshavare innebär att personen i fortsättningen har rätt till stöd och boende enligt 3 kap. och att ersättningar för personen kan betalas till välfärdsområdet. Erhållande av medborgarskap innebär dock att det för personen inte utarbetas en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster eller integrationsplan enligt 2 kap. och att personen inte heller utgående från dem hänvisas till tjänster i enlighet med integrationslagen.

3 §. Tillämpning av lagen på arbetssökande. Paragrafens syfte är att säkerställa ett arbetslivsorienterat främjande av integration genom att koppla integrationsfrämjande tjänster till arbetskraftsservice till den det gäller arbetssökande. I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om att ansvaret för att ordna de tjänster och åtgärder som ålagts kommunen enligt 12–32 § i denna lag i fråga om arbetssökande ankommer på arbetskraftsmyndigheten enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice, om inget annat följer av denna eller annan lagstiftning. Det är meningen att regeringspropositionen om lagen i fråga ska överlämnas till riksdagen för behandling samtidigt som denna proposition.

Paragrafens 1 mom. motsvarar i fråga om organiseringsansvaren nuläget på så sätt att arbets- och näringsbyrån ansvarar för att ordna den inledande kartläggningen och integrationsplanen för en invandrare som är registrerad som arbetssökande enligt den gällande integrationslagen. Enligt den gällande integrationslagen svarar närings-, trafik- och miljöcentralen för anskaffningen av integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Organiseringsansvaret för tjänsterna ändrar dock i förhållande till nuläget, eftersom arbetskraftsmyndigheten, som är en myndighet vid kommunen eller samkommunen i och med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice i fortsättningen ska ansvara för ordnande av offentlig arbetskraftsservice. Genom överföringen av organiseringsansvaret för arbetskraftsservice till kommunerna förbättras

kommunernas möjligheter att samordna integrationstjänster, arbetskraftsservice, tjänster inom det nationella utbildningssystemet och kommunens övriga bastjänster till helheter som svarar mot integrationskundernas och arbetsgivarnas behov. Bestämmelsen är också betydande, därför att man som det är i nuläget göra bedömningen att de personer som deltar i integrationstjänsterna är invandrare som är anmälda som arbetssökande. I propositionen har det uppskattats att det årligen kommer att göras en första integrationsplan för 8 000 arbetssökande och för 1 000 andra invandrare. Finansieringen av arbetskraftsservicen överförs till kommunerna i huvudsak via statsandelssystemet och även tjänster för arbetssökande integrationskunder och andra invandrare ska finansieras, som det föreslås bli föreskrivet i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Finansieringen av integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning överförs till kommunerna i huvudsak via statsandelssystemet för basservice fördelat genom kriteriet som gäller personer med ett främmande språk, men i fråga om de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget om integrationslagen graderas finansieringen för integrationsutbildningen till en del av den kalkylerade ersättningen till kommunen. Den flerspråkig samhällsorienteringen enligt 25 § i lagförslaget om integrationslagen finansieras också via statsandelar och kalkylerad ersättning, som det föreslås bli föreskrivet i 60 och 61 §.

Av 1 mom. följer att kommunens eller samkommunens arbetskraftsmyndighet kan ordna de tjänster som kommunen föreskrivits ansvar för i enlighet med bestämmelserna i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice till vilka det i integrationslagen föreslås bli hänvisat till många delar. Enligt propositionen i fråga kan kommunen ordna arbetskraftsservice själv om arbetskraftens storlek i kommunen uppgår till minst 20 000 personer. Om arbetskraftens storlek i kommunen underskrider gränsen 20 000 personer, ska kommunen tillsammans med en eller flera andra kommuner bilda ett samarbetsområde för främjande av sysselsättning för ordnande av arbetskraftsservicen. Den sammanlagda arbetskraftens storlek i de kommuner som hör till det sysselsättningsområde som bildas på detta sätt ska vara minst 20 000 personer. I lagförslaget i fråga ska det dock också föreskrivas om situationer där avvikelser kan göras från kraven för samarbetsområdet (inklusive arbetskraftens storlek på 20 000 personer).

Här syftar lagförslaget till att undvika att det i varje paragraf upprepas särskilt huruvida det är fråga om en arbetskraftsmyndighet enligt lagförslaget om ordnandet av arbetskraftsservice eller en annan myndighet i kommunen. För tydlighetens skull föreskrivs det endast om kommunen och när det är fråga om service för en invandrare som är registrerad som arbetssökande avses med kommunen en arbetskraftsmyndighet och det beror på området huruvida det är fråga om en myndighet vid kommunen eller samkommunen. Omnämmandet ”om inget annat följer av denna eller annan lagstiftning” i paragrafen hänvisar till att det i annan lagstiftning föreskrivs om ordnande av integrationsfrämjande tjänster.

För andra invandrare än sådana som är arbetssökande och integrationskunder beslutar kommunen vilken myndighet i kommunen som ska ansvara för ordnandet av integrationsprogrammet. Tjänster för denna målgrupp finansieras som det föreslås bli föreskrivet i 8 kap. Tjänster i enlighet med integrationsprogrammet för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget om integrationslagen finansieras i huvudsak som en del av den kalkylerade ersättningen till kommunerna. Finansieringen av tjänster för andra personer än sådana som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget om integrationslagen och som inte är arbetssökande genomförs som en del av statsandelen för basservice precis som det föreslås bli föreskrivet i 60 §.

Enligt 2 mom. ska när tjänster som avses i 14—24 § ordnas och tillhandahålls för en integrationskund som är registrerad som arbetssökande, dessutom iakttas vad som föreskrivs i lagen om

ordnande av arbetskraftsservice, om inte något annat följer av det som föreskrivs i denna eller i någon annan lag. Bestämmelserna om serviceprocessen för arbetssökande i 4 kap. och om jobbsökningsskyldighet i 5 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice tillämpas således i regel också på integrationskunder som har registrerat sig som arbetssökande. Detta omfattar till exempel olika tidsgränser, som anges i den lagen. I 19 § i lagförslaget om integrationslagen föreskrivs dessutom att det i integrationsplanen för integrationskunder ska överenskommas om jobbsökningsskyldigheten i enlighet med lagen om ordnande av arbetskraftsservice och i 24 § om integrationskundens skyldighet som hänför sig till genomförandet av integrationsplanen att meddela om genomförandet av planen. Syftet med bestämmelserna är att förtydliga dessa skyldigheter för integrationskunden på lagnivå. För att undvika överlappande åtgärder ska det i 14 och 15 § i lagförslaget om integrationslagen föreskrivas om ett undantag, enligt vilket det i stället för kompletterande arbetssökningssamtal enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice kan ordnas åtgärder som hör till bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster.

Även bestämmelserna om frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån i lagförslaget om integrationslagen skiljer sig delvis från bestämmelserna om frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Bestämmelser om stöd för frivilliga studier med stöd av integrationslagen finns i 28—32 § i lagförslaget.

4 §. Tillämpning av lagen på barn. I paragrafen ingår bestämmelser om hur lagen ska tillämpas på barn. Enligt 1 mom. ska när lagen tillämpas på personer under 18 år barnets bästa beaktas i första hand. Vid bedömningen av barnets bästa tillämpas vad som föreskrivs om det i 4 § 2 mom. i barnskyddslagen (417/2007). Barnets bästa ska genomgående beaktas när integrationsfrämjande åtgärder och tjänster planeras, ordnas och genomförs. Det ska också inkluderas i vägledning, information och rådgivning samt i introduktion i samhället och dess funktioner.

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991; nedan *barnkonventionen*) ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Barn ska behandlas likvärdigt oavsett deras egen eller föräldrarnas bakgrund eller egenskaper (artikel 2 i barnkonventionen). Barn som är i stånd att bilda egna åsikter har rätt att fritt uttrycka sin åsikt i alla frågor som rör dem själva, varvid deras åsikter ska tillämpas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad (artikel 12 i barnkonventionen).

Barn ska beredas möjlighet att höras i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör dem själva (artikel 12 i barnkonventionen). Barn som hör till en minoritetsgrupp får inte förvägras rätten att ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk (artikel 30 i barnkonventionen). Barn har utöver rätten till utbildning rätt till vila, lek och rekreation samt rätt att bekanta sig med det kulturella och konstnärliga livet (artikel 31 i barnkonventionen). Särskilt med tanke på hur dessa rättigheter omsätts i praktiken är det viktigt att i olika integrationssituationer säkerställa de minderåriga invandrarnas möjligheter att delta och uttrycka sin åsikt till exempel om sin egen eller familjens integrationsplan.

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Också i 10 § 1 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) föreskrivs det om

skyldigheten att utreda och beakta minderåriga klienters önskemål och åsikter på det sätt som klientens ålder och utvecklingsnivå förutsätter.

Enligt 4 § 2 mom. i barnskyddslagen ska vid bedömningen av barnets bästa uppmärksamhet fästas vid hur olika åtgärdsalternativ och lösningar garanterar barnet 1) en harmonisk utveckling och välfärd samt nära och fortgående mänskliga relationer, 2) möjlighet till förståelse och ömhet samt övervakning och omsorg i enlighet med ålder och utvecklingsnivå, 3) en utbildning som motsvarar barnets anslag och önskemål, 4) en trygg uppväxtmiljö samt fysisk och psykisk integritet, 5) utveckling till självständighet och mognad till ansvarsfullhet, 6) möjlighet att delta och påverka i frågor som gäller barnet självt, samt 7) hänsyn till språklig, kulturell och religiös bakgrund.

I 2 mom. föreskrivs att barnets önskemål och åsikter ska utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå vid genomförandet av tjänster enligt denna lag. I bestämmelsen uttrycks en tydlig skyldighet att utreda och beakta barnets bästa och att utreda barnets åsikt oavsett ålder. Barnets åsikter och synpunkter ska beaktas i förhållande till dess ålder och utvecklingsnivå. Barnets åsikt ska klarläggas och barnet höras på ett språk som det förstår. Ett barn ska till exempel höras när dess egen sektorsövergripande integrationsplan utarbetas. Barnet ska också höras till exempel vid anvisande till kommun eller i fall av beslut om placering i gruppfamiljehem, annan boendeenhet eller familjevård.

Om utredande av barns åsikt och hörande av barn föreskrivs till exempel i 20 § i barnskyddslagen. Det är bra att beakta samma principer när barns åsikt utreds enligt integrationslagen. Då barnskydd genomförs ska enligt paragrafen barnets önskemål och åsikt utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnets åsikt ska utredas finkänsligt och så att det inte onödigt skadar relationerna mellan barnet och föräldrarna eller andra personer som står barnet nära. Likaså ska hänsyn tas till barnets ålders- och utvecklingsadekvata förmåga att uttrycka sig. De metoder och hjälpmedel som används samt det stöd och den hjälp barnet behöver bestäms enligt det.

När det är fråga om ett litet barn kan man bland annat iakttä barnets beteende och relation till personer som står barnet nära. I synnerhet riktigt små barns önskemål och åsikter kan även utredas indirekt med hjälp av till exempel personer som står barnet nära, daghemspersonalen eller andra sakkunniga, genom att man hör dem eller får andra utredningar via dem. I fråga om barn som närmar sig skolåldern eller äldre utreds deras åsikter och önskemål i regel genom diskussion och man kan också använda hjälpmedel som utvecklats särskilt för arbete med barn. Då ett barns åsikt utreds ska det säkerställas att barnet uppriktigt och fritt kan säga sin mening i ärendet. Barnet måste vara medvetet om varför och i vilket ärende det hörs och till vilket ändamål de uppgifter som samlas in ska användas.

I 3 mom. föreskrivs det dessutom om situationer där barnets åsikt inte behöver utredas. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 20 § 3 mom. i barnskyddslagen. Syftet med bestämmelsen är att framhålla att huvudregeln är att barnets åsikt ska utredas och att det endast undantagsvis kan utelämnas. Barnets åsikt behöver inte utredas endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt. En utredning kan äventyra barnets hälsa eller utveckling till exempel när barnets mentala tillstånd är sådant att utredandet av dess åsikt skulle chocka eller annars belasta barnet oskäligt. Det psykiska skyddet av barnet ska i sådana fall gå före utredandet av dess åsikt.

5 §. Definitioner. I denna paragraf föreskrivs det om centrala begrepp med tanke på lagen. Till följd av förändrad syn i samhället har det utarbetats en integrationsordlista¹⁴¹ under ledning av arbets- och näringsministeriet och den ska också delvis beaktas i definitionerna i lagen.

Begreppet integration definieras enligt 1 punkten som invandrarens individuella process som sker i samspel med samhället, under vilken invandrarens likabehandling och jämlikhet i samhället samt delaktighet i arbets- och näringslivet, utbildning, organisationsverksamhet eller annan samhällelig verksamhet fördjupas och bli mångsidigare. Genom begreppet betonas den individuella processen hos invandraren och vidare erkänns dess samspel med samhället. I fråga om likabehandling och jämlikhet är det bra att beakta att det föreskrivs om jämlikhet i 6 § i Finlands grundlag. I diskrimineringslagen (1325/2014) föreskrivs det om myndigheternas skyldighet att främja likabehandling och utarbeta en plan för likabehandling. I den gällande integrationslagen har begreppet integration använts genom att avse invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds.

Enligt 2 punkten definieras begreppet främjande av integration som stödjande av integration genom att tillhandahålla invandrare tjänster som avses i lagförslaget om integrationslagen, stödja invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur och genom att främja samhällets mottaglighet. I den gällande integrationslagen avser integration de åtgärder och tjänster med vilka en myndighet eller en annan aktör stödjer interaktion. Användning av den finska termen ”kotouttaminen” rekommenderas inte eftersom den kan tolkas som att invandraren inte har någon aktiv egen roll i integrationen. Främjande av integration fokuserar på det inledande skedet av invandringen, ofta dock de första åren personen bor i Finland. Tjänster som främjar och stödjer integration ska i regel ordnas av regionala eller lokala myndigheter som till exempel kommunernas arbetskraftsmyndigheter och utbildningsmyndigheter, välfärdssamrådenas social- och hälsovårdsmyndigheter eller Folkpensionsanstalten och andra aktörer såsom läroanstalter inom fritt bildningsarbete och olika organisationer. Enligt 17 § 3 mom. i Finlands grundlag är grupper som bor i Finland garanterade rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Begreppsparat integration och samhällets mottaglighet beskriver integrationens ömsesidighet. Den egentliga integrationen sker i samspel med det finländska samhället, mest i vardagliga situationer och i närsamhället, såsom daghem, skolor, fritidsverksamhet och arbetsplatser. Integration och samhällets mottaglighet är alltså en ömsesidig anpassningsprocess där samhället förändras allteftersom befolkningen blir mer heterogen. Integration av invandraren är en långvarig process, men det är inte enbart fråga om invandrarens individuella integrationsprocess. Det är bland annat fråga om att förvärva kunnande och färdigheter som är till nytta även för andra än bara för den som förvärvat dem. Till exempel organisationer kan oberoende sitt verksamhetsfält främja integration genom att utveckla sin verksamhetssätt så att de tar hänsyn till invandrarbefolkningens behov.

Enligt 3 punkten avses med främjande av etablering åtgärder genom vilka särskilt integrationen av en invandrare eller personens make eller familjemedlem som flyttar till kommunen på grund av arbete eller studier stöds utanför kommunens integrationsprogram. Främjande av etablering ska vara en del av främjandet av integration och som för tydlighetens skull lyfts upp på lagnivå.

¹⁴¹ Integrationsordlista. *Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2021:54.*

Etablering syftar här på de åtgärder som riktar sig till andra än målgruppen för anvisande till kommuner enligt 4 kap. På så sätt är målgruppen för åtgärder som stödjer etablering i synnerhet personer som flyttar till kommunen på grund av arbete och studier samt deras familjemedlemmar. Genom åtgärder som stödjer etablering underlättas etablering i Finland och kommunen för en invandrare som flyttat till Finland på grund av arbete eller studier, till exempel behövlig ärendehantering under invandringens inledande skede och genom att ge annan information om det finländska samhället och servicesystemet. I en del städer har servicen samlats till en enda kontaktpunkt inom International House- eller Talent Hub-verksamheten.

Genom att inkludera definitionen av främjande av etablering i lagen är syftet inte att skapa nya tjänster utan stärka beaktandet av tjänster som stödjer etablering för personer som flyttar på grund av arbete och studier som en del av den regionala planeringen, samordnandet och uppföljningen av integrationsfrämjandet. Främjande av etablering kan också utgöras av integrationsfrämjande tjänster, och tjänster inom det allmänna servicesystemet kan användas inom främjandet av etablering på det sätt som anses vara ändamålsenligt i området. Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgift att främja etablering beskrivs närmare i motiveringen till 55 §.

Väglednings- och rådgivningstjänsterna enligt 10 § i lagförslaget är öppna för alla invandrare oavsett orsaken till invandringen och även till nytta för till exempel personer som flyttar på grund av arbetet och studier. I kommunerna har väglednings- och rådgivningstjänsterna samarbetat också med etableringsfrämjande tjänster, som till exempel med den Talent Hub verksamhet som beskrivs nedan. Ett sätt att ordna till exempel språkundervisning på arbetsplatsen är en detaljerad skräddarsydd arbetsplatsfinska eller arbetsplatssvenska språkutbildning. För personer som flyttar till landet på grund av arbete eller familjeband kan arbetsgivare, kommunen, läroanstalter eller andra tjänsteproducenter stödja och bidra till smidigare etablering. Kommuner med minst 15 000 invånare med främmande språk som modersmål har kunnat söka statligt stöd för att främja Talent Hub verksamhet från början av 2020. Talent Hub avser regionala samarbetsmodeller som erbjuder kundorienterade servicestigar som överskrider organisationsgränserna inklusive stöd för etablering och integration.

Enligt 4 punkten avses med invandrare en person som flyttat till Finland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse. Det handlar om invandrare som har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort i Finland enligt utlänningslagen eller vilkas uppehållsrätt i Finland har registrerats. Utanför begreppet invandrare står då i denna lag utlänningar som har beviljats visum till Finland eller vistas i Finland visumsfritt samt de som söker internationellt skydd eller som ansöker om första uppehållstillstånd innan uppehållstillstånd har beviljats. Definitionen motsvarar definitionen i den gällande lagen.

Enligt 5 punkten avses med integrationskund invandrare med en giltig integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan. Definitionen är ny jämfört med den gällande integrationslagen. I 13 punkten definieras integrationsplan och i 14 punkten sektorsövergripande integrationsplan. Bestämmelser om dem finns i 16—24 §. Begreppet syftar till att klarlägga vilka tjänster är avsedda för integrationskunder och inte för alla invandrare. En definition behövs för att man genom att hänvisa till den ska kunna ange vilka som omfattas av paragraferna nedan.

Enligt 6 punkten avses med arbetssökande en person enligt 3 § 3 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt 7 punkten avses med arbetslös arbetssökande en person som uppfyller definitionerna av en arbetslös och arbetssökande enligt 3 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt 8 punkten avses med offer för människohandel en person som avses i 3 och 7 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

I lagförslaget om integrationslagen föreslås bestämmelser om två slags integrationsfrämjande tjänster. Terminologiskt indelas tjänsterna i sådana som ingår i integrationsprogrammet och andra integrationsfrämjande tjänster. Dessa begrepp definieras nedan i 9–11 punkten.

Enligt 9 punkten avses med integrationsprogram en tjänstehelhet som kommunen ordnar för invandrare i inledningsskedet av integrationen. Det är fråga om ett nytt begrepp som det föreskrivs närmare om i lagens 13 §. Kommunen ansvarar för integrationsprogrammet och för att ordna tjänster inom det. Närmare bestämmelser om kommunens organiseringsansvar finns i lagens 3 §, enligt vilken arbetskraftsmyndigheten enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice ska ansvara för ordnandet av kommunens integrationsprogram för arbetssökande personer, om inget annat följer av annan lagstiftning. För andra invandrare än sådana som är arbetssökande beslutar kommunen vilken myndighet i kommunen som ska ansvara för ordnandet av integrationsprogrammet. Enligt 8 § kan kommunen ordna integrationsprogrammet även som samarbete mellan kommunerna. Inledningsskedet av integrationen avser i denna lag den tid det tar från att en person fått uppehållstillstånd tills dess integrationsplanens varaktighet upphör. Enligt 1 punkten är integrationen i sig invandrarens individuella process och därför kan även dess varaktighet variera.

Enligt 10 punkten avses med tjänster som ingår i integrationsprogrammet tjänster i inledningsskedet av integrationen och som har till syfte att främja invandrarens integration, sysselsättning eller företagsamhet, kompetens och arbetslivsfärdigheter, hälsa och välfärd och vardagskompetens samt förverkligandet av likabehandling, delaktighet och jämställdhet för invandrare och deras deltagande i organisationsverksamhet och annan samhällelig verksamhet. I integrationsprogrammet ingår de tjänster som närmare beskrivs i 13 §. Målen motsvarar lagens syften som anges i 1 § i integrationslagen. Dessutom ingår vardagskompetens som är en del av integrationen och delaktighet i organisationsverksamhet och annan samhällelig verksamhet som är en del av delaktigheten men vilket man syftar till att betona ännu här. Eftersom stöd för sysselsättningen är en viktig del av integrationsfrämjandet är även samarbetet med arbetsgivarna viktigt i ordnandet av tjänster.

Enligt 11 punkten avses med andra tjänster som främjar integration integrationsfrämjande tjänster som inte ingår i integrationsprogrammet och som ska ordnas som en del av arbetskraftsservicen, annan kommunal basservice, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster, Folkpensionsanstaltens service samt organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet. Dessa andra tjänster som främjar integration erbjuds alltså åtminstone av välfärdsområdet, Folkpensionsanstalten, läroanstalter samt olika organisationer, föreningar och sammanslutningar. Bestämmelser om dessa andra integrationsfrämjande tjänster finns i speciallagstiftningen om dem.

Det nationella utbildningssystemet avser i detta sammanhang bland annat den småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning som kommunen har ansvar att ordna.

Kommunal basservice omfattar kultur-, motions-, fritids- och ungdomstjänster. Med Folkpensionsanstaltens tjänster avses i synnerhet rehabilitering samt vägledning och rådgivning som hänförs till förmåner.

I 12 punkten definieras samhällsorientering, med vilket avses studier som ingår i integrationsprogrammet, som förstärker förståelsen för det finländska samhället, de egna rättigheterna och skyldigheterna samt vardagskompetensen hos integrationskunden och som ordnas på integrationskundens eget språk eller ett språk som denne har goda kunskaper i. Begreppet och tjänsten är ny jämfört med den gällande integrationslagen. Samhällsorientering ska om möjligt genomföras på integrationskundens eget modersmål eller på ett annat språk som personen förstår bra. Vid behov kan man till exempel i fråga om ett sällsynt språk, om det inte går att ordna en undervisningsgrupp, utnyttja tolkning eller ljud- eller annat material som självstudier på det sätt som närmare föreskrivs om genomförande av samhällsorientering i statsrådets förordning. Syftet med samhällsorienteringen är att öka medvetenheten om det finländska samhället och att verka som en del av det. Närmare bestämmelser om samhällsorientering finns i 25 §.

Enligt 13 punkten avses med integrationsplan en plan som utarbetas för främjande av den individuella integrationen, där kommunen kommer överens med invandraren om individuella integrations- och sysselsättningsmål samt om deltagande i integrationsfrämjande tjänster eller i annan integrationsfrämjande verksamhet. Dessutom ska i integrationsplanen för en integrationskund som är arbetssökande inkluderas en jobbsökningsskyldighet enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice om inget annat följer av den lagen. Närmare bestämmelser om integrationsplanen finns i 16 § och om målen för den, dess innehåll och utarbetande i 18—20 § och om översyn av den i 22 §. Integrationsplanen ska inte förväxlas med andra kundplaner, såsom de klientplaner inom socialvården som välfärdsområdet utarbetar eller sysselsättningsplanerna som arbetskraftsmyndigheten utarbetar. Integrationsplanen är en plan som ersätter sysselsättningsplanen på det sätt som föreskrivs i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. En person kan samtidigt ha till exempel en integrationsplan och en klientplan inom socialvården om personen behöver båda.

Enligt 14 punkten avses med den sektorsövergripande integrationsplan en plan som utarbetas för främjande av den individuella integrationen, där kommunen kommer överens med välfärdsområdet och invandraren om individuella integrations- och sysselsättningsmål samt om deltagande i integrationsfrämjande tjänster och i annan integrationsfrämjande verksamhet. Dessutom ska i den sektorsövergripande integrationsplanen för en integrationskund som är arbetssökande inkluderas en jobbsökningsskyldighet enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice om inget annat följer av den lagen. Närmare bestämmelser om den sektorsövergripande integrationsplanen finns i 17 §. Närmare bestämmelser om målen för den, dess innehåll och utarbetande av den finns i 18—20 § och om översyn av den i 22 §. En person kan endast ha antingen en integrationsplan enligt 13 punkten eller en sektorsövergripande integrationsplan enligt 14 punkten. I de mera exakta bestämmelserna beskrivs när det ska utarbetas en integrationsplan och när en sektorsövergripande integrationsplan.

Enligt 15 punkten avses med tjänsteproducent en aktör som i regel med stöd av ett upphandlingsavtal eller kommunens beslut producerar sådana tjänster åt kommunen som avses i 10 § eller i 13 § 1 mom. 3 eller 4 punkten. Det kan också vara fråga om en läroanstalt som producerar utbildningstjänster utan att det är fråga om upphandling eller ett annat beslut av kommunen.

Den allmänna vägledning och rådgivning som kommunen ordnar samt den flerspråkiga samhällsorienteringen, integrationsutbildningen eller annan utbildning och service som ingår i kommunens integrationsprogram samt genomförandet av slutttestning av språkkunskaper kan läggas ut till en tjänsteproducent. Kommunen har alltid organiseringsansvar, men när det gäller dessa uppgifter kan kommunen lägga ut genomförandet av dem.

En tjänsteproducent kan innebära en organisation, förening, sammanslutning, stiftelse, enskild näringsidkare eller utbildningsanordnare eller läroanstalt. Det är bra att observera att speciellt organisationer, föreningar och sammanslutningar kan främja integration också i sin roll inom tredjesektorn utan att det ingår i kommunens integrationsprogram eller i den roll som tjänsteproducent som avses här.

Enligt 16 punkten avses med kommunplats en sådan anmälan enligt ett i 42 § avsett avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen som kommunen gör om sin beredskap att ordna bostad, mottagande och service samt ta emot en invandrare som avses i 2 § 3 och 4 mom. inom ett förfarande för anvisande till kommunen enligt 4 kap. Syftet med definitionen är att klarlägga förutsättningarna för förfarandet som gäller anvisande till kommunen.

Enligt 17 punkten avses med anvisande till kommunen förfarande där närings-, trafik- och miljöcentralen på det sätt som anges i 43 § anvisar en person enligt 2 § 3 eller 4 mom. till en kommunplats som kommunen har beviljat eller personen flyttar från flyktingförläggningen till kommunen genom utnyttjande av flyktingförläggningens stödåtgärder eller självständigt. Det finska begreppet kuntaan ohjaaminen ersätter begreppet kuntaan osoittaminen i den gällande integrationslagen, medan det svenska begreppet anvisande till kommunen inte ändras. Med stöd av den gällande integrationslagen är anvisande till kommunen ett förfarande genom vilket en person som kommer till Finland som kvotflykting anvisas till en kommun eller en person som fått uppehållstillstånd utgående från en ansökan om internationellt skydd överförs från en flyktingförläggning till en kommun. Närmare bestämt avser anvisande till kommunen enligt den gällande integrationslagen det förfarande då närings-, trafik- och miljöcentralen anvisar en person till en kommun med vilken ett avtal om kommunplatser har ingåtts. Målgruppen för anvisande till kommunen är enligt den gällande lagen personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. och som motsvarar de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i detta lagförslag. I praktiken flyttar dock många asylsökande som fått uppehållstillstånd till kommunen hänvisade av flyktingförläggningen eller självständigt, inte genom ett avtal mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen eller anvisande till kommunen. Avsikten är att ändra integrationslagens begreppsapparat så att den bättre beskriver praxis. Genom denna proposition föreslås att anvisande till en kommunplats som motsvarar anvisande till kommunen uttryckligen ska rikta sig till de personer enligt 2 § 3 eller 4 mom. som är kvotflyktingar eller särskilt utsatta och vid behov även till andra. Närmare bestämmelser om anvisande till kommunen och till en kommunplats finns i 4 kap.

Enligt 18 punkten avses med sektorsövergripande samarbete mellan myndigheter, organisationer, föreningar, sammanslutningar, stiftelser, utbildningsproducenter, läroanstalter, tjänsteproducenter som representerar olika förvaltningsgrenar och andra aktörer. Med myndigheter avses speciellt kommunen, välfärdsområdet, närings-, trafik- och miljöcentralen och Folkpensionsanstalten. Det är bra att observera att läroanstalter och organisationer också kan ha rollen som tjänsteproducent på det sätt som avses i 15 punkten ovan. Med organisationer avses bland annat frivillig- och arbetsmarknadsorganisationer. Sammanslutningar omfattar också olika religiösa sammanslutningar.

Enligt 19 punkten avses med goda befolkningsrelationer relationer mellan befolkningsgrupper som baserar sig på positiva attityder, en fungerande växelverkan, en känsla av säkerhet och deltagande i samhället. Attityder och interaktiva relationer påverkar känslan av säkerhet samt förmågan och viljan att delta i samhället. Genom att främja goda relationerna mellan befolkningsgrupperna på ett övergripande sätt via dessa fyra dimensioner, attityder, växelverkan, delaktighet och säkerhet, kan man bättre påverka deras inbördes relationer och inrikta åtgärder effektivare. Exempelvis icke-diskriminering och likabehandling spelar en nyckelroll för att utveckla känslan av delaktighet.

6 §. Tolkning och översättning. Paragrafen gäller myndigheternas skyldighet att ordna tolkning eller översättning i olika ärenden. Det rör sig om en informativ bestämmelse vars tillämpning till sitt syfte motsvarar den oändamålsenligt detaljerade regleringen enligt den gällande integrationslagen. I regel ska det hänvisas till de allmänna förvaltningslagarna. Enligt det föreslagna *1 mom.* finns bestämmelser om myndighetens skyldighet att ombesörja tolkning eller översättning av ett ärende i 26 § i förvaltningslagen. Myndigheten avser i detta samband i synnerhet kommunen och välfärdsområdet, men också andra myndigheter såsom Folkpensionsanstalten.

Bestämmelser om språket för social- och hälsovårdstjänsterna och möjligheterna till tolkning finns i 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). I paragrafen ska det föreskrivas om när en invandrare har rätt att använda tolk i samband med de åtgärder och tjänster som avses i denna lag. Om invandraren inte kan finska eller svenska, behöver personen i många ärenden en yrkeskunnig tolk till sin hjälp. Som exempel på sådana ärenden kan nämnas hälso- och sjukvårdstjänster, socialservice och barnskydd. Särskilt bör man se till att inte barnen behöver fungera som tolk för sina föräldrar. Även andra ska kunna sköta tolkningen än sådana som har tolkexamen eller annars uppfyller behörighetskraven. Myndigheten ska dock om möjligt säkerställa att tolkningen är högklassig och i första hand ska en sådan yrkestolk anlitas som alla parter anser vara objektiv och kompetent.

För att utreda ett ärende eller för att trygga den berörda personens rättigheter får myndigheten enligt förslaget i mån av möjlighet även ordna tolkning eller översättning i andra ärenden, särskilt om det gäller en person som är i behov av särskilda åtgärder. Vid handledning, rådgivning och andra myndighetskontakter bör man överväga när det är motiverat att använda tolk med tanke på att bägge ska förstå saken samt kundens eller myndighetens rättsskydd. I ärenden som gäller barn, unga och familjer fattas ofta beslut med långtgående följder, och då är det särskilt skäl att överväga tolkning. Enligt detaljmotiveringen till förvaltningslagen accentueras i ärenden som blir anhängiga på en parts initiativ betydelsen av tillgången till avgiftsfri tolkning och översättning i synnerhet när det är fråga om ett ärende som gäller en persons grundläggande försörjning.

Enligt 26 § 1 mom. i förvaltningslagen ska en myndighet ordna tolkning och översättning i ett ärende som kan inledas av en myndighet, om en part som använder romani eller teckenspråk eller något annat språk inte behärskar det språk, finska eller svenska, som skall användas vid myndigheten, eller en part på grund av handikapp eller sjukdom inte kan göra sig förstådd. I 1 mom. i den gällande integrationslagen finns motsvarande bestämmelser.

Skyldigheten till tolkning eller översättning enligt 26 § i förvaltningslagen gäller också invandrarspråk. I förvaltningslagen är det inte fråga om auktoriserad tolkning. Termerna tolkning och översättning hänför sig i förvaltningslagen till smidig ärendehandläggning. Myndigheten kan själv sköta tolkningen eller ty sig till utomstående. Tolkningen eller översättningen behöver inte

ske på den berörda personens modersmål. Det kan ske på ett språk som den berörda personen kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art. Särskilt när det gäller sällsynta eller sällan förekommande språk finns det inte utan svårighet tolkar att tillgå överallt i Finland. Tolkning förutsätter inte att tolken befinner sig i samma rum som den berörda personen, utan vid behov kan man också använda distanstolkning via telefon eller video. Distanstolkning sparar resekostnader och restid. Även anonym telefontolkning kan vara ett bra alternativ när känsliga ärenden behandlas. När distanstolkning används måste man emellertid se till att tolkningen är tillräckligt högklassig och sörja för att den tekniska lösningen är fullgod och för datasäkerheten.

I enlighet med 26 § 2 mom. i förvaltningslagen kan ett ärende tolkas eller översättning göras till ett språk som invandraren kan konstateras förstå tillräckligt väl med hänsyn till ärendets art. Avsikten är att främja en smidig ärendehandläggning, dock så att invandrarens rättsskydd sköts korrekt och att ärendena behandlas på behörigt sätt i enlighet med 21 § i grundlagen. Motsvarande bestämmelser finns i 5 § 2 mom. i den gällande integrationslagen.

7 §. Rätten till arbetslöshetsförmån och utkomststöd. Enligt den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om invandares rätt att få arbetslöshetsförmån i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) och om invandares rätt att få utkomststöd i lagen om utkomststöd (1412/1997).

Den föreslagna bestämmelsen är informativ och med stöd av den har en invandrare inte rätt till utkomststöd eller arbetslöshetsförmån, det vill säga inkomstrelaterad dagpenning som arbetslöshetskassan betalar eller grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd som Folkpensionsanstalten betalar. Förutsättningarna för att erhålla dessa förmåner avgörs med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd.

8 §. Kommunernas samarbete. De uppgifter som föreskrivs kommunen i denna lag kan genomföras i samarbete mellan kommuner enligt 49 § i kommunallagen. Bestämmelsen i kommunallagen behöver inte upprepas i denna lag, eftersom den är direkt tillämplig.

I denna lag föreslås det dock att de uppgifter som föreskrivs kommunen i denna lag även kan genomföras av den arbetskraftsmyndighet som avses i 3 § 1 punkten i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Paragrafens syfte är att möjliggöra olika samarbetsmodeller för kommunerna, eftersom situationen i olika kommuner varierar betydligt både med avseende på befolkningens mängd och antalet invandrar- och integrationskunder samt servicebehovet. Speciellt för en liten kommun kan det vara utmanande att ordna till exempel samhällsorientering eller integrationsutbildning om det bor endast enstaka integrationskunder i kommunen och då kan det vara mera lönsamt att upphandla eller ordna utbildningen i samarbete med andra kommuner antingen regionalt, gemensam för flera regioner eller nationellt. I 49 § i kommunallagen anges bland annat samkommuner som en samarbetsform. I lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice ska det föreskrivas om den arbetskraftsmyndighet som ansvarar för att ordna arbetskraftsservice, vilket innebär en myndighet vid kommunen eller samkommunen. Genom interkommunala samarbetsmodeller kan man bland annat främja också det att det finns tillgång till tjänster utan långa väntetider och att de kan skraddarsys för olika målgrupper. Kommunerna kan till exempel samarbeta och på det sättet går det bättre att ordna svenskspråkiga tjänster som sträcker sig över regiongränserna eller som är nationella än i nuläget.

Eftersom det i 3 § 1 mom. i lagförslaget föreskrivs om ordnande och genomförande av tjänster för arbetssökande gäller denna paragraf tillhandahållandet av tjänster för andra invandrare och

integrationskunder än sådana som är registrerade som arbetssökande. Det är bra att observera att kommunen själv bestämmer om sin egen förvaltningsstruktur med hänsyn till hur integrationstjänsterna i synnerhet för andra personer än sådana som är arbetssökande ska organiseras i kommunen. Då kommunen har fastställt under vilken myndighet vid kommunen de integrationsfrämjande tjänsterna ska vara, ska den i sin kommunikation meddela det på sätt som bidrar till att integrationskunderna söker sig och styrs till tjänsterna och till identifierbara tjänster även för samarbetsparter.

Här syftar lagförslaget till att undvika att det i varje paragraf upprepas särskilt huruvida det är fråga om en Arbetskraftsmyndighet enligt lagförslaget om ordnandet av Arbetskraftsservice eller om det också kan vara fråga om en annan myndighet i kommunen. För tydlighetens skull föreskrivs det endast om kommunen och när det är fråga om service för en invandrare som är registrerad som arbetssökande på det sätt som avses i 3 § i lagförslaget avses med kommunen en myndighet som tillhandahåller Arbetskraftsservice och det beror på området huruvida det är fråga om en myndighet vid kommunen eller samkommunen.

9 §. Kontakt för bedömning av behovet av integrationsfrämjande tjänster. Det föreslås att om en myndighet i sin tjänsteutövning har fått kännedom om en person som bedöms vara i behov av integrationsfrämjande tjänster i den mening som avses i denna lag och vars första uppehållstillstånd eller uppehållskort har utfärdats eller vars uppehållsrätt har registrerats i högst tre år, ska myndigheten hänvisa personen till integrationsfrämjande tjänster eller, om personen ger sitt samtycke, ta kontakt med den myndighet i kommunen som ansvarar för integrationsfrämjande tjänster, för att bedöma behovet av tjänsterna. En myndighet kan avse till exempel ett välfärdsområde, en annan myndighet vid kommunen, Folkpensionsanstalten eller polisen eller en tjänsteman som arbetar hos dem. Även i den sektorspecifika lagstiftningen, som 40 § i socialvårdslagen finns det egna paragrafer för vägledning.

I kontakten ska inkluderas invandrarens identifierings- och kontaktuppgifter. Dessa uppgifter är nödvändiga för kommunen så att den kan nå invandraren för en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 14 §. Identifieringsuppgifter avser till exempel namn och personbeteckning och kontaktuppgifter avser adress, telefonnummer och e-postadress.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen fastställa den aktör som tar emot anmälan, utan dröjsmål ta anmälan som är riktad till denne till behandling samt enligt behov vidta de åtgärder som avses i 2 kap.

Syftet med propositionen är att med kommunens integrationstjänster nå i synnerhet de invandrare som behöver integrationstjänster. Nedan i 2 kap. i lagförslaget föreskrivs om de bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster till vilka invandrare på vilka denna lag tillämpas ska hänvisas. Som grund för bedömningen kan för personen utarbetas en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan. I 9 kap. i lagförslaget föreskrivs det om behandling av personuppgifter och kommunens rätt att få uppgifter, genom vilken kommunen ska få uppgifter om dessa personer. Utöver dessa målgrupper kan även för andra invandrare i inledningsskedet av invandringen göras en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster samt en integrationsplan, om han eller hon behöver det.

Den kontakt som föreslås i paragrafen gäller i synnerhet situationer där myndigheten bedömer att invandrarens möjlighet att främja sin egen eller familjens välfärd äventyras på grund av bris-

ter förknippade med integrationen och att personens situation kan förbättras med integrationsfrämjande tjänster enligt denna lag. Undantaget från sekretessbestämmelserna är behövligt, eftersom myndigheten kan ha fått information om personen i sin egen verksamhet och utan en sådan bestämmelse kan den inte lämna ut uppgifter om personen till kommunen. Propositionens syfte är att nå ut till särskilt utsatta personer, invandrare som blivit utanför integrationstjänsterna och även bland annat att förebygga utnyttjande av utländsk arbetskraft. Om myndigheten får kännedom om en sådan situation, kan den göra en anmälan till kommunen som når ut till personen med de integrationsfrämjande tjänsterna.

Utöver de integrationsfrämjande tjänsterna som kommunen ansvarar för är det viktigt att det vid behov görs en sektorsövergripande bedömning av kundens stödbehov. Kontakten kan inte ersätta kontakten med socialvården för bedömning av stödbehovet enligt 35 § i socialvårdslagen. Enligt 35 § i socialvårdslagen ska till exempel en anställd hos undervisningsväsendet, idrottsväsendet, barndagvården, arbets- och näringsmyndigheten eller Folkpensionsanstalten som sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, styra personen till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för socialvården inom välfärdsområdet, så att stödbehovet kan bedömas. När det gäller minderåriga barn ska man utöver skyldigheten enligt 35 § i socialvårdslagen också ta hänsyn till anmälningsskyldigheten enligt 25 § i barnskyddslagen, om barnets behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. Vid behandlingen kontakten ska det säkerställas att det vid behov görs en sektorsövergripande utredning av kundens stödbehov och att erhållande av stöd från till exempel socialvården inte onödigt fördröjs.

2 kap **Integrationsfrämjande tjänster**

I kapitlet ska det föreskrivas på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen om integrationsfrämjande tjänster, myndighetsansvar som hänför sig till dem och om invandrades skyldigheter. Vid sidan av ett tillräckligt och behovsorienterat utbud av integrationsfrämjande tjänster är invandrarens egen aktivitet viktig och en central utgångspunkt för tjänsterna är att stärka invandrarens egen roll som aktör i det finländska samhället och på arbetsmarknaden.

I kapitlet föreskrivs det om vägledning och rådgivning med låg tröskel och om vad som avses med integrationsfrämjande tjänster. Dessutom anges i kapitlet bestämmelser om det nya integrationsprogrammet för kommunen och om de tjänster som ingår i det. Genom kommunens roll som anordnare av integrationsprogrammet syftar man till att stärka arbetslivsorienteringen för integrationsfrämjandet i en situation där organiseringsansvaret för den offentliga arbetskraftsservicen i och med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice överförs till arbetskraftsmyndigheten, som är en myndighet vid kommunen eller samkommunen. Propositionens syfte är att stärka kommunens möjligheter att samordna integrationstjänster, arbetskraftsservice, tjänster inom det nationella utbildningssystemet och kommunens övriga basservice för att främja integration och sysselsättning både av invandrare som är registrerade som arbetssökande och av invandrare som står utanför arbetskraften. Tjänster för utveckling av sysselsättning och kompetens kan som det är i nuläget bedömas vara viktiga i inledningsskedet av integrationsfrämjandet för största delen av de invandrare som deltar i integrationstjänsterna. Dessutom säkerställs genom de åtgärder, den rådgivning och vägledning som ingår i integrationsprogrammet även en behovsorienterad vägledning till social- och hälsovårdstjänster.

Den inledande kartläggningen i den gällande integrationslagen ska ersättas med en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster samt sektorsövergripande genomförande av den. Det ska också föreskrivas om sektorsövergripande genomförande av integrationsplanen. Motsvarande bestämmelser som i den gällande integrationslagen ska också anges om integrationsplanen för familjer, medan en särskild integrationsplan för minderåriga slopas eftersom det ska göras en sektorsövergripande integrationsplan för dess nuvarande målgrupp. I kapitlet föreskrivs det också om integrationsutbildning, frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån och om den nya flerspråkiga samhällsorienteringen som ska inkluderas i lagen. Genom de tjänster som det föreslås bli föreskrivet om svarar man mot behoven hos en mycket heterogen grupp av invandrare och därför betonas sektorsövergripande samarbete och samordnande av olika tjänster i bestämmelserna. Genom tjänsterna främjas sysselsättning och delaktighet, och arbetslivsorienterade tjänster och samarbete med organisationer är viktigt i planeringen och genomförandet av tjänsterna.

Det är bra att ta i beaktande att kommunen har organiseringsansvar för de tjänster som anges i detta kapitel, men kommunen får också avtala med en tjänsteproducent om genomförandet av tjänsterna när det gäller vägledning och rådgivning enligt 10 §, samhällsorientering enligt 25 § och integrationsutbildning enligt 26 §.

10 §. Vägledning och rådgivning. I paragrafen ska det föreskrivas om allmän vägledning och rådgivning särskilt i början av integrationen. Innehållsmässigt motsvarar bestämmelsen i huvudsak gällande lagstiftning, men genom den preciseras kommunens ansvar att säkerställa tillgången på vägledning och rådgivning med låg tröskel enligt det behov som identifierats i kommunen för en bredare målgrupp än det egentliga tillämpningsområdet för integrationslagen. Det görs också en mera detaljerad genomgång av rådgivningens innehåll än i den gällande lagstiftningen och lyfter fram en övergripande allmän rådgivning.

I paragrafen preciseras dessutom målgruppen för vägledningen och rådgivningen så att behövlig rådgivning ska vara tillgänglig oberoende av orsaken till invandringen, ställning på arbetsmarknaden eller varaktigheten av vistelsen i Finland. Syftet med detta är att säkerställa behövlig rådgivning som stöd för självinställning och integration. Information om det finländska samhället och arbetslivet ska också tillhandahållas personer som flyttat till Finland på grund av till exempel arbete eller familjeförhållanden och som speciellt i början efter ankomsten till landet kan ha liknande behov av information och tjänster som personer som hör till de huvudsakliga målgrupperna för integrationslagens tillämpningsområde. Genom att förbättra tillgången på rådgivning och vägledning med låg tröskel kan man också bidra till att förebygga till exempel arbetsrelaterat utnyttjande då information, rådgivning och vägledning tillhandahålls oberoende av orsaken till invandringen och i den utsträckning det är möjligt även på flera språk. Genom vägledning och rådgivning främjas också vägledning av invandrare i den mån det motsvarar behovet till bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster samt till integrationsfrämjande och andra tjänster.

Även om det i paragrafen föreskrivs speciellt om ordnandet av den vägledning och rådgivning med låg tröskel som kommunen ansvarar för, gäller den allmänna väglednings- och rådgivningsskyldigheten i enlighet med förvaltningslagen alla myndigheter. I enlighet med förvaltningslagen är också andra myndigheter än kommunala myndigheter skyldiga att ge råd om de tjänster som finns inom det egna ansvarsområdet samt vid behov vägleda invandraren vidare till tjänster som tillhandahålls av andra myndigheter. I lagförslaget som gäller integrationslagen ska

det dock inte särskilt föreskrivas om denna skyldighet, eftersom en allmän lag också är tillämplig på andra integrationsfrämjande myndigheter, såsom välfärdsområdena, Migrationsverket, Folkpensionsanstalten och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Samtidigt är det dock viktigt att varje myndighetsaktör som tillhandahåller rådgivning för invandrare har som mål att kontinuerligt utveckla rådgivningen om tjänsterna inom sitt ansvarsområde även med hänsyn till invandrarnas behov. I integrationslagen föreslås närmast bestämmelser om kommunens vägledningsskyldighet för tydlighetens skull. Till exempel när det ges vägledning och rådgivning eller utgående från bedömningen av behovet av kompetens och integrationstjänster ska kommunen vid behov hänvisa personen också till tjänster som tillhandahålls av andra myndigheter. Inom ordnandet av väglednings- och rådgivningstjänster är det också möjligt att samarbeta med andra myndigheter till exempel genom att avtala om att koncentrera de rådgivningstjänster som ofta hänför sig till inledningsskedet av etableringen och integrationen till en enda kontaktpunkt i enlighet med konceptet International House eller om rådgivningssamarbete som genomförs på distans.

I förvaltningslagen föreskrivs det om myndigheterna allmänna skyldighet att ordna vägledning och rådgivning. Enligt förvaltningslagen ska utgångspunkten för myndigheternas verksamhet vara god förvaltningssed vid behandlingen av ärenden för alla kunder, även när det gäller invandrare. Enligt 8 § 1 mom. i förvaltningslagen ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Om ett ärende inte hör till myndighetens behörighet, ska den enligt 8 § 2 mom. i mån av möjlighet hänvisa kunden till den behöriga myndigheten. Väglednings- och rådgivningsskyldigheten gäller också asylsökningsskunder. Både kommunen och andra myndigheter ska vid behov kunna vägleda kunden till tjänster enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd. Rådgivningen är också förknippad med serviceprincipen som anges i 7 §, enligt vilken möjligheterna att uträtta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt ska ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service.

Paragrafen har anknytning till lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice, där det föreskrivs om ordnande av arbetskraftsservice och om kommunernas samarbete samt om informations- och rådgivningstjänster i samband med arbetskraftsservicen och till propositionen med förslag till lagar om sektorsövergripande samverkan som främjar sysselsättningen där det föreskrivs om ordnandet av en modell för samverkan inom sektorsövergripande stöd och tillhandahållande av sektorsövergripande stöd med låg tröskel för unga. Verksamhetsställen för vägledning och rådgivning med låg tröskel och servicemodeller enligt detta lagförslag kan i tillämpliga delar fungera i samarbete eller samordnat med de tjänster som nämns ovan dock ska tillgängligheten för olika invandrargrupper beaktas.

I den föreslagna paragrafens *1 mom.* ska det föreskrivas om kommunens ansvar att ordna allmän rådgivning och vägledning. Genom bestämmelsen betonas i synnerhet kommunens roll vid ordnande av vägledning och rådgivning som gäller integrationen i enlighet med det helhetsansvar för främjandet av integration som föreslås för kommunen. Genom den vägledning och rådgivning som tillhandahålls kan kommunen i större utsträckning än nu nå de invandrare som bor inom kommunen och härigenom också bidra till att invandrare vid behov styrs till integrationsfrämjande och andra tjänster. Ett nära samarbete inom vägledning- och rådgivning med kommunens integrationstjänster eller arbetskraftsservice främjar vägledning till tjänster som främjar integrationen och sysselsättningen.

För att förbättra tillgången på vägledning och rådgivning ska kommunen föreskrivas ansvar för att personlig allmän vägledning och rådgivning är tillgänglig inom kommunen på det sätt som servicebehovet i området förutsätter. Vägledning och rådgivning med låg tröskel kan tillhandahållas vid ett särskilt serviceställe eller som en del av kommunens övriga tjänster, till exempel i samband med annan allmän rådgivning. Kommunerna kan också avtala om olika samarbetsarrangemang för att tillhandahålla vägledning och rådgivning på ett större område än en enskild kommun. Eftersom det i många kommuner finns etablerade verksamhetsställen och servicemodeller för vägledning och rådgivning, gör bestämmelsen det möjligt för kommuner och andra aktörer att skapa modeller som flexibelt svarar mot kommunernas och invandrarnas behov. Utöver personlig service ansikte mot ansikte kan inom vägledningen och rådgivningen utnyttjas till exempel rådgivning i grupp, rådgivning via fler kanaler och olika cirkulerande och nätverksbaserade modeller för genomförande. Vid tillhandahållande av rådgivning kan också till exempel kunnandet hos organisationer och föreningar och kännedom om olika språk- och målgrupper utnyttjas. När väglednings- och rådgivningstjänster organiseras och tjänster tillhandahålls bör invandrarnas behov beaktas, bland annat principen om låg tröskel, flerspråkighet och samarbete med andra myndigheter och med utbildningsanordnare.

Enligt det som föreslås i momentet är vägledning och rådgivning en offentlig förvaltningsuppgift, men i genomförandet av den kan kommunen utnyttja en tjänsteproducent. Då kommunen utnyttjar en tjänsteproducent i uppgiften är kommunen ansvarig att regelbundet säkerställa och följa upp kvaliteten på och tillgängligheten för den vägledningen och rådgivningen som invandrare tillhandahålls och tillgängligheten för olika invandrargrupper. En tjänsteanordnare kan till exempel vara en organisation, förening eller sammanslutning som genom avtal med kommunen tillhandahåller vägledning och rådgivning. Kommunen kan på det sätt som anges i 8 § också genomföra uppgiften i samarbete med andra kommuner. Överföring av en offentlig förvaltningsuppgift på andra än myndigheter behandlas närmare i 12 kap. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

Vägledningen och rådgivningen stärks genom nätverksliknande samarbete mellan myndigheterna. Som ett exempel på samordning av tjänster kan nämnas den sektorsövergripande verksamhetsmodellen Navigatorn (Ohjaamo) för personer under 30 år och som bidrar till att främja livskompetens samt utbildning och sysselsättning för unga genom samarbete mellan myndigheter inom olika förvaltningsområden samt tredje sektorn och privata sektorn. Också många invandrarungdomar är klienter hos Navigatorerna, och många av dessa ungdomar drar nytta av navigatorernas samlade verksamhetsmodell. Navigatorverksamhetens sektorsövergripande karaktär grundar sig på avtalsbaserat samarbete mellan olika aktörer där de parter som deltar i verksamheten placerar sina arbetstagare vid ett gemensamt verksamhetsställe och svarar för lönekostnaderna för personerna i fråga. I lagförslaget om sektorsövergripande samverkan som främjar sysselsättning ska det i fortsättningen föreskrivas om tillhandahållande av sektorsövergripande stöd med låg tröskel för unga. Också när väglednings- och rådgivningstjänsterna genomförs kan motsvarande sektorsövergripande synergi utnyttjas för att på ett kundorienterat sätt svara mot behoven av rådgivning.

I 2 mom. anges innehållet i vägledningen och rådgivningen. Kommunen ska vid behov ge invandrare information, vägledning och rådgivning om det finländska samhället, service- och utbildningssystemet, arbetslivet samt invandrares rättigheter och skyldigheter i Finland. Syftet med det är att säkerställa att personer som har flyttat till landet av olika orsaker har likvärdig möjlighet att få information och vägledning åtminstone om de viktigaste ämnesområdena när

det gäller att bosätta sig, integration och det finländska arbetslivet. I vägledningen och rådgivningen ska det också tas hänsyn till verksamhet som det civila samhället, organisationer, föreningar och sammanslutningar tillhandahåller.

I momentet föreslås dessutom att kommunen vid behov ska hänvisa invandraren till en bedömning av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster, till service eller verksamhet som tillhandahålls av någon annan aktör i kommunen, välfärdsområdet, någon annan myndighet, läroanstalt, högskola, organisation, förening eller sammanslutning som främjar integration eller etablering. Väglednings- och rådgivningstjänsten kan till exempel hänvisa invandrare som flyttat till orten på grund av arbete eller studier till integrationsfrämjande tjänster, som till exempel olika språkkurser på deltid eller organisations- och fritidsverksamhet. Det här gäller i synnerhet situationer där det inte utarbetas en integrationsplan för invandraren i vilken det kan avtalas om deltagande i dessa tjänster eller om invandrarens behov att uträtta ärenden gäller ett ärende som omfattas av en annan myndighets rådgivningsansvar.

Enligt statsrådets principbeslut om nationalspråksstrategin ska utlänningar som bosätter sig i Finland inom den service som erbjuds enligt integrationslagen systematiskt ges information om Finlands tvåspråkighet och kursutbudet i finska och svenska samt tvåspråkighetens betydelse på arbetsmarknaden. Genom vägledningen och rådgivningen säkerställs att invandrarna får behörig rådgivning om integrationsfrämjande tjänster enligt lagens 2 kap. och om arbetslivet. Information om det finländska samhället och arbetslivet samt om invandrarnas rättigheter och skyldigheter främjar invandrarnas möjligheter att delta i samhällslivet och arbetslivet samt gör dem mer självständiga och aktiva. Genom vägledning och rådgivning främjas hänvisning till tjänster som motsvarar behoven och förebyggs negativa fenomen som är förknippade med till exempel bristande språkkunskaper och dålig kännedom om samhället och arbetslivet.

11 §. Basinformation om det finländska samhället. I paragrafen ska det på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen föreskrivas om den basinformation som ska ges till invandrare om det finländska samhället. Basinformation är den första fasen av den rådgivning som tillhandahålls invandrare och med hjälp av den får invandrarna genast i början av flytten till Finland information om det finländska samhället. Enligt 1 mom. delas information i första hand ut av Finlands beskickningar utomlands, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata i samband med delgivningen av uppehållstillståndet, registreringen av uppehållsrätt, beviljandet av uppehållskort eller registreringen av hemkommuns- och befolkningsuppgifter. Dessa myndigheter har en skyldighet att åtminstone dela en länk till basinformationsinnehållet. Det effektiviserar distributionen och ökar sannolikheten att informationen når en större del av invandrarna. Basinformationen innehåller aktuell information om det finländska samhället och arbetslivet. Basinformation tillhandahålls på flera olika språk. Information ska ges till invandraren på det språk som personen bäst förstår.

Enligt 2 mom. svarar varje myndighet för sitt eget verksamhetsområde för produktionen och uppdateringen av basinformationens innehåll. Myndigheter som svarar för att producera och uppdatera innehåll är bland annat utrikesministeriet, miljöministeriet, Migrationsverket, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd, Utbildningsstyrelsen, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, polisen samt några representanter från närings-, trafik- och miljöcentralerna, kommunerna och i fortsättningen också välfärdsområdena. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för samordnandet av basinformationsmateriet, aktuella översättningar och

distributionen till myndigheter. Basinformationen och formerna för att tillhandahålla den förnyas och utvecklas för att säkerställa tillgången till mångsidig, omfattande och aktuell information även med hänsyn till behoven hos särskilt utsatta grupper.

Utöver basinformation tillhandahålls webbaserad information på flera språk om det finländska samhället och arbetslivet samt om service hos olika myndigheter till exempel via webbplatsen infoFinland.fi och olika myndigheter, kommuner och organisationer har producerat rikligt med material på flera språk för olika situationer. Ökad användning av flerspråkighet och lättläst språk i synnerhet i myndighetskommunikationen främjar invandrarnas möjligheter att aktivt vara en del av samhället och stärker tillgången på tillförlitlig information.

12 §. *Ordnande av integrationsfrämjande tjänster.* I paragrafen föreskrivs om ordnande av integrationsfrämjande tjänster. Syftet med paragrafen är att beskriva att det finns två slags integrationsfrämjande tjänster. För det första ordnas integrationsfrämjande åtgärder och tjänster som en del av kommunens integrationsprogram som avses i 13 §. Andra integrationsfrämjande tjänster är tjänster inom det allmänna servicesystemet, det vill säga arbetskraftsservice, kommunal basservice (inklusive kultur-, motions-, ungdoms- och fritidstjänster) det nationella utbildningssystemets tjänster, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster, Folkpensionsanstaltens tjänster eller organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet. Det nationella utbildningssystemet avser i detta sammanhang bland annat den småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning och eftergymnasial utbildning som kommunen har ansvar att ordna. En närmare definition av begreppen finns i 5 §.

Det är bra att beakta att Helsingfors stad inte hör till ett välfärdsområde. Enligt den föreslagna 99 § tillämpas det som i denna lag föreskrivs om välfärdsområde även på Helsingfors stad. Således avses i fråga om ordnande av social- och hälsovårdstjänster också Helsingfors stad. Motsvarande är också tillämpligt på de paragrafer i lagen där det föreskrivs om välfärdsområdena. I landskapet Åland finns det heller inga välfärdsområden. Åland har sin egen landskapslag om främjande av integration. När det i integrationslagen hänvisas till myndigheter i riket så avgör åländsk lagstiftning vilken eller vilka myndigheter på Åland som ansvarar för motsvarande uppgifter. Centrala för landskapet Åland är bestämmelserna i 8 kap. i integrationslagen, genom vilka det föreskrivs om ersättningar även till Ålands kommuner och andra myndigheter. Även bestämmelserna i 4 kap. om anvisande till en kommun och i 9 kap. om tillgången till information är centrala för Åland.

13 §. *Innehållet i kommunens integrationsprogram.* I paragrafen föreskrivs det om innehållet i kommunens integrationsprogram. Integrationsprogrammet är ett nytt element inom främjandet av integration. Syftet med kommunens integrationsprogram är att förtydliga servicehelheten för invandrare i den inledande fasen av integrationen och för aktörer inom integration. Dessutom är syftet att trygga ett enhetligt tillhandahållande av integrationsfrämjande tjänster i Finland. Integrationsprogrammet motsvarar inte kommunens program för integrationsfrämjande enligt 32 § i den gällande integrationslagen och som utgörs av ett dokument om planering av integrationsfrämjande. Syftet med integrationsprogrammet är att skapa en tydlig och behovsorienterad helhet av separata tjänster. Integrationsprogrammet är en servicehelhet från vilken kommunen tillsammans med invandraren vid utarbetandet av en integrationsplan enligt 16 § eller av en sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § väljer de åtgärder och tjänster som motsvarar invandrarens individuella behov och målet för integrationen. I form av en slags service-

bricka förtydligar integrationsprogrammet målen för integrationsfrämjandet samt utbudet av integrationsfrämjande åtgärder och tjänster och deras betydelse även för andra målgrupper. I integrationsprogrammets kommunikation ska kommunen observera helhetens tillgänglighet och målgruppernas delaktighet. I integrationsprogrammet ska man också beakta och synliggöra utbudet av integrationsfrämjande tjänster och annan verksamhet på båda nationalspråken.

I 1 mom. föreskrivs det om vad integrationsprogrammet åtminstone ska innehålla. Enligt momentet ska kommunen ordna ett integrationsprogram som åtminstone ska innehålla en bedömning av invandarens kompetens och behov av integrationstjänster och en integrationsplan samt de sektorsövergripande versionerna av dem, flerspråkig samhällsorientering, utbildning och tjänster, vägledning och rådgivning under programmet samt en slutbedömning av språkkunskaperna. Närmare bestämmelser om bedömningen av invandarens kompetens och behov av integrationstjänster och om den sektorsövergripande versionen av den finns i 14—15 §. Efter det följer utarbetande av integrationsplan och sektorsövergripande integrationsplan, om vilka det föreskrivs i 16—24 § och flerspråkig samhällsorientering, som det föreskrivs om i 25 §. Samhällsorienteringen syftar till att stärka invandarens medborgarfärdigheter i vardagen och förståelse för det finländska samhället, arbetslivet samt om de egna rättigheterna och skyldigheterna.

Kommunerna kan ordna de tjänster som ingår i integrationsprogrammet i form av en gemensam introduktionsperiod för hela målgruppen och som en del av den identifiera invandarens kompetens, planera utbildnings- och sysselsättningsvägar och ordna flerspråkig samhällsorientering. Dessutom kan introduktionsperioden innehålla en omfattande identifiering av stödbehoven (till exempel social- och hälsovårdstjänster) och i anslutning till det vägledning till behövliga tjänster och organisationsverksamhet. Genom att ordna introduktionsperioden gemensamt för arbetsökande och personer som står utanför arbetskraften stärks arbetslivsorienteringen inom integrationsfrämjandet även för personer som står utanför arbetskraften.

I integrationsprogrammet ska också inkluderas utbildning och tjänster som främjar språkkunskaper i finska och svenska, läs- och skrivkunskaper, samhälls- och arbetslivsfärdigheter samt sysselsättning och företagsamhet. Beroende på situationen i kommunen kan det vara tillräckligt att tillhandahålla integrationsutbildning, som det föreskrivs om i 26—27 § och stöd för frivilliga studier, som det föreskrivs om i 28—32 §. I kommunen ska det också finnas utbildningsutbud som stöds med barntillsyn. Som en del av integrationsutbildningen ska det ordnas en slutbedömning avseende integrationskundens språkkunskaper i finska eller svenska för såsom anges i 26 §.

Vägledning och rådgivning under integrationsprogrammet är också en del av integrationsprogrammet. Vägledning och rådgivning tillhandahålls naturligtvis också med stöd av den föreslagna 10 §. Vägledningen och rådgivningen under integrationsprogrammet fokuserar dock speciellt på vägledning och rådgivning i anslutning till tjänster och åtgärder enligt integrationsprogrammet samt stöd för att integrationskundens individuella integrations- och sysselsättningsprocess ska framskrida enligt plan och skiljer sig på så sätt från den allmänna vägledningen och rådgivningen med låg tröskel enligt 10 §.

När integrationsprogrammet upphör görs en bedömning av integrationskundens situation och personen vägleds utan dröjsmål att söka sig ut i arbets- och näringslivet, till utbildning eller till för personen behövliga tjänster beroende på hans eller hennes personliga mål och behov. Det är

bra att observera att om integrationskunden är arbetssökande, kan situationen och servicebehovet då integrationsplanen upphör bedömas till exempel vid ett arbetssökningssamtal. Däremot kan det speciellt för en integrationskund som står utanför arbetskraften vara behövt att gå igenom personens situation och servicebehov då integrationsplanen upphör och vägleda personen till att anmäla sig som kund hos arbetskraftsservicen eller till andra för personen ändamålsenliga tjänster eller verksamhet.

Enligt 2 mom. kan integrationsprogrammet dessutom omfatta andra tjänster som främjar integrationskundens sysselsättning, företagsamhet, arbets- och funktionsförmåga, tjänster som kommunen har anordnaransvar för och som främjar invandrarnas välfärd och hälsa eller integration eller att bekanta sig med verksamheten i organisationer, föreningar eller sammanslutningar eller med samhället i övrigt eller med kultur- och fritidsverksamhet och att delta i dessa verksamheter. Eftersom det är fråga om kommunens program får kommunen i det inkludera även annan service som den ordnar.

Situationen i kommunerna kan vara mycket olika när det gäller mängden invandrabefolkning och servicebehov och kommunerna ska erbjuda integrationskunderna tjänster som motsvarar detta servicebehov. I 26 § i den gällande integrationslagen finns bestämmelser om övriga åtgärder och tjänster som stödjer och främjar integration. Enligt den kan kommunen också ordna till exempel åtgärder och tjänster som främjar integration av invandrabarn och unga invandrare. Även i fortsättningen ska kommunen kunna ordna integrationsfrämjande tjänster som riktar sig till barn, unga och familjer. Det är speciellt viktigt att ta hänsyn till barn och unga eftersom det i regel inte utarbetas egna integrationsplaner för minderåriga om det inte är fråga om ett minderårigt barn som kommit till landet utan vårdnadshavare eller om inte barnets egen situation kräver det. Lagförslaget om integrationslagen syftar också till att i större utsträckning än tidigare nå ut till invandrare som står utanför arbetskraften, såsom föräldrar som sköter barn hemma. För att en invandrare ska kunna delta i integrationstjänster till exempel under vårdledning, ska kommunen erbjuda personen lämpliga tjänster, till exempel utbildningar med stöd i form av barntillsyn.

Arbetslivsorientering och beaktande av arbetsmarknadens behov är viktigt i planeringen av innehållet i och genomförandet av integrationsprogrammet. Även riksdagen har i sitt betänkande om redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (FvUB 10/2022 rd) ansett att det är viktigt att stärka arbetslivsorienteringen genast från början integrationen. Kommunen kan också avtala med organisationer, föreningar och sammanslutningar i sitt område om att ordna gemensam verksamhet inom integrationsfrämjande. En närmare beskrivning av möjligheterna att finansiera den verksamhet som organisationer genomför finns i beskrivningen av nuläget i avsnittet ”organisationernas, föreningarnas och sammanslutningarnas roll i främjandet av integration”. Kommunen ansvarar också för att ordna kultur-, ungdoms, biblioteks- och motionstjänster, vilket också kan inkluderas i integrationsprogrammet.

Orientering och deltagande i kulturverksamhet och annan fritidsverksamhet avser olika åtgärder genom vilka integrationskunden bekantar sig med eller deltar i denna verksamhet. Till exempel bibliotek och museer har redan länge aktivt tjänat asylsökande och invandrare genom att erbjuda verksamhets- och mötesplatser med låg tröskel samt lokal information och uppgifter om områdets historia och kulturarv. Dessutom ordnar biblioteken och museerna olika kulturevenemang och genomför skraddarsydda integrationsfrämjande projekt i samarbete med invandrare. Det material som biblioteken erbjuder på invandrarnas eget modersmål stöder invandrarnas tillgång till information och upprätthållande av det egna språket och kulturen.

Enligt 3 mom. ska kommunen utarbeta integrationsprogrammet i form av ett dokument som beskriver tjänsterna i inledningsskedet av integrationen, de ansvariga aktörerna för tjänsterna samt samarbetet med andra aktörer i anslutning till tjänsterna. Syftet med det skriftliga formatet är att underlätta uppföljningen av integrationsprogrammet och klarlägga ansvaret för olika aktörer och ordna samarbete inom organiseringen av olika tjänster. Integrationsprogrammet ska uppdateras då tjänsteutbudet ändrar eller utvecklas. Integrationsprogrammet är ett verktyg då integrationsplanen utarbetas. När integrationsprogrammet utarbetas är det viktigt att kommunen fäster särskild vikt vid integrationsprogrammets tillgänglighet för målgrupperna inom sitt område.

I 22 § i kommunallagen finns bestämmelser om invånarnas möjligheter att delta och påverka. Kommunerna kan i planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjandet utnyttja metoder i enlighet med den för att höra invånarna i kommunen och ordna en dialog. I synnerhet beaktande av invandranas syn och egna erfarenheter i kommunens planering ska understödjas och likaså en dialog som främjar goda befolkningsrelationer.

14 §. Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. I paragrafen ska det föreskrivas om myndighetsansvaret för att bedöma kompetens och behovet av integrationstjänster, de primära målgrupperna och det viktigaste innehållet i bedömningen. Paragrafen ersätter paragraferna om inledande kartläggning och arrangemang för inledande kartläggning i den gällande lagen. Enligt den föreslagna paragrafen slopas termen inledande kartläggning och i fortsättning görs en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för en invandrare som hör till målgruppen. Genom uppdatering av terminologin klargör syftet med den bedömning som görs i inledningsskedet av integrationen och inriktas innehållsmässigt så att den framför allt fokuserar på att inleda en identifiering av invandrarens befintliga kompetens och bedöma servicebehovet i anslutning till integrationen. Begreppet är också delvis enhetligt med lagstiftningen om arbetskraftsservice där begreppet bedömning av servicebehovet används. Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster ska dock inte förväxlas med bedömning av behovet av arbetskraftsservice, socialvård eller servicebehovet enligt annan lagstiftning.

Enligt 1 mom. är en förutsättning för att utarbeta en bedömning att invandrarens första uppehållstillstånd eller uppehållskort beviljades eller uppehållsrätten registrerades för högst tre år sedan. Kommunen ska enligt 1 mom. 1 punkten utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för en invandrare som är arbetslös arbetssökande enligt den föreslagna lagen om ordnande av arbetskraftsservice. För bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster för en invandrare som är arbetslös arbetssökande svarar en arbetskraftsmyndighet enligt 3 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Redan nu utarbetas för denna målgrupp en motsvarande bedömning som inledande kartläggning. Definitioner av arbetssökande, arbetslös och arbetslös arbetssökande finns i 5 §.

En bedömning enligt 2 punkten ska utarbetas för vuxna invandrare som avses i 2 § 3 och 4 mom. det vill säga för till exempel personer som får internationellt skydd och deras familjemedlemmar. Enligt 3 punkten ska en bedömning göras för invandrare som får stöd för hemvård av barn. Enligt 4 punkten görs en bedömning dessutom för sådana invandrare som antingen har begärt en bedömning eller för vilken en sådan anmälan görs som avses i 9 § och som bedöms behöva en bedömning. Till exempel för ett utländskt offer för utnyttjande av arbetskraft ska det utarbetas en bedömning om personen begär det eller om det för personen görs en sådan anmälan som avses i 9 § och personen bedöms behöva den.

De målgrupper som avses i 2–4 punkten är nya och i och med att de inkluderas i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster är syftet att nå alla vuxna som flyttat till Finland på grund av internationellt skydd samt föräldrar som sköter sitt barn i hemmet efter föräldraledigheten, för vilka integrationsprocessen antingen avbrutits i och med föräldraledigheten eller som har varit vårdlediga från det att de flyttade till Finland. Syftet med att lägga till de målgrupper som nämns ovan är att stöda integrationen i synnerhet av invandrarkvinnor då personer mera systematiskt än tidigare erbjuds servicebedömning samt i samband med det vägledning och rådgivning om integrations- och sysselsättningsfrämjande utbildningar och tjänster samt annan verksamhet som bidrar till ökad delaktighet i lokala sammanslutningar och i samhället.

Vårdledighet ska inte heller i fortsättningen vara en grund för att förlänga integrationsplanen till skillnad från graviditets- och föräldrapenningdagar, om vilka det föreskrivs i bestämmelsen om varaktighet för integrationsplanen. Av denna orsak är det viktigt att man i inledningsskedet av invandringen på ett övergripande sätt når ut speciellt till invandrarkvinnor med integrationstjänster som lämpar sig för livssituationen, som till exempel språkutbildningar som stöds med barntillsyn. Med tanke på integration av familjer är det viktigt att förutsättningarna för integration stöds för alla familjemedlemmar. Genom att stärka föräldrarnas tillgång till integrationstjänster bidrar man också till att stöda integrationen av och välbefinnandet för barn och unga.

Om invandraren har vårdnaden om ett barn, ska det i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster även tas hänsyn till barnets situation. I bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster ska det också utredas huruvida invandrabarnen deltar i småbarnspedagogik och grundläggande undervisning. Alla barn, som har en hemkommun i Finland, har en subjektiv rätt till småbarnspedagogik som avses i 12 § i lagen om småbarnspedagogik och kommunen har en i 5 § i lagen om småbarnspedagogik avsedd skyldighet att ordna den småbarnspedagogik som behövs kommunen. Genom att barnet deltar i småbarnspedagogiken främjas också föräldrarnas möjligheter att arbeta eller delta i tjänster enligt integrationslagen. Om invandraren har vårdnaden om barn, kan man i bedömningen dessutom överväga behovet av en integrationsplan för familjer enligt 21 §. Genom att förbättra tillgången på bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster kan man också temporärt bidra till att personer utanför arbetskraften övergår till att vara arbetssökande eller kommer ut i arbetslivet. I momenten sätts det också ut en tidsgräns för att utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster till de första åren efter invandringen, vilket betonar vikten av bedömningen som åtgärd speciellt i inledningsskedet av integrationen. Det här motsvarar den tidsgräns för utarbetande av den första integrationsplanen som ställs i den gällande integrationslagen och stöder ett snabbt inledande av integrationen. Även riksdagen har i sitt betänkande om redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (FvUB 10/2022 rd) ansett att det är viktigt att integrationen inleds så snart som möjligt efter inresan.

Målet för regeringsprogrammet är att påskynda och effektivisera integrationen av invandrare i det finländska samhället. I fråga om sysselsättningsmålen för regeringsprogrammet bedöms de grupper som står utanför arbetskraften, såsom till exempel personer med invandrarbakgrund, för närvarande ha den största potentialen att öka sysselsättningen. För att utnyttja sysselsättningspotentialen för invandrare som står utanför arbetskraften krävs det dock att de kan nå bättre än tidigare och potentiella personer vägledas till integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänster. För att nå målgruppen på ett heltäckande sätt krävs en registerbaserad lösning. Kommunen har enligt det som föreslås i 84 § rätt att från Folkpensionsanstalten, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata få de uppgifter som behövs för

att göra den bedömning av kompetensen och behovet av integrationstjänster i fråga om de invandrare som avses i 2 och 3 punkten. Detta syftar till att främja kommunens möjligheter att nå ut i synnerhet till de invandrare som tillhör målgruppen för bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster och som bedöms ha den största nyttan av bedömningen.

En närmare bedömning av sysselsättningspotentialen förutsätter en närmare granskning av grupper som av olika orsaker står utanför arbetskraften. År 2018 fanns det över 400 000 personer med utländsk bakgrund i Finland. Av dem stod cirka 50 procent utanför arbetskraften, medan motsvarande andel personer med finländsk bakgrund var 53 procent. Merparten av personerna med finländsk bakgrund som stod utanför arbetskraften var pensionärer, medan betydligt fler personer med utländsk bakgrund var i arbetsför ålder. Största delen av de personer som står utanför arbetskraften är dock inte potentiell arbetskraft, eftersom kategorin omfattar till exempel 0–14-åringar, pensionärer och skolelever. Arbetskraftspotential har dock utöver studerande i synnerhet personer i ”restgruppen” *övriga utanför arbetskraften*. Statistiken beskrivs närmare i avsnitt 2 Nuläge och bedömning av nuläget i underavsnittet Målgrupper för integration.

Målet är att öka sysselsättningen bland annat genom att förbättra arbetsförmågan för personer som flyttat till Finland. Statistiken och skillnaden i sysselsättning för invandarmän och invandrarkvinnor beskrivs närmare i avsnitt 2 Nuläge och bedömning av nuläget i underavsnittet Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Orsakerna till den sämre sysselsättningen för invandrarkvinnor bedöms vara flera, men det att man inte når ut till kvinnor och systematiskt kartlägger deras behov av tjänster kan öka sannolikheten att stanna hemma. Det kan också finnas luckor i utbudet av flexibla integrationstjänster som passar livssituationen. I regeringsprogrammet har det med anknytning till detta ställts upp målet att säkerställa invandrarkvinnors deltagande i integrationsutbildning och språkundervisning.

Även OECD fäste i sin bedömning av Finlands integrationspolitik som genomfördes 2018 vikt bland annat vid den lägre sysselsättningsgraden bland personer med invandrarbakgrund än den övriga befolkningen och distansen till arbetslivet inom integrationstjänster för invandrare utanför arbetskraften. I OECD:s kritik som gällde Finlands integrationssystem har det i synnerhet lyfts fram ett behov att utveckla arbetslivsorienteringen inom integrationen av invandrar-kvinnor.¹⁴² Utgående från den internationella jämförelsen sysselsätts personer med flyktningbakgrund inte lika bra i Finland som annanstans, utan sysselsättningen bland personer med flyktningbakgrund är efter 10 års vistelse i landet 35–40 procentenheter lägre än i Sverige och Norge.¹⁴³ Det är dock bra att observera att jämförelser i Norden inte grundar sig på helt samma data: det finns skillnader i målgrupperna, granskade år och definitioner av sysselsättning.

Det är nödvändigt att i större utsträckning nå ut speciellt till föräldrar som sköter barn hemma och öka deltagandet i tjänsterna för att bättre än i nuläget kunna stöda delaktigheten för och sysselsättningen av invandrarkvinnor och integrationen av hela familjen. En effektivisering av

¹⁴² OECD (2018), Working Together: Skills and Labour Market Integration of Immigrants and their Children in.

Finland, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264305250-en>.

¹⁴³ Brell, C. & Dustmann, C. & Preston, I. 2020. The Labour Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries. Journal of Economic Perspectives. Vol 34:1. S. 94–121. Efter 10 års vistelse i landet var 25 procent av personerna med flyktningbakgrund sysselsatta i Finland, 60 procent i Norge och 63 procent i Sverige.

integrationen och sysselsättningen av invandrarkvinnor har effekter både på kort och lång sikt även bland annat för integrationen av barn till invandrare och ungdomar. Utgående från undersökningsresultaten har man bedömt att förutsättningarna för integration av barn med utländsk bakgrund kan förbättras genom att öka sysselsättningen för deras föräldrar och utveckla språkkunskaperna. Svag integration och sysselsättning av invandrarkvinnor samt en lägre deltagargrad i småbarnspedagogik bland deras barn än bland barn med finländsk bakgrund påverkar också integrationen av barn. Det har observerats att deltagande i småbarnspedagogik har positiv effekt band annat när det gäller utveckling av läsförmågan hos barn med invandrarbakgrund: läsförmågan för de barn som deltagit i småbarnspedagogik är betydligt bättre än för dem som inte deltagit i småbarnspedagogik.¹⁴⁴ Därför föreslås mera systematiska försök att nå ut till föräldrar som får hemvårdsstöd för barn och vägledning till integrationstjänster och utveckling av det utbildningsutbud som stöds med barntillsyn, för att inledningen av integrationen inte ska fördröjas på grund av familjeledigheter och vårdlediga personer uteslutas från integrationstjänster i vissa fall till och med i flera år. En översyn av villkoren för betalning av hemvårdsstödet kommundtillägg i de olika kommunerna kan ge positiva effekter när det gäller att barn med invandrarbakgrund deltar i småbarnspedagogik. I vissa kommuner har som villkor för betalning av kommundtillägg ställts att familjens alla barn under skolåldern ska vårdas hemma.

Det är också bra att beakta att om en person som får hemvårdsstöd för barn inte deltar i integrationsplanen får det inte konsekvenser i form av förlorade förmåner. Syftet med hemvårdsstödet är att ge familjen möjlighet att vårda barn under tre år och deras syskon under skolåldern i hemmet som alternativ till den småbarnspedagogik som kommunen ordnar. En person som får hemvårdsstöd är således inte skyldig att samtidigt delta i tjänster eller utbildning. Kommunerna kan i fortsättningen i enlighet med 84 § utnyttja de uppgifter om personer som får hemvårdsstöd som Folkpensionsanstalten har lämnat ut för att nå ut till de personer som hör till målgruppen för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, vilket sannolikt ökar även antalet bedömningar som utarbetas för dessa invandrare och vägledningen till tjänster som lämpar sig för dem och således också behovet av integrationstjänster som lämpar sig för målgruppen. Genom att utveckla och öka utbudet av integrationstjänster som lämpar sig för livssituationen för föräldrar som vårdar sina barn hemma kan man främja möjligheterna att åtminstone på deltid delta i integrationsfrämjande verksamhet och stödja inledande av integrationen. Det har hittills varit utmanande att nå ut till invandrare som står utanför arbetskraften. Kommunen får med stöd av 87 a § i den gällande integrationslagen uppgifter av Folkpensionsanstalten om invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd och genomför utgående från uppgifterna en inledande kartläggning för dem. Bland invandrarna beaktas personer som fyllt 18 år, som annat än tillfälligt (2 månader eller längre) fått utkomststöd. Avsikten är inte att underrätta kommunen om redan aktiva arbetssökande eller studerande som får skälig förvärvsinkomst.

Uppgifterna lämnas numera ut varje vecka, men en uppgift lämnas endast ut en gång för samma person. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har det med stöd av bestämmelsen i fråga i integrationslagen gjorts endast cirka 800–900 anmälningar per år. Bestämmelsen i fråga har alltså inte uppfyllt sitt syfte, som enligt motiveringen till regeringspropositionen¹⁴⁵ som gäller den är

¹⁴⁴ Espoon kaupungin sisäinen selvitys (2022): Varhaiskasvatuksen vaikutus toisen luokan oppilaiden lukutaitoon väestöryhmittäin.

¹⁴⁵ Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, lagen om ändring av lagen om utkomststöd och vissa lagar som har samband med dem, RP 217/2016 rd.

att på bredare front nå ut till personer utanför arbetskraften: ”I praktiken gäller utlämnandet av uppgifter de personer som varken står till förfogande för arbetsmarknaden som arbetslösa arbetssökande eller omfattas av arbetskraftsförvaltningens åtgärder. Sådana personer är t.ex. personer som är hemma på grund av sjukdom eller vård av barn.”

Det ska föreskrivas om en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster i 15 §. Den ska utarbetas för personer som är i en särskilt utsatt ställning, som kvotflyktingar, minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare, offer för människohandel och invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. Målgrupperna för bedömningarna enligt 14 och 15 § utvidgas jämfört med den gällande integrationslagen, vilket syftar till att nå ut till invandrare som står utanför arbetskraften med integrationstjänster i större omfattning än nu.

Enligt den gällande integrationslagen har en inledande kartläggning på begäran kunnat ordnas också för en annan invandrare som anses vara i behov av det och en integrationsplan för en sådan annan invandrare som med stöd av den inledande kartläggningen bedöms vara i behov av det. Andra invandrare som avses i integrationslagen kan till exempel vara makar som flyttar med till Finland eller personer som flyttar för arbetets skull, personer som är i arbete, utländska examensstuderande och äldre invandrare samt invandrabarn och invandrarungdomar. I fortsättningen ska denna grupp höra under 4 punkten.

Kommunen kan också aktivt informera om möjligheten att bedöma servicebehovet som en åtgärd som stödjer invandrarna att bosätta sig i kommunen och fördjupar vägledningen och rådgivningen med låg tröskel. I samband med bedömningen har kommunen möjlighet att ge invandrare mera heltäckande information om till exempel utbildningstjänster i kommunen, boende-, kultur- och motionstjänster samt tjänster som främjar välbefinnande, hälsa och delaktighet. Vid bedömning av behovet av en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster ska det fästas vikt vid till exempel huruvida bedömningarna kan bidra till att främja invandrarans tillträde till integritetsfrämjande tjänster eller till arbetslivet. Invandrarans möjlighet att medverka i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster får inte begränsa grunden för att bevilja uppehållstillstånd eller dess längd, eftersom bedömningen kan anses vara en viktig åtgärd som inleder integrationsprocessen.

En bedömning behöver dock inte göras om det anses vara uppenbart onödigt till exempel med hänsyn till att personen själv sökt sig till verksamhet som stödjer integration eller språkkunskap som uppnåtts efter tiden bosatt i Finland och andra färdigheter som behövs i samhället.

I 2 mom. ska innehållet i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster anges så att det motsvarar innehållet i den inledande kartläggningen i den gällande integrationslagen. Kommunen ska bedöma personens kompetens och förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt utbildningsbehov och andra behov av integrationsfrämjande tjänster som kommunen eller tjänsteproducenten tillhandahåller och behovet av att delta i en organisations, förenings eller sammanslutnings verksamhet. Under bedömningen görs en genomgång av invandrarans preliminära mål och önskemål som gäller integration och sysselsättning, utbildnings- och arbetshistoria samt språkkunskaper. Dessutom utreds andra omständigheter som avsevärt påverkar sysselsättningen och integrationen, såsom arbets- och funktionsförmågan som påverkar förutsättningarna för integration och sysselsättning eller familjesituationen. I kommuner där integration är möjlig på finska och svenska ska det också göras en bedömning av på

vilket språk integrationen bättre svarar mot invandrarens behov och tas hänsyn till invandrarens eventuella behov och intresse att samtidigt utveckla sina kunskaper i båda språken.

Som stöd för olika delområden av bedömningen, som till exempel bedömningen av språkkunskap eller studiefärdigheter eller arbets- och funktionsförmågan kan kommunen använda till exempel expertbedömningar eller undersökningar som producerats av privata tjänsteproducenter eller tjänsteproducenter inom tredje sektorn. Bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt den diskussion och vägledning som ingår i den är kommunens myndighetsuppgift som omfattar utövning av offentlig makt. Då ska bedömningarna utarbetas av en tjänsteinnehavare under tjänsteansvar. Kommunen har det övergripande ansvaret för bedömningen av servicebehovet, även om det för att komplettera bedömningen skaffas särskilda bakgrundsbedömningar eller undersökningar från utomstående tjänsteproducenter eller andra myndigheter. En bedömning och närmare beskrivning av utövande av offentlig makt finns i avsnittet 12.9 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

Om det under bedömningen identifieras att invandraren har sektorsövergripande stödbehov så att det för personen ska utarbetas en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 15 §, ska kommunen vid behov bjuda in välfärdsområdet till bedömningen och slutföra den sektorsövergripande på det sätt som föreskrivs i 15 § 2 mom.

I 2 mom. ska det också föreskrivas om inledande av bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster. I fråga om invandrare som är arbetslösa arbetssökande inleds bedömningen dock i enlighet med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster för en invandrare ersätter den inledande intervjun enligt den lag som nämns ovan.

Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för personer utanför arbetskraften enligt 1 mom. 2 och 3 punkten och personer som avses i 1 mom. 4 punkten som begär en bedömning eller invandrare som är föremål för en kontakt ska inledas utan dröjsmål efter att kommunen har fått information om invandraren eller då invandraren själv söker sig till bedömning. Enligt den gällande integrationslagen ska den inledande kartläggningen påbörjas inom två månader från det att klientrelationen inleddes eller begäran om inledande kartläggning lämnades. Syftet med en kortare tidsfrist än i den gällande integrationslagen är att säkerställa att invandrarens kompetens och behov av integrationstjänster har utretts i ett så tidigt skede som möjligt för att snabbt inleda integrationsprocessen och så att också integrationsplanen kan utarbetas utan dröjsmål.

Enligt 3 mom. kan åtgärder som ingår i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, som till exempel de expertbedömningar enligt 2 mom. ovan som preciserar servicebehovet och som genomförts av en tjänsteproducent eller en annan myndighet och vidtas i stället för de kompletterande arbetssökningssamtal som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt det föreslagna 4 mom. är kommunen skyldig att utifrån den bedömning som gjorts av invandraren vid behov hänvisa personen även till andra myndigheters tjänster, såsom social- och hälsovårdstjänster, om det i samband med bedömningen upptäcks att det finns behov av det. Kommunen kan vid behov hänvisa invandraren även till en integrationsfrämjande tjänst eller verksamhet som tillhandahålls av en tjänsteproducent eller till exempel av en organisation eller förening. I vägledningen ska det samarbetas med den aktör som ansvarar för tjänsten.

Integrationen sker i också i vardagen och i vardagslivets möten i växelverkan med det omgivande samhället. Många olika organisationer, föreningar och sammanslutningar ordnar verksamhet som främjar invandrarnas integration och delaktighet i samhället. I samband med bedömningen kompetens och behov av integrationstjänster ska invandraren ges information och vid behov också hänvisas till integrationsfrämjande åtgärder som ordnas av den tredje sektorn med hänsyn omständigheter som framkommit i bedömningen. Om det inte görs någon integrationsplan för invandraren på grund av att det inte behövs, kan personen dock hänvisas till exempel till organisationsverksamhet.

I 5 mom. föreslås dessutom att innehållet i och genomförandet av bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster kan preciseras genom förordning av statsrådet på samma sätt som bestämmelserna om statsrådets förordning om inledande kartläggning enligt den gällande integrationslagen.

15 §. Sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. Den föreslagna paragrafen är ny och där ska det föreskrivas om myndighetsansvar för den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster, målgrupper, innehållet i bedömningen och undantag från förutsättningarna att utarbeta den bedömning av servicebehovet som föreslås i paragrafen. Genom bestämmelsen säkerställs att man vid behov genom sektorsövergripande samarbete svarar mot behoven hos invandrare i utsatt ställning och tjänster enligt behovet samordnas genom sektorsövergripande samarbete.

I praktiken kan behovet av sektorsövergripande stöd innebära att personen utöver tjänster enligt integrationsprogrammet behöver till välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster. En sektorsövergripande bedömning behövs då det krävs en samordning av de tjänster som är inom ramen för kommunens och välfärdsområdets organiseringsansvar.

För att en invandrares behov av tjänster ska kunna vara föremål för en samlad och sektorsövergripande bedömning bör kommunen se till att tillräcklig sakkunskap och kompetens med hänsyn till personens individuella behov finns att tillgå när den bedömningen görs. Utgående från den sektorsövergripande bedömningen kan det också utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 §. Om det i den sektorsövergripande bedömningen identifieras att det genom integrationsplanen enligt 16 § är möjligt att i tillräcklig omfattning svara mot invandrares behov av tjänster, kan kommunen tillsammans med invandraren utarbeta en sådan på det sätt som föreskrivs i 16 §. Utgående från den sektorsövergripande bedömningen kan invandraren vägledas till integrationsfrämjande tjänster utgående från personens individuella behov.

På motsvarande sätt som de utsatta tiderna i 14 § ovan ska bedömningen enligt 1 mom. göras innan det har förflutit högst tre år sedan invandrares första uppehållstillstånd eller uppehållskort beviljades eller uppehållsrätt registrerades. Avvikelse från tidsfristen kan dock göras för offer för människohandel i enlighet med de bestämmelser som föreslås i 4 mom., eftersom ett offer för människohandel inte nödvändigtvis på grund av sin ställning kunnat delta i integrationsfrämjande tjänster i inledningsskedet av invandringen. Då ska kommunen och välfärdsområdet bedöma huruvida en sektorsövergripande integrationsplan med tanke på personens situation är ett lämpligt medel för att svara mot personens servicebehov.

I det föreslagna 1 mom. har identifierats de målgrupper, som på grund av sin utsatta ställning kan bedömas ha nytta av en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av in-

tegrationstjänster och ofta behöver sysselsättningstjänster, tjänster för kompetensutveckling, integrationsfrämjande tjänster, social- och hälsovårdstjänster och kommunens övriga tjänster. Kommunen ska tillsammans med välfärdsområdet utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för kvotflyktingar, minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare, offer för människohandel och invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. Dessutom utarbetas en sektorsövergripande bedömning för andra invandrare än sådana som nämns ovan och vars servicebehov förutsätter samordning av kommunens och välfärdsområdets tjänster eller som till exempel på grund av en utmanande livssituation bedöms behöva en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet.

Utgångspunkten är att det krävs en sektorsövergripande bedömning av servicebehovet för att svara mot servicebehovet hos kvotflyktingar i särskilt utsatt ställning, minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare samt offer för människohandel. Dessutom kan personer som får utkomststöd i princip utöver integrationstjänster även ha behov av socialservice. Däremot utgör personer enligt 2 § 3 och 4 mom. som får internationellt skydd och andra angivna personer samt andra invandrare en tämligen bred heterogen grupp, där alla inte har behov av tjänster inom social- och hälsovården i den omfattningen att det ur ett resursperspektiv är ändamålsenligt att för dem alla utarbeta en sektorsövergripande bedömning kompetens och behov av integrationstjänster. Därför är en förutsättning för att utarbeta en sektorsövergripande bedömning för andra invandrare, att främjandet av integrationen av invandraren förutsätter samordnande av de tjänster som omfattas av kommunens och välfärdsområdets organiseringsansvar. Om en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster utarbetas för en minderårig, ska i bedömningen även inkluderas en bedömning av den minderårigas behov av tjänster vid familjecenter, småbarnspedagogik, skolgång eller studier samt fritids-, ungdoms-, kultur- och motionstjänster.

Personer som får utkomststöd annat än tillfälligt kan också anses vara en sådan målgrupp som har nytta av tjänster enligt integrationslagen. Det är dock bra att observera att utarbetande av en integrationsplan och att delta i de tjänster som avtalats där är förpliktande för den som får utkomststöd liksom för den som får arbetsmarknadsstöd. Enligt 10 § 1 mom. 2 punkten i lagen om utkomststöd kan grunddelens belopp sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att en invandrare som avses i lagen om främjande av integration utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas. Detta motsvarar nuläget.

I 2 mom. föreslås dessutom att kommunen och välfärdsområdet ska utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, om det i den bedömning av servicebehovet som inletts för invandraren enligt 14 § konstateras att personens servicebehov förutsätter samordning av kommunens och välfärdsområdets tjänster. Det är viktigt att det för invandraren utarbetas en sådan bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och en sådan integrationsplan som bäst motsvarar personens behov av tjänster. Det ska också vara möjligt att senare växla mellan dessa olika typer av planer på det sätt som anges nedan i 22 §, om servicebehovet ändras.

I 3 mom. föreslås att kommunen för en sådan invandrare som avses i 1 mom. kan utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 14 §, om invandraren inte konstateras ha några behov av en sektorsövergripande bedömning eller samordnande av tjänster

inom olika förvaltningsområden för att främja integrationen och sysselsättningen. Av grundad anledning, till exempel tillgängliga personalresurser, kan man i området också besluta att i regel utarbeta bedömningar av servicebehovet enligt 14 § i stället för sektorsövergripande bedömningar, om det konstateras att det inte är möjligt att ordna sektorsövergripande bedömningar av kompetens och behov av integrationstjänster. Då ska kommunen dock säkerställa att invandrans behov av tjänster annars blir bedömda i tillräcklig omfattning och att invandraren vid behov utan dröjsmål också vägleds till bedömning av behovet av socialservice. Även i situationer med omfattande invandring kan man om ett sådant beslut fattas i området tillfälligt avstå från att utarbeta sektorsövergripande bedömningar av kompetens och behov av integrationstjänster för att säkerställa att integrationen av invandrare inleds utan dröjsmål.

I den gällande integrationslagen föreskrivs det om en särskild integrationsplan för minderåriga och den ska slopas. För barn eller unga som kommit till landet som minderårig utan vårdnadshavare utarbetas i princip en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och utgående från den en sektorsövergripande integrationsplan. Någon sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster behöver dock inte göras för ett minderårigt barn som kommit till landet utan vårdnadshavare om barnets servicebehov kan tillgodoses genom någon annan kundplan. Man kan komma fram till en sådan lösning till exempel då det för barnet sektorsövergripande utarbetat en sådan bedömning av servicebehovet som avses i 36 § i socialvårdslagen och en klientplan enligt 39 §, i vilken det på ett tillräckligt sätt beaktats de faktorer som avses i bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster. För barn under skolåldern kan det räcka med en plan för småbarnspedagogik.

Enligt det föreslagna 4 mom. föreslås att det i fråga tidsfristen på tre år enligt i 1 mom. när det gäller beviljande av det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet eller registrering av uppehållsrätten kan vara behövligt att kunna göra undantag för offer för människohandel. Ett sådant behov föranledas till exempel av att personen varit ett offer för människohandel under den första tiden i landet och på grund av sin ställning inte kunnat delta i integrationstjänster.

Enligt det föreslagna 5 mom. ska kommunen och välfärdsområdet genom samarbete i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster utreda invandrarens kompetens och förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt behov av sysselsättnings-, utbildnings-, social- och hälsovårdstjänster och andra integrationsfrämjande tjänster. Under bedömningen görs en genomgång av invandrarens preliminära mål och önskemål som gäller integration och sysselsättning, utbildnings- och arbetshistoria samt språkkunskaper. Dessutom utreds andra omständigheter som avsevärt påverkar sysselsättningen och integrationen, såsom familjesituationen. I bedömningen kan även inkluderas en bedömning av arbets- och funktionsförmågan. I den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster är det viktigt att sträva efter att preliminärt identifiera också till exempel traumarelaterade behov av mentalvårdstjänster. På motsvarande sätt som beskrivs i 14 § ovan ska det i bedömningen ovan även göras en bedömning av språket för integrationen eller vid behov förutsättningarna för tvåspråkig integration. I delområdena av bedömningen kan på motsvarande sätt som föreslås i 14 § 2 mom. som stöd utnyttjas utomstående expertbedömningar eller undersökningar. Även den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster är en myndighetsuppgift som omfattar utövning av offentlig makt och precis som det konstateras i motiveringen till 14 § 2 ovan har kommunen det övergripande ansvaret för bedömningen även då bedömningen kompletteras till exempel med en bedömning eller undersökning av en utomstående tjänsteproducent eller en annan myndighet.

Kommunen och välfärdsområdet ska inleda den sektorsövergripande bedömningen utan dröjsmål då kommunen fått information om en invandrare som avses i 1 mom. Precis som beskrivningen i motiveringen till 14 § ovan är syftet att på det sätt som föreslås i 84 § förbättra kommunens möjligheter att registerbaserat få uppgifter för att nå ut till målgrupperna för bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster. På motsvarande sätt som föreslås i 14 § ovan kan åtgärder som ingår i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster vidtas i stället för de kompletterande arbetssökningssamtal som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt det föreslagna 6 mom. ska kommunen och välfärdsområdet utifrån bedömningen vid behov även hänvisa personen till andra myndigheters tjänster. Kommunen eller välfärdsområdet kan vid behov även vägleda personen till en tjänsteproducents integrationsfrämjande tjänst eller till en organisations, förenings eller sammanslutnings verksamhet. Skrivelsen motsvarar det som föreslås i 14 § 4 mom. ovan. I 7 mom. föreslås dessutom att innehållet i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster kan preciseras genom förordning av statsrådet.

Det är bra att beakta att Helsingfors stad inte hör till ett välfärdsområde. Enligt den föreslagna 99 § tillämpas det som i denna lag föreskrivs om välfärdsområde även på Helsingfors stad. Sålunda ska bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster när det gäller Helsingfors stad ordnas sektorsövergripande inom staden på det viset att både en expert inom integration- utbildning och sysselsättning och en yrkesutbildad person inom social- och hälsovård medverkar i bedömningen. Det samma gäller också utarbetandet av den sektorsövergripande integrationsplanen och granskningen av den. Alternativt kan Helsingfors stad utnyttja avvikelserna som avses i 3 mom. ovan, om det anses vara mera ändamålsenligt.

Den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster sparas i den riksomfattande informationsresursen för integrationsfrämjande på det sätt som anges i 75 § i lagförslaget om integrationslagen. Kommunen kan ge en anställd hos välfärdsområdet användarrättigheter till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration på det sätt som anges i 80 § i lagförslaget.

16 §. Integrationsplan. I den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om en integrationsplan för invandrare. Enligt paragrafen ska kommunen tillsammans med invandraren utarbeta en integrationsplan utifrån en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som gjorts enligt 14 § eller uppgifterna om ett sektorsövergripande genomförande av den enligt 15 §, om personen befinner sig i behov av en normal integrationsplan för att främja integrationen. På det viset kan en normal integrationsplan utarbetas också utgående från en sektorsövergripande bedömning, om det i bedömningen har konstaterats att invandrarens behov av integrations- och sysselsättningstjänster inte förutsätter att det utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan i samarbete med välfärdsområdet eller samordnande av de tjänster som ska erbjudas personen. På motsvarande sätt kan man i en normal bedömning enligt 14 § av särskilt grundad anledning komma fram till det resultatet att en integrationsplan inte är till någon nytta för invandraren i den situationen, till exempel på grund av skötsel av ett litet barn på heltid. Då ska det beaktas att en integrationsplan likväl ska utarbetas inom tre år från det första uppehållstillståndet, uppehållskortet eller uppehållsrätten. Dessutom är det bra att beakta att det i 23 § föreskrivs om förlängning av maximitiden för en integrationsplan, om invandraren under tiden han eller hon fått stöd för hemvård av barn deltagit på deltid i integrationsplanen eller i det sektorsövergripande genomförandet av den. Utgångspunkten ska också vara att det även för en förälder som

får hemvårdsstöd utarbetas en integrationsplan redan under den första tiden i landet och att personen kan delta i integrationsfrämjande tjänster och verksamhet i den omfattning som det är möjligt.

17 §. Sektorsövergripande integrationsplan. Den föreslagna paragrafen är ny och syftar till att stärka den sektorsövergripande karaktären i planeringen av integrationsfrämjande åtgärder och integrationsprocessen för de integrationskunder, som har ett sektorsövergripande servicebehov enligt bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster eller som annars har framgått. Målet för den sektorsövergripande integrationsplanen är att bygga upp en sektorsövergripande integrationsfrämjande tjänstehelhet för invandrare som behöver tjänster inom olika förvaltningsområden i stället för flera separata tjänster parallellt med varandra. Genom en gemensamt utarbetad sektorsövergripande plan kan man också främja effektiv användning av myndighetsresurser. Paragrafen ska också ersätta den integrationsplan som ska utarbetas för minderåriga som anländer utan vårdnadshavare enligt den gällande lagen.

Enligt 1 mom. utarbetar kommunen, välfärdsområdet och invandraren tillsammans en sektorsövergripande integrationsplan. En sektorsövergripande integrationsplan utarbetas i synnerhet för invandrare som utgående från bedömningen av behovet av tjänster enligt 15 § konstateras ha ett behov av tjänster som kräver sektorsövergripande samarbete eller samordning av till exempel sysselsättnings- och social- och hälsovårdstjänster. Behovet av en sektorsövergripande integrationsplan kan emellertid konstateras även i den bedömning som kommunen utarbetat enligt 14 § eller kan framgå annars efter att integrationsprocessen har inletts och då integrationskunden deltar i de tjänster som avtalats i integrationsplanen, då ska det för personen utarbetas en sektorsövergripande bedömning som avses i 15 § eller planen ses över på det sätt som avses i 22 §.

Enligt 2 mom. kan kommunen dock av grundad anledning tillsammans med invandraren utarbeta en integrationsplan enligt 16 §. Grundade anledningar till att avvika från utarbetande av en sektorsövergripande plan kan vara motsvarande som de som konstateras i motiveringen till 15 § 3 mom.

Den sektorsövergripande integrationsplanen sparas i den riksomfattande informationsresursen för integrationsfrämjande, så som föreskrivs i 76 § i den föreslagna lagen. Kommunen kan ge en anställd hos välfärdsområdet användarrättigheter till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration så som föreskrivs i 80 § i den föreslagna lagen.

18 §. Mål som ska överenskommas i integrationsplaner eller i sektorsövergripande integrationsplaner. Den föreslagna paragrafen är ny och syftar till att stärka målinriktningen för främjandet av integration och sysselsättning eller företagande. I paragrafen ska det föreskrivas om de mål som ska överenskommas i den individuella integrationsplanen och skrivas in i planen. De målen som ställs ska bidra till en mera arbetslivsinriktad integration, ökad planmässigheten för karriär- och utbildningsstigar och stödja integrationskundens framsteg vid behov via etappmål mot de mål som ställts för integration, sysselsättning och företagande.

Enligt 1 mom. ska kommunen tillsammans med invandraren i integrationsplanen komma överens eller kommunen, välfärdsområdet och invandraren tillsammans i den sektorsövergripande integrationsplanen komma överens om de individuella målen för integration och sysselsättning under integrationsprogrammet, men också om de långsiktiga målen. När målen ställs upp ska för invandraren beaktas de omständigheter som utretts i bedömningen enligt 14 eller 15 §, såsom

kompetens och arbets- och utbildningshistoria, färdigheter, önskemål och livssituation. I diskussionen med invandraren är uppställda mål för integration och sysselsättning en viktig del i en fortsatt identifiering av kompetens och karriärplanering under integrationsplanen. Genom vägledande diskussioner i samband med utarbetandet och översynen av integrationsplanen stöds också arbetslivsorienteringen för invandrare som står utanför arbetskraften samt gestaltningen av utbildnings- och karriäralternativ.

I 2 mom. föreslås att det för en invandrare som är kund hos arbetskraftsservice och som är arbetssökande i enlighet med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice som huvudmål för integrationen i integrationsplanen ska anges sysselsättning eller företagsverksamhet. För att främja framskridande mot målet ska det i planen ställas etappmål som till exempel kan vara förknippade med utveckling av kunskaperna i finska eller svenska eller yrkesmässiga eller andra arbetslivsfärdigheter. Dessutom ställs det upp andra integrationsfrämjande mål. Genom att ställa upp mål stärks arbetslivsorienteringen för integrationen och ett planmässigt avancemang ut i arbetslivet. I tidsperioden för målen ska beaktas den individuella situationen och de utbildningsbehov och andra behov av tjänster som förutsätts för att uppnå målen.

Då en integrationsplan utarbetas för någon annan arbetssökande än en sådan som avses i det föreslagna 2 mom. ovan, föreslås i 3 mom. att det som mål vid sidan om de integrationsfrämjande målen i regel anges förstärkande av arbetslivsfärdigheter och -orientering och på längre sikt sysselsättning eller företagsverksamhet. Syftet med detta är att stärka övergången till arbetskraften och mot arbetslivet även i integrationen av invandrare utanför arbetskraften dock så att den individuella livssituationen och de behov av utbildning, tjänster och eventuellt stöd som förutsätts för att uppnå målen beaktas. Om den person som planen utarbetas för bedöms stå utanför arbetskraften permanent till exempel på grund av sin ålder, skada eller sjukdom, kan man i integrationsplanen komma överens om mål som stödjer integration, välfärd och hälsa samt delaktighet och om verksamhet som stödjer dem.

Då en integrationsplan utarbetas för en person under 25 år föreslås i 4 mom. avvikande från 2 och 3 mom. i regel ska åtminstone genomförandet av en utbildning på andra stadiet anges som mål. Syftet med detta är att stödja förvärvande av behövlig kompetens och yrkeskompetens för arbetslivet i Finland, vilket också på längre sikt främjar personens sysselsättning och karriärsteg. Undantag kan dock göras från målet om personen redan har den yrkesexamen som behövs för sysselsättning eller om personen inte är motiverad till en längre studieväg, om det av annan till exempel hälsorelaterad orsak bedöms att det inte är möjligt att avlägga examen. Då ställs det upp mål för annan integration, sysselsättning, välfärd och hälsa samt delaktighet med hänsyn till personens situation.

19 §. Innehållet i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen. Den föreslagna paragrafen är ny och genom den separeras bestämmelser om integrationsplanens innehåll från definitionsparagrafen. Genom paragrafen preciseras det innehåll som ska överenskommas i den individuella integrationsplanen. Syftet med att fastställa innehållet att förbättra en individuell planering av integrationsfrämjande och kvaliteten hos de integrationsplaner som utarbetas.

Enligt 1 mom. kommer man i integrationsplanen och i den sektorsövergripande integrationsplanen utifrån den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som gjorts för invandraren i den omfattning som krävs och med hänsyn till de individuella målen för integration

och sysselsättning överens om för kunden lämpliga tjänster som främjar integration, sysselsättning eller företagsverksamhet, hälsa och välbefinnande eller samhälleliga färdigheter, om studier i finska eller svenska språket samt om vägledning och rådgivning. Att komma överens om vägledning och rådgivning kan innebära till exempel överenskommelse om fortsatta möten. Planen kan också innehålla parallella studier i både finska och svenska språket om det är ändamålsenligt med tanke på invandraren. I integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen kommer man överens om de tjänster som bedöms vara ändamålsenliga med tanke på integrationen och sysselsättningen av invandraren i förhållande till individuella behov och mål. Den sektorsövergripande integrationsplan som ska utarbetas för minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare är en individuell plan för den minderåriga integrationskunden över de tjänster som syftar till att stödja den minderåriges uppväxt, utveckling och välfärd samt inlärningsfärdigheter och utvecklingen av modersmålet och kunskaperna i finska och svenska eller kunskaperna i finska eller svenska. Integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska utarbetas i samarbete med invandraren och från början stödja kundens medverkan i planeringen av främjandet av integrationen och sysselsättningen.

I integrationsplanen är det viktigt att komma överens om flerspråkig samhällsorientering och om att utveckla kunskaperna i finska eller svenska samt yrkesmässiga färdigheter och arbetslivsfärdigheter i integrationsutbildningen eller inom frivilliga studier, som till exempel läskunnighetsutbildning eller grundläggande utbildning för vuxna eller inom andra språkstudier som motsvarar behovet. Integrationsplanen kan också innehålla till exempel handledande utbildning eller yrkesutbildning, behörighetsgivande utbildning och inledande av processen för erkännande av examina och vid behov studier i det egna modersmålet. I integrationsplanen kan det också tas hänsyn till utveckling av annan språkkunskap som behövs till exempel i tvåspråkiga miljöer i arbetet eller i vardagen dock så att språkstudier under integrationsplanen i regel ska avläggas på finska eller svenska. Då invandraren hänvisas till att utveckla sina kunskaper i finska eller svenska är syftet i princip att säkerställa integration av familjemedlemmarna på samma språk eller om det är möjligt att ta hänsyn till det språk som den familjemedlem som redan bor i Finland använder. Dessutom ska det i integrationsplanen kommas överens om andra integrationsfrämjande tjänster vid behov genom att samordna tjänster till en sektorsövergripande tjänstehelhet. Utgångspunkten är den att de tjänster som inkluderats i planen skapar ändamålsenliga och behovsorienterade servicehelheter.

Som innehåll i integrationsplanen kan man utöver det innehåll som nämns ovan också komma överens om olika ungdoms-, motions-, kultur- och fritidstjänster eller annat till exempel organisationers eller föreningars verksamhet med låg tröskel som bedöms främja tillträdet till lokala sammanslutningar, yrkesmässiga nätverk eller verksamhet i samhället och genom det delaktighet, integration och sysselsättning.

Till en ökad styrning av integrationsprocessens framskridande och arbetslivsorientering bidrar också serviceprocessen för arbetssökande som trädde i kraft i maj 2022. I och med serviceprocessen kommer man i integrationsplanen tillsammans med invandrare som är registrerade som arbetssökande dessutom överens om jobbsökningsskyldighet och andra åtgärder som främjar jobbsökning och sysselsättning på det sätt som föreskrivs i 44–48 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I 44 § i den lagen föreskrivs om jobbsökningsskyldighet och i 45–48 § närmare om till exempel undantag. Jobbsökningsskyldigheten ska i fortsättningen gälla även andra arbetssökande än sådana som är arbetslösa på det sätt som föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Vid sidan om tjänster som stöder sysselsättning erbjuds också tjänster som

främjar företagsamhet, om det är ändamålsenligt med beaktande av invandrarens bakgrund och önskemål.

Tjänster som står nära arbetslivet, som lönesubventionerat arbete och arbetsprövning har enligt undersökningar konstaterats vara bland de effektivare tjänsterna med tanke på främjande av sysselsättning för invandrare. Ökad användning av dessa tjänster även för integrationskunder ska understödjas. Servicemodeller kan också utvecklas för att samtidigt främja sysselsättning och utveckling av språkkunskaper genom att kombinera sysselsättningsfrämjande tjänster med språkstudier eller med andra element som stödjer arbetslivsfärdigheterna. I integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska man också ta hänsyn till behoven hos invandrare i utsatt ställning eller sådana som behöver särskilda åtgärder. Likaså ska ett eventuellt behov av Folkpensionsanstaltens rehabiliteringstjänster beaktas när planen utarbetas.

I integrationsplanen ska man dessutom komma överens om hur uppföljningen görs av planen och av genomförandet av de tjänster som anges i den.

I enlighet med det som föreslås i 2 mom. har kommunen det övergripande ansvaret för att de tjänster som avtalats med invandraren i integrationsplanen eller i den sektorsövergripande integrationsplanen utgör en tydlig helhet som främjar integration och sysselsättning. Integrations- och sysselsättningsfrämjande helheter utformas genom att i den omfattning behovet av kompetens- och integrationstjänster förutsätter utnyttja och kombinera olika tjänster, till exempel integrationsutbildning, frivilliga studier och andra tjänster som främjar sysselsättning och delaktighet. Kommunen samarbetar vid behov med de aktörer som ansvarar för de tjänster som behövs för att främja invandrarens situation, integration och sysselsättning när integrationsplanen utarbetas. I integrationsplanen och den sektorsövergripande integrationsplanen ska alltid utgående från det individuella behovet inkluderas åtminstone tjänster inom kommunens integrationsprogram eller andra integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänster. Kommunen kan komma överens om deltagande i kommunens tjänster, i den sektorsövergripande planen kan man också komma överens om deltagande i välfärdsområdets tjänster. Dessutom ska invandraren hänvisas också till andra myndigheters eller andra aktörers tjänster eller verksamhet om personen behöver dem.

I 3 mom. föreslås att ska ändamålsenligheten för de tjänster som överenskommit i integrationsplanen eller i den sektorsövergripande integrationsplanen med avseende på att uppnå det mål som har angetts i invandrarens integrationsplan motiveras i planen. På detta sätt stärks ett planmässigt och individuellt integrationsfrämjande. I samband med att planen utarbetas och ses över ska det diskuteras med invandraren om hur de överenskomna tjänsterna och eventuell annan verksamhet stödjer integration, sysselsättning eller företagsverksamhet. Syftet med detta är att stärka invandrarens förståelse för integrationen som en process, syftet med de överenskomna tjänsterna samt den egna rollen som aktör i främjandet av integration och sysselsättning.

20 §. Utarbetande av integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplan. I den föreslagna paragrafen ska det föreskrivas om utarbetande av integrationsplaner eller sektorsövergripande integrationsplaner och fastställas tidsfrister för integrationsplanen. Genom de föreslagna tidsfristerna ska man svara mot förutsättningarna som gäller påskyndande av integrationen och säkerställa att integrationsprocessen inleds och integrationskunden vägleds till behövliga tjänster utan dröjsmål. Av grundad anledning kan man avvika från tidsfristerna till exempel för att ordna behövlig tolkning.

Enligt 1 mom. ska kommunen utarbeta en integrationsplan utan dröjsmål efter att invandraren har genomgått den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § eller den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 § utifrån vilken det konstaterats att invandraren inte behöver en sektorsövergripande integrationsplan. Integrationsplanen kan utarbetas i samband med bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster, om det är motiverat till exempel med tanke på effektiv användning av vägledningsresurserna.

Enligt 2 mom. ska kommunen och välfärdsområdet utarbeta en sådan sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § utan dröjsmål efter att den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 15 § har gjorts för invandraren. Utarbetande av en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och integrationsplan förutsätter samordnande av tidtabellerna för flera myndighetsaktörer och då kan både den inledande intervju som ingår i bedömningen av servicebehovet och integrationsplanen enligt prövning genomföras under samma möte.

Enligt 3 mom. ska integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen utarbetas senast inom tre år efter det att uppehållstillståndet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Tidsfristen motsvarar gällande lagstiftning. Utgångspunkten är dock att integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska utarbetas så snabbt som möjligt efter ankomsten till landet. Det här stödjer direkt hänvisande till ändamålsenliga tjänster som riktar sig speciellt till den inledande fasen av integrationen och inledandet av integrationsprocessen. Tre år från invandringen kan anses vara en så pass lång tid att det inte längre är ändamålsenligt att utarbeta en integrationsplan. Det underliggande antagandet för att sätta ut en tidsgräns är att invandraren under sin treåriga vistelse i landet har lärt sig tillräckligt med språk samt förvärvat de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet. Tidsfristen motsvarar tidsfristen i den gällande lagen och syftar till att invandrarna ska delta i integrationstjänster under den första tiden i landet. Från denna tidsfrist på tre år kan man dock enligt 4 mom. vid behov avvika beträffande offer för människohandel. Behovet att avvika från tidsfristen kan framgå till exempel i situationer där ett offer för människohandel har nåtts och hänvisats till integrationstjänster först efter tidsfristen på tre år och personen behöver integrationsfrämjande tjänster.

I 5 mom. föreslås att integrationskunden ska anvisas att utan dröjsmål söka sig till utbildning som har överenskommit i integrationsplanen eller i den sektorsövergripande integrationsplanen, såsom integrationsutbildning eller frivillig utbildning eller till andra tjänster som främjar integrationen och sysselsättningen, dock senast inom en månad efter att integrationsplanen utarbetats. Syftet med det här är att det utöver eventuella väntetider på tillgång till tjänster och utbildning i integrationsprocessen inte uppstår onödiga fördröjningar. Tidsgränsen betyder dock inte att tjänsten ska börja inom en månad.

Dessutom förutsätts det att kommunen när den vägleder integrationskunder för att säkerställa en smidig integrationsprocess samarbetar med aktörer som producerar och ordnar utbildning och tjänster, såsom utbildningsanordnare, välfärdsområdet och organisationer. I vägledningen ska man beakta integrationskundens servicebehov utgående från bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster samt säkerställa att vägledningen är långsiktig, så att vägledningen till arbetslivet och integrationsutbildning samt annat stöd för integration och sysselsättning samt utbildningar i synnerhet i övergångsskeden mellan utbildningar eller tjänster genomförs på ett ändamålsenligt sätt både när integrationsplanen utarbetas och när den senare ses över.

För integrationskunder som behöver utveckling av långsiktigare kompetens eller sektorsövergripande integrationsstöd är också samordnande av tjänster i synnerhet med social- och hälsovårdstjänster viktigt. Långsiktig vägledning förutsätter ett nära samarbete mellan myndigheter, utbildningsanordnare och andra tjänsteproducenter i olika skeden av integrationsprocessen. Precis som det konstaterats ovan i samband med vägledning och rådgivning samt bedömningarna av servicebehovet ordnar många olika sammanslutningar och organisationer inklusive invandrarnas egna organisationer smidig verksamhet och tjänster med låg tröskel som främjar integration av och delaktighet i samhället för invandrare parallellt med och som komplement till offentliga service. I integrationsplanen ska vägledning även till dessa tjänster beaktas.

21 §. Integrationsplan för familjer. Enligt den föreslagna paragrafen ska kommunen tillsammans med familjen och vid behov tillsammans med andra myndigheter som är centrala med avseende på familjens situation i samarbete utarbeta en integrationsplan för familjen om familjen helhetssituationen kräver det. Integrationsplanen för familjen samordnas med de individuella integrationsplanerna och med andra planer som utarbetats för familjemedlemmarna. Den gemensamma integrationsplanen som utarbetas för familjen kompletterar familjemedlemmarnas individuella integrationsplaner där det antecknats målen för individens integration och deltagande i behövliga tjänster. Integrationsplanen för familjer gäller maximalt fram tills dess ingen av familjemedlemmarna har en gällande individuell integrationsplan med hänsyn till att varaktigheten för familjemedlemmarnas individuella planer kan variera. Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan för familjen ska det utöver familjens helhetssituation fästas särskild vikt vid familjens och dess medlemmars välbefinnande, främjande av hälsa och delaktighet och kommunens funktioner och tjänster som stöder detta mål samt föräldrarnas behov av utbildning och sektorsövergripande stöd. Då en integrationsplan för familjer utarbetas ska dessutom vikt fästas vid att integrationen av hela familjen främjas på samma språk.

Integrationsplanen för familjen kan vid behov utarbetas sektorsövergripande tillsammans med kommunen, välfärdsområdet och familjen. Det här påverkas av i vilken bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster behovet har observerats och hurdana behov familjen har. En sektorsövergripande plan i samarbete med social- och hälsovården inom välfärdsområdet är viktigt i synnerhet i de situationer där man observerat sektorsövergripande stödbehov förknippade med barnets tillväxt och utveckling eller föräldraskapet samt med främjandet av integration. Även småbarnspedagogiken eller den grundläggande utbildningen kan vid behov delta i utarbetandet av en integrationsplan för familjer. I planen kan man till exempel beakta barnens deltagande i småbarnspedagogik, fritids- och klubbverksamhet i kommunen, ungdomsarbete och funktioner som riktar sig till familjer och föräldrar. För att utarbeta planen förutsätts enligt 1 mom. att familjens helhetssituation kräver att det utarbetas en plan på grundval av den bedömning som avses i 14 eller 15 § och att en vårdnadshavare eller vårdnadshavarna ger sitt samtycke.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen och eventuellt välfärdsområdet i fråga om en integrationsplan för familjer som utarbetas genom sektorsövergripande samarbete vid bedömningen av behovet av en integrationsplan för familjen fästa särskild uppmärksamhet vid främjande av barnets, den ungas och familjens välbefinnande, hälsa och delaktighet samt vid föräldrarnas behov av sektorsövergripande stöd och utbildning i anknytning till integrationen. Dessutom kan man vid behov fästa vikt vid att upprätthålla och återställa familjekontakter. Genom integrationsplanen för familjen stöds integration och delaktighet för varje familjemedlem. Planen kan i synnerhet vara behövlig då man bedömer att det finns ett behov att utreda hela familjen syn för att främja familjens integration. En integrationsplan för familjen syftar till att stödja hela

familjen i inledningsskedet av integrationen genom att till exempel ta hänsyn till bristfälliga kunskaper i finska eller svenska, kännedom om samhället och dess servicestruktur samt konsekvenserna av små sociala nätverk på familjens situation och dynamik.

Genom en integrationsplan för familjen kan man förebygga konflikter i familjen till följd av att familjemedlemmarna integreras i olika takt, främja jämställdhet mellan könen samt att stödja föräldrarna i deras fostringsuppgift och barn och unga i hur de klarar av skolgången och studierna och annan integration. Behoven i en invandrarfamilj kan bland annat gälla tillgång till tjänster för föräldrar som sköter barn hemma, ordnandet av småbarnspedagogik för barn under skolåldern, barnens och de ungas skolgång och studier samt boendearrangemangen. Även möjlighet till meningsfull fritidssysselsättning, såsom att hitta lämplig hobby- eller föreningsverksamhet för familjemedlemmar i olika åldrar kan vara en del av den diskussion som förs i samband med planen.

I familjens integrationsplan bör uppmärksamhet fästas vid att alla familjemedlemmar har tillgång till tjänster. Speciellt invandrarkvinnor som sköter sina barn under skolåldern hemma blir lätt utanför integrationstjänsterna då information om tillbudsstående tjänster inte når dem på ett heltäckande sätt och å andra sidan på grund av det spridda utbudet av tjänster som passar livssituationen. Även rollfördelningen inom familjen kan påverka i synnerhet en kvinnas möjlighet att delta i tjänsterna eller i annan verksamhet utanför hemmet. Då en förälder blir utanför integrationsfrämjande åtgärder bromsas inläringen av språket, tillgången till omgivningen och samhället och på så vis försvåras familjens ärendehantering, stöd för integration av barnen och genomförandet av egna fortsatta planer. Genom att delta i småbarnspedagogiken stöds även barnens integration och utvecklingen av färdigheter som behövs i skolan. Även barn som behöver samarbete mellan skolan och familjen bör identifieras i familjens plan. Samarbetet med välfärdsområdet när planen utarbetas och tjänsterna samordnas betonas i synnerhet i situationer där det bedöms att familjen behöver flera olika social- och hälsovårdstjänster. Samarbete ska också göras för att identifiera eventuellt familjevåld och ingripa i det.

Att erbjuda förebyggande åtgärder och tjänster som stärker välbefinnandet, hälsan och delaktigheten för hela familjen är en viktig del av familjens integrationsplan. Genom familjens integrationsplan kan det stöd som ges familjen samordnas i form av sektorsövergripande samarbete mellan kommunens olika sektorer och välfärdsområdets service där även tredje sektorns tjänstutbud och verksamhet beaktas. I planen beaktas också de tjänster som påkallas av minderårigas behov. I genomförandet av de stödåtgärder som anges i familjens integrationsplan har till exempel familjecentrens tjänster, småbarnspedagogik, skolan samt ungdoms- och motionsverksamhet en central roll.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om motsvarande väglednings- och samarbetsskyldighet för kommunen som i 20 §.

22 §. Översyn av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan. Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen följa upp genomförandet av integrationsplanen. I synnerhet ska man följa upp hur de överenskomna åtgärderna och tjänsterna främjar integrationen och sysselsättningen för integrationskunden i förhållande till de uppställda målen och vid behov komma överens om ändringar i integrationsplanen.

Inom arbetskraftsservicen ses den integrationsplan som utarbetas över i samband med de arbetssökningssamtal och de kompletterande arbetssökningssamtal som ordnas för arbetssökande

på det sätt som föreskrivs i 32 § i lagförslaget om arbetskraftsservice. I 3 § i lagförslaget föreskrivs det att inom tjänster för invandrare som är registrerade som arbetssökande ska utöver denna lag även tillämpas lagen om ordnande av arbetskraftsservice och sådana bestämmelser är exempel på det. En integrationsplan som utarbetas för andra integrationskunder än sådana som är arbetssökande ska ses över i enlighet med servicebehovet eller minst var sjätte månad. Behoven att uppdatera integrationsplanen ska ses över på kommunens initiativ i regel alltid om integrationskundens servicebehov eller livssituation väsentligt ändrar från den situation, där de överenskomna åtgärderna och tjänsterna i integrationsplanen bestämdes. Integrationsplanen ska också ses över om integrationskunden själv begär det. Integrationsplanen behöver ses över även då integrationskunden flyttar till en annan ort. Då svarar den nya hemkommunen för översynen och särskilt centralt är det att uppdatera integrationsplanen i förhållande till integrationsprogrammet i kommunen i fråga och till det övriga serviceutbudet i regionen. Den myndighet som svarar för integrationsfrämjandet i den nya hemkommunen får enligt 85 § information om den integrationskund som flyttar till kommunen av den tidigare hemkommunen om kunden gett sitt samtycke till att informationen lämnas.

Om det hos integrationskunden under tiden integrationsplanen är i kraft framgår sådana sektorsövergripande servicebehov, som man inte kan svara mot endast med tjänster i den integrationsplan som utarbetats mellan kommunen och integrationskunden, ska planen vid behov uppdateras till en sektorsövergripande integrationsplan i samarbetet med behövliga myndighetsaktörer och så att andra tjänster och integrationsfrämjande tjänster samordnas. Då görs vid behov också en översyn av de mål för integration och sysselsättning som man kommit överens om i planen.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska kommunen och välfärdsområdet följa upp genomförandet av den sektorsövergripande integrationsplan och se över den av samma orsaker som anges i 1 mom. ovan för översyn av planer som utarbetats för andra än arbetssökande. Kommunen genomför översynen av en sektorsövergripande integrationsplan tillsammans med välfärdsområdet och integrationskunden. Enligt det föreslagna 3 mom. får dock en kommun eller ett välfärdsområde genomföra en översyn tillsammans med integrationskunden, om planen ses över och ändras endast i fråga om den tjänst som myndigheten i fråga har organiseringsansvar för. Då ska den andra myndigheten som deltagit i utarbetandet av planen underrättas om uppdateringen av planen.

Enligt det föreslagna 4 mom. kan man om det i samband med översynen konstateras att integrationskundens situation har förändrats sedan föregående gång eller från det att planen utarbetades ersätta den sektorsövergripande integrationsplanen med en integrationsplan eller vice versa. Syftet är att planen för integrationskunden ska svara mot personens behov. Det är möjligt att personens servicebehov ändrar eller att behov som funnits tidigare framgår först i ett senare skede. Till exempel en persons ställning som offer för människohandel kan framgå först senare.

Om välfärdsområdet tillsammans med integrationskunden ser över integrationsplanen, ska en anställd inom välfärdsområdet se till att den reviderade planen sparas i den riksomfattande informationsresursen för integrationsfrämjande. Kommunen kan ge en anställd hos välfärdsområdet användarrättigheter till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration så som föreskrivs i 80 § i den föreslagna lagen.

23 §. Varaktighet för och upphörande av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. bestäms varaktigheten för invandrans integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan individuellt för integrationskunden på

grundval av de mål som överenskommits i integrationsplanen, arbets- och utbildningshistoria samt tjänster som planerats och erbjudits personen.

Enligt det föreslagna 2 *mom.* utarbetas den första integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplanen för högst ett år. Planen kan också utarbetas för en kortare tid än ett år. En plan ska inte schematiskt utarbetas för en längre tid än det faktiskt behövs med hänsyn till det individuella utgångsläget för integrationskunden och behoven att främja integration och sysselsättning. Invandrarna är i mycket olika situation när de anländer till Finland och deras behov, kunskaps- och utbildningsnivå, familjesituation och andra därmed jämförbara omständigheter varierar stort. En del invandrare kan med hänsyn till sin utbildning och kompetens ha förutsättningar för att snabbt bli sysselsatta, lära sig språket och delta lokala sammanslutningar och i samhället, medan andra invandrare behöver intensivare integrationstjänster. Följaktligen kan integrationsplanerna inte heller till innehåll eller längd vara schematiska.

Integrationskunder som behöver särskilda åtgärder, som till exempel undervisning i läs- och skrivkunskap har sannolikt långvarigare behov av integrationsfrämjande åtgärder och tjänster än integrationskunder, vars mål är att snabbt komma ut på arbetsmarknaden. Det är motiverat att ta hänsyn till behov av särskilda åtgärder och tjänster i integrationsplanens varaktighet.

Den sammanlagda maximala varaktigheten för integrationsplan är två år från det att den första integrationsplanen undertecknades. I propositionen förkortas den maximala varaktigheten enligt den gällande integrationslagen med ett år och motsvarar de krav som ställs för påskyndad integration. I samband med en förlängning av integrationsplanen ska man alltid bedöma huruvida det är nödvändigt i förhållande till integrationskundens behov av integrations- och sysselsättningsfrämjande tjänster och de tillbudsstående tjänsterna. Om integrationen och sysselsättningen av integrationskunden effektivt kan främjas genom tjänster inom det allmänna service-systemet, ska det i princip göras en bedömning av behovet att förlänga integrationsplanens varaktighet även om en förlängning inom ramen för den maximala varaktigheten är möjlig. Enligt utredningar verkar ett resultatrikt integrationsfrämjande bero mer på hur snabbt invandraren har möjlighet att få tillgång till integrationsfrämjande tjänster och hur bra tjänsterna svarar mot invandrarens servicebehov än på integrationsplanens varaktighet. Då maximitiden för integrationsplanen blir kortare är det också viktigt att tillträdet till integrationsfrämjande tjänster är smidigt och att det allmänna service- och utbildningssystemet utvecklas kontinuerligt så att det också svarar mot invandrarnas behov. Även riksdagen har i sitt betänkande om redogörelsen om behoven av att reformera integrationsfrämjandet (FvUB 10/2022 rd) ansett att utgångspunkten vid planeringen av åtgärder för integrationsfrämjande bör vara tillgång till tjänsterna och deltagande i rätt tid och att det är effektivt.

I det föreslagna 3 *mom.* presenteras de grunder på vilka integrationsplanens eller den sektorsövergripande integrationsplanens giltighetstid kan förlängas när den maximala varaktighet som föreslås i föregående moment är uppnådd. Enligt momentets kan integrationsplanens varaktighet förlängas med högst två år om det är motiverat på grund av integrationskundens låga utbildningsnivå eller behovet av sektorsövergripande tjänster och om det behövs särskilda åtgärder för att stödja integrationskundens integration och sysselsättning. Som särskilda åtgärder kan betraktas till exempel utbildning i läs- och skrivkunskaper eller deltagande i rehabilitering. Dessutom kan varaktigheten för integrationskundens integrationsplan förlängas om invandraren medan han eller hon har fått hemvårdsstöd deltagit på deltid i genomförandet av integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen och en förlängning av integrationspla-

nens varaktighet även annars anses vara motiverad för att svara mot integrationskundens servicebehov. Då varaktigheten för integrationsplanen förlängs är det ändamålsenligt att individuellt bedöma hur länge planen ska förlängas. I princip ska planens varaktighet inte automatiskt förlängas med två år.

Dessutom kan den maximala varaktigheten för integrationsplanen enligt 4 mom. förlängas för motsvarande tid som integrationsplanen tillfälligt inte har kunnat genomföras på grund av skada, sjukdom eller för att invandraren använt sina graviditets- eller föräldrapenningdagar enligt 9 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004) eller av någon annan jämförbar orsak. Som orsak som nämns ovan kan betraktas till exempel att verka som närståendevårdare. De förlängningsgrunder som nämns ovan motsvarar grunderna i gällande lag.

Det vore oskäligt med tanke på integrationsprocessen om de orsaker som nämns ovan inte beaktades i maximitiden för integrationsplanens varaktighet. Skadan eller sjukdomen ska utgöra ett faktiskt hinder för deltagande i de tjänster som överenskommits i integrationsplanen, vilket ska intygas exempelvis med ett läkarintyg där det tas ställning till frågan. En eventuell förlängning av integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska dock inte gälla vårdledighet om inte integrationskunden på deltid har deltagit i de åtgärder som överenskommits i integrationsplanen. Syftet med att inkludera deltagande i tjänster på deltid under vårdledigheten i förlängningsgrunderna är att uppmuntra integrationskunder som får hemvårdsstöd att söka sig till och delta i integrationstjänster i ett så tidigt skede som möjligt och å andra sidan kommuner att utarbeta integrationsplaner även för tiden med hemvårdsstöd samt öka tillhandahållandet av tjänster som lämpar sig för föräldrarnas livssituation. För närvarande har man i kommunerna inte systematiskt utarbetat integrationsplaner för personer som får hemvårdsstöd eller som är vårdlediga eftersom det har ansetts förbruka föräldrarnas rätt till integrationsplan. Ett ringa utbud eller avsaknad av integrationsfrämjande tjänster som lämpar sig för målgruppen har också bidragit till att det nödvändigtvis inte ansetts ändamålsenligt att utarbeta integrationsplaner. I fortsättningen ska de som får hemvårdsstöd erbjudas lämpliga tjänster och som beskrivs ovan kan deltagande på deltid berättiga till en förlängning av maximitiden för integrationsplanen. En bedömning av att lägga till vårdledighet som grund för förlängning av integrationsplanen vid sidan av graviditets- och föräldradagar har gjorts i avsnitt 5 Alternativa handlingsvägar.

I fråga om förlängningen tillämpas bestämmelserna i 2 mom. att planen utarbetas för högst ett år åt gången.

Paragrafens 5 mom. är nytt och syftar till att främja möjligheterna för integrationskunder att fortsätta avlägga en integrations- och sysselsättningsfrämjande frivillig studiehelhet som överenskommits i integrationsplanen i situationer där den maximala varaktigheten för integrationsplanen tar slut mitt under en frivillig studiehelhet som stöds med arbetslöshetsförmåner. Integrationsplanens varaktighet för en integrationskund som är arbetssökande kan av grundad anledning förlängas (personer under 25 år) med eller fortsätta i (personer som fyllt 25 år) högst ett år på det sätt som föreslås i 31 § för genomförande av frivilliga studier, om integrationskunden då maximitiden på två eller fyra år för integrationsplanen upphör uppfyller förutsättningar för stöd. En närmare beskrivning av skillnaden mellan en förlängning av och fortsatt stöd finns i motiveringen till 31 §.

Paragrafens 6 mom. är nytt och syftar till att stärka ett fortsatt planmässigt främjande av integration och sysselsättning när tiden för integrationsplanen går ut. Sysselsättningsfrämjande tjäns-

ter för arbetssökande integrationskunder, såsom fortsatt utveckling av språkkunskaper och stärkande av arbetsförmåga kan överenskommas i enlighet med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

24 §. *Integrationskundens skyldighet att följa integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen.* I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om integrationskunders skyldighet att följa integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen och om konsekvenser för underlåtenhet att följa planen. Paragrafens motsvarar i regel den gällande lagstiftningen. När integrationsplanen utarbetas är kommunen enligt 1 mom. en skyldighet att för integrationskunden redogöra vilka rättigheter och skyldigheter som följer av integrationsplanen och de anknytande tjänsterna på ett för honom eller henne begripligt sätt. Redogörelsen görs i allmänhet muntligt, men genom skriftlig dokumentering kan senare oklarheter undvikas.

Enligt 2 mom. är integrationskunden skyldig att delta i utarbetandet och översynen av integrationsplanen, genomföra den plan som utarbetats med honom eller henne, söka sig till och regelbundet delta i de tjänster som överenskommits i integrationsplanen, underrätta kommunen om genomförandet av planen samt om sådana förändringar i anknytning till servicebehovet, livssituationen eller något annat som eventuellt kan inverka på uppnåendet av de mål som överenskommits i planen och deltagandet i tjänsterna.

Integrationen lyckas bäst om integrationskunden själv aktivt förbinder sig till integrationsprocessen så att han eller hon inhämtar de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet genom att delta i de integrationsfrämjande tjänster som myndigheterna eller andra aktörer ordnar. Av den anledningen ska integrationskunden vara skyldig att följa sin plan och att söka till och att delta i de tjänster som har överenskommits i planen och som stödjer hans eller hennes integration och sysselsättning. Anmälningsskyldigheten i momentets fjärde punkt är ny och den ska förbättra i synnerhet kommunens möjligheter att följa upp genomförandet av integrationsplanen och förutse ändringar i integrationskundens servicebehov.

Paragrafens 3 mom. är nytt och enligt det omfattas en integrationskund som är anmäld som arbetssökande av den arbetssökandes skyldigheter enligt 39 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt 4 mom. finns bestämmelser om vilka konsekvenser försummelse av dessa skyldigheter har på rätten att få arbetslöshetsförmån i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och bestämmelser om vilka konsekvenser sådan försummelse har på utkomststödet i lagen om utkomststöd. Om invandraren exempelvis utan giltig orsak vägrar delta i arbetet med att utarbeta en integrationsplan, i översynen av planen eller i en överenskommen tjänst i planen får enligt den föreslagna paragrafen hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststödet sänkas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomststöd. Riksdagen har i sitt betänkande om redogörelsen om behovet av att reformera integrationsfrämjandet (FvUB 10/2022 rd) ansett det vara viktigt att iakttagandet av integrationsplanen är genuint förpliktande för integrationskunden och förutsatt att det vid behov används metoder som föreskrivits för att göra deltagande i åtgärder förpliktande. När det gäller barn och unga har skyldigheterna främst med läroplikten att göra. För andra personer än arbetssökande bestäms integrationsplanens förpliktande verkan utifrån deras övriga åtaganden och i princip kan det inte på samma sätt föreläggas sanktioner som innebär förlust av förmån för underlåtenhet att iakttä integrationsplanen. Till exempel en vårdledig integrationskunds rätt

till familjeförmåner kan inte begränsas om personen underlåter att genomföra sin integrationsplan. I avsnitt 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning finns en närmare bedömning av integrationsplanens förpliktande verkan.

25 §. Flerspråkig samhällsorientering. I paragrafen föreskrivs det om en ny integrationsfrämjande tjänst som syftar till att öka invandrarnas kännedom bland annat om det finländska samhället och om rättigheter och skyldigheter. Samhällsorientering definieras i 5 §.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen om möjlig ordna samhällsorientering för integrationskunder på deras modersmål eller på sådana språk som de annars har goda kunskaper i med beaktande av integrationskundernas servicebehov och de språkliga behov som förekommer i kommunen. Samhällsorientering som tillhandahålls på det egna modersmålet och som undervisning garanterar att information i fortsättningen bättre förmedlas till invandrare. Orientering i form av undervisning torde öka sannolikheten att information bättre förmedlas till invandraren än genom att förmedla skriftligt material. Undervisning i samhällsorientering bidrar till ökad interaktivitet och erbjuder invandrare möjlighet att fråga efter ytterligare information med låg tröskel. Samhällsorientering kan genomföras som en separat tjänst eller i samband med integrationsutbildningen eller annan tjänst i inledningsskedet av invandringen.

Samhällsorientering behöver inte ordnas för en enskild person, om det utgående från bedömningen av servicebehovet är klart att integrationskunden inte har behov av orienteringens innehåll. Även då ska integrationskunden om det är möjligt erbjudas skriftligt material för samhällsorientering för att på egen hand bekanta sig med det. För varje kund ska det också bedömas i vilken form och omfattning det är behövligt att genomföra orienteringen. Samhällsorientering i form av närundervisning stöder i synnerhet möjligheterna för till exempel integrationskunder som inte har läs- och skrivkunskaper eller som har svagare digitala kunskaper att delta i tjänsten och ta till sig orienteringens innehåll.

Eftersom målgruppen för den flerspråkiga samhällsorienteringen sannolikt i stor omfattning består av integrationskunder som talar olika språk som modersmål, inklusive dem som hör till sällsynta språkgrupper, kan samhällsorienteringen i stället för på modersmålet tillhandahållas på ett språk som integrationskunden annars har goda kunskaper i. Beroende på antalet invandrare i kommunen och hur ovanligt språket är kan det visa sig svårt att genomföra undervisningen helt på modersmålet. Genom att utnyttja kommunernas samarbetsmöjligheter och även distansundervisning kan utbudet av undervisning i samhällsorientering och språkutbudet ökas i genomförandet av samhällsorienteringen. För att genomföra samhällsorienteringen kommer det sannolikt att förutsätta att servicen produceras i form av nationell distansundervisning som kommunerna ordnar i samarbete med varandra. För att uppfylla språkravet kan man vid behov också utnyttja tolkning. Med beaktande av behovet i kommunen och kommunens faktiska möjligheter att ordna samhällsorientering kan i genomförandet av samhällsorienteringen också utnyttjas ljudmaterial och skriftligt material som producerats på olika språk, om det anses ändamålsenligt i situationen i fråga. Nationellt förutsätter tillhandahållande av ett enhetligt material av jämn kvalitet åtminstone på de mest vanliga språken som integrationskunderna talar sannolikt produktion, underhåll och översättning av det nationella material som används i undervisningen i samhällsorientering. Ansvar för att producera materialet kan lämpa sig som en nationell uppgift för staten. Det är viktigt att man till integrationskunden får förmedlat information åtminstone om de mest centrala delområdena inom samhällsorienteringen. Kommunen kan genomföra samhällsorienteringen själv eller lägga ut den på entreprenad till en serviceproducent. Kommunen kan enligt prövning utöver integrationskunder erbjuda samhällsorientering även

andra invandrare som bedöms ha nytta av innehållet i orienteringen. Kommunen kan också ordna samhällsorientering gemensamt för integrationskunder med olika ställning på arbetsmarknaden.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska samhällsorienteringen åtminstone innehålla information om att bo, leva och arbeta i Finland, hur det finländska samhället fungerar samt om individens rättigheter och skyldigheter. Detta är motsvarande information som ingått i den basinformationen om det finländska samhället enligt 7 § i den gällande integrationslagen och den har ansetts vara viktig information med tanke på att bo och integreras i Finland. Även när det gäller produktion av innehåll för samhällsorienteringen är det viktigt att samarbeta med andra myndigheter.

Det föreslagna 3 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning. Genom en förordning av statsrådet kan noggrannare bestämmelser utfärdas om innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering.

26 §. Innehållet i integrationsutbildning. I paragrafen ska det föreskrivas om innehållet i den integrationsutbildning som ordnas för en integrationskund som inte är läropliktig enligt läropliktslagen (1214/2020) och om det språkliga målet för utbildningen. Med läroplikt avses läroplikt enligt Finlands utbildningssystem. Enligt lagen om läroplikt är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Läroplikten upphör när barnet fyller 18 år eller när det före det avlägger en examen på andra stadiet. Integrationskunder kan också vara sådana personer som inte omfattas av läroplikt till exempel på grund av tillfälligt uppehållstillstånd. Därför föreslås som språkdräkt ”som inte är läropliktig”.

Enligt bestämmelserna är det närmast myndiga integrationskunder som utgör den huvudsakliga målgruppen för integrationsutbildningen. I paragrafen begränsas möjligheten till integrationsutbildning inte enbart till integrationskunder, utan integrationsutbildning kan precis som i nuläget ordnas om individens behov kräver det även för invandrare som inte har en gällande integrationsplan.

Bestämmelser om den integrationsfrämjande utbildning som erbjuds läropliktiga finns i läropliktslagen enligt vilken en läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan utbildning vid en folkhögskola där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat. Enligt läropliktslagen kan dessutom en läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande studier men som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen fullgöra läroplikten genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna.

Enligt 1 mom. ska som integrationsutbildning för integrationskunden ordnas undervisning i finska eller svenska samt undervisning i yrkesfärdigheter och andra färdigheter som behövs i arbetslivet, yrkesplanering och vägledning till fortsatta studier, till andra tjänster eller till arbetsmarknaden. Genom utbildningen främjas de mål som ställts för integrationskunden i integrationsplanen.

Som integrationsutbildning ska också ordnas annan undervisning som främjar färdigheter i samhällsliv och kultur samt medborgarfärdigheter för det dagliga livet. Utbildningen ska utveckla sådana språkliga, skriftliga, samhälleliga, kulturella och med livskompetens förknippade färdigheter, med vilka invandraren klarar sig i det dagliga livets olika situationer i sin nya omgivning, förmår fungera i arbetslivet och söka sig till fortsatta studier. Integrationsutbildningen består av studiehelheter, vars innehåll och omfattning skräddarsys med beaktande av integrationskundens skolunderbyggnad, färdigheter och målsättningar.

Integrationsutbildning kan ordnas på finska eller svenska och dessutom kan integrationsutbildningen omfatta valfria studier, till exempel studier i det andra nationalspråket, vilket gör det möjligt att vid behov studera finska och svenska parallellt. Enligt statsrådets nationalspråksstrategi¹⁴⁶ ska en smidig integrationsväg säkerställas på båda nationalspråken. Enligt principbeslutet ska dessutom utbudet på svenskspråkig integrationsutbildning utökas så att invandrarna har reella möjligheter att också välja svenska som integrationsspråk. I integrationsutbildningen är det möjligt att stärka kunnandet även i det latinska alfabetet. En förutsättning är att personen har sådana inlärningsfärdigheter och kunnande att det räcker med en kort modul och att det annars är ändamålsenligt för personen att delta i integrationsutbildningen.

Paragrafens 2 mom. är delvis nytt och enligt det ska integrationsutbildningen även innehålla en period med inläring i arbete eller verksamhet som stöder arbets- och funktionsförmågan. En period med inläring i arbetet är även för närvarande en del av den integrationsutbildning som erbjuds i form av arbetskraftsutbildning och därför ska genom bestämmelsen säkerställas att perioden med inläring i arbete har en viktig roll som en del av utbildningen även i fortsättningen. Dessutom gör bestämmelsen det möjligt att ersätta perioden med inläring i arbetet med verksamhet som främjar arbets- och funktionsförmågan, till exempel rehabilitering om personen har behov av rehabiliteringsmässigt stöd.

Integrationsutbildningen ska innehålla även identifiering av tidigare kompetens. Genom att det ingår i utbildningen att identifiera tidigare inhämtad kompetens stöds individuell integrationsutbildning som svarar mot invandrarens behov, inklusive yrkesinriktad integrationsutbildning, samt hänvisas invandraren efter integrationsutbildningen till den utbildningsväg som passar honom eller henne bäst, inklusive yrkesutbildning, behörighetsgivande utbildning och andra eventuella modeller som kombinerar utbildning och sysselsättning. Bestämmelsen ska genomföras i samarbete med arbetskraftsservicen, utbildningsanordnare och läroinrättningar samt andra centrala myndigheter och aktörer. I synnerhet om det med tanke på sysselsättning av den studerande är viktigt att få behörighet för ett reglerat yrke i Finland, hänvisas den studerande till den behöriga myndigheten för erkännande av examen, till exempel till Utbildningsstyrelsen eller Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Under utbildningen får den studerande som en del av karriärplaneringen och vägledningen råd i inledandet av processen för erkännande av examen och eventuella fortsatta åtgärder förknippade med det.

I 3 mom. anges det språkliga målet i integrationsutbildningen. På motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen är det språkliga målet i integrationsutbildningen att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i finska eller svenska det vill säga i genomsnitt språkkompetens som motsvarar nivån B1.1 i allmänna språkexamina. Då förutsätts det att invandraren kan följa med tal som grundar sig på gemensamma erfarenheter eller allmänna kunskaper

¹⁴⁶ Nationalspråkstrategin, Kansalliskielistrategia: Statsrådets principbeslut, Valtioneuvoston periaatepäätös. 2021. Statsrådets publikationer 2021:87.

och förstår huvudtanken och de viktigaste detaljerna i det talade budskapet. I tal ska invandraren kunna kommunicera om för sig själv viktiga frågor också i litet mera krävande situationer och klara av vardagssituationer och inofficiella diskussioner. Målet i läsförståelse är att man kan läsa några sidor långa texter av olika slag och förstå huvudtanken, nyckelorden och de viktigaste detaljerna. I skrift är strävan att man kan skriva en tydlig, sammanhängande text och effektivt förmedla bekant information i de vanligaste formerna av skriftlig kommunikation. Målet för integrationskundens språkkunskaper kan också sättas högre än nivån B1.1 och att uppnå nivån B1.1 utgör inget hinder för att delta i integrationsutbildningen.

I integrationsplanen kan man komma överens om en lägre målnivå för språket, om det finns särskilda grunder för det. Sådana grunder kan vara invandrarens ålder, sjukdom eller skada. En grund kan även för en invandrare som står utanför arbetskraften vara deltagande i utbildningen på deltid. Det kan inte göras en kategorisk sänkning till exempel på grund av en skada utan det ska sökas individuella lösningar som stödjer en utveckling av den språkliga kompetensen. Integrationsutbildningen ska också ha andra mål. Genom integrationsutbildningen främjas de mål som anges i 1 §, i synnerhet invandrarnas sysselsättning eller företagande, arbetslivsfärdigheter och kompetens, likabehandling, delaktighet och jämlikhet samt välbefinnande och hälsa.

Den föreslagna bestämmelsen om slutttestning av språkkunskaperna i finska eller svenska som ordnas som en del av integrationsutbildningen är ny. Även för närvarande bedöms de studerandes språkkunskaper som en del av integrationsutbildningen och genomförandet av bedömningen av annan inlärnin styrs genom grunderna för läroplanen för integrationsutbildning.

Genom propositionen skapas en rättslig grund för nationellt enhetlig slutttestning av språkkunskaper i finska och svenska och säkerställs enhetligt genomförande av slutttestningen av språkkunskaper inom integrationsutbildningen som en del av de integrationsutbildningar som ordnas. Med hjälp slutttestningen syftar man till att förbättra uppföljningen av förverkligandet av språkkunskapsmålen, jämförbarheten för testningen mellan olika anordnare samt stödja hänvisning till andra tjänster eller utbildningar enligt integrationskundens språkkunskapsnivå. Insamling och uppföljning av information om språkkunskapsnivåer möjliggör också evidensbaserad samhällsdebatt.

Det föreslås att Utbildningsstyrelsen ska föreskrivas ansvar för att på riksnivå utveckla och upprätthålla slutttestningen av språkkunskaper i integrationsutbildningen. Uppgiften skapar en logisk uppgiftshelhet för Utbildningsstyrelsen, eftersom Utbildningsstyrelsen också ansvarar för att utarbeta läroplansgrunderna för integrationsutbildningen. Utbildningsstyrelsen ansvarar också för att ordna allmänna språkexamina och det är motiverat att utveckla integrationsutbildningens slutttestning parallellt med allmänna språkexamina.

Enligt 4 mom. ska integrationsutbildningen i princip ges i enlighet med Utbildningsstyrelsens läroplansgrunder. I bestämmelsen preciseras vad som ska anges i läroplansgrunderna. Man ska dock av grundad anledning kunna avvika från läroplansgrunderna. En grundad anledning kan vara till exempel en situation där det anses ligga i en invandrades eller en invandrargrups intresse att utbildningen genomförs smidigt på något annat sätt. Till exempel för invandrare som står utanför arbetskraften, som föräldrar som vårdar barn hemma kan det vara motiverat att avvika från grunderna för läroplanen, om utbildningen på grund av den studerandes livssituation genomförs på deltid.

Enligt momentet bestämmer Utbildningsstyrelsen om slutttestning av språkkunskaper i finska och svenska på det sätt som beskrivs ovan. I Utbildningsstyrelsens föreskrift preciseras åtminstone sätten att genomföra slutttestningen, innehåll och ansvar. I utvecklingen och genomförandet av slutttestningen av språkkunskaper tas det hänsyn till invandrarens individuella utgångspunkter och fästs särskild vikt vid att säkerställa jämlikhet och jämförbarhet.

Enligt 5 mom. och avvikande från 1–4 mom. kan integrationsutbildning även genomföras som utbildning i läs- och skrivkunnighet eller grundläggande utbildning för vuxna om det är motiverat på grund av integrationskundens bristfälliga läs- och skrivkunnighet eller svaga baskunskaper. Utbildningen i läs- och skrivkunnighet genomförs enligt Utbildningsstyrelsens Rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete. Efter utbildningen i läs- och skrivkunnighet kan integrationskunden vid behov vägledas till exempel till integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning.

Integrationskunden kan delta i grundläggande utbildning för vuxna i stället för integrationsutbildning som genomförs som arbetskraftsutbildning. Till målgruppen för grundläggande utbildning för vuxna hör framför allt ungdomar som kommit till Finland i slutskedet av sin grundläggande utbildning och som inte i läropliktsåldern har hunnit få något avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller vars färdigheter i samband med den grundläggande utbildningen förblivit svaga, samt 17–25-åriga unga med invandrabakgrund som behöver ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen och studiefärdigheter för att kunna fortsätta studera på andra stadiet. Till målgruppen hör också övriga vuxna med invandrabakgrund som på grund av svag grundutbildning behöver färdigheter som ges speciellt i inledningsskedet av den grundläggande utbildningen, såsom läs- och skrivkunskap samt matematiska färdigheter, eller som behöver avgångsbetyg för att komma vidare till fortsatta studier. Den grundläggande utbildningen innehåller som en del av inledningsskedet ett särskilt läskunnighetsskede, undervisning i inledningsskedet i den grundläggande utbildningen och undervisning i slutskedet i den grundläggande utbildningen. Det är inte obligatoriskt att genomföra hela den grundläggande utbildningen.

27 §. Ordnande av integrationsutbildning. I paragrafen ska det föreskrivas om ordnande av integrationsutbildning och vägledning av integrationskunder till utbildningen. Bestämmelsen ska ändras för att motsvara lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice, enligt vilket arbetskraftsmyndigheten vid en kommun eller samkommun ansvarar i fortsättningen för att ordna den integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning. Bestämmelser om arbetskraftsutbildningen finns i 7 kap. i lagförslaget. Bestämmelsen har också en koppling till 4 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice, enligt vilket det vid ordnande av arbetskraftsservice ska tas hänsyn till att de till innehåll, omfattning och kvalitet motsvarar servicebehoven för olika kundgrupper.

Dessutom klarlägger den föreslagna bestämmelsen kommunens ansvar att ordna integrationsutbildning för integrationskunder som står utanför arbetskraften. För närvarande varierar tillgången på integrationsutbildning för personer utanför arbetskraften i varje region och kommun. Kommunens utbud av integrationsutbildning ska utvecklas efter behov även för arbetande integrationskunder.

Enligt 1 mom. svarar kommunen för att det i kommunen finns integrationsutbildning i den grad att tillgången motsvarar behovet hos de integrationskunder som bor i kommunen. Kommunen

kan enligt 8 § i lagförslaget om integrationslagen ordna tjänster även i samarbete med andra kommuner.

Utbildning ska ordnas i den grad som motsvarar antalet integrationskunder som bor i kommunen och behoven av integration och sysselsättning. Utbildningens syftar till att främja vägar till arbetslivet och fortsatta studier, vilket av utbildningen förutsätter mångsidiga metoder för genomförande som beaktar behoven hos de integrationskunder som ger sig direkt ut i arbetslivet och dem som tar sikte på en yrkes- eller högskoleutbildning. Dessutom ska i genomförandet av integrationsutbildningen tas hänsyn till stärkande av arbets- och funktionsförmågan, till exempel behoven för integrationskunder som behöver rehabiliteringsstöd. Utbildningen kan för varje målgrupp innehålla moduler som främjar fortsatta vägar till exempel till yrkesinriktade studier eller högskolestudier och företagande. Inom och mellan utbildningsmodulerna kan det förekomma till exempel inläring på arbetsplatsen, perioder då man får bekanta sig med arbetslivet, arbetsprövning, arbete med lönesubvention samt tjänster inom den tredje sektorn och frivilligarbete. Då integrationsutbildning ordnas ska kommunen dessutom beakta möjligheterna för integration på svenska i den mån det motsvarar behovet hos de integrationskunder som bor i kommunen.

Särskilda behov för integrationskunder som står utanför arbetskraften kan till exempel vara förknippade med småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik eller ordnande av annan utbildning som stöds med barntillsyn för att kunna påskynda deras tillträde till utbildning och genom det även främja sysselsättningen av dem senare. Utbildning för föräldrar som vårdar barn hemma kan till exempel genomföras genom att kombinera utbildning inom det fria bildningsarbetet och kommunal småbarnspedagogik. Möjligheterna för arbetande integrationskunder att delta i utbildning främjas bland annat genom att ordna utbildningar kvällstid. Behoven av språkutbildning för invandrare som arbetar kan mötas även genom en arbetsplatspecifik språkutbildning i finska eller svenska som ordnas som gemensamt anskaffad utbildning inom arbetskraftsservicen. Då integrationsutbildningen genomförs ska det även tas hänsyn till de grupper som på grund av hälsotillståndet har en annan situation när det gäller studier.

Den föreslagna bestämmelsen begränsar inte målgruppen för integrationsutbildningen enbart till integrationskunder utan arbetskraftsutbildning som ordnas som integrationsutbildning kan ordnas även för invandrare som inte längre är berättigade till en integrationsplan, men för vilka det krävs integrationsutbildning för att främja sysselsättningen. Dessutom har invandrare som inte längre har rätt till ett integrationsprogram i samma mån som andra arbetssökande rätt till frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån enligt bestämmelserna i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice och till kortvariga studier enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och till studier på deltid.

Kommunen ska vägleda en integrationskund, vars läroplikt har upphört, till att delta i en integrationsutbildning som ordnas av kommunen eller av en annan aktör. Kommunen kan alltså genomföra integrationsutbildningen själv eller vägleda integrationskunden till att delta i en integrationsutbildning som ordnas av en annan aktör om det är motiverat med tanke på integrationskundens behov. Utöver kommunbaserade metoder för genomförande kan man då integrationsutbildningen genomförs enligt 8 § i lagförslaget om integrationslagen i samarbetet mellan kommuner utnyttja regionala och nationella metoder för genomförande. Riksdagen (FvUB 10/2022 rd) har uttryckt att de aktörer som anskaffar utbildningar bör betona kvaliteten och genomslaget som kriterier för anskaffningen.

Enligt 2 mom. kan integrationsutbildningen för en integrationskund som är registrerad som arbetslös arbetssökande i enlighet med 1 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice ordnas i regel som arbetskraftsutbildning på det sätt som föreskrivs i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. På integrationsutbildning som ordnas i form av arbetskraftsutbildning tillämpas bestämmelserna om kommunernas organiseringsansvar i 2 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

Inom integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning ska bestämmelserna i 7 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice tillämpas på antagningen av studerande, de studerandes rättigheter och skyldigheter, avbrytande av studierna, utbildningsrelaterad inlärn timer i arbetet och gemensam upphandling av utbildning.

Integrationsutbildning kan för integrationskunder genomföras också som frivilliga studier. Det här gäller speciellt integrationskunder som står utanför arbetskraften och som inte är den primära målgruppen för arbetskraftsutbildningen. Även för integrationskunder som är arbetssökande kan integrationsutbildningen genomföras i form av frivilliga studier. Till dessa delar är utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete och grundläggande utbildning för vuxna viktiga och dessutom kompletterar utbudet av frivilliga studier utbudet av integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning.

Enligt 3 mom. ansvarar kommunen dessutom för att samordna integrationsutbildningen med de övriga tjänsterna som ingår i integrationsprogrammet (till exempel flerspråkig samhällsorientering), den arbetskraftsservice som anges i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice liksom med det nationella utbildningssystemet på ett sätt som ger invandraren tillgång till samordnade tjänstehelheter som främjar sysselsättning och yrkeskompetens och möjligheterna att bli behörig. Genom att samordna planeringen och genomförandet av planeringen och genomförandet av olika tjänster säkerställs att invandraren har tillgång till ändamålsenliga tjänstehelheter för kompetensutveckling och som svarar mot behoven både hos olika integrationskunder och på arbetsmarknaden i regionen. Effektivt samordnande med det nationella utbildningssystemet är väsentligt vid identifiering av invandrarnas tidigare kompetens och i samarbete med läroanstalter för att vägleda till rätt utbildningsväg.

28 §. Stöd för frivilliga studier. Den föreslagna paragrafen om stöd för frivilliga studier motsvarar till innehållet bestämmelsen i den gällande integrationslagen. Frivilliga studier ska främja integrationskundens integration och sysselsättning. Enligt det föreslagna 1 mom. har en integrationskund som bedriver frivilliga studier rätt till arbetslöshetsförmån enligt de förutsättningar som föreskrivs i denna lag och i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om integrationskunden har ett utbildningsbehov som arbetskraftsmyndigheten i en kommun eller samkommun enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice konstaterat och arbetskraftsmyndigheten bedömer att frivilliga studier stöder integrationskundens integration och sysselsättning. Dessutom ska utbildningen ha överenskommit i integrationsplanen och de övriga förutsättningarna som föreskrivs i detta kapitel vara uppfyllda.

Integrationsfrämjande frivilliga studier ska överenskommas i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen innan studierna inleds. Detta motsvarar bestämmelserna i 75 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen för integrationskunden kan ersätta sysselsättningsplanen. Beslut om stöd för frivilliga studier kan av vägande skäl fattas efter att studierna har börjat. Hos en

invandrare kan ett sådant vägande skäl också vara till exempel att studierna inleds innan invandraren har beviljats uppehållstillstånd som ger rätt att registrera sig som arbetssökande. I fortsättningen kan som vägande skäl betraktas också till exempel det att invandraren som 17-åring har inlett studier inom den grundläggande utbildningen för vuxna eller personen har anlänt till landet som asylsökande utan vårdnadshavare och har inlett studierna som läropliktig. På det här sättet svarar man mot behovet att precisera de situationer för unga 17-åriga invandrare där stöd för studier som inlets som läropliktig kan förlängas med arbetslöshetsförmån när integrationskunden fyller 18 år. Genom preciseringen svarar man mot de ändringar som kommit i och med reformen av läroplikten genom vilka personer under 18 år som inte fullgjort läroplikten inte har rätt till arbetslöshetsförmån.

Stödtiden för frivilliga studier är den samma som anges i 76 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Enligt bestämmelsens 1 mom. kan stöd för studier som utgör en sammanhängande helhet ges för högst 24 månader och enligt 2 mom. i fråga om grundläggande utbildning för vuxna för högst 48 månader. Om en arbetssökande lägger fram en utredning från utbildningsproducenten om ett tillfälligt avbrott i studierna och det finns en giltig orsak till avbrottet, räknas tiden för avbrottet inte in i den maximitid som anges i 1 mom. En utredning ska läggas fram utan dröjsmål efter avbrottet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska bestämmelser om rätten till kostnadsersättning under tiden för studierna finnas i 32 § och 11 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

29 §. Allmänna förutsättningar för stöd för frivilliga studier. I paragrafen föreskrivs det om integrationskundens frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmåner och det motsvarar till innehållet huvudsakligen bestämmelsen i den gällande integrationslagen. Enligt det föreslagna 1 mom. krävs det för att frivilliga studier som främjar integrationskundens integration och sysselsättning ska stödjas med arbetslöshetsförmån att det är fråga om studier i finska eller svenska eller att studierna sker i huvudsak på finska eller svenska. Frivilliga studier kan också ske på det finska teckenspråket eller som studier i finska med blisymboler.

I huvudsak kan andra studier än sådana som sker på finska eller svenska inte anses stödja invandrarens integration och sysselsättning i tillräcklig omfattning. I huvudsak åsyftar dock att till exempel korta studieperioder på engelska är möjliga. I paragrafen ska dock som ett nytt element inkluderas ett 2 mom. enligt vilket även studier som sker på något annat språk kan stödjas med arbetslöshetsförmån om de ingår i den samhällsorientering som avses i 25 §.

Enligt 3 mom. kan i frivilliga studier som stöds utöver studierna dessutom ingå inläring i arbete eller verksamhet inom en medborgarorganisation eller övrig frivilligverksamhet. Minst hälften av understödda frivilliga studier ska bestå av studier. Enligt den gällande lagen ska minst hälften av understödda frivilliga studier bestå av studier eller fullgörandet av därtill anslutna uppgifter. Det föreslås dock att andelen studier med undervisning i jämförelse med uppgifter som ska fullgöras självständigt ska fastställas.

30 §. Förutsättningar för frivilliga studier. I den föreslagna paragrafen ska det finnas en förteckning över hurdana studier kan stödjas som frivilliga studier. Förteckningen i det föreslagna 1 mom. över förutsättningar för frivilliga studier motsvarar i huvudsak förteckningen enligt 74 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice och bestämmelsen i den gällande integrationslagen. Förteckningen ska dessutom kompletteras och uppdateras för att motsvara de ändringar som skett i lagstiftningen om utbildningssystemet.

När kriterierna i 28 och 29 § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier om vilka det föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning, om invandraren inte har de kunskaper och färdigheter som nås i den grundläggande utbildningen eller om vilka det föreskrivs i gymnasielagen, i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling. Som frivilliga studier kan också stödjas studier om vilka det föreskrivs i lagen om yrkesutbildning (531/2017), yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, eller som syftar till att avlägga delar av nämnda examina, samt tilläggsutbildning och fortbildning enligt nämnda lagar och öppen undervisning vid universitet och yrkeshögskolor. Dessutom möjliggörs stöd för specialiseringsutbildning och yrkeshögskolornas förberedande utbildning frivilligt med arbetslöshetsförmån.

Till förteckningen fogas lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020) som trädde i kraft den 1 augusti 2021 och som bland annat möjliggör frivilligt stöd för utbildning som handleder för yrkesutbildning och gymnasieutbildning med arbetslöshetsförmån från den 1 augusti 2022. Utbildning som handleder för examen har också kunnat stödjas med stöd av den gällande integrationslagen och därför är det fråga om en revidering av bestämmelsen.

I fråga om studier inom det fria bildningsarbetet revideras bestämmelsen genom att lägga till en möjlighet att med arbetslöshetsförmån stödja studier i läs- och skrivkunnighet. Genom ändringen svarar man mot de ändringar som skett i organiseringsansvaren för utbildningen inom läs- och skrivkunnighet genom vilka utbildningen inom läs- och skrivkunnighet som tidigare ordnades som arbetskraftsutbildning överfördes och blev en del av utbildningen inom det fria bildningsarbetet och den grundläggande utbildningen för vuxna. Dessutom kan man stödja integrationsutbildning och studier enligt 26 § om vilka det föreskrivs i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), om utbildningen ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten och en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas. Om invandraren frivilligt studerar inom studier som gör personen behörig i sitt yrke i Finland kan studierna också stödjas. Det här förbättrar bland annat möjligheterna för högt utbildade invandrare att bli behöriga i sitt yrke i Finland och stödjer således sysselsättningsmöjligheterna.

Stöd för frivilliga studier är *enligt det föreslagna 2 mom.* möjligt även för annan utbildning än de studier som avses i 1 mom., om utbildningen uppfyller de kriterier som anges i 28 och 29 §. Paragrafens 2 mom. motsvarar den gällande integrationslagen, men motiveringen till bestämmelsen kompletteras för att motsvara det mångsidiga utbildningsutbudet. Bestämmelsen ger mera omfattande möjligheter än i 1 mom. att till exempel studera finska eller svenska och frivilligt utveckla yrkeskompetensen med stöd av arbetslöshetsförmån, dessutom möjliggör momentet till exempel stöd för flerspråkig samhällsorientering och introduktionsutbildning som ordnas av invandrarorganisationer eller andra organisationer.

31 §. *Fortsatta frivilliga studier efter att den maximala varaktigheten för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen har uppfyllts.* Paragrafen är ny och den möjliggör slutförande av en frivillig studiehelhet som stöds med arbetslöshetsförmån enligt 28 § i denna lag i situationer där maximitiden för integrationsplanen enligt 23 § uppfylls mitt i en pågående frivillig studiehelhet som stöds. Med hjälp av bestämmelsen avlägsnas de situationer som uppkommit i ledytan mellan integrationslagen och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice där en integrationskund förlorat sin rätt till arbetslöshetsförmån helt då integrationsplanens giltighet upphört på det sätt som avses i integrationslagen medan studierna på heltid

som stöds med arbetslöshetsförmån fortfarande pågår. Stödet för frivilliga studier som stöds enligt integrationslagen kan inte heller direkt förlängas med stöd av lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice eftersom tidigare studier med stöd av det lagförslaget kan stödjas med arbetslöshetsförmån i princip endast då avbrottet i studierna har pågått i minst ett år. Genom bestämmelserna främjas slutförande av redan påbörjade studier och avlägsnas avbrott i studierna till följd av att integrationsplanen giltighet har upphört.

Det föreslagna 1 mom. ska tillämpas på integrationskunder som inte har fyllt 25 år inom maximitiden på 2 eller 4 år som anges i för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen enligt 23 §. Genom bestämmelsen tryggas möjligheterna att utveckla kompetensen för unga integrationskunder och främjas genomförandet av studier på andra stadiet eller eftergymnasiala studier i synnerhet för lågutbildade integrationskunder under 25 år.

Varaktigheten för integrationsplanen för integrationskunder under 25 år kan med stöd av lagförslaget om integrationslagen förlängas med högst ett år för fortsatta frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. En förutsättning är dock att de villkor enligt 32 § i lagförslaget om integrationslagen som anges i 73–76 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice och villkoren i 28 och 29 § i lagförslaget om integrationslagen fortfarande uppfylls. En förlängning av integrationsplanen för fortsatta frivilliga studier förutsätter således också att det finns kvar av stödtiden för frivilliga studier enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. På fortsatta studier tillämpas i situationer som avses i 1 mom. också bestämmelserna om rätt till kostnadsersättning i 104 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice och bestämmelserna om rätten till arbetslöshetsförmån i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelserna i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa gäller förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda.

Det föreslagna 2 mom. gäller integrationskunder som har fyllt minst 25 år då maximitiden på 2 eller 4 år för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen enligt 23 § har uppfyllts. Med stöd av denna lag har de möjlighet att fortsätta med frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån när maximitiden på två eller fyra år för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen uppfylls även om planens varaktighet upphör. En förutsättning är dock att de övriga villkoren för att stödja studierna fortfarande är uppfyllda och att det bland annat återstår av maximitiden för stöd för studierna. Den studiehelhet som ska stödjas kan i sin helhet inte överstiga 24 månader och i fråga om grundläggande undervisning för vuxna 48 månader. Med stöd av bestämmelsen kan stöd med arbetslöshetsförmån inte längre ges för att inleda en ny studiehelhet efter att maximitiden för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen uppfylls.

I 32 § 2 mom. ska det föreskrivas om rätten till kostnadsersättning och rätten till arbetslöshetsförmån i situationer som avses i 31 § 2 mom. I det föreslagna 3 mom. ska det föreskrivas om att personens integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplanen i de situationer som avses i 2 mom. ska förbli giltig för stöd till frivilliga studier till dess att personen får en sysselsättningsplan som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller en plan som motsvarar den och som inte är en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan, så att ett byte av plan inte orsakar en situation där personen tillfälligt är utan en gällande plan som utarbetats av en arbetskraftsmyndighet. Enligt bestämmelsen ska en sysselsättningsplan eller en plan som motsvarar den utarbetas utan onödigt dröjsmål efter det att integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen har upphört.

32 §. Tillämpning av lagen om ordnande av arbetskraftsservice på frivilliga studier. På överenskommelse om frivilliga studier som ingår i integrationsplanen, i den sektorsövergripande integrationsplanen och i situationer som avses i 31 § 2 mom. i en annan plan, på stödtiden, integrationskundens skyldigheter, uppföljning av och avbrott i studier samt integrationskundens och utbildningsproducentens informationsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 9 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Skrivelsen motsvarar bestämmelsen i den gällande integrationslagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. tillämpas när integrationskundens frivilliga studier stöds med arbetslöshetsförmån på grundval av 31 § 2 mom. inte bestämmelserna om rätten till kostnadsersättning i 104 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice, och på dessa studier tillämpas inte heller bestämmelserna om rätten till arbetslöshetsförmån i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelserna i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa gäller förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda. På så sätt har en person inte rätt till kostnadsersättning och nekande till frivilliga studier eller avbrott i dem leder inte heller till att det sätts ut en tid utan ersättning. Till övriga delar tillämpas 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa även under studierna. Bestämmelsen ska gälla endast personer över 25 år på det sätt som föreskrivs i 29 §.

3 kap Bestämmelser om minderåriga barn och unga personer som har kommit till landet utan vårdnadshavare

I kapitlet föreskrivs det om ordnande av boende och stöd för barn och unga personer som har kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare enligt 27–28 § i den gällande integrationslagen samt om företrädare av minderåriga enligt 7 kap. Kapitlet hänför sig till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen, där det föreskrivs om familjegrupphemsverksamhet och ordnande av familjegrupphemsverksamhet i situationer med massinvandring samt användningen av begränsande åtgärder i familjegrupphemmen.

33 §. Ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare. I 1 mom. föreskrivs det om välfärdsområdets uppgift att för ett barn som avses i 2 § 6 mom. som befinner sig inom välfärdsområdets område ordna omvårdnad, omsorg och fostran i ett familjegrupphem, i form av familjevård eller på ett annat ändamålsenligt sätt i form av en sådan tjänst som avses i 14 § i socialvårdslagen. Tjänster i enlighet med organiseringsansvaret ska ordnas för sådana minderåriga som avses i 2 § 6 mom. och som befinner sig i landet utan vårdnadshavare. Numera ansvarar kommunen för att ordna omvårdnad, omsorg och fostran. Välfärdsområdet föreslås ha uppgiften från början av 2023 genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Genom propositionen i fråga föreslås verksamheten emellertid inte ännu bli verksamhet enligt socialvårdslagen, utan det föreslås genom den proposition som nu behandlas.

Enligt paragrafen ska välfärdsområdet ordna omvårdnad, omsorg och fostran ett barns som avses i 2 § 6 mom. Och som befinner sig inom välfärdsområdets område. Syftet med de föreslagna ändringarna är att trygga jämlik service för målgruppen i jämförelse med andra grupper som behöver särskilt stöd enligt socialvårdslagen. Med hjälp av ändringen åtgärdas de brister som riksdagens justitieombudsman, Statens revisionsverk och barnombudsmannen lyft fram i regleringen av ordnandet av service dygnet runt enligt integrationslagen jämfört med motsvarande

reglering för verksamhetsenheter inom socialvården. En närmare beskrivning av myndigheters syn som nämns ovan finns i avsnitt 2 Beskrivning och bedömning av nuläget.

Den gällande integrationslagen tar inte ställning till vilken kommun som ska ordna omvårdnad, omsorg och fostran för ett enskilt barn. Således har man i vissa situationer blivit tvungen att flytta barn efter beviljande av uppehållstillstånd till en annan kommun enligt hur boendet har kunnat ordnas. I och med de föreslagna förändringarna stärks välfärdsområdets ansvar att ordna omvårdnad, omsorg och fostran på ett sätt som svarar mot barnets individuella behov och bästa. Förändringens syfte är att trygga boende för den minderåriga i sådana boendeformer och på en sådan ort där man så bra som möjligt kan svara mot personens behov. Barnets utveckling stöds i många fall av möjligheten att få bli kvar på samma ort där barnet befunnit sig under asylsökningstiden och där integrationen och studierna inleddes.

Närmare bestämmelser om familjegrupphem och familjevård finns i lagförslaget som gäller socialvårdslagen (lagförslag 2) och i familjevårdslagen (263/2015). Styrningen av och tillsynen över familjegrupphem behandlas i specialmotiveringen till lagförslaget om socialvårdslagen och i bedömningen av konsekvenser i denna proposition i avsnittet konsekvenser för myndigheterna. När det gäller familjegrupphemmen finns det skäl att notera även hybridenheter, det vill säga enheter där det finns minderåriga utan vårdnadshavare både enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel och enligt integrationslagen, det vill säga både sådana minderåriga som ansökt om och sådana som fått uppehållstillstånd. Migrationsverket styr och utövar tillsyn över gruppem för mottagningsskedet och hybridenshetens sida för mottagningsskedet och därför är samarbetet mellan välfärdsområdet, Migrationsverket, närings-, trafik- och miljöcentralen, regionförvaltningsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården viktigt när det gäller hybridenheter.

Det finns skäl att notera att bestämmelserna i familjevårdslagen tillämpas på familjevård både för barn som bor utan vårdnadshavare och även för unga personer mellan 18 och 24 år. Paragrafen syftar till att klargöra integrationslagens otydliga begrepp stödd familjeplacering vid övergången till socialvårdslagstiftningen, men även om paragrafen gäller bara barn är familjevårdslagen tillämplig även på unga personer.

Inom socialvården ordnas barnets omvårdnad, omsorg och fostran i en familj i form av familjevård enligt 14 § 2 mom. 17 punkten i socialvårdslagen. Enligt 14 § 3 mom. i socialvårdslagen ska välfärdsområdet när det ordnar familjevård agera enligt vad som bestäms särskilt om det i familjevårdslagen. Syftet är att trygga barn som befinner sig i landet utan vårdnadshavare lika rätt att växa upp i en familj. I synnerhet för små barn kan familjevård vara en motiverad serviceform. Familjevård är utöver barn möjligt även för unga eftersom familjevårdslagen även gäller myndiga personer. Beslut om placering i familjevård fattas med stöd av socialvårdslagen. Den föreslagna ändringen förtydligar lagstadgade principer som hänför sig till familjevård och som gäller till exempel familjevårdarens behörighet samt utbildning och stöd för familjevårdare.

I fråga om myndiga unga personer ska det göras en individuell bedömning av servicebehovet när det gäller boende. En del unga är kapabla att bo självständigt, men en del kan ha behov av stödboende enligt socialvårdslagen. Stödboende avser stöd för boende genom social handledning och annan socialservice. En myndig person kan också ha behov att bo i ett familjegrupphem under en viss tid efter att personen blivit myndig under tiden personen förbereds att övergå till självständigt boende eller stödboende.

I fråga om hemkommunen för personer som är i familjevård och befinner sig i landet utan vårdnadshavare har det rått oklarheter i nuläget. Avsikten är att man i fråga om målgruppen ska agera enligt huvudregeln i 2 § i lagen om hemkommun, enligt vilken hemkommunen bestäms enligt var personen faktiskt bor. På boende i familjevård eller i familjegrupphem för personer som befinner sig i landet utan vårdnadshavare tillämpas inte en situation enligt 3 § 1 mom. 2 punkten i lagen om hemkommun att en persons hemkommun inte ändras om han bor i en annan kommun huvudsakligen på grund av vård i familjevård eller institutionsvård, eller boende med boendeservice. Då det är fråga om ett barn eller en ung person som bor i landet utan vårdnadshavare har personen inte en sådan ursprunglig bostad som kvarstår som grund för personens hemkommun på grund av undantagsbestämmelsen i 3 § 1 mom. 2 punkten, utan den kommun där familjevården eller familjegrupphemets verksamhetsenhet är placerad antecknas i regel som personens hemkommun.

Bestämmelser om anvisande till kommunen finns i 4 kap. I 43 § 5 mom. föreskrivs det om ett undantag från bestämmelsen om avtal om kommunplats för barn och unga som hänvisas till familjevård för att underlätta ordnandet av familjevård även i en sådan kommun som inte har ett avtal om kommunplats enligt 42 §.

Enligt 2 mom. ska välfärdsområdet på grundval av en bedömning av servicebehovet i enlighet med 36 § i socialvårdslagen fatta beslut om ordnande av barnets boende i familjegrupphem, familjevård eller på något annat ändamålsenligt sätt med beaktande av barnets individuella situation och bästa. Bestämmelsen är ny, eftersom det i den gällande integrationslagen inte tas ställning till på vilka grunder beslutet om boendeform för barnet fattas. Bedömning av servicebehovet inleds redan innan barnet har en hemkommun. I 36 § i socialvårdslagen föreskrivs det att behov av brådskande hjälp för ett barn som behöver särskilt stöd ska bedömas omedelbart och att bedömningen ska inledas senast den sjunde vardagen efter kontakt för att få service togs med den myndighet i välfärdsområdet som ansvarar för socialservicen. Bedömningen görs i den omfattning som barnets livssituation kräver i samarbete med aktörer som är viktiga för barnets vardag. För de barn som befinner sig i landet utan vårdnadshavare är samarbete mellan välfärdsområdet och kommunen viktigt i bedömningen. Om barnet har bott i ett gruppfamiljehem, kan även gruppfamiljehemmet ha väsentlig information om barnet. Bestämmelser om rätten till information finns i 87 §.

Ett beslut enligt socialvårdslagen ska fattas också om barnet har bott i privat inkvartering i mottagningsskedet. I samband med detta kan det göras en bedömning av huruvida den familj hos vilken barnet bott i privat inkvartering kan bli familjevårdsfamilj eller av familjens behov att få stöd med stöd av socialvårdslagen. Särskild vikt ska läggas vid att barns och unga personers självbestämmanderätt respekteras. Bestämmelser om att respektera självbestämmanderätten finns också i socialvårdslagen. För bedömningen av servicebehovet svarar en yrkesutbildad person inom socialvården, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

Ett barn som befinner sig i landet har vid behov rätt till stöd enligt barnskyddslagen, om socialarbetaren utgående från en bedömning av servicebehovet i enlighet med 27 § i barnskyddslagen konstaterar att barnets uppväxtförhållanden äventyrar eller inte tryggar barnets hälsa eller utveckling, eller barnet genom sitt beteende äventyrar sin hälsa och utveckling, och barnet behöver tjänster och stödåtgärder enligt barnskyddslagen. Som stöd för uppväxt och utveckling kan barnet behöva tjänster inom barnskyddets öppenvård och vid behov även stöd som erbjuds inom

vård utom hemmet. Bestämmelser om utredning av behovet av barnskydd i samband med bedömningen av servicebehovet finns i barnskyddslagen.

Innehållet i bedömningen av servicebehovet anges i 37 § i socialvårdslagen. I enlighet med 39 § i socialvårdslagen ska bedömningen av servicebehovet kompletteras med en klientplan eller genom en annan motsvarande plan, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan.

Ordnande av socialvård ska enligt 6 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) basera sig på ett myndighetsbeslut. Enligt 45 § i socialvårdslagen har klienten rätt att få ett skriftligt beslut om ordnandet av socialservicen. Ändring av beslut som gäller socialvård kan sökas genom att framställa en begäran om omprövning till det organ som ansvarar för välfärdsområdets socialvård inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. I verksamhet enligt integrationslagen har ett barn inte haft möjlighet att söka ändring i ett avgörande som hänför sig till barnets boende. Den föreslagna ändringen och övergången till socialvårdslagstiftningen stärker således barnets rättsmedel i ärenden som är viktiga för dess vardag och liv. Välfärdsområdet kan fatta ett beslut först efter att kommunen, välfärdsområdet och närings-, trafik- och miljöcentralen på det sätt som avses i 43 § 5 mom. avtalat om anvisande till kommunen av ett barn eller en ung person som kommit till landet utan vårdnadshavare. I situationer där barnet då det överförs till kommunen flyttar från en ort till en annan till exempel därför att det är uppenbart att den kommun där gruppheimet ligger inte har beredskap att ta emot alla boende på gruppheimet, kan det mottagande välfärdsområdet göra en bedömning av servicebehovet och fatta ett beslut som grundar sig på det om ordnande av boende för barnet.

Enligt 3 mom. ska välfärdsområdet avtala med närings-, trafik- och miljöcentralen om inrättandet av ett familjegruppheim om servicebehovet i området förutsätter det. Enligt den gällande integrationslagen avtalar kommunen med närings-, trafik- och miljöcentralen om inrättandet av boendeenheter. Välfärdsområdet ska innan avtalet ingås höra den kommun där man vill inrätta enheten. Hörandet syftar till att säkerställa att familjegruppheim och andra boendeenheter inrättas i sådana kommuner där det finns beredskap att stödja integrationen av minderåriga och trygga dem ändamålsenlig utbildning och annat stöd. Hörande är en viktig del av kommunen och välfärdsområdets samarbete för att samordna tjänsterna. Kommunen och välfärdsområdet kan avtala om praxis för hörandet och om de kontaktpersoner mellan vilka hörandet sker. Syftet med hörandet är att stödja kommunen och välfärdsområdets samarbete när det ordnas service för barn som bor i gruppfamiljehem. Syftet är att säkerställa att det i kommunen finns tillräckliga tjänster för de barn som flyttar till enheten och att det planerade läget är ändamålsenligt med tanke på förbindelserna till exempel till skolan och till hobbymöjligheter. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen. Välfärdsområdet ska i samband med beslutet om inrättande föra fram kommunens ståndpunkt i fråga om inrättande av enheten och information om de tjänster som finns för barn och unga personer som kommit utan vårdnadshavare. Tjänsternas lämplighet bedöms då det bedöms huruvida kraven för att bevilja tillstånd enligt lagen om privat socialservice är uppfyllda.

I fråga om de begränsningsåtgärder som används i familjegruppheimen föreslås som 4 mom. att när det gäller omhändertagande av ämnen och föremål samt granskning av utrymmen som kunden förfogar över tillämpas på familjegruppheimet bestämmelserna i 60–62 § och 63 § 1–3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. I bestämmelsen i fråga föreskrivs om frågor som rör omhändertagande av ämnen och föremål och granskning av utrymmen som klienten förfogar över i gruppheim. En kopia av protokollet över omhändertagande av ämnen och föremål och

granskning av utrymmen som den boende förfogar över lämnas till välfärdsområdet och till regionförvaltningsverket som övervakar verksamheten. Lösningen stämmer annars överens med 28 § 3 mom. i integrationslagen som gäller familjegrupper, men i fortsättningen ska den kopia av protokollet som nämns i stället för till kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen lämnas till välfärdsområdet och till regionförvaltningsverket.

Enligt 60 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel ska en boendeenhet omhänderta sådana ämnen och föremål som påträffas hos en boende och 1) som kan orsaka fara för den boendes eller en annan persons liv, hälsa eller säkerhet eller skada egendom, om det är sannolikt att ämnet eller föremålet kommer att användas på ett sådant sätt, eller 2) vars innehav är förbjudet med stöd av någon annan lag. Egendomen ska när inkvarteringen upphör återlämnas till den person av vilken den omhändertogs, om inte något annat föreskrivs om återlämnande, överlåtelse eller förstöring av sådan egendom någon annanstans i lag. Beslut om omhändertagande fattas och omhändertagandet utförs av enhetens förestående eller av en av denne förordnad yrkesutbildad person inom socialvården. I brådska fall kan även någon annan yrkesutbildad person inom socialvården vid enheten utföra omhändertagandet. Föreståndaren eller den av denne förordnade yrkesutbildade personen inom socialvården ska då omedelbart underrättas om saken, och denne ska besluta om omhändertagande, om egendomen inte återlämnas.

Enligt 61 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel kan de rum som en boende vid en förläggning eller flyktingluss förfogar över inspekteras, om det finns grundad anledning att misstänka att den boende där förvarar sådana ämnen eller föremål som avses i 60 §. Beslut om inspektion fattas och inspektionen utförs av enhetens föreståndare eller av en av denne förordnad yrkesutbildad person inom socialvården. Inspektionen ska utföras så att en annan anställd vid enheten och, om möjligt, den boende är närvarande. Enligt 62 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel är det tillåtet att omhänderta ämnen och föremål och inspektera rum som en boende förfogar över endast om det är absolut nödvändigt för att skydda den boendes eller någon annan persons hälsa eller säkerhet eller för att skydda egendom. Åtgärderna ska utföras på ett säkert sätt och med respekt för den boendes människovärde, och de får inte ge upphov till onödig olägenhet för den som åtgärderna gäller eller till skada på egendom.

Enligt 63 § 1 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel ska enheten upprätta protokoll över omhändertagande av ämnen och föremål och över inspektion av rum som en boende förfogar över. Protokollet ska undertecknas av den som utfört åtgärden, av en annan anställd som varit närvarande vid utförandet och av den hos vilken den omhändertagna egendomen påträffades eller som förfogade över de rum som inspekterades. Enligt 2 mom. ska protokollet innehålla en beskrivning av åtgärden, orsaken till att den genomförts och tidpunkten för genomförandet samt namnet på den som fattat beslut om åtgärden, den som utfört den och en annan anställd som varit närvarande vid utförandet och på den boende som varit föremål för åtgärden. I protokollet ska uppräknas de ämnen och föremål som har omhändertagits och ges en beskrivning av deras skick vid omhändertagandet. Enligt 3 mom. ska den boende som varit föremål för åtgärden upplysas om innehållet i protokollet och om möjligheten att söka ändring, på sitt modersmål eller på ett språk som det finns grundad anledning att anta att han eller hon förstår. Han eller hon ska ges en kopia av protokollet.

Bestämmelsen om begränsande åtgärder i den gällande integrationslagen fogas till lagen i samband med behandlingen i riksdagen. I Förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 26/2010 rd) konstateras att trots att 28 § som gäller familjegrupphem innehåller en hänvisning till barnskyddslagen är enheterna ändå inte sådana enheter som avses i barnskyddslagen även om den rättsliga grunden för verksamheten finns i barnskyddslagen. Barnskyddslagens 49 § föreskriver om vård utom hemmet. Begränsningarna enligt 11 kap. får bara tillämpas under den tid som barnet är placerat enligt 49 §. Barn och unga som bor i familjegrupphem är inte placerade med stöd av 49 § i barnskyddslagen, så begränsningarna enligt 11 kap. blir inte aktuella för deras del. Således föreslog förvaltningsutskottet att 28 § kompletteras med ett nytt 3 mom. där det hänvisas till lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel i fråga om begränsningsåtgärder som får tillämpas i familjegrupphem och andra boendeenheter.

Familjegrupphemmens verksamhet ska i fortsättningen grunda sig på socialvårdslagen och på dem kan ännu inte tillämpas de begränsningar som avses i 11 kap. i barnskyddslagen eftersom de inte är barnskyddsanstalter. Man har kommit fram till hänvisningen till 60—63 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel på grund av den brådskande tidtabellen för beredningen av reformen av integrationslagen. I de begränsande åtgärderna är det fråga om lagstiftning om verksamhetsprinciper förknippade med barnets grundläggande fri- och rättigheter och om det föreslås ändringar i den gällande lagstiftningen ska för beredningsarbetet reserveras tillräckligt med tid. I samband med den föregående reformen av integrationslagen 2010 ville riksdagen genom lag föreskriva om användningen av begränsande åtgärder i familjegrupphem. Den föreslagna formuleringen bevarar nuläget inom lagstiftningen när det gäller denna lösning. Den enda ändringen som föreslås är att det protokoll som upprättas över de begränsande åtgärderna i stället för till kommunen som i nuläget ska lämnas till välfärdsområdet, så att barnets egen kontaktperson får information om de åtgärder som vidtagits i familjegrupphemmet. Dessutom ska protokollet lämnas till regionförvaltningsverket i det område där familjegrupphemmet verkar. På så sätt kan man få heltäckande och sammanställd information om verksamhetsenheternas vardag och verksamhet.

Vid social- och hälsovårdsministeriet pågår en översyn av lagstiftningen om självbestämmanderätten för klienter och patienter i social- och hälsovården (STM081:00/2021). Syftet är att se över social- och hälsovårdslagstiftningen så att det föreskrivs heltäckande om klienternas och patienternas självbestämmanderätt och begränsning av den. Riksdagens vilja har varit att också den lagstiftning som berör barn bedöms som en helhet i samband med den processen. Därför är det motiverat att också behovet av och författningsgrunden för begränsningar som tillämpas i familjegrupphemmens verksamhet bedöms inom ramen för den helheten. I denna process bedöms bland annat behovet av ändringar i fråga om begränsningar vid vård utom hemmet enligt 11 kap. i barnskyddslagen. Genom de föreslagna bestämmelserna som berör familjegrupphem tryggas läget enligt gällande lagstiftning tills behovet av ändringar i lagstiftningen och behovet av att tillämpa dem i familjegrupphemmen har utretts grundligt. Om man temporärt avstår helt från lagstiftningen om begränsningar vid familjegrupphemsverksamhet riskerar uppfostringsmetoderna vid familjegrupphemmen att bli icke-ändamålsenliga med avseende på barnets grundläggande fri- och rättigheter och verksamheten riskerar att förlora sin behöriga grund i lagstiftningen.

Tjänsterna till socialvårdens klienter baseras i huvudsak på frivillighet och samförstånd. Den principen bör också iaktas vid familjegrupphemmen, och man bör med alla medel sträva efter

att i dialog med barnen ställa upp gemensamma principer för verksamhetsenheten. I samband med lagberedningen begärdes uppgifter från familjegrupphemmen och närings-, trafik- och miljöcentralerna om vidtagandet av begränsningar. De uppgifter som fått tyder på att begränsningar sällan tillämpas vid familjegrupphemmen, vid enskilda familjegrupphem uppskattningsvis några gånger per år och vid vissa gruppfamiljehem inte alls. Vid de gruppfamiljehem där åtgärder har tillämpats har beslagtagandet av varor och ämnen snarast gällt tobaksprodukter, eggvapen och spel med märkningen F-18. Det har till exempel varit möjligt att komma överens om användningen av telefoner i dialog med barnen. Under åren 2016–2019 har behovet av begränsningsåtgärder varit mera omfattande då det i Finland fanns ett betydligt större antal minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. I en utredning¹⁴⁷ som utarbetades 2019 hade man under ett år varit tvungen att vidta begränsningsåtgärder tiotals gånger. Syftet med användningen av begränsningsåtgärder är att skydda det barn som är föremål för dem eller de övriga barnen eller vuxna vid enheten eller egendomen. En del av familjegrupphemmen har dock i andra sammanhang föreslagit att lagstiftningen ska tillåta mer omfattande vidtagande av begränsningsåtgärder. Vid beredningen av översynen av lagstiftningen om klienters och patienters självbestämmanderätt bör det till exempel bedömas vilka begränsningsåtgärder som med avseende på barnets bästa är nödvändiga och proportionerliga vid familjegrupphemmen. Dessutom bör också olika aktörers befogenheter i de processer som berör begränsningsåtgärderna fastställas.

Behovet att precisera regleringen av de begränsningsåtgärder som familjegrupphemmen kan vidta bedöms också som en del av översynen av lagstiftningen om självbestämmanderätten för klienter och patienter inom social- och hälsovården.

I momentet ska det dessutom föreskrivas att om familjegrupphemsservicen produceras av en privat serviceproducent, har den en lagstadgad begränsningsbefogenhet, men då tillämpas också bestämmelser om straffrättsligt tjänsteansvar på denne. Bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut om omhändertagande av ämnen och föremål eller granskning av utrymmen finns i 95 §.

34 §. *Stöd för barn och unga som har kommit till landet som minderåriga och utan vårdnadshavare.* Paragrafen är ny och temat för den är det stöd som erbjuds till barn och unga personer i åldern 18 till 24 år som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare.

Paragrafens 1 mom. innehåller informativa hänvisningar till att även stöd för ett barn eller en ung person som kommit till landet utan vårdnadshavare ordnas inom ramen för tjänster inom välfärdsområdets och kommunens allmänna servicesystem beroende på hurudan service barnet eller den unga personen behöver. I paragrafens 1 mom. konstateras att välfärdsområdet ska ordna stöd i enlighet med det individuella behovet på det sätt som det föreskrivs i socialvårdslagen. Kommunen ska ordna integrationsfrämjande tjänster enligt det individuella behovet. Både välfärdsområdet och kommunen har en skyldighet att ordna de tjänster för unga personer som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare som de unga behöver. Syftet med

¹⁴⁷ Martiskainen & Toivonen. 2019. Kotoutumisen polku Ilman huoltajaa tulleiden lasten oikeudet, tarpeet ja palvelut. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2019 (https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Kotoutumisen_polku_.pdf).

skrivelsen är att öka tillgången på behövliga tjänster i rätt tid och minska skillnaderna mellan kommuner och regioner när det gäller att ordna och ge service.

Enligt momentet ska välfärdsområdet och kommunen samordna sina tjänster för barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare. Välfärdsområdet har en skyldighet att samordna tjänster även enligt 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska välfärdsområdena bland annat se till att sådana kunder och kundgrupper som behöver samordnade tjänster på bred basis identifieras och att social- och hälsovårdstjänsterna samordnas med välfärdsområdets övriga tjänster. Välfärdsområdet ska också för sin del samordna sina social- och hälsovårdstjänster med kommunernas, statens och övriga aktörers tjänster.

Välfärdsområdet ska ordna social- och hälsovårdstjänster för barn och unga. Kommunen ordnar småbarnspedagogik, utbildning, kultur-, motions-, ungdoms och fritidstjänster. Dessutom ordnar kommunen de integrationsfrämjande tjänster som avses i 2 kap. i denna lag. Även de sysselsättningsfrämjande tjänster som överförs till kommunens ansvar i reformen av arbetskraftsservicen är viktiga i stödet av unga. Kommunen och välfärdsområdet utarbetar tillsammans en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster samt en sektorsövergripande integrationsplan för den unga. Barn och unga som befinner sig i landet utan vårdnadshavare har ofta servicebehov av flera slag, och största delen av dem är personer som behöver särskilt stöd enligt socialvårdslagen och för vilka ska utses en egen kontaktperson enligt 42 § i socialvårdslagen med uppgift att koordinera och samordna tjänsterna.

I 2 mom. ska det föreskrivas att ett barn eller en ung person som avses i 2 § i mom. har rätt till det stöd som avses i 1 mom. 1 tills personen fyller 25 år. Det är alltså fråga om en subjektiv rätt till stöd om barnet eller den unga personen har behov av det.

Även i den gällande integrationslagen finns en gräns på 25 år och dessutom utgör vårdnadshavarens ankomst till Finland en gräns som gäller både barn och unga personer. Myndiga personer har dock ingen vårdnadshavare och därför kan begränsningen till denna del strykas. Det är möjligt att vid behov erbjuda stöd till barn också efter att dess vårdnadshavare har anlänt till Finland, eftersom vårdnadshavaren inte alltid direkt efter ankomsten till Finland har förmåga att stödja sitt barn tillräckligt.

Unga personer ska erbjudas stöd enligt deras individuella servicebehov. Välfärdsområdet och kommunen ska enligt paragrafen tillhandahålla stöd och tjänster samt samordna de tjänster de tillhandahåller sinsemellan. Ur de ungas perspektiv är det viktigt att stödet genomförs på ett konkret sätt och som stöd med låg tröskel som är tillgängligt i den ungas vardag också utanför tjänstetid.

Med stöd avses heltäckande stöd för unga i åldern 18 till 24 år. Stödets syfte är att hjälpa en ung person som är på väg att bli vuxen att uppnå tillräckliga färdigheter för att inleda ett självständigt liv. Stödet kan genomföras i form av myndighetens egen verksamhet, eller det kan köpas in av tjänsteproducenter. Hur omfattande stöd den unga får och stödets innehåll påverkas främst av den ungas individuella stödbehov, färdigheter att klara av vardagen samt psykiska och fysiska hälsa. En bedömning av servicebehovet som genomförts i sektorsövergripande samarbete ligger till grund för planeringen. Det individuella stödet kan till exempel innefatta tjänster som tillhandahålls med stöd av socialvårdslagen och integrationslagen och som stöder den ungas integration och självständighetsprocess. Stödet kan innefatta en familjearbeters, socialarbeters eller

socialhandledares tjänster. Den unga får stöd för självständigt boende och vägleds till utbildning eller till arbetslivet samt till hobbyer och fritidsverksamhet. Dessutom övas skötseln av officiella ärenden och den unga får stöd för att sköta sin psykiska och fysiska hälsa. Den unga får också stöd för livshantering, integration, tillståndsärenden och kontakt med familjen samt vid behov i processen för familjeåterförening. Eftersom det sociala nätverket för unga som anländer utan vårdnadshavare primärt består av unga i samma situation, är det väsentligt att erbjuda bestående vuxenkontakter. Stödet kan också innefatta ekonomiskt stöd. De unga som omfattas av stödet är i nuläget befriade från skyldigheten att uppfylla läroplikten på motsvarande sätt som unga som omfattas av eftervård inom barnskyddet.

35 §. Förordnande av företrädare. I 1 mom. föreskrivs det att en företrädare utan dröjsmål ska utses för ett barn med uppehållstillstånd enligt 2 § 6 mom. i lagförslaget om integrationslagen som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Målgruppen ska förtydligas jämfört med nuläget. I den gällande lagen föreskrivs det om förordnande av företrädare för en person som anländer inom flyktinkvoten samt för offer för människohandel som har uppehållstillstånd och som befinner sig i landet utan vårdnadshavare eller annan företrädare. I den gällande lagen föreskrivs det att företrädare även kan utses för ett annat barn som fått uppehållstillstånd och som vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Det är till exempel fråga om barn som med stöd av lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd förordnats en företrädare, men på grund av en flytt har företrädaren svårt att sköta sin uppgift eller i situationer där det av annan orsak är behovligt att byta företrädare. Formuleringen i paragrafen ändras nu så att den blir tydligare genom att slopa skrivelsen ”kan utses” och ändrar den så att den blir mer förpliktande på det sättet att en företrädare ska utses för barn som fått uppehållstillstånd och är utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Det är behovligt att förordna en företrädare enligt integrationslagen även om en annan laglig företrädare förordnats för barnet för en mera begränsad uppgift än i lagförslaget, till exempel en intressebevakare som med stöd av barnskyddslagen utsetts att sköta en viss avgränsad uppgift. Enligt 22 § i barnskyddslagen kan för ett barn i ett barnskyddsärende förordnas en intressebevakare som i vårdnadshavarens ställe för barnets talan. På förordnande av intressebevakare i vårdnadshavarens ställe tillämpas enligt den nämnda 22 § lagen om förmyndarverksamhet. En domstol kan således utse en intressebevakare endast för att till exempel sköta en viss uppgift eller för en viss rättegång. Genom att inkludera en hänvisning till 2 § 6 mom. i lagförslaget om integrationslagen utesluts andra barn som vistas i Finland utan vårdnadshavare, till exempel minderåriga utbytesstuderande.

Förordnande av en företrädare krävs utöver den nationella lagstiftningen av FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59 och 60/1991) samt Europaparlamentets och rådets direktiv (2013/33/EU, artikel 24) om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd och Europaparlamentets och rådets direktiv (2013/32/EU) om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd som är förpliktande för Finland.

I praktiken kan företrädaren vara samma person som utsetts för den minderåriga i mottagningskedet med stöd av lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Uppgifter om företrädare ska antecknas i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden på det sätt som föreskrivs i lagförslaget om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen.

Enligt 2 mom. ska välfärdsområdet ansöka om förordnande av företrädare efter att barnet har hörts och barnets bästa har beaktats på det sätt som föreskrivs i 4 §. Enligt den gällande integrationslagen görs ansökan om förordnande av företrädare av det organ i barnets vistelsekommun som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982). I samband med reformen av social- och hälsovården ändrades hänvisningarna till organ som ansvarar för socialvården till hänvisningar till välfärdsområdet. I välfärdsområdet sköts uppgiften i praktiken av välfärdsområdets tjänsteinnehavare, i regel en socialarbetare. Då en ansökan görs bedömer välfärdsområdets tjänsteinnehavare företrädarens behörighet och huruvida företrädaren har de väsentliga kunskaper och färdigheter som krävs för att sköta företrädarverksamheten. Arbets- och näringsministeriet har skapat en elektronisk utbildning för företrädare och genom att genomföra den får företrädaren de grundläggande kunskaper som uppgiften kräver.

Enligt 3 mom. förordnas företrädaren av den tingsrätt inom vars domkrets barnets hemkommun finns. Den gällande integrationslagen har till denna del en hänvisning till i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd, enligt vilken beslutet fattas av den tingsrätt inom vars domkrets den förläggning där barnet har registrerats som klient är belägen. Det finns emellertid ingen orsak att i integrationslagen ha en hänvisning till förläggningsorten utan beslutet ska fattas av den tingsrätt inom vars domkrets barnets hemkommun finns. I övrigt förblir regleringen till innehållet likartad som den är nu, men i stället för att hänvisa till lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd tas innehållet med i förslaget som gäller integrationslagen. Ändring i ett beslut av tingsrätten kan sökas genom att anföra besvär hos hovrätten på det sätt som anges i rättegångsbalken. Beslutet om förordnande av företrädare ska följas trots att beslutet inte har vunnit laga kraft.

Enligt 4 mom. ska tingsrätten meddela till välfärdsområdet, kommunen, Migrationsverket och befolkningsdatasystemet om beslut rörande förordnande av företrädare för barn eller befriande från uppdrag. Bestämmelsen motsvarar annars nuvarande reglering, men tingsrättens anmälningsplikt utökas så att utöver kommunen, Migrationsverket och befolkningsdatasystemet som i nuläget ska även välfärdsområdet meddelas. Välfärdsområdets uppgift är att anteckna information om representanten i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden som nämns ovan.

Enligt 5 mom. ska tingsrätten om barnet har egendom som förvaltas av en företrädare på det sätt som föreskrivs i 66 § i lagen om förmyndarverksamhet meddela förmyndarmyndigheten om förordnande av företrädare för anteckning om företrädarens uppdrag i registret över förmynderskapsärenden. Regleringen motsvarar bestämmelserna i den gällande integrationslagen. Dessa situationer är sällsynta, eftersom minderåriga som befinner sig i landet utan vårdnadshavare endast mycket sällan har sådan egendom.

36 §. Styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamhet. Paragrafen är ny. I gällande integrationslagen har uppgiften att styra, planera och utöva tillsyn över företrädarverksamheten för personer som fått uppehållstillstånd inte förordnats någon myndighet. Bestämmelser om motsvarande uppgift när det gäller företrädare för asylsökande finns i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel, där styrningen, planeringen och övervakningen av verksamheten i anslutning till företräddande med stöd av 39 § 4 mom. hör till Migrationsverkets uppgifter. Dessutom får den personuppgiftsansvariga, det vill säga Migrationsverket och flyktingförläggningen, med stöd av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) använda bland annat företrädares identifierings- och kontaktuppgifter till styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamhet.

När det gäller personer som fått uppehållstillstånd ansvarar närings-, trafik- och miljöcentralen enligt förslaget för styrningen, planeringen och tillsynen av verksamheten. Styrningsuppgiften omfattar till exempel att ordna utbildning för företrädare och utarbeta anvisningar som riktar sig till företrädare samt rådgivning till företrädare. Planeringsuppgiften omfattar till exempel att följa med att det i regionen finns tillräckligt med kompetenta företrädare med tanke på behovet och vid behov rekrytera nya företrädare. Tillsynsuppgiften omfattar bland annat att följa med att företrädarna deltar i utbildningar som sig bör och att företrädaren inte har för många personer att företräda i förhållande till sina resurser. Tillsynsuppgiften omfattar åtminstone mottagande av klagomål som gäller företrädare och ingripande vid brister som framkommer i företrädarnas verksamhet. Om företrädarverksamheten är bristfällig, strider mot barnets bästa eller företrädaren försummar sina uppgifter och situationen inte förbättras trots närings-, trafik- och miljöcentralens styrning ska närings-, trafik- och miljöcentralen för välfärdsområdet föreslå att det gör en ansökan om befrielse från uppdraget som företrädare. I sin styrnings-, planerings- och tillsynsuppgift ska närings-, trafik- och miljöcentralen samarbeta med Migrationsverket, välfärdsområdena och familjegrupphemmen samt med andra behövliga myndigheter.

37 §. Företrädarens behörighet och uppgifter. I paragrafen ska det föreskrivas om företrädarens behörighet och uppgifter. En bestämmelse med samma innehåll finns också i den gällande lagen. På behörighet och uppgifter för en företrädare tillämpas vad som föreskrivs i 40 och 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd. Enligt 40 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd ska till företrädare förordnas en för uppdraget lämplig myndig person som ger sitt samtycke och som har förmåga att sköta sitt uppdrag på ett oklanderligt sätt. En person vars intressen står eller skulle kunna stå i strid med barnets intressen får inte förordnas till företrädare. En förutsättning för att en person ska kunna förordnas till företrädare är att personen för tingsrätten har uppvisat ett straffregisterutdrag.

Enligt 41 § i mottagningslagen ska företrädaren föra vårdnadshavarens talan i angelägenheter som gäller barnets person och förmögenhet. Även om företrädaren utsetts med stöd av mottagningslagen för denne ändå talan i alla angelägenheter som gäller barnets person och förmögenhet, även efter att uppehållstillstånd har erhållits i väsentliga frågor såsom främjande av familjeåterförening eller ansökan om fortsatta tillstånd för en minderårig. I företrädarens uppgifter ingår inte barnets dagliga vård, fostran eller övriga omvårdnad. Företrädaren ska föra vårdnadshavarens talan i centrala frågor som rör barnets integration, utbildning samt social- och hälsovård och i andra centrala frågor. Företrädaren ska vid behov hjälpa barnet med att hålla kontakt med sina släktingar i Finland eller på andra ställen. Företrädaren ska kunna börja spåra barnets familj via Finlands Röda Kors personförfrågan, om barnet inte exakt vet var familjen finns och inte har några kontaktuppgifter för att få tag på familjen. Företrädaren bör om möjligt rådgöra om barnets framtid med barnets släktingar eller med företrädare för den sammanslutning som barnet känner att det tillhör. Företrädaren har närvarorätt i alla planerings- och beslutsprocesser, inklusive behandlingen av besvärssärenden, vårdarrangemang och all verksamhet som syftar till att söka bestående lösningar på barnets situation. I det här sammanhanget ska företrädaren se till att trygga barnets bästa och att barnets rättsliga, sociala, hälsomässiga, psykiska, materiella och utbildningsmässiga behov täcks bland annat så att företrädaren fungerar som en kontaktperson mellan barnet och de speciella ämbetsverk eller personer som erbjuder kontinuitet för den vård som barnet behöver. Närmare bestämmelser om företrädarens rätt att få uppgifter finns i 9 kap.

38 §. Befriande av en företrädare från sitt uppdrag och upphörande av företrädaruppdraget. Enligt 1 mom. ska företrädaren om det efter att en företrädare har förordnats framkommer att

barnet har en vårdnadshavare i Finland befrias från sitt uppdrag om inte befriandet strider mot barnets bästa. Företrädaren kan befrias från sitt uppdrag om denne begär det eller på grund av sjukdom eller någon annan orsak är förhindrad eller oförmögen att sköta sitt uppdrag eller om det finns någon annan särskild orsak till detta. Momentet motsvarar till innehållet den gällande integrationslagen, men i stället för att det i ärendet hänvisas till lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd, införs samma innehåll i lagförslaget. Befriande av en företrädare från sitt uppdrag efter att vårdnadshavaren har anlänt kan strida mot barnets bästa i situationer där vårdnadshavaren inte ännu har antecknats som barnets vårdnadshavare i befolkningsregistret till exempel på grund av att det saknas tillräckliga bevis i form av dokument eller om vårdnadshavaren inte direkt den kommit till landet kan sköta barnets ärenden på ett tillräckligt sätt. I dessa situationer är barnets bästa att företrädaren kan sköta barnets ärenden tills dess vårdnadshavaren har antecknats i systemet och i verkligheten har möjlighet att sköta barnets ärenden eller tills dess personen har tillräcklig förmåga att sköta uppgifterna. Det är dock viktigt att företrädaren i dessa situationer har ett nära samarbete med vårdnadshavarna för att utreda deras syn.

Enligt 2 mom. kan ansökan till tingsrätten om befrielse från uppdraget som företrädare göras av företrädaren, av barnet självt om han eller hon har fyllt 15 år, av välfärdsområdet, barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. I momentet ska motsvarande innehåll tas med som när det gäller hänvisningen till lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd i den gällande integrationslagen. I lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd föreskrivs det dock att ansökan kan göras av Migrationsverket och inte av välfärdsområdet som i integrationslagen är den rätta myndigheten för uppgiften. Eftersom företrädandet inte upphör automatiskt till exempel i vid familjeåterförening ska välfärdsområdet göra ansökan om befrielse till tingsrätten.

Enligt 3 mom. befrias företrädaren från sitt uppdrag av den tingsrätt inom vars domkrets barnets hemkommun finns. Bestämmelsen har preciserats så att tingsrätt är den inom vars domkrets barnets hemkommun finns inte den inom vars domkrets den flyktingförläggning där barnet har registrerats som klient är belägen. På samma sätt som i den gällande integrationslagen får ändring i ett beslut av tingsrätten sökas genom att anföra besvär hos hovrätten på det sätt som anges i rättegångsbalken. Beslutet om befriande av företrädare från sitt uppdrag ska följas trots att beslutet inte har vunnit laga kraft.

Enligt 4 mom. tillämpas på tingsrättens rapporteringsskyldighet vad som föreskrivs i 35 § 4 och 5 mom.

Enligt 5 mom. tillämpas på upphörande av företrädaruppdrag vad som föreskrivs i 43 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Enligt den upphör företrädarens uppdrag när 1) den som företräds uppnår myndighetsålder, 2) den som företräds varaktigt flyttar från Finland, eller 3) en vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utses i Finland för den som företräds. Enligt 43 § 1 mom. 3 punkten i den lagen upphör företrädarens uppdrag när en vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare utses i Finland för den som företräds. En annan laglig företrädare kan avse till exempel en intressebevakare som förordnats med stöd av 22 § i barnskyddslagen. När det gäller upphörande av uppdrag är det dock väsentligt att notera att uppdraget för en företrädare som förordnats med stöd av lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel eller integrationslagen i allmänhet är mera omfattande än uppdraget för en intressebevakare som förordnats med stöd av

barnskyddslagen. Uppdraget för en intressebevakare som förordnats med stöd av barnskyddslagen kan vara begränsad till exempel till att sköta ett visst ärende. Att föreskriva intressebevakaren ett begränsat uppdrag avslutar således inte företrädarens uppdrag helt, endast till den del det gäller uppdraget som intressebevakaren förordnats till.

39 §. Arvodet till företrädaren och kostnader. Paragrafen är överensstämmande med den gällande integrationslagen och enligt den betalar närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter på ansökan ett arvode med statens medel till en företrädare som förordnats för ett barn. Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet. För närvarande föreskrivs det om dem i statsrådets förordning om arvode och kostnadsersättning till företrädare för barn utan vårdnadshavare (115/2012) som föreslås bli upphävd genom den förordning som ska beredas senare och utfärdas på nytt med stöd av detta lagförslag och lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel som nämns ovan.

Namnet på närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter ändras i reformen av arbetskraftsservicen genom regeringens proposition om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022) till närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklings- och förvaltningscenter. I denna proposition används om myndigheten i fortsättningen det korta namnet *utvecklings- och förvaltningscentret*.

4 kap **Anvisande till kommuner**

I kapitlet ska det föreskrivas om anvisande till kommunen och om kommunplatser. De här begreppen definieras i 5 §. I kapitlet föreskrivs dessutom om uppgifter som gäller mottagning av personer som anvisats till kommunplats i kommunen. Frågor som rör mottagning av flyktingar till Finland och anvisande till kommuner

omfattas med stöd av 27 § 2 och 26 punkten i självstyrelselagen för Åland, som gäller rätten att vistas i landet och utlänningslagstiftning, av rikets lagstiftningsbehörighet. Därför är dessa frågor med stöd av 30 § i självstyrelselagen för Åland uppgifter som även på Åland tillkommer riksmyndigheter. En närmare beskrivning av frågan finns i motiveringen till regeringens proposition RP 100/2014 rd.

40 §. Riksomfattande planering och utveckling av anvisande till kommuner. Den föreslagna paragrafen är ny, men motsvarar nuläget. Enligt 1 mom. svarar arbets- och näringsministeriet för den riksomfattande planeringen och utvecklingen av anvisande till kommuner samt för det riksomfattande samordnandet av kommunplatser. Arbets- och näringsministeriet samordnar den riksomfattande planeringen och utvecklingen av anvisande till kommuner som en del av statens integrationsfrämjande åtgärder, ställer årligen upp nationella mål för kommunplatser och följer upp genomförandet av dem. Målsättningen för kommunplatser grundar sig på bedömningar av antalet personer som ska anvisas till kommunplatser under följande år. Den riksomfattande planeringen syftar till att stödja regional planering och utveckling samt tväradministrativt samarbete och genomförandet av de nationella målen. Målen som gäller kommunplatser utgör en grund för den regionala strategiska planeringen av anvisande till kommuner och regionala handlingar om kommunplatser.

Den riksomfattande planeringen och utvecklingen görs vid behov i samarbete med de ministerier som är centrala med tanke på anvisande till kommuner och med närings-, trafik- och miljöcentralerna, Migrationsverket och med andra myndigheter och aktörer inom tredjesektorn. I planeringen och utvecklingen av anvisandet till kommuner beaktas utöver de nationella målen för integration kontaktytor bland annat till målen för sysselsättnings-, region- och stadspolitik. I den riksomfattande planeringen av anvisandet till kommuner ska det också tas hänsyn till placeringen av förläggningarna i området och antalet platser på förläggningarna, antalet boendeenheter för minderåriga asylsökande som befinner sig i landet utan vårdnadshavare samt det att flyktingförläggningarna i praktiken kan stödja flytten för asylsökande med uppehållstillstånd till den närings-, trafik- och miljöcentralens område där flyktingförläggningen finns.

41 §. Regional planering och utveckling och regionalt genomförande av anvisande till kommuner. Den föreslagna paragrafen är ny, men innehåller element som i 37 § i den gällande integrationslagen presenteras som närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Paragrafen preciserar myndighetsansvar och målen för anvisandet till kommuner, men motsvarar nuläget. Enligt 1 mom. svarar närings-, trafik- och miljöcentralen för den regionala planeringen och utvecklingen av anvisande till kommunen samt för förberedelserna i synnerhet i fråga om kommunplatser. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska stödja kommunerna och välfärdsområdena inom sitt område i förberedelserna för att ta emot personer som flyttar till en kommunplats samt med stödåtgärder från flyktingförläggningen och personer som flyttar självständigt, vilket beskrivs nedan i 42, 43 och 55 §. I anvisandet till kommuner samarbetar närings-, trafik- och miljöcentralen med Migrationsverket och med flyktingförläggningarna. Flyktingförläggningarnas verksamhet styrs av Migrationsverket.

Närings-, trafik- och miljöcentralen utarbetar den regionala strategin för anvisande till kommunen av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. och svarar för genomförandet av den. Den regionala planeringen syftar till att säkerställa att det i regionen finns kommunplatser i enlighet med de nationella målen och beredskap att ta emot också andra än asylsökande som fått uppehållstillstånd och flyttar från förläggningen till kommunplatser samt samordna och stödja myndighetssamarbete samt kommunernas och välfärdsområdenas beredskap att ta emot de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. Även i den regionala planeringen och utvecklingen av anvisandet till kommuner ska man utöver målen för integration ta hänsyn till kontaktytor bland annat till målen för sysselsättnings-, region- och stadspolitik.

Den regionala strategi på vilken mottagningen av flyktingar i området ska grunda stödjer det tväradministrativa samarbetet för anvisande till kommuner mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna, Migrationsverket, flyktingförläggningarna och kommunerna samt välfärdsområdena. Strategin är i princip flerårig, men den ska ses över årligen.

Enligt 2 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen genomföra regional planering i samarbete med de myndigheter och andra aktörer som är centrala med avseende på anvisande till kommunen. Centrala aktörer är kommuner, välfärdsområden, Migrationsverket, flyktingförläggningar och familjegrupphemma i området samt andra myndigheter, vilkas verksamhet bidrar till en smidig flytt till och etableringen i kommunen, till exempel Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Folkpensionsanstalten och polisen. Planeringen ska göras även i samarbete med aktörer inom tredje sektorn. Genom regelbundet samarbete och utbyte av information mellan myndigheter, kommuner och aktörer inom tredje sektorn stöds ett smidigt anvisande till kommuner, beredskap för mottagning och säkerställs en smidig mottagningsprocess och tillräckligt stöd för den inledande fasen av integrationen i kommunerna.

Genom regional strategisk planering och tväradministrativt samarbete mellan myndigheter, kommuner och aktörer inom tredje sektorn främjas i genomförandet av anvisandet till kommuner även regional placering i olika delar av landet av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. Regional utlokalisering främjas framför allt genom att säkerställa tillgången på kommunplatser i olika regioner.

42 §. Avtal om anvisande till kommunen och främjande av integration. Innehållet i paragrafen motsvarar avtalet om anvisande till kommuner och främjande av integration enligt 41 § i den gällande integrationslagen. Enligt det föreslagna 1 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen tillsammans med en kommun i sitt område upprätta ett avtal om anvisande till kommunen och främjande av integration. Genom avtalet avtalar kommunen om beredskap att ta emot de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. Som en del av avtalet ska man komma överens om kommunplatserna som den person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. kan anvisas enligt 43 §. Genom avtalet säkerställs i synnerhet placeringen i kommuner av kvotflyktingar och utsatta asylsökande som får uppehållstillstånd och personer som fått tillfälligt skydd.

Genom detta ändras inte avtalsprocessen, utan i avtalet ska man i fortsättningen beakta kommunens beredskap att ta emot alla personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. I avtalet ska det överenskommas om mottagning av personer som flyttar till en kommunplats i kommunen med eller utan utnyttjande av flyktingförläggningarnas stödåtgärder, om genomförandet av integrationsprogrammet, samarbetet med välfärdsområdet och om beaktande av servicebehovet för personer som behöver särskilt stöd.

Ett avtal om anvisande till kommunen och främjande av integration är på det sätt som föreskrivs i 59 § är en förutsättning för ersättning från staten.

I samband med processen där avtalet upprättas kan diskussioner föras om att en företrädare för kommunen deltar i bedömningen av förutsättningarna för mottagande och integration av kvotflyktingar i valen av kvotflyktingar för vilka Migrationsverket ansvarar för det övergripande samordnandet. De kvotflyktingar som kommer till Finland väljs huvudsakligen genom personliga intervjuer före uppehållstillstånd beviljas. Intervjuerna görs av en urvalsdelegation som består av företrädare för Migrationsverket och skyddspoliserna samt sakkunniga inom integration som kommer från kommunerna eller närings-, trafik- och miljöcentralerna och kan i fortsättningen även komma från välfärdsområdena. Den sakkunniga inom integration samlar i intervjuerna även information som stöd för integrationen såsom flyktingens skol- och arbetshistoria, språkkunskap, läs- och skrivkunskaper, hälsotillstånd, familjesituation och andra centrala frågor. Dessa uppgifter lämnas när urvalsprocessen framskrider till flyktingens blivande hemkommun och välfärdsområde för att påskynda eventuella förhandsarrangemang och den inledande fasen av integrationen. Bedömningen av mottagande och integration i urvalsförfarandet grundar sig på 92 § i utlänningslagen.

I enlighet med den föreslagna paragrafen ska en kommun som inte är en kommun i landskapet Åland höra välfärdsområdet innan avtalet mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen upprättas. Mottagande och integration av flyktingar stöds också genom social- och hälsovårdstjänster som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar och som i synnerhet personer som anvisas till en kommunplats ofta behöver som stöd för integrationen. Hörandets syfte är att förmedla information till välfärdsområdet om det avtal mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen som är under beredning samt att säkerställa att välfärdsområdet förbereder

sig för och vid behov deltar i mottagandet med stöd av avtalet. Kommunen ska se till att välfärdsområdet är informerat och delaktigt i den praktiska planeringen av mottagandet. Hörande mellan myndigheter beskrivs närmare i specialmotiveringen till 33 § och 43 §. En kommun i landskapet Åland ska i en motsvarande situation höra Ålands hälso- och sjukvård.

Enligt 2 *mom.* är avtal mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen i flerårigt och det ska granskas minst vart fjärde år. I det kan anges antalet flyktingar som kommunen årligen ska ta emot och som närings-, trafik- och miljöcentralen kan utnyttja i anvisandet till en kommunplats. I avtalet antecknas också kommunens beredskap att ta emot personer som är i behov av akut vidarebosättning och minderåriga som kommer utan vårdnadshavare. Avtalet kan också upprättas som av ett flerårigt öppet avtal. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska årligen säkerställa antalet kvotflyktingar och asylsökande som fått uppehållstillstånd som kommunen ska ta emot och uppgifter om kommunens beredskap att ta emot kvotflyktingar som är i behov av akut vidarebosättning och minderåriga personer som kommer utan vårdnadshavare. Avtalet kan upprättas som ett öppet avtal även då kommunen genom avtalet endast bereder sig på att ta emot och ordna tjänster för asylsökande med uppehållstillstånd som flyttar till kommunen med stödåtgärder av flyktingförläggningen eller självständigt. Kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen har också möjlighet att ingå ett ettårigt avtal, vilket kan vara behövligt till exempel i situationer där antalet personer som anvisas till kommunen ökar snabbt eller temporärt, vilket bidrar till ett behov att på motsvarande sätt utöka nätverket av kommuner som tar emot flyktingar. Kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen ser över avtalet årligen utgående från målen när det gäller kommunplatser och håller välfärdsområdet underrättat.

43 §. Anvisande till kommuner. Den föreslagna paragrafen motsvarar i fråga om myndighetsuppgifter anvisande till kommuner enligt den gällande integrationslagen. Genom förslaget förtydligas dock dessa uppgifter och den huvudsakliga målgruppen för anvisandet till en kommunplats. Enligt den föreslagna paragrafens 1 *mom.* anvisar närings-, trafik- och miljöcentralen till en kommunplats i en kommun, med vilken den upprättat ett avtal enligt 42 §, på förslag av Migrationsverket en person som tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § samt på förslag av flyktingförläggningen en annan person som avses i 2 § 3 *mom.* och som är i utsatt ställning. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan även på förslag av Migrationsverket eller en flyktingförläggning anvisa någon annan person som avses i 2 § 3 *mom.* till en kommunplats. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan även anvisa en person som avses i 2 § 4 *mom.* till en kommunplats. Personer som kommer som familjemedlemmar ansöker om familjeåterförening från utlandet och varken Migrationsverket eller flyktingförläggningen lämnar förslag om att placera dem i en kommun. De kan dock behöva till exempel en bostad av kommunen eller andra särskilda tjänster och därför kan det vara behövligt att kommunen eller närings-, trafik- och miljöcentralen avtalar med kommunen om en kommunplats. Det här kan vara behövligt till exempel i beredningen av ankomsten till kommunen för och mottagandet av en familjemedlem till en anknytningsperson som är minderårig utan vårdnadshavare. Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen avtala med kommunen om anvisande till en kommunplats utan att Migrationsverket eller flyktingförläggningen lägger fram ett förslag då det är fråga om personer som statsrådet har fattat beslut om att ta till Finland med stöd av 93 § i utlänningslagen och som inte vistas på mottagningscentralen efter ankomsten till Finland utan anländer direkt till kommunen.

Enligt propositionen ska anvisande till en kommun i princip gälla personer i utsatt ställning som behöver särskilt stöd, men det är fortfarande möjligt att ansöka om kommunplats även för andra. Till kommunplatser anvisas alltså i synnerhet kvotflyktingar som anländer direkt till kommuner och utsatta asylsökande som fått uppehållstillstånd och personer som får tillfälligt skydd, som

inte kan flytta från mottagningscentralen till kommunen med hjälp av flyktingförläggningens stödåtgärder eller utan dem, utan de behöver mera stöd och en bostad som kommunen ordnar. Som personer i utsatt ställning kan i synnerhet betraktas minderåriga, asylsökande med uppehållstillstånd som kommit utan vårdnadshavare och kvotflyktingar, sjuka och personer med psykiska störningar, personer med funktionsnedsättning, äldre, gravida kvinnor, familjer med en ensamförsörjande förälder, personer som utsatts för våldtäkt eller andra psykiska, fysiska eller sexuella övergrepp, personer som hör till könsminoriteter och sexuella minoriteter samt offer för människohandel. Förteckningen är inte uttömmande och personens utsatta ställning och behovet av särskild service och stöd inom social- och hälsovården måste alltid bedömas individuellt av yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården på flyktingförläggningen eller efter flytten till kommunen.

Enligt 2 mom. kan närings-, trafik- och miljöcentralen vid behov på förslag av Migrationsverket eller en flyktingförläggning anvisa även någon annan person som avses i 2 § 3 mom. till en kommunplats. Till exempel då antalet asylsökande eller personer som söker tillfälligt skydd ökar betydligt kan det vara behövt att vägleda flytten regionalt i form av myndighetssamarbete även för andra än kvotflyktingar och utsatta asylsökande med uppehållstillstånd och personer som fått tillfälligt skydd. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan till en kommun anvisa också en person som avses i 2 § 4 mom., även om Migrationsverket och flyktingförläggningen inte lämnar något förslag om anvisande till en kommunplats för dem. En person som kommer med stöd av familjeband ordnar sin flytt till Finland på egen hand och flyttar i allmänhet till den kommun där personens familjemedlemmar redan bor.

Enligt 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen avtala med kommunen om anvisande till en kommunplats. En annan kommun än en som hör till landskapet Åland ska höra välfärdsområdet innan närings-, trafik- och miljöcentralens anvisande till kommunen om personen som ska anvisas till en kommunplats har uppenbara behov av social- och hälsovårdstjänster. På motsvarande sätt ska en kommun i landskapet Åland höra Ålands hälso- och sjukvård om personen har uppenbara behov av hälso- och sjukvårdstjänster. Hörande i samband med urvalsbeslutet är en viktig del av samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet för att säkerställa social- och hälsovårdstjänster, samordna tjänsterna och undvika överlappande arbete. Personer som ska anvisas en kommunplats, till exempel de som väljs i flyktingkvoten, är ofta personer i utsatt ställning och de kan ha behov av social- och hälsovårdstjänster som man kan svara mot med välfärdsområdets tjänster. Kommunen och välfärdsområdet kan avtala om praxis för hörandet och om de kontaktpersoner mellan vilka hörandet sker. Syftet med hörande i samband med urvalsbeslutet är kontakt mellan kommunen och välfärdsområdets myndigheter för att säkerställa samarbete och beredskap för service. Syftet med hörandet är inte att förhandla mellan kommunen och välfärdsområdet om mottagningen till en kommunplats av en person som föreslagits för kommunen utan stödja kommunens och välfärdsområdets samarbete i beredskapen att ta emot personen. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen. Hörande mellan myndigheter beskrivs närmare även i specialmotiveringen till 33 §.

En särskild grupp för vilken det är behövt att höra välfärdsområdet vid verkställandet av mottagandet redan innan kommunen fattar sitt urvalsbeslut är kvotflyktingar med brådskande behov av omplacering. Det finns ofta ett allvarligt hälsomässigt skäl till att omplaceringen av dem brådskar mot vilket den mottagande kommunen och i synnerhet det välfärdsområde som ordnar dess social- och hälsovård bör kunna svara också i brådskande fall, till och med genast vid mottagandet. Kommunen och välfärdsområdet ska samarbeta i planeringen och samordningen av mottagningsåtgärderna redan innan personen anländer till kommunen.

Enligt 4 mom. kan en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. flytta till kommunen genom att utnyttja flyktingförläggningens stödåtgärder eller utan dem, om personen anser det vara ändamålsenligt. Då stödjer flyktingförläggningen enligt nuvarande praxis personens flytt till kommunen med tjänster och stödåtgärder enligt 3 kap. i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd, till exempel genom att ge information till kommunen i frågor som rör flytten, om integrationstjänster och integrationsmyndigheter samt bistå i sökandet efter bostad i flyktingförläggningens eller närings-, trafik- och miljöcentralens område. Asylsökande som fått uppehållstillstånd har rätt att välja bostadsort och största delen av dem som flyttar från flyktingförläggningarna till kommunen flyttar inte till kommunplatser utan ordnar sitt boende självständigt i den kommun de önskar. Alla som flyttar självständigt upplever inte att flyktingförläggningens stödåtgärder är väsentliga. I praktiken bor en del av de asylsökande med uppehållstillstånd ensamma utanför flyktingförläggningen redan i ansökningskedet.

Kommunen och välfärdsområdet ska ha beredskap att ordna integrations-, utkomst- och välfärdsfrämjande tjänster även för andra personer än sådana som avses i 2 § 3 och 4 mom. och som anvisas till en kommunplats på det sätt som föreskrivs i detta lagförslag.

Genom paragrafen ändras i huvudsak inte nuläget, utan man förtydligar myndighetsansvaren och gör så att lagstiftningen motsvarar nuläget där flyktingförläggningen genom vägledning, rådgivning och andra stödåtgärder stöder största delen av de asylsökande som får uppehållstillstånd som flyttar till kommuner. I nuläget har man i praktiken kunnat anvisa kvotflyktingar och utsatta asylsökande med uppehållstillstånd till kommunplatser och därför minskar förslaget att i första hand rikta kommunplatser till kvotflyktingar och andra utsatta grupper det extra arbetet vid närings-, trafik- och miljöcentralerna och i kommunerna när det gäller förhandling om kommunplatser.

Ett undantag är det föreslagna 5 mom. genom vilket nuläget ändras när det gäller att närings-, trafik- och miljöcentralen genom ett avtal enligt 42 § utöver kommunen ska avtala med välfärdsområdet om anvisande till avtalad kommunplats av barn eller unga personer som avses i 2 § 6 mom. Ett barn som avses i 2 § 6 mom. Kan inte flytta från flyktingförläggningen till kommunen utan att ha anvisats till en kommunplats. En myndig ung person kan ansöka en kommunplats eller personen kan i stället flytta från flyktingförläggningen genom att utnyttja dess stödåtgärder eller självständigt. Av grundad anledning kan närings-, trafik- och miljöcentralen, kommunen och välfärdsområdet även utan avtal enligt 42 § avtala om placering av barn eller unga personer som avses ovan i sådan familjevård som avses i 33 §.

Ändringen i nuläget i det föreslagna 4 mom. beror på att ansvaret för ordnandet av omvårdnad, omsorg och fostran av minderåriga som kommit utan vårdnadshavare i familjegrupphem, familjevård eller på något annat ändamålsenligt sätt som service enligt socialvårdslagen föreslås bli överfört till välfärdsområdena och beslutet om placering i ett familjegrupphem av en minderårig person som kommit utan vårdnadshavare ska fattas av en socialarbetare efter att kommunen, närings-, trafik- och miljöcentralen och välfärdsområdet har avtalat om placering av den minderåriga.

En avvikelse från nuläget är också bestämmelsen om möjligheten att placera barn eller unga personer som har kommit till landet utan vårdnadshavare och fått uppehållstillstånd i familjevård i en kommun som inte har ett avtal om kommunplatser enligt 42 §. Det här gynnar barnets bästa om placering i familjevård anses vara det tillrådliga boendalternativet för barnet även om kommunen inte annars genom avtal har förbundit sig att ta emot personer som avses i 2 § 3 och

4 mom. Kommunen ska ändå ordna integrationsfrämjande och andra kommunala tjänster enligt 2 kap. för den minderåriga som placerats i familjevård.

44 §. Kommunens uppgifter som gäller mottagande av personer som anvisats till kommunplats. Den föreslagna paragrafen är ny och genom den föreskrivs om uppgifterna för en annan kommun än en sådan som hör till landskapet Åland och som hänför sig till mottagning av personer som anvisats till en kommunplats. Det behöver föreskrivas om uppgifterna eftersom organiseringsansvaret för de social- och hälsovårdstjänster som stödjer integration annanstans i Finland än på Åland överförs från kommunerna till välfärdsområdena från början av 2023, vilket medför förändringar i organisationen av kommunens uppgifter. I och med överföringen blir kommunerna, där mottagningen av flyktingar och integrationsfrämjande tjänster för invandrare är organiserade inom social- och hälsovårdens verksamhetsområde, tvungna att omorganisera uppgifterna eftersom ansvaret för flyktingmottagning och organisering av det kvarstår hos kommunen.

Enligt 1 mom. svarar kommunen för uppgifter som gäller mottagning av en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. till den del de inte är social- och hälsovårdsuppgifter för vilka välfärdsområdet ansvarar. En precisering av detta finns nedan. Kommunen ska utse den aktör som svarar för mottagning av flyktingar i kommunen och som samordnar mottagningen med den behöriga myndigheten i välfärdsområdet och andra aktörer i mottagningsprocessen.

Kommunen ansvarar på det sätt som avses i 43 § ovan för beslutet att ta emot en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. som anvisats till en kommunplats eller en person som ska tas till Finland med stöd av 93 § i utlänningslagen och hör välfärdsområdet vid fattandet av beslut. Personer som anvisas till en kommunplats är ofta i utsatt ställning och behöver särskilt stöd och välfärdsområdets service i inledningsskedet av invandringen eller vid flytt från förläggningen till kommunen och därför kräver mottagningsprocessen i fortsättningen nära samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet redan från det att urvalsbeslutet fattas. Kommunen och välfärdsområdet ska bygga en fungerande samarbetsmodell för funktionerna i inledningsskedet av mottagningen av de personer som tas emot till en kommunplats och en tväradministrativ process med flera aktörer för samordnande av tjänster och för att säkerställa ett smidigt samarbete och inledande av integrationen för de personer som tas emot.

Kommunen samordnar tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen, Migrationsverket eller flyktingförläggningen tidtabellen för mottagningen och de praktiska förberedelserna som hänför sig till det genom att även vid behov ta hänsyn till rollerna för de organisationsaktörer som medverkar i processen i synnerhet vid mottagning av kvotflyktingar. Kommunen ansvarar för mottagningen av kvotflyktingar och samarbetar i behövlig omfattning med välfärdsområdet.

I 2 mom. finns närmare bestämmelser om kommunens ansvar. Efter att ha avtalat om mottagning av en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. med närings- trafik- och miljöcentralen reserverar kommunen i enlighet med 2 mom. 1 punkten en bostad och ansvarar för kvotflyktingens del för att el- och vattenavtal och andra avtal ingås färdigt innan ankomsten till landet. Välfärdsområdet bedömer behovet av stödboende eller annan boendeservice och ansvarar för att ordna servicen från den 1 januari 2023. Om man redan innan den person som ska tas emot till en kommunplats anländer till landet eller kommunen vet att personen behöver stödboendeservice enligt socialvårdslagen eller annan lagstiftning och den ska vara klar när personen anländer till landet eller

till kommunen, behöver kommunen inte ordna en separat bostad för personen, utan välfärdsområdet ordnar boende och tjänster i anknytning till det. Även här är samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet viktigt då det ordnas tjänster för personen.

Kvotflyktingens ankomst till landet dröjer i allmänhet flera månader och även flytten från flyktingförläggningen till kommunen kan dröja och kostnader som uppkommit för reservering av en bostad kan ersättas till kommunen på det sätt som föreskrivs om ersättningar för beredskap att ta emot personer i 8 kap. nedan. I den föreslagna 64 § föreskrivs det om ersättning för beredskap att ta emot personer. Enligt det föreslagna 64 § 1 mom. kan kommunen få ersättning för nödvändiga kostnader orsakade av beredskap att ta emot personer som anvisats till en kommunplats för högst fyra månader innan personen anländer till Finland eller flyttar till kommunen. Av grundad anledning kan kostnaderna ersättas för högst åtta månader. En grundad anledning kan vara till exempel bostadssituationen i kommunen eller att personens ankomst till landet har fördröjts av personen oberoende eller oförutsebara orsaker. Kommunen kan möblera bostaden till nödvändiga delar innan en kvotflykting anländer till Finland och ansöka om ersättning för det från staten med stöd av 64 §. Paragrafen motsvarar den föreslagna 47 a § i integrationslagen enligt regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd).

Hyresavtalet i kommunens namn övergår i personens namn när personen flyttar till kommunen. Därefter ansvarar personen för hyreskostnaderna.

Om kommunen och välfärdsområdet avtalar om det kan bostaden också alternativt möbleras i förväg på personens vägnar med en förmån som ansöks för personens räkning. Om personen inte ännu vistas i Finland när anskaffningar bör göras för förmånen, sköter välfärdsområdet ärendena för personens räkning. Välfärdsområdet kan då först skaffa nödvändig utrustning för de första dagarna till bostaden. I dagsläget ansvarar kommunen för att bevilja förebyggande och kompletterande utkomststöd. En ändring av utkomststödslagen förbereds dock för att ge ansvaret till välfärdsområdet (RP 127/2022 rd). Det grundläggande utkomststödet beviljas av Folkpensionsanstalten. Välfärdsområdet ansöker i fortsättningen vid behov proaktivt om utkomststöd till en kvotflykting eller annan person som anvisas till kommunen.

Utgångspunkten kommer även fortsättningsvis att vara att inköp av möbler och bohag till bostaden i huvudsak skulle ske efter att personen är i kommunen och själv kan delta i dessa inköp. I fortsättningen bör kommunen bistå personen med att köpa andra möbler, konsumtionsvaror och livsmedel vid behov. I det här fallet kan en kommunal tjänsteman, till exempel en invandrarrådgivare, vara med och uträtta ärenden med personen. Dessa anskaffningar kan finansieras med en betalningsförbindelse för grundläggande utkomststöd eller kompletterande utkomststöd. Kommunen kan också samarbeta med till exempel lokala organisationer och möbler kan också anskaffas genom donationer, som nu är fallet. Kommunen bör också bistå personen med att lära känna lägenheten och kommunen, om personen inte har behov av särskilt stöd och därför behöver social- och hälsovårdens stöd för att klara sig i vardagen. Det är viktigt att det för en kvotflykting eller annan person som anvisas en kommunplats under de första dagarna ordnas möten med en socialarbetare också för att säkerställa rådgivning och vägledning som hänför sig till det finska socialskyddssystemet och förmåner. Det åligger välfärdsområdet att ge vägledning och råd om förmåner samt att dokumentera diskussionerna enligt lag. Viktiga lagstadgade uppgifter inom socialvården och socialservice hänför sig utöver rådgivningen och vägledningen i fråga i

huvudsak till ordnande av åtgärder och service som främjar och upprätthåller individens, familjens och samhällets funktionsförmåga, sociala välfärd, säkerhet och delaktighet. Till Socialvårdens uppgifter hör att svara mot de stödbehov som anges i 11 § i socialvårdslagen. Kommunen och välfärdsområdet ska genom gott samarbete säkerställa att kundernas servicebehov bedöms och att det svaras mot dem i tillräcklig omfattning, i rätt tid och med ändamålsenliga åtgärder och genom att undvika överlappande arbete.

I fråga om mottagning till en kommunplats ansvarar kommunen för den tväradministrativa processen och samarbetet med Migrationsverket och med andra aktörer i mottagningskedet. Enligt 2 mom. 2 punkten ska kommunen samarbeta med välfärdsområdet i planeringen av mottagningsprocessen och genomförandet av mottagningen så att ankomsten till och etableringen i kommunen går smidigt för den person som ska tas emot och personen får behövliga tjänster av kommunen och välfärdsområdet. Kommunen svarar i princip för att ta emot en kvotflykting till exempel på flygplatsen eller järnvägsstationen. Om personen har betydande behov av social- eller hälsovård till följd av vilka yrkesutbildade personer inom social- eller hälsovården från välfärdsområdet bör närvara i mottagningssituationen, ska kommunen i samarbete med välfärdsområdet säkerställa att en sådan person är med och tar emot personen. Kommunen ska vid behov hänvisa den person som ska tas emot till andra myndigheters tjänster, till exempel till välfärdsområdets bedömning av behovet av socialservice. Kommunen ska säkerställa att de personer som ska tas emot får tillräckligt stöd, vägledning och rådgivning i att bosätta sig i kommunen och sätta sig in i den nya situationen under den första tiden i landet. Om den person som tagits emot behöver särskilt stöd och välfärdsområdet för personen utser en egen kontaktperson inom socialvården, ansvarar den egna kontaktpersonen för den sociala handledning som ska ges personen och för annat stöd i vardagen samt för hänvisning till tjänster som motsvarar servicebehovet. Kommunen ska ha ett nära samarbete med välfärdsområdet och komma överens om samarbetspraxis, som bidrar till att säkerställa en smidig mottagningsprocess och att de personer som tas emot får tillräckligt stöd och service samt undvika överlappande arbete.

Kommunen svarar för samordnandet av mottagningen och den ska påbörja planeringen av mottagningen i samarbete med välfärdsområdet genast Migrationsverkets förslag till placering av en kvotflykting eller förläggningens förslag om en asylsökande som fått uppehållstillstånd inkommer till kommunen. I nuläget lämnar Migrationsverket förslaget om placering av kvotflyktingar i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden och närings-, trafik- och miljöcentralen delar förslaget till kommunen. Utifrån de uppgifter om förslaget som finns i systemet kan kommunen fatta beslut om mottagning. Efter mottagningsbeslutet får kommunen närmare uppgifter om de personer som ska tas emot och kan planera tjänster och samordnande av dem. På motsvarande sätt lämnar flyktingförläggningen till kommunen information om den person som ska anvisas till en kommunplats som samlats under mottagningsprocessen och som är väsentlig med tanke på integrationsfrämjande tjänster. Även i fortsättningen får kommunen och välfärdsområdet motsvarande uppgifter för att fatta mottagningsbeslutet samt ordna mottagningen och tjänsterna. Bestämmelser om rätten att få uppgifter finns i 9 kap.

Personer som ska tas emot till en kommunplats är ofta i utsatt ställning och behöver mer stöd än andra invandrargrupper för att klara sig i vardagen, säkerställa utkomst och integration. Förmågan att klara sig i vardagen och säkerställandet av utkomst stöds genom service i enlighet med 14 § och från och med den 1 januari 2023 ansvarar välfärdsområdet för att ordna den. I fråga om de personer som tas emot till en kommunplats ska kommunen och välfärdsområdet organisera samarbetet så att servicebehoven för de personer som ska tas emot bedöms genast under den första tiden efter att de anlänt till kommunen och service fastställs och samordnas.

Kommunen ska vid behov hänvisa personer som flyttar till kommunen till välfärdsområdets bedömning av servicebehovet genom att utnyttja flyktingförläggningens stödåtgärder eller utan dem. Enligt 2 mom. 3 punkten ska kommunen ge vägledning och rådgivning för personer som tas emot till en kommunplats och vid behov hänvisa dem till andra myndigheters och aktörers tjänster. Sådana är till exempel inledande hälsogranskning av kvotflyktingar, registrering av personbeteckning och hemkommun, registrering som arbetssökande, tillgången till socialskydd, anskaffning av identitetskort för utlänning och resedokument samt öppnande av bankkonto.

Kommunen ska också erbjuda invandraren vägledning och rådgivning enligt 10 §. Invandrare ges ändamålsenligt vägledning och rådgivning om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster samt om arbetslivet. Kommunen kan också ge råd i ärenden som rör familjeåterförening.

Dessutom är kommunen uppgift enligt 2 mom. 4 punkten att svara för kommunens integrationsfrämjande uppgifter som avses i 2 kap. i lagen lämpar sig och ordnas för personer som tas emot till en kommunplats på samma sätt som för andra personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. och som flyttar till kommunen. Det är fråga om en informativ hänvisning.

Dessutom svarar kommunen på det sätt som föreskrivs i 12 § för att ordna småbarnspedagogik, utbildning, motions-, ungdoms-, kultur- och fritidstjänster. Välfärdsområdet ansvarar för att ordna social- och hälsovårdstjänster och bedömningen av behov, rådgivning och vägledning som hänför sig till dem. Till följd av det som beskrivs ovan är samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet samt fastställande av praxis centralt. Främjande av delaktighet är till exempel ett mål enligt såväl integrationslagen som socialvårdslagen. Vid organisering och samordning av verksamhet och tjänster med anknytning till främjandet av delaktighet ska samarbete utföras, med beaktande av tjänster och möjligheter som tillhandahålls av den tredje sektorn.

I 3 mom. föreskrivs det om ett undantag från 2 mom. Enligt det behöver kommunen inte ordna bostad åt ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom., om välfärdsområdet på det sätt som avses i 33 § utgående från en individuell bedömning av servicebehovet har ordnat personens boende i familjegrupphem, familjevård eller inom någon annan ändamålsenlig socialservice som inkluderar boende. Till exempel en nästan myndig eller en ung person som redan fyllt 18 år kan vara kapabel att flytta självständigt till en egen bostad och behöver inte socialservice som hänför sig till boende. Kommunen ska enligt 2 kap. ordna integrationsfrämjande och andra tjänster för barn och unga som befinner sig i landet utan vårdnadshavare.

5 kap **Integrationsfrämjande i kommunen**

I kapitlet ska det föreskrivas om planering, utveckling, uppföljning samt ordnande och samordning av tjänster i kommunen. Kapitlet motsvarar delvis 3 kap. i den gällande integrationslagen.

45 §. Planering, utveckling och uppföljning av integrationsfrämjandet i kommunen. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. har kommunen det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av främjandet av integrationen av invandrare och integrationskunder inom de tjänster och andra åtgärder som hör till kommunens uppgifter. Den föreslagna paragrafen motsvara huvudsakligen 30 § i den gällande integrationslagen. Kommunen ska utveckla integrationsfrämjandet genom sektorsövergripande samarbete. Sektorsövergripande samarbete definieras i 5 §.

Kommunen ska dessutom ombesörja samordningen av kommunens integrationsfrämjande planering och utveckling med planeringen och utvecklingen av de tjänster som välfärdsområdet har ansvar att ordna. Bestämmelser om välfärdsområdenas planering finns i 6 kap. Kommunen och välfärdsområdena är självstyrda områden, men samarbetet mellan dem är centralt inom främjandet av integration.

Enligt 2 mom. ska kommunen ska vid planering av integrationsfrämjandet ställa upp mål åtminstone för invandrarnas sysselsättning, utbildning, främjandet av välfärd och hälsa, boende, delaktighet, jämställdhet och likabehandling, möjligheter att upprätthålla det egna språket och den egna kulturen samt för främjande av goda befolkningsrelationer samt fastställa åtgärder, ansvariga aktörer, samarbete och uppföljning som stöder målen. Kommunen kan ställa upp även andra mål för främjandet av integration. Det är viktigt att det för att förverkliga varje mål har satts ut åtgärder med en ansvarig aktör och att förverkligandet av målen följs upp. Dessutom kan förverkligandet av målen kräva samarbete mellan olika aktörer och då är det bra att identifiera och fastställa även det i planeringsskedet. Till exempel främjandet av välfärd och hälsa är ett uppdrag för flera myndigheter och därför är det viktigt att kommunen i planeringen beaktar sektorsövergripande och tväradministrativt samarbete med andra aktörer, i synnerhet med välfärdsområdet.

Planeringen av integrationsfrämjandet ska omfatta dem som bor i kommunen och ta hänsyn till de olika livssituationerna och servicebehoven för invandrare som av olika orsaker flyttat till landet både sådana som är en del av arbetskraften och sådana som står utanför arbetskraften, inklusive barn. I planeringen av integrationsfrämjande ska man vid behov också ta hänsyn till planeringen av mottagning av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. det vill säga personer som får internationellt skydd. Det är naturligtvis inte behövligt att planera mottagningen av personer som anvisas till en kommunplats, om kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen inte har avtalat om kommunplatser och det inte heller annars kan antas att sådana personer anvisas till kommunen. Kommunen ska dock i sin planering bereda sig på att även sådana personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. kan flytta till kommunen. Utöver de grupper som nämns ovan ska i planeringen tas hänsyn till personer som flyttat av olika orsaker och befinner sig i olika livssituationer samt offer för människohandel och offer för utnyttjande av utländsk arbetskraft. Behoven av integrationsåtgärder och vägledning till integrationsfrämjande åtgärder ska granskas även med tanke på den betydligt ökande befolkningen av arbetskraftsinvandrare. Dessutom ska det göras uppföljning av resultaten för integrationsutbildningen inklusive den uppnådda nivån på språkkunskaper i finska eller svenska och utvecklingen av språkkunskaperna. Uppföljningsdata ska utnyttjas i utvecklingen av integrationsutbildningen.

Kommunen ska skriva ner de frågor som beskrivs ovan i ett separat åtgärdsprogram eller inkludera dem i någon annan planeringshandling i kommunen. För att genomföra uppföljningen ska det inrättas mätare för målen. Kommunen ska minst vartannat år rapportera till närings-, trafik- och miljöcentralen om uppnåendet av de integrationsfrämjande målen och genomförandet av de integrationsfrämjande åtgärderna, inklusive de uppgifter om tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen som avses i 53 §. Det här stödjer integrationshelheten och skapandet av en regional och nationell lägesbild över integrationsfrämjandet samt uppföljningen av dem.

Det föreslås att kommunens integrationsprogram enligt den gällande integrationslagen ska slopas som sådant. Däremot är det ändamålsenligt att kommunen kan välja om den ska planera främjandet av integration som en del av sin övriga planering och då tas det bättre hänsyn till

invandrare och integration i kommunens allmänna planering eller om den även planerar främjandet av integration separat, varvid det kan vara enklare att följa upp hur målen framskrider från ett separat dokument. I något kommunalt planeringsdokument ska dock de mål, åtgärder, ansvariga aktörer, samarbete och uppföljning som nämns ovan antecknas. Denna information ska också vara tillgänglig för kommuninvånarna på det sätt som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Kommunerna är tämligen olika till sin befolkningsstruktur och i en del kommuner har invandrar- och integrationspolitik drivits redan i flera år, medan de första invandrarna först på den senaste tiden har flyttat till vissa kommuner eller antalet invandrare i kommunen har börjat öka. Även kommunens resurser, kunskande om invandring och integration samt invandrarernas servicebehov i kommunen har styrt utvecklingen av integrationsfrämjande tjänster. Kommunen ska enligt den gällande lagen om främjande av integration följa upp främjandet av integration och genom förslaget är avsikten att stärka denna skyldighet genom att koppla ihop uppföljningen med att sätta upp mål och åtgärder.

Enligt 3 mom. ska kommunen i sin planering beakta de nationella målen för integrationsfrämjandet, de nationella målen för främjandet av sysselsättning när det gäller integrationskunder samt främjandet av kommunens livskraft. Bestämmelser om de nationella målen finns i 7 kap. Där föreskrivs det att arbets- och näringsministeriet ansvarar för den riksomfattande utvecklingen och planeringen av främjandet av integration och de ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integrationsfrämjandet uppställer för sina respektive förvaltningsområden och som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin inom förvaltningsområdet de mål och åtgärder för utveckling av integration som ska ingå i statens program för integrationsfrämjande. Främjandet av kommunens livskraft har en koppling till näringspolitiken och till att invandrare kan bli arbetskraft i regioner som har brist på arbetskraft. Dessutom har invandrare också företagarpotential. Målet är att få med aktörer inom näringslivet i främjandet av integration även på lokal nivå.

Kommunen ska också i sin planering av integrationsfrämjande ta hänsyn till samarbetsmöjligheter med aktörer inom näringslivet samt med organisationer, föreningar och sammanslutningar. Genom sektorsövergripande samarbete och genom att öka till exempel organisationernas roll i kommunens främjande av integration, beroende på organisationsverksamheten på lokal nivå, kan man främja integration.

Enligt 4 mom. ska planeringen, utvecklingen och uppföljningen av kommunens integrationsfrämjande beaktas när man utarbetar den kommunstrategi som avses i 37 § i kommunallagen (410/2015) och den budget och ekonomiplan som avses i 110 § i kommunallagen, kommunens välfärdsberättelse och -plan enligt 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) samt kommunens plan om ordnande av arbetskraftsservice som avses i 15 § 4 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och när kommunen utarbetar och följer upp annan planering.

Enligt 37 § i kommunallagen ska kommunen ha en kommunstrategi, i vilken fullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för kommunens verksamhet och ekonomi. I kommunstrategin ska hänsyn tas till bland annat främjandet av kommuninvånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, personalpolitiken, kommuninvånarnas möjligheter att delta och påverka, utvecklandet av livsmiljöns och områdets livskraft. Kommunstrategin ska grunda sig på en bedömning av nuläget i kommunen samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan

på fullgörandet av kommunens uppgifter. I kommunstrategin ska det också anges hur genomförandet av strategin utvärderas och följs upp. Enligt specialmotiveringen som gäller kommunstrategin är syftet med paragrafen om en kommunstrategi att stärka styrningen av kommunens verksamhet som helhet och tätare sammanfoga kommunens strategiska och ekonomiska planering. I motiveringen konstateras dessutom att ett av syftena med paragrafen om kommunstrategin är att det ska vara möjligt för kommunen att endast göra upp en strategi, som i så stor utsträckning som möjligt också innehåller de planer som förutsätts i speciallagstiftningen.

För att främja integration på bred basis ska det i kommunstrategin kunna uppställas som mål att invandrarinvånare ska beaktas inom kommunstrategins och välfärdsberättelsens olika delområden, inklusive främjandet av invandrarnas välfärd och hälsa och utvecklingen av kommunens livskraft. Målet ska kunna främjas till exempel genom att man utvecklar en varierande stads- och servicestruktur, uppmuntrar att invandrarna tas med som en resurs som gör den verksamhet som bedrivs av kommunen och företagen på dess område, det övriga näringslivet och samman slutningarna mer varierande, erbjuder lämpliga lokaler för den verksamhet som stöder integrationen samt förhindrar att invandrarna segregeras i egna bostadsområden. Delaktiga invandrare som känner samhörighet med samhället främjar dialogen mellan kommunens olika befolkningsgrupper och deras välfärd. Samtidigt borde utvecklingstjänsterna för kommunens näringsliv aktivt utnyttja den växande invandringen för tillväxt och internationalisering och innovativ verksamhet i företagen på kommunens område. Invandring, mångfald och internationell kompetens spelar en allt större roll för att utveckla regioners och kommuners livskraft, och genom att knyta internationella experter till näringslivets tillväxt- och internationaliseringstjänster kan man avsevärt främja regioners och kommuners konkurrenskraft och attraktionskraft för olika typer av företags- och innovationsverksamhet.

Det allmänna målet med paragrafen är att planeringen av integrationen ska införlivas med planeringen och utvecklingen i kommunens olika sektorer. I kommunstrategin eller ett separat dokument som motsvarar det nuvarande integrationsprogrammet ska det för utvecklandet av integrationsfrämjandet finnas en plan för hur kommunens olika tjänster ska genomföras anpassade för invandrarna samt en behovsanalys och plan för integrationsfrämjandetjänster samt främjande av integration, delaktighet och välfärd hos olika invandrargrupper.

I 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs att när en kommun främjar kommuninvånarnas välfärd i enlighet med 1 § i kommunallagen ska den följa kommuninvånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp. En rapport om kommuninvånarnas välfärd och hälsa och om de åtgärder som har vidtagits ska varje år lämnas till kommunfullmäktige. Dessutom ska en välfärdsberättelse tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. Kommunerna ska i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av välfärd och hälsa. De ska vidare fastställa åtgärder som stöder målen. De konsekvenser som besluten har för människors välfärd och hälsa ska bedömas i förväg och beaktas vid beslutsfattandet inom kommunens olika verksamhetsområden. De kommunala verksamhetsområdena ska samarbeta med varandra för att främja välfärd och hälsa. Dessutom ska kommunen utse ansvariga för främjandet av välfärd och hälsa och samarbeta med välfärdsområdet samt andra offentliga aktörer som är verksamma i kommunen samt privata företag och allmännyttiga samfund.

Likasa bör man för att trygga samordningen av främjandet av integration utse en kommunal myndighet som ansvarar för samordningen samt ansvariga för de olika integrationsfrämjande tjänsterna, och kommunens olika sektorer och de övriga aktörerna som deltar i främjandet av

integration ska känna till dem. Att ansvariga och kommunala aktörer som ansvarar för olika verksamhetsformer bestäms effektiviserar också planeringen och administreringen av integrationsfrämjandet i kommunerna samt förbättrar vägledningen och hänvisandet av invandrarna till ändamålsenliga kommunala tjänster. I utvecklingen borde dessutom ingå en plan för att främja goda befolkningsrelationer och dialog mellan olika befolkningsgrupper samt en plan för uppföljning av integration.

Till följd av social- och hälsovårdsreformen sker förändringar i kommunernas roll och uppgiftsfält, och de ska beaktas i planeringen av kommunens integrationsfrämjande. I och med reformerna är det inte längre kommunernas lagstadgade uppgift att ordna social- och hälsovårdstjänster. Kommunerna svarar emellertid i fortsättningen med anledningen av reformen av arbetskraftsservice för att sköta och främja sysselsättningen samt i enlighet med principerna i den nuvarande lagstiftningen för skötseln och främjandet av kompetens och bildning samt välfärd och hälsa, för idrotts- och motions-, kultur- och andra fritidstjänster, ungdomsverksamheten, den lokala näringspolitiken, markanvändningen, byggandet och stadsplaneringen och största delen av bostadspolitik.

I 22 § i kommunallagen finns bestämmelser om invånarnas möjligheter att delta och påverka. Kommunerna kan i planeringen och utvecklingen av integrationsfrämjandet utnyttja metoder i enlighet med den för att höra invånarna i kommunen och ordna en dialog. I synnerhet beaktande av invandrarernas syn och egna erfarenheter i kommunens planering ska understödjas och likaså en dialog som främjar goda befolkningsrelationer.

46 §. Ordande av kommunala integrationsfrämjande tjänster. Enligt 1 mom. ska kommunen svara för att kommunens integrationsprogram ordnas inom ramen för tillgängliga anslag så att det till innehåll och omfattning är sådant som invandrarernas behov i kommunen förutsätter. Närmare bestämmelser om integrationsprogrammet finns i 13 §.

Kommunen svarar för att de tjänster som ingår i integrationsprogrammet och kommunens övriga integrationsfrämjande tjänster utgör en ändamålsenlig och vid behov en sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar integrationen. Kommunens samordningsansvar för integrationsfrämjande tjänster innebär att kommunens sysselsättningstjänster och basservice samt tjänster som ingår i integrationsprogrammet samordnas, så att kommunens integrationsfrämjande tjänster är högklassiga och effektiva och ges i rätt tid med tanke på invandrarernas behov och motsvarar dem tillräckligt. Ändamålsenligheten bedöms utgående från antalet invandrare som bor i kommunen och servicebehovet. Inom det sektorsövergripande samarbetet ska kommunen samarbeta även med andra myndigheter, organisationer och aktörer. Kommunens andra integrationsfrämjande tjänster än de som ingår i integrationsprogrammet ordnas som en del av den kommunala basservicen. Invandrarbefolkningens behov och integrationsfrämjande ska beaktas i den allmänna planeringen och uppföljningen av tjänsterna inom kommunens olika sektorer, såsom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning, sysselsättning, boende, bildning, kultur, motion och idrott samt ungdomsverksamhet, samt i själva verksamheten. Basservicen kompletteras vid behov med tjänster enligt 2 kap. och kommunens andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster för invandrarna.

Enligt 2 mom. ska kommunen beakta sektorsövergripande samarbete i genomförandet och uppföljningen av tjänster som ingår i integrationsprogrammet. Sektorsövergripande samarbete definieras i 5 §. Det innebär att närings-, trafik- och miljöcentralen, välfärdsområdet, Folkpens-

ionsanstalten och andra myndigheter och tjänsteproducenter som är verksamma inom kommunens område samt lokala invandrar-, medborgar-, arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, föreningar och religiösa sammanslutningar i behövlig omfattning kan delta i ordnandet och uppföljningen av integrationsprogrammet.

Enligt 3 mom. ska kommunen se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare. Det innebär alltså i synnerhet det allmänna servicesystemets tjänster som beskrivs ovan. I planeringen, utvecklingen och uppföljningen av dem ska det således fästas vikt vid hur de lämpar sig för invandrare och på vilket sätt särskilda behov hos invandrare, till exempel förknippade med undervisning i finska eller svenska språket eller tolkning har beaktats. När integration och goda befolkningsrelationer genomsyrar olika sektorer främjar det integration och preciserar alla myndigheters skyldighet att beakta invandrarbefolkningen när de ordnar tjänster.

Det är ytterst väsentligt ur integrationssynpunkt att man drar försorg om den grundläggande utbildningen och annan utbildning för barn och unga. Kommunen kan till exempel ordna undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen om det i kommunen finns elever med invandrarbakgrund som behöver det. Invandrarungas språkkunskaper varierar och ungdomar som behärskar de inhemska språken dåligt löper större risk att bli utanför utbildning och arbetsmarknad än unga bland majoritetsbefolkningen. Det är också vanligare att invandrarunga avbryter grundskolan, yrkesstudier och gymnasium än unga bland majoritetsbefolkningen. Detta gäller särskilt barn och unga som flyttat till Finland i grundskoleåldern eller som redan har passerat denna ålder när de anländer.

En väsentlig målgrupp för kommunens integrationsfrämjande åtgärder och integrationsprogrammet är utöver arbetskraftsservicens kunder också andra som står utanför arbetskraften, såsom föräldrar som sköter sina barn hemma, äldre eller långtidssjuka, som ofta stannar hemma och således står utanför de integrationsfrämjande tjänsterna. Kommunen bör se till att det på dess område ordnas kurser och annan utbildning på olika nivåer som främjarspråkkunskaper och integration och som stöder möjligheterna för invandrare som står utanför arbetskraften att studera finska eller svenska och det finländska samhällets funktion oberoende av livssituation. Till exempel är invandrarutbildningen inom det fria bildningsarbetet och den möjlighet till barn-dagvård som erbjuds under tiden för den en betydelsefull utbildningsväg för många invandrare som sköter barn hemma. När hemmaföräldrarna omfattas av integrationsplanerna och utbildningen öppnas en möjlighet att ge föräldrarna information om det finländska systemet för småbarnpedagogik samt småbarnspedagogikens möjligheter att stödja barnens uppväxt och utveckling.

Dessutom ska kommunen särskilt beakta det eventuella behovet av särskilt stöd och tjänsterna för särskilt stöd bland de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom., till exempel dem som fått internationellt skydd och deras familjemedlemmar. Kommunen ska också se till att det i kommunen utses ansvariga som sköter om de integrationsfrämjande tjänster som avses i 2 kap., inklusive kommunens uppgifter vid bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster och utarbetandet integrationsplanen för invandrare.

Kommunen ska dessutom se till att den egna personalen har tillräcklig kompetens i invandrar- och integrationsfrågor och att den kan identifiera bland annat invandrades särskilda behov och svara mot dem samt vid behov hänvisa till andra tjänster som svarar mot invandrans behov. Det krävs kunnig personal för att främja integrationen på ett sätt som motsvarar olika invandrargruppers behov och för att låta integrationsfrämjandet genomsyra kommunens samtliga tjänster.

47 §. Samordning av integrationsfrämjande tjänster. Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen vid behov i samarbete med välfärdsområdet, någon annan myndighet och en tjänsteproducent som avses i denna lag ombesörja samordningen av de integrationsfrämjande tjänsterna som avses i 12 § på så sätt att de integrationskunder, invandrare och invandrargrupper som behöver samordnade tjänster identifieras och de tjänstehelheter de behöver fastställs. Förslaget motsvarar beskrivningen i 46 § ovan av samordnandet av de tjänster som kommunen själv ordnar, men gäller samordnande med andra myndigheter och aktörer. Främjandet av integration kräver sektorsövergripande samarbete, vilket kommunen svarar för. I samordnandet ska fastställas åtminstone de personer och grupper som behöver de tjänster som beskrivs ovan samt tjänstehelheterna.

48 §. Kommunal samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande. Enligt det föreslagna 1 mom. ska kommunen tillsätta en sektorsövergripande samarbetsgrupp på lokal nivå för att utveckla planeringen och genomförandet av invandringen och integrationsfrämjandet i kommunen och för att främja goda befolkningsrelationer, om invandrarnas servicebehov i kommunen kräver det. Behovet av den samarbetsgrupp som avses i denna paragraf bedöms bland annat utifrån antalet integrationskunder och invandrare, servicebehovet och samordnandet av servicen. Det behövs nödvändigtvis inte en samarbetsgrupp som avses i denna paragraf om en regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande som avses i 58 § och som tillsats av närings-, trafik- och miljöcentralen eller en annan grupp för invandring eller integrationsfrämjande är verksam på kommunens område. Även när den här gruppen inrättas kan man på lokal nivå samarbeta mellan kommunerna precis som det föreslås bli föreskrivet i 8 § ovan.

I samarbetsgruppen kan utöver kommunen även delta välfärdsområdet, närings-, trafik- och miljöcentralen, en annan kommun i området, polisen, flyktingförläggningen eller flyktingsslussen, annan myndighet, organisation, förening eller sammanslutning, representant för näringslivet samt den serviceproducent som vidtar integrationsfrämjande åtgärder och ger service.

En motsvarande bestämmelse finns i 31 § 2 mom. i den gällande integrationslagen. Åtminstone i små kommuner kan det vara ändamålsenligt att sammanställa samarbetsgruppen i samarbete mellan kommuner. En samarbetsgrupp som är gemensam mellan flera kommuner underlättar också invandrarorganisationernas deltagande i nätverksarbetet, eftersom det inte nödvändigtvis finns invandrarorganisationer i alla kommuner. Samarbete på lokal nivå med olika aktörer skapar ramarna för att för invandrarnas individuella behov bygga upp tjänstehelheter av olika myndigheters och andra aktörers tjänster. Dessutom kan samarbete på lokal nivå dra nytta av invandrarnas kompetens för att stärka kommunens livskraft på ett sätt som gynnar invandrarna själva och kommunen.

Enligt 2 mom. ska samarbetsgruppen stödja planering, utveckling och uppföljning av integrationsfrämjandet samt samordningen av integrationsfrämjandet med kommunens övriga planering och olika myndigheters övriga planering. Dessutom ska samarbetsgruppen samordna genomförandet av mottagningen av personer som får internationellt skydd och andra personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. samt främja likabehandling och goda befolkningsrelationer i kommunen. I synnerhet dessa uppgifter har identifierats vara sådana där det är behövligt att gynna samarbete på lokal nivå. Ett nära samarbete och samordning i synnerhet mellan kommunen och välfärdsområdet behövs speciellt vid ordnandet av mottagning för personer som får internationellt skydd.

Enligt 3 mom. kan samarbetsgruppen även ha andra uppgifter i anknytning till invandring och integrationsfrämjande. Samarbetsgruppen kan samlas vid behov. Kommunen sammankallar samarbetsgruppen på eget initiativ eller på initiativ av en aktör som hör till den. Det första konstituerande mötet ska ordnas så snart som möjligt efter att denna lag har trätt i kraft.

6 kap **Integrationsfrämjande i välfärdsområdet**

I kapitlet ska det föreskrivas om planering av och uppgifter förknippade med integrationsfrämjande i välfärdsområdet. Välfärdsområdets uppgifter grundar sig huvudsakligen på lagstiftningen inom social och hälsovård samt delvis på de uppgifter som anges 2–4 kap. ovan.

49 §. *Beaktande av integrationsfrämjande i planeringen och utvecklingen av välfärdsområdets verksamhet.* I paragrafen ska det föreskrivas om hur välfärdsområdet ska beakta främjandet av integration i planeringen och utvecklingen av sin verksamhet. Enligt 12 § gynnar också välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster främjandet av integration och därför ska man i organiseringen av dem även ta hänsyn till behoven hos dem som integreras och övriga invandrare.

Bestämmelser om främjandet av välfärd och hälsa i välfärdsområdet finns i 7 kap. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt 7 § 1 mom. i den lagen ska välfärdsområdet främja invånarnas hälsa och välfärd. Välfärdsområdet bär det primära ansvaret för främjandet av hälsa och välfärd till den del denna uppgift är knuten till andra uppgifter som enligt lag ska skötas av välfärdsområdet. Enligt 7 § 2 mom. i den lagen ska välfärdsområdet i sin strategiska planering sätta upp mål för främjandet av hälsa och välfärd och fastställa åtgärder som stöder målen. Det ska i sitt beslutsfattande beakta de uppskattade konsekvenserna av sina beslut för människors hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp. Välfärdsområdet ska utse ett organ som ska ansvara för främjandet av hälsa och välfärd. En precisering av detta föreslås genom den lagstiftning som föreslås nedan med fokus på att ta hänsyn till invandrare och integrationskunder här i välfärdsområdets planering.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska välfärdsområdet i sin planering ställa upp mål som främjar invandrarernas välfärd, hälsa och delaktighet samt fastställa åtgärder och ansvariga aktörer som stöder målen. Skrivelsen motsvarar det som föreslås om planeringen av kommunens integrationsfrämjande. Föremålen för målen och åtgärderna har dock begränsats till de frågor som välfärdsområdet ansvarar för det vill säga välfärd hälsa och delaktighet. I tillsättandet av ansvariga aktörer räcker det med att konstatera huruvida välfärdsområdet har till exempel enheter som är specialiserade på integrationsfrämjande socialt arbete eller tjänster för kvotflyktingar eller om social- och hälsovårdstjänster för invandrare helt och hållet handhas av samma ansvariga aktörer som för majoritetsbefolkningen, till exempel enligt bostadsområde.

Välfärdsområdet ska i sin planering dessutom ta hänsyn till antalet invandrare i välfärdsområdet och behoven hos dem liksom de nationella målen för integrationsfrämjande. Med detta avses bland annat det att välfärdsområdet i sin planering ska beakta ordnande av tolkning i anslutning till ordnandet av tjänster för invandrare och stärkande av arbetstagarnas kompetens i särskilda frågor som hänför sig till invandrare, som till exempel identifiering av olika trauman eller situationer med könsstämpning av flickor och kvinnor, hur man förhåller sig till dem, identifierar av de behov som de orsakar, utvecklingen av tjänster och vägledning till behövliga andra tjänster. I planeringen ska man dessutom ta hänsyn till behoven för utsatta grupper. Bland invand-

rarna är särskilt utsatta grupper till exempel kvotflyktingar, barn och unga personer som befinner sig i landet utan vårdnadshavare, offer för människohandel samt offer för utnyttjande av utländsk arbetskraft.

Eftersom främjandet av välfärd och hälsa är ett uppdrag för flera myndigheter är det viktigt att välfärdsområdet i planeringen också beaktar sektorsövergripande och tväradministrativt samarbete med andra aktörer, i synnerhet med kommunerna.

Med beaktande av de nationella målen åsyftas målen för det statliga programmet för integrationsfrämjande som avses i 7 kap. Om välfärdsområdet anser det vara behövligt kan det också göra mera omfattande planering och utveckling av integrationsfrämjande, till exempel ett särskilt program för integrationsfrämjande inom välfärdsområdet. Områdena kan göra programmet för integrationsfrämjande själva eller tillsammans med kommunerna om de bedömer att det är nödvändigt.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska främjande av integrationen beaktas som en del av utvecklingen av välfärdsområdets övriga verksamhet. På motsvarande sätt som 1 mom. gäller planering ska man i utvecklingen av verksamheten också beakta antalet invandrare och integrationskunder samt behoven och fundera över vilka konsekvenser utvecklingen har för dessa grupper.

Enligt 7 § 3 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård ska välfärdsområdet följa invånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp. Välfärdsområdesfullmäktige i välfärdsområdet ska årligen lämna en rapport om invånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits. Dessutom ska det i välfärdsområdet en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämns ovan. Välfärdsområdet utarbetar välfärdsberättelsen och välfärdsplanen i samarbete med kommunerna i sitt område. Bestämmelser om möjligheterna för välfärdsområdets invånare och tjänsteinvändare att delta i och påverka utarbetandet av välfärdsberättelsen och välfärdsplanen finns i 29 § i lagen om välfärdsområden. Således är det inte behövligt att i integrationslagen föreskriva om en särskild uppgift för välfärdsområdet att utveckla eller följa upp integrationsfrämjande då de omfattas av bestämmelserna i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Även 7 § 4 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård är förknippad med samarbetet inom integrationsfrämjande mellan kommunerna och välfärdsområdena och enligt det ska välfärdsområdet i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med kommunerna i sitt område och bistå dem med sin sakkunskap.

50 §. Välfärdsområdets integrationsfrämjande tjänster. Det föreslås en informativ paragraf där det tydligt förs fram välfärdsområdets integrationsfrämjande tjänster och uppgifter. I 7 § 1 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård finns redan bestämmelser om välfärdsområdenas uppgift att främja invånarnas hälsa och välfärd. Enligt det föreslagna 1 mom. ska välfärdsområdet se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare. Det är fråga om att erbjuda jämlik service vilket har kopplingar till 6 § i Finlands grundlag. Välfärdsområdet ska också sörja för utvecklingen av den egna personalens kompetens inom integrationsfrämjande. Skrivelsen motsvarar det som föreskrivs i 5 kap. ovan om kompetensen för kommunens personal. Syftet är att säkerställa att välfärdsområdets personal kan identifiera eventuella särskilda servicebehov hos integrationskunder och andra invandrare och erbjuda de tjänster som de individuella behoven

förutsätter. En närmare beskrivning av exempel på särskilda servicebehov finns i 49 § i motiveringen.

Enligt 2 mom. svarar välfärdsområdet inom sitt verksamhetsområde för uppgifter som hänförs till främjande av invandrades integration i anknytning till ordnandet av social- och hälsovårdstjänster. Det att social- och hälsovårdstjänster främjar integration förs fram i 12 § och är här endast en informativ förtydligande upprepning. Dessutom föreslås välfärdsområdet ha nya uppgifter inom den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrations-tjänster enligt 15 § samt utarbetandet och uppföljningen av den sektorsövergripande integrationsplanen enligt 17 § i samarbete med kommunen och invandraren. Det föreslås även uppföljning av dessa enligt 22 §. Dessutom föreslås välfärdsområdet svara för ordnande av boende och stöd för de barn eller unga som avses i 2 § 6 mom. ovan på det sätt som avses i 33–34 §. Om boende och stöd föreskrivs det utöver integrationslagen om i det anslutande lagförslaget om ändring av socialvårdslagen. Med barn avses minderåriga och unga personer mellan 18 och 24 år. Dessutom svarar välfärdsområdet för uppgifter som avses i 35 § i integrationslagen när det gäller företrädare för minderåriga utan vårdnadshavare.

Ansvar att ordna boende och stöd för minderåriga som kommit till landet utan vårdnadshavare föreslås bli överfört till välfärdsområdet redan från början av 2023 genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Således föreslås ingen ändring i organiseringsansvaret. Genom den aktuella regeringspropositionen stärks dock referensramen för socialvården genom att bland annat föreskriva om att boende i familjegrupper för minderåriga är en verksamhet inom socialvården och en närmare beskrivning av den finns i specialmotiveringen till 3 kap. och till det anslutande lagförslaget om ändring av socialvårdslagen.

Enligt 5 punkten svarar välfärdsområdet även för övriga uppgifter än de som föreskrivs i denna lag. Till exempel att delta i den integrationsplan för familjer som avses i 21 §, samarbetet med kommunen vid mottagningen av personer som anvisats en kommunplats som avses i 4 kap. samt att delta i de samarbetsgrupper som avses i 5 och 7 kap.

I 40 § i socialvårdslagen föreskrivs det om anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov. Enligt den ska om socialvårdens åtgärder inte räcker till för att möta en klients behov, den yrkesutbildade personen inom socialvården som ansvarar för bedömningen av klientens servicebehov, den egna kontaktpersonen eller en annan arbetstagare som ansvarar för klientens service med klientens samtycke kontakta den myndighet som i första hand ansvarar för att vidta de åtgärder som krävs. Detta gäller också kommunens integrationsfrämjande tjänster.

7 kap **Statens integrationsfrämjande åtgärder**

I kapitlet ska det på motsvarande sätt som i 4 kap. i den gällande integrationslagen föreskrivas om statens integrationsfrämjande tjänster särskilt förknippade med planering, utveckling och vägledning på nationell nivå samt de statliga myndigheternas uppgifter.

51 §. Riksomfattande planering, utveckling och styrning av integrationsfrämjandet. I paragrafen ska det föreskrivas om arbets- och näringsministeriets ansvar och uppgifter inom integrationsfrämjandet. Enligt det föreslagna 1 mom. svarar arbets- och näringsministeriet för riksomfattande planering, utveckling och styrning av den integrationsfrämjande politiken och för dess

samordning med andra politikområden och med arbetet för att främja goda befolkningsrelationer samt uppföljning och utvärdering av den integrationsfrämjande politiken. Samordningsansvaret gäller olika ministeriers verksamhet i fråga om integrationsfrämjande åtgärder och tjänster, som till exempel utbildnings-, sysselsättnings-, boende- samt social- och hälsovårdstjänster.

Bestämmelsen motsvarar delvis nuvarande lagstiftning, men syftet är att klarlägga arbets- och näringsministeriets ansvar. Den begreppsmässiga klarheten ökar genom att ersätta ordet *integrering* med *integrationsfrämjande*, ersätta etniska relationer med det bredare begreppet *främja goda befolkningsrelationer* och genom att betona den riksomfattande karaktären hos ministeriets uppgift. Främjandet av goda befolkningsrelationer är justitieministeriets uppgift. Delegationen för etniska relationer (ETNO) som statsrådet tillsatt har också som uppgift att främja goda etniska relationer liksom de regionala delegationerna för etniska relationer.

Enligt den föreslagna 1 mom. 2 punkten svarar arbets- och näringsministeriet för integrationshelheten och för uppföljning och utvärdering av integrationshelheten samt den integrationsfrämjande politiken. Integrationshelheten avser den nationella lägesbilden av hur invandrare och olika invandrargrupper integreras i Finland. Lägesbilden av integrationen granskas bland annat i förhållande till kön, orsaken till invandringen, bakgrundsland och regionala skillnader. I den riksomfattande planeringen ska man också ta hänsyn till olika utsatta invandrargrupper, såsom kvotflyktingar, barn och unga personer som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare, offer för människohandel och offer för utnyttjande av utländsk arbetskraft. Vid arbets- och näringsministeriets kompetenscenter för integration följs integrationen på bred front med hjälp av det riksomfattande uppföljningssystemet för integration och särskilda utredningar. Dessutom svarar ministeriet för uppföljningen och utvärderingen av den integrationsfrämjande politiken. Vilket avser uppföljning och utvärdering av lagstiftning, statens program för integrationsfrämjande och annan integrationsfrämjande politik inom olika ministeriers förvaltningsområden.

Arbets- och näringsministeriet ger närings-, trafik- och miljöcentralerna och kommunerna innehållsmässiga riktlinjer för att genomföra utvärderingen och uppföljningen. Arbets- och näringsministeriet ska delta i samarbetet med de aktörer som producerar statistik och registeruppgifter för att genomföra utvärderingen och uppföljningen av integration och goda befolkningsrelationer. Sådana aktörer är till exempel inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, miljöministeriet, justitieministeriet, Statistikcentralen, Migrationsverket, Utbildningsstyrelsen samt Institutet för hälsa och välfärd.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar innehållsmässigt den motsvarande bestämmelsen i den gällande integrationslagen som gäller arbets- och näringsministeriets styrning av närings-, trafik- och miljöcentralerna i uppgifter som gäller främjande av integration och etablering samt främjande av goda befolkningsrelationer. Dessutom styr ministeriet utvecklings- och förvaltningscentret i dessa uppgifter. Justitieministeriet svarar för främjandet av goda befolkningsrelationer och samarbetar med arbets- och näringsministeriet i styrningen av myndigheterna till denna del. Namnet på närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter ändras i reformen av arbetskraftsservicen genom regeringens proposition om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022) till närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklings- och förvaltningscenter. I denna proposition används om myndigheten i fortsättningen det korta namnet *utvecklings- och förvaltningscentret*.

52 §. Statens program för integrationsfrämjande. Paragrafen motsvarar huvudsakligen bestämmelsen i den gällande integrationslagen. Den syftar vidare till att ställa upp nationella mål och ekonomiska ramar med beaktande av beredningsprocesserna för statsfinanserna. Dessutom ska de integrationsfrämjande målen beaktas enligt mainstreamingprincipen i de olika förvaltningsområdenas ramprogram och strategier, såsom i den allmänna planeringen, genomförandet, uppföljningen och utvärderingen av sysselsättnings-, etablerings-, utbildnings-, boende- samt social- och hälsovårdstjänsterna. Det finska begreppet *valtione kotouttamisohjelma* ändras till *valtione kotoutumisen edistämishjelma* i linje med den övriga begreppsapparaten i förslaget, det svenska begreppet statens program för integrationsfrämjande ändras inte.

Enligt 1 mom. ska statsrådet även i fortsättningen besluta om hur integrationsfrämjandet ska utvecklas på riksnivå genom att för fyra år åt gången utarbeta ett statligt program för integrationsfrämjande, där målen för integrationsfrämjande ingår. Arbets- och näringsministeriet svarar även i fortsättningen för beredningen av programmet. De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integrationsfrämjandet uppställer inom sina förvaltningsområden även i fortsättningen de mål och åtgärder för utveckling av integrationsfrämjandet som ska inkluderas i statens program för integrationsfrämjande och som ska beaktas som en del av planeringen av verksamheten och ekonomin för varje förvaltningsområde. Syftet har varit att i klarlägga språkdräkten i momentet lite.

Enligt 2 mom. ska i det nationella programmet för integrationsfrämjande beaktas främjandet av lika och tillräcklig tillgång till integrationsfrämjande tjänster i kommunerna och välfärdsområdena, de nationella målen för främjande av sysselsättning som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt de nationella målen för anvisande till kommunen som avses i 40 §. Syftet är att säkerställa att integrationsfrämjande tjänster finns att tillgå i kommuner av olika storlek med avseende på befolkningsantalet och antalet invandrare. Enligt 3 mom. finansieras genomförandet av statens program för integrationsfrämjande inom ramen för statens budget. Bestämmelsen motsvarar motsvarande bestämmelse i den gällande integrationslagen.

Statens föregående program för främjande av integration är utarbetat för åren 2016–2019. I beredningen av det deltog olika ministerier och andra centrala aktörer med tanke på främjande av integration, såsom närings-, trafik- och miljöcentraler, arbetskraftsmyndigheter, kommuner, läroanstalter, invandrarnas egna organisationer, arbetsmarknadsorganisationer samt religiösa sammanslutningar. Statsrådets redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet som lämnades till riksdagen 2021 ersatte undantagsvis statens program för integrationsfrämjande.

Paragrafen hänför sig också till 20–23 § i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice, där det finns bestämmelser om styrning som hänför sig till offentlig arbetskraftsservice.

53 §. Uppföljning av tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen. Enligt det föreslagna 1 mom. ska arbets- och näringsministeriet tillsammans med andra centrala ministerier övervaka att de integrationsfrämjande tjänsterna inom ramen för kommunens organiseringsansvar och som avses i 2 kap. genomförs genom lika tillgång och att nivån på finansieringen är tillräcklig och tjänsterna är effektiva. När organiseringsansvaret för integrationstjänster för arbetslösa arbetssökande invandrare överförs från närings-, trafik- och miljöcentralerna och arbets- och näringsbyråerna till kommunerna ska det övervakas lika tillgång på tjänsterna i olika kommuner. I reformen av arbetskraftsservicen ska det föreskrivas närmare om uppföljningen av arbets-

kraftsservicen. Föremål för uppföljning i enlighet med integrationslagen är också integrations-tjänster för invandrare som står utanför arbetskraften. I och med överföringen av betydande myndighetsuppgifter är det också bra att övervaka kostnadsutvecklingen för tjänsterna. Dessutom ska det göras uppföljning av resultaten för integrationsutbildningen inklusive den uppnådda nivån på språkkunskaper i finska eller svenska och utvecklingen av språkkunskaperna. Uppföljningsdata ska utnyttjas i utvecklingen av integrationsutbildningen.

I 55 § nedan föreskrivs det att närings-, trafik- och miljöcentralen inom sitt verksamhetsområde följer upp tillgången och kvaliteten på de tjänster som avses i 2 kap. i fråga om invandrare som står utanför arbetskraften. I 51 § beskrivs att arbets- och näringsministeriet styr närings-, trafik- och miljöcentralerna i dess uppgifter som gäller integrationsfrämjande, inklusive denna.

I lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservicen ska det föreskrivas om regelbundna regionala diskussioner för samarbete och uppföljningsdiskussioner för förvaltning av sysselsättningen med de kommuner som har organiseringsansvar för arbetskraftsservice och samarbetsområdena för sysselsättning. I egenskap av företrädare för staten sammankallar närings-, trafik- och miljöcentralen diskussionerna. Syftet med diskussionerna är att stödja förvaltningen av sysselsättningen i kommunerna och i sysselsättningsområdena. Dessa diskussioner ska också vara en del av uppföljningen av sysselsättningen och servicen för invandrare i fråga om integrationstjänster som tillhandahålls i form av offentlig arbetskraftsservice.

54 §. Samarbetsorgan mellan ministerierna. I paragrafen ska det på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen föreskrivas om samarbetsorgan mellan ministerierna. Samarbetsorganet ska precis som i nuläget arbeta för att främja samarbetet kring och informationen om samt åtgärder för integrationsfrämjande. Samarbetsorganet arbetar på motsvarande sätt som enligt nuvarande praxis med att bistå arbets- och näringsministeriet vid beredningen av programmet för integrationsfrämjande genom att samla in, bedöma och analysera information i syfte att utveckla integrationsfrämjandet för invandrare. Samarbetsorganet ska lägga fram de olika förvaltningsområdenas integrationspolitiska riktlinjer för gemensam behandling. Samarbetsorgan mellan ministerierna kan vid behov höra sakkunniga, som till exempel myndigheter eller aktörer inom tredje sektorn.

55 §. Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. I paragrafen ska det föreskrivas om närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter inom främjandet av integration och goda befolkningsrelationer. En del av uppgifterna motsvarar uppgifterna enligt nuvarande integrationslag, medan en del är nya och en del uppgifter ska överföras någon annanstans. Varje närings-, trafik- och miljöcentral svarar för de uppgifter som föreskrivs i paragrafen inom dess verksamhetsområde. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralerna utfärdas genom förordning av statsrådet om uppgifterna koncentreras till vissa centraler.

I det föreslagna *1 mom.* 1 punkten ska som närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter föreskrivas regional utveckling, samarbete, samordning och uppföljning av integrations- och etableringsfrämjande åtgärder samt uppföljning av, tillgången till, kvaliteten på och effektiviteten hos de tjänster som avses i 2 kap. och som kommunen ordnar för andra integrationskunder än sådana som är registrerade som arbetssökande. I samordningen av integrationsfrämjandet ska det särskilt fästas vikt vid att ta hänsyn till invandrarnas behov vid planeringen av åtgärder och tjänster samt samordning av integrationsprogram och -strategier med regionens övriga strategier och program.

Främjande av etablering ska vara en del av främjandet av integration och det lyfts för tydlighetens skull upp på lagnivå. En definition av begreppet finns i 5 § 3 punkten. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ska i uppgifterna som gäller främjande av integration även beakta etablerings- och integrationstjänster för personer som flyttar till regionen genom arbetskraftsinvandring samt utveckling och uppföljning av dem i samarbete med andra myndigheter och arbetsgivare i regionen. Bestämmelser om denna helhet av uppgifter finns också i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009).

Inkluderingen av etableringsåtgärder i närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter grundar sig särskilt på färdplanen för utbildnings- och arbetsrelaterad invandring (2021), där det ställts som mål att åtminstone fördubbla den arbetsrelaterade invandringen från nuvarande nivå före 2030 på så sätt att en total ökning med minst 50 000 arbetskraftsinvandrare uppnås. Efter 2030 har som mål för den årliga ökningen ställts minst 10 000 arbetskraftsinvandrare. En planmässig ökning av arbetskraftsinvandringen genom olika åtgärder innebär också att behoven av integrationsåtgärder och vägledning till integrationsfrämjande åtgärder ska ses över med tanke på den arbetsrelaterade invandrabefolkningen som ökar betydligt ur befolkningsperspektiv.

Som en del av uppföljningen producerar närings-, trafik- och miljöcentralen information om integrationsfrämjande och de tjänster som ingår i det och om deras kvalitet, tillgången på dem och deras regionala effekt. Närings-, trafik- och miljöcentralen lämnar information till utvecklings- och förvaltningscentret samt till arbets- och näringsministeriet enligt de anvisningar som ges.

Det här är förknippat med uppföljningen av tillgången på och kvaliteten hos tjänsterna enligt 2 kap. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan vid behov begära en utredning av en eller flera kommuner där man granskar behovet av integrationsfrämjande tjänster, den förverkligade utvecklingen för tillgången och kvaliteten och den uppskattade framtida utvecklingen i kommunerna. I utredningen kan man dessutom begära en bedömning av nödvändiga åtgärder som ska genomföras i kommunerna för att hantera kostnader och eventuella andra åtgärder genom vilka lika tillgång till och kvalitet hos tjänsterna kan tryggas med statlig finansiering och annan inkomstfinansiering.

Som ny uppgift för närings-, trafik- och miljöcentralen anges utöver uppföljning även tillsynen över främjandet av integration. Om kommunen inte genomför integrationsfrämjande tjänster eller integrationsutbildning i enlighet med behoven ska närings-, trafik- och miljöcentralen diskutera med kommunen om missförhållandena för att förbättra situationen. Det är också närings-, trafik- och miljöcentralens uppgift att i enlighet med 2 punkten stödja kommunen att agera enligt integrationslagen. Om samförstånd inte kan nås ska närings-, trafik- och miljöcentralen göra en anmälan till en sådan myndighet som utövar tillsyn över sådan kommunal verksamhet. Tillsynsmyndigheten är regionförvaltningsverket om det är fråga om tjänster som det utövar tillsyn över det vill säga till exempel småbarnspedagogik eller tillgängligheten för myndigheternas digitala tjänster. Ett klagomål kan också anföras hos justitieombudsmannen om ärendet hör till justitieombudsmannens verksamhetsområde. Riksdagens justitieombudsman övervakar och främjar lagligheten och respekten för de grundläggande rättigheterna hos myndigheter och privata aktörer som sköter offentliga uppdrag.

Myndighetstillsyn behövs som komplement till kommunens egenkontroll för att ingripa i en eventuellt svår situation så att invandrarna kan erbjudas tjänster enligt integrationslagen och det

finns tillräckligt med tjänster att tillgå i kommunerna. Uppgiften i fråga kan skötas med myndighetens befintliga resurser.

För klarhetens skull konstateras att det för regionförvaltningsverket i fråga om undervisningsväsendet inte har föreskrivits tillsynsbefogenhet på eget initiativ eller grundat på anmälan, utan behörigheten grundar sig på 10 § 2 mom. i kommunallagen enligt vilket regionförvaltningsverket med anledning av klagomål kan undersöka om kommunen har iakttagit gällande lag. Regionförvaltningsverket kan alltså endast utifrån klagomål undersöka om kommunen när den ordnat undervisning iakttagit bestämmelser och föreskrifter. Regionförvaltningsverket kan således inte heller meddela en kommun föreskrifter om ordnande av undervisning utan endast utöva administrativ styrning med anledning av förvaltningsklagan enligt 53 c § i förvaltningslagen. Regionförvaltningsverkens tillsynsbefogenhet är mera begränsad i fråga om undervisningsväsendet än till exempel inom småbarnspedagogiken.

Det är också bra att ta beakta att det i propositionen om ordnandet av arbetskraftsservice föreslås egna bestämmelser om statens styrning och tillsyn som också gäller service för invandrare som är arbetssökande.

Enligt 1 mom. 2 punkten har närings-, trafik- och miljöcentralens till uppgift att ge stöd och råd angående integrationsfrämjande till kommunerna och välfärdsområdena. Staten styr välfärdsområdena när det gäller organiseringsansvaret för social- och hälsovården på det sätt som bestäms i lagstiftningen om dem. Kommunerna och välfärdsområdena är självstyrda områden och bestämmelser om deras laglighetsövervakning finns i den lagstiftning som gäller dem.

I närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter som avses i 1 och 2 punkten inom främjande av integration och etablering samt i stödet till kommuner och välfärdsområden ska centralerna också ta hänsyn till olika utsatta invandrargrupper. Exempel på sådana grupper är kvotflyktingar, minderåriga barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare, offer för människohandel och offer för utnyttjande av utländsk arbetskraft. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan också stödja kommunerna i stödet för främjande av integration på svenska.

Enligt 1 mom. 3 punkten har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att utarbeta och genomföra en regional strategi i enlighet med 41 § för anvisande av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till kommunen på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen. Närmare bestämmelser om anvisande till kommuner finns i 4 kap.

Enligt 4 mom. har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att avtala med välfärdsområdet om inrättande av familjegrupper för barn som avses i 2 § 6 mom. I lagförslaget om integrationslagen. Närmare bestämmelser om familjegrupper finns i 3 kap och om ersättning av kostnader för dem till välfärdsområdet föreskrivs i 69 §. Även med stöd av den gällande integrationslagen har närings-, trafik- och miljöcentralerna en roll när det gäller att inrätta familjegrupper och avtala om kostnaderna. Dessutom innehåller punkten en informativ hänvisning till uppgifterna med anvisande till kommuner som anges i 4 kap.

Enligt den föreslagna 5 punkten har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att utöva styrning och tillsyn av familjegrupper för barn som avses i 2 § 6 mom. i lagförslaget om integrationslagen och andra boendeenheter tillsammans med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och vid behov med Mi-

grationsverket. Enligt den gällande integrationslagen är det dessutom närings-, trafik- och miljöcentralens roll att tillsammans med regionförvaltningsverket utöva tillsyn över familjegrupphem. Tidigare har familjegrupphemsverksamheten inte varit socialvård, vilket har talat för närings-, trafik- och miljöcentralens huvudsakliga tillsynsroll medan regionförvaltningsverket har övervakat verksamheten med tanke på skyldigheterna som hänför sig till barnskyddslagen.

Det föreslås att familjegrupphemsverksamheten ska bli socialvård och då ökar och preciseras välfärdsområdets, regionförvaltningsverkets och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens roll inom tillsynen. Välfärdsområdet ska i enlighet med 10 § i lagen om välfärdsområden styra och övervaka den tjänsteproduktion som omfattas av dess organiseringsansvar. Välfärdsområdet ska också säkerställa att andra tjänsteproducenter som producerar tjänster som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar har tillräckliga professionella, verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar för att sörja för produktionen av tjänsterna. Regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har till uppgift att kontrollera lagligheten inom socialvården. Närings-, trafik- och miljöcentralen har dock kvar sin tillsynsroll med tanke på integrationsfrämjande. I nuläget finns det i Finland tre hybridenheter som kombinerar grupp- och familjegrupphemsverksamhet där det bor både minderåriga som sökt uppehållstillstånd och minderåriga med uppehållstillstånd. För personer som sökt uppehållstillstånd har Migrationsverket ansvar för att ordna, styra och utöva tillsyn över grupp-hemsservicen. Avsikten är att på lagnivå föra fram samarbetet mellan de aktörer som ansvarar för styrningen och tillsynen av Migrationsverkets och socialvårdens service.

Under remissbehandlingen av propositionen framkom observationer om att styrning och tillsyn av familjegrupphem och i synnerhet hybridenheter är en uppgift som kräver samarbete mellan exceptionellt många myndigheter. Avsikten är att göra en närmare utredning av styrningen och tillsynen av familjegrupphem och hybridenheter inom ramen för samarbetet mellan arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt inrikesministeriet eller inom projektet under 2022–2023.

Enligt 1 mom. 6 punkten har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att styra och utöva tillsyn av verksamheten för de företrädare som avses i 35 §. I den gällande integrationslagen finns inga bestämmelser om styrning, rådgivning och tillsyn av företrädare för minderåriga. Enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel är det Migrationsverket uppgift att utöva tillsyn över företrädare för minderåriga. Närings-, trafik- och miljöcentralerna som har stark kompetens inom integrationsfrämjande föreslås motsvarande uppgift när det gäller företrädare för minderåriga med uppehållstillstånd. I lagförslag 3 i propositionen föreslås bestämmelser om ett register över företrädare för minderåriga enligt integrationslagen som en del av migrationsförvaltningens ärendehanteringssystem för utlänningsärenden UMA, där också närings-, trafik- och miljöcentralerna redan i nuläget är personuppgiftsansvariga.

Under remissbehandlingen framkom observationer om att uppgifterna och behörigheten för företrädare för minderåriga både enligt integrationslagen och enligt lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd bör granskas närmare som en helhet. Avsikten är att göra en närmare utredning av bestämmelserna om företrädare för minderåriga inom ramen för samarbetet mellan arbets- och näringsministeriet och inrikesministeriet eller inom projektet under 2022–2023.

Momentets 7 punkt är en informativ hänvisning till närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter om vilka det föreskrivs i 8 kap. Enligt momentets 8 punkt har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att främja goda befolkningsrelationer samt dialog och samarbete mellan befolkningsgrupperna. I den gällande lagen är motsvarande uppgift mera begränsad, främjande av etniska relationer. Dialogen mellan olika befolkningsgrupper kan främjas till exempel genom att stödja en egen aktiv roll och delaktighet för invandrarna i det finländska samhällets verksamhet samt genom att kunskapsmässigt och finansiellt stödja invandrarernas organisationsverksamhet.

Enligt 9 punkten har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift de övriga uppgifter som separat föreskrivits centralen i denna lag. Skrivelsen i fråga syftar till att förtydliga att inte alla närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter finns samlade i denna paragraf, utan de finns också i andra bestämmelser i synnerhet i frågor som gäller ersättning av kostnader enligt 8 kap. Till exempel har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att begära ett utlåtande som gäller ersättningar för tjänster till offer för människohandel.

I 2 *mom.* föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralens nya uppgift att fungera som statsbidragsmyndighet enligt 4 § i statsunderstödslagen (688/2001) i uppgifter förknippade med främjande av integration. Uppdraget gäller uppgifterna att informera och fatta statsunderstödsbeslut enligt 9 och 11 § i statsunderstödslagen. Genom detta fastställs den juridiska grunden för att sköta uppgiften i fråga. Redan i nuläget anges i statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralerna att Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland har uppgifter som gäller statsunderstöd inom vissa ämnesområden. I samband med detta föreslås utvecklings- och förvaltningscentret ha den andra uppgiften som statsbidragsmyndighet i 55 § nedan. Närings-, trafik- och miljöcentralen fattar beslut om beviljande av statsunderstöd medan utvecklings- och förvaltningscentret betalar det.

Sakkunskapen i uppgifter förknippade med integrationsfrämjande, främjandet av integration och goda befolkningsrelationer är fördelad mellan närings-, trafik- och miljöcentralerna och regionförvaltningsverken. Det förutsätter ett nära samarbete mellan myndigheterna i området. Enligt 21 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) ska varje närings-, trafik- och miljöcentral i ärenden som gäller statens regionförvaltning samarbeta med regionförvaltningsverken inom sitt verksamhetsområde. Genom bestämmelsen i 3 *mom.* fastställs denna samarbetskyldighet.

56 §. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter. Det föreslås en ny paragraf om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (myndighetens namn ändrar i reformen av arbetskraftsservicen till Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter). I denna proposition används i fortsättningen om myndigheten den korta benämningen utvecklings- och förvaltningscentret när det gäller uppgifter inom främjandet av integration och etablering. Närmare bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter när det gäller arbetskraftsservicen föreslås i de lagförslag som ingår i regeringens proposition om reformen av arbetskraftsservicen (RP xx/2022 rd).

Enligt 1 *mom.* 1 punkten har utvecklings- och förvaltningscentret till uppgift att följa upp och bedöma främjandet av integration och ta fram information om det. Uppgiften omfattar uppföljning och bedömning av integrationsfrämjande tjänster och framställning av information i anslutning till det. Dessutom kan uppgiften innehålla mera omfattande uppföljning och bedömning

av främjandet av integration som fenomen, till exempel uppföljning av indikatorer och framställning av information i anslutning till det.

Närings-, trafik och miljöcentralen följer upp främjandet av integration regionalt och arbets- och näringsministeriet nationellt. Både utvecklings- och förvaltningscentrets och närings-, trafik- och miljöcentralens information framställs för arbets- och näringsministeriet till stöd för ministeriets egen analysverksamhet och beredning av politiken. För att stödja uppföljningen av arbets- och näringsministeriets integrationshelhet och integrationsfrämjande politik producerar utvecklings- och förvaltningscentret information också bland annat om tjänsternas kvalitet, lika tillgång till tjänster och deras effekt nationellt och regionalt enligt ministeriets anvisningar. Dessutom kan kommunerna och integrationsfrämjande aktörer utnyttja den information som utvecklings- och förvaltningscentret tagit fram om främjande av integration. Med hjälp av aktuell och jämförbar information och analyser som gjorts utifrån den kan kommunerna jämföra hur de integrationsfrämjande tjänsterna fungerar och deras effekt i förhållande till andra områden och utveckla tjänster i samarbete med utvecklings- och förvaltningscentret.

Enligt 1 mom. 2 punkten har utvecklings- och förvaltningscentret till uppgift att stödja utvecklingen av kompetens och tjänster för att främja integration och etablering och samordning av tjänsterna på riksnivå. Med stödet avses stöd för kompetens i kommunerna och hos andra integrationsfrämjande aktörer samt stöd för utvecklingen av integrationsfrämjande tjänster och samordnandet av tjänsterna då det utförs uppgifter enligt integrationslagen.

Det är bra att beakta att situationen är olika i kommunerna till exempel när det gäller antalet invandrare, de tjänster som erbjuds samt resurser. Uppgiftens syfte är också att stödja i synnerhet kommunerna och andra integrationsfrämjande aktörer i utförandet av uppgifter enligt integrationslagen samt till exempel i utvecklingen av planeringen av, kunskapsbasen för och service-systemet för främjande av integration. Utvecklings och förvaltningscentret kan till exempel också ta fram nationella lösningar för tväradministrativ integrationsplanering och för att stödja genomförandet av integrationsprogrammet och den flerspråkiga samhällsorientering som ingår i det, såsom utbildningar, rekommendationer och annat material, och för att stödja genomförandet av integrationsfrämjande på svenska. Dessutom har utvecklings- och förvaltningscentret till uppgift att framställa nationellt flerspråkigt material och kommunikation för uträttande och behandling av ärenden hos myndigheter bland annat till Arbetskraftsmyndigheter och andra myndigheter i kommunerna. Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgift utförs i samarbete med andra nationella aktörer.

Momentets 3 och 4 punkt är informativa hänvisningar till de uppgifter som anges i lagförslaget om integrationslagen och som är förknippade med uppgifterna enligt i 8 och 9 kap. I 8 kap. föreskrivs centret uppgifter som gäller betalning av statens ersättningar och i 9 kap. uppgifter att fungera som personuppgiftsansvarig för det nya kundinformationssystemet för integration.

I 2 mom. föreskrivs det att utvecklings- och förvaltningscentret kan fungera som statsbidragsmyndighet enligt 12 § i statsunderstödslagen i uppgifter förknippade med främjande av integration. Uppgiften i fråga hänför sig till betalning av statsunderstöd. I motiveringen till 55 § beskrivs närings-, trafik- och miljöcentralens roll som statsunderstödsmyndighet som fattar beslut om statsunderstöden.

57 §. Regionförvaltningsverkets och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter. I paragrafen ska föreskrivas liknande som i motsvarande bestämmelse i den gällande

integrationslagen om regionförvaltningsverkets uppgifter. Enligt 1 mom. svarar regionförvaltningsverket i ärenden som hör till dess verksamhetsområde för planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar och stöder invandrades integration och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra åtgärder och tjänster som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde.

Regionförvaltningsverkets uppgifter inom laglighetskontroll som anges i 6 § i lagförslaget om den offentliga Arbetskrafts- och företagsservicen ska också tillämpas på de integrationstjänster som ska anges i lagförslaget om integrationslagen då de ordnas som Arbetskraftsservice.

Invandrarnas särskilda behov blir närmast behandlade inom social- och hälsovården, utbildnings- och annan bildningsväsen samt vid bedömning av tillgången och kvaliteten på de tjänster som kommunen ansvarar för. Regionförvaltningsverkets uppföljning och bedömning är inriktad på hur invandrare har beaktats i ordnandet av åtgärder och tjänster och hur de i själva verket har kunnat använda dem eller delta i dem. Det kan finnas språkliga och kulturella hinder för att använda och delta i tjänsterna, brist på information och till och med diskriminerande hinder.

Regionförvaltningsverkets roll inom främjandet av integration ökar då ansvaren överförs till kommunerna och ansvaret för att ordna stöd och boende för personer som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare övergår till välfärdsområdena som en del av socialvården. Regionförvaltningsverket kan med stöd av 10 § i kommunallagen (410/2015) utföra laglighetsövervakning i fråga om kommunerna och med stöd av 11 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) i fråga om välfärdsområdena.

Enligt 2 mom. styr och övervakar regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillsammans med välfärdsområdet och närings-, trafik- och miljöcentralen verksamheten i sådana familjegrupper som avses i 33 § i denna lag och andra boendeenheter samt tjänster som ges unga i åldern 18 till 24 år i enlighet med socialvårdslagen. Det föreskrivs också om familjegrupperverksamhet i 22 a § i lagförslaget om ändring av socialvårdslagen.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är ett centralt ämbetsverk under social- och hälsovårdsministeriet. Enligt lagen om Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (669/2008) har Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som ansvarsområde att genom styrning och tillsyn främja tillgodoseendet av rättsskyddet och tjänsternas kvalitet inom social- och hälsovården samt hanteringen av hälsorisker i livsmiljön och hos befolkningen. Verket ska sörja för den tillståndsförvaltning, styrning och tillsyn som verket har enligt social- och hälsovårdslagstiftningen. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr regionförvaltningsverken verksamhet inom styrning och tillsyn över socialvården och socialservice. Bestämmelser om arbetsfördelningen mellan Tillstånds och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken vid styrningen och tillsynen ingår i flera lagar som gäller den offentliga och privata socialvården. På tillsynen av socialservice tillämpas 42–49 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 17 § i lagen om regionförvaltningsverken (896/2009) ska varje regionförvaltningsverk i ärenden som gäller statens regionförvaltning samarbeta med närings-, trafik- och miljöcentralerna inom sitt verksamhetsområde. Genom bestämmelsen i 3 mom. fastställs denna samarbetskyldighet.

58 §. Regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande. I paragrafen ska det föreskrivas om en ny regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande, som motsvarar den regionala kommissionen för invandrarfrågor enligt den gällande integrationslagen. Samarbetsgruppen kan tillsättas vid behov.

Enligt 1 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen tillsätta en regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande. En del närings-, trafik- och miljöcentraler har inrättat regionala kommissioner. Uppgiften kan skötas med närings-, trafik- och miljöcentralernas befintliga resurser.

Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja närings-, trafik- och miljöcentralen då den genomför de uppgifter som avses i 55 § i lagförslaget om integrationslagen. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anknytning till invandring och integrationsfrämjande. I samarbetsgruppen kan man även diskutera andra frågor förknippade med dessa teman allt efter vilket behovet i regionen och hurudant behov av regionalt samarbete är efter samarbetsgrupperna på lokal nivå. Till exempel situationer där det finns misstanke om utnyttjande av utländsk arbetskraft kan medföra behov av diskussion och åtgärder mellan de centrala aktörerna. Samarbetsgruppen kan också sköta de uppgifter som de regionala kommissionerna har skött. Samarbetsgruppen kan bestå av regionens kommuner, välfärdsområden, polisen, flyktingförläggningar och flyktingsslussar, andra myndigheter, representanter för näringslivet samt organisationer, föreningar, sammanslutningar och tjänsteproducenter som genomför integrationsfrämjande åtgärder och tjänster, såsom läroanstalter.

Den föreslagna formuleringen är en mera exakt och omfattande formulering än om de nuvarande uppgifterna för den regionala kommissionen för invandrarfrågor. Planeringen av det regionala integrationsfrämjandet kan ha beröringspunkter med närings-, trafik- och miljöcentralernas regionala strategi som föreslås i 41 § eller med annan planering samt effekter för kommunernas och välfärdsområdenas egen planering. Med utveckling kan avses till exempel samarbetsarrangemang inom ordnandet av integrationsfrämjande tjänster i regionen eller delning av god praxis regionalt. Uppföljningen är i enlighet med 54 § en uppgift som föreslås närings-, trafik- och miljöcentralerna och i samarbetsgruppen kan närings-, trafik- och miljöcentralen föra fram sina observationer och utvecklingsförslag och man kan diskutera dem. Den regionala samarbetsgruppen för invandring och integrationsfrämjande kan ha uppgifter även inom främjandet av anvisande till kommuner som avses i 4 kap. och speciellt när det gäller det regionala samordnandet av mottagningen av personer som anvisas till en kommunplats. I samarbetsgruppen kan man till exempel diskutera samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet i mottagningen av personer som anvisas till en kommunplats och utveckla mera fungerande praxis och informationsutbyte.

Samarbetsgruppen kan också ha till uppgift att främja likabehandling och goda befolkningsrelationer. I nuläget har närings-, trafik- och miljöcentralerna sju regionala delegationer för etniska relationer. Med stöd av denna paragraf är sådan verksamhet möjlig även i fortsättningen. Samarbetsgruppen kan även på annat sätt planera, utveckla och följa dialogen mellan olika befolkningsgrupper och främja goda befolkningsrelationer sam samhällets mottaglighet i synnerhet med tanke på olika invandrargrupper. I samarbetsgrupperna kan man diskutera även planeringen på lokal nivå och hur främjandet av goda befolkningsrelationer och ökande av samhällets mottaglighet ska genomföras på lokal nivå.

8 kap **Ersättning för kostnader**

Det föreslås bestämmelser som ersättning för kostnader till kommunerna och välfärdsområdena för att ordna tjänster enligt denna lag i 8 kap. på motsvarande sätt som i 6 kap. i den gällande integrationslagen. Ersättningar enligt den gällande integrationslagen har dock huvudsakligen betalats för mottagning av de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. och främjande av integration. Eftersom det i lagförslaget om främjande av integration föreslås att kommunen i en större omfattning än tidigare ska ansvara också för att ordna integrationsfrämjande tjänster för andra personer än dem som nämns ovan, föreslås det ersättning till kommunerna för kostnader som detta medför som en del av statsandelen för basservice på det sätt som föreskrivs i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021). Det är också meningen att ersättningssystemet till vissa delar ska förenklas.

Kommunernas och samkommunernas finansiering består av flera olika källor. Invandrarna är i egenskap av kommuninvånare med i beräkningsgrunderna för den statliga finansieringen för kommunerna och välfärdsområdena och därför är kalkylerade eller ersättningar som söks separat en liten del av finansieringen av integrationsfrämjande tjänster. Dessutom är det bra att ta hänsyn till att varken kalkylerade ersättningar eller annan kalkylerad finansiering med allmän täckning är ”öronmärkt” för ett visst ändamål, utan kommunen eller välfärdsområdet ska besluta om hur alla deras totala intäkter från olika källor ska fördelas för att fullgöra deras lagstadgade uppgifter. En närmare beskrivning av kommunernas och välfärdsområdenas finansiering finns i avsnitt 2 Bedömning av nuläget och i dess underavsnitt 2.8 Finansiering av integrationsfrämjande.

Utöver ersättningar enligt den gällande integrationslagen har arbets- och näringsministeriet stött de kommuner som tar emot flyktingar med extra stöd som finansieras genom EU:s asyl-, migrations- och integrationsfonds (AMIF) anslag för vidarebosättning under AMIF-programperioden 2014–2020. Stödet till kommunerna för att ta emot flyktingar och främja integration genom AMIF-fondens anslag för vidarebosättning fortsätter också under den nya programperioden 2021–2027.

Enligt den gällande integrationslagen betalar staten ersättning till kommunerna. Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) överförs organiseringsansvaret för social- och hälsovården från kommunerna till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023. Därför kan den nuvarande ersättningen till kommunerna för till exempel särskilda kostnader inom social- och hälsovård slopas och ersättningar betalas till denna del till välfärdsområdena. Även de ersättningar som hänför sig till utkomststödet ska i fortsättningen betalas till välfärdsområdet. Dessa ändringar föreslås genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd).

Undantag föreslås dock för kommuner i landskapet Åland och Helsingfors stad, eftersom de inte hör till välfärdsområden. I kapitlet hänvisas det till kommunerna i tre olika betydelser. Med en annan kommun än en kommun som hör till landskapet Åland avses kommuner i Fastlandsfinland. En kommun i landskapet Åland avser endast kommuner som kommuner som hör till landskapet Åland. En kommun avser alla kommuner i riket Finland det vill säga både de kommuner som hör till landskapet Åland och kommunerna i Fastlandsfinland.

59 §. Statens ersättning till kommunen och välfärdsområdet. Den föreslagna paragrafen innehåller på motsvarande sätt som nuvarande reglering en allmän bestämmelse om att kostnaderna

för att ordna de tjänster som avses i lagen ska ersättas med statens medel, men i och med reformen av social- och hälsovården ska kostnader utöver kommunerna också ersättas till välfärdsområdena. Enligt 1 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentret inom ramen för statsbudgeten ersätta kommunen och välfärdsområdet för kostnaderna för anordnandet av de tjänster som avses i denna lag enligt vad som föreskrivs i detta kapitel. Namnet på närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter ändras i reformen av arbetskraftsservicen genom regeringens proposition om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022) till närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklings- och förvaltningscenter. I denna proposition används om myndigheten i fortsättningen det korta namnet *utvecklings- och förvaltningscentret*.

Enligt 1 mom. är förutsättningen för ersättning för en kommun som hör till något annat landskap än Åland att ett integrationsprogram enligt 13 § har utarbetats i kommunen. För en kommun inom landskapet Åland är förutsättningen för ersättning att kommunen har utarbetat ett sådant program för integrationsfrämjande som avses i 26 § i landskapslagen om främjande av integration (Ålands författningssamling 2012/74).

Enligt den gällande integrationslagen betalas ersättning förutsatt att kommunen har gjort upp ett program för integrationsfrämjande i kommunen enligt 32 § i lagen om främjande av integration eller ett program för integrationsfrämjande som avses i 26 § i landskapslagen om främjande av integration och ingått ett avtal enligt 41 § i denna lag med närings-, trafik- och miljöcentralen. Paragrafen om utarbetande av kommunens program för integration slopas, men kommunen ska fortfarande ha allmänt ansvar och samordningsansvar för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjande på lokal nivå. Kommunen ska dock ordna ett integrationsprogram med de tjänster och åtgärder enligt 13 § 1 och 2 mom. som främjar integrationskundens integration och sysselsättning. Integrationsprogrammet ska utarbetas i form av ett dokument som beskriver tjänsterna i inledningsskedet av integrationen, de ansvariga aktörerna för tjänsterna samt samarbetet med andra aktörer i anslutning till tjänsterna. Detta dokument ersätter kommunens integrationsprogram enligt den gällande lagen som en förutsättning för de ersättningar som betalas till kommunerna.

Dessutom krävs det för att ersättningar som betalas till kommunen att kommunen har ingått ett avtal enligt 42 § med närings-, trafik- och miljöcentralen. I kommunerna fattas beslut om mottagning av kvotflyktingar och andra kommunplatser på politisk nivå och avtalet är ett konkret medel som grund för beslutsfattande. Under avtalsprocessen diskuterar närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen om allmänna förutsättningar för att ta emot flyktingar och främja integration samt om de nödvändiga tjänster som kopplas till mottagningen. I och med avtalet anses kommunen ha förberett sig att ta emot flyktingar och en rätt till ersättning från staten som betalas för flyktingar uppstår.

De villkor för att få ersättnings om ställts i 1 mom. på andra kommuner än de som hör till landskapet Åland, på en kommun i landskapet Åland samt på kommunerna gäller inte välfärdsområdet. På välfärdsområdet ställs alltså inte kraven i fråga för att få de ersättningar som ska betalas till det.

Enligt 2 mom. betalas ersättning från det att den första hemkommunen registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen eller erhållande av välfärdsområdets tjänster är grunden för att ersättning betalas. Om den person, vars boende i kommunen eller

erhållande av välfärdsområdets tjänster är grunden för att ersättning betalas, inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet eller efter att ha fått uppehållstillstånd inte uppfyller villkoren enligt 4 § i lagen om hemkommun (201/1994), betalas dock enligt 3 mom. ersättning från det att personen beviljades uppehållstillstånd.

Sådana personer kan vara till exempel personer som fått uppehållstillstånd med stöd av 51 eller 89 § i utlänningslagen. För personer som får tillfälligt skydd betalas ersättningar dock först efter att anteckningen om hemkommun har registrerats. Momenten 2 och 3 motsvarar i huvudsak nuläget och den språkdräkt som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagen om främjande av integration och av 14 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (RP 135/2022 rd). De preciseras genom att tidpunkten för ersättningen för välfärdsområdet fastställs.

I 4 mom. ska det för tydlighetens skull föreskrivas om på vilka paragrafer inledningstidpunkten för betalning av ersättning enligt 2 och 3 mom. inte ska tillämpas. För det första ska tidpunkten inte tillämpas på de statsandelar som avses i 60 §, eftersom statsandelarna betalas på det sätt som anges i lagen om statsandel för kommunal basservice. För det andra kan ersättningar för det utkomststöd som avses i 63 § eller 67 § uppstå redan innan personen flyttar till landet eller kommunen. Beslutet om utkomststöd kan fattas för personen på förhand. Kostnader för beredskap att ta emot personer enligt 64 § i lagförslaget uppstår redan innan personen anländer till kommunen eller till landet och det ska föreskrivs särskilt om tidpunkten för dem i paragrafen i fråga. Enligt 67 § i lagförslaget betalas ersättning för den tid personen bor i landet och där finns inget krav på anteckning om hemkommun.

Dessutom kan ersättningar för kostnader för service och stödåtgärder till ett offer för människohandel enligt 68 § betalas också för en finsk medborgare och därför är det behövligt att föreskriva att ersättningar enligt 68 § när det gäller ett offer för människohandel kan betalas från det att personen omfattas av hjälpsystemet enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

60 §. Statsandel. Paragrafen är ny. Paragrafen ska inte gälla kommunerna i landskapet Åland, eftersom statsandelssystemet för kommuner gäller endast kommunerna i Fastlandsfinland. Ordnan­det av vägledning och rådgivning enligt 10 § i denna lag utgör ett nytt statsandelsåliggande för kommunerna. Dessutom är en bedömning enligt 14 eller 15 § samt utarbetande av en plan enligt 16, 17 och 21 § samt revidering enligt 22 § för någon annan person än en som avses i 2 § 3 eller 4 mom. eller en arbetssökande enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice nya statsandelsåligganden för kommunerna. Även ordnande av flerspråkig samhällsorientering enligt 25 § för en annan person än en som avses i 2 § 3 och 4 mom. är ett nytt statsandelsåliggande för kommunen. Med sektorsövergripande integrationsfrämjande samarbete avses till exempel verksamhet av typen kompetenscenter.

Enligt den gällande lagen betalas kalkylerad ersättning till kommunerna för kostnader för anordnande av inledande kartläggning. Den kalkylerade ersättningen för anordnande av inledande kartläggning är 700 euro per person. Under lagens giltighetstid har kommunerna gjort tämligen få inledande kartläggningar. Under de senaste åren har det sökts ersättning från staten med stöd av integrationslagen för 200–400 inledande kartläggningar. Den inledande kartläggningen enligt den gällande integrationslagen ska ersättas med en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och kostnaderna som den medför ska ersättas till kommunerna för att

minska det administrativa arbetet som statsandelsåläggande för andra personer än sådana som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller arbetssökande enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. För personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. ingår ersättningen i den kalkylerade ersättning som avses i 61 § och för registrerade arbetssökande är finansieringen en del av finansieringen av arbetskraftsservicen.

Utgående från bedömningen av behovet av integrations- och kompetenstjänster utarbetas för personen en integrationsplan och personen vägleds till de tjänster som behövs. Som statsandelsåläggande ersätts kommunerna också för kostnader för utarbetande och uppföljning av en integrationsplan samt vägledning till tjänster enligt planen när det gäller andra personer än sådana som avses i 2 § 3 och 4 mom. och arbetssökande enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. För att kostnaderna för ordnande av flerspråkig samhällsorientering speciellt ska rikta sig till de kommuner till vilka det tas personer enligt 2 § 3 och 4 mom. är det ändamålsenligt att även kostnaderna för det är en del av den kalkylerade ersättningen för dem. Dessutom betalas kalkylerad ersättning mera i rätt tid och inte med en fördröjning som statsandelen. I paragrafen ska det hänvisas till lagen om statsandel för kommunal basservice där det föreskrivs om statsandelen och grunderna för hur den fastställs.

Bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster, utarbetande och uppföljning av integrationsplan samt servicehandledning för sådana personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. ska ingå i den kalkylerade ersättningen till kommunerna. För arbetssökande enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice fastställs finansieringen för bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster, utarbetande och uppföljning av integrationsplan, servicehandledning och integrationsutbildning som avses i 26 § och som ordnas som arbetskraftsutbildning på det sätt som besluts och föreskrivs i reformen av arbetskraftsservicen.

61 §. Kalkylerad ersättning till kommunen. Enligt 1 mom. betalas till en annan kommun än en kommun som hör till landskapet Åland av statens medel kalkylerad ersättning för att ta emot de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom., för att bedöma deras kompetens och behov av integrationstjänster, för att utarbeta en integrationsplan, för vägledning och rådgivning samt för att ordna flerspråkig samhällsorientering, integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning, tolkning och annan integrationsfrämjande verksamhet. Under de senaste åren har kalkylerad ersättning betalats på så sätt att för en person som fyllt 7 år betalas 2 300 euro per år och för personer under 7 år betalas 6 845 euro per år. Bestämmelser om ersättningsbeloppen finns i statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens kostnader för främjande av integration (1393/2011). Närmare information om det totala beloppet för den kalkylerade ersättningen finns i avsnitt 4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.

För bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 15 § ovan, medverkan i utarbetande av den flerspråkiga integrationsplanen enligt 17 § och ordnande av andra integrationsfrämjande tjänster ska en del av den kalkylerade ersättning som i nuläget betalas till kommunerna betalas till välfärdsområdena i enlighet med 62 §.

Fördelningen av de kalkylerade ersättningarna föreslås i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Detta ska dock inte gälla Helsingfors stad. Till Helsingfors stad betalas separat en kalkylerad ersättning enligt denna paragraf och enligt 62 §,

så att Helsingfors i sin ekonomi kan separera annan integrationsfrämjande verksamhet från finansieringen av social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. ska till en kommun i landskapet Åland av statens medel betalas kalkylmässig ersättning för att ta emot de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. samt för att ordna de uppgifter och den tolkning som avses i landskapslagen om främjande av integration. Enligt den gällande integrationslagen ersätts kostnader för mottagande av personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. också till kommuner i landskapet Åland. Inrättandet av välfärdsområden och lagen om välfärdsområdenas finansiering gäller inte landskapet Åland, men i landskapet Åland ordnar Ålands hälso- och sjukvård landskapets hälso- och sjukvårdstjänster. I landskapet Åland ska den kalkylerade ersättningen delas mellan Ålands kommuner och Ålands hälso- och sjukvård.

Enligt en bedömning riktar sig 95 procent av den nuvarande kalkylerade ersättningen som betalas för personer under 7 år till de integrationsfrämjande tjänster som kommunen ordnar, såsom ordnande av småbarnspedagogik och annan service för barn. Enligt bedömningen riktar sig 85 procent av den nuvarande kalkylerade ersättningen som betalas för personer över 7 år till de integrationsfrämjande tjänster som kommunen ordnar, såsom bedömning av kompetens och servicebehov, utarbetande och uppföljning av integrationsplan, vägledning och rådgivning samt ordnande och utveckling av andra integrationsfrämjande tjänster. Den kalkylerade ersättningen ska som integrationsfrämjande tjänster för personer enligt 2 § 3 och 4 mom. täcka också bland annat bildnings-, kultur-, motions- och fritidstjänster, tjänster för barn och unga, främjande av välbefinnande och hälsa samt åtgärder och tjänster som främjar delaktighet, förebygger rasism och främjar goda befolkningsförhållanden. En invandrare som har ett giltigt uppehållstillstånd och hemkommun i Finland är likvärdigt berättigad till alla kommunens tjänster, varvid också kommunens bastjänster för invandrare ordnas i kommunen och finansieras som en del av finansieringen av basservicen. Främmande språk är en del av de kalkylerade kostnaden för statsandelen.

I landskapet Åland delas den kalkylerade ersättningen för personer under 7 år mellan kommunerna i landskapet och Ålands hälso- och sjukvård i samma proportion som i Fastlandsfinland. För personer över 7 år ska 93 procent av den kalkylerade ersättningen riktas till en kommun i landskapet Åland och 7 procent till Ålands hälso- och sjukvård. För socialservicen på Åland svarar Kommunernas socialtjänst k.f. och därför betalas socialvårdens andel som en del av den kalkylerade ersättningen till kommunerna i landskapet Åland.

Enligt 48 § i den gällande integrationslagen kan kommunen ersättas för kostnaderna för tolkning som kommunen ordnat för personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. i enlighet med de faktiska kostnaderna och i form av ersättningar som ska sökas separat. Enligt Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration¹⁴⁸ ersätts kommunen för kostnaderna om de tolknings-tjänster som anlitas hänför sig till social- och hälsovårdstjänster som ordnas för en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen, uppgörande av en integrationsplan, anlitage av integrationsfrämjande tjänster i det inledande skedet av ankomsten till landet, introduktion till kommunen (att handla i butiken, sköta ärenden på posten och hos myndigheter, använda kollektivtrafik) samt till samarbetet mellan skola och hem eller daghem och hem. År 2021 betalades

¹⁴⁸ Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021 VN/9190/2021-TEM-1).

cirka 36,5 miljoner euro kalkylerad ersättning till kommunerna och de ersättningar som söks för tolkning uppgick till cirka 14,8 miljoner euro.

För att förenkla ersättningssystemet och minska det administrativa arbetet graderas de kostnader som ordnandet av tolkning medfört till en del av den kalkylerade ersättningen till kommunen och välfärdsområdet. Kostnaderna för tolkning fördelas dock i annan proportion till kommunen och välfärdsområdet än den kalkylerade ersättningen på grund av att kostnaderna för tolkning bedöms vara mera koncentrerade till social- och hälsovården. När det gäller tolkning föreslås det att 40 procent betalas till kommunerna och 60 procent till välfärdsområdena. Fördelningen bestäms dock utifrån utfallet under 2023.

Kostnaderna för tolkning ska också i landskapet Åland inkluderas i den kalkylerade ersättningen till kommunerna i landskapet Åland och Ålands hälso- och sjukvård. I landskapet Åland avviker fördelningen dock från fördelningen i Fastlandsfinland, eftersom Kommunernas socialtjänst k.f. ansvarar för socialservicen på Åland. När det gäller tolkning föreslås det att 70 procent betalas till kommunerna i landskapet Åland och 30 procent till Ålands hälso- och sjukvård.

Enligt den gällande lagen finns ingen tidsgräns för ersättningar för tolkning. Enligt propositionen ska det finnas en tidsgräns för de kalkylerade ersättningarna. Det är dock bra att beakta att detta inte påverkar det totala beloppet ersättningar för tolkning eftersom ökningen av den kalkylerade ersättningen som tolkningen medför grundar sig på de ersättningar som i nuläget betalats till kommunerna genom att det totala beloppet ersättningar för tolkning divideras med antalet personer som omfattas av de kalkylerade ersättningarna. Individens behov av tolkning kan variera, en del invandrare kan behöva hjälp med översättning längre medan en del under en kortare tid. Kommunen eller välfärdsområdet kan finansiera kostnaderna för tolkning med den kalkylerade ersättning som den fått eller med annan finansiering som beskrivs ovan, eftersom den kalkylerade ersättningen precis som det beskrivs ovan inte är öronmärkt. Dessutom för det med sig inbesparingar för kommunen och välfärdsområdet då den administrativa bördan minskar när ersättningar för tolkning inte längre ska ansökas separat.

Kommunen kan dessutom påverka behovet av tolkning genom att ordna språkutbildning för invandrare, till exempel som integrationsutbildning eller stödd med barntillsyn inkluderad i kommunens integrationsprogram. Behovet av tolkning kan också påverkas genom språkkunnig personal i kommunen eller välfärdsområdets vilket bidrar till att kunderna kan få service på sitt modersmål eller på ett annat språk som de behärskar bra även utan tolk.

Kommunen och välfärdsområdet ska dock sörja för att invandrare och integrationskunder får service på ett språk som de förstår. Närmare bestämmelser om översättning och tolkning finns i 6 §.

För att förenkla ersättningssystemet och minska det administrativa arbetet ska den kalkylerade ersättningen enligt den gällande integrationslagen som betalas på ansökan till kommunen för den inledande kartläggningen också inkluderas i den kalkylerade ersättningen till kommunen. Kostnaden graderas till den kalkylerade ersättningen under det första året för en person som är över 18 år för att genomföra den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster för personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. i lagförslaget om integrationslagen och som inte är registrerade som arbetssökande.

Enligt riktlinjerna i reformen av arbetskraftsservicen överförs finansieringen av den integrationsutbildning som ordnas som arbetskraftsutbildning graderat som en del av den kalkylerade ersättningen till kommunerna för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. Då utformar de personer som fyllt 18 år en ny betalningskategori för betalning av kalkylerad ersättning eftersom ersättningsbeloppet är större än för 7–17-åringar även om fördelningsprocenten är enhetlig. Finansieringen av integrationsutbildningen graderas till en del av den kalkylerade ersättningen som ska betalas för det första året eftersom målet är att vägleda integrationskunderna så snabbt som möjligt till integrationsfrämjande tjänster. Av samma orsak läggs finansieringen av flerspråkig samhällsorientering till den kalkylerade ersättning som betalas för det första året för personer som fyllt 18 år.

Enligt 3 mom. betalas kalkylerad ersättning för tre år från det att den första hemkommunen registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas. Om den person, vars boende i kommunen är grunden för att ersättning betalas, inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet eller sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun, betalas ersättning från det att personen beviljades uppehållstillstånd. I fråga om en person som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen betalas kalkylerad ersättning dock för fyra år. Ersättning kan inte betalas för längre än tre eller fyra år även om myndigheterna förlänger maximitiden för integrationsplanen för de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till över tre år. Eftersom lagen inte tillämpas på finländska medborgare (exklusive undantagen som anges i 2 §), betalas ingen kalkylerad ersättning efter att personen har fått finskt medborgarskap. Kalkylerad ersättning kan betalas till kommunen utan separat ansökan.

Enligt 4 mom. betalas kalkylerad ersättning för ett barn som avses i 2 § 5 mom. högst fram till dess ersättningstiden enligt 3 mom. upphör för barnets förälder som avses i 2 § 3 eller 4. Om båda föräldrarna har ett uppehållstillstånd som avses i 2 § 3 eller 4 mom., betraktas ersättningstiden enligt ersättningstiden för den förälder som har mer kvar.

Enligt 5 mom. får närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet ska bland annat föreskrivas om den kalkylerade ersättningens belopp och betalning utan särskild ansökan. Nuläget ändras inte till denna del.

62 §. Kalkylerad ersättning till välfärdsområdet och till Ålands hälso- och sjukvård. I paragrafen föreskrivs det om den kalkylerade ersättning som ska betalas till välfärdsområdet för en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och medverkan i utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan, ordnande av tolkning och andra integrationsfrämjande tjänster som inte finansieras som en del av finansieringen av välfärdsområdenas social- och hälsovård eller andra ersättningar enligt denna lag för en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. Paragrafen motsvarar den föreslagna nya 45 a § enligt regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). I paragrafen ska det dessutom föreskrivas om den kalkylerade ersättningen till Ålands hälso- och sjukvård för att ta emot en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. och för att ordna de tjänster och den tolkning som ingår i uppgiftsområdet för Ålands hälso- och sjukvård enligt landskapslagen om främjande av integration. Närmare information om det totala beloppet för den kalkylerade ersättningen finns i avsnitt 4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.

Finansieringen av välfärdsområdena är på hela Finlands nivå förknippad med en justering av kostnadsfördelningen till fullt belopp, då till exempel nettokostnaderna för 2023 justeras i finansieringen för 2025. Befolkningsuppgifterna den sista dagen 2023 påverkar välfärdsområdenas finansiering för 2025. Justeringen av kostnadsfördelningen och en eventuell tillväxt i befolkningsmängden, inklusive ett ökat antal personer som talar främmande språk kommer att kompensera kostnaderna i efterskott. Den särskilda kompensationen för kostnader tas i beaktande i den justering av kostnadsfördelningen som hänför sig till året i fråga. Den kalkylerade ersättning som ska betalas till välfärdsområdet hänför sig till en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och medverkan i utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan, samt ordnande av tolkning och andra integrationsfrämjande tjänster som inte finansieras som en del av finansieringen av välfärdsområdenas social- och hälsovård eller av andra ersättningar enligt denna lag.

Till Helsingfors stad betalas separat en kalkylerad ersättning enligt denna paragraf och enligt 61 §, så att Helsingfors i sin ekonomi kan separera annan verksamhet från finansieringen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet.

Eftersom främjande av integration av invandrare inte är en uppgift som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar enligt lagen om välfärdsområden (611/2021) ska de integrationsfrämjande uppgifterna som föreslagits för välfärdsområdet i denna regeringsproposition ersättas i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Det uppskattas att fem procent av den nuvarande kalkylerade ersättning som ska betalas för barn under sju år och 15 procent av ersättningen för sju år fyllda hänför sig till välfärdsområdets tjänster enligt integrationslagen som välfärdsområdet ordnar men som inte finansieras som en del av finansieringen av välfärdsområdenas social- och hälsovård. En invandrare som har ett giltigt uppehållstillstånd och hemkommun i Finland är likvärdigt berättigad till alla social- och hälsovårdstjänster, varvid också social- och hälsovårdstjänster för invandrare ordnas i välfärdsområdet och finansieras i enlighet med lagen om välfärdsområdenas finansiering. I välfärdsområdenas finansiering ingår ett särskilt tillägg för främmande språk.

Enligt den gällande lagen kan kommunen ersättas för kostnaderna för tolkning som kommunen ordnat för en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. i enlighet med de faktiska kostnaderna och i form av ersättningar som ska sökas separat. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration¹⁴⁹ ersätts kommunen för kostnaderna till exempel då de tolkningstjänster som anlitas hänför sig till social- och hälsovårdstjänster som ordnas för en person som avses i 2 § 2 och 3 mom. i integrationslagen. För att förenkla ersättningssystemet och minska det administrativa arbetet graderas de kostnader som ordnandet av tolkningstjänster medfört till en del av den kalkylerade ersättningen till välfärdsområdet. Kostnaderna för tolkning fördelas dock i annan proportion till kommunen och välfärdsområdet än den kalkylerade ersättningen, eftersom tolkningens andel inom social- och hälsovården bedöms vara större än den kalkylerade ersättningen. Den kalkylerade ersättningen, inklusive tolkningens andel, får betalas även till välfärdsområdet och Helsingfors stad utan särskild ansökan. I avsnittet 4.2.1 om bedömningen av ekonomiska konsekvenser beskrivs fördelningen av de kalkylerade ersättningarna närmare.

¹⁴⁹ Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021 VN/9190/2021-TEM-1).

Enligt 2 mom. betalas till Ålands hälso- och sjukvård kalkylerad ersättning för de tjänster den ordnar för att ta emot en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. samt för att ordna integrationsfrämjande tjänster och tolkning. Ålands hälso- och sjukvård ordnar landskapets hälso- och sjukvårdstjänster som bland annat omfattar hälsocentraltjänster, specialiserad sjukvård, hälsofost-
ran, rådgivningsverksamhet för gravida och nyfödda, skolhälsovård, företagshälsovård, stude-
randehälsovård, tandvård, mentalvårdstjänster, rehabilitering och miljö- och hälsoskydd. Det
föreslås också att Ålands hälso- och sjukvård ska kunna kompenseras direkt för den andel av
den kalkylerade ersättningen som hänför sig till hälso- och sjukvården. För socialservicen på
Åland svarar Kommunernas socialtjänst k.f. och därför betalas socialvårdens andel som en del
av den kalkylerade ersättningen till kommunerna i landskapet Åland.

Av den nuvarande kalkylerade ersättningen riktas 5 procent till integrationsfrämjande tjänster
som Ålands hälso- och sjukvård ordnar och 7 procent för personer över 7 år. Socialvårdens
andel ska betalas som en andel av den kalkylerade ersättningen till kommunerna i landskapet
Åland.

Enligt 3 mom. betalas kalkylerad ersättning för tre eller år från det att den första hemkommunen
registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars erhållande av välfärdsområdets
tjänster är grunden för att ersättning betalas. Bestämmelsen motsvarar 61 § 3 mom. och moti-
veringen till den är tillämpliga även här.

Enligt 4 mom. betalas kalkylerad ersättning för ett barn som avses i 2 § 5 mom. högst fram till
dess ersättningstiden enligt 2 mom. upphör för barnets förälder som avses i 2 § 3 eller 4. Om
båda föräldrarna har ett uppehållstillstånd som avses i 2 § 3 eller 4 mom., betraktas ersättnings-
tiden enligt ersättningstiden för den förälder som har mer kvar.

Enligt 5 mom. får närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av ersättning ut-
färdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet ska bland annat före-
skrivas om den kalkylerade ersättningens belopp och betalning till välfärdsområdet, Ålands
hälso- och sjukvårdsmyndighet eller Helsingfors stad utan särskild ansökan.

63 §. Ersättning för utkomststöd. I 1 mom. ska det föreskrivas om ersättningar med statens medel
för de kostnader som orsakats ett välfärdsområde av betalning av utkomststöd till personer som
avses i 2 § 3 och 4 mom. Kostnader som orsakats av utkomststöd när det gäller personer som
avses i 2 § 3 och 4 mom. ska ersättas för högst tre år. Maximitiden ska dock inte gälla ersättning
som beviljas i form av utkomststöd för återflyttningsbidrag enligt 66 §. Enligt den gällande
integrationslagen får kommunerna ersättning för kostnader för utbetalning av utkomststöd, men
betalningen av utkomststöd överförs från kommunerna i Fastlandsfinland till välfärdsområdet
från och med den 1 januari 2023 i enlighet med lagen om ordnande av social och hälsovård (RP
612/2021 rd). Utkomststödet enligt detta moment är förebyggande och kompletterande.

I 2 mom. ska det föreskrivas om ersättningar med statens medel för de kostnader som orsakats
en kommun i landskapet Åland av betalning av utkomststöd till personer som avses i 2 § 3 och
4 mom. Kostnader som orsakats av utkomststöd när det gäller personer som avses i 2 § 3 och 4
mom. ska ersättas för högst tre år. Maximitiden ska dock inte gälla ersättning som beviljas i
form av utkomststöd för återflyttningsbidrag enligt 66 §.

I 3 mom. finns närmare bestämmelser om statens ersättningar till Folkpensionsanstalten. Be-
stämmelsen motsvarar 55 a § i den gällande integrationslagen. Utkomststöd enligt detta moment

är det grundläggande utkomststöd som Folkpensionsanstalten betalar. Enligt momentet gäller vad som föreskrivs i 59 § 2 och 3 mom. och i 1 mom. i denna paragraf om betalning av ersättning till ett välfärdsområde även för Folkpensionsanstalten beträffande det grundläggande utkomststöd som den betalat. Det föreslagna 59 § 2 och 3 mom. gäller den tidpunkt när betalningen av ersättning börjar, det vill säga registrering av personens hemkommun eller det första uppehållstillståndet. I det föreslagna 63 § 1 mom. föreskrivs det om maximitiden för ersättningarna, det vill säga tre år.

Hänvisningarna till bestämmelserna i lagen om utkomststöd motsvarar paragrafnumreringen i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd (RP 127/2022 rd) eftersom lagarna i propositionen i fråga avses träda i kraft före lagförslagen i denna proposition.

64 §. Ersättning för beredskap att ta emot personer. Den föreslagna paragrafen motsvarar den nya bestämmelsen 47 a § som föreslås i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Enligt paragrafen har de ersättningar som ska betalas dock varit möjliga med stöd av den redan gällande integrationslagen som en del av ersättningarna av specialkostnader, precis som beskrivs nedan.

Enligt det föreslagna 1 mom. kan kommunen få ersättning för nödvändiga kostnader orsakade av beredskap för mottagande av en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. som anvisats till en kommunplats på det sätt som avses i 43 § för högst fyra månader innan personen anländer till Finland eller flyttar till kommunen. Av grundad anledning kan kostnaderna ersättas för högst åtta månader. En grundad anledning kan vara till exempel bostadssituationen i kommunen eller att personens ankomst till landet har fördröjts av oförutsebara orsaker.

Enligt 49 § 1 mom. 3 punkten i den gällande integrationslagen kan kommunen ersättas av särskilda skäl för övriga kostnader som kommunen orsakats. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av den gällande lagen om främjande av integration¹⁵⁰ kan sådana kostnader vara till exempel direkta kostnader för reservering av bostäder för personer som får internationellt skydd, till exempel hyror eller elräkningar eller direkta kostnader för möblering av bostaden, då reservering av bostaden innan personen eller familjen anländer till Finland eller flyttar till kommunen inte har kunnat undvikas. Även om systemet för ersättning av specialkostnader enligt den gällande integrationslagen förenklas är den föreslagna bestämmelsen viktig i synnerhet för att säkerställa kvotflyktingarnas flyttning till kommunerna. I motiveringen till 44 § i lagförslaget finns en närmare beskrivning av kommunens uppgifter i samband med mottagning av en person som ska anvisas till en kommunplats.

Enligt 2 mom. är en förutsättning för ersättning dessutom ett beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen om betalning av ersättning. Numera förutsätts ett avtal mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen. I praktiken motsvarar processen dock till vissa delar ett beslutsförfarande, eftersom kommunen gör en ansökan och efter det diskuterar myndigheterna i fråga sinsemellan vilket ofta resulterar i ett avtal och i vissa fall inte. När resultatet inte är ett

¹⁵⁰ Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021 VN/9190/2021-TEM-1).

avtal har närings-, trafik- och miljöcentralen sammanställt avslagsbeslut enligt ministeriets anvisningar, även om det inte föreskrivs i lagen. Ett förvaltningsbeslut av en myndighet kan med stöd av förvaltningslagen omprövas och överklagas. För att klarlägga rättsläget finns det anledning att föreskriva att det alltid är fråga om närings-, trafik- och miljöcentralens beslut om betalning av ersättningar. Myndigheterna kan dock på motsvarande sätt som i nuvarande avtalsförfarande diskutera om vad som ska antecknas i beslutet och på det sättet komma fram till ett bifallande beslut. Ändringen lättar på den administrativa bördan vid de närings-, trafik- och miljöcentraler där det görs upp många avtal. Dessutom ökar ändringen rättssäkerheten genom att på ett tydligare sätt föra fram möjligheten att begära omprövning av och överklaga ett beslut än nuvarande avtalsförfarande.

65 §. Statens ersättning för specialkostnader. I paragrafen ska det föreskrivas om ersättning till välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun i landskapet Åland för specialkostnader inom social- och hälsovården. Eftersom personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. då de anländer till landet kan ha olika social- och hälsovårdsbehov till följd av långvariga sjukdomar eller skador är det ändamålsenligt att ersätta välfärdsområdena för kostnader som dessa medför. Organiseringsansvaret för social- och hälsovården överförs i Fastlandsfinland från kommunerna till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023. Då uppstår inte längre dessa kostnader för kommunen. Genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd) föreslås den gällande integrationslagen ändras så att välfärdsområdena kan söka ersättning för specialkostnader som ordnande av social- och hälsovård orsakat från och med den 1 januari 2023.

Eftersom landskapet Åland inte omfattas av inrättandet av välfärdsområden och lagen om välfärdsområdenas finansiering, ska också landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller kommuner i landskapet Åland ersättas för specialkostnader enligt paragrafen. Ålands hälso- och sjukvård ordnar hälso- och sjukvårdstjänsterna i landskapet och kommunernas socialtjänst k.f. ordnar socialservice och därför är det ändamålsenligt att ersättningarna betalas till de myndigheter som ordnar service det vill säga Ålands hälso- och sjukvård och kommunerna i landskapet Åland.

I 1 mom. ska det i fråga om de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. föreskrivas om ersättning till välfärdsområdet eller kommunerna i landskapet Åland för betydande kostnader som välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun i landskapet Åland orsakas av att ordna långvarig social- och hälsovård på grund av skada eller sjukdom, om personen har varit i behov av omsorg eller vård när han eller hon anlände till Finland, eller av särskilda skäl för andra betydande kostnader som orsakas välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun i landskapet Åland. Kostnader som orsakats välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun i landskapet Åland av särskilda skäl är i allmänhet oförutsedda och orsakas av dessa personers behov av social- och hälsovård. Som särskilda skäl kan man också ta hänsyn till hur betydande kostnaderna är. Välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun i landskapet Åland ska som stöd för ansökan om ersättning lämna in ett intyg eller utlåtande från en läkare eller en sakkunnig inom socialvården. Som kostnader som ersätts av särskilda skäl kan betraktas till exempel kostnader för barnskydd eller betydande vårdkostnader för ett barn med funktionsnedsättning eller ett sjukt barn som är fött i Finland.

Enligt 2 mom. ska med statens medel en annan kommun än en som hör till landskapet Åland ersättas för kostnaderna för det särskilda stöd som avses i 15 a § 3 mom. i lagen om småbarns-pedagogik eller 17 § i lagen om grundläggande utbildning för personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. Kostnaderna ersätts till den del de inte ersätts enligt någon annan lag. En kommun som hör till landskapet Åland ska med statens medel ersättas för kostnaderna för det särskilda stöd som avses i del II 41 § eller del III 19 § i landskapslagen om barnomsorg och grundläggande utbildning (Ålands författningssamling 32:2020) för en person som avses i 2 § 3 och 4 mom., om inte kostnaderna ersätts enligt någon annan lag. Enligt 49 § 1 mom. 3 punkten i den gällande integrationslagen kan kommunen ersättas av särskilda skäl för övriga kostnader som kommunen orsakats, som också kan vara andra än specialkostnader inom social- och hälsovården. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av den gällande lagen om främjande av integration¹⁵¹ kan sådana kostnader vara till exempel kostnader för specialdagvård till den del de överstiger kostnaderna för basdagvården, om behovet grundar sig på till exempel skada eller sjukdom. Eftersom bedömningen av huruvida ersättning ska beviljas och om det finns särskilda skäl ska grunda sig på en helhetsbedömning där det bland annat beaktas grunden till kostnaderna, dess natur, beloppet på de kostnader som uppkommit och kommer att uppkomma samt andra faktorer i ärendet i fråga förekommer det också regional variation i ersättningen av kostnaderna. Andelen andra kostnader som ersätts kommunerna än social- och hälsovårdskostnader är mycket liten av alla de ersättningar som betalas till kommunen. För ändamålsenlig fördelning av ersättningarna ska denna bestämmelse bevaras.

Enligt 3 mom. ska till en kommun i landskapet Åland betalas kalkylmässig ersättning för kostnaderna för tjänster som motsvarar de tjänster som avses i 60 §, eftersom statsandelssystemet för kommunerna gäller endast kommuner i Fastlandsfinland. Enligt 60 § betalas statsandel för vägledning och rådgivning enligt integrationslagen, en normal eller sektorsövergripande bedömning av kompetens eller behov av integrationstjänster samt för att utarbeta eller se över en normal eller sektorsövergripande integrationsplan eller och en integrationsplan för familjer samt fr att ordna flerspråkig samhällsorientering. Bedömningarna och planerna ersätts bland annat för personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. eller för arbetssökande eftersom kostnader för personer som får internationellt skydd ersätts som en del av den kalkylerade ersättningen som avses i 61 § och finansieringen av servicen för arbetssökande ordnas separat. Ersättning för ordnande av flerspråkig samhällsorientering betalas också endast för andra personer än sådana som avses i 2 § 3 och 4 mom. eftersom den kalkylerade ersättningen omfattar även denna service för dem.

Till kommuner i landskapet Åland betalas inga statsandelar och därför ersätts genom detta moment motsvarande kostnader kalkylmässig. En förutsättning är att en kommun i landskapet Åland ordnar servicen i fråga och söker ersättning från närings-, trafik och miljöcentralen. Ersättning får sökas endast en gång för samma person. Bestämmelser om den kalkylerade ersättningens belopp utfärdas genom förordning av statsrådet. I bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av denna proposition finns en närmare beskrivning av finansieringen av tjänsterna i fråga.

¹⁵¹ Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021 VN/9190/2021-TEM-1).

Enligt 4 mom. är en förutsättning för ersättning dessutom ett beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen. Vårdförvaltningsområdet, landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller kommunen gör en ansökan om vilken närings-, trafik- och miljöcentralen ska fatta ett beslut. En närmare beskrivning av beslutsförfarandet finns i 64 § i motiveringen.

I 5 mom. föreskrivs det att de kostnader som avses i 1 och 2 mom. ersätts för högst tio år från det att den första hemkommunen registrerades för personen eller från det personen beviljades uppehållstillstånd, om personen inte har uppehållstillstånd när den kommer till landet eller sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun. Om personen efter att ha bott i Finland till exempel återvänder till sitt hemland och efter det tillbaka till Finland betalas inga ersättningar en gång till.

66 §. Ersättning för återflyttningsbidrag. Enligt paragrafen ersätts kommunerna i landskapet Åland och vårdförvaltningsområdet för kostnaderna för stödande av återflyttning som avses i 97 §. Enligt 97 § kan vårdförvaltningsområdet till en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. och som frivilligt i annat än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem- eller utreseland betala ersättning för skäliga rese- och flyttkostnader. Vårdförvaltningsområdet kan enligt nämnda bestämmelse stödja återflyttning också genom att betala återflyttningsbidrag, som motsvarar beloppet av utkomststödet grunddel för högst två månader när det gäller en enda person och för högst fyra månader när det gäller en familj. Enligt den gällande lagen om främjande av integration betalas ersättningen till kommunen. Eftersom ersättning för återflyttningsbidrag kan betalas som utkomststöd, betalas ersättning för en annan kommun än en kommun i landskapet Åland till vårdförvaltningsområdet. Vårdförvaltningsområdet eller en kommun i landskapet Åland ska på begäran till närings-, trafik- och miljöcentralen lämna in en förteckning över de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. för vilkas kostnader för återflyttningsbidrag vårdförvaltningsområdet eller en kommun i landskapet Åland söker ersättning. Maximitiden som föreskrivs i 63 § ovan gäller inte ersättning för återflyttningsbidrag som beviljas som utkomststöd.

67 §. Ersättning för kostnaderna för personer som deltagit som frivilliga i kriget. Enligt paragrafen kan närings-, trafik- och miljöcentralen och vårdförvaltningsområdet avtala om ersättning för kostnaderna för ankomstgranskning av hälsotillståndet samt för boende, trygghet av försörjningen och ordnande av social- och hälsovård i fråga om personer från det forna Sovjetunionens territorium vilka deltog som frivilliga i Finlands krig åren 1939–1945 samt deras makar. När det gäller ersättningar motsvarar paragrafen den gällande integrationslagen, men ersättning för kostnader kan i stället för kommuner sökas av vårdförvaltningsområden, till vilka organiseringsansvaret för social- och hälsovården överförs från och med den 1 januari 2023. I Finland finns det för närvarande mindre än 10 sådana personer som avses i denna paragraf.

Enligt 2 mom. ersätts kostnaderna för hela den tid som de personer som avses i 1 mom. är bosatta i Finland. Till denna del föreslås inga ändringar i nuläget.

68 §. Ersättning för kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 53 § i den gällande integrationslagen och i den föreskrivs om ersättning till vårdförvaltningsområdet för sådana kostnader som orsakas av hälso- och socialvårdstjänster som ordnas på grund av specialbehov till följd av en persons ställning som offer för människohandel enligt 4 kap. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel, tolkning, skyddet av personens säkerhet och andra åtgärder och tjänster som ordnas på grund av specialbehov i anslutning till personens ställning som offer. Till denna del föreslås inga ändringar i nuläget.

I 4 kap. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel föreskrivs det om hjälpsystemet som fungerar i anslutning till Migrationsverket och till vilket ett offer för människohandel kan tas som kund. Ersättningar enligt den föreslagna paragrafen ska även i fortsättningen gälla endast hjälpsystemets kunder. Avsikten enligt den regeringsproposition med förslag till ändring av lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel är att föreslå att välfärdsområdet med stöd av 38 b § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel ordnar tjänster endast för sådana kunder i hjälpsystemet som har hemkommun i Finland. Det är meningen att den regeringspropositionen ska överlämnas till riksdagen hösten 2022 och lagförslaget träda i kraft den 1 januari 2023. Om välfärdsområdet däremot ordnar tjänster för ett sådant offer för människohandel som inte är kund i hjälpsystemet, ansvarar välfärdsområdet för kostnaderna precis som i nuläget.

Enligt 2 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen begära ett utlåtande av föreståndaren för en flyktingförläggning som sörjer för hjälpen till offer för människohandel, eller av en tjänsteman som denne har förordnat, om huruvida det är möjligt att de kostnader för vilka ersättning söks kan härröra från ordnandet av åtgärder och tjänster på grund av personens ställning som offer för människohandel. Bestämmelsen motsvarar till innehållet 53 § i den gällande integrationslagen som också gäller ersättning av kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel. Språkdräkten i bestämmelsen har dock förtydligat så att den motsvarar nuvarande praxis och det som avses i lagförslaget. För det första ska det för att förenkla processen i praktiken bli möjligt för en tjänsteman som föreståndaren för en förläggning förordnat att lämna in ett utlåtande. För det andra ska utlåtandet gälla huruvida de kostnaderna för vilka ersättning söks kan härröra från personens ställning som offer för människohandel.

Enligt språkdräkten i den gällande integrationslagen gäller utlåtandet huruvida de kostnader för vilka ersättning söks härrör från tillhandahållandet av åtgärder och tjänster på grund av personens ställning som offer för människohandel. I praktiken har man i utlåtandet som hänför sig till betalning av ersättningar som söks i efterhand tagit ställning till just huruvida de tjänster som är föremål för kostnader ur ett allmänt perspektiv är sådana att de kan ha anknytning till ställningen som offer för människohandel, till exempel olika terapitjänster. I utlåtandena har man inte heller i nuläget kunnat göra en bedömning av servicebehovet i efterhand eller ta ställning till känsliga uppgifter för enskilda offer för människohandel med den precision att föreståndaren för förläggningen har kunnat ta ställning till huruvida en viss tjänst för exakt denna person har varit förknippad med behov som orsakats av personens ställning som offer för människohandel.

Det finns inga tjänster som är särskilda för människohandel, men i typiska fall är psykologiskt stöd samt boende och inkvartering samt specialarrangemang som hänför sig till deras säkerhet sådana tjänster som offer för människohandel kan behöva. Behovet av dessa tjänster kan dock uppkomma även av andra orsaker än att en person faller offer för människohandel. Hjälpsystemet uttrycker alltså precis som på nuvarande sätt huruvida offret är hjälpsystemets kund och om kostnaderna kan härröra från en sådan åtgärd eller tjänst som grundar sig på att personen fallit offer för människohandel.

69 §. Ersättning för ordnande av boende eller stöd för minderåriga barn eller unga personer som anlänt till Finland utan vårdnadshavare. I paragrafen ska det föreskrivas om ersättning till välfärdsområdet för kostnader som orsakats av att ordna boende och stöd enligt 33 och 34 § för

minderåriga barn eller unga personer som anlänt till Finland utan vårdnadshavare. I paragrafen ska det också föreskrivas om ersättning för kostnader till en kommun i landskapet Åland för tjänster som ordnats för ett barn eller en ung person som kommit till landet som minderårig utan vårdnadshavare. Enligt 49 § 1 mom. 1 punkten i den gällande integrationslagen ersätts kommunen i fråga om de personer som avses i 2 § 2 och 3 mom. för kostnader som kommunen orsakas av placeringen av en minderårig utan vårdnadshavare i ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet enligt 28 § och för familjevård, stödtjänster för boende, socialvårdstjänster och andra stödtjänster till dess att den unga personen fyller 25 år. I 33 § och i regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd) föreslås att uppgiften överförs från kommunen till välfärdsområdet.

Enligt 2 mom. ska en kommun som hör till landskapet Åland ersättas för kostnader som motsvarar de kostnader som avses i 1 mom. för de tjänster som ordnas för ett barn eller en ung person som kommit till landet som minderårig utan vårdnadshavare. Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om socialservice och därför kan det inte i fråga om kostnader som ersätts till en kommun i landskapet inte hänvisas till de bestämmelser om ordnande av boende och stöd som finns i 33 och 34 § i integrationslagen. Bestämmelser om motsvarande tjänster i landskapet finns i landskapslagen (2020:12) om socialvård på Åland, där det i 14 § föreskrivs om socialservice som möter stödbehoven, i 21 § om boendeservice och i 22 § om service på institution. Bestämmelser om bedömning av servicebehovet finns i 36 § i landskapslagen (2020:12) om socialvård. En kommun i landskapet Åland får inte ersättning med stöd av 69 § för tjänster som avses i 34 § 1 mom. 2 punkten och som kommunen ansvarar för att ordna utan endast motsvarande ersättningar som med stöd av 69 § 1 mom. betalas till välfärdsområdet.

Enligt 3 mom. ska kostnaderna ersättas tills dess personen fyller 25 år. I 49 § 3 mom. i den gällande lagen föreskrivs det att kostnader kan ersättas för högst tio år. Till denna del ska bestämmelsen ändras och det föreslås att den maximala tiden för ersättning av kostnader slopas. Enligt arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration¹⁵² får kommunen inte ersättning för kostnaderna ifall en person som omfattats av ersättningarna är finsk medborgare förutom om det är fråga om ett offer för människohandel. Bestämmelsen ska också ändras till denna del, och enligt 2 § 6 mom. kan ersättning betalas för tjänster som avses i 33–34 § när det gäller ett barn eller en ung person som anlänt till Finland också då barnet eller den unga personen fått finskt medborgarskap.

Enligt 4 mom. är en förutsättning för de ersättningar som betalas till välfärdsområdet dessutom ett beslut av närings-, trafik- och miljöcentralen. Välfärdsområdet eller en kommun i landskapet Åland gör en ansökan om vilken närings-, trafik- och miljöcentralen ska fatta ett beslut. En närmare beskrivning av beslutsförfarandet finns i 64 § i motiveringen.

70 §. Utbetalning av ersättning. Enligt 1 mom. ska kommunen eller välfärdsområdet ansöka om sådan ersättning som avses i denna lag för de kostnader som de orsakats genom en ansökan riktad till utvecklings- och förvaltningscentret. Ansökan om ersättning ska göras senast inom

¹⁵² Arbets- och näringsministeriets anvisning om ersättning till kommunerna för kostnader som uppstår vid tillämpning av lagen om främjande av integration (01.04.2021 VN/9190/2021-TEM-1).

två år från utgången av det kalenderår under vilket den verksamhet för vilken ersättning söks har ägt rum. Kostnader ersätts inte om ansökan om ersättning för dem görs senare än två år från denna tidsfrist.

För att ersättning ska kunna betalas ska ansökan preciseras genom att de kostnader för vilka ersättning söks specificeras. Till ansökan om ersättning ska det också fogas verifikat över kostnaderna alltid när det är möjligt. Utvecklings- och förvaltningscentret kan vid behov företa granskningar för att säkerställa att kostnaderna är sanningsenliga, till exempel med hjälp av stickprov. Kommunerna och välfärdsområdena ska ersättas kostnaderna jämte mervärdesskatt, om de söker ersättning också för mervärdesskattens andel. Om ersättning söks för mervärdesskatten ska kommunen och välfärdsområdet i sin ansökan förete en utredning om att tjänsten är momspliktig. I de fall där kommunen och välfärdsområdet redan har fått kalkylerad återbäring från staten för tjänstens momspliktiga andel, ska kommunen och välfärdsområdet dra av mervärdesskattens andel från sina kostnader innan ersättning söks. Det är naturligtvis inte meningen att med statliga medel betala mervärdesskattens andel två gånger i form av ersättning enligt denna paragraf och som kalkylerad återbäring av skatt. Bestämmelser om ändringssökande finns i 10 kap.

Enligt 2 mom. kan den kalkylerade ersättningen betalas också utan särskild ansökan. Betalningen av den kalkylerade ersättningen till kommunerna har i regel skett utan särskild ansökan sedan våren 2016. Utbetalningen av den kalkylerade ersättningen automatiserades vid arbets- och näringsministeriet genom utvecklingsarbete inom det så kallade projektet LAKO-AUTO som finansierades med AMIF-medel under tiden 1.6.2015–31.3.2017. Inom projektet skapades en funktion i Migrationsverkets ärendehanteringssystem för utlänningsärenden som kopplar ihop klientuppgifterna för de personer som hör till betalningssystemet för ersättning enligt integrationslagen med uppgifterna om hemkommun i befolkningsdatasystemet och av dessa bildas ett förslag till betalning av kalkylerad ersättning och utgående från det betalar utvecklings- och förvaltningscentret numera kommunerna månatligen kalkylerad ersättning automatiskt utan någon särskild ansökan från kommunen. I fråga om de personer som omfattas av betalningarna, men vars uppgifter inte automatiskt registreras i systemen och som därmed inte kommer med på listan över de automatiska betalningsförslagen (till exempel personer med spärrmarkering i befolkningsdatasystemet), behandlas uppgifterna manuellt vid Migrationsverket. Därefter kan kommunen få också utbetalningarna för de här personerna automatiskt. Det automatiska betalningssystemet för kalkylerade ersättningar utvecklas så att också den kalkylerade ersättningen till välfärdsområdet kan betalas automatiskt.

71 §. Skyldighet att betala tillbaka ersättning. I paragrafen föreskrivs om skyldighet att betala tillbaka ersättning som betalats till en kommun och ett välfärdsområde. Utvecklings- och förvaltningscentret kan enligt bestämmelsen bestämma att kommunen, välfärdsområdet eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som staten betalat, om felaktiga eller vilseledande uppgifter har getts för betalningen av ersättning eller om det i övrigt framgår att ersättningen har betalats utan grund. På det belopp som betalas tillbaka ska enligt 2 mom. en dröjsmålsränta betalas enligt den räntesats som bestäms i enlighet med 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

I 3 mom. föreskrivs att utvecklings- och förvaltningscentret ska besluta om återbetalning av en ersättning som utan grund betalats till en kommun, ett välfärdsområde eller landskapet Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet senast det femte kalenderåret efter utgången av det år för vilket

ersättningen betalats. Ändring i beslutet får sökas enligt vad som föreskrivs i 10 kap. i denna lag.

9 kap Behandling av personuppgifter och riksomfattande informationssystemtjänster

I lagförslaget om integrationslagen föreslås ett eget kapitel som gäller behandling av personuppgifter och riksomfattande informationssystemtjänster för integrationsfrämjande. I nuläget finns inga riksomfattande informationssystemtjänster för integrationsfrämjande och inte heller någon informationsresurs.

Uppgifter för kunderna inom arbetskraftsservicen behandlas i nuläget i det riksomfattande informationssystemet som avses i 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Detta gäller också invandrare och integrationskunder som har anmält sig som arbetssökande. I reformen av arbetskraftsservicen föreslås det att arbetskraftsservicen övergår till kommunerna och arbetskraftsmyndigheten i kommunen eller samkommunen ska ansvara för användningen av systemet. Genom reformen i fråga reformeras lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice som nämns ovan och som namn på lagförslaget föreslås lagen om ordnandet av arbetskraftsservice. I lagförslaget om arbetskraftsservice inkluderas motsvarande bestämmelser om informationssystemet och informationsresursen som i den gällande lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Kunduppgifter för en integrationskund som är registrerad som arbetssökande behandlas och förs således in på motsvarande sätt som i nuläget, i enlighet med lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice även i fortsättningen i de informationssystem som används inom arbetskraftsservicen. Nedan hänvisas det till det nya lagförslaget för tydlighetens skull.

I aktuella regeringsproposition föreslås bestämmelser om ett nytt riksomfattande kundinformationssystem för integration och en nationell informationsresurs. Kommunerna föreslås ha skyldighet att använda det riksomfattande kundinformationssystemet i främjandet av integration. I lagen ska det föreskrivas om användningsändamål för kundinformationssystemet och informationsresursen, uppgifter som behandlas, uppgifter som förs in, personuppgiftsansvariga samt om beviljande, ändring och upphävande av användarrättigheter. Propositionen bidrar till ett smidigare informationsutbyte mellan olika myndigheter samt till exempel mellan myndigheter i en situation där en integrationskund flyttar från en kommun till en annan. Syftet är dessutom att utveckla uppföljningen av tjänster och kunskapsbaserad ledning på lokal, regional och nationell nivå, vilket den nya helheten av informationssystem bidrar till att främja. Det föreslås bestämmelser om behandlingen av kunduppgifter och den riksomfattande informationssystemtjänsten i 72–81 §.

Dessutom föreslås att det även i fortsättningen föreskrivs om rätten att få uppgifter förknippade med integrationsfrämjande. I 87 och 87 a § i den gällande integrationslagen föreskrivs det om rätten att få uppgifter. Speciellt 87 § är tämligen bred och begränsar inte användningsändamålen exakt och noggrant avgränsat. I denna proposition föreslås bestämmelser om rätten att få uppgifter enligt användningsändamål i 82–94 §, som beskrivs närmare nedan. I varje bestämmelse av dessa ska det föreskrivas att informationen ska fås avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna. Avgiftsfrihet är ofta utgångspunkten för informationsutbyte mellan myndigheter, men det är ändamålsenligt att föreskriva om det eftersom man inom vissa myndighetsfunktioner även kan ta betalt för att svara på begäran om uppgifter. Genom sekretessbestämmelserna hänvisas det speciellt till lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, enligt vilken många av de

uppgifter som behandlas är sekretessbelagda i synnerhet enligt 24 § 1 mom. 24 eller 25 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Det är inte behövligt att särskilt föreskriva att uppgifterna ska lämnas utan dröjsmål, eftersom ett ärende enligt 23 § i förvaltningslagen (434/2003) ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*) och i dataskyddslagen (1050/2018). På den behandling av information som ska föreskrivas i kapitlet tillämpas de allmänna förvaltningslagarna, såsom lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) samt EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Bestämmelser om rätten att få uppgifter och annan överlåtelse av personuppgifter ur en myndighets personregister finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Dessutom finns det förvaltningsområdesspecifik lagstiftning, såsom till exempel lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (784/2021) inom social- och hälsovården.

Den koppling som behandlingen av personuppgifter och rätten att få uppgifter har till de grundläggande fri- och rättigheterna behandlas närmare i avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

72 §. Behandlingsändamål för kunduppgifter. I 1 mom. föreskrivs det om behandlingsändamålen för invandrarnas och integrationskundernas uppgifter. Paragrafen innehåller beskrivningar av behandlingsändamål som motsvarar de faktiska behandlingsändamålen för kundinformationssystemet och informationsresursen. I artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om principerna för behandling av personuppgifter och i artikel 6 om förutsättningarna för behandling av personuppgifter. En närmare beskrivning av dessa finns i avsnittet 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

Enligt det föreslagna 1 mom. 1 punkten kan uppgifter användas vid ordnande och produktion av sådan service och sådana uppgifter som avses i lagförslaget. Med detta avses i synnerhet de uppgifter i 2–4 kap. som föreslås för kommunen och välfärdsområdet. I synnerhet gäller detta vanliga och sektorsövergripande bedömningar av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 14 och 15 §, vanliga och sektorsövergripande integrationsplaner enligt 16 och 17 § i lagförslaget och integrationsplan för familjer enligt 21 §, hänvisning till tjänster förknippade med planerna och utarbetande och översyn av dessa planer på det sätt som anges i 20 och 22 §. Detta omfattar också tjänster som lagts ut, såsom ordnande av integrationsutbildning. Även inom den vägledning och rådgivning som avses i 10 § ska det vara möjligt att föra in behövliga uppgifter om kontakten med kunden i informationsresursen i sådana situationer där kunden gör upprepade besök eller får ingående individuell vägledning. Då har kunden en befintlig kundrelation och i informationssystemet förs det in uppgifter om till exempel hur kundens situation har framskridit och vad som har avtalats. Kunduppgifter får behandlas också vid anvisande till en kommun, om vilket det föreskrivs i 4 kap. i denna lag.

Enligt 2 punkten kan kundens uppgifter behandlas inom den tillsyn, utveckling, uppföljning, prognostisering och styrning samt utvärdering som nämns i den gällande integrationslagen. I synnerhet utvärdering av tjänsterna och deras effekt är en väsentlig del av uppföljningen och utvecklingen av genomförandet av integrationsfrämjandet. Den uppföljning och utveckling som hänför sig till de uppgifter som avses i den föreslagna 2 punkten kan inte genomföras på bästa möjliga sätt utan information om vidtagna åtgärder och en utvärdering av deras effekt. I punkten avses i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralens, regionförvaltningsverkets och Tillstånds-

och tillsynsverket för social- och hälsovårdens tillsynsuppgifter enligt 7 kap. och kommunen och välfärdsområdets uppgifter inom planering, utveckling och uppföljning enligt 5 och 6 kap. Enligt 3 punkten kan uppgifter också behandlas inom den statistikföring och kompetensledning som gäller uppgifter inom främjande av integration.

Paragrafens 2 mom. innehåller en informativ hänvisning till lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Uppgifter för en integrationskund som också är arbetssökande kan behandlas både med stöd av och i informationsresurser enligt detta lagförslag och lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

73 §. Uppgifter som får behandlas. I paragrafen föreskrivs det om vilka uppgifter om enskilda kunder som får behandlas. De uppgifter som behandlas motsvarar delvis bestämmelserna i 13 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice men fokuserar på uppgifter som är väsentliga med tanke på integrationskunder och därför ingår också till exempel uppgifter förknippade med uppehållstillståndet.

Det föreslagna 1 mom. 1 punkten har beröringar med reformen av personbeteckningen, men informationen är informativt med för tydlighetens skull. Personbeteckningen är en central uppgift i identifieringen av en integrationskund. En invandrare som fått uppehållstillstånd får tämligen snabbt en personbeteckning och den uppgiften kan behandlas när den har erhållits.

Enligt den föreslagna 1 mom. 2 punkten kan även personkundens namn och kontaktuppgifter behandlas. Dessa är speciellt viktiga för att nå personer. Kontaktuppgifter omfattar också e-postadress om integrationskunden har en sådan.

Enligt den föreslagna 1 mom. 3 punkten kan uppgifter som gäller uppehållstillstånd behandlas. Med detta avses formen av uppehållstillstånd, tidpunkten när det beviljats och andra uppgifter som har betydelse för vilka tjänster i enlighet med integrationslagen integrationskunden får. Till exempel den inledande kartläggningen av kompetens och integration och integrationsplanen utarbetas endast under de första åren så som det föreslås i paragraferna som gäller dem. Dessutom har uppgifterna om uppehållstillstånd betydelse med tanke på huruvida personen är en kvotflykting eller en annan person enligt det föreslagna 2 § 3 eller 3 mom. i integrationslagen, och huruvida personen omfattas av anvisande till en kommunplats eller vissa ersättningar som anges i 8 kap.

Enligt den föreslagna 1 mom. 4 punkten kan uppgifter behandlas som gäller kommunens ärendehantering hos en myndighet samt uppgifter i anknytning till eventuella specialarrangemang som ärendehanteringen förutsätter. Det här kan avse till exempel behovet att ordna tolk och kontaktspråk.

Enligt den föreslagna 1 mom. 5 punkten kan uppgifter behandlas om utbildning, arbetshistoria och yrkeskompetens samt övriga uppgifter som används vid integrationsfrämjandet. Uppgifterna i fråga är sådana som klarläggs i bedömningen av kompetens och behov av integrations-tjänster.

Enligt den föreslagna 1 mom. 6 punkten kan uppgifter behandlas som gäller bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, tjänsteinnehållet i och varaktigheten av integrationsplanen och andra planer samt genomförandet av planerna. Denna skrivelse omfattar bland annat uppgifter om huruvida personen behöver en sektorsövergripande bedömning av

kompetens och behovet av integrationstjänster eller en sektorsövergripande integrationsplan. Skrivelsen omfattar också uppgifter om när det utarbetats bedömningar av servicebehovet eller integrationsplaner eller andra planer som kan ha betydelse i främjandet av integration. Skrivelsen omfattar också uppgifter om i vilka tjänster man i planen kommit överens om deltagande för att senare kunna se över planen på det sätt som avses i 22 § och bedöma behovet av vidarehänvisning.

Enligt den föreslagna 1 mom. 7 punkten kan uppgifter behandlas om integrationsfrämjande tjänster och fortsatt vägledning till andra tjänster. Skrivelsen omfattar bland annat det att informationsresursen ska innehålla invandrarens integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan där det framgår vilka tjänster och åtgärder som det har avtalats att invandraren deltar i och under vilken tidsperiod.

Enligt den föreslagna 1 mom. 8 punkten kan sådana uppgifter och bedömningar behandlas som gäller hälsotillståndet samt arbets- och funktionsförmågan som har inverkan på personens integration och som är nödvändiga för att tillhandahålla tjänster för honom eller henne.

Enligt den föreslagna 1 mom. 9 punkten kan information om anvisande till en kommun behandlas.

Enligt den föreslagna 1 mom. 10 punkten kan information om de ersättningar som staten med stöd av denna lag betalar till kommunerna och välfärdsområdena behandlas.

I de riksomfattande informationssystemtjänsterna för integrationsfrämjande kan det byggas upp systemstöd även för processen för anvisande till en kommun och betalning av ersättningar, om systemutvecklingen bedöms vara kostnadseffektiv och ändamålsenlig.

De uppgifter som avses ovan i 1 mom. kan grunda sig på invandrarens egen anmälan eller de kan vara bekräftade. Enligt den föreslagna 2 mom. ska det om personuppgiften som behandlas har erhållits på något annat sätt än av den registrerade själv antecknas i personens uppgifter varifrån uppgiften har erhållits och vem som har antecknat uppgiften.

I 3 mom. föreskrivs det att den registrerade har inte rätt i enlighet med artikel 18 i den allmänna dataskyddsförordningen att begränsa behandlingen av de uppgifter som avses i 1 mom. En motsvarande bestämmelse finns i 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Artikel 18 i EU:s allmänna dataskyddsförordning gäller den registrerades rätt att begränsa behandlingen och genom artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen ges medlemsstaterna en möjlighet att i sin nationella rätt begränsa tillämpningsområdet för de skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i artikel 18, om en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle. En närmare beskrivning av bedömningen av detta finns i avsnittet 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

74 §. Riksomfattande informationssystemtjänster för integrationsfrämjande. I paragrafen ska det föreskrivas om det nya informationssystemet, som gäller integrationsfrämjande tjänster som erbjuds annars än inom ramen för arbetskraftsservice och om informationsresursen som ska gälla alla integrationsfrämjande tjänster.

I 13 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice föreskrivs det om arbetskraftsserviceens riksomfattande informationssystemtjänster som kommunens arbetskraftsservice använder i fråga om integrationskunder som anmält sig som arbetssökande. I lagförslaget om arbetskraftsservice föreskrivs det om arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem som används vid behandlingen av den offentliga arbetskraftsserviceens kunduppgifter. Just nu pågår kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen och de kommuner som deltar i dem är enligt 14 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020) förpliktade att använda arbets- och näringsbyråns kundinformationssystem för ordnande och produktion av tjänster som avses i den lagen. En motsvarande skyldighet att använda det kundinformationssystem som staten tillhandahåller föreslås i denna lag. Staten tillhandahåller en helhet av kundinformationssystem som kommunerna är skyldiga att använda. Om kommunen vill kan den komplettera helheten av kundinformationssystem med tilläggsdelar som den själv anskaffat. Kundinformationssystemlösningen samt kommunernas och statens uppgifter och skyldigheter i utvecklingen, underhållet och användningen av kundinformationssystemet och informationsresursen motsvarar dem som anges i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice.

I 1 mom. föreskrivs att utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för att utveckla och förvalta den nationella informationsresursen och den riksomfattande helheten av kundinformationssystem som omfattas av den riksomfattande helheten av informationssystemtjänster för integrationsfrämjande. Namnet på närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter ändras i reformen av arbetskraftsservicen genom regeringens proposition om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022) till närings-, trafik- och miljöcentralerna utvecklings- och förvaltningscenter. I denna proposition används om myndigheten i fortsättningen det korta namnet *utvecklings- och förvaltningscentret*.

Den nationella informationsresursen innehåller både informationsmaterial för den operativa verksamheten och informationsmaterial för rapportering och statistikföring. Informationsresursen ska gälla alla invandrare, men inte kundinformationssystemet. I fråga om arbetssökande tillämpas kundinformationssystemet enligt 13 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice och för andra invandrare tillämpas kundinformationssystemet enligt detta kapitel. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska sparas i informationsresursen finns i den föreslagna 76 §, om användarrättigheter till den riksomfattande helheten av kundinformationssystem i de föreslagna 79–81 § och om kommunens tillägg till kundinformationssystemet i den föreslagna 75 §.

I egenskap av administratör för de riksomfattande informationssystemtjänsterna för integrationsfrämjande svarar utvecklings- och förvaltningscentret för de tekniska specifikationerna för informationsresursen och kundinformationssystemet som är en del av informationssystemtjänsterna. Med stöd av 22 § 3 mom. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, informationshanteringslagen) är det utvecklings- och förvaltningscentret som definierar och uppdaterar beskrivningen av strukturen för information som överförs via ett tekniskt gränssnitt.

I 2 mom. föreskrivs det dessutom om samarbete mellan utvecklings- och förvaltningscentret och de kommuner som använder de riksomfattande informationssystemtjänsterna när det gäller att utveckla de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Samarbetet mellan utvecklings- och förvaltningscentret och de kommuner som använder informationssystemtjänsterna är viktigt, eftersom det för närvarande inte finns något riksomfattande informationssystem för integrationsfrämjande, men i fortsättningen är största delen av dess användare anställda hos kommunen.

Användarerfarenheter av informationssystemtjänsterna är en central källa vid utredning och utvärdering av behoven att utveckla kundinformationssystemet för integrationsfrämjande. I fortsättningen finns den kundservicekompetens inom integrationsfrämjande som behövs i utvecklingen av informationssystemet huvudsakligen i kommunerna och därför samlas i genomförandet av integrationstjänsterna också mycket information som är till nytta i arbetet med att utveckla informationssystemtjänsterna.

Utvecklings- och förvaltningscentret ska se till att kommunerna informeras om de utvecklingsåtgärder som ska genomföras innan de genomförs så att kommunerna har tillräckligt med tid att förbereda sig för förändringsåtgärder och anpassa sig till förändringar. Samarbetet inom utvecklingen av informationssystemtjänsterna omfattar också samarbete för att ordna användarutbildningar med anledning av systemändringar.

I 2 mom. föreskrivs det också om kommunens skyldighet att använda den nationella informationsresursen och kundinformationssystemet i genomförandet av integrationsfrämjandet. Bestämmelser om de uppgifter som kommuner och andra myndigheter är skyldiga att spara i den nationella informationsresursen finns i det föreslagna 76 §.

Syftet med skyldigheten att använda de riksomfattande informationssystemtjänsterna är att säkerställa att den information som samlas om integrationstjänsterna är jämförbar och främja utnyttjande av informationen. Enhetliga datastrukturer och registreringsätt för informationen bidrar till en smidigare överföring av kundinformation om dem som integreras mellan arbetskraftsmyndigheterna och övriga myndigheter i kommunen. Då man använder en riksomfattande helhet av kundinformationssystem är behovet att bygga gränssnitt mellan och integrera olika system sannolikt mindre än om det struktureras en länk mellan fler olika kundinformationssystem och den riksomfattande informationsresursen för integration, som också är kopplad till informationsresursen för arbetskraftsservice.

75 §. Kommunens tillägg till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration. I paragrafen ska det föreskrivas om tillägg till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration, som kommunen kan skaffa för att komplettera det riksomfattande kundinformationssystemet.

I paragrafens 1 mom. ska det föreskrivas att kommunen ansvarar för anskaffningen av tillägg och för de skyldigheter som hänför sig till användningen. Med kommun avses även i denna paragraf en kommun eller kommunernas samarbete enligt den föreslagna 8 §, till exempel en samkommun. Enligt 4 § 1 mom. 7 och 8 punkten i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen är kommuner och samkommuner sådana informationshanteringsenheter som avses i den lagen. Kommuner och samkommuner ska med andra ord iakttä bestämmelserna i informationshanteringslagen när de för att genomföra integrationsfrämjande använder tillägg som kompletterar kundinformationssystemet. Därmed ska kommunen med stöd av 16 § i informationshanteringslagen ansvara för kontrollen av användarrättigheter för ett tillägg som den använder och för insamlingen av logginformation enligt 17 § i informationshanteringslagen.

I 2 mom. föreskrivs det att ett tillägg ska vara kompatibelt med den riksomfattande helheten av kundinformationssystem. Utvecklings- och förvaltningscentret har till uppgift att fastställa tekniska krav och informationssäkerhetskrav som tillägget ska uppfylla för att det ska kunna läggas till den helhet av kundinformationssystem som avses i 74 § 2 mom. Statsförvaltningen ansvarar

för att bygga gränssnitt för det riksomfattande kundinformationssystemet och för kostnaderna för gränssnitten på riksnivå. Kommunerna ansvarar för eventuella tillägg samt för integrationen av tilläggen och för de kostnader som uppstår för integrationen i kommunerna.

I 3 mom. finns en informativ hänvisning till 16 § i informationshanteringslagen, där det föreskrivs om kontroll av användarrättigheter för informationssystem. I paragrafens 3 mom. föreskrivs dessutom att då en användarrättighet till kommunens system gäller den information som avses i 73 § ska kommunen vid beviljandet av användarrättigheter iaktta bestämmelserna i 79 § 2 och 3 mom.

76 §. Uppgifter som sparas i det riksomfattande informationslagret. I paragrafen föreslås bestämmelser om att föra in uppgifter i den nationella informationsresursen. Syftet med den nationella informationsresursen är att samla ihop uppgifter om integrationskunder på det sätt som föreskrivs i lagen.

Enligt 1 mom. är kommunen samt utvecklings- och förvaltningscentret skyldiga att i den nationella informationsresursen föra in de uppgifter som behövs för genomförandet av de uppgifter som avses i 72 § 1 mom. Sådana uppgifter är de uppgifter som avses i 73 § 1 mom. Kommunen ska föra in uppgifter om varje integrationskund och invandrare för vilken det genomförs en bedömning enligt 14 eller 15 §. Kommunen ska också föra in bedömningar som utarbetats hos särskilda experter och som är en del av bedömningen av servicebehovet eller integrationsplanen. Dessutom är kommunen skyldig att i informationsresursen föra in resultaten från sluttestningen inom invandrans språkutbildning. Skyldigheten att föra in uppgifter ska också gälla integrationskunder som är arbetssökande enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Det är fråga om en klarläggande skrivelse om att det i kundinformationssystemet för integration behandlas uppgifter både om arbetssökande integrationskunder och om sådana som står utanför arbetskraften.

Eftersom kommunerna ska använda uppgifterna i den nationella informationsresursen i sitt dagliga kundarbete ska uppgifterna föras in i realtid. Detta innebär att kommunen också har tillgång i realtid till de data som gäller den operativa verksamheten inom integrationsfrämjande.

I 2 mom. ska det föreskrivas om välfärdsområdets skyldighet att föra in uppgifter i informationsresursen för integration. I den situation som avses i 22 § 3 mom. ska ett välfärdsområde, då det granskar en sektorsövergripande integrationsplan med en invandrare, i den nationella informationsresursen föra in de uppgifter som behövs för att utföra de uppgifter som avses i 72 § 1 mom. Det här avser de konstaterade förändringar i livssituationen, i hur tjänsterna framskrider eller i servicebehovet samt överenskomna ändringar med avseende på deltagande i tjänsterna, som görs vid översynen. Kommunen ska informeras om välfärdsområdet uppdaterar den sektorsövergripande integrationsplanen tillsammans med integrationskunden.

I den nationella informationsresursen ska det föras in de uppgifter som behövs för att ordna och producerade tjänster som anges i integrationslagen. Med dessa uppgifter avses uppgifter som behövs för att till exempel kundens serviceprocess och kundservicen ska kunna genomföras smidigt. Baserat på förslaget kan kunder inom integrationstjänsterna också ta del av service som ordnas av en annan kommun än den på kundens hemort. Med tanke på detta är det ändamålsenligt att kundens uppgifter förs in i den nationella informationsresursen där de är tillgängliga för de kommuner som har rätt att behandla dem. Även vid flytt från en kommun till en annan eller i och med byte av läroanstalt är det bra att uppgifterna finns i det nationella systemet där de är

tillgängliga för den nya hemkommunen eller läroanstalten. I de riksomfattande informations-systemtjänsterna för integrationsfrämjande kan det byggas upp systemstöd även för den tväradministrativa processen för anvisande till en kommun och betalning av ersättningar till kommunerna för integrationsfrämjande, om systemutvecklingen bedöms vara kostnadseffektiv och ändamålsenlig.

I 3 mom. föreslås ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om uppgifter som ska föras in i den nationella informationsresursen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

I artikel 13 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om den personuppgiftsansvariges skyldighet att till den registrerade lämna information om behandlingen av dennes personuppgifter, om uppgifter samlas in från den registrerade. I artikel 14 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det om den personuppgiftsansvariges skyldighet att till den registrerade lämna information om behandlingen av dennes personuppgifter, om uppgifterna fås från någon annan källa. Därför behöver det inte föreskrivas separat om att personkunder ska underrättas om att uppgifter för in i systemet.

77 §. Radering och arkivering av uppgifter som införts i det riksomfattande informationslagret.

I 1 mom. föreslås bestämmelser om utvecklings- och förvaltningscentrets skyldighet att radera alla uppgifter om kunden eller den serviceproducent som avses i denna lag ur den nationella informationsresursen när fyra år har förflutit från det att kundrelationen eller avtalsförhållandet upphörde. En uppgift behöver dock inte raderas om den behövs för att sköta ett uppdrag baserat på lagstiftningen eller ett ärende som fortfarande är anhängigt. Enligt principen om lagringsminimering i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen ska personuppgifter förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade endast så länge som det behövs för att iaktta ändamålen med behandlingen. Enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen kan den nationella lagstiftningen innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen. Dessa särskilda bestämmelser kan gälla bland annat lagringstider.

Enligt motsvarande bestämmelse i 13 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice raderas alla uppgifter om en kund eller en tjänsteproducent när fyra år har förflutit från det att kundrelationen eller avtalsförhållandet upphörde. En uppgift behöver dock inte raderas om den behövs för att sköta ett uppdrag baserat på lagstiftningen eller ett ärende som fortfarande är anhängigt. I den aktuella paragrafen föreslås motsvarande reglering med anledning av ett för-enhetligande av lagringstiderna. Utvecklings- och förvaltningscentret har till uppgift att radera kundinformation, eftersom utvecklings- och förvaltningscentret som sköter den tekniska förvaltningen av kundinformationssystemet är den enda aktören som i praktiken kan göra det.

Med tanke på kundinformationens integritet är det väsentligt att det inte görs delvisa raderingar i kunduppgifterna innan lagringstiden slutligen går ut. För att trygga kundprocesserna bör de centrala uppgifterna finnas tillgängliga i en enhetlig form och raderingar göras som helhet inom den föreskrivna tiden. För att trygga integrationsfrämjande tjänster är det av avgörande betydelse att enskilda uppgifter inte raderas ur kunduppgifterna förrän eventuella processer efter kundrelationen har avgjorts och slutförts. Eftersom det föreslås att en kunds uppgifter i fortsättningen lagras som en helhet kan den registrerades rätt att begränsa lagringen enligt den allmänna dataskyddsförordningen tillgodoses genom att begränsa den till fyra år efter det att kundrelationen avslutats.

Exempelvis uppgifter om tjänster som ordnas med finansiering från Europeiska socialfonden och andra kunduppgifter i anslutning till sådana ska inte raderas, eftersom bestämmelserna förutsätter att uppgifterna bevaras i 10 år från det i finansieringsbeslutet fastställda slutdatumet för projektet (30 § i statsrådets förordning om stödberättigande kostnader som medfinansieras av strukturfonderna (358/2014)). Kundens uppgifter behöver inte heller raderas, om det pågår en process för ändringssökande.

Bestämmelser om arkivering av uppgifter finns i arkivlagen (831/1994).

78 §. Personuppgiftsansvariga för det nationella informationslagret för integrationsfrämjande. Enligt artikel 26 i den allmänna dataskyddsförordningen om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de enligt artikel 26 i den allmänna dataskyddsförordningen vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Respektive ansvar för gemensamt personuppgiftsansvariga kan fastställas genom de personuppgiftsansvarigas inbördes arrangemang eller helt eller delvis i medlemsstatens nationella rätt. Arrangemanget eller den nationella rätten ska på lämpligt sätt återspegla de gemensamt personuppgiftsansvarigas respektive roller och förhållanden gentemot registrerade. Den registrerade får utöva sina rättigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga oberoende av de gemensamt personuppgiftsansvarigas ansvarsfördelning.

I den allmänna dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsbiträde en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.

Enligt det föreslagna *1 mom.* är utvecklings- och förvaltningscentret och kommunerna gemensamt personuppgiftsansvariga för den nationella informationsresurs som avses i 74 §. Ansvarsområdena för de gemensamt personuppgiftsansvariga utvecklings- och förvaltningscentret och kommunerna ska anges i lag.

I *2 mom.* finns en förteckning över de uppgifter som utvecklings- och förvaltningscentret föreslås ha i egenskap av personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen. Enligt det föreslagna *2 mom.* ska utvecklings- och förvaltningscentret svara för följande:

- 1) skyldigheter för personuppgiftsansvariga enligt artikel 12.1 och 12.2 i den allmänna dataskyddsförordningen,
- 2) inbyggt dataskydd och dataskydd som standard enligt artikel 25 i den förordningen,
- 3) säkerhet i samband med behandlingen enligt artikel 32 i den förordningen,
- 4) konsekvensbedömning avseende dataskydd enligt artikel 35 i den förordningen,
- 5) förhandssamråd enligt artikel 36 i den förordningen och sådana andra skyldigheter med anknytning till informationssystemets informationssäkerhet som den personuppgiftsansvarige har enligt den förordningen.

De uppgifter som utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för enligt 2 mom. motsvarar den personuppgiftsansvarigas uppgifter enligt motsvarande bestämmelse i 13 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Kommunerna ansvarar enligt det föreslagna 3 mom. för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen utöver de skyldigheter som avses i det föreslagna 2 mom. Kommunerna är kundinformationssystemets huvudsakliga användare och informationsproducenter. Därför är det motiverat att de ansvarar för andra uppgifter för personuppgiftsansvariga enligt den allmänna dataskyddsförordningen än sådana som direkt hänför sig till informationssystemet. Den registrerades kundrelation utgör grund för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Varje kommun ansvarar för uppgifterna som personuppgiftsansvarig för sina integrationskunder.

Uppgifter som personuppgiftsansvariga har enligt dataskyddsförordningen och som kommunerna ansvarar för är till exempel den i artikel 28.1 avsedda skyldigheten att endast anlita sådana personuppgiftsbiträden som ger tillräckliga garantier om att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder på ett sådant sätt att behandlingen uppfyller kraven i förordningen. Också de uppgifter för personuppgiftsansvariga som hänför sig till tillgodoseendet av den registrerades rättigheter ska, med undantag för de uppgifter som i 2 mom. föreslås höra till utvecklings- och förvaltningscentret, enligt förslaget skötas av kommunerna. Ansvar mellan kommunerna med avseende på den personuppgiftsansvarigas uppgifter bestäms utifrån den registrerades klientrelation.

Enligt artikel 26.3 i den allmänna dataskyddsförordningen får den registrerade utöva sina rättigheter enligt den förordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga, oavsett ansvarsfördelningen mellan de gemensamt personuppgiftsansvariga. Med detta avses att den registrerade kan inleda ett ärende oavsett hos vilken av de personuppgiftsansvariga den registrerade framställer begäran. Tillgodoseendet av den registrerades rättigheter förutsätter att en begäran eller förfrågan vid behov förmedlas till den personuppgiftsansvarige som enligt de personuppgiftsansvarigas inbördes ansvarsfördelning svarar för frågan. Om den registrerade till exempel hos utvecklings- och förvaltningscentret yrkar på att uppgifter om honom eller henne ska rättas, kan ämbetsverket i enlighet med förvaltningslagen (434/2003) överföra frågan till den kommun där den registrerade är kund.

I det föreslagna 4 mom. ska det föreskrivas om ansvarsfördelningen i fråga om de uppgifter som lämnas ut från den nationella informationsresursen. Uppgifter om integrationskunder ska från den nationella informationsresursen lämnas ut av utvecklings- eller förvaltningscentret eller kommunen i fråga om deras egna kunder. Utvecklings- och förvaltningscentret kan från den nationella informationsresursen lämna ut uppgifter till de aktörer som har rätt att få information oberoende av i vilken kommuns kund det är fråga om. Syftet med bestämmelsen är att utvecklings- och förvaltningscentret främst ansvarar för att lämna ut uppgifter för sekundära användningsändamål det vill säga till de aktörer utanför arbetskraftsservicen som enligt lag trots sekretessbestämmelserna har rätt att få uppgifter om integrationskunder. En aktör som har rätt att få uppgifter kan framställa en begäran om uppgifter till utvecklings- och förvaltningscentret som lämnar ut uppgifterna oberoende av vilken arbetskraftsmyndighets kunder det är fråga om till exempel i situationer där begäran om uppgifter gäller kunder hos flera än en myndighet. Att koncentrera utlämnandet av de uppgifter som anges ovan till en aktör är mest ändamålsenligt med tanke på dataskyddet och informationssäkerheten. Koncentration av uppgiften till utveckl-

ings- och förvaltningscentret är motiverat, eftersom utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för förvaltningen av den nationella informationsresursen. I föreslagna 117 § 2 mom. föreskrivs det att sådana tillstånd som avses i 28 § i offentlighetslagen beviljas enligt beslut av utvecklings- och förvaltningscentret när det gäller uppgifter införda i den nationella informationsresursen.

Om begäran om uppgifter till exempel framställs till en kommun som enligt den föreslagna bestämmelsen inte är behörig att lämna ut uppgifter ska kommunen i enlighet med förvaltningslagen överföra den framställda begäran till utvecklings- och förvaltningscentret för behandling.

79 §. Användarrättigheter till kundinformationssystem som ingår i den riksomfattande helheten av kundinformationssystem. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom., som motsvarar bestämmelserna i 13 kap. i lagförslaget om arbetskraftsservice, krävs det personliga användarrättigheter för att använda ett kundinformationssystem som ingår i den riksomfattande helheten av kundinformationssystem

Det föreslagna 1 mom. innehåller dessutom en informativ hänvisning till 16 och 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Enligt 16 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen ska den systemansvariga myndigheten definiera användarrättigheterna för informationssystem. I den paragrafen föreskrivs det dessutom att användarrättigheterna ska definieras och uppdateras utifrån användarens uppgiftsrelaterade användningsbehov. Utvecklings- och förvaltningscentret har i enlighet med den föreslagna 7 § ansvaret att utveckla och förvalta de riksomfattande informationssystemtjänsterna och ska betraktas som systemansvarig myndighet enligt 16 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Således är det utvecklings- och förvaltningscentret som fastställer användarrättigheterna till informationssystemet.

I 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen finns bestämmelser om insamling av logginformation. Enligt den paragrafen ska en myndighet ombesörja att logginformation insamlas om användning av dess informationssystem och om utlämnande av information från dem, om användningen förutsätter identifiering eller annan registrering. Syftet med logginformationen är uppföljning av användningen och utlämnandet av information från informationssystem samt utredning av tekniska systemfel. Eftersom utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för de kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna är det också centret som ansvarar för att samla in logginformation från dessa system så som avses i 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen. Uppgifterna om de gällande användarrättigheterna ska hållas uppdaterade.

Den föreslagna paragrafens 2 och 3 mom. har samma innehåll som 13 kap. i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Enligt det föreslagna 2 mom. ska användarrättigheterna till sitt innehåll, sin omfattning, sina behörigheter och sin varaktighet begränsas enligt vad som är nödvändigt för att en person ska kunna sköta sina arbetsuppgifter. Det föreslagna 2 mom. kompletterar bestämmelsen i 16 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen om att användarrättigheter ska definieras utifrån användarens uppgiftsrelaterade användningsbehov.

Enligt 17 § i den lagen är syftet med logginformation att följa upp av användningen och utlämnandet av information från informationssystem samt att utreda tekniska systemfel. Baserat på detaljmotiveringen till 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

(RP 284/2018 rd) är syftet med och grunden för insamling av logginformation att tillgodose informationssäkerheten i fråga om myndigheternas informationssystem genom att felsituationer kan utredas på basis av logginformation och användningen av systemen övervakas, bland annat i syfte att tillgodose rättssäkerheten och fastställa tjänsteansvar. Syftet med logginformationen är också att dokumentera överföringar från informationssystem och samtidigt säkerställa att det funnits en laglig grund för utlämnandet. På detta sätt uppkommer informationssystemens användarloggar och överföringsloggar. Eftersom utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för att samla in logginformation från kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna är det också centret som följer upp hur uppgifterna i systemen används och lämnas ut samt reder ut tekniska fel i informationssystemen enligt vad som föreskrivs i 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

Enligt det föreslagna 3 mom. får den som beviljats användarrättigheter behandla endast sådana uppgifter i 73 § avsedda uppgifter som är nödvändiga för att personen ska kunna sköta sina uppgifter och endast på det sätt som är nödvändigt för att sköta uppgifterna.

Föreslagna 4 mom. innehåller en bestämmelse enligt vilken utvecklings- och förvaltningscentret utan dröjsmål ska anmäla avvikelser som upptäckts i ett kundinformationssystem logginformation till kommunen. Om avvikelsen inte beror på ett tekniskt fel i informationssystemet ska Arbetskraftsmyndigheten utan dröjsmål utreda orsaken till avvikelsen. Om avvikelsen beror på ett felaktigt eller lagstridigt förfarande, till exempel behandling eller utlämnande av sekretessbelagda uppgifter utan laglig grund, ska kommunen inleda de åtgärder som behövs för att det felaktiga förfarandet inte ska fortsätta eller upprepas. Dessutom ska kommunen sörja för att eventuella personuppgiftsincidenter behandlas på behörigt sätt vid behov tillsammans med utvecklings- och förvaltningscentret.

80 §. Beviljande av användarrättigheter till kundinformationssystem som ingår i den riksomfattande helheten av kundinformationssystem. I 1 mom. nämns de myndigheter vars anställda får beviljas användarrättigheter till kundinformationssystem som ingår i den riksomfattande helheten av kundinformationssystem. I momentet anges även de uppgifter för vilka användarrättigheter får beviljas. Enligt det föreslagna 1 mom. får användarrättigheter beviljas personer anställda vid kommuner, välfärdsområden, utvecklings- och förvaltningscentret och arbets- och näringsministeriet.

Användarrättigheter till kundinformationssystem som ingår i den riksomfattande helheten av kundinformationssystem beviljas antingen av kommunen eller av utvecklings- och förvaltningscentret. Kommunen beviljar användarrättigheter till riksomfattande informationssystemtjänster till personer anställda hos den och till personer anställda hos externa aktörer för en tjänst som den anskaffat. Kommunen beviljar användarrättigheter även till de personer som är anställda hos välfärdsområdet och som deltar i utarbetandet av den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 15 § eller i utarbetandet av den sektorsövergripande integrationsplanen enligt 17 § eller i översynen av den enligt 22 §.

Utvecklings- och förvaltningscentret beviljar i sin tur användarrättigheter till sina anställda samt till personer anställda hos arbets- och näringsministeriet eller hos närings-, trafik- och miljöcentralen. Dessutom beviljar närings utvecklings- och förvaltningscentret användarrättigheter till personer anställda hos utomstående aktörer när det är fråga om ett uppdrag som utförs eller tjänst som upphandlats av utvecklings- och förvaltningscentret eller arbets- och näringsministeriet.

Det är motiverat att kommunerna utöver utvecklings- och förvaltningscentret ska kunna bevilja användarrättigheter eftersom kommunerna har de bästa förutsättningarna att se till att personer anställda hos kommunen beviljas användarrättigheter i rätt omfattning med tanke vilka uppgifter personen har och för skötsel av vilka det är nödvändigt att bevilja användarrättigheter. Om dessutom endast utvecklings- och förvaltningscentret kunde bevilja användarrättigheter till alla anställda vid kommunen, välfärdsområdet och statliga myndigheter som använder kundinformationssystemen inom de riksomfattande informationssystemtjänsterna skulle det krävas mer resurser för detta ändamål än de som finns för närvarande. Skrivelsen motsvarar bestämmelserna i 13 kap. i lagförslaget om ordnandet av arbetskraftsservice.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan användarrättigheter kan beviljas om personen sköter uppgifter enligt integrationslagen eller sådana tillsyns-, utvecklings-, uppföljnings-, statistikförings-, prognostiserings- eller styruppgifter som anknyter till de tjänster, stöd eller kundprocesser som avses i integrationslagen eller uppgifter för personuppgiftsansvariga eller uppgifter som anknyter till administration av användarrättigheter eller insamling av logginformation. Skrivelsen motsvarar bestämmelserna i 13 kap. i lagförslaget om ordnandet av arbetskraftsservice.

I 3 mom. föreskrivs det om de utomstående aktörer vars anställda får beviljas användarrättigheter. Innehållet i det föreslagna 3 mom. motsvarar bestämmelserna i 13 kap. i lagförslaget om ordnandet av arbetskraftsservice.

Bestämmelserna i 16 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen begränsar inte kontrollen av användarrättigheter till att skötas enbart av den systemansvariga myndigheten. Baserat på detaljmotiveringen till 16 § i regeringens proposition med förslag till lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (RP 284/2018 rd) är det inte nödvändigt att den systemansvariga myndigheten har hand om kontrollen av användarrättigheterna. En myndighet som använder ett informationssystem kan också vara ansvarig för att hålla användarrättigheterna uppdaterade. Enligt den propositionen är det kännetecknande för sådana informationssystem att ansvaret för användarrättigheterna är fördelat inom gemensamma nätverksbaserade informationssystem som flera myndigheter använder. Ett sådant exempel är serviceproduktion organiserad i form av en servicecentral. Det är servicecentralen som definierar användarrättigheterna i egenskap av systemansvarig myndighet, men de myndigheter som använder informationssystemet ska hålla användarrättigheterna uppdaterade. Baserat på det ovan nämnda är det fullt möjligt att inte bara utvecklings- och förvaltningscentret utan också kommunerna ansvarar för att bevilja och förvalta användarrättigheter.

Enligt 4 mom. svarar utvecklings- och förvaltningscentret för det tekniska aktiverandet av användarrättigheterna på basis av anmälan från den myndighet som beviljat användarrättigheterna. Utvecklings- och förvaltningscentret ska med andra ord svara för det tekniska aktiverandet av alla användarrättigheter oberoende av om det är kommunen eller utvecklings- och förvaltningscentret som beviljat dem. När centret beviljar användarrättigheter ska det i princip inte ha ansvar för att kontrollera eller bedöma huruvida användarrättigheter har beviljats på korrekta grunder.

81 §. Ändring och upphävande av användarrättigheter till kundinformationssystem som ingår i de riksomfattande informationssystemtjänsterna. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för ändring och upphävande av användarrättigheter samt om det förfarande som ska följas när sådana rättigheter ändras eller upphävs. Uppgiften att ändra eller upphäva användarrättigheter åvilar den myndighet som beviljat rättigheterna, det vill säga enligt den föreslagna 80 § kommunen eller utvecklings- och förvaltningscentret.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska utvecklings- och förvaltningscentret upphäva användarrättigheten för det första om det framgår att förutsättningarna enligt 80 § för beviljande av användarrättigheter inte längre uppfylls. En sådan situation kan uppstå till exempel om den person som beviljats användarrättigheter har övergått till andra uppgifter. Dessutom ska utvecklings- och förvaltningscentret upphäva användarrättigheterna om det är nödvändigt av något annat vägande skäl som hänför sig till skyddet av personuppgifter eller kundinformationssystemets informationssäkerhet. Den tredje grunden är öppen och gör det möjligt att ingripa vid missbruk.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan den myndighet som har beviljat användarrättigheten upphäva användarrättigheten om den utövats i strid med 79 § 3 mom., den allmänna dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen. Det är motiverat att utvecklings- och förvaltningscentret kan utöva sin prövningsrätt vid upphävande av användarrättighet, om den felaktighet som inträffat vid behandlingen av uppgifter varit ouppsåtligt eller ringa eller om felet kan rättas till eller avhjälpas.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska den myndighet som har beviljat användarrättigheten ändra användarrättigheten om den sökta eller beviljade användarrättigheten inte längre till sitt innehåll, sin omfattning, sina behörigheter eller sin varaktighet motsvarar det syfte för vilket rättigheten har sökts eller beviljats.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska upphävande eller ändring av användarrättigheten anmälas till utvecklings- och förvaltningscentret som svarar för de tekniska raderingarna och ändringarna utgående från dessa anmälningar.

Den myndighet som beviljat användarrättigheten ska anmäla ändring eller upphävande av användarrättighet till utvecklings- och förvaltningscentret. Utvecklings- och förvaltningscentret ska svara för det tekniska upphävandet eller ändringen av användarrättigheten på grundval av den anmälan som centret tar emot.

82 §. Rätt att få uppgifter för den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner. Det är fråga om den första paragrafen om rätt att få uppgifter. Enligt den har arbets- och näringsministeriet rätt att av Migrationsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information om personer enligt 2 § 3 och 4 mom. som anvisats till kommunen för utförandet av uppgifterna som gäller riksomfattande planering och utveckling av anvisande till kommuner enligt 40 §. Närmare bestämmelser om anvisande till kommunen finns i 4 kap. och om statens uppgifter inom främjandet av integration i 7 kap.

För arbets- och näringsministeriet räcker i de flesta fall anonymiserade uppgifter om invandrarna, till exempel om antalet beviljade uppehållstillstånd av olika typ, ursprungslandets nationaliteter, antalet personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. som placerats i kommuner, placeringskommuner, antalet personer som befinner sig på olika flyktingförläggningar, antalet personer med uppehållstillstånd som vid flyktingförläggningarna väntar på att överföras till en kommun. Arbets- och näringsministeriet behöver dessa uppgifter för att kunna planera, utveckla och följa upp främjandet av integration och anvisandet till kommuner nationellt. Bestämmelserna motsvarar gällande lagstiftning. Även i nuläget har arbets- och näringsministeriet rätt att få dessa uppgifter av Migrationsverket. Uppgifterna kan lämnas ut automatiskt genom att bevilja användarrättigheter till befintliga informationssystem eller i form av en separat rapport eller utredning på arbets- och näringsministeriets begäran. I praktiken ansvarar Migrationsverket för ärende-

hanteringssystemet för utlänningsärenden. Bestämmelser om det systemet, personuppgiftsansvar och behandlingen av uppgifter finns i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020).

83 §. Rätt att regionalt få uppgifter för anvisande till kommuner. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Migrationsverket eller flyktingförläggningen avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna till närings-, trafik- och miljöcentralen lämna ut de uppgifter som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som avses i 43 § som gäller anvisande till en kommun om de personer som avses i 2 § 3 mom. för vilka Migrationsverket eller flyktingförläggningen föreslår anvisande till en kommunplats. Bestämmelserna motsvarar gällande lagstiftning. Även i nuläget lämnar Migrationsverket ut dessa uppgifter till närings-, trafik- och miljöcentralen när det bereder förslaget om anvisande till kommuner. Då förs diskussioner mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen varvid det fattas beslut om anvisande av en person till en kommun det vill säga om anvisande av en person till en kommunplats enligt den nya begreppsapparat som föreslås i denna proposition. Utan uppgifter om en sådan person kan närings-, trafik- och miljöcentralen inte diskutera med kommunen om anvisande till en kommunplats.

Närings-, trafik- och miljöcentralen får från Migrationsverket eller en flyktingförläggning bland annat uppgifter om grunden för personens uppehållstillstånd, tidpunkten för beviljande och annan nödvändig information. Om personen är en kvotflykting, lämnar Migrationsverket ut den information som erhållits via FN:s flyktingkommissarie (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR) och uppgifter som Migrationsverket samlat in i urvalsprocessen genom att intervjua personen. Dessa uppgifter omfattar bakgrundsuppgifter om personen, bland annat information om familjesammansättning, utbildning, arbetshistoria samt också personuppgifter inom social- och hälsovården som kan behövas vid anvisandet till kommuner till exempel för att fastställa hurudan bostad som passar inom ramen för personens eventuella begränsningar eller vilka social- och hälsovårdstjänster en kvotflykting eventuellt behöver och huruvida de finns att tillgå i kommunen eller i närheten.

Enligt det föreslagna 2 mom. har en annan kommun än en som hör till landskapet Åland och ett välfärdsområde rätt att av varandra, av Migrationsverket, flyktingförläggningen och flyktingsslussen samt av närings-, trafik- och miljöcentralen avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att kunna sköta de uppgifter som avses i 42–44 § som gäller avtal om kommunplatser, anvisande till en kommun och mottagande av en person som anvisats till en kommunplats i fråga om de personer som avses i 2 § mom. 3 eller 4 som har anvisats till kommunen. Likaså har en kommun i landskapet Åland och Ålands hälso- och sjukvård rätt att av varandra och av de myndigheter som nämns ovan få motsvarande uppgifter för samma ändamål.

Kommunen utarbetar det avtal om anvisande till en kommun som avses i 42 § och välfärdsområdet hörs i beredningen av det. Uppdatering av avtalet i fråga i och med förändrade invandervolymer kan till exempel vara en orsak till att man behöver uppgifter om dessa personer.

I det föreslagna 43 § föreskrivs det om anvisande till kommuner, där närings-, trafik- och miljöcentralen anvisar personen till en kommunplats efter att ha avtalat om det med kommunen. Kommunen ska höra välfärdsområdet. I den här processen är det särskilt viktigt att kommunen och välfärdsområdet får uppgifter om personen i fråga inklusive personuppgifter inom social- och hälsovården för personen för att kunna fatta beslut om att ta emot en person som anvisats till en kommunplats.

Kommunen ska ordna bostad, mottagning och behövlig service samt vid behov hänvisa till andra myndigheters tjänster till exempel välfärdsområdets bedömning av servicebehovet på det sätt som avses i 44 §. För att ordna bostad behöver kommunen uppgifter om till exempel familjens storlek och eventuella begränsningar i funktionsförmågan som kan påverka valet av bostad. Uppgifter om den person som ska placeras eller familjesammansättningen som till exempel behovet av hindersfritt boende påverkar också ansvaret för att ordna boende. Om personen i boendet eller annars behöver välfärdsområdets service direkt efter ankomsten till landet, behöver den kommun som beslutar om valet av personen och det välfärdsområde som ansvarar för att ordna boende eller andra social- och hälsovårdstjänster uppgifter om de bakgrundsfaktorer som påverkar ordnandet av boende eller andra eventuella servicebehov. Kommunen och välfärdsområdet har ett nära samarbete under de första dagarna för den person som anvisats till en kommunplats på det sätt som beskrivs närmare i specialmotiveringen till 44 §. Delning av information mellan kommunen och välfärdsområdet är viktigt i samordnandet av samarbete och service.

84 §. Rätt att få information för att nå ut till personer som ska omfattas av tjänster i enlighet med integrationsprogrammet. I paragrafen ska Migrationsverket, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Folkpensionsanstalten föreskrivas skyldighet att till kommunen och välfärdsområdet lämna uppgifter om personer så att man kan nå ut till dem med de tjänster som ingår i integrationsprogrammet alltså närmare bestämt en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster enligt den föreslagna 14 § eller en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster enligt 15 § som följs av en integrationsplan enligt 16 § eller en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § genom vilken man avtalar om de åtgärder och tjänster som invandraren ska delta i. Kommunen når i egenskap av Arbetskraftsmyndighet i stor utsträckning ut till invandrare som anmält sig som arbetssökande. Däremot bör det ske en utveckling när det gäller att nå ut till personer som står utanför Arbetskraften. En närmare beskrivning av att nå ut till invandrare som står utanför Arbetskraften finns i beskrivningen av nuläget, 14 § i specialmotiveringen och i bedömningen av konsekvenser.

Enligt det föreslagna 1 mom. har kommunen rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att göra den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 14 § i fråga om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. Kommunen får redan med stöd av den nuvarande integrationslagen i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden se uppgifter förknippade med de personer som avses ovan för översyn av de kalkylerade ersättningar som staten betalar för dessa personer. Explicita bestämmelser om tillgången till information på det sätt som anges i den gällande integrationslagen föreslås nu också för användningsändamålet att nå ut till personer, det vill säga att nå ut till dessa personer med tjänster i enlighet med integrationsprogrammet. Även i nuläget har det i varierande omfattning utarbetats inledande kartläggningar och integrationsplaner för dessa kvotflyktingar, personer som får internationellt skydd och andra målgrupper som nämns ovan.

Propositionens syfte är att nå ut till personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. det vill säga till exempel personer som får internationellt skydd och kvotflyktingar. Det finns dock skäl att betrakta gruppen i fråga som särskilt utsatt och främjandet av integrationen av personer i den är mycket viktigt. Ytterligare motivering till att nå ut till dem finns i beskrivningen av nuläget, motiveringen till 14 och 15 § och i konsekvensbedömningen. Det är också bra att beakta att deltagande inte ska inverka på till exempel familjeförmåner.

Enligt det föreslagna 2 mom. har kommunen rätt att av Folkpensionsanstalten, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att göra den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 14 § om en invandrare på vilken denna lag tillämpas och som får stöd för hemvård. Folkpensionsanstalten lämnar redan i nuläget information till kommunerna personer som får stöd för hemvård då de fakturerar kommunerna för de hemvårdsstöd som betalats ut. I fortsättningen kan dessa uppgifter utnyttjas i integrationsfrämjande syfte. I kommunerna sammanförs informationen om personer som får stöd för hemvård med information om hemort och uppehållstillstånd som fås från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Migrationsverket. Syftet är att inom ramen för de riksomfattande informationssystemtjänsterna för integration genomföra en teknisk lösning som producerar information till kommunerna om de personer som får stöd för hemvård på vilka denna lag tillämpas. Ytterligare motivering till att nå ut till personer som får stöd för hemvård finns i beskrivningen av nuläget, motiveringen till 14 § och i konsekvensbedömningen.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska Folkpensionsanstalten avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna till kommunen lämna ut de uppgifter som behövs för att göra den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 15 § om en om en invandrare på vilken denna lag tillämpas och som får utkomststöd enligt lagen om utkomststöd annat än tillfälligt. Bestämmelsen motsvarar regleringen i 87 a § i den gällande integrationslagen. Enligt uppgifter från Folkpensionsanstalten har det på årsnivå gjorts 800–900 anmälningar med stöd av 87 a § i integrationslagen. Ytterligare motivering till att nå ut till dem finns i beskrivningen av nuläget, motiveringen till 15 § och i konsekvensbedömningen.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska Migrationsverket avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna till kommunen lämna ut de uppgifter som behövs för att göra den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 15 § om en person enligt 2 § 3 eller 4 mom. eller om ett offer för människohandel. Uppgifterna fås från det utlänningsregister som Migrationsverket förvaltar. För offer för människohandel utarbetas en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och en sektorsövergripande integrationsplan, genom vilka man kommer överens om de tjänster och åtgärder som personen deltar i. Offer för människohandel är en särskilt utsatt målgrupp som har betydande nytta av integrationstjänster.

85 §. Rätt till information mellan kommuner. I paragrafen ska det föreskrivas om rätten till information mellan kommuner i fråga om en kund som har en giltig integrationsplan. Om kommunen får kännedom om att en integrationskund flyttar och bosätter sig på en annan kommuns område, ska kommunen begära kundens samtycke till att kommunen kan kontakta kundens nya boendekommun. Efter att ha fått kundens samtycke kan kommunen kontakta kundens nya boendekommun. För personer som är registrerade som arbetstagare är det sannolikt att de snart efter flytten utträttar ärenden även hos Arbetskraftsmyndigheten i sin kommande hemkommuns område, eftersom arbetssökande har olika förpliktelser och underlåtelse att iakttäta dem kan leda till förlust av förmån. Särskilt för invandrare som står utanför Arbetskraften är det viktigt att personen hänvisas att delta i integrationsfrämjande tjänster i sin blivande hemkommun och den nya hemkommunen ska på det sätt som avses i 22 § se över den integrationsplan som gjorts upp för invandraren för att säkerställa en smidig kontinuitet för tjänsterna.

86 §. Rätt till information för tillhandahållande av kommunala integrationsfrämjande tjänster. I paragrafen föreskrivs det om kommunens och välfärdsområdets rätt att få uppgifter för tillhandahållande av integrationsfrämjande tjänster.

Enligt det föreslagna 1 mom. har kommunen rätt att av Migrationsverket, flyktingförläggningen och flyktingslussen eller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter för att göra den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 14 § och utarbeta den integrationsplan som avses i 16 § om en invandrare för vilken den bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 14 § ska utarbetas. Enligt den föreslagna 14 § ska kommunen alltid för vissa målgrupper utarbeta en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster och för dem som det gjorts en anmälan om enligt 9 § eller som bett om en bedömning om de anses behöva en bedömning. För denna bedömning behöver kommunen uppgifter från Migrationsverket eller från flyktingförläggningen och flyktingslussen. Med dessa uppgifter som fås från Migrationsverket avses i synnerhet information om grunden för personens uppehållstillstånd och tidpunkten så att kommunen kan bedöma om kommunen ska utarbeta en bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster för invandraren. Från Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata behöver kommunen information om personens hemkommun så att kommunen kan försäkra sig om att invandraren är dess invånare om inte kommunen får denna information redan via Migrationsverket. Informationen kan omfatta även andra uppgifter som är nödvändiga för bedömningen. Om man redan fått informationen för att nå personen enligt 84 § behöver uppgifterna inte lämnas ut på nytt.

Enligt det föreslagna 2 mom. har kommunen och välfärdsområdet rätt att av varandra, Folkpensionsanstalten, Migrationsverket, flyktingförläggningen och flyktingslussen eller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter för att utarbeta den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 15 §, den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § eller den integrationsplan för familjer som avses i 19 § om en invandrare för vilken det ska utarbetas den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster som avses i 15 §. På motsvarande sätt som i 1 mom. ovan gäller informationen i synnerhet grunden till och tidpunkten för uppehållstillståndet och tidpunkten samt anteckning av hemkommun. Informationen kan omfatta även andra uppgifter som är nödvändiga för bedömningen. Om man redan fått informationen för att nå personen enligt 84 § behöver uppgifterna inte lämnas ut på nytt.

Enligt det föreslagna 3 mom. har kommunen och välfärdsområdet rätt att av varandra, invandrarens tidigare hemkommun, närings-, trafik- och miljöcentralen, den serviceproducent som avses i 2 kap. och av en företrädare för en minderårig som avses i 35 § avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter för det uppdrag som avses i 20 och 22 § om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. Det är alltså fråga om en rätt att få information som ska föreskrivas för att genomföra utarbetandet och översynen av en sektorsövergripande integrationsplan för ett minderårigt barn som kommit utan vårdnadshavare eller för en ung person.

I det föreslagna 4 mom. ska det föreskrivas om rätten att få uppgifter för att se över en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan. För att kunna se över och uppdatera integrationsplanen behöver myndigheten uppgifter om till exempel hur de avtalade tjänsterna framskrider, tjänster som genomförts tidigare, en eventuell tidigare integrationsplan samt andra uppgifter som behövs för översynen. Med stöd av den gällande lagen har kommunen och arbetskraftsmyndigheten kunnat få motsvarande information, de bestämmelser som nu föreslås är

bara mera exakta. Vårdförskingsområdet får information endast för att se över den sektorsövergripande integrationsplanen enligt 17 § om översynen förutsätter sektorsövergripande samarbete mellan kommunen och vårdförskingsområdet och de villkor som anges i 15 § ännu är uppfyllda.

I denna paragraf har arbetskraftsmyndigheten undantagsvis nämnts särskilt, eftersom det finns situationer där kommunen och arbetskraftsmyndigheten inte är samma aktör och därför ska informationsutbyte mellan dem möjliggöras om personens arbetskraftspolitiska status ändrar till exempel från en person som står utanför arbetskraften till arbetssökande.

I översynen av en sektorsövergripande integrationsplan kan alla de myndigheter delta som deltagit i utarbetandet av den sektorsövergripande integrationsplanen. Alternativt kan en myndighet se över planen tillsammans med kunden om planen ändras endast i fråga om den tjänst som myndigheten i fråga har ansvar att ordna. För att se över planen behöver myndigheterna information av varandra om hur de mål som angetts i planen framskrider.

87 §. Rätt till information för organiseringen av tjänster för barn och unga personer som har kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare. I paragrafen föreslås bestämmelser om information som gäller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 punkten i denna lag. I paragrafens första moment ska det föreskrivas om information om ett barn eller en ung person så att vårdförskingsområdet har rätt att av kommunen, Migrationsverket, flyktingförläggningen och den företrädare för en minderårig som avses i 35 § avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information för att sköta de uppgifter som avses i 33–35 § eller 38 § i denna lag. Rätten till information kan gälla en situation där vårdförskingsområdet ska fatta ett beslut om placering av barnet i ett familjegrupphem då den information som behövs för beslutet kan behövas från de aktörer som nämns ovan. En närmare beskrivning av detta finns i motiveringen till 33 §. Vårdförskingsområdet och kommunen ska på det sätt som avses i 34 § samordna sina tjänster för stödet och därför kan informationsutbyte vara behövligt på det sätt som avses i både i 1 och 2 mom.

I 2 mom. ska det föreskrivas om information om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. så att kommunen har rätt att av vårdförskingsområdet eller den företrädare för en minderårig som avses i 35 § få nödvändig information för att sköta de uppgifter som avses i 34 § i denna lag.

88 §. Folkpensionsanstaltens rätt till information. I paragrafen föreskrivs det om Folkpensionsanstaltens rätt att få information om utarbetandet av en integrationsplan enligt 16 § eller en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § för en invandrare samt om upphörandet av planen i fråga om invandraren fortsätter de frivilliga studierna efter att maximitiden för integrationsplanen har upphört i enlighet med 31 §, för att Folkpensionsanstalten ska kunna beakta den förändrade situationen när arbetslöshetsförmån och kostnadsersättning betalas till invandraren. Under en förlängning enligt 31 § 2 mom. i lagförslaget omfattas frivilliga studier inte av kostnadsersättning och Folkpensionsanstalten ska omedelbart beakta att en integrationsplan upphört när förmåner betalas ut med stöd av den så att man inte blir tvungen att återkräva dem av invandraren.

89 §. Rätt till information för behandling av kalkylerad ersättning. I paragrafen ska det på motsvarande sätt som i den gällande lagen föreskrivas om rätten att få information, men mera exakt om rätten att få uppgifter för behandling av kalkylerad ersättning.

Enligt det föreslagna 1 mom. har arbets- och näringsministeriet och utvecklings- och förvaltningscentret rätt att av Migrationsverket samt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få information som är nödvändig för skötsel av uppgifterna enligt 61 och 62 § om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. I propositionen gäller 61 § kalkylerade ersättningar till kommunen och 62 § kalkylerade ersättningar till välfärdsområdet och Ålands hälso- och sjukvård. Arbets- och näringsministeriet behöver information för att sköta sin uppgift som personuppgiftsansvarig för det automatiska betalningssystemet för kalkylerade ersättningar. Därför ska ministeriet ha rätt att behandla uppgifter till exempel på grund av misstankar om missbruk.

Utvecklings- och förvaltningscentret betalar ut dessa ersättningar som avses i 8 kap. och behöver information av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om de personer som omfattas av ersättningarna (typen av uppehållstillstånd och tidpunkten för erhållande) och om deras hemkommuner. I praktiken formas i nuläget informationen om de personer som omfattas av kommunens kalkylerade ersättningar automatiskt från Migrationsverkets ärendehanteringssystem för utlänningsärenden som har kombinerat de kunduppgifter som finns där med uppgifter om hemkommun som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har plockat ur befolkningsdatasystemet och format en förteckning över personer utifrån vilken det kommunvis utformas ett betalningsförslag som därifrån överförs automatiskt till utbetalningssystemet Handi som används av utvecklings- och förvaltningscentret. Kalkylerade ersättningar betalas för de personer som avses i 2 § 2 och 3 i den gällande integrationslagen under tre eller fyra års tid från det att den första hemkommunen enligt lagen om hemkommun (201/1994) registrerats i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen eller erhållande av välfärdsområdets tjänster är grunden för att ersättning betalas. Om personen inte kan få en hemkommun enligt lagen om hemkommun, börjar ersättningstiden för personen från tidpunkten då uppehållstillståndet beviljades. Därför behöver utvecklings- och förvaltningscentret i synnerhet uppgifter om grunden och tidpunkten för personens uppehållstillstånd samt anteckning om hemkommun och tidpunkten för den. Informationen kan omfatta även andra nödvändiga uppgifter.

Enligt det föreslagna 2 mom. har kommunen rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna för granskning av de ersättningar som avses i 61 § få nödvändig information om de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. Kommunen ser denna information från förteckningen över personer som utformas från ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden som och som utgör grund för betalning av ersättningar till kommunen och där det ingår uppgifter om personer som omfattas av ersättningarna till kommuner. Förteckningen över personer innehåller personens kundnummer i utlänningsregistret, kundens namn och personbeteckning, behandlingsgrund, diarienummer, tidpunkten när uppehållstillståndet började gälla, uppehållstillståndets art och hänvisning till det första uppehållstillståndet utifrån vilket personen har kopplats till personkretsen. Av förteckningen över personer framgår också uppgifter om den kommun till vilken ersättning betalats, ersättningsbelopp, datum när betalningsperioden började och upphörde. Förteckningen över personer innehåller också start och slutdatum för den ersättningsperiod som fastställts för personen, personens dödsdag och betalningsprincip det vill säga på vilken grund enligt integrationslagen har personen kopplats till personkretsen. Kommunen behöver dessa uppgifter så att den även i fortsättningen kan granska de ersättningar som betalats till den. Uppgifterna gäller i synnerhet grunden och tidpunkten för uppehållstillståndet samt anteckning om hemkommun

och tidpunkten för det. Informationen kan omfatta även andra nödvändiga uppgifter. En kommun som fått användarrättighet av Migrationsverket ser även i fortsättningen dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden.

Enligt det föreslagna 3 mom. har även välfärdsområdet och Ålands hälso- och sjukvård rätt att på motsvarande sätt som kommunen i 2 mom. få uppgifter för granskning av de kalkylerade ersättningarna som avses i 62 § till välfärdsområdet eller Ålands hälso- och sjukvård. Även för dem kan rätten till information i praktiken tillgodoses genom att bevilja rätt att få tillgång till.

90 §. Rätt till information för ansökan om och behandling av andra ersättningar. I paragrafen föreskrivs det mera exakt än i den gällande lagen om rätten att få uppgifter som hänför sig till ansökan om och behandling av andra ersättningar än kalkylerade ersättningar det vill säga ersättningar som ska ansökas separat.

Enligt det föreslagna 1 mom. har utvecklings- och förvaltningscentret rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för behandlingen av de ansökningar om ersättning som avses i 63–65, 68 eller 69 § om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom., ett offer för människohandel eller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. Bestämmelser om dessa ersättningar från staten till kommunen eller välfärdsområdet finns i 8 kap. Utvecklings- och förvaltningscentret betalar dessa ersättningar till kommunen eller till välfärdsområdet. Det kan också återkräva ersättningar som betalats ut på felaktigt så som det föreskrivs i 8 kap.

Migrationsverket har uppgifter om invandrarnas uppehållstillstånd, grunden för det och tidpunkten. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har uppgifter om anteckning om hemkommun för personen och tidpunkten för den. Dessa uppgifter har betydelse för ersättning av kostnader. Ett offer för människohandel kan också vara finsk medborgare men även då fås från Migrationsverket information om att personen omfattas av hjälpsystemet för offer för människohandel. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

Enligt det föreslagna 2 mom. har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att av Migrationsverket, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, kommunen och välfärdsområdet avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter för att upprätta det avtal som avses i 64 § om beredskap att ta emot personer, 65 § om ersättning för specialkostnader och 69 § om ersättning för kostnader för minderåriga barn eller unga personer som kommit utan vårdnadshavare om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. eller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. Från Migrationsverket samt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata behövs återigen i synnerhet uppgifter om uppehållstillstånd, anteckning om hemkommun samt om personen omfattas av hjälpsystemet för offer för människohandel. För att kunna utarbeta ett avtal om ersättning för kostnader behöver närings-, trafik- och miljöcentralen kunna utbyta information även med kommunen och välfärdsområdet. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

Dessutom har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att av Migrationsverket och flyktingförläggningen få uppgifter som är nödvändiga för att sköta de uppgifter som avses i 68 § om ett offer för människohandel. Enligt 68 § ska närings-, trafik- och miljöcentralen begära ett utlåtande av föreståndaren för en flyktingförläggning som sörjer för hjälpen till offer för människo-

handel, eller av en tjänsteman som denne har förordnat, om huruvida det är möjligt att de kostnader för vilka ersättning söks kan härröra från ordnandet av åtgärder och tjänster på grund av personens ställning som offer för människohandel. Detta utlåtande utgör en viktig del av beslut om ersättningar.

Enligt det föreslagna 3 *mom.* har välfärdsområdet rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att ansökan om ersättningar för utkomststöd som avses i 63 § och specialkostnader som avses i 65 § och ett beslut som avses i 65 § om en person som avses i 2 § 3 eller 4 *mom.*, i synnerhet om personens uppehållstillstånd och hemkommun enligt lagen om hemkommun.

Välfärdsområdet och kommunen har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information om offer för människohandel för ansökan om ersättningar enligt 68 §, återigen i synnerhet om personens uppehållstillstånd och hemkommun enligt lagen om hemkommun. Välfärdsområdet har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information för ansökan om de ersättningar som avses i 69 § och det beslut som avses där om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 *mom.*, i synnerhet om personens uppehållstillstånd och hemkommun enligt lagen om hemkommun. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

Enligt det föreslagna 4 *mom.* har Ålands hälso- och sjukvård rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att ansöka om de ersättningar som avses i 65 § och det beslut som avses i 65 § om de personer som avses i 2 § 3 eller 4 *mom.*

Enligt det föreslagna 5 *mom.* har kommunen rätt att av Migrationsverket samt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att ansöka om ersättningar som hänför sig till beredskap att ta emot personer som avses i 64 § om en person som avses i 2 § 3 eller 4 *mom.* i synnerhet om personens uppehållstillstånd och hemkommun enligt lagen om hemkommun. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

Enligt det föreslagna 6 *mom.* har kommunen har rätt att av välfärdsområdet, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att ansöka om de ersättningar som avses i 65 § 2 *mom.* Och det beslut som avses i 65 § 3 *mom.* om en person som avses i 2 § 3 eller 4 *mom.* I 65 § finns bestämmelser om ersättning för specialkostnader. Informationen gäller uppehållstillstånd för ett barn eller en ung person och hemkommun enligt lagen om hemkommun samt de personuppgifter inom social- och hälsovården med anledning av vilka barnet eller den unga personen behöver särskilt stöd i småbarnspedagogiken eller i den grundläggande undervisningen där kostnaderna i fråga uppstår. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

Enligt det föreslagna 7 *mom.* har en kommun i landskapet Åland rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att ansöka om de ersättningar som avses i 65 §

4 mom. om den invandrare som är föremål för ersättningarna. Med uppgifterna avses i synnerhet uppgifter om personens uppehållstillstånd och hemkommun enligt lagen om hemkommun. Nödvändiga uppgifter kan omfatta även andra uppgifter som myndigheten behöver i sitt uppdrag.

91 §. Rätt att få information för styrnings- och övervakningsuppgifter. I paragrafen ska det mera exakt än i den gällande lagen föreskrivas om rätten att få uppgifter för tillsynsuppgifter. Enligt det föreslagna 1 mom. har närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av en kommun, ett välfärdsområde, en regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, en företrädare som avses i 35 § och en serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för att sköta de uppgifter som avses i 55 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten. I paragrafen i fråga föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Närings-, trafik- och miljöcentralen har till uppgift att stödja och utöva tillsyn över kommuner och välfärdsområden inom främjandet av integration. I fråga om kommunerna gäller tillsynsuppgiften i synnerhet tillsyn över tjänster för integrationskunder som står utanför arbetskraften. För välfärdsområden gäller sig tillsynsuppgiften i synnerhet minderårigas boende i familjegrupphem.

Enligt det föreslagna 2 mom. har regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av varandra, en kommun, ett välfärdsområde, närings-, trafik- och miljöcentralen, den företrädare som avses i 35 § och den serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som avses i 57 §. I den föreslagna 57 § föreskrivs det om regionförvaltningsverkets och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter.

92 §. Närings-, trafik- och miljöcentralernas övrig rätt till information. I paragrafen ska det föreskrivas om närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av en kommun, ett välfärdsområde, en företrädare som avses i 35 § och en serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för att sköta de uppgifter som avses i 55 § 1 mom. 1 och 2 punkten.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ansvarar för den regionala utvecklingen av, samarbete inom, samordnande, uppföljning och tillsyn av främjandet av integration och etablering och anvisande till kommuner. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska stödja och ge kommunen och välfärdsområdet råd inom främjandet av integration. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska avtala med välfärdsområdet om att inrätta familjegrupphem som är avsedda för barn som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare och andra boendeenheter. Dessutom har närings-, trafik- och miljöcentralen till uppgift att tillsammans med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket och vid behov Migrationsverket utöva tillsyn och styrning över familjegrupphemmen. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska sköta styrning, rådgivning, planering och tillsyn av företrädarverksamheten för dem som har fått uppehållstillstånd och är i landet utan vårdnadshavare. Närings-, trafik- och miljöcentralen har också en roll då det gäller att avtala om finansiering för integrationsfrämjande. Dessutom fungerar närings-, trafik- och miljöcentralen som statsbidragsmyndighet i fråga om uppgifter som hänför sig till främjande av integration, till exempel vid beviljandet av statsbidrag för kompetenscenter samt väglednings- och rådgivningstjänster.

93 §. Rätt att få uppgifter för en företrädare för en minderårig. I paragrafen ska det anges en motsvarande bestämmelse som 87 § 3 mom. i den gällande integrationslagen om rätten att få uppgifter för en företrädare för en minderårig som befinner sig i landet utan vårdnadshavare.

Enligt det föreslagna 1 mom. har den företrädare som avses i 35 § rätt att avgiftsfritt och oberoende av sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att utföra de uppgifter som avses i 37 § av Migrationsverket, välfärdsområdet, flyktingförläggningen, flyktingsslussen, kommunen, Folkpensionsanstalten, familjegruppshemmet och den tjänsteproducent som avses i denna lag.

På uppdraget för en företrädare för en minderårig tillämpas enligt den gällande integrationslagen och ska enligt den föreslagna 37 § tillämpas vad som föreskrivs i 40 och 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Enligt den för företrädaren vårdnadshavarens talan i angelägenheter som gäller barnets person och förmögenhet samt förvaltar barnets förmögenhet på det sätt som bestäms i 12 kap. 1 och 2 § i rättegångsbalken, 14 § i förvaltningslagen, 25 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden samt i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Innan ett beslut som gäller barnets person eller förmögenhet fattas ska barnet höras på det sätt som föreskrivs i 5 § 2 mom. i denna lag. Företrädaren verkar i praktiken på samma sätt som barnets vårdnadshavare med avseende på att föra barnets talan. Företrädaren kan behöva information även i stor omfattning beroende på i hurudana angelägenheter det är behövligt att föra barnets talan.

Nedan finns en förteckning med exempel på sådana uppgifter som företrädaren kan behöva i något skede av sitt uppdrag:

- 1) namn,
- 2) födelsetid och -ort samt uppgifter som gäller bestämmande av ålder,
- 3) personbeteckning,
- 4) modersmål och kontaktspråk,
- 5) uppgifter om uppehållstillstånd och fortsatta tillstånd,
- 6) medborgarskap eller uppgift om att en person är statslös och om nationalitet,
- 7) uppgifter om kommunplats,
- 8) uppgifter om hem- och bostadsort,
- 9) uppgifter om familjeåterförening,
- 10) uppgifter om kundrelationer inom hjälpsystemet för offer för människohandel,
- 11) uppgifter om kundrelationer inom socialvård, barnskydd, handikappservice eller andra motsvarande tjänster samt hälsouppgifter,
- 12) uppgifter om bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster samt uppgifter om integrationsplan,
- 13) uppgifter om förmåner som Folkpensionsanstalten och andra myndigheter betalar ut,

- 1) uppgifter om läroanstalter och studier,
- 2) uppgifter som gäller domstols- och brottsärenden.

Denna förteckning är dock inte uttömmande utan företrädarens rätt att få uppgifter beror på vilka uppgifter som behövs direkt i företrädarens uppdrag. Det är också bra att beakta att en företrädarens rätt till information dock är högst så omfattande som rätten till information för barnets vårdnadshavare.

94 §. Serviceproducentens rätt att få uppgifter för produktion av integrationsfrämjande tjänster. I paragrafen föreslås en motsvarande men en mera exakt bestämmelse än i 87 § 2 mom. i den gällande integrationslagen om en läroanstalts eller annan tjänsteproducentens rätt att få uppgifter.

Enligt det föreslagna *1 mom.* har en offentlig eller privat läroanstalt eller annan tjänsteproducent som producerar sådana tjänster som avses i 2 kap. och till vilken en integrationskund eller invandrare vägleds som kund i enlighet med integrationsplanen rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är förtecknade i paragrafen av kommunen och föregående tjänsteproducenter för utförandet av de uppgifter som avses i 2 kap. Tjänsteproducenten har med stöd av den gällande integrationslagen rätt att få uppgifter av kommunen. Det har dock i praktiken konstaterats vara utmanande att uppgifter inte fås från en tidigare tjänsteproducent då en invandrare flyttar till exempel från en läroanstalt till en annan. Då har det varit behövligt att begära uppgifter genom invandraren själv eller genom kommunen. För att möjliggöra informationsutbyte och för att invandraren ska få behövlig service i rätt tid och på det sätt som passar personen är det även behövligt att föreskriva att tjänsteproducenten kan få information direkt av den tidigare tjänsteproducenten.

I paragrafen ska det ingå en förteckning över de uppgifter som anses behövliga för att producera tjänsten. Största delen av dessa uppgifter ingår i till exempel datasystemet Koulutusportti, som Arbetskraftsmyndigheterna och läroanstalterna utnyttjar i sin behandling av uppgifter. I fortsättningen kan datasystemet Koulutusportti användas även inom andra integrationstjänster än sådana som tillhandahålls som Arbetskraftsservice då integrationskunder som står utanför Arbetskraften hänvisas till utbildningstjänsten.

På motsvarande sätt som i nuläget är det behövligt att tjänsteproducenten får identifieringsuppgifter såsom namn, födelsetid och -ort samt personbeteckning. För att garantera ärendehantering och lämpliga tjänster behöver man också veta invandrarens modersmål, kontaktspråk samt medborgarskap eller uppgift om att en person är statslös och om nationalitet. För att ordna till exempel samhällsorientering på flera språk krävs att den ordnas på ett språk som invandraren förstår bra. För att nå ut till invandraren behöver man också uppgifter om hem- och bostadsort samt kontaktuppgifter, vilket också omfattar e-postadress.

Dessutom är det behövligt att anteckna och få information om ärenden som invandraren tidigare har utrett, såsom tjänstemannens namn eller datum då den första integrationsplanen utarbetades. Datumet då den första integrationsplanen utarbetades har också betydelse med tanke på hur länge personen har rätt till tjänster. Även för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet är det i fortsättningen allt viktigare att veta när integrationsplanens varaktighet upphör så att de vet när invandrarens rätt till avgiftsfri utbildning upphör på det sätt som avtalats genom integrationsplanen.

För att ordna lämplig utbildning och service kan följande information vara behövlig: antecknad utbildningsrekommendation och andra kartläggningar i anknytning till utbildning som framkommit vid bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster, resultatet från testningen av utgångsnivån på språkkunskaperna, tidigare avlagd utbildning eller examen, tidigare yrke eller arbetserfarenhet, kundens målyrke och en studieplan över integrationsfrämjande utbildning eller studier som eventuellt genomförts tidigare samt en bedömning av dess genomförande, åtgärder och mål för fortsättningen som avtalats i integrationsfrämjande utbildning eller studier som eventuellt genomförts tidigare. Utgående från denna information kan invandraren erbjudas sådan utbildning och service som lämpar sig för personens behov och genom vilken de mål som ställts upp för personen eftersträvas, till exempel när det gäller språknivå, utbildning eller sysselsättning. Invandrarens tidigare yrken eller examina kan grunda sig på personens egen utsaga eller vara verifierade. Det är bra att anteckna i systemet varifrån informationen kommer. Dessutom har tjänsteproducenten rätt att få övrig nödvändig information med avseende på undervisningen eller deltagandet i tjänsten och som bedöms från fall till fall.

10 kap **Särskilda bestämmelser**

95 §. Sökande av ändring. I paragrafen bestäms om sökande av ändring i beslut som fattats med stöd av integrationslagen. Sökandet av ändring ska gälla såväl kommunen eller en annan myndighets beslut som berör enskilda invandrare som beslut i anslutning till exempelvis de ersättningar som staten betalar till kommunerna eller välfärdsområdena. Det första steget i ändrings-sökandet föreslås vara omprövningsbegäran.

Enligt *1 mom.* tillämpas i fråga om ändring i förvaltningsdomstol vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Genom detta lagförslag föreslås inte några offentliga förvaltningsuppgifter bli flyttade till andra än myndigheter. Kommunen ska ha organiseringsansvar även för de tjänster som den kan lägga ut. En begäran om omprövning av en tjänsteproducentens beslut ska göras hos den kommun vars tjänsteproducent det är fråga om, det vill säga den som producenten ingått avtal med eller vars beslut producentens behörighet grundar sig på. Denna syn stöds av motiveringen till 49 d § i förvaltningslagen, där det konstateras att det till exempel i situationer då ett förvaltningsbeslut meddelas av en privat aktör, kan vara ändamålsenligt att omprövningsbegäran i stället för av denna privata aktör avgörs av den myndighet som övervakar eller styr aktören i fråga (RP 230/2014 rd, s. 58/II). När det begärs omprövning hos ett en kommun av en tjänsteproducentens beslut, har klienten möjlighet att låta den privata tjänsteproducentens beslut prövas av en myndighet. Behandlingen av begäranden om omprövning är ett sätt att övervaka tjänsteproducentens verksamhet. Vilken myndighet omprövningsbegäran ska lämnas till framgår av den anvisning om hur man begär omprövning som fogas till beslutet i enlighet med 46 § i förvaltningslagen.

Bestämmelser om sökande av ändring i tingsrättens beslut som gäller förordnande av en företrädare för ett barn utan vårdnadshavare och om befriande av uppdraget ingår i 3 kap.

Enligt *2 mom.* finns bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som kommunen fattat enligt lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice i 16 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetslöshetsförmån finns i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd finns i 6 kap. i socialvårdslagen. Det är fråga om informativa hänvisningar.

Enligt 3 mom. får i kommunens beslut att inte stödja den arbetssökandes frivilliga studier rättelse inte yrkas och besvär inte anföras. Bestämmelsen ger en enhetligare lagstiftning om att man inte får begära omprövning av beslut om att inte stödja frivilliga studier med stöd av lagförslaget om integrationslagen eftersom man inte heller får begära omprövning av det med stöd av lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Beslut av betalare av utkomstskyddsförmåner omfattas av en särskild rätt att överklaga och därför påverkar förbudet att söka ändring inte invandrarens förmåner.

Enligt 4 mom. får ändring i den integrationsplan som avses i 16 § eller den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § eller den revidering av den som avses i 22 § ovan inte sökas genom besvär. I närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 43 § om anvisande till kommunplats får ändring inte sökas genom besvär.

Grundlagsutskottet har ansett att åtminstone en vägran att utarbeta en integrationsplan bör kunna överklagas genom besvär (se GrUU 42/2010 rd). Därför ska ett besvärsförbud gälla bara redan upprättade integrationsplaner.

Inte heller närings-, trafik- och miljöcentralens beslut om anvisande till en kommun får överklagas genom besvär. Enligt 9 § 1 mom. i grundlagen har utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Därför föreskrivs om besvärsförbud i anslutning till anvisande till kommun.

Besvärsförbuden ovan överensstämmer med gällande lag och deras förenlighet med grundlagen har bedömts närmare i avsnittet 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

96 §. Försäkringsskydd. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det att kommunen ska se till att personer som deltar i integrationstjänster enligt kommunens integrationsprogram som anges i 13 § i denna lag är försäkrade med en försäkring enligt 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) samt med en gruppansvarsförsäkring. Den föreslagna paragrafen omfattar alla integrationskunder som deltar i kommunens integrationsprogram. I paragrafen föreskrivs det också att med avvikelse från 58 och 59 i den lag är dagpenningen 1/360 av årsinkomsten. Då den lagen tillämpas betraktas en arbetskraftsmyndighet eller en kommun som arbetsgivare. Enligt 84 § i gällande lag ska för olycksfall, som inträffat eller yrkessjukdom som ådragits i samband med deltagande i integrationsfrämjande frivilliga studier enligt 22 § eller i andra integrationsfrämjande åtgärder om vilka överenskommit specificerat till en person som får arbetsmarknadsstöd i form av integrationsstöd, betalas ersättning av statens medel enligt samma principer som gäller för ersättning för olycksfall enligt lagen om olycksfallsförsäkring (459/2015). Ersättningen betalas dock bara om den som lidit skada inte har rätt till en minst lika stor ersättning enligt någon annan lag. Enligt den gällande integrationslagen ska arbets- och näringsministeriet ska ordna gruppansvarsförsäkring för den som deltar i integrationsfrämjande åtgärder enligt 1 mom.

Till följd av att kommunerna övertar ansvaret för att ordna tjänsterna, ska kommunerna också överta ansvaret för att ordna det försäkringsskydd som anknyter till tjänsterna. Genom bestämmelsen förenhetligas det försäkringsskydd som är knutet till tjänsterna enligt den föreslagna lagen så att den som deltar i en tjänst ska ha såväl en gruppansvarsförsäkring som en olycksfallsförsäkring enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar som gäller hela den tid tjänsten varar. Enligt det föreslagna 1 mom. föreslås det även att kommunen ska ordna den

försäkring samt gruppansvarsförsäkring som avses i 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Kommunen får överföra skyldigheten att teckna försäkring till en tjänsteproducent genom ett upphandlingskontrakt eller något annat avtal som gäller tillhandahållandet av tjänsten. Till exempel i fråga om integrationsutbildning kan kommunen på samma sätt som nu är fallet kräva att utbildningsproducenten tecknar de försäkringar som avses i lagen. Trots att kommunen får överföra försäkringsskyldigheten till tjänsteproducenten, är det dock alltid kommunen som i sista hand ansvarar för försäkringsskyddet gentemot den som deltar i tjänsten.

I lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice ska det föreskrivas om försäkringsskydd under träning, prövning och arbetskraftsutbildning.

97 §. Stödjande av återflyttning. I paragrafen bestäms om stödjande av återflyttning huvudsakligen på motsvarande sätt som i den gällande lagen. Myndighetsansvaret övergår från kommunen till välfärdsområdet, eftersom stödet för återflyttning är kopplat till utkomststödet och de uppgifter som gäller det övergår till välfärdsområdet.

Enligt 1 mom. kan välfärdsområdet till en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller till ett offer för människohandel och som frivilligt i annat än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem- eller utreseland betala ersättning för skäligen rese- och flyttkostnader. Bestämmelsen ska motsvara den motsvarande bestämmelsen i den gällande integrationslagen, men för tydlighetens skull läggs det även till offer för människohandel som kan vara andra än de invandrare som avses i 2 § 3 och 4 mom. och behöva stöd för återflyttning. Med stöd av den gällande integrationslagen har ersättning kunnat betalas för tjänster för offer för människohandel, men för att förtydliga rättsläget i fråga om stödjande av återflyttning är det motiverat att inkludera dem i paragrafens tillämpningsområde.

Välfärdsområdet kan dessutom betala ett återflyttningsbidrag som motsvarar utkomststödet grunddel för till en person under högst två månader och till en familj under högst fyra månader. En förutsättning för stödjande av återflyttning är att personen avser flytta från landet annat än i tillfälligt syfte. Ett bevis på att flyttningen är stadigvarande kan vara till exempel en flyttningsanmälan till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata av vilken det framgår att vistelsen utomlands är stadigvarande.

Enligt 2 mom. beviljas ersättning för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag på ansökan av det välfärdsområde inom vars område den i 1 mom. avsedda personen är bosatt. Ersättningar för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag får med stöd av 3 mom. återkrävas av det välfärdsområde som beviljat dem. Ersättningar för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsbidrag får återkrävas om det visar sig att ersättningen eller bidraget har betalats på felaktiga grunder eller utan grund. Bestämmelser om sökande av ändring finns i 95 §.

98 §. Ersättning för kostnader för inresa i landet. Paragrafen motsvarar gällande lag. Migrationsverket ersätter enligt 1 mom. kostnaderna för inresa i landet för en person som tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen och dennes familjemedlemmar. Enligt 2 mom. kan Migrationsverket i enskilda fall besluta att på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna även till någon annan person som får internationellt skydd än en sådan som avses i 1 mom., om det vore oskäligt att inte ersätta kostnaderna med beaktande av en svår skada eller allvarlig sjukdom hos den som får internationellt

skydd eller hans eller hennes familjemedlem eller något annat motsvarande exceptionellt vägande skäl.

Ett exceptionellt vägande skäl kan då hänföra sig till säkerställande av barnets bästa till exempel på grund av en skada som barnet har. Enbart medellöshet hos en person som fått internationellt skydd eller dennes familjemedlemmar kommer inte i fråga som ett exceptionellt vägande skäl.

Migrationsverket ska på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna till en person som avses i 2 mom. och som fått internationellt skydd. Detta betyder att i de fall som avses i momentet ska kostnaderna för inresan i landet inte ersättas på myndigheternas initiativ, och Migrationsverket behöver således inte ta ställning till om ett sektorsövergripande vägande skäl existerar i fråga om varje familjemedlem till en person som fått internationellt skydd, och det har ingen särskild skyldighet att ge varje familjemedlem till en person som fått internationellt skydd rådet att lägga fram exceptionellt vägande skäl. Migrationsverket kan meddela en anvisning som ersättning för inresor i landet efter att ha rådgjort med inrikesministeriet om saken.

Familjemedlem definieras i 37 § i utlänningslagen. Inresan i landet ska ersättas endast i fråga om sådana familjemedlemmar till kvotflyktingar som har haft familjeband till den kvotflykting som är anknytningsperson innan uppehållstillstånd beviljades och endast i fråga om sådana familjemedlemmar till personer som avses i 2 mom. och som fått internationellt skydd som före inresan till Finland har haft familjeband till den som fått internationellt skydd i Finland. Med inresa i landet avses den första resan till Finland efter det att uppehållstillstånd beviljades.

Enligt Migrationsverkets anvisningar ersätter det resekostnaderna endast i det fall att familjemedlemmens resa till Finland har ordnats av Finlands Röda Kors (FRK) och den internationella migrationsorganisationen (IOM). Resekostnaderna för en ledsagare kan ersättas endast i undantagsfall, när det har överenskommit på förhand mellan Finlands Röda Kors och Migrationsverket. Kostnaderna ersätts inte direkt till anknytningspersonen eller den familjemedlem som anländer till Finland utan till den internationella migrationsorganisationen. Om familjemedlemmens resekostnader ersätts, skickar Migrationsverket anknytningspersonen ett positivt beslut om uppehållstillstånd samt Finlands Röda Kors och Migrationsverkets gemensamma anvisningar om ersättning för resekostnader och researrangemangen.

99 §. Tillämpning av lagen på Helsingfors stad. I paragrafen ska det föreskrivas om att det som i denna lag föreskrivs om välfärdsområdet ska även tillämpas på Helsingfors stad. I 3 § i lagen om genomförande av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet och om införande av den lagstiftning som gäller reformen föreskrivs det om tillämpning av den lagen på Helsingfors stad och på Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HNS). I Helsingfors finns inga välfärdsområden och Helsingfors hör inte heller till något välfärdsområde och därför gäller det som föreskrivs om välfärdsområden i denna lag även Helsingfors stad. I fråga om kalkylerade ersättningar är avsikten att i en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av 61–62 § precisera hur de kalkylerade ersättningarna ska betalas för Helsingfors stads del.

11 kap Ikraftträdande

100 §. Ikraftträdande. I paragrafen ska det föreskrivas om lagens ikraftträdande och om upphävande av den gällande lagen om främjande av integration. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

101 §. Övergångsbestämmelser. I 1 mom. föreskrivs det att kommunen ska söka ersättningar som beviljas med stöd av 48 § i den lag om främjande av integration som upphävts genom denna lag senast den 31 december 2026. Systemet med ersättningar som staten betalar till kommunerna ska förenklas och ersättningar av kostnader som ska sökas separat slopas delvis. En del av ersättningarna överförs till statsandelssystemet och en del till den kalkylerade ersättningen till kommuner och välfärdsområden. I 50 § i den gällande integrationslagen finns bestämmelser om ersättningar för den inledande kartläggningen. Den ersättning som på ansökan ska betalas till kommunen för den inledande kartläggningen graderas till en del av statsandelarna förutom för de invandrare för vilka betalas kalkylerad ersättning, såsom personer som får internationellt skydd (2 § 2 och 3 mom. i den gällande integrationslagen och 2 § 3 och 4 mom. i det nya lagförslaget). För dessa personer graderas bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster till en del av den kalkylerade ersättningen. Den inledande kartläggning som arbets- och näringsministeriet ordnar finansieras som en del av arbets- och näringsbyråernas omkostnader och finansieringen av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen. Den bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster som utarbetas inom arbetskraftsservicen finansieras även i fortsättningen som en del av finansieringen av arbetskraftsservicen.

Dessutom ska kommunen och välfärdsområdet ansöka om ersättningar som beviljas med stöd av 48 § i den gällande integrationslagen före samma tidpunkt. Det är fråga om ersättningar som betalas för tolkning och som genom lagförslaget om integrationslagen överförs och blir en del av den kalkylerade ersättningen som betalas till kommunen och välfärdsområdet. Det behövs en övergångsbestämmelse så att kommunen och välfärdsområdet har rimligt med tid att ansöka om de ersättningar som de har rätt till enligt 48 och 50 § i den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. gäller redan utarbetade integrationsplaner. Det är inte ändamålsenligt att blanda sig i redan utarbetade integrationsplaner, utan de ska iakttas tills dess integrationsplanen har setts över i enlighet med 22 § i denna lag. Integrationsplanens maximala varaktighet ska dock inte förkortas för de integrationskunder för vilka en första integrationsplan har utarbetats innan denna lag träder i kraft. Integrationskunder för vilka det utarbetas en integrationsplan före ikraftträdandet av denna lag har rätt till en maximitid på tre år och möjligheter till förlängning som hänför sig till det på det sätt som anges i den lag som gällde före ikraftträdandet av denna lag och som upphävs genom denna lag.

Enligt 3 mom. ska kommunen införa det riksomfattande kundinformationssystem för integration som avses i 74 § inom två år från ikraftträdandet av denna lag. Övergångsbestämmelsen ger kommunerna mer tid att förbereda sig inför ändringar i informationssystemen och på att de blir skyldiga att föra in uppgifter i den nationella informationsresursen I nuläget kan kommunerna ha gällande avtal om kundinformationssystem, som används inom integrationstjänsterna. Upphandlingsavtalet kan vara tecknat för en lång tid. Därför ger en längre övergångstid kommunerna flexibilitet och förebygger kostnader som kan uppstå om kommunen mitt i en avtalsperiod ska ändra avtalet. Kommunerna kan själva införa det riksomfattande systemet redan tidigare (till exempel från den 1 januari 2025), men skyldigheten att använda det införs först den 1 januari 2027.

Enligt 4 mom. ska kommunen, välfärdsområdet samt utvecklings- och förvaltningscentret från och med den 1 januari 2027 föra in de uppgifter som avses i 76 § i informationsresursen för integrationsfrämjande åtgärder.

Enligt 5 mom. tillämpas när ändring söks i beslut som fattats före denna lags ikraftträdande de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

7.2 Socialvårdslagen

14 §. Socialservice som möter stödbehoven. Det föreslås att till 14 § 1 mom. fogas en ny 8 a-punkt med bestämmelser om välfärdsområdets skyldighet att som socialservice ordna familjegrupphemsverksamhet med det innehåll och i den omfattning som det föreskrivs i socialvårdslagen eller i en annan lag. I och med den föreslagna nya paragrafen blir familjegrupphem en lagstadgad socialservice dygnet runt, vilket den i egenskap av verksamhet som grundar sig på integrationslagen inte har varit tidigare. En närmare beskrivning av ärendet finns i 2 kap. bedömning av nuläget samt i 4.2 bedömning av konsekvenser i underpunkten 4.2.3 Samhälleliga konsekvenser i underpunkten Konsekvenser för barn. I den nya 22 a i lagförslaget föreskrivs det närmare om familjegrupphemsverksamhet. Dessutom anges i 31 § i lagförslaget om främjande av integration en hänvisning till socialvårdslagen när det gäller ordnande av boende för ett barn som avses i 2 § 6 mom. i integrationslagen till exempel i form av familjegrupphemsverksamhet.

22 a §. Familjegrupphem. I lagen föreslås det anges en ny paragraf om familjegrupphem. Syftet med den föreslagna paragrafen är att trygga en likvärdig ställning för barn som befinner sig i landet utan vårdnadshavare i förhållande till andra klienter som behöver anstaltsvård dygnet runt. De bestämmelser som föreslås i paragrafen motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i den gällande integrationslagen, enligt vilken i fråga om lokalerna och uppväxtförhållandena i familjegrupphem eller andra bostadsenheter, antalet barn och unga personer som vårdas tillsammans och personalen gäller vad som föreskrivs i 58–60 § i barnskyddslagen. Den föreslagna regleringen syftar till att fortsätta med enhetliga bestämmelser om ramarna för anstaltsvård för barn som vistas i landet utan vårdnadshavare i förhållande till barn som får vård utom hemmet inom barnskyddet när det gäller personalen, lokalerna och klientplatserna men hänvisningarna till barnskyddslagen ska hävas. I den föreslagna paragrafen används i fråga om familjegrupphem definitionen omvårdnad, omsorg och fostran enligt den gällande integrationslagen. I 49 § i barnskyddslagen anges att vården utom hemmet har som uppgift att ordna vård och fostran. Begreppet vård ska inte användas i den föreslagna paragrafen, eftersom det även kan uppfattas som hälso- och sjukvårdsverksamhet, som ett familjegrupphem i egenskap av serviceenhet inom socialvården inte utövar.

Enligt 1 mom. avses med familjegrupphem en serviceenhet för vård dygnet runt inom socialvården där ett barn som avses i 2 § 6 mom. i lagförslaget om främjande av integration får omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som avses i 33 § i den lagen. I 1 mom. föreskrivs dessutom att i familjegrupphemmets verksamhet ska iakttas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt är syftet med vårdnaden om barn att trygga en balanserad utveckling och välfärd för barnet enligt dess individuella behov och önskemål. I familjegrupphemmet ska positiva och nära människokontakter tryggas i enlighet med lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Det här kan innebära till exempel stöd för barnet att skapa vänrelationer både i familjegrupphemmet och i barnets andra miljöer i vardagen. I familjegrupphemmets verksamhet ska dessutom i enlighet med barnets individuella situation främjas kontakten till exempel med släkt eller andra personer som är viktiga för barnet i ursprungslandet eller i andra länder.

Barn ska ges en god vård och uppfostran samt ägnas en med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå behövlig tillsyn och omsorg i familjegrupphemmet. Barnet bör om möjligt ges en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt en utbildning som motsvarar dess anlag och önskemål. Stöd för att söka sig till hobbyer och samarbete med till exempel skolan och läroinrättningen är viktigt för att säkerställa barnets övergripande tillväxt och utveckling. Barnet ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, försumlig behandling eller utnyttjande. Barnet bör uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, agas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödjas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet i familjegrupphemmet. Det ska till exempel erbjudas möjlighet att öva färdigheter som är förknippade med vuxenlivet, som vardagssysslor, uträtta ärenden och sköta sitt eget hushåll. I familjegrupphemmet ska barnets omvårdnad, omsorg och fostran ordnas och barnet behandlas så att dess personliga integritet respekteras.

I 2 mom. ska det på motsvarande sätt som i 58–60 § i barnskyddslagen föreskrivas om de krav som ställs på familjegrupphemmets verksamhet i fråga om lokaler, utrustning och personal. Enligt 1 punkten ska det finnas tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning för verksamheten. Enligt 2 punkten ska minst sju anställda vara sysselsatta med omvårdnads-, omsorgs- och fostransuppgifter. Om det finns flera serviceenheter i samma byggnad ska det finnas minst sex anställda som är sysselsatta med omvårdnads-, omsorgs- och fostransuppgifter per serviceenhet. Till dessa personer ska endast räknas den personal som har egentliga omvårdnadsuppgifter. Således ingår inte till exempel personer som arbetar med köks-, städ- eller andra underhållsuppgifter eller annan personal än sådan som ger daglig omvårdnad, såsom en psykolog eller en annan expert som ansvarar för konsultationer eller enskilda klientmöten.

Enligt 2 mom. 3 punkten kan kundernas specialbehov beaktas i antalet anställda i omvårdnads-, omsorgs- och fostransuppgifter och i personalstrukturen. Familjegrupphemmets personal ska ha en på utbildning baserad tillräcklig kunskapsgrund och personalen ska var tillräckligt erfaren och yrkeskunnig. Som särskilt lämplig utbildning för arbetstagare i krävande omvårdnads-, omsorgs- och fostransuppgifter kan betraktas den yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området enligt 6 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården. I utbildningskraven för personalen ska specialbehoven för klienterna vid respektive serviceenhet beaktas. Barn som befinner sig i landet utan vårdnadshavare har ofta många traumatiska upplevelser och faktorer som belastar det psykiska välmåendet. Det är viktigt att familjegrupphemmets personal har tillräcklig kompetens för att till exempel identifiera trauman och arbeta med traumatiserade personer.

Enligt 2 mom. 4 punkten ska på serviceenheten finnas ett tillräckligt antal yrkespersoner inom socialvården enligt 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården samt övrig personal med avseende på den omvårdnad, omsorg och fostran som barnen behöver. Arbete som kombinerar multidisciplinär kompetens inom social- och hälsovården är viktigt för att bygga ett heltäckande stöd för barnen. Personalmängden på serviceenheten ska ökas om barnets behov förutsätter det till exempel på grund av en akut krissituation eller annan orsak som belastar barnet.

Enligt 2 mom. 5 punkten ska den föreståndare som ansvarar för omvårdnads-, omsorgs- och fostransuppgifterna på serviceenheten uppfylla de förutsättningar som anges i 46 a § 3 mom. i

socialvårdslagen. Enligt socialvårdslagen får ledningsuppgifter inom socialvården vilka omfattar styrning av klientarbetet skötas av en person som har en för uppgiften lämplig högskoleexamen, kännedom om branschen och tillräcklig ledarförmåga. Inom familjegrupphemsverksamhet kan lämplig kännedom om branschen vara till exempel av socialservice för barn och unga, barnskydd eller mentalvårds- och missbrukartjänster.

Familjegrupphemsverksamhet tillhandahålls i nuläget i regel vid egna serviceenheter. I tre kommuner tillhandahålls i samma enhet som familjegrupphemmet även gruppshemsverksamhet för barn som saknar vårdnadshavare enligt 13 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011). Dessa enheter kallas så kallade hybridenheter. De föreslagna verksamhetsbetingelserna för familjegrupphemsverksamhet ska också tillämpas på dessa enheter. I och med lagen om privat socialservice och eventuellt i fortsättningen också i och med lagen om tillsynen över social- och hälsovården ska man i tillstånds- och registreringsförfarandet när det gäller hybridenheter bedöma till exempel huruvida lokalerna och personalen är tillräcklig i förhållande till antalet klienter och deras behov. Hybridenheter har gemensamma lokaler för två verksamheter och personalen flyttar mellan dessa verksamheter till exempel enligt platssituationen. I tillstånds- och registreringspraxisen förutsätts serviceproducenten i den skriftliga verksamhetsplanen beskriva verksamhetsprinciper som hänför sig till personalen och lokalerna samt annars väsentligt till hybridverksamheten. Tillstånds- och tillsynsmyndigheten kan utgående från dessa uppgifter bedöma huruvida de krav som i lagstiftningen ställs på verksamheten är uppfyllda. Med tanke på tillsynen över tillhandahållandet av tjänsten har gruppshemmets och familjegrupphemmets verksamhet samma innehåll och därför är också det materiella innehåll som omfattas av tillsynen enhetligt. Migrationsverket ansvarar för att ordna, styra och övervaka gruppshemmets verksamhet. Styrningen och övervakningen av hybridenheter ska således göras i form av samarbete mellan välfärdsområdet, regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården som ansvarar för tillsynen över socialvården samt Migrationsverket. Vid avgörande av eventuella brister i verksamheten ska man dock enligt bedömning utgående från eventuella utredningar rikta behövliga åtgärder till den rätta ansvariga aktören. Tillsynspraxis och anvisningar utarbetas innan lagen träder i kraft inom arbets- och näringsministeriets handlingsprogram för anvisande av flyktingar till kommuner och integrationsstöd för åren 2022–2027 (AMIF), inom ramen för vilket det från och med 2023 genomförs ett utvecklingsprojekt för styrningen och tillsynen av tjänster för minderåriga som kommit utan vårdnadshavare. I projektet utarbetas praxis för närings-, trafik- och miljöcentralernas och regionförvaltningsverkets samt Tillstånds- och tillsynsverket för social och hälsovårdens uppgifter inom styrningen och tillsynen av familjegrupphemmen. I projektet utarbetas likaså samarbetspraxis och samarbetsstrukturer för samarbetet mellan myndigheterna inom styrningen och tillsynen och görs närmare bedömningar av de resurser som krävs för tillsynen och styrningen. Inom projektet skapas också praxis för tillsynen av hybridenheter i samarbete med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt Migrationsverket.

I 3 mom. föreskrivs det om antalet kundplatser i familjegrupphemmet. I familjegrupphemmet kan det finnas högst sju kundplatser. Syftet med det föreslagna momentet är att trygga barnets vardag i en tillräckligt liten serviceenhet. Den föreslagna storleken på serviceenheten motsvarar lagstiftningen om barnskyddsanstalter.

Enligt det som föreslås i 4 mom. kan man i brådskande fall tillfälligt avvika från barnantalet som avses i 3 mom. om det är nödvändigt för att ordna omvårdnaden av barnet. För att förfarandet med avvikelse ska vara ändamålsenligt har det begränsats endast till situationer där avvikelse är nödvändigt för att ordna omvårdnaden av barnet. Till exempel i situationer med massinvandring kan det finnas orsak att tillfälligt avvika från dessa villkor.

Enligt 5 mom. kan en tillfällig avvikelse från skyldigheterna enligt lagstiftningen även vara förknippad med tillståndspraxis angående inledande av verksamhet för nya serviceenheter som ska inrättas. Enligt 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011) ska varje producent av privat socialservice som fortlöpande producerar socialservice dygnet runt ha fått tillståndsansökan till produktion av service innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Från detta krav kan man enligt 5 mom. göra en tillfällig avvikelse om familjegrupphemstjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak. Bestämmelsen är ny. Tjänsteproducenten ska dock utan dröjsmål göra en ansökan i tillståndsärendet på det sätt som avses i 8 § i lagen om privat socialservice. Dessutom ska regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården agera på det sätt som avses i 9 och 10 § i den lagen för att inspektera lokalerna och bevilja tillstånd. I och med den lagstiftning som föreslagits i reformen av social- och hälsovårdslagstiftningen ska den föreslagna principen om avvikelse gälla även välfärdsområden och deras skyldighet att registrera anstaltsvård dygnet runt när det gäller familjegrupphem.

En situation med massinvandring kan uppstå om det till Finland inom en kort tid anländer ett stort antal människor som söker internationellt skydd. Det finns ingen exakt avgränsad definition för en situation med massinvandring. I en situation med massinvandring kan enligt säkerhetsstrategin för samhället antalet personer som anländer till landet överskrida en gräns på 20 000 personer. I en situation med massinvandring finns det risk för att verksamheten för de nya familjegrupphem som behövs inte kan inledas tillräckligt snabbt och att inte omvårdnaden av barnet kan ordnas. Genom tidsbestämda avvikelser åsyftas att kraven i lagen ska uppfyllas så snabbt som möjligt. Bestämmelsen behövs eftersom de administrativa åtgärder som krävs för processen med att inrätta familjegrupphem ökar när verksamheten fastställs som socialservice.

Beslut om tillfälliga avvikelser från tillståndspraxisen fattas enligt det föreslagna 5 mom. av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Både regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har uppgifter som hänför sig till tillståndspraxisen för socialservice och i fortsättningen eventuellt också i anslutning till registrering av den socialservice som välfärdsområdena tillhandahåller. En privat tjänsteproducent ansöker om tillstånd från det regionförvaltningsverk inom vars område tjänsterna produceras. Om tjänster produceras inom flera regionförvaltningsverks områden söks tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I situationer med massinvandring är det motiverat att koncentrera avgöranden som gäller avvikelser från tillståndspraxisen till en myndighet på nationell nivå. Om det görs lokala avgöranden av olika regionförvaltningsverk finns det risk att de regionala avgörandena är inbördes motstridiga. Enligt 42 § i lagen om ordnande av social och hälsovård utövar Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården tillsynsrelaterad styrning när det är fråga om principiellt viktiga eller vittsyftande frågor eller frågor som gäller verksamhetsområdena för flera regionförvaltningsverk eller hela landet. En situation med massinvandring och avvikelser från tillståndspraxisen för verksamhetsenheter som tryggar omvårdnad, omsorg och fostran för särskilt utsatta barn kan tolkas vara en sådan situation.

Paragrafens 6 mom. ska innehålla en informativ hänvisning till att bestämmelser om begränsningsåtgärder för familjegrupphemmen finns i 33 § i integrationslagen. Bestämmelsen i fråga innehåller också en befogenhet som gäller begränsningsåtgärder, om någon annan än en myndighet ska vidta begränsningsåtgärder.

Under beredningen har det konstaterats att arbets- och näringsministeriet, inrikesministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet i samarbete ska göra en närmare utredning av utvecklingen av tillsynen av gruppfamiljehemmen.

36 §. Bedömning av servicebehovet. Det föreslås en teknisk ändring av 5 mom. Hänvisningen i den nya 22 a § till lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) innebär att författningsnummer för den lagen inte behöver upprepas nedan i lagen. Därför föreslås det att författningsnumret stryks i 36 § 5 mom.

7.3 Lag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen

1 §. Lagens tillämpningsområde och ändamålet med behandlingen av personuppgifter. I paragrafen ska det föreskrivas om ändamålet med behandlingen av personuppgifter. Det föreslås att det i 5 punkten görs en teknisk ändring genom vilken anvisande till kommunen ändras så att det motsvarar terminologin enligt lagförslaget om främjandet av integration där begreppet anvisande till kommunplats används, vilket motsvarar anvisande till kommunen enligt den gällande integrationslagen.

Det föreslås också att det till 5 punkten fogas ett nytt ändamål med behandlingen enligt lagen om främjande av integration enligt vilket personuppgifter kan behandlas för företräddande av minderåriga med uppehållstillstånd som är utan vårdnadshavare samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter. I den gällande lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen föreskrivs det endast om företräddarverksamhet för sådana minderåriga som är invandrare men som inte ännu fått uppehållstillstånd, uppehållskort eller vars uppehållsrätt inte har registrerats i enlighet med utlänningslagen. I den gällande lagen om främjande av integration finns bestämmelser om förordnande av företrädare, företrädarens behörighet och uppgifter.

Enligt lagförslaget om integration som ingår i denna regeringsproposition är syftet att utveckla regleringen av företräddarverksamheten. Som en del av denna utveckling utvidgas genom lagförslaget om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen företräddarregistret enligt den lagen och enligt ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden som Migrationsverket förvaltar så att det även omfattar uppgifter om företrädare för minderåriga som fått uppehållstillstånd. Redan i nuläget fortsätter samma företrädare ofta i uppgiften som företrädare för en minderårig trots att barnet får uppehållstillstånd. Med tanke på företräddarverksamhetens kontinuitet och utveckling är det behövligt att genom denna lag föreskriva om ett nytt ändamål med behandlingen av uppgifter. Enligt lagens logik grundar sig varje ändamål för behandling på en lag och därför är det naturligt att ange båda ändamålen för behandling i 5 punkten.

3 §. Personuppgiftsansvariga och ansvarsfördelningen i fråga om ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden. I paragrafen ska det föreskrivas om för vilka behandlingsändamål varje personuppgiftsansvarig får behandla uppgifter.

I den föreslagna 1 § 5 punkten ovan ska det föreskrivas om ett nytt behandlingsändamål som hänför sig verksamhet i anslutning till företrädare av invandrabarn med uppehållstillstånd som inte har en vårdnadshavare i Finland samt styrning, planering och övervakning av deras verksamheter. I det föreslagna 1 mom. i den nya 12 punkten föreskrivs det om en ny personuppgiftsansvarig, välfärdsområdet, som föreskrivs ha rätt att behandla enligt 5 punkten, eftersom välfärdsområdet ansvarar för att ordna boende och stöd för minderåriga och ansöker om att det ska utses en företrädare för den minderåriga. I 5 punkten föreskrivs det också om behandlingsändamålet anvisande till kommunplats. Enligt 4 kap. i lagförslaget om integrationslagen medverkar välfärdsområdet när det avtalas med närings-, trafik och miljöcentralen och kommunen om anvisande av en minderårig utan vårdnadshavare till en kommunplats. För detta ändamål behöver välfärdsområdet uppgifter för ändamålet anvisande till kommunplats. I lagförslaget om integrationslagen föreslås närings-, trafik och miljöcentralen ha som uppgift att styra, planera och övervaka företrädare för minderåriga enligt integrationslagen. Således utökas genom denna lag behandlingsändamålet enligt 5 punkten för myndigheten i fråga till att gälla ändamålen enligt hela 5 punkten det vill säga också företrädare för minderåriga.

I paragrafen görs dessutom en lagteknisk precisering genom att ändra formuleringen ”för behandlingsändamål som anges i x punkten” till formen ”för ändamål som avses x punkten”.

11 §. Rätt att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga för ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden. I den här paragrafen ska det föreskrivas om rätten att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga. Till paragrafen fogas välfärdsområdet för att rätten att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga ska fungera på motsvarande sätt som de nya myndighetsansvaren och ändamålen för behandling. Migrationsverket kan av välfärdsområdet behöva uppgifter som gäller företrädare för minderåriga enligt lagförslaget om integrationslagen, eftersom Migrationsverket i mottagningsskedet ansvarar för styrningen av och tillsynen över verksamheten med företrädare av barn. Migrationsverket behöver få uppgifter om en ny företrädare eller en som fortsätter då barnet har fått uppehållstillstånd och då styrningen och tillsynen av företrädaren övergår till närings-, trafik- och miljöcentralen. I nuläget har Migrationsverkets rätt att få uppgifter grundat sig på 13 §.

13 §. Annan rätt att få uppgifter. I denna paragraf föreskrivs det om annan rätt att få uppgifter än rätten att få uppgifter mellan personuppgiftsansvariga enligt 11 §. Även i denna paragraf föreslås det tekniska ändringar till följd av ändringarna i myndighetsansvar som görs i 1 och 3 §.

7.4 Lag om fritt bildningsarbete

9 §. Statsandelens belopp. Det föreslås en omskrivning av den gällande 9 § så att 1 mom. delas in i två separata moment. I det första momentet konstateras statsandelsprocenten för folkhögskolor, medborgarinstitut, sommaruniversitet studiecentraler och idrottsutbildningscenter samt Snellmanhögskolan vara sådana som de anges i den nu gällande lagen.

I paragrafens 2 mom. föreslås bestämmelser om de situationer där huvudmän för en läroanstalt inom det fria bildningsarbetet beviljas en statsandel på 100 procent. Syftet är att bevara en avgiftsfri utbildning i läs- och skrivkunnighet och grundläggande kunskaper vid läroanstalter inom det fria bildningsarbetet på motsvarande sätt som i nuläget. Detta förutsätter en ändring av den bestämda tid som ger rätt till en statsandel på hundra procent på motsvarande sätt som maximitiden för integrationsplanen ändrar. Då maximitiden för integrationsplanen förkortas med ett år

och blir två år ska avgiftsfriheten till hundra procent bindas så att statsandelen på hundra procent ska möjliggöras under integrationsplanens giltighetstid och under ett år efter att den senaste integrationsplanens giltighet upphörde.

Även när det gäller innehållet ska rätten till en statsandel på hundra procent bestämmas på nytt eftersom det efter att maximitiden för integrationsplanen upphört inte finns någon integrationsplan som utbildningen kan bindas till på det sätt som man gör i den gällande lagen. Den utbildning som avses i momentet innehåller utbildning i läs- och skrivkunnighet och annan integrationsutbildning i finska eller svenska språket. Utbildningsstyrelsen utfärdade den 17 december 2017 en rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete och på den grundar sig utbildningen i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete. I fråga om annan integrerande finska eller svenska iakttas vid utformningen av innehållet den läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som Utbildningsstyrelsen utfärdat med stöd av 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration (1386/2010). Således föreslås att villkoret för en statsandel på hundra procent i fortsättningen är att man i utbildningarna iakttar läroplansgrunderna för integrationsutbildningen för vuxna invandrare eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete enligt 26 § 4–5 mom. i den nya lagen om främjande av integration.

Innehållet i 3–6 mom. är exakt samma som i den gällande lagen, men ordningstalet på momenten ändrar på grund av att den gällande paragrafens 1 mom. föreslås bli indelat i två olika moment.

10 §. Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen. I paragrafen föreskrivs det om fastställandet både av prestationer som finansierats med en statsandel till 57 eller 65 procent och av prestationer som finansierats med en statsandel till hundra procent genom att hänvisa till 9 § i vilken det föreslås en ändring av beloppen i momenten. Innehållet i paragrafen är det samma som i den gällande paragrafen, men hänvisningsbestämmelserna har korrigerats så att den gällande hänvisningen till 9 § 1 mom. har ändrats till en hänvisning till 9 § 2 mom. och hänvisningen till 9 § 5 mom. har ändrats till en hänvisning till 9 § 6 mom. Ändringarna är tekniska och de påverkar inte finansieringens belopp.

24 §. Avgifter som tas ut av de studerande. Skäliga avgifter kan tas ut av de studerande för utbildning inom det fria bildningsarbetet. I paragrafens första moment föreskrivs det dock om de utbildningar för vilka inga avgifter tas ut. Eftersom man vill bevara det nuvarande rättsläget när det gäller avgifterna, föreslås det att 1 mom. ändras så att avgift inte tas ut för utbildning som för utbildning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet som invandraren genomför under tiden som han eller hon har en gällande integrationsplan enligt 16 § i lagen om främjande av integration (/20) eller en gällande sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller under ett år från att den sista integrationsplanen har upphört. Dessutom förutsätts att man i utbildningen iakttar läroplansgrunderna för integrationsutbildningen för vuxna invandrare eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete enligt 26 § 4–5 mom. i lagen om främjande av integration.

7.5 Lag om utkomstskydd för arbetslösa

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska det göras tekniska ändringar i paragrafhänvisningarna till följd av upphävandet av lagen om främjande av integration och stiftandet av en ny lag om främjandet av integration. I bestämmelserna ska dessutom beaktas de ändringar som läggs

fram för riksdagen i den proposition som lämnats samtidigt och som gäller reformen av arbetskraftsservicen.

7.6 Läropliktslag

5 §. Fullgörande av läroplikten i vissa situationer. I paragrafen föreskrivs det om fullgörande av läroplikten i vissa situationer. Enligt 2 mom. kan en läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildningen och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen fullgöra läroplikten vid en folkhögskola. Bestämmelsen fortsätter dock så att läroanstalten i fråga ska följa de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat.

Genom denna proposition upphävs lagen om främjande av integration och i stället stiftas en ny lag om främjande av integration där paragrafernas numrering ändras jämfört med den gällande lagen. Därför föreslås att laghänvisningarna till integrationslagen i 5 § 2 mom. i läropliktslagen ändras så att de motsvarar lagförslaget om integrationslagen. Ändringen är teknisk. I 26 § 4 mom. i lagförslaget om integrationslagen föreslås en bestämmelse om Utbildningsstyrelsen föreskrift om grunderna för läroplanen för integrationsutbildning. Jämfört med den gällande integrationslagen är den nya formuleringen vidare och omfattar hela integrationsutbildningen och inte bara undervisning i finska eller svenska. Den nya språkdräkten motsvarar dock den gällande lagens syfte (se detaljmotiveringen till 20 § i RP 185/2010). Dessutom nämns i 26 § 5 mom. 1 punkten Utbildningsstyrelsens Rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete och 24 § 5 mom. 2 punkten föreskrivs det att även grundläggande utbildning för vuxna kan ordnas som integrationsutbildning. Det föreslås att till 5 § 2 mom. i läropliktslagen fogas en hänvisning till 26 § 5 mom. 1 punkten och ändras namnet på rekommendationen för läroplan så att det motsvarar den nya rubriken på rekommendationen för läroplan. I 1 eller 3 mom. föreslås inga ändringar.

7.7 Lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

8 §. Uppgifter som införs i registret över förmynderskapsärenden. I paragrafen föreskrivs det om sådana uppgifter förknippade med intressebevakning och intressebevakningsfullmakt som införs i registret över förmynderskapsärenden. Enligt 5 mom. ska det som föreskrivs om intressebevakare och huvudmän också tillämpas på sådana företrädare för barn och sådana barn som avses i 56 § i lagen om främjande av integration, när uppgift om förordnande av företrädaren ska införas i registret över förmynderskapsärenden. Genom denna proposition upphävs lagen om främjande av integration och i stället stiftas en ny lag om främjande av integration där paragrafernas numrering ändras jämfört med den gällande lagen. Därför föreslås en ändring av 8 § 5 mom. i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata så att den laghänvisning som ingår där motsvarar den föreslagna nya integrationslagen och paragrafnumreringen i den. Ändringen är teknisk.

7.8 Lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel

38 e §. *Barn som upptas i hjälpsystemet.* Genom denna proposition upphävs lagen om främjande av integration och i stället stiftas en ny lag om främjande av integration där paragrafernas numrering ändras jämfört med den gällande lagen. Därför föreslås att laghänvisningarna till integrationslagen i 38 e § 2 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel ändras så att de motsvarar lagförslaget om den nya integrationslagen. Ändringen är teknisk.

7.9 Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

3 §. *Tillämpningsområde.* Det ska göras en teknisk ändring i 4 mom. till följd av ändringarna i lagförslag 1.

7.10 Lag om statsandel för kommunal basservice

1 §. *Tillämpningsområde.* Det ska göras en teknisk ändring i 1 mom. 20 punkten, då det efter den ska fogas till en ny 21 punkt. Den nya 21 punkten hänför sig till 60 § i lagförslag 1, där det föreslås statsandelar enligt integrationslagen

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I propositionen föreslås bestämmelser om bemyndigande för statsrådet att utfärda förordningar. Närmare bestämmelser om den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § i den föreslagna integrationslagen samt en motsvarande sektorsövergripande bedömning enligt den föreslagna 15 § får utfärdas genom förordning av statsrådet. Detta motsvarar 9 § i den gällande integrationslagen, enligt vilken närmare bestämmelser om inledande kartläggning och arrangemang för inledande kartläggning vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet. I statsrådets förordning om inledande kartläggning i anslutning till främjande av integration (570/2011) föreskrivs det om innehållet i och genomförandet av den inledande kartläggningen. I fråga om genomförandet föreskrivs det om språket för genomförandet av den inledande kartläggningen, anvisande av utbildning eller andra åtgärder eller tjänster samt om att man i den inledande kartläggningen bedömer behovet av en vanlig eller en sektorsövergripande integrationsplan för de invandrare för vilka det enligt lagen ska utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan när en sådan behövs.

I 2 § i statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens kostnader för främjande av integration (1393/2011) föreskrivs det om ersättning som betalas för arrangemangen för inledande kartläggning. Dessa förordningar av statsrådet upphävs när den gällande integrationslagen upphävs. I fortsättning betalas inte särskilda kalkylerade ersättningar för bedömning eller sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, utan kostnaderna för dem ingår i de kalkylerade kostnader som betalas för dem som avses i 2 § 3 eller 4 mom. i förslaget till integrationslag eller i statsandelar i fråga om andra invandrare. Därför finns det i fortsättningen inget behov av en särskild förordning av statsrådet om ersättningar för den inledande kartläggningen. Nedan beskrivs statsrådets förordning om ersättningar närmare.

I 25 § i förslaget till integrationslag föreskrivs det om flerspråkig samhällsorientering. Enligt paragrafens 3 mom. kan noggrannare bestämmelser utfärdas genom en förordning av statsrådet

om innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering. Bemyndigandet att utfärda förordning av statsrådet behövs eftersom det är fråga om en ny slags tjänst och kommunen är skyldig att producera den. Genom förordning kan det föreskrivas närmare om detaljer som gäller innehållet och genomförandet, vilket det redan har redogjorts för i motiveringen till denna regeringsproposition.

Enligt 39 § i lagförslaget till integrationslag kan det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för utbetalning av arvode till företrädaren för en minderårig, arvodets storlek, kostnader som ska ersättas och förfarandet vid utbetalning av arvode och ersättning för kostnader. Detta motsvarar en bestämmelse i 59 § i den gällande integrationslagen.

Bestämmelser om arvode och kostnadsersättning som betalas till företrädare för barn utan vårdnadshavare finns i statsrådets förordning om arvode och kostnadsersättning till företrädare för barn utan vårdnadshavare (115/2012). Den förordningen baserar sig både på lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel och lagen om främjande av integration och innehåller bestämmelser om arvodet och kostnadsersättning till företrädare för minderåriga enligt båda lagarna. När en lag med stöd av vilken det har utfärdats bestämmelser på lägre nivå upphävs, upphävs också bestämmelserna på lägre nivå, om inte något annat föreskrivs särskilt. Eftersom den nämnda förordningen av statsrådet har utfärdats med stöd av två lagar, varav den ena upphävs, är det skäl att för tydlighetens skull föreskriva om det avsedda rättsläget. Avsikten är att förordningen ska upphävas när en ny motsvarande förordning utfärdas. En ny förordning ska utfärdas med stöd av den nya integrationslagen och lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

Enligt 61 och 62 § i den föreslagna integrationslagen får närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av kalkylerad ersättning till kommunerna och välfärdsområdena utfärdas genom förordning av statsrådet. Detta motsvarar delvis den gällande lagen. I enlighet med 44 § i den får närmare bestämmelser om statens kalkylerade ersättningar till kommunen utfärdas genom förordning av statsrådet. I 1 § i statsrådets förordning om ersättning av statens medel för kommunens kostnader för främjande av integration (1393/2011) föreskrivs det om det kalkylerade ersättningsbeloppet. Förordningen upphävs när den gällande integrationslagen upphävs. Förordningen ersätts med en ny förordning av statsrådet, där det föreskrivs om beloppet av de kalkylerade ersättningarna till kommunerna och välfärdsområdena med beaktande av den avvikande ställningen som kommunerna i landskapet Åland och Helsingfors stad har. I landskapet Åland betalas de kalkylerade kostnaderna till kommunerna och hälso- och sjukvårdsmyndigheten i landskapet Åland. I fråga om Helsingfors stad ska kalkylerade ersättningar betalas riktade till stadens integrationstjänster och i fråga om välfärdsområdets andel till Helsingfors stads social- och hälsovårdstjänster.

I 75 § i förslaget till integrationslag föreskrivs det om uppgifter som ska sparas i det riksomfattande informationslagret för integration. Enligt paragrafens 3 mom. kan närmare bestämmelser utfärdas genom en förordning av statsrådet om de uppgifter som ska föras in i det riksomfattande informationslagret. Informationslagret är nytt, varför det genom förordning behöver föreskrivas mera detaljerat vilka uppgifter som i olika situationer ska föras in i lagret.

Utfärdandet av förordning förutsätter att behövliga grundläggande bestämmelser finns i lag och att det i lagen finns ett korrekt bemyndigande. Enligt grundlagen kan det när det gäller frågor

som hör till området för lag genom förordningen endast utfärdas närmare bestämmelser. I avsnitt 12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning har bemyndigandena att utfärda författningar på lägre nivå och deras förhållande till 80 § i grundlagen bedömts närmare. Utkastet till de föreslagna förordningarna av statsrådet fogas som bilagor till denna regeringsproposition.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna träder i kraft den 1 januari 2025. Lagarna föreslås träda i kraft samtidigt med de lagförslag som ingår i regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd).

10 Verkställighet och uppföljning

Det viktigaste vid genomförandet av förslaget till lag om främjande av integration är att kommunen och välfärdsområdet är beredda på att fullgöra de nya uppgifterna och har resurser för dem samt att samarbetsmetoder och samarbetskanaler skapas mellan de olika myndigheterna och de övriga aktörerna. Kommunen ska också fastställa vem som ansvarar för främjandet av integrationen. Det viktigaste vid genomförandet av utbildningarna är att en nationell testningsmodell för sluttestning av språkkunskaper i finska och svenska utvecklas samt att kommunerna utvecklar utbildningar stödda med barnomsorg.

Förslaget innehåller både utveckling av ett nytt riksomfattande kundinformationssystem och systemuppdateringar i befintliga kundinformationssystem, såsom utlänningsförvaltningens kundinformationssystem, som administreras av Migrationsverket. Utvecklingen och uppdateringarna av systemen genomförs innan lagen träder i kraft med projektfinansiering eller med finansiering som redan finns i budgeten. Olika myndigheter ska dessutom sörja för att de har de metoder som behövs för att uppfylla sin informationsskyldighet. Folkpensionsanstalten ska exempelvis sörja för att det är möjligt att på det sätt som föreskrivs i förslaget till lag om främjande av integration ge kommunerna och välfärdsområdena uppgifter om invandrare som får utkomststöd. Ett annat exempel är att Folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan behöver få information om när integrationsplanen upphör att gälla, så att kostnadsersättning inte betalas för frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån efter att integrationsplanen upphört att gälla. Den här rätten till information gäller kundinformationssystemen för både sysselsättning och integration, vilket betyder att närings-, trafik- och miljöcentralerna och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret) ska sörja för att informationen lämnas. Bestämmelser om rätt att få uppgifter finns i 9 kap. i förslaget till lag om främjande av integration.

Genomförandet av lagstiftningen kan utvärderas och följas upp enligt hur de innehållsmässiga målen för lagen har uppnåtts, hur tydlig lagen är och hur väl genomförandet av lagen fungerar.¹⁵³ Syftet med uppföljningen är att observera om förslaget till lag om främjande av integration för-

¹⁵³ Rantala K. m.fl. 2021. Efterhandsutvärdering av lagstiftning Från beskrivningen av den nuvarande situationen till utvecklingsförslag. Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2021:28. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163043/VNTEAS_2021_28.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

verkligas på det önskade sättet och om åtgärdsreformerna inom integrationspolitiken har de förväntade konsekvenserna. Syftet med förslaget till lag om främjande av integration är att säkerställa fungerande integrationstjänster när de strukturella reformerna (social- och hälsovårdsreformen, reformen av arbetskraftsservice, den nordiska modellen för arbetskraftsservice) har trätt och träder i kraft samt att främja ett sektorsövergripande samarbete mellan dem som arbetar med integration. De innehållsmässiga effektmålen för förslaget till lag om främjande av integration är att påskynda och effektivisera sysselsättningen av invandrare och språkinläringen samt att i större utsträckning än i nuläget nå ut med integrationsåtgärder till personer utanför arbetskraften, i synnerhet kvinnor. I uppföljningen beaktas de könsrelaterade konsekvenserna i hög grad. Det övergripande målet för lagförslaget är att främja invandrarnas integration och goda befolkningsrelationer och därigenom en hållbar befolkningsutveckling och ekonomisk utveckling.

I en situation där kommunernas uppgiftsområde och servicestrukturerna ändras stärker arbets- och näringsministeriet kommunernas förmåga att genomföra integrationslagstiftningen med hjälp av informationsmaterial och utbildningar riktade till yrkesutbildade personer samt genom att producera anvisningar och verktyg som stöd för kommunernas planerings- och uppföljningsuppgifter.

De nuvarande indikatorerna för uppföljning av integrationen, som ger omfattande information baserad på företeelser, används också i fortsättningen för uppföljningen av integrationen. En helhetsöversikt, som sammanställs med fyra års mellanrum, ger en bedömning av hur integrationen framskrider och därmed indirekt om hur politikåtgärderna för främjande av integration har lyckats. Arbets- och näringsministeriets kompetenscenter för integration förvaltar två databaser för det här ändamålet, så att registeruppgifter och uppgifter från enkäter ska kunna utnyttjas i uppföljningen av integrationen på riksnivå, regional nivå och kommunnivå.

Enligt förslaget ska utvecklings- och förvaltningscentret ur de informationsresurser som centret förvaltar samla in uppföljningsinformation om de tjänster som enligt lagförslaget erbjuds i integrationens inledande skede. Uppgifter om uppföljningen fås ur den informationsresurs för arbetskraftsservice som utvecklings- och förvaltningscentret redan i nuläget förvaltar med stöd av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (förslaget till lag om ordnande av arbetskraftsservice), den nationella informationsresursen med utbildningsuppgifter samt den riksomfattande informationsresursen enligt den föreslagna lagen om främjande av integration i den här propositionen, som har planerats att vara kommunernas riksomfattande informationsresurs för de integrationskunder som inte ingår i arbetskraften. Genom regelbunden analys av uppgifterna får man en bild av hur heltäckande de tjänster är som finns tillgängliga i kommunerna i integrationens inledande skede samt hur effektivt och dröjsmålsfritt invandrarna vägleds till integrationsplanerna och integrationsutbildningen. Man följer också upp vilka av de integrations-tjänster som ingår i integrationsprogrammen integrationskunderna använder och hur väl integrationsplanernas förpliktande karaktär iakttas. Uppföljningen av hur den förpliktande karaktären iakttas kan exempelvis göras genom att ur de arbetskraftspolitiska utlåtandena granska hur mycket karens integrationskunderna får. Riksdagens förvaltningsutskott har i sitt betänkande¹⁵⁴ fäst uppmärksamhet vid att integrationsutbildningen och i synnerhet de språkstudier som ingår i utbildningen är förpliktande.

¹⁵⁴ Riksdagens förvaltningsutskotts betänkande FvUB 10/2022 rd, https://www.edus-kunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/HaVM_10+2022.aspx.

Ur de informationsresurser som utvecklings- och förvaltningscentret förvaltar får man också uppgifter om huruvida lagförslaget påverkar den maximala längden på integrationsplanerna samt i hur stor omfattning man med tjänsterna i integrationens inledande skede når de integrationskunder som är utanför arbetskraften. Statens revisionsverk,¹⁵⁵ riksdagens revisionsutskott¹⁵⁶ och riksdagens förvaltningsutskott¹⁵⁷ har fäst uppmärksamhet vid resultat som underskrider målnivån för integrationsutbildningens språkundervisning och behovet av att utveckla uppföljningen.

Statens revisionsverks uppföljningsrapport omgranskning av integrationsutbildningen publicerades 10.5.2022. Enligt uppföljningen är det utmanande att göra en trovärdig utvärdering av effekterna av integrationsutbildningen. I de utvärderingar som gjorts med metoder som beskriver integrationen har det exempelvis granskats hur stor andel av dem som deltog i integrationsutbildningen som hade avlönat arbete några år efter avslutad utbildning. Uppföljningen av integrationsutbildningens genomslag försvåras för sin del av att uppgifter om personens sysselsättning på ett tillförlitligt sätt endast kan fås ur Statistikcentralens register. För utveckling av uppföljningen bör strävan vara att kombinera dessa registeruppgifter med uppgifterna i den statistik om arbetsförmedling som arbets- och näringsministeriet för.

Genomförandet och resultaten av sluttestningen av språkkunskaperna enligt förslaget till lag om främjande av integration liksom även skillnaderna mellan olika aktörer och områden ska följas upp och analyseras noggrant. Undervisnings- och kulturministeriet ska enligt förslaget ha till uppgift att följa upp verksamheten, tillräcklig tillgång och resultaten i fråga om läs- och skrivkunnighetsutbildningen och den grundläggande utbildningen för vuxna, vilka ordnas inom ramen för det fria bildningsarbetet.

När lagen har varit i kraft i ett år ska arbets- och näringsministeriet inleda en särskild övergripande utredning om ersättning av kostnaderna för främjande av integration. Syftet är att utreda de mest ändamålsenliga och kostnadseffektiva metoderna för ersättning till kommunerna och välfärdsområdena av de kostnader som de har för ordnandet av tjänster som främjar integration. Samtidigt görs en bedömning av om finansieringen är tillräcklig för en jämlik fördelning av tjänster för främjande av integration på olika håll i Finland, också utanför tillväxtcentrum.

Närings-, trafik- och miljöcentralen har enligt förslaget regionala uppgifter i anknytning till uppföljningen. Vissa av uppföljningsuppgifterna, såsom uppföljningen av tjänster som främjar integration, den regionala uppföljningen av främjande av integration och den regionala uppföljningen av anvisande av en kommunplats och behovet av kommunplatser, fortsätter såsom i nuläget. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ska minst vartannat år samla in och dokumentera uppgifter om i vilken utsträckning kommunerna utarbetar sitt integrationsprogram i form av ett dokument samt om kommunerna i enlighet med lagförslaget har rapporterat om planeringen,

¹⁵⁵ Statens revisionsverk 2018. Tuloksellisuustarkastuskertomus, kotoutumiskoulutus. valtionalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 15/2018. <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/10/15152336/VTV-Tarkastuskertomus-15-2018-Kotoutumiskoulutus.pdf>.

¹⁵⁶ Riksdagens revisionsutskotts betänkande ReUB 8/2021 rd, https://www.edus-kunta.fi/SV/vaski/Mietinto/Sidor/ReUB_8+2021.aspx.

¹⁵⁷ Riksdagens förvaltningsutskotts betänkande FvUB 10/2022 rd, https://www.edus-kunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/HaVM_10+2022.aspx.

genomförandet och uppföljningen av främjandet av integration i kommunen. För att genomförandet ska lyckas är det viktigt att följa hur den regionala jämlikheten förverkligas. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ska enligt förslaget producera de regionala uppgifterna om hur främjandet av integration och tjänsterna genomförts, och arbets- och näringsministeriet ska regelbundet analysera hur jämlikheten förverkligas utgående från den producerade informationen. I en situation där kommunerna får mer omfattande uppgifter som gäller främjande av integration och det samtidigt sker förändringar i ersättningssystemet har närings-, trafik- och miljöcentralerna i uppdrag att sammanställa uppgifterna om genomförandet av lagförslaget i kommunerna.

Målet för förslaget till lag om främjande av integration är att bland de invandrare som har potentiell nytta av en integrationsplan och de åtgärder som planen leder till utöka antalet invandrare som får en integrationsplan. När det gäller resultatet av integrationsåtgärderna ska arbets- och näringsministeriet genom regelbundna översikter följa upp i vilken grad integrationskunskaper har kommit ut på arbetsmarknaden inom en viss tidsperiod från det att de sökte sig till integrationstjänsterna.

Arbets- och näringsministeriet ska följa upp kvaliteten på integrationstjänsterna och de ändringar inom integrationsutbildningen som lagförslaget leder till. Den utvecklingsverksamhet som lagförslaget kräver kan också stödjas genom separata utredningar, såsom en utredning om digital språkundervisning samt insamling av information om genomförandet av flerspråkig samhällsorientering.

Från och med hösten 2022 kommer man genom samarbete och projekt mellan arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet närmare att utreda hur det är möjligt att utveckla tillsynen över boendeenheter för minderåriga barn som anländer utan vårdnadshavare och systemet med företrädare för minderåriga. När ansvaret för familjegrupphemsverksamheten för minderåriga barn som anländer utan vårdnadshavare blir verksamhet enligt socialvårdslagen bör en utredning göras av de eventuella konsekvenserna för tillgodeendet av barnets bästa vid bytet av förvaltningsområde.

Vid uppföljningen av genomförandet av förslaget till lag om främjande av integration fästs särskild vikt vid vilka könskonsekvenser de olika åtgärderna har. Arbets- och näringsministeriet ska ge anvisningar till kommunerna, som genomför uppföljningen av integrationsfrämjandet lokalt, och till närings-, trafik- och miljöcentralerna, som genomför motsvarande uppföljning regionalt, om hur den könsrelaterade informationen ska beaktas i produktionen och analysen av uppföljningsdata. Utgångspunkten för all uppföljning och bedömning av genomförandet av lagen om främjande av integration är konsekvenserna för könen och hur jämställdheten mellan könen beaktas. Utgående från den producerade uppföljningsinformationen är det möjligt att identifiera faktorer i servicesystemet som kan producera strukturell ojämställdhet mellan invandrarkvinnor och invandarmän samt att ingripa i missförhållanden.

När lagen har varit i kraft i tre år ska det göras en särskild utvärdering av genomförandet av totalreformen av lagen och hur väl lagen fungerar. I utredningen granskas det bland annat hur långa integrationsplanerna maximalt är, om övergången till arbetsmarknaden har blivit snabbare och hur den nivå på språkkunskaperna som uppnåtts i integrationsutbildningarna har utvecklats. Därtill undersöks hur nöjda användarna av tjänsterna är samt myndigheternas perspektiv på hur lagreformen fungerar. Hur väl tjänsterna för främjande av integration fungerar ska också under-

sökas genom information som samlas in av användarna inom målgruppen. För att utveckla tjänsterna och stärka jämlikheten behövs information om målgruppens erfarenheter av tjänsterna och förändrade behov. Utgående från den särskilda utredningen kartläggs eventuella behov av att vidareutveckla lagen om främjande av integration.

11 Förhållande till andra propositioner

Propositionen har samband med regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Genom lagen om välfärdsområden och lagen om ordnande av social- och hälsovård övergår ansvaret för att ordna social- och hälsovård från kommunerna till välfärdsområdena i början av 2023. Därför är det nödvändigt att i den gällande lagen om främjande av integration göra de ändringar som beror på ändringen av organiseringsansvaret. Ändringarna gäller särskilt statliga ersättningar till välfärdsområdet samt ansvaret för att ordna stöd och boende för barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare. De lagförslag som ingår i propositionen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Lagförslaget i denna regeringsproposition om en ny lag om främjande av integration är i linje med den ovan nämnda regeringspropositionen och genomför reformer i samma riktning men i större utsträckning. För det första möjliggörs statlig ersättning till kommunerna och välfärdsområdena redan av den nämnda propositionen tills förslaget till integrationslag enligt denna proposition träder i kraft. Dessutom förenklar lagförslaget ersättningssystemet och minskar den administrativa bördan. För det andra ska boendet i familjegrupphem för minderåriga utan vårdnadshavare genom denna regeringsproposition bli verksamhet enligt socialvårdslagen och på så sätt förstärker man ytterligare välfärdsområdenas roll och socialvårdens referensram.

Propositionen har också kopplingar till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och av vissa lagar som har samband med den (RP 127/2022 rd). Syftet med den propositionen är att förbättra möjligheterna att söka utkomststöd i synnerhet för socialservicens kunder och kunder som är i en utsatt ställning. I propositionen föreslås dessutom ändringar som beror på att ansvaret för att ordna socialvård övergår från kommunerna till välfärdsområdena. Verkställigheten av utkomststödet fördelas mellan Folkpensionsanstalten och socialvården i välfärdsområdena. Dessutom bör hänvisningarna till den gällande integrationslagen ändras i lagen om utkomststöd så att de motsvarar bestämmelserna i den lag om främjande av integration som föreslås i denna proposition.

Vid social- och hälsovårdsministeriet bereds under 2022 en regeringsproposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över social- och hälsovården (STM057:00/2021). Samtidigt upphävs den gällande lagen om privat socialservice. I lagen ska det föreskrivas om anordnare av social- och hälsovårdstjänster, tillsyn över staten och välfärdsområdena samt om privata och offentliga tjänsteproducenters verksamhetsförutsättningar, registrering, egenkontroll och myndighetstillsyn. I stället för tillståndsförfarandet enligt den gällande lagstiftningen om privata social- och hälsovårdstjänster ska det enligt förslaget krävas att såväl tjänsteproducenten som serviceenheten är registrerade i registret över tjänsteproducenter inom social- och hälsovården för att de ska kunna inleda familjegruppshemsverksamhet. Det krävs också ett beslut om registrering. Registreringsförfarandet gäller också offentliga tjänsteproducenter, dvs. välfärdsområ-

dena. En förutsättning för registreringen är enligt förslaget att tjänsteproducenten och serviceenheten uppfyller vissa för dem föreskrivna ekonomiska, verksamhetsmässiga och administrativa krav.

Tillsynsmyndigheter är enligt förslaget Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken. Tjänsteproducenten ska lämna uppgifter som gäller registreringen elektroniskt till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, varifrån de automatiskt överförs till det behöriga regionförvaltningsverket för behandling av ett ärende som gäller registrering av en serviceenhet. Ärendet behandlas av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde servicen produceras. Om tjänster produceras inom flera än ett regionförvaltningsverks verksamhetsområde, behandlas ärendet hos Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024. Skyldigheten att registrera tjänsteproducenter och serviceenheter i välfärdsområdena samt i Helsingfors stad träder dock i kraft först den 1 januari 2026. I 22 a § om familjegrupper i lagförslaget om ändring av socialvårdslagen bör hänvisningarna till lagen om privat socialservice uppdateras i och med godkännandet av tillsynslagen.

Lagförslaget har ett starkt samband med regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd) som samtidigt ska överlämnas till riksdagen. I det lagförslaget föreslås det att ansvaret för arbetskrafts- och företagsservicen övergår från arbets- och näringsbyråerna till arbetskraftsmyndigheterna. Arbetskraftsmyndigheten är en kommunal myndighet eller myndighet i en samkommun. Eftersom en del av integrationskunderna också är kunder inom arbetskraftsservicen inverkar propositionen på ansvaret för att ordna service för dem. En bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt en integrationsplan görs upp vid arbetskraftsmyndigheten för invandrare som anmält sig som arbetslösa arbetssökande. I förslaget till integrationslag finns flera hänvisningar till lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice som särskilt gäller ordnandet av de ovannämnda tjänsterna, tidsfrister och olika skyldigheter för arbetssökande. Dessutom finns ett centralt samband med regleringen av stödandet av frivilliga studier.

I regeringens proposition om lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice ändras författningar som gäller också invandrades integration, såsom lagen om statsandel för kommunal basservice, lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om ordnande av arbetskraftsservice. I lagen om ordnande av arbetskraftsservice möjliggörs frivilliga studier i läs- och skrivkunskap, vilket främjar integrationen och sysselsättningen i synnerhet för dem som bott längre i landet. I lagförslagen i den propositionen hänvisas det till den gällande lagen om främjande av integration. Om riksdagen godkänner lagarna om reformen av arbetskraftsservicen, bör man i denna proposition som anknyttande lagförslag ta in de tekniska ändringar som bör göras i de ovannämnda lagarna med anledning av lagförslag 1 i denna proposition.

Lagförslag 3 i denna regeringsproposition, vilket gäller ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen, har också en beröringspunkt med regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice. I dessa två propositioner föreslås ändringar i samma bestämmelser. I reformen av arbetskraftsservicen föreslås det att hänvisningarna till arbets- och näringsbyrån ska strykas i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen. I denna proposition föreslås det att välfärdsområdena ska fogas till motsvarande bestämmelser. Om riksdagen godkänner ändringarna i fråga, bör de beaktas i den regeringsproposition som nu behandlas.

Dessutom finns det beröringspunkter med lagförslag 10, eftersom det föreslås att 1 § 1 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice ska ändras också i den ovan beskrivna regeringspropositionen om reformen av arbetskraftsservicen. Om riksdagen godkänner ändringarna i fråga, bör de beaktas i den regeringsproposition som nu behandlas.

Dessutom finns det beröringspunkter med lagförslag 5 i denna proposition. Ändringar i 1 kap. 5 § 1 mom. 10 a och 15 punkten, 2 a kap. 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. 4 punkten samt 11 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås i både denna proposition och den proposition som gäller reformen av arbetskraftsservicen. I den proposition som nu behandlas har man i de föreslagna bestämmelserna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa beaktat också de ändringar som föreslagits i reformen av arbetskraftsservicen.

Regeringen har hösten 2022 lämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om arbetslösas studier och rätt till utkomstskydd (RP 176/2022 rd). I propositionen om arbetslösas studier och rätt till utkomstskydd föreslås en ändring i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Om riksdagen godkänner den ändringen, bör ändringen beaktas i den regeringsproposition som nu behandlas.

Denna regeringsproposition har också beröringspunkter med regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om främjande av integration och av 14 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (RP 135/2022 rd). I den propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för integrationslagen ändras så att bestämmelserna om anvisande till kommuner samt om statlig ersättning tillämpas på dem som får tillfälligt skydd. Avsikten är att den propositionen också ska överlämnas till riksdagen i september 2022. Lagförslag 1 i denna proposition är en ny lag om främjande av integrationen som ska upphäva den gällande lagen som föreslås bli ändrad genom den ovan nämnda propositionen. Om riksdagen godkänner den nämnda propositionen, bör man också i lagförslag 1 i denna proposition beakta tillägget med personer som får tillfälligt skydd i de motsvarande bestämmelserna.

Godkännande av lagförslagen om arbetskraftsservice som ingår i den ovan avsedda propositionen är en förutsättning för att de lagförslag som presenteras i denna proposition ska godkännas. Annars måste propositionen med förslag till lag om främjande av integration ändras avsevärt.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om främjande av integration. En viktig ändring i propositionen jämfört med nuläget är det att integrationsfrämjande tjänster i fortsättningen ordnas inom ramen för kommunens integrationsprogram och det allmänna servicesystemet, dvs. den kommunala basservicen och sysselsättnings servicen, det nationella utbildnings-systemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdsservice samt organisationers, föreningars och sammanslutningars verksamhet. Utgångspunkten för att uppnå syftet med lagen ska fortfarande vara respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna. Det är skäl att granska de föreslagna bestämmelserna med avseende på de viktigaste grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna. Bestämmelser i grundlagen som är av betydelse med tanke på propositionen är i synnerhet 6, 9, 10, 14, 16, 19, 21, 121 och 124 §.

De allmänna förutsättningarna för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna är att bestämmelser tas in i lag, att avgränsningen är exakt och noggrann, att begränsningen är acceptabel och proportionell, att kärnan i en grundläggande fri- och rättighet är intakt, att rättskyddet är adekvat och att de mänskliga rättigheterna iakttas. Dessutom har grundlagsutskottet särskilt understrukit att beredningen av propositioner bör utvecklas för att lagstiftningsordningen ska motiveras också med avseende på skyldigheten enligt 22 § i grundlagen att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses och inte enbart med avseende på eventuella motsatsförhållanden i fråga om rättigheterna (GrUU 52/2014 rd, s. 3/II).

12.1 Jämlikhet

Ett syfte med förslaget till integrationslag är att genomföra den jämlikhetsprincip som tryggas som grundläggande fri- och rättighet i 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I propositionen föreslås det att lagen ska tillämpas på alla invandrare oberoende av uppehållstillståndets karaktär och grunden för det. Ett syfte med lagen är enligt den förslagna 1 § att främja förverkligandet av jämställdhet och likabehandling för invandrare.

Utanför tillämpningsområdet för lagförslaget lämnas endast invandrare som har beviljats finskt medborgarskap med två undantag (offer för människohandel och barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare). När en person får finskt medborgarskap kan han eller hon redan anses ha blivit så pass integrerad i det finländska samhället att tjänster enligt integrationslagen inte längre behövs för hans eller hennes del.

Grundlagsutskottet har vid behandlingen av propositionen om den gällande integrationslagen ansett att en utvidgning av lagens tillämpningsområde och en effektivisering av integrationsåtgärderna är av betydelse för olika invandrargrupper som är i utsatt ställning. Grundlagsutskottet ansåg det vara särskilt positivt att lagförslaget förbättrar möjligheten till integration för kvinnor som flyttat till landet som maka. Utskottet fäste uppmärksamhet vid vikten av språkinläring och vid att främjandet av invandrarkvinnornas integration inverkar positivt också på integrationen av familjens barn. På motsvarande sätt ansåg utskottet att i synnerhet bestämmelserna i förslaget till den nu gällande integrationslagen om tillämpning av lagen på barn (4 §), integrationsplaner för minderåriga (15 §) och integrationsplaner för familjer (16 §) är positiva med tanke på barnens rättigheter som skyddas i 6 § 3 mom. i grundlagen och i FN:s konvention om barnets rättigheter. (GrUU 42/2010 rd, RP 185/2010 rd, s. 2)

I förslaget till integrationslag strävar man efter att på ett mer heltäckande sätt än för närvarande nå dem som står utanför arbetskraften för en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och en sektorsövergripande version av den. Genom detta kan man på ett mera heltäckande sätt vägleda dem till tjänster och åtgärder som främjar integrationen. En särskild ny målgrupp är föräldrar som får stöd för hemvård av barn, bland vilka det i synnerhet finns hemmamammor. Under den tid en person sköter barn hemma och får stöd för hemvård löper den tid som berättigar till en integrationsplan, och särskilt då det finns flera barn i familjen kan skötsel av barn hemma med stöd för hemvård leda till att den förälder som sköter barnen inte deltar i integrationstjänster på flera år efter ankomsten till landet, om föräldern sköter barnen hemma direkt efter ankomsten eller avbryter deltagandet i integrationstjänsterna på grund av vården av

barnen. Åtgärderna för att nå hemmaföräldrar för integrationstjänster riktas i synnerhet till invandrarkvinnor och ökar därmed jämställdheten och likabehandlingen. Förutom att likabehandlingen förverkligas då personerna bättre kan nås har det också betydelse för förverkligandet av jämställdhet mellan könen, eftersom den förälder som sköter barn hemma oftast är mamman. När hemmamammorna bättre kan nås deltar de oftare i integrationsfrämjande åtgärder, vilket minskar risken för utslagning, stöder utvecklingen av kunskaperna i finska eller svenska och deltagandet i samhället samt främjar möjligheterna att återvända till eller övergå till arbetslivet.

Likabehandlingen kan påverkas av att kommunerna tillhandahåller integrationsfrämjande tjänster. Genom propositionen strävar man dock efter att tillhandahålla en jämlik tillgång integrationsfrämjande tjänster också annanstans än i tillväxtcentrum. I förslaget till integrationslag föreskrivs det dock om minimiinnehållet i kommunens integrationsprogram samt om det att kommunerna kan tillhandahålla integrationsfrämjande tjänster i samarbete med varandra. Dessutom ökas enhetligheten på riksnivå till exempel i fråga om integrationsutbildning genom Utbildningsstyrelsens bestämmelser om dess innehåll samt genom uppföljningen av och tillsynen över tillgången och kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls av arbets- och näringsministeriet, Utvecklings- och förvaltningscentret och närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Till likabehandlingen hänför sig också frågor som gäller finansieringen av tjänsterna. Beskattningsrätten och kommunernas rätt att bestämma över sin egen ekonomi har ansetts höra till den kommunala självstyrelsens centrala särdrag. Grundlagsutskottet har också flera gånger konstaterat att beskattningsrätten ska spela en reell roll för kommunernas möjligheter att självständigt bestämma över sin ekonomi (till exempel GrUU 16/2014 rd). Kommunerna har i praktiken mycket olika möjligheter att anpassa sin ekonomi och klara av sina serviceskyldigheter. En anpassning genom att öka kommunens skatteinkomster kan också leda till en ännu större variation i de kommunspecifika inkomstskattesatserna. Även detta bör beaktas när det fattas beslut som gäller kommunernas uppgifter. De stora skillnaderna i kommunernas skattesatser har också ett klart samband med jämlikheten enligt 6 § i grundlagen.

Grundlagsutskottet har i sin praxis angående statsandelssystemet ansett att det med tanke på den grundlagstryggade finansieringsprincipen inte räcker att bedöma hur den förverkligas på hela den kommunala sektorns nivå, eftersom medborgarnas självstyrelse är skyddad i varje kommun. Konsekvenserna ska således bedömas också med tanke på situationen i enskilda kommuner (till exempel GrUU 17/2021 rd, GrUU 40/2014 rd, s. 3, GrUU 16/2014 rd, s. 3 och GrUU 41/2002 rd, s. 3/II). Grundlagsutskottet har också förutsatt att när den lagstiftning som påverkar kommunernas ekonomi tillämpas ska seriös hänsyn tas till att invånare i kommuner i olika delar av landet bemöts jämlikt och till deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga för att tillgodose deras grundläggande fri- och rättigheter (se GrUU 67/2014 rd och GrUU 37/2006 rd, s. 2–3).

Enligt etablerad tolkning är ett viktigt syfte med statsandelssystemet att säkerställa att alla kommuner, oavsett skillnader i förhållanden och inkomstbas, har möjligheter att klara av i synnerhet sina lagstadgade uppgifter. Statsandelssystemet främjar regional jämlikhet och är därmed betydelsefullt också med tanke på 6 § i grundlagen. Systemet ska jämna ut skillnader som beror på kommunernas kostnader för och behov av basservice och därigenom främja en jämlik behandling av invånarna i kommuner med olika närings- och befolkningsstruktur och deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga med tanke på deras grundläggande fri- och rättig-

heter. Sålunda är granskningen av statsandelssystemet viktig också med tanke på genomförandet av finansieringsprincipen (GrUU 16/2014 rd, s. 3/I, GrUU 34/2013 rd, s. 2/I, GrUU 29/2009 rd, s. 2/I).

Trots att statsandelssystemet har en central betydelse för genomförandet av finansieringsprincipen och tryggheten av tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna, har lagstiftaren ansetts ha tämligen stor prövningsrätt när den föreskriver om ändringar i statsandelssystemet. Så har det ansetts vara också när ändringarna har stor effekt på enskilda kommuners statsandelar (GrUU 40/2014 rd, s. 3/I-II och GrUU 16/2014 rd, s. 4/II). Grundlagsutskottet har emellertid i sin utlåtandepraxis också påpekat att ändringarna inte får äventyra den regionala jämlikheten (GrUU 16/2014 rd, s. 3–4 och GrUU 12/2011 rd, s. 3). Utskottet har dock också framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att utläsa ur jämlikhetsprincipen, när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (till exempel GrUU 40/2014 rd, s. 6/II). Grundlagsutskottet har även ansett det viktigt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna att den ekonomiska anpassningen i kommuner som förlorar statsandelar lindras genom en tillräckligt lång och på objektiva grunder fastställd övergångstid eller genom andra arrangemang (GrUU 16/2014 rd, s. 4/II).

Det föreslås att statsandelar betalas till kommunen i fråga om vägledning och rådgivning, för andra än i 2 § 3 och 4 mom. avsedda personer för ordnande av samhällsorientering på flera språk samt i fråga om andra än arbetslösa arbetssökande och personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och utarbetande av en integrationsplan eller sektorsövergripande versioner av dem. Med avseende på denna proposition är det fråga om en informativ hänvisning i 8 kap. i förslaget till integrationslag. Den egentliga lagändringen föreslås genom regeringens proposition med förslag till lag om ordnande av arbetskraftsservice som ska lämnas till riksdagen samtidigt och där det föreslås att lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) ändras. I statsandelarna beaktas främmandespråkskoefficienten. Relevant med tanke på den regionala jämlikheten är också den övriga finansiering som föreslås i 8 kap. i förslaget till integrationslag, såsom kalkylerad ersättning till kommunen och välfärdsområdet samt de ersättningar som söks separat. Genom statens olika finansieringsmodeller strävar man efter att garantera att kommunen och välfärdsområdet har resurser att tillhandahålla integrationsfrämjande service också med tanke på den regionala jämlikheten.

I den föreslagna integrationslagen strävar man efter att beakta barnens rätt enligt 6 § 3 mom. i grundlagen att bemötas som jämlika individer och rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Till denna del är lagförslaget av betydelse också med avseende på artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter. I 4 § i lagförslaget ingår en allmän bestämmelse om att barnets åsikter ska utredas och om barnets rätt att bli hört. Med avvikelse från den gällande lagen ska det inte föreskrivas särskilt om en integrationsplan för minderåriga, utan i stället utarbetas en sektorsövergripande integrationsplan för barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare. I denna plan beaktas dock samma saker som i den integrationsplan för minderåriga som det föreskrivs om i den gällande lagen. Dessutom ska kommunen och välfärdsområdet tillsammans utarbeta den sektorsövergripande integrationsplanen så att man på ett mera täckande sätt kan beakta behovet att samordna olika tjänster. Bestämmelserna om integrationsplaner för familjer förblir i huvudsak oändrade. Främjandet av integration av föräldrar som sköter barn hemma främjar hela familjens integration och uppmuntrar till att barnen deltar i småbarnspedagogiken. Dessutom är det sannolikt att integrationsplaner för familjer utarbetas i större utsträckning då invandrarna kan nås på ett mera täckande sätt än för närvarande.

12.2 Rörelsefrihet

För invandrare viktiga synpunkter hänför sig också till rörelsefriheten enligt 9 § i grundlagen. Enligt den har utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och där välja bostadsort.

Genom bestämmelserna om anvisande till kommuner i förslaget till integrationslag ingriper man inte i en persons rätt att själv välja eller byta bostadsort. Det kan ansökas om en kommunplats för personer enligt 2 § 3 eller 4 mom. som får uppehållstillstånd vid en förläggning, men personen får också om han eller hon önskar själv välja bostadsort och ordna sin flytt till den önskade kommunen med förläggningens stödåtgärder eller självständigt. Propositionen begränsar sålunda inte invandrarnas rörelsefrihet. Det kan snarare anses att formuleringen i lagen främjar rörelsefriheten genom att begränsa användningen av kommunplatsförfarandet och klargöra att personen själv kan välja att flytta till en kommun utan kommunplatsförfarande. Det är också skäl att observera att invandraren själv kan välja bostadsort och därmed också kommun var han eller hon gör en integrationsplan.

12.3 Skydd för personuppgifter

Med stöd av 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt. Bestämmelsen om skydd för privatlivet i 10 § i grundlagen anses innehålla åtminstone skydd för den personliga identiteten, skydd för personuppgifter och skydd för till exempel moralisk och fysisk integritet. Utgångspunkten för skyddet för privatlivet sådant det tryggas genom grundlagen är att varje individ ska ha rätt att leva sitt eget liv utan omotiverad inblandning från myndigheter eller andra instanser i individens privatliv.

I lagförslag 1 i propositionen, dvs. i 9 kap. i lagen om främjande av integration, föreslås bestämmelser om ett nytt riksomfattande kundinformationssystem och informationslager för informationsfrämjande samt olika aktörers rätt att få information. I lagförslaget föreslås rätt till information mellan statliga myndigheter, kommuner, välfärdsområden, de tjänsteproducenter som avses i lagen samt företrädare för minderåriga. I 82 och 83 § hänför sig rätten att få information till anvisande till kommuner, i 84 och 85 § till möjligheten att nå personer för integrationstjänster, i 86 och 87 § till ordnandet av tjänster och i 89 och 90 § till ersättningar. I 88 § gäller rätten att få information Folkpensionsanstalten, i 91 och 92 § närings-, trafik- och miljöcentralen, regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, i 93 § företrädare och i 94 § tjänsteproducenter.

I de i 9 kap. föreslagna bestämmelserna om rätten att få och lämna ut uppgifter är det fråga om avgränsningar som gäller skyddet av privatlivet och som ska bedömas i ljuset av de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Det ska föreskrivas om rätten att få uppgifter i lag, en bestämmelse om saken ska vara noga avgränsad och tillräckligt exakt definierad, det ska finnas en med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet acceptabel grund för rätten att få uppgifter, rätten att få uppgifter ska stå i rätt proportion till det eftersträlvade målet och rätten att få uppgifter får inte ingripa i kärnan i skyddet för privatlivet. Dessutom ska ett adekvat rättsskydd garanteras och rätten att få uppgifter får inte stå i strid med människorättsförpliktelser som är bindande för Finland. (GrUU 25/1994 rd, s. 5) Nedan har dessa bestämmelser bedömts utifrån de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Kravet på bestämmelser i lag

Regeringspropositionen är viktig i författningsrättslig mening särskilt när det gäller det skydd för personuppgifter som garanteras i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets praxis begränsas lagstiftarens handlingsutrymme dessutom av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i skyddet för privatlivet i samma bestämmelse (se till exempel GrUU 71/2014 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har av hävd ansett att lagstiftaren ska trygga skyddet för personuppgifter på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna överlag (se till exempel GrUU 18/2012 rd, s. 2 och GrUU 71/2012, s. 2). Grundlagsutskottet har normalt fäst uppmärksamhet särskilt vid att det bör föreskrivas om syftena för registreringen, innehållet i de registrerade personuppgifterna, de tillåtna användningsområdena för uppgifterna, möjligheterna till överlåtelse av personuppgifter och i synnerhet utlämnande genom teknisk anslutning, uppgifternas förvaringstid och den registrerades rättsskydd i lagbestämmelser som ska vara heltäckande och detaljerade (se till exempel GrUU 12/2002 rd, s. 5, 19/2012 rd, s. 2 och GrUU 71/2014 rd, s. 2). Dessa synpunkter lämpar sig även mer allmänt för bestämmelserna om användningen av personuppgifter (se till exempel GrUU 29/2016 rd, GrUU 13/2016 rd, s. 3–4, GrUU 14/2009 rd, s. 2, GrUU 11/2008 rd, s. 3/I och GrUU 51/2002 rd, s. 1–2).

Innan dataskyddsreformen trädde i kraft ansåg grundlagsutskottet i sin praxis med avseende på skyddet för personuppgifter att det är viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, uppgifternas innehåll, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att överlåta registrerade uppgifter, den tid uppgifterna finns kvar i registret och den registrerades rättsskydd. Dessutom ska regleringen av dessa faktorer på lagnivå enligt denna tolkningspraxis vara heltäckande och detaljerad (se till exempel GrUU 14/1998 rd, s. 2 och GrUU 1/2018 rd, s. 2.).

Grundlagsutskottet har dock i och med ikraftträdandet av EU:s dataskyddsreform reviderat sin ståndpunkt när det gäller kraven i bestämmelserna om skydd av personuppgifter. När nationella bestämmelser utfärdas om behandlingen av personuppgifter förutsätts det i allmänhet inte längre någon heltäckande och detaljerad reglering inom tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. Utskottet anser att den allmänna dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, överlag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd, s. 4). Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter således i första hand tillgodoses med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella allmänna lagstiftningen. Lagstiftaren bör alltså vara restriktiv när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Den bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5.)

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om dataskyddslagen (GrUU 14/2018 rd) konstaterat att tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i framtiden i första hand ska garanteras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det här sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 rd, s. 5).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 15/2018 rd) dessutom konstaterat att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 5). Enligt den praxis som grundlagsutskottet nyligen antagit bör lagstiftning om hanteringen av känsliga uppgifter fortfarande, i den utsträckning dataskyddsförordningen tillåter, analyseras enligt praxis för bestämmelser på lagnivå.

Grundlagsutskottet anser att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Enligt utskottet gör de detaljerade bestämmelserna i dataskyddsförordningen det också möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell. Utskottet har menat att den gällande lagstiftningen om personuppgifter är mycket tungrodd och komplicerad och hänvisat till att det enligt utskottets praxis är särskilt viktigt med en tydlig reglering i fråga om denna typ av bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter (se till exempel GrUU 31/2017 rd, GrUU 45/2016 rd, s. 3, och GrUU 41/2006 rd, s. 4/II). Även med tanke på tydligheten bör vi förhålla oss restriktiva när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet har också i sitt utlåtande (GrUU 15/2018 rd) konstaterat att det utifrån 10 § 1 mom. i grundlagen enligt utskottet i princip räcker att bestämmelserna uppfyller kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (nedan *dataskyddsförordningen*) skapar ramarna för hurdan behandling av personuppgifter det kan föreskrivas om nationellt. I artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen anges principer för behandling av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige svarar för att principerna enligt artikel 5 följs och ska också kunna påvisa att så är fallet. Enligt artikel 5.1 a ska personuppgifter behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (principen om laglighet, korrekthet och öppenhet). I artikel 5.1 b föreskrivs en princip om ändamålsbegränsning enligt vilken personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Dessa principer och bestämmelserna om villkor för behandling av personuppgifter i artikel 6 hör ihop med varandra.

I artikel 6.1 i den allmänna dataskyddsförordningen definieras villkor som ska vara uppfyllda för att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig. Den arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatt för att utreda behovet av nationella lagstiftningsåtgärder till följd av den allmänna dataskyddsförordningen har utgått från att myndigheternas behandling av personuppgifter i första hand ska grunda sig på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, alltså på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Detta innebär att myndighetens uppgift och befogenheter ska beskrivas på ett sådant sätt i lagstiftningen att den rättsliga grunden för behandlingen

av personuppgifter och ändamålet med behandlingen framgår av den med beaktande av verksamhetens syfte.¹⁵⁸

Enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen ska grunden för behandlingen av personuppgifter fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av, om behandlingen grundar sig på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Artikel 6.3 innehåller en skyldighet att i nationell lagstiftning ge bestämmelser om grunden för och syftet med behandlingen.

Behandling av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter behöver utöver den rättsliga grund som avses i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen dessutom alltid ha någon sådan rättslig grund som anges i artikel 9.2 i förordningen. Grundlagsutskottet har konstaterat att uppgifter som beskriver en persons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som personen får inte i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen definieras som särskilda kategorier av personuppgifter vilka det är förbjudet att behandla om inte en särskild förutsättning uppfylls. Det är dock inte uteslutet att dessa uppgifter kan innehålla uppgifter som hör till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen. Det kan då exempelvis gälla hälsotillståndet för en klient hos socialvården. Vid utlämnande av uppgifter enligt 84 och 85 § i den föreslagna integrationslagen handlar det bara om att nå en person och är inte fråga om en sådan situation som avses i artikel 9.

När en invandrades uppgifter behandlas i sektorsövergripande samarbete kan behandlingen i begränsad omfattning anses vara behövlig i enlighet med artikel 9.2 h för tillhandahållande av hälso- och sjukvård och social omsorg eller behandling med stöd av unionsrätten eller medlemsstatens nationella lagstiftning eller i enlighet med ett avtal med en yrkesverksam på hälsoområdet och med iakttagande av de villkor och skyddsåtgärder som anges i punkt 3. Personuppgifter får enligt artikel 9.3 behandlas för de ändamål som avses i punkt 2 h, när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ eller av en annan person som också omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ. Yrkesutbildade personer vid närings-, trafik- och miljöcentralen, kommunen och välfärdsområdet är bundna av tjänsteplikt enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och av sekretessbestämmelserna.

I utlämnande av uppgifter enligt den föreslagna 83 § om anvisande av en person till kommunen kan i viss mån också ingå i artikel 9 avsedda uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, till exempel uppgifter om hälsan som ingår i Migrationsverkets framställning om kvotflyktingar, om sådana har erhållits från UNHCR, eller i förläggningens framställning om asylsökande som fått uppehållstillstånd. Uppgifterna i fråga är emellertid inga särskilt detaljerade uppgifter om hälsan, och när de lämnas är syftet att säkerställa att personen hänvisas till en sådan kommunplats där han eller hon kan erbjudas de hälsovårdstjänster som hälsotillståndet

¹⁵⁸ Slutbetänkande från arbetsgruppen för genomförande av EU:s allmänna dataskyddsförordning (TATTI), justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 8/2018, s. 33.

kräver. Behandlingen av personuppgifter behövs för att genomföra artikel 9.2 h. Då iakttas villkoren i artikel 9.3.

I de föreslagna 86 § 2 och 3 mom. är det fråga om sektorsövergripande bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster, integrationsplaner och familjeintegrationsplaner. Vid utarbetandet av dem lämnar välfärdsområdet till kommunen också sådana uppgifter enligt artikel 9 som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. I fråga om den rätt att få uppgifter enligt det föreslagna 87 § 2 mom. som gäller ordnandet av tjänster för barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare kan välfärdsområdet till kommunen lämna ut också sådana uppgifter enligt artikel 9 som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Behandlingen av personuppgifter behövs för att genomföra artikel 9.2 h. Då iakttas villkoren i artikel 9.3.

I fråga om den rätt att få uppgifter enligt den föreslagna 90 § som gäller ansökan om och behandling av andra ersättningar kan också uppgifter enligt artikel 9 som hör till särskilda kategorier av personuppgifter utlämnas, eftersom uppgifterna om hälsotjänsterna är nödvändiga för att ersättningar som gäller dem ska kunna sökas, behandlas och betalas ut. Då är behandlingen nödvändig med stöd av artikel 9.2 h och orsaken är förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg och av deras system. Då iakttas villkoren i artikel 9.3.

I enlighet med den föreslagna 93 § kan välfärdsområdet till kommunen lämna också sådana uppgifter enligt artikel 9 som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. En företrädare för en minderårig har samma rätt till uppgifter som ett barns vårdnadshavare. I de föreslagna 82 §, 86 § 1 och 3 mom., 87 § 1 mom., 88, 89, 91, 92 eller 94 § är det inte fråga om särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9.

Uppgifter om socialvårdstjänster ingår inte heller i de uppgifter som räknas upp i artikel 8.1 i personuppgiftsdirektivet, som genomförts genom personuppgiftslagen. Registrering av dessa uppgifter har dock nationellt ansetts innebära en större risk än normalt för medborgarnas privatliv och rättsskydd, och därför är det motiverat att betrakta dem som känsliga (GrUU 15/2018 rd, RP 96/1998 rd, s. 4/I).

Grundlagsutskottet har särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet (GrUU 15/2018 rd). I artikel 6 i dataskyddsförordningen föreskrivs om villkoren för laglig behandling av personuppgifter. Enligt artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen är behandling av personuppgifter tillåten om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Behandlingen av personuppgifter är enligt artikel 6.1 e i förordningen laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (till exempel GrUU 14/2018 rd, s. 4). Grundlagsutskottet menar att de nämnda leden i artikeln i regel inte kräver och inte ens möjliggör att det skulle finnas en särskild lag för varje enskild behandling. Trots det utgör uppgifter om en persons behov av socialvård eller erhållna socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra socialvårdsförmåner eller andra motsvarande uppgifter sådana risker för och hot mot den enskildes grundläggande fri- och rättigheter, att det inom de ramar dataskyddsförordningen tillåter måste föreskrivas om behandling av uppgifterna med samma noggrannhet och exakthet som gäller också för behandlingen av andra känsliga uppgifter. Det nationella handlingsutrymmet beskrivs närmare nedan.

Det nationella handlingsutrymmet grundar sig till centrala delar på artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen, dvs. situationer där behandlingen av personuppgifter grundar sig på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller där behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). När behandlingen baseras på artikel 6.1 c eller 6.1 e kan nationella bestämmelser utfärdas med stöd av artikel 6.2 eller 6.3. Kommunens och välfärdsområdets rätt att behandla uppgifter baseras på iakttagandet av den lagstadgade skyldigheten enligt integrationslagen, det vill säga på artikel 6.1 c. Nationella specialbestämmelser om utlämnande av uppgifter får då utfärdas med stöd av artikel 6.3. Enligt artikel 6.3 ska grunden för behandlingen fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden för behandlingen. Den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning, bland annat de allmänna villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål, ändamålsbegränsningar, lagringstid samt typer av behandling och förfaranden för behandling, inbegripet åtgärder för att tillförsäkra en laglig och rättvis behandling, däribland för behandling i andra särskilda situationer. Unionsrätten eller medlemsstaternas lagstiftning ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

I de föreslagna bestämmelserna fastställs syftet med behandlingen av uppgifter exakt, eftersom det i var och en av 82–94 § anges i vilken bestämmelse i integrationslagen det föreskrivs om den uppgift för vilken uppgifterna behövs. På det sätt som beskrivs ovan ska lagstiftningen uppfylla syftet avseende allmänintresset och vara proportionell i förhållande till de berättigade mål som eftersträvas. Förslaget till integrationslag syftar till att säkerställa en lagenlig behandling av personuppgifter genom att göra det möjligt att sköta de lagstadgade uppgifter som hör till myndigheternas behörighet. Det är inte möjligt att fullgöra myndigheternas uppgifter enligt de lagarna utan behandling av personuppgifter, eftersom uppgifterna har samband med rättigheter, tjänster och skyldigheter för personer. Att personerna identifieras är både nödvändigt och ligger i personernas eget intresse. Det kan till och med anses ligga i samhällets intresse att invandrare fortsättningsvis nås för integrationsfrämjande tjänster som främjar deras välmående och delaktighet, och inom vilka de erbjuds sysselsättningsfrämjande tjänster och det fästs vikt vid familjens situation. Genom att den socioekonomiska ställningen går i arv får främjandet av invandrarens välmående, sysselsättning och delaktighet också positiva konsekvenser för deras barns inkomster under deras livscykel. Behandlingen av personuppgifter utgår från de principer för behandlingen som ingår i dataskyddsförordningen. Enligt dataskyddsförordningen ska personuppgifter samlas in för uttryckliga, lagliga syften, och de får inte senare behandlas på ett sätt som står i strid med dessa syften. Godtagbarheten och proportionaliteten i fråga om behandlingen av uppgifter beskrivs närmare nedan under mellanrubriken inskränkningars godtagbarhet och proportionalitet.

I 9 kap. i lagförslaget föreskrivs det om ett riksomfattande informationssystem och informationslager för integrationsfrämjande. Kunduppgifter får behandlas för ordnande och produktion av tjänster och uppgifter som avses i denna lag samt tillsyn, utveckling, uppföljning, utvärdering, prognostisering och styrning som gäller dessa uppgifter samt för statistikföring och informationsledning. De lagstadgade uppgifterna ingår i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. Tillsynen, utvecklingen, uppföljningen, utvärderingen, prognostiseringen och styrningen kan också hänföra sig till lagstadgade uppgifter, såsom till bestämmelserna om planering, utveckling

och uppföljning i kommunen enligt lagförslaget 5 kap., motsvarande uppgifter i välfärdsområdet enligt 6 kap. samt statens motsvarande tjänster i 7 kap, där integrationsfrämjande uppgifter föreskrivs för såväl närings-, trafik- och miljöcentralen och utvecklings- och förvaltningscentret som ministerierna. Dessutom kan bestämmelser som gäller uppföljning och informationsledning ingå i artikel 6.1 e. Nationellt handlingsutrymme i fråga om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter ingår i artikel 9.2 b, g, h, i och j och artikel 9.4 i dataskyddsförordningen. Till exempel enligt artikel 9.2 j är behandlingen tillåten om den är nödvändig för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 89.1, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. I synnerhet ändamålet med behandlingen i fråga om kommunens uppgifter är ofta artikel 6.1 c, men när det är fråga om uppföljning, utveckling och så vidare kan ändamålet också vara underpunkt e. Välfärdsområdets ändamål med behandlingen är underpunkt c när det granskar en sektorsövergripande integrationsplan utan kommunen. I fråga om utvecklings- och förvaltningscentret, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt arbets- och näringsministeriet är det i huvudsak fråga om punkt e, men när det gäller information som hänför sig till anvisande till kommuner och statlig ersättning är det fråga om punkt c. Det är i och för sig möjligt att det finns flera behandlingsgrunder och de rättsliga grunderna för behandling enligt artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen kan också delvis överlappa varandra.

Enligt 6 § 1 mom. i dataskyddslagen (1050/2018) tillämpas artikel 9.1 i dataskyddsförordningen inte på sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. Behandlingen av uppgifter i enlighet med förslaget till integrationslag regleras i lag. I 6 § 2 mom. i dataskyddslagen föreskrivs det om lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter. Utvecklings- och förvaltningscentret samt kommunerna ska genomföra åtgärderna i fråga. I lagförslaget föreskrivs det bland annat om förvaringstiderna för personuppgifter, personuppgiftsansvariga och rätten att använda, ändra och radera personuppgifter. Behovet av bestämmelser om skyddsåtgärder och huruvida de är tillräckliga har bedömts i motiveringen till propositionen också när det gäller begränsande av en registrerads rättighet enligt artikel 18 i dataskyddsförordningen med stöd av artikel 23 i förordningen. Genom artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen ges medlemsstaterna en möjlighet att i sin nationella rätt begränsa bland annat tillämpningsområdet för de skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i artikel 18, om en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa till exempel en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet. Skötseln av en integrationsfrämjande uppgift är ett sådant viktigt mål av generellt intresse som avses i artikel 23.1 e i dataskyddsförordningen. I artikel 23.2 i förordningen föreskrivs det vad dessa lagstiftningsåtgärder ska innehålla bestämmelser om. Enligt punkt 2 ska i den nationella lagstiftningen finnas bestämmelser om ändamålen med behandlingen, kategorierna av personuppgifter, omfattningen av begränsningarna, skyddsåtgärder för att förhindra missbruk eller olaglig tillgång eller överföring, specificeringen av den personuppgiftsansvarige och lagringstiden.

I 29 § i offentlighetslagen föreskrivs det om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet. Enligt 1 mom. 1 punkten i den paragrafen kan en myndighet till en annan

myndighet lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar, om det i lag särskilt har tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter. I 82—92 § i förslaget föreskrivs det om utlämnande av uppgifter till myndigheter, i 93 § till företrädare för minderåriga och i 94 § till i lagen avsedda tjänsteproducenter trots sekretessbestämmelserna.

I 24 § 1 mom. 24 punkten i offentlighetslagen föreskrivs det att om inte något annat föreskrivs särskilt, är bland annat följande myndighetshandlingar sekretessbelagda: handlingar som gäller behovet av internationellt skydd, förutsättningarna för utlänningars inresa och uppehållsrätt i landet eller grunden för dem eller förvärv eller förlust av finskt medborgarskap eller bestämmande av medborgarskapsstatus, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dem inte äventyrar säkerheten för parten eller partens närstående. Med tanke på integrationsfrämjandet behövs sådana här uppgifter, till exempel uppgifter om en persons uppehållstillstånd, för tillhandahållandet av tjänster enligt integrationslagen samt för ansökan och granskning av ersättningen till kommunerna för dem.

Sekretessbelagda handlingar är enligt 24 § 1 mom. 25 punkten i offentlighetslagen också handlingar som innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller en enskild kund hos arbetsförvaltningen samt de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice eller den service för arbetsförvaltningens enskilda kunder denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit eller uppgifter om någons sexuella beteende eller inriktning. Enligt den föreslagna 83 § ska Migrationsverket till närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen lämna uppgifter om personer som anvisas till kommunen. Även välfärdsområdet ska ges de nödvändiga uppgifter som behövs för hörande av välfärdsområdet. För tillhandahållande av integrationsfrämjande tjänster är det redan i nuläget i samband med den inledande kartläggningen och utarbetandet av integrationsplanen nödvändigt att behandla uppgifter om klienter hos socialvården eller arbetsförvaltningen till den del behandlingen av dem är nödvändig för fullgörandet av en uppgift enligt integrationslagen. Enligt denna proposition ska den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster samt den sektorsövergripande integrationsplanen framöver också utarbetas i samarbete med välfärdsområdet när det till följd av invandrarens servicebehov finns behov av att samordna tjänster hos de utarbetande myndigheterna, och för den situationen föreskrivs det om myndigheternas rätt att få uppgifter i de föreslagna 86 § 2 och 3 mom. Bestämmelser om uppgifter som berör ordnandet av tjänster för barn och unga som anländer utan vårdnadshavare finns i den föreslagna 87 §. Den föreslagna 90 § gör det möjligt att ansöka om ersättning för vissa kostnader för kommunen och välfärdsområdet.

I 26 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs det om allmänna grunder för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Enligt 26 § 1 mom. kan en myndighet ur en sekretessbelagd myndighetshandling lämna ut uppgifter om i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter. Enligt paragrafens 2 mom. får en myndighet också trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter som gäller någon annans klientförhållande hos socialvården eller beviljade förmåner, om uppgiften behövs för att en enskild eller någon annan myndighet ska kunna uppfylla en i lag föreskriven upplysningsplikt, eller för att en ersättning eller något annat yrkande som ska handhas av den myndighet som lämnar ut uppgiften ska kunna genomföras. De i propositionens lagförslag beskrivna rättigheterna att få information behövs för skötseln av lagstadgade uppgifter. En del av rättigheterna att få uppgifter, såsom kommunens hörande av välfärdsområdet vid anvisande till kommunen, då Migrationsverket ska lämna ut uppgifter till välfärdsområdet, behövs för att skyldigheten att lämna

uppgifter enligt lagen ska fullgöras. I 89 och 90 § som gäller behandling av ersättningar finns bestämmelser om rätten att få uppgifter för att söka, behandla och betala ut ersättningar.

De uppgifter som behandlas i migrationsförvaltningen är ofta känsliga personuppgifter. I skäl 10 i dataskyddsförordningens ingress kallas särskilda kategorier av personuppgifter också känsliga uppgifter. I artikel 9 i dataskyddsförordningen föreskrivs om behandlingen av särskilda kategorier av personuppgifter. Enligt artikel 9.1 ska behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning vara förbjuden, om inte något villkor som avses i 2 punkten uppfylls. Även om det för tydlighetens skull är skäl att undvika begreppet känsliga uppgifter i bestämmelserna (GrUU 14/2018 rd), har grundlagsutskottet ansett att det fortfarande är motiverat att beskriva vissa kategorier av personuppgifter som just känsliga (GrUU 15/2018 rd). Med sådana avses en mängd uppgifter som omfattar mer än enbart de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen (se till exempel GrUU 17/2018 rd). Inom migrationsförvaltningen hänför sig känslighet till uppgifter om en persons uppehållstillstånd och medborgarskap, uppgifter om familjeåterförening samt uppgifter om personens social- och hälsovårdstjänster. Enligt grundlagsutskottet bör bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter fortfarande analyseras utifrån praxis för bestämmelser på lagnivå. (Till exempel i utlåtandet om regeringens proposition 40/2018 rd betonade utskottet att bestämmelserna om behandling av uppgifter om hälsotillstånd och andra känsliga personuppgifter i informationsresursen för småbarnspedagogiken måste vara detaljerade och heltäckande, inom den ram som dataskyddsförordningen tillåter för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.) (se GrUU 17/2018 rd, s. 7 och hänvisningen till GrUU 14/2018 rd). För tillgodoseende av individens rättigheter och med tanke på rättssäkerhetsaspekterna är det nödvändigt att föreskriva om behandling av personuppgifter i integrationsfrämjandet som ett komplement till dataskyddsförordningen och dataskyddslagen och även med beaktande av grundlagsutskottets tidigare utlåtandep Praxis.

Genom lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen föreskrivs det bland annat om behandling uppgifter som hänför sig till uppehållstillstånd. Vid beredningen av den har grundlagsutskottet upprepade gånger understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen (GrUU 7/2019 rd). Såväl uppgifter om kundrelationer inom socialvården och arbetsförvaltningen som uppgifter om internationellt skydd är sekretessbelagda uppgifter. Syftet med sekretessen är att skydda allmänna eller enskilda intressen i förhållande till uppgifternas offentlighet.

I förslaget till lag om främjande av integration föreskrivs det om kundinformationssystemet för integration, de uppgifter som behandlas och förs in i systemet, beviljande, ändring och upphävande av användarrättigheter till systemet samt om den personuppgiftsansvariges skyldigheter i relation till skyldigheterna enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning. Den föreslagna regleringen kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Med personuppgiftsansvarig avses enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen en aktör som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.

Utöver den personuppgiftsansvarige kan också ett personuppgiftsbiträde behandla personuppgifter. Enligt artikel 4.8 i dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsbiträde en aktör som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.

Grundlagsutskottet har i synnerhet med hänsyn till sambandet mellan bestämmelserna och de grundläggande fri- och rättigheterna ansett att det är nödvändigt att det entydigt (GrUU 21/2001 rd, s. 4/I) eller annars exakt (GrUU 47/2001 rd, s. 3/II) framgår av lagen vilken myndighet som är behörig (GrUU 45/2001 rd, s. 5/I) och att villkoren för överföring av beslutanderätt formuleras exakt i lagen (GrUU 7/2001 rd, s. 4/II, se även GrUU 11/2002 rd, s. 6, GrUU 52/2001 rd, s. 5, GrUU 47/2002 rd, s. 4–5, GrUU 65/2002 rd, s. 4/II). Grundlagsutskottet har tidigare bedömt ett lagförslag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen och i fråga om det konstaterat att bestämmelserna om samregisteransvarighet bör vara tillräckligt klara med tanke på 10 § i grundlagen när det gäller regleringen i fråga om myndigheternas befogenheter och rätt att få information, ändamålsbundenheten vid behandlingen av personuppgifter och grundlagsutskottets vedertagna praxis i fråga om myndigheternas rätt att få och lämna ut uppgifter trots sekretessplikten (GrUU 7/2019, s. 7). I det sammanhanget ansåg grundlagsutskottet att en lösning där alla myndigheterna definieras som personuppgiftsansvariga i stället för att deras rätt att få behövliga uppgifter säkerställts till exempel genom bestämmelser om utlämnande av och rätt till information, avviker från det normala (GrUU 7/2019 rd, se också GrUU 62/2018 till vilken det hänvisas i utlåtandet i fråga). Dessutom har grundlagsutskottet av skäl som följer av 21 § i grundlagen förhållit sig kritiskt till avtalsbaserad överföring av behörighet från en myndighet till en annan (GrUU 11/2004 rd, s. 2), varför gemensamt personuppgiftsansvar mellan myndigheter i praktiken bör baseras på lag. Utvecklings- och förvaltningscentrets och kommunernas roll som gemensamt personuppgiftsansvariga baserar sig i lagen på att ingen av dem behandlar uppgifter för den andras räkning. Däremot kan ett välfärdsområde anses behandla uppgifter för en kommuns räkning, när det granskar en sektorsövergripande integrationsplan utan kommunen. Likaså kan närings-, trafik- och miljöcentralen anses behandla uppgifter för utvecklings- och förvaltningscentrets räkning. Om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen, ska de enligt artikel 26.1 i dataskyddsförordningen vara gemensamt personuppgiftsansvariga.

Dessutom föreskrivs det i lagförslaget om rätt till information. Det föreskrivs om rätten till information i fråga om personuppgifter för olika myndigheter, företrädare för minderåriga och producenter av integrationsfrämjande tjänster. Bestämmelserna om rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Varje myndighet omfattas av den allmänna dataskyddsförordningen, dataskyddslagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet samt myndighetens eventuella egna lagstiftning om dataskydd och sekretess. Till exempel i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) finns bestämmelser om registerföring av klient- och patientuppgifter medan bestämmelser om klient- och patientuppgifter och behandlingen av dem finns i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992), lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015) och lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007). I lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) föreskrivs det om arbets- och näringsbyråernas samt andra i den lagen nämnda myndigheters rätt att få uppgifter och om särskilda bestämmelser om utlämnande av uppgifter. Det föreslås att den lagen revideras genom regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd) som ska lämnas till riksdagen samtidigt som denna proposition och där det finns motsvarande bestämmelser om arbetsmarknadsmyndigheternas rätt att få uppgifter och särskilda bestämmelser om utlämnande

av uppgifter. I fråga om uppgifter som avses i denna lag tillämpas också bestämmelser i den allmänna lagstiftningen som bland annat hänför sig till behandling, förvaring, ändring och radering av uppgifter, användningsändamål och kundens rätt att få uppgifter om sig själv när de informationssystem eller det informationslager som avses i 9 kap. inte används, i fråga om vilka det finns vissa särskilda bestämmelser och man till övriga delar iakttar den allmänna lagstiftningen. De allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter och sekretess som ingår i den gällande lagstiftningen har bedömts vara tillräckliga, och i lagförslaget till integrationslag föreslås främst bestämmelser om utlämnande av uppgifter, såsom för närvarande.

Dessutom föreslås bestämmelser om avvikande från sekretessplikten enligt offentlighetslagen på lagnivå, eftersom det är fråga om rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretessbestämmelserna. Det är också av betydelse att tystnadsplikten enligt 23 § 2 mom. i offentlighetslagen också gäller den som verkar på uppdrag av en myndighet eller som är anställd hos den som verkar på uppdrag eller den som har fått sekretessbelagda uppgifter med stöd av lagen. Kommunen ska se till att dess tjänsteproducenter har tystnadsplikt, om det inte följer direkt av lag. Regleringen motsvarar i huvudsak regleringen i den gällande integrationslagen, men är mer exakt och noggrant avgränsad.

Inskränkningars godtagbarhet och proportionalitet

Ett syfte med förslaget till integrationslag är också att främja förverkligandet av likabehandling, jämställdhet och delaktighet för invandrare. Med integration avses invandrandens individuella process som sker i växelverkan med samhället och under vilken invandrandens likabehandling och jämställdhet i samhället samt delaktighet i arbets- och näringslivet, utbildning, organisationsverksamhet eller annan samhällsrelaterad verksamhet fördjupas och bli mångsidigare. Det ligger alltså i invandrarnas intresse att kommunen når dem och vägleder dem till sina tjänster.

I 9 kap. i förslaget till integrationslag föreskrivs det om ett nytt riksomfattande informationssystem för integrationsfrämjande. För närvarande finns det inget sådant riksomfattande system, utan kommunerna har på lokal nivå använt andra informationssystem för behandlingen av integrationskundernas uppgifter. Behandlingen har inte varit enhetlig mellan kommunerna och de olika systemen har inte kommunicerat med varandra. Däremot har kunduppgifter om invandrare som anmält sig som arbetslösa arbetssökande behandlats i arbetskraftsservicens kundinformationssystem. Om det systemet föreskrivs det i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), vilken föreslås bli reviderad genom den regeringsproposition med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd) som lämnas till riksdagen samtidigt som denna proposition. Ett annat motsvarande kundinformationssystem är det system (det så kallade URA-systemet) som avses i lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (1369/2014). Också den lagen föreslås bli reviderad genom den nämnda regeringspropositionen. Det föreslagna nya kundinformationssystemet för integration kan jämföras med de ovannämnda systemen och bedömningen av deras godtagbarhet i propositionerna som gäller dem lämpar sig också för kundinformationssystemet för integration.

I 74 § i propositionen föreslås bestämmelser om de uppgifter som får behandlas och lagras i det riksomfattande informationslagret. Enligt det föreslagna 3 mom. i paragrafen har den registrerade inte en rätt baserad på artikel 18 i den allmänna dataskyddsförordningen att begränsa behandlingen av de uppgifter som avses i 1 mom. Artikel 18 i den allmänna dataskyddsförordningen gäller den registrerades rätt att begränsa behandlingen. Enligt artikel 18.1 ska den registrerade ha rätt att av den personuppgiftsansvarige kräva att behandlingen begränsas om någon

av de situationer som räknas upp i artikeln föreligger. Exempelvis ska enligt led a behandlingen begränsas, om den registrerade bestrider personuppgifternas korrekthet. I en sådan situation ska behandlingen begränsas under en tid som ger den personuppgiftsansvarige möjlighet att kontrollera om personuppgifterna är korrekta. Om det beslutas att behandlingen ska begränsas i enlighet med artikel 18.1, får enligt artikel 18.2 sådana personuppgifter, med undantag för lagring, endast behandlas med den registrerades samtycke eller för att fastställa, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk eller för att skydda någon annan fysisk eller juridisk persons rättigheter eller för skäl som rör ett viktigt allmänintresse för unionen eller för en medlemsstat. Med stöd av artikel 23 kan denna rätt för den registrerade begränsas när villkoren för begränsning uppfylls.

Genom artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen ges medlemsstaterna en möjlighet att i sin nationella rätt begränsa tillämpningsområdet för de skyldigheter och rättigheter som föreskrivs i artikel 18, om en sådan begränsning sker med respekt för andemeningen i de grundläggande rättigheterna och friheterna och utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa till exempel en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet. I artikel 23.2 i förordningen föreskrivs det vad dessa lagstiftningsåtgärder ska innehålla bestämmelser om. Enligt punkt 2 ska i den nationella lagstiftningen finnas bestämmelser om ändamålen med behandlingen, kategorierna av personuppgifter, omfattningen av begränsningarna, skyddsåtgärder för att förhindra missbruk eller olaglig tillgång eller överföring, specificeringen av den personuppgiftsansvarige och lagringstiden.

Skötseln av en uppgift som anknyter till integrationsfrämjande kan inte med beaktande av målen för uppgiften vara beroende av den registrerades beslut att begränsa behandlingen av uppgifter som gäller honom eller henne. Med tanke på förvaltningen av kundinformationssystemet samt utbetalning av arbetslöshetsförmån eller utkomststöd är det inte möjligt att en person skulle kunna begränsa behandlingen av uppgifter som gäller honom eller henne till exempel under tiden för utredandet av den rättsliga grunden för den personuppgiftsansvariges behandling av uppgifter eller behandlingen av ett påstående om att uppgifterna eller behandlingen av dem är felaktig. Detta skulle kunna äventyra behandlingen av förmånsärendet och uppgifternas korrekthet. De registerförda uppgifterna ska vara korrekta och fullständiga, och de kan inte vara beroende av behandlingen av invändningar som gäller skydd av personuppgifter tills det har fattats ett beslut med anledning av ovan avsedda invändning. Om en persons uppgifter inte kan behandlas, kan inte heller tjänster ordnas för eller förmåner betalas till personen. Således föreslås att det föreskrivs att den registrerade inte har en i artikel 18 i den allmänna dataskyddsförordningen avsedd rätt att begränsa behandlingen av uppgifter i registret över enskilda kunder. Andra rättigheter som anges i den allmänna dataskyddsförordningen och som med stöd av förordningen ska tillämpas på sådan behandling som behövs för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige ska inte begränsas.

Förutsättningarna för begränsning av den registrerades rättigheter enligt artikel 23.1 i den allmänna dataskyddsförordningen uppfylls, eftersom begränsningen utgör en nödvändig och proportionell åtgärd för att uppfylla medlemsstatens mål gällande främjandet av sysselsättningen, utkomstskyddet för arbetslösa och altemneringsledighet. I begränsningen iaktas till centrala delar de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom det föreskrivs om behandlingen i lag och den registrerade har rätt att söka ändring i besluten. Även övriga garantier för god förvaltning

har tillförsäkrats genom lag. Dessutom är kraven i artikel 23.2 i förordningen uppfyllda. Bestämmelser om ändamålen med behandlingen finns i den föreslagna 71 §, bestämmelser om personuppgifter som får behandlas finns i den föreslagna 74 § och omfattningen av begränsningarna anges vara uppgifterna om enskilda kunder i det föreslagna 74 § 3 mom. Bestämmelser om skyddsåtgärder finns i sin tur i förslaget 79–81 §. Dessutom ska offentlighetslagens bestämmelser om sekretess och dataskyddslagens bestämmelser om tystnadsplikt och sanktioner för brott mot tystnadsplikten samt informationshänteringslagens bestämmelser om säkerställande av informationssäkerheten så väl som tillämpningen av allmänna förvaltningslagar betraktas som skyddsåtgärder för att förhindra missbruk av och olaglig åtkomst till eller överföring av uppgifter. De personuppgiftsansvariga anges i 77 § och lagringstiderna i 76 §. Den registrerade får information om begränsningen genom lagstiftningen. Skyldigheten att ge den registrerade information om behandlingen grundar sig dessutom på artiklarna 13 och 14 i den allmänna dataskyddsförordningen.

I 76 § i lagförslaget föreskrivs det om radering och arkivering av uppgifter som registrerats i det riksomfattande informationslagret. Enligt principen om lagringsminimering i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen ska personuppgifter förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade endast så länge som det behövs för att iaktta ändamålen med behandlingen. Enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen kan den nationella lagstiftningen innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen. Dessa särskilda bestämmelser kan gälla bland annat lagringstider.

Enligt en motsvarande bestämmelse i 13 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ska alla uppgifter om kunden eller serviceproducenten raderas när fyra år har förflutit från den dag då kundrelationen eller avtalsförhållandet upphörde. En uppgift behöver dock inte raderas, om den behövs för skötseln av ett uppdrag som baserar sig på bestämmelser eller ett ärende som fortfarande är anhängigt. I 76 § i den föreslagna integrationslagen föreslås motsvarande reglering för att förenhetliga lagringstiderna.

Med tanke på kundinformationens integritet är det väsentligt att det inte görs delvisa raderingar i kunduppgifterna innan lagringstiden slutligen går ut. För att trygga kundprocesserna bör de centrala uppgifterna finnas tillgängliga i en enhetlig form och raderingar göras som helhet inom den föreskrivna tiden. För att trygga integrationsfrämjande tjänster är det av avgörande betydelse att enskilda uppgifter inte raderas ur kunduppgifterna förrän eventuella processer efter kundrelationen har avgjorts och slutförts. Eftersom det föreslås att en kunds uppgifter i fortsättningen lagras som en helhet, kan den registrerades rätt att begränsa lagringen enligt den allmänna dataskyddsförordningen tillgodoses genom att den begränsas till fyra år efter det att kundrelationen avslutats. Den tiden kan huvudsakligen anses vara tillräcklig med tanke på åtgärderna i samband med kundprocesserna.

I 77 § i den föreslagna integrationslagen föreskrivs det om personuppgiftsansvariga för det riksomfattande informationslagret för integrationsfrämjande. I specialmotiveringen till paragrafen beskrivs det närmare hur den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt EU:s allmänna dataskyddsförordning ska fördelas. Enligt artikel 26.3 i den allmänna dataskyddsförordningen får den registrerade utöva sina rättigheter enligt den förordningen med avseende på och emot var och en av de personuppgiftsansvariga, oavsett ansvarsfördelningen mellan de gemensamt personuppgiftsansvariga. Med detta avses att den registrerade kan inleda ett ärende oavsett hos vilken av de personuppgiftsansvariga den registrerade framställer begäran. Tillgodosedandet av den registrerades rättigheter förutsätter att en begäran eller förfrågan vid behov förmedlas till

den personuppgiftsansvarige som enligt de personuppgiftsansvarigas inbördes ansvarsfördelning svarar för frågan. Om den registrerade till exempel hos närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (Utvecklings- och förvaltningscentret) yrkar på att uppgifter om honom eller henne ska rättas, kan ämbetsverket i enlighet med förvaltningslagen (434/2003) överföra frågan till den kommun där den registrerade är kund.

I enlighet med förslaget till integrationslag behöver olika myndigheter, företrädare för minderåriga och tjänsteproducenter uppgifter om de invandrare som tjänsterna gäller, så att invandrarna kan nå för tjänsterna och tjänsterna kan erbjudas dem. Genom kundinformationssystemet för integration kan uppgifter om integrationskunderna som hänför sig till integrationsfrämjande samlas i ett enda riksomfattande system också i fråga om integrationskunder som står utanför arbetskraften. Det riksomfattande systemet underlättar informationsgången mellan olika myndigheter och tjänsteproducenter också när en integrationskund flyttar till en annan kommun. Detta bidrar till att en integrationskund smidigt och i rätt tid får de tjänster han eller hon behöver och inte behöver upprepa samma saker till exempel hos en annan kommunal tjänsteman efter att ha flyttat till en ny kommun. Myndigheternas rätt till information främjar också det att integrationskunder får de tjänster de behöver i rätt tid och smidigt.

I och med en minderårig företrädares rätt att få uppgifter kan företrädaren utföra sina uppgifter som kan gälla att företräda den minderårige i kontakter med myndigheter. På detta sätt främjas också bland annat jämlikhet, rätten till social trygghet, kulturella rättigheter och rätten till rättskydd. Genom tjänsteproducenternas, till exempel läroanstalters, rätt till information kan invandrare tillhandahållas utbildning och andra tjänster som främjar i synnerhet invandrarnas kulturella rättigheter.

Inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna som det föreskrivs om i en vanlig lag måste vara nödvändiga för att ett godtagbart syfte ska uppnås. Inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna är tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheterna. Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhälleligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas. Under den tid den nuvarande integrationslagen varit i kraft har man strävat efter att nå invandrare utanför arbetskraften också med andra metoder än de som baserar sig på register. Exempel på detta är vägledning vid rådgivningsbyråer samt förankrande arbete med hjälp av vilka man har försökt sporra invandrare att söka sig till kommunens integrationstjänster. Man har också försökt dra nytta av olika slags anvisningar och rådgivning. Erfarenheten har visat att man nästan inte alls lyckats nå invandrare på detta sätt.

Med avseende på proportionalitetsprincipen kan det konstateras att en registerbaserad lösning är det enda sättet att systematiskt nå invandrare som står utanför arbetskraften för tjänster enligt integrationslagen. Dessutom är det skäl att beakta att det uttryckligen är fråga om rätten att få integrationsfrämjande tjänster för en person vars uppgifter skyddas från offentligheten för att skydda den personliga integriteten och det bryter inte mot sekretessen att uppgifterna utlämnas från en myndighet till en annan. Sekretessplikten och tystnadsplikten gäller alla som behandlar sekretessbelagda uppgifter och också handlar under tjänsteansvar.

Kommunen och välfärdsområdet har uppgifter enligt integrationslagen för vilka en kommunal tjänsteinnehavare eller en yrkesutbildad person inom välfärdsområdet har rätt att behandla för

uppgiften nödvändiga kunduppgifter. Integrationslagen innehåller bestämmelser om kommunens och välfärdsområdets integrationsfrämjande uppgifter för vilka kommunen eller välfärdsområdet behöver information om invandraren. Sådana uppgifter är i synnerhet bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och uppgörande av en integrationsplan samt sektorsövergripande versioner av dem. Personuppgifter som får behandlas är nödvändiga uppgifter såsom grunden för uppehållstillstånd, anteckning om hemkommun eller personuppgifter som gäller utkomststöd eller stöd för hemvård. Utöver detta behöver kommunen och välfärdsområdet personuppgifter för att tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen kunna göra upp avtal i fråga om olika slags ersättningar, göra ansökningar om ersättning och granska de ersättningar som betalas av Utvecklings- och förvaltningscentret. Tillgång till information är nödvändig också vid anvisande till kommunen samt vid ordnande av tjänster för dem som kommit som minderåriga utan vårdnadshavare.

Närings-, trafik- och miljöcentralen och utvecklings- och förvaltningscentret, regionförvaltningsverket samt arbets- och näringsministeriet behöver personuppgifter bland annat för att kunna följa genomförandet av integrationstjänster, göra upp statistik och utveckla informationsledningen på det sätt som närmare föreskrivs i lag. Dessutom behöver närings-, trafik- och miljöcentralen och utvecklings- och förvaltningscentret personuppgifter för att kunna upprätta avtal som hänför sig till ersättningar, behandla ersättningsansökningar och betala ersättningar enligt integrationslagen till kommuner och välfärdsområden på det sätt som det föreskrivs närmare om i lagen. Också Folkpensionsanstalten behöver information om när integrationsplanen upphör för att korrekt kunna betala invandarens arbetslöshetsförmåner i synnerhet om personen bedriver frivilliga studier.

Närings-, trafik- och miljöcentralen, regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården behöver uppgifter för att utföra sina styrnings- och tillsynsuppgifter. Bestämmelser om respektive rätt att få information finns i 9 kap.

Företrädare för minderåriga har rätt att i stor utsträckning få uppgifter om saker som gäller det barn de företräder. En minderårig utan vårdnadshavare i landet är omyndig och behöver en person som för hans eller hennes talan. Företrädaren för barnets talan som barnets vårdnadshavare, varför rätten till information beror på den situation som barnet befinner sig i. Det ligger i barnets intresse att företrädaren får nödvändiga uppgifter för att sköta uppdraget. Annars kan företrädaren inte sköta sin uppgift och då ser ingen till att till exempel utträttandet och behandlingen av barnets ärenden hos myndigheter sköts på behörigt sätt och så att barnets intresse främjas. I fråga om företrädarens uppgifter hänvisas det bland annat till lagen om förmyndarverksamhet (442/1999). Enligt 92 § i lagen om förmyndarverksamhet får en intressebevakare, den som är anställd hos den som producerar intressebevakningstjänster för förmyndarverksamheten, en förtroendevald eller en sakkunnig som anlitas för uppgifter inom förmyndarverksamheten inte utan vederbörandes samtycke röja sådant som han eller hon fått veta på grund av sina uppgifter inom förmyndarverksamheten och som till skydd för en enskild persons ekonomiska intressen eller personliga integritet ska hemlighållas. Företrädaren får inte utan samtycke av den som saken gäller röja sådant som han eller hon fått veta på grund av sina uppgifter och som till skydd för en enskild persons ekonomiska intressen eller personliga integritet ska hemlighållas. Ett undantag från detta är de i integrationslagen föreskrivna skyldigheterna att lämna information som behövs för skötseln av myndigheternas lagstadgade uppgifter.

En tjänsteproducent, till exempel en läroanstalt, bör ha rätt att för sitt uppdrag få nödvändiga uppgifter om en invandrare som anmält sig som elev. Tjänsteproducenten ska kunna säkerställa

att det till exempel har avtalats om integrationsutbildning i invandrarens gällande integrationsplan. Dessutom bör tjänsteproducenten få sådana uppgifter som inverkar på tjänsteproduktionen utan att tjänsteproducenten själv måste utreda saker som redan är kända och slösar tid och resurser så att invandraren inte i rätt tid och smidigt får de tjänster han eller hon behöver. Till exempel uppgifter om invandrarens språknivå bestämmer vilken nivå på språkundervisning som ska ordnas för honom eller henne. Det skulle vara oändamålsenligt att en person vid byte av läroanstalt måste genomgå ett test av språknivån vid den nya läroanstalten, om nivån just har testats och fastställts vid den förra läroanstalten.

I propositionen föreslås det inte heller att de uppgifter som får behandlas ska innehålla till exempel uppgifter om invandrarens religiösa eller ideologiska övertygelse. I fråga om det kommunanvisningsregister som tidigare föreslogs i integrationslagen föreslogs det att man i registret kunde lagra information om en persons religiösa övertygelse om det behövs när personen ska anvisas till en kommun. Religiös övertygelse kan betraktas som en uppgift som omfattas av skyddet för privatlivet. Enligt grundlagsutskottet var regleringen inte i sig problematisk med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen, eftersom denna uppgift skulle ha fått registreras endast med den registrerades samtycke. Utskottet ansåg dock att det var en brist att det inte i motiveringen till propositionen alls framgick när och varför uppgiften om en persons religiösa övertygelse kan behövas för att anvisa personen till en kommun. Enligt utskottet är det också med hänsyn till förbudet mot diskriminering enligt 6 § 2 mom. i grundlagen självklart att enbart religiös övertygelse inte kan ligga till grund för en anvisning till kommun, utan åtgärden bör bygga på en godtagbar orsak. En sådan orsak skulle enligt grundlagsutskottet ha kunnat vara till exempel att religions- eller livsåskådningsundervisning ska garanteras eller någon annan liknande grund som tillgodoser personens grundläggande fri- och rättigheter eller mänskliga rättigheter. (GrUU 42/2010 rd — RP 185/2010 rd, s. 2–3)

I 82—92 § är det fråga om att myndigheten inte kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter eller söka lagstadgade ersättningar för dem hos staten, om myndigheten inte får nödvändiga personuppgifter. I 93 § är det fråga om att en företrädare för en minderårig inte kan genomföra sina egna lagstadgade skyldigheter om han eller hon inte får nödvändiga personuppgifter. I 94 § är det fråga om att tjänsteproducenten inte kan tillhandahålla integrationskunden de tjänster för vilka kommunen har anlitat tjänsteproducenten, om producenten inte får nödvändiga personuppgifter.

De ovan nämnda faktorerna utgör rättslig grund för behandling av en invandrades personuppgifter enligt artikel 6.1 c i förordningen. I integrationslagen föreskrivs det tydligt om användningsändamålet för varje uppgift och uppgifterna bör inte användas för andra ändamål. Detta begränsas också i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen. Uttryckligen kundens enskilda intresse talar för att uppgifterna ska lämnas till myndigheter som främjar integrationen. I och med avvägningen av skyddet för privatlivet och de grundläggande fri- och rättigheter som beskrivs ovan torde det kunna anses att rätten att få information enligt lagförslaget är godtagbar och förenlig med proportionalitetsprincipen.

Exakthet och noggrann avgränsning

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretessbestämmelserna med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen, och då noterat bland annat vad och vem rätten

att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 15/2018 rd).

Vid bedömningen av bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (till exempel GrUU 31/2017 rd, s. 2, GrUU 42/2016 rd, s. 2, GrUU 38/2016 rd, s. 2 och GrUU 71/2014 rd, s. 3).

Grundlagsutskottet har upprepade gånger understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätten till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma begäran med avseende på de lagliga villkoren för utlämnandet. Genom att de facto vägra att lämna ut informationen kan den som innehar den göra att det uppstår ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (GrUU 14/2002 rd, se också GrUU 7/2000 rd, GrUU 7a/2000 rd och GrUU 42/2010 rd). Utskottet anser att de omständigheter som talar för särskiljande får särskild vikt när det föreskrivs om en myndighets rätt att trots sekretessbestämmelserna få eller lämna ut uppgifter i en elektronisk verksamhetsmiljö (se GrUU 73/2018 rd).

Genom lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019) ersattes regleringen om riksomfattande informationssystem och polisens övriga personregister med bestämmelser om ändamålet med behandlingen av personuppgifter som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i polislagen samt innehållet i de personuppgifter som behandlas. Grundlagsutskottet hade ingenting att anmärka mot denna utgångspunkt (GrUU 51/2018 rd), vilket visar att det är rekommendabelt att utfärda bestämmelser på basis av användningsändamålen när det gäller behandling av personuppgifter. Också i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen och till vissa lagar som har samband med den föreslogs bestämmelser på basis av användningsändamålen, men grundlagsutskottet kritiserade bestämmelserna i propositionen enligt vilka en uppgift skulle ha kunnat behandlas också för andra ändamål än det ursprungliga ändamålet, eftersom den föreslagna regleringen var bristfällig (GrUU 7/2019 rd).

Grundlagsutskottet har lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter (GrUU 15/2018 rd). Utskottet anser att omfattande databaser med känsliga uppgifter medför allvarliga risker för informationssäkerheten och missbruk av uppgifter. Riskerna kan i sista hand utgöra ett hot mot personers identitet (GrUU 13/2016 rd, s. 4, GrUU 14/2009 rd, s. 3/I). Utskottet har därför särskilt påpekat att det måste finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det

är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (till exempel GrUU 38/2016 rd, GrUU 3/2017 rd). Grundlagsutskottet har ansett att en persons hälsouppgifter i princip ska betraktas som känsliga uppgifter också i fråga om anmälningar som gäller hälsouppgifter för en anställd vid ett kärnkraftverk, även om innehållet i anmälan har begränsats så att anmälningsrätten inte ger rätt att röja en persons detaljerade hälsouppgifter, utan endast ett uttalande om att personen "eventuellt inte är lämplig för sin uppgift eller att denne kan utgöra en kärn- eller strålsäkerhetsrisk" (GrUU 22/2020 rd).

I fråga om känsliga personuppgifter har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se till exempel GrUU 12/2019 rd, GrUU15/2018, GrUU 3/2017 rd, GrUU 71/2014 rd, GrUU 62/2010 rd, GrUU 59/2010 rd). Man har emellertid strävat efter att göra bestämmelserna i 82–94 § om utlämnande av uppgifter exakta och noggrant avgränsade. Också i bestämmelserna om informationssystemet och informationslagret har behandlingen av känsliga uppgifter begränsats till det som är nödvändigt. Till exempel enligt 73 § 1 mom. 8 punkten i lagförslaget får man behandla sådana uppgifter och bedömningar som gäller hälsotillståndet samt arbets- och funktionsförmågan och har inverkan på personens integration och som är nödvändiga för att tillhandahålla tjänster för honom eller henne. Uppgifterna har också till denna del begränsats till nödvändiga uppgifter.

Bestämmelser om utlämnande av klientuppgifter inom socialvården med hjälp av riksomfattande informationssystemtjänster finns i 21 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (784/2021). I 22 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården föreskrivs det om förmedling av kunduppgifter med hjälp av riksomfattande informationssystemtjänster till aktörer utanför social- och hälsovården. Enligt paragrafen får handlingar trots sekretessbestämmelserna förmedlas till en aktör utanför social- och hälsovården med stöd av kundens begäran eller mottagarens lagstadgade begäran eller utlämnarens lagstadgade uppgiftsskyldighet.

Uppgifterna i lagförslagens 82–93 § är begränsade till nödvändiga uppgifter. I lagförslagens 82 och 83 § föreslås bestämmelser om de ändamål för behandling av personuppgifter som hänför sig till anvisande till kommunen. Arbets- och näringsministeriets rätt att få uppgifter enligt 82 § hänför sig bland annat till att ställa upp riksomfattande mål för anvisandet till kommuner samt till riksomfattande uppföljning, konsekvensbedömning och informationsledning. Bland annat uppgifter om en persons uppehållstillstånd och hemkommun kan anses vara nödvändiga uppgifter. I 83 § hänför sig närings-, trafik- och miljöcentralens, kommunens och välfärdsområdets rätt att få information till anvisande till kommunen av enskilda personer och till trygghet av myndigheternas tjänster. Som nödvändiga uppgifter kan man utöver identifierings- och kontaktuppgifter samt uppgifter om uppehållstillstånd också anse de uppgifter om personens servicebehov som man känner till vid anvisandet till kommunen.

I 84 § i lagförslaget föreskrivs det om rätt att få uppgifter för att nå ut till personer som ska omfattas av tjänster i enlighet med integrationsprogrammet och i 85 § om rätt att få uppgifter kommuner emellan. I båda fallen är det fråga om att nå personen för integrationsfrämjande tjänster och i det senare fallet förutsätts dessutom personens samtycke. Identifierings- och kontaktuppgifter ska anses nödvändiga för att en person ska kunna nås. Kommunen kommer inte längre att ha omfattande rätt att få uppgifter som hänför sig till utkomststöd och personers social- och hälsovård när ansvaret för att ordna social- och hälsovård övergår till välfärdsområdet.

I 86 § i lagförslaget föreskrivs det om rätt att få uppgifter för tillhandahållande av integrationsfrämjande tjänster. Vid grundläggande samt sektorsövergripande bedömningar av kompetensen och behovet av integrationsfrämjande tjänster samt utarbetande och uppdatering av integrationsplanen ska utöver personens identifierings- och kontaktuppgifter som nödvändiga uppgifter betraktas sådana uppgifter om erhållna tjänster och behov av tjänster som är nödvändiga för att utarbeta en sektorsövergripande bedömning och en helhetsinriktad integrationsplan.

I 87 § i lagförslaget föreskrivs det om rätt att få uppgifter som hänför sig till ordnandet av tjänster för barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare. Utöver barnets eller den unga personens identifierings- och kontaktuppgifter samt uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun kan uppgifter om tjänster som personen fått eller behöver anses som nödvändiga, om de är nödvändiga för samordningen av de tjänster personen får och ordnandet av ett helhetsbetonat stöd.

I 88 § i lagförslaget föreskrivs det om Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter. Utöver en persons identifieringsuppgifter kan uppgifter om tidpunkten för utarbetandet och utgången av personens integrationsplan samt de frivilliga studier som överenskommit i planen och om studiernas varaktighet betraktas som nödvändiga uppgifter, eftersom Folkpensionsanstalten behöver dem för att kunna beakta personens rätt när det gäller att få förmåner.

I 89 § i lagförslaget föreskrivs det om rätt att få uppgifter för behandling av kalkylerad ersättning. Utöver en persons identifieringsuppgifter kan uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun anses som nödvändiga uppgifter. I 90 § i lagförslaget föreskrivs det om rätten att få uppgifter i fråga om ansökan om och behandling av andra ersättningar. Utöver personens identifieringsuppgifter och uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun kan sådana uppgifter om tjänster och förmåner som personen får och på basis av vilka ersättningar söks, behandlas eller betalas ut anses som nödvändiga uppgifter.

I 91 § i lagförslaget föreskrivs det om rätt att få uppgifter för styrnings- och tillsynsuppgifter. Där föreskrivs det för närings-, trafik- och miljöcentralens del om uppgifterna enligt 55 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten, dvs. tillsyn av tillgången, kvaliteten och effekten i fråga om tjänster enligt 2 kap. som ordnas för kommunens andra integrationskunder än dem som anmält sig som arbetssökande samt styrning och tillsyn av familjegrupp och företrädare för minderåriga. I fråga om regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården föreskrivs det om de uppgifter som avses i 57 §. Enligt paragrafens 1 mom. svarar regionförvaltningsverket i ärenden som hör till dess verksamhetsområde för planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar och stöder invandrades integration och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra åtgärder och tjänster som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde. Det är skäl att notera att bestämmelser om regionförvaltningsverkets tillsynsuppgift i fråga om ordnandet av arbetskraftsservice finns i den föreslagna lagen om ordnande av arbetskraftsservice, liksom bestämmelser om rätten att få information i anslutning till det. Det föreslagna 57 § 2 mom. gäller den roll som regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har i styrningen och övervakningen av familjegrupp. Utöver en persons identifieringsuppgifter och uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun kan beroende på situationen uppgifter om familjegruppens eller företrädarens verksamhet samt tjänster som tillhandahålls personen i fråga anses som nödvändiga uppgifter.

I 92 § i lagförslaget föreskrivs det om närings-, trafik- och miljöcentralernas övriga rätt att få uppgifter, som gäller 55 § 1 och 2 punkten, dvs. regional utveckling, samarbete, samordning och uppföljning av integrations- och etableringsfrämjande åtgärder samt stöd och råd angående integrationsfrämjande till kommunerna och välfärdsområdena. Utöver personens identifieringsuppgifter och uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun kan beroende på situationen uppgifter om tjänster som tillhandahålls personen betraktas som nödvändiga uppgifter. Bestämmelser om närings-, trafik- och miljöcentralens rätt att få information i fråga om 55 § 3 punkten (anvisande till kommunen) samt 7 punkten (statlig ersättning) finns redan i de ovan beskrivna paragraferna. I fråga om den nämnda paragrafens 4 punkt (avtal om familjegrupp) och 8 punkt (främjande av goda befolkningsrelationer samt dialog och samarbete mellan befolkningsgrupperna) förutsätts inte rätt att få personuppgifter.

I 93 § i lagförslaget föreskrivs det om rätten att få uppgifter för företrädare för en minderårig, vilken som det beskrivits ovan är begränsad till nödvändiga uppgifter och motsvarar en vårdnadshavares rätt att få uppgifter. Utöver personens identifieringsuppgifter och uppgifter om uppehållstillstånd och hemkommun kan som nödvändiga uppgifter betraktas uppgifter om familjegruppemedlems verksamhet och de tjänster som tillhandahålls barnet samt beroende på situationen till exempel uppgifter om behandling av ett eventuellt brottmål som gäller barnet.

I 94 § i lagförslaget föreskrivs det om rätten att få uppgifter för tjänsteproducentens produktion av integrationsfrämjande tjänster. I den paragrafen är uppgifterna inte endast begränsade till nödvändiga uppgifter, utan de förtecknas uttömmande i paragrafen.

Tillgången till information enligt 86 § 2 och 3 mom., 87 § 2 mom. och 90 § 2 och 5 mom. är sådant utlämnande av uppgifter som avses i 22 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården, eftersom integrationslagens sektorsövergripande bedömningar av kompetensen och behovet av integrationsfrämjande tjänster samt utarbetande av en sektorsövergripande integrationsplan och kommunens stöd till unga som anlänt till landet som minderåriga utan vårdnadshavare tills de är 25 år inte är verksamhet inom socialvården. I 90 § 2 mom. i lagförslaget är det fråga om uppgifter som hänförs till ersättningar för välfärdsområdets kostnader för social- och hälsovård och i 5 mom. gäller utlämnandet av uppgifter för kommunen.

Enligt motiveringen i regeringspropositionen om lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården ansvarar den personuppgiftsansvarige som ska lämna ut uppgifter för att den som får uppgifterna endast får klientuppgifter eller patientuppgifter i den omfattning som mottagaren har rätt att få med stöd av lag eller samtycke. Den rätt som mottagaren har att få uppgifter ska basera sig på lag eller på kundens samtycke. Alltid när uppgifter lämnas ut krävs det övervägande av den personuppgiftsansvariga som lämnar ut uppgifterna och endast nödvändiga kunduppgifter får lämnas ut. Kunduppgifter kan lämnas ut endast i den omfattning mottagaren behöver dem för att sköta sin lagstadgade uppgift. I motiveringen till 22 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården nämns som exempel bland annat polisen, till vilken läkarutlåtande ska lämnas för ansökan om körkort. Den som behandlar kunduppgifter ska även i fortsättningen ges användarrätt endast till de kunduppgifter som han eller hon behöver i sin arbetsuppgift. Utlämnande av uppgifter enligt 22 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården förutsätter alltså att den personuppgiftsansvarige överväger vad som är nödvändigt och för sin del försäkras sig om att endast sådana nödvändiga uppgifter lämnas ut till kommunen eller närings-, trafik- och miljöcentralen på det sätt som beskrivs ovan.

Den rätt till uppgifter enligt förslaget till integrationslag som gäller sociala förmåner, såsom utkomststöd eller stöd för hemvård av barn, gäller inte situationer som avses i 22 § i lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården, eftersom Folkpensionsanstalten använder sina egna system som den lagen inte tillämpas på. Enligt propositionen får kommunen uppgifter av Folkpensionsanstalten om invandrare som får stöd för hemvård av barn så att de kan nås för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. Dessutom ska kommunen och välfärdsområdet få uppgifter av Folkpensionsanstalten om dem som annat än tillfälligt får utkomststöd så att de kan nås för en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster. En förutsättning för utlämnande av uppgifter var enligt propositionen också att invandraren omfattas av integrationslagen.

Uppgiften om att en person får utkomststöd är en känslig uppgift. Bestämmelserna i fråga har begränsats till uppgifter om invandrandes utkomststödsförmån eller hemvårdsstödsförmån och innehåller inte dennes hälsouppgifter eller några andra närmare uppgifter. Skyldighet att lämna uppgifter innefattar sålunda endast uppgifter som är nödvändiga för att personen ska nås.

Propositionen motsvarar i huvudsak gällande lagstiftning, men är mera exakt och noggrannare avgränsad eftersom bestämmelserna om rätten till information i förslaget baserar sig på användningsändamålen och varje myndighets rätt att få information av en annan myndighet specificeras exakt. Den gällande bestämmelsen i integrationslagen är mindre noggrant avgränsad och mindre exakt, eftersom det där föreskrivs att vissa aktörer har rätt att av varandra och några andra aktörer få den information som de behöver för att sköta sina uppgifter enligt denna lag. Den gällande integrationslagen kunde stiftas i vanlig lagstiftningsordning endast för att propositionen preciserades under riksdagsbehandlingen. I den ursprungliga propositionen hade det inte föreskrivits exakt om myndigheterna och också motiveringen innehöll en förteckning med bara exempel. Grundlagsutskottet konstaterade då att den föreslagna rätten till information var formulerad så att den var mycket omfattande. För det första var de som omfattades av rätten i princip inte alls preciserade i fråga om statliga och kommunala myndigheter. Det påpekades dessutom att rätten till information också gällde privata tjänsteproducenter, vars rätt att få information enligt förslaget sträckte sig till alla statliga och kommunala myndigheter samt privata tjänsteproducenter. Inga betydande begränsningar i sak hänförde sig till rätten till information. Rätten var bunden enbart till behovet hos den som hade rätt att få uppgifter att få den information som behövs för utförandet av i lagen avsedda uppgifter. Enligt utskottet skulle en så här omfattande och ospecificerad rätt till information helt klart strida mot grundlagen. Grundlagsutskottet förutsatte att de som har rätt till information specificeras exaktare. Detsamma gällde vilka uppgifter som rätten till information gäller och vem som uppgifterna handlar om. Utskottet ansåg att gränsen för rätten till information måste höjas genom att delgivningen förenas med ett krav på nödvändighet i stället för med kravet på att det ska finnas ett behov. Det krävdes att lagförslaget kompletterades med detta för att lagen skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. (GrUU 42/2010 rd, s. 3.) Genom denna proposition har rätten att få uppgifter enligt integrationslagen preciserats avsevärt jämfört med den gällande lagen.

Den nu aktuella propositionen är till sitt innehåll exaktare och mera noggrant avgränsad än den gällande integrationslagen. Till skillnad från den gällande integrationslagen föreskrivs det i förslaget i flera paragrafer om rätten att få information. I var och en av dem anges exakt och noggrant avgränsat vem som har rätt att få uppgifter av vem samt vem uppgifterna gäller. Dessutom ska uppgifterna vara bundna till nödvändiga uppgifter i fråga om myndigheter och företrädare för minderåriga. Innehållsmässigt utvidgar den nya formuleringen inte rätten att få uppgifter jämfört med nuläget, utan snarare preciserar den rätten och eliminerar den rätt till information

som det föreskrivits om för säkerhets skull, vilken ingår i den nuvarande omfattande 87 § om rätt att få uppgifter. Innehållsmässigt gäller de ändringar som föreslås i bestämmelserna om rätt att få uppgifter främst att nya myndigheter anges i lagen. I fråga om tjänsteproducenter har bestämmelsen preciserats genom att det i lagen räknas upp de uppgifter som tjänsteproducenten har rätt att få för att sköta sina uppgifter. Dessutom har det lagts till att tjänsteproducenten har rätt att få uppgifter av den tjänsteproducent som har tillhandahållit invandraren tidigare integrationstjänster. Bestämmelserna om tjänsteproducentens rätt att få uppgifter är exaktare och mera noggrant avgränsad än de nu gällande bestämmelserna. De föreslagna bestämmelserna bedöms därmed vara förenliga med grundlagen och motsvara det som konstateras i grundlagsutskottets både tidigare och nya utlåtandepraxis.

Intakt kärna i en grundläggande fri- och rättighet

Enligt grundlagsutskottet (GrUU 26/2018 rd, s. 3, GrUU 14/2018 rd, s. 6) får de rättigheter som är tryggade enligt 10 § i grundlagen särskild betydelse i sammanhang som är särskilt känsliga med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har bedömt behandlingen av känsliga uppgifter med utgångspunkt i att inskränkningar av skyddet för privatlivet måste bedömas utifrån de allmänna villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 42/2016 rd s.2–3 och de hänvisningar till andra utlåtanden som finns där). Det har varit av betydelse att grundlagsutskottets etablerade praxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme vid utfärdandet av bestämmelser om behandling av personuppgifter i synnerhet begränsas av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment i 10 § i grundlagen. Lagstiftaren bör tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna överlag. Utskottet har därför särskilt bedömt att tillåtelse att behandla känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd, s.2/II) varför t.ex. inrättandet av register som innehåller sådana uppgifter bör bedömas i förhållande till villkoren för inskränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet med tanke på lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd s. 4–5 och t.ex. GrUU 21/2012 rd, GrUU 47/2010 rd och GrUU 14/2009 rd). I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har utskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (till exempel GrUU 38/2016 rd. s. 3). (GrUU 7/2019 rd, s. 3).

Lagförslaget om integrationslagen kan anses delvis beröra själva kärnan i skyddet för personuppgifter eftersom det i de personuppgifter som får behandlas också ingår känsliga uppgifter. Behandlingen av dem har dock i denna proposition bedömts mot villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, särskilt inskränkningarnas acceptabilitet och proportionalitet, och kan anses vara förenliga med grundlagen.

Sammanfattning

I de i 9 kap. i integrationslagen föreslagna bestämmelserna om informationssystem, rätt att få uppgifter och utlämnande av uppgifter är det fråga om avgränsningar som gäller skyddet av privatlivet och som ska bedömas i ljuset av de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Det ska alltså föreskrivas om informationssystemet och rätten att få uppgifter i lag, bestämmelser om saken ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, det ska finnas en med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet acceptabel grund för bestämmelserna, bestämmelserna ska stå i rätt proportion till det eftersträ-vade målet och bestämmelserna får inte ingripa i kärnan i skyddet för privatlivet utan tillräcklig

avvägning i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom ska ett adekvat rättskydd garanteras och bestämmelserna får inte stå i strid med människorättsförpliktelser som är bindande för Finland. (GrUU 25/1994 rd, s. 5).

I de föreslagna bestämmelserna om kundinformationssystemet i 9 kap. i integrationslagen föreskrivs det exakt och noggrant avgränsat om ändamålen med behandlingen av uppgifter, de uppgifter som ska behandlas och lagras samt om radering och arkivering av dem, den personuppgiftsansvariges skyldigheter samt användarrättigheter och ändring och upphävande av dem. I de föreslagna bestämmelserna om rätt att få information i 9 kap. i integrationslagen föreskrivs det exakt och noggrant avgränsat om vem som har rätt att få personuppgifter, av vem man har rätt att få uppgifterna och om att denna aktör också är skyldig att lämna ut uppgifterna samt om användningsändamålen för erhållna uppgifter och uppgifternas nödvändighet.

Bestämmelserna kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning och dataskyddslagen. I bestämmelserna begränsas integritetsskyddet av godtagbara skäl och står i rätt proportion till det eftersträlvade målet. Alla bestämmelser ingriper inte i kärnan i skyddet för privatlivet men till den del det är fråga om känsliga uppgifter har uppgiftsbehandlingens grundlagsenhetlighet bedömts på ett heltäckande sätt i denna proposition. De föreslagna bestämmelserna kan sålunda i ljuset av grundlagsutskottets ovan beskrivna praxis anses ha beretts på behörigt sätt.

12.4 Rösträtt och rätt till inflytande

Av betydelse med tanke på propositionen är också 14 § i grundlagen, som gäller rätt till inflytande. Enligt 14 § 4 mom. i grundlagen ska det allmänna främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, och denna proposition tryggar dem också i fråga om rösträtt och rätt till inflytande. Överföringen av organiseringsansvaret från staten till kommunen av integrationsfrämjande åtgärder och av arbetskraftsservice enligt den revidering av arbetskraftsservicen som samtidigt lämnas till riksdagen kan förbättra invånarnas och serviceanvändarnas rätt till inflytande på grund av tillämpningen av bestämmelserna i kommunallagen. Bestämmelserna om kommunikation i kommunallagen och i synnerhet de bestämmelser i kommunallagen som tryggar kommuninvånarnas och serviceanvändarnas möjligheter att delta och påverka samt bestämmelserna i kommunallagen om initiativrätt ökar kommuninvånarnas och serviceanvändarnas möjligheter att få information och påverka i beslutsfattande som gäller integrationsfrämjande tjänster. Rösträtt vid riksdagsval och presidentval har varje finsk medborgare oavsett bostadsort som senast på valdagen fyller 18 år, medan det för rösträtt vid kommunalval inte krävs finskt medborgarskap. Sålunda kan invandrare anses ha starkare möjligheter att genom politiken på lokalnivå påverka hurdana tjänster som ordnas för integrationskunder i kommunen.

12.5 Kulturella rättigheter

I 16 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs det särskilt om lika möjligheter för var och en att få även annan än grundläggande utbildning enligt sin förmåga och sina särskilda behov. Medellöshet får inte utgöra ett hinder för att erhålla sådan utbildning. Lika möjlighet inbegriper jämlikhet i fråga om möjligheter, men i bestämmelsen nämns särskilt förmåga och särskilda behov. Sålunda kan i undervisningsarrangemangen beaktas och beaktas i praktiken sådana omständigheter som förutsätter särskilt stöd eller annars motiverar att annan utbildning än grundläggande utbildning

ordnas på ett avvikande sätt. I detta sammanhang ska särskild uppmärksamhet fästas vid yrkesutbildning, som ger förutsättningar att skaffa sig en försörjning. Konventionerna om mänskliga rättigheter innehåller också bestämmelser om utbildning efter den grundläggande utbildningen. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, och denna proposition tryggar dem också i fråga om kulturella rättigheter.

Genom propositionen främjas förverkligandet av de kulturella rättigheterna. Integrationsfrämjande utbildning är en central del av kommunens i propositionen avsedda integrationsprogram. Utöver detta effektiviserar propositionen vägledningen till utbildning. Genom propositionen förbättras i synnerhet anvisandet av invandrare som står utanför arbetskraften till integrationsfrämjande utbildning och tillgången till lämplig utbildning. De kulturella rättigheterna främjas också genom att man stärker identifieringen av kompetensen samt därigenom den skraddarsydda behovsbaserade utbildningen och vägledningen till rätt slags utbildning. Det föreslagna stärkandet av kommunens roll ökar också möjligheterna att samordna integrationsfrämjande utbildning och annan utbildning, till exempel yrkesutbildning och utbildning på högre nivå.

Genom propositionen tryggas invandrarnas möjlighet att utveckla sig på motsvarande sätt som för närvarande även om integrationsplanens maximilängd föreslås bli kortare. Invandrarnas kulturella rättigheter försvagas alltså inte genom propositionen. En bekräftelse på att de kulturella rättigheterna förverkligas är till exempel bestämmelsen om att utgångspunkten är att utbildning på andra stadiet ska ställas som mål i integrationsplanen för personer under 25 år. Till exempel en förbättring jämfört med nuläget är förslaget om att en invandrare som är över 25 år kan slutföra en frivillig studiehelhet som det överenskommit om i integrationsplanen även om maximitiden för integrationsplanen har uppnåtts. Detta innebär att invandraren inte behöver avbryta sina studier för ett år för att kunna fortsätta dem på eget initiativ som frivilliga studier som frivilliga studier enligt en sysselsättningsplan. De kulturella rättigheterna tryggas också genom ett förslag som gäller lagen om fritt bildningsarbete. Enligt det förslaget får invandraren studera avgiftsfritt vid en läroanstalt för fritt bildningsarbete ännu ett år efter det att integrationsplanen har upphört. För de invandrare som för närvarande omfattas av en integrationsplan på tre år bevaras nuläget, men ändringen är en förbättring till exempel för sådana invandrare som blir sysselsatta när integrationsplanen upphör och ändå avgiftsfritt får studera vid en läroanstalt för fritt bildningsarbete under ytterligare högst ett år.

12.6 Rätt till social trygghet

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen, som gäller social trygghet, har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Bestämmelsen försätter inte invandrare i en särställning i förhållande till den övriga befolkningen. I praktiken kan invandrare oftare än genomsnittet befinna sig i en situation där denna bestämmelse blir tillämplig. Grundlagens 19 § 1 mom. gäller den försörjning som så att säga kommer i sista hand. När man inte får sin försörjning från någon annan källa, träder förpliktelsen enligt denna paragraf i kraft och när det gäller försörjningen uppfylls den i praktiken med utkomststødet. Rätten till liv som tryggas alla i 7 § 1 mom. i grundlagen har nära koppling till 19 § 1 mom.

När man beaktar till exempel egendom, stöd från släktingar, såsom föräldrar, och andra motsvarande omständigheter har invandrare i de flesta fall mindre sådant nätverksbaserat stöd som beaktas före utkomststødet. Dessutom blir sysselsättningshindren för invandrare oftare sådana

att utkomststödet träder in som försörjningskälla. Oundgänglig omsorg torde också beröra invandrare oftare än den infödda befolkningen i genomsnitt. Oundgänglig omsorg innefattar bland annat brådsakande institutionsvård, barnskydd, oundgänglig omsorg i anslutning till funktionshinder eller ålderdom samt till exempel omsorg vid bostadslöshet. Ställningen för invandrare, särskilt personer som erhåller internationellt skydd och offer för människohandel, är åtminstone i början av vistelsen i landet sådan att oundgänglig omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen blir tillämplig. Enligt 19 § 2 mom. ska var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad genom lag vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare.

Utskottet har i sitt utlåtande om integrationslagen GrUU 42/2010 rd bedömt att också till exempel bestämmelserna om villkoren för rättigheter eller förmåner som i högre grad är beroende av prövning och alltså inte omfattas av så kallad subjektiv rätt kan utgöra ett tillräckligt exakt underlag för att det ska uppstå en relation mellan den enskilde och det allmänna som kan betraktas som en rättighet i den mening som 21 § 1 mom. i grundlagen avser (se GrUU 20/2005 rd och GrUU 18/2005 rd). En integrationsplan kan enligt utskottet innehålla sådana här element till exempel utifrån 11, 12, 14 och 17 § i det dåvarande lagförslaget. I fråga om dem är det alltid inte ens möjligt att när ett beslut om ekonomiska förmåner överklagas bedöma om innehållet i integrationsplanen är lagenligt, framför allt om invandrarens rätt till en förmån i form av integrationsstöd inte är begränsad (se 17 § 3 mom. och 82 § 2–4 mom. i lagförslaget) och då finns det inte något behov av rättssäkerhet till denna del. Senare har man slopat integrationsstödet. Nedan beskrivs det hur försummelse av integrationsplanen inverkar på erhållande av förmåner.

Enligt den gällande integrationslagen betalas arbetslöshetsförmån eller utkomststöd till invandrare under tiden för integrationsplanen. Rätten till arbetslöshetsförmåner bestäms enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) och rätten till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). I praktiken har formuleringen i den gällande lagen baserat sig på utgångspunkten att integrationsplaner utarbetas för arbetslösa arbetssökande samt för sådana invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd. I praktiken har integrationsplaner också utarbetats för till exempel kvotflyktingar och personer som får internationellt skydd. Då har de också kunnat få andra förmåner, till exempel stöd för hemvård av barn.

För tydlighetens skull föreslås det att lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillämpas på invandrarens rätt att få arbetslöshetsförmån och lagen om utkomststöd tillämpas på rätten att få utkomststöd. Eftersom invandrare inte har betalats särskilt integrationsstöd sedan 2015, har tidpunkten då integrationsplanen utarbetas inte haft någon betydelse för när förmånerna börjar. Den föreslagna bestämmelsen är informativ och med stöd av den har en invandrare inte rätt till utkomststöd eller arbetslöshetsförmån, dvs. inkomstrelaterad dagpenning som arbetslöshetskassan betalar ut eller grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd som Folkpensionsanstalten betalar ut. Föresättningsarna för att erhålla dessa förmåner avgörs med stöd av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd. Den föreslagna ändringen påverkar inte invandrarens rätt att få förmåner och försvagar sålunda inte rätten till social trygghet.

Dessutom föreslås det på motsvarande sätt som i den gällande integrationslagen att om invandrararen utan giltig orsak vägrar delta i utarbetandet av en integrationsplan, i översynen av planen eller i en specifik överenskommen åtgärd i planen får hans eller hennes rätt till arbetslöshetsförmån begränsas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststödet sänkas enligt vad som föreskrivs i lagen om utkomststöd. Den föreslagna formuleringen ”hur försummelse av skyldigheterna inverkar” är kortare och mera informativ.

Enligt 10 § i lagen om utkomststöd kan grunddelens belopp sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att en invandrare som avses i lagen om främjande av integration utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas. Sålunda är en förutsättning för att grunddelen ska sänkas att personens behov av utkomststöd föranleds av den ovan avsedda försummelsen eller vägran. I praktiken innebär det att personen genom sitt förfarande har förlorat andra förmåner och därför behöver utkomststöd. En annan förmån som kan gå förlorad är i praktiken en förmån enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa, varvid förlusten av förmåner i praktiken kan gälla främst invandrare som är arbetssökande och också omfattas av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (i fortsättningen den föreslagna lagen om ordnande av arbetskraftsservice). I praktiken har det varit mycket sällsynt att utkomststödet grunddel sänks för integrationskunder.

I 16 och 17 § i propositionens lagförslag 1 föreskrivs det om utarbetandet av en integrationsplan och i 19 § om integrationsplanens innehåll. Integrationsplanen utarbetas i samarbete mellan kommunen och invandraren så att man i planen kommer överens om de mål som ska fastställas för invandraren och de tjänster som invandraren ska delta i. Genom integrationsplanen förbinder sig personen till vissa åtgärder och försummelse av dem kan leda till sänkning av stödbelopp som hänför sig till sociala förmåner i enlighet med lagen om utkomststöd eller lagen om utkomtskydd för arbetslösa. I enlighet med 19 § 1 mom. i lagförslaget är det uttryckligen fråga om att komma överens om innehållet i integrationsplanen. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande 20/1998 rd s. 2/1 bedömt att det ”att använda begreppet avtal kan anses vara vilseledande i det här sammanhanget därför att det är tveksamt om den frivillighet och likvärdighet som hör till avtalsförfarande uppfylls för en invandrades del.” Utskottets ställningstagande hänförde sig då till direkt erhållande av en utkomstförmån under integrationsplanens giltighetstid enligt det dåvarande rättsläget. Det direkta rättsliga sambandet mellan integrationsplanens giltighet och utkomstförmånen har senare slopats. I den gällande lagen om främjande av integration används begreppet komma överens. Också i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och förslaget till lag om ordnande av arbetskraftsservice som ska ersätta den lagen används verben komma överens och avtala i samband med utarbetandet av sysselsättningsplaner.

Vid beredningen har det bedömts att de frågor som det ska kommas överens om med stöd av integrationslagen inte är lika nära frågor som inverkar på individens rättigheter som de frågor som det ska kommas överens om enligt lagen om arbetskraftsservice, eftersom det inom arbetskraftsservicen fattas beslut om personernas arbetslöshetsförmåner och jobbsökningsskyldighet, och om det enligt lagen i fråga kan kommas överens om de åtgärder och tjänster som den arbetssökande deltar i, kan man också komma överens om dessa i integrationsplanen. Innehållet i integrationsplanen och den sektorsövergripande integrationsplanen motsvarar delvis innehållet i sysselsättningsplanen, och i fråga om invandrare som är arbetssökande iakttas utöver integrationslagen också de bestämmelser i lagen om arbetskraftsservice som hänför sig till utarbetandet av planerna, om det inte i integrationslagen eller lagen om arbetskraftsservice har föreskrivits om undantag för integrationskunder.

I integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen kommer man överens om individuella mål på längre sikt och mål för tiden för integrationsplanen i fråga om integration och sysselsättning eller företagande. När de individuella målen ställs upp ska invandrandens önskemål, kompetens, livssituation samt arbetserfarenhet och utbildning beaktas. I den omfattning som krävs för dessa mål samt i fråga om kompetensen före utarbetandet av planen och behovet

av integrationstjänster kommer man i planen överens om tjänster som främjar integrationen, sysselsättningen eller företagandet, hälsa och välfärd eller samhällsfärdigheter, deltagande i organisationers, sammanslutningars och föreningars verksamhet, studier i finska eller svenska samt handledning och rådgivning. Utifrån planen vägleder kommunen integrationskunden att söka sig till en utbildning som överenskommit integrationsplanen och motsvarar det individuella behovet eller till någon annan tjänst som främjar integrationen och sysselsättningen.

Motsvarande frågor har redan avtalats i integrationsplaner enligt den gällande integrationslagen, men genom den nya lagen strävar man efter att göra planerna mera individuella och målinriktade, dvs. att beakta invandrarnas individuella behov och önskemål. Integrationsplanen ska vara sådan att personen i fråga har faktiska möjligheter att följa den. Detta kan anses öka möjligheten till verklig överenskommelse jämfört med att invandrarna bemöts som en homogen grupp, det utarbetas integrationsplaner med samma innehåll för dem och de vägleds till samma tjänster helt oberoende av deras bakgrund, livssituation, behov, förmåga och önskemål. Det kan anses motiverat att använda verbet komma överens också av den orsaken att risken att förlora förmåner i praktiken inte gäller andra än de invandrare som är arbetssökande, i fråga om vilka det finns förpliktande bestämmelser i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Det är fråga om en faktisk överenskommelse om innehållet.

I denna regeringsproposition föreslås inga ändringar i bestämmelserna om begränsningar av förmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om utkomststöd. Begränsningarna har behandlats i samband med behandlingen av lagförslagen i de regeringspropositioner som gäller dem. I denna proposition föreslås sålunda inga begränsningar i rätten till social trygghet.

12.7 Rättskydd

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Dessa grundlagsbestämmelser är centrala med avseende på förvaltningsbeslutens nödvändighet och möjligheten att söka ändring i beslutet. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Bestämmelserna om besvärsförbud i propositionen bör bedömas med hänsyn till rätten att söka ändring.

Bestämmelser om sökande av ändring finns i 10 kap. i integrationslagen. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut som avses i denna lag finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

I 95 § i förslaget till integrationslag föreskrivs också om tre besvärsförbud. Ett besvärsförbud gäller integrationsplaner och sektorsövergripande integrationsplaner. Det andra besvärsförbudet gäller beslut om anvisande till kommunplats och det tredje gäller stöd av frivilliga studier med arbetslöshetsförmån.

I 95 § i det lagförslag som ingår i propositionen finns en bestämmelse om sökande av ändring. Grundlagsutskottet har tidigare i tre olika sammanhang granskat det besvärsförbud som gäller integrationsplanen. Första gången ansåg utskottet i sitt utlåtande GrUU 20/1998 rd att bestämmelsen om besvärsförbud i princip inte var problematisk, eftersom det ändå fanns möjlighet att överklaga beslut om att bevilja eller avslå ansökningar om arbetsmarknadsstöd och utkomststöd. Andra gången ansåg utskottet i sitt utlåtande GrUU 52/2005 rd att rätten till en integrationsplan eller förvägrande av en sådan utifrån vissa bestämmelser om integrationsplaner som då föreslogs förefaller att i vissa fall kunna inverka på den enskildes rättigheter och skyldigheter på ett sätt som kräver direkt rättsskydd. Det föreslagna besvärsförbudet sträckte sig enligt utskottet på grund av sin ordalydelse ("i fråga om ordnandet av åtgärder som främjar integration... får ändring inte särskilt sökas genom besvär") i och med grundlagens 21 § inte utan specifikation till beslut om integrationsplaner. Riksdagens strök besvärsförbudet när den behandlade ärendet. (GrUU 42/2010 rd, s. 3–4).

Tredje gången behandlade grundlagsutskottet bestämmelserna om sökande av ändring i integrationsplanen i samband med behandlingen av en proposition om den gällande integrationslagen. Utskottet påpekade i sitt utlåtande GrUU 42/2010 rd att också till exempel bestämmelserna om villkoren för rättigheter eller förmåner som är beroende av prövning och alltså inte omfattas av så kallad subjektiv rätt utgör ett tillräckligt exakt underlag för att det ska uppstå ett förhållande mellan individen och det allmänna som kan betraktas som en rätt i den mening som 21 § 1 mom. i grundlagen avser (se GrUU 20/2005 rd och GrUU 18/2005 rd). En integrationsplan kan enligt utskottet innehålla sådana här element till exempel utifrån 11, 12, 14 och 17 § i det dåvarande lagförslaget. I fråga om dem är det enligt utskottet alltid inte ens möjligt att när ett beslut om ekonomiska förmåner överklagas bedöma om innehållet i integrationsplanen är lagenligt, framför allt om invandrarens rätt till en förmån i form av integrationsstöd inte är begränsad och då finns det inte något behov av rättssäkerhet till denna del. Grundlagsutskottet ansåg att förvaltningsutskottet på grund av de här faktorerna skulle överväga att stryka besvärsförbudet i 83 § 1 mom. Åtminstone behövde det enligt utskottet säkerställas att en vägran att utarbeta en integrationsplan kan överklagas genom besvär. (GrUU 42/2010 rd, s. 4).

Förvaltningsutskottet noterade i sitt betänkande FvUB 26/2010 rd att det i motiven till bestämmelsen om besvärsförbud uppges att integrationsplanen inte ger invandraren någon direkt subjektiv rätt till åtgärder, tjänster, ekonomiska stöd eller bidrag. Det beror i sista hand på myndigheternas disponibla resurser och övriga möjligheter hur och vilka åtgärder och tjänster som ordnas. Det är uttryckligen fråga om en plan, som kommunen och arbets- och näringsbyrån gör upp tillsammans med invandraren. Förvaltningsutskottet såg det som en säregen lösning om olika villkor gäller för sysselsättningsplanen och integrationsplanen med avseende på rätten att överklaga. Därför ansåg förvaltningsutskottet att besvärsförbudet lämpligen bör stå kvar i paragrafen, men föreslog vissa preciseringar.

Dessutom ansåg grundlagsutskottet då det behandlade regeringens proposition RP 133/2012 rd att ett avgörande om att tillhandahålla eller anskaffa tjänster som gäller yrkesvals- och karriärvägledning, träning, prövning, sakkunnigbedömningar och sakkunnigas service för företag är ett sådant myndighetsbeslut som i princip får överklagas. Utskottet ansåg att de ovannämnda avgörandena inte är reella förvaltningsåtgärder och därför undantas de inte automatiskt från rätten att söka ändring. Enligt utskottet kan avgörandena dock omfattas av besvärsförbudet (GrUU 32/2012 rd).

I det förslag som gäller integrationsplanen har myndigheternas ansvarsförhållanden ändrats så att de motsvarar social- och hälsovårdsreformen och arbetskraftsservicereformen, men motiveringen som gäller planen har inte ändrats på något betydande sätt med avseende på grundlagen. Det är fortfarande fråga om en plan som utarbetas tillsammans med invandraren. Enligt den föreslagna 20 § ska kommunen eller kommunen och välfärdsområdet vägleda integrationskunden att söka sig till i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen överenskommen utbildning som motsvarar dennes individuella behov eller till någon annan tjänst som främjar integrationen och sysselsättningen inom en månad efter att integrationsplanen utarbetats. I vägledningen ska samarbete vid behov ske med en tjänsteproducent eller en organisation, förening eller sammanslutning. Sålunda medför integrationsplanen inte heller i fortsättningen direkt subjektiv rätt för invandraren till de tjänster, såsom integrationsutbildning, som man kommit överens om tillsammans i planen. De förmåner som betalas invandrare är inte heller i fortsättningen bundna till den tidpunkt då integrationsplanen utarbetats. Det är dock fråga om ett ärende som gäller individens rättigheter och skyldigheter (rättighet och skyldighet att delta i service och åtgärder som överenskommit i planen), vilket är överklagbart utan besvärsförbud på det sätt som avses i 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Bestämmelser om sökande av ändring i fråga om integrationslagen finns i 10 kap. i lagförslaget. Enligt den föreslagna 95 § får ändring i integrationsplaner inte sökas genom besvär. Detta motsvarar de bestämmelser om sökande av ändring i sysselsättningsplanen som föreslås i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Såsom förvaltningsutskottet ansåg i sitt betänkande (FvUB 26/2010 rd) är det ändamålsenligt att bestämmelserna om sökande av ändring i integrationsplanen, som kan vara en plan som ersätter sysselsättningsplanen, motsvarar bestämmelserna om sökande av ändring i sysselsättningsplanen. Av ovan nämnda skäl kan det anses att det besvärsförbud som gäller planerna inte äventyrar personens rätt till rättsskydd.

I 95 § i lagförslaget föreslås ett besvärsförbud som motsvarar 83 § i den gällande integrationslagen i fråga om närings-, trafik- och miljöcentralernas beslut om anvisande till kommunplats. Det är fråga om ett förvaltningsbeslut genom vilket en kvotflykting som anlant till landet eller en asylsökande som beviljats uppehållstillstånd och anvisas från förläggningen till kommunen anvisas till en kommunplats på basis av ett avtal mellan kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen samt på framställning av Migrationsverket eller förläggningen. Enligt förslaget har personen dock möjlighet att flytta till en kommun som han eller själv valt också på egen hand eller med hjälp av förläggningens stödåtgärder. Personen behöver alltså inte godkänna den kommunplats som skulle anvisas honom eller henne. I förfarandet med kommunplatser ingår bland annat det att kommunen ordnar bostad för personen. Personen kan också välja att senare flytta från kommunen och bostaden till en annan. Beslutet om anvisning till en kommunplats begränsar sålunda inte personens möjlighet att välja bostadsort, rörelsefrihet eller möjligheter att få förmåner och stöd för boendet. Grundlagsutskottet ansåg inte besvärsförbud i fråga om anvisande till en kommun vara problematiskt, eftersom beslutet inte förpliktar invandraren att flytta till den anvisade kommunen och beslutet därmed inte gäller invandrarens rättigheter eller skyldigheter enligt 21 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 42/2010 rd). Därmed kan det anses vara godtagbart att det inte går att söka ändring genom besvär i ett beslut om anvisning till en kommunplats och anses att besvärsförbudet inte äventyrar personens rätt till rättsskydd.

Dessutom föreslås det i 95 § i lagförslaget att rättelse inte får yrkas och besvär inte anföras i kommunens beslut om att inte stödja frivilliga studier för en arbetslös arbetssökande enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Bestämmelsen förenhetligar situationen med förslaget till lag om ordnande av arbetskraftsservice (14 kap. 1 § 4 mom. i den gällande lagen om offentlig

arbetskrafts- och företagsservice) eftersom omprövning inte får begäras och besvär inte får anföras när det gäller beslut om att inte stödja den arbetssökandes frivilliga studier i samband med arbetskraftsservicen, medan det inte har funnits någon motsvarande bestämmelse i integrationslagen. Detta skulle kunna försätta en person i en ojämlik ställning beroende på med stöd av vilken lag personen söker stöd för sina frivilliga studier. Det är skäl att beakta att frivilliga studier stöds med arbetslöshetsförmån och möjligheten gäller därför uttryckligen integrationskunder som är registrerade som arbetssökande. Med stöd av integrationslagen är möjligheterna att stödja frivilliga studier något större än med stöd av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, och målet är integration och inte endast sysselsättning, varför till exempel studier i finska eller svenska mer heltäckande kan stödjas som frivilliga studier enligt integrationslagen. Beslutet gäller emellertid inte personens rätt till förmåner, utan beslut om dem fattas separat. Besvärsförbudet gäller endast negativa beslut, såsom motsvarande besvärsförbud i fråga om arbetskraftsservice. Det är enligt förslaget också möjligt att anföra besvär över den negativa delen av ett delvis negativt beslut. I integrationsplanen kommer man överens om de tjänster som invandraren deltar i, så invandraren kan själv påverka om det ska avtalas om stöd för frivilliga studier. Personen kan begära att integrationsplanen ses över och på detta sätt på nytt ta upp frågan om frivilliga studier. Därför kan det anses att besvärsförbudet inte äventyrar personens rätt till rättsskydd.

Grundlagsutskottet har i sin praxis förhållit sig återhållsamt till specialbestämmelser om myndigheters allmänna rätt att söka ändring (till exempel GrUU 15/2011 och de utlåtanden som det hänvisas till där). Å andra sidan har utskottet ansett att en myndighets besvärsrätt inte är något problem med tanke på grundlagen, om den genom lag har begränsats till exempel till ambitionen att bevara en enhetlig rättspraxis (se GrUU 45/2006 rd, s. 3 och de utlåtanden som det hänvisas till där) eller om myndighetens begränsade rätt att söka ändring med beaktande av ärendenas art och karaktär annars kan anses motiverad (GrUU 15/2011 rd, GrUU 58/2006 rd). Förslaget till integrationslag kan anses garantera tillräckliga rättsskyddsarrangemang.

Iakttagande av människorättsförpliktelser

Begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna. Finlands system för de grundläggande fri- och rättigheterna har till innehållet sett ett nära samband med bestämmelserna i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. En begränsning som kränker en för Finland förpliktande internationell människorättskonvention står också i strid med bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen. Därför anses det viktigt att tolkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna harmoniseras. Systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna kan dock medföra krav som går längre än människorättskonventionerna.

Finland har förbundit sig att följa FN:s Genèvekonvention från 1951 om flyktingars rättsliga ställning. Konventionen innehåller ett förbud mot tillbakasändning till ett land där personen i fråga löper risk att utsättas för förföljelse. Finlands flyktingpolitik påverkas också av andra internationella överenskommelser samt EU-lagstiftningen. Genom att förbinda sig att ta emot flyktingar stöder Finland och de mottagande kommunerna för sin del tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna samt ett mångsidigt och öppet samhälle. Också i integrationslagen föreskrivs det om flyktingar och främjandet av deras integration.

12.8 Kommunal och annan regional självstyrelse

I 121 § i grundlagen föreskrivs det om kommunal självstyrelse. Enligt paragrafens 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. Bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas enligt 121 § 2 mom. i grundlagen genom lag. Enligt förarbetena till grundlagen är det förenligt med principen om kommuninvånarnas självstyrelse att kommunen själv ska kunna besluta om uppgifter som den åtagit sig med stöd av självstyrelsen samt att kommunen i övrigt kan tilldelas uppgifter endast genom lag (RP 1/1998 rd samt GrUU 17/2021 rd). Det föreslås att bestämmelser om uppgifter för kommunerna enligt denna proposition ska utfärdas genom lag.

Grundlagsutskottet har i sin praxis betonat att när man lagstiftar om nya uppgifter för kommunerna måste man också se till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av dem. (GrUU 41/2002 rd, s. 3/II, GrUU 50/2005 rd, s. 2/I, GrUU 42/2010 rd, s. 5 samt GrUU 17/2021 rd). Grundlagsutskottet ansåg att det var oproblematiskt att föreskriva om nya uppgifter för kommunerna som hänför sig till de inledande kartläggningarna, eftersom kommunerna också skulle få ersättning för kostnaderna i enlighet med densamma integrationslagen (GrUU 42/2010 rd, s. 5). Den gällande integrationslagen innehåller redan förpliktelser för kommunerna att ordna tjänster för invandrare. Genom lagstiftningen om välfärdsområden samt om ordnande av social- och hälsovård (lag om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) och lagen om välfärdsområden 611/2021)) har uppgifter som gäller ordnande av social- och hälsovård överförts från kommunerna till välfärdsområdena. Ändringen inverkar också på ordnandet av tjänster enligt lagen om främjande av integration.

I 121 § 4 mom. i grundlagen, som gäller självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner, har det inte på samma sätt som i fråga om den kommunala självstyrelsen föreskrivits om de centrala elementen i självstyrelsen. Enligt grundlagen ska bestämmelser om det centrala i självstyrelsen utfärdas genom lag. Närmare bestämmelser om välfärdsområdenas självstyrelse finns i lagstiftning som gäller dem. Integrationsfrämjandet har inte särskilt föreskrivits som en uppgift för välfärdsområdena, men ordnande av social- och hälso-tjänster är en form av integrationsfrämjande, såsom det nedan beskrivs närmare. Grundlagsutskottet har konstaterat att det i regel står i strid med den princip för självstyrelsen som traditionellt har förknippats med regional självstyrelse att den allmänna kompetensen hos förvaltningsområden större än kommuner saknas eller är begränsad i lag (GrUU 26/2017 rd samt GrUU 17/2021 rd). I propositionen föreslås också bestämmelser om lagstadgade uppgifter för välfärdsområdena.

I och med reformen av ansvaret för ordnandet av social- och hälsovård föreslås det att integrationslagen ändras genom regeringens proposition till riksdagen med lagar om ändring av lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen, lagen om främjande av integration och lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 84/2022 rd). Genom den propositionen försöks till 6 § i den gällande integrationslagen ett omnämnande om att också social- och hälsovårdstjänster på motsvarande sätt som nu är tjänster som främjar integration, även om ansvaret för att ordna dessa tjänster överförs till välfärdsområdena vid ingången av 2023. I 6 kap. i lagförslaget föreskrivs det dessutom om statens ersättningar till välfärdsområdena. I motiveringen till propositionen beskrivs arbetsfördelningen mellan kommunen och välfärdsområdet och gränsdragningen i synnerhet mellan socialvården och integrationsfrämjande tjänster till exempel när det gäller mottagande av kvotflyktingar. Genom propositionen i fråga föreskrivs det om en ny uppgift för välfärdsområdena i fråga om ordnande

av stöd och boende för barn och unga som anlänt till landet som minderåriga utan vårdnadshavare. Med stöd av den gällande integrationslagen ankommer den uppgiften på kommunen.

Samtidigt föreslås det i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av arbetskraftsservice (RP xx/2022 rd) att arbetskraftsservicen överförs från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna. Av denna anledning ska kommunerna också ansvara för utarbetandet av sysselsättningsplaner och ordnandet av arbetskraftsutbildning.

Genom det lagförslag till lag om främjande av integration som ingår i denna proposition föreskrivs nya uppgifter för både kommunerna och välfärdsområdena. För kommunerna föreskrivs om den nya uppgiften att utarbeta ett integrationsprogram där integrationstjänster för invandraren i inledningsfasen ingår. Kommunen får också nya uppgifter av genomförandet av de olika delområdena i integrationsprogrammet, såsom att göra bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster samt integrationsplaner för en större målgrupp än för närvarande. I och med den ovan nämnda reformen av arbetskraftsservicen får kommunen också ansvar för de invandrare som anmält sig som arbetslösa arbetssökande och för vilka det i kommunen utarbetas en integrationsplan som ersätter sysselsättningsplanen. Dessutom föreslås det att kommunen ska få en ny uppgift att ordna samhällsorientering på flera språk. Det är inte fråga om överföring av uppgifter från en annan myndighet till kommunen, utan om en helt ny uppgift eller utvidgning av nuvarande uppgifter. Kommunerna föreslås få finansiering för skötseln av de nya eller utvidgade uppgifterna, genom vilken deras faktiska förmåga att sköta uppgifterna säkerställs. En ny uppgift för kommunen är också att ordna integrationsutbildning, för vilket organiseringsansvarsfrågan också anknyter till den ovan nämnda reformen av arbetskraftsservicen eftersom integrationsutbildning i regel ordnas som arbetskraftsutbildning för arbetslösa arbetssökande. I regeringspropositionen om reformen av arbetskraftsservicen (RP xx/2022 rd) beskrivs uppgiftsöverföringarna närmare samt deras förenlighet med grundlagen.

Enligt förslaget ska kommunens ansvar för att planera, utveckla och följa integrationsfrämjandet på lokal nivå regleras exaktare än för närvarande, men uppgiften är inte ny. Kommunen ska dock i fortsättningen inrätta samarbetsgrupper på lokal nivå. För närvarande är inrättandet av sådana grupper frivilligt. Kommunerna kan genomföra sina uppgifter enligt integrationslagen i samarbete på det sätt som bestäms i den föreslagna 7 §. Kommunerna ska betalas ersättningar för sina nya uppgifter på det sätt som föreskrivs i 9 kap. i förslaget, dvs. som en del av de kalkylerade ersättningarna, statsandelarna samt de ersättningar som söks separat.

En ny uppgift föreslås också för kommunerna och välfärdsområdena som gäller sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt utarbetande av en sektorsövergripande integrationsplan så som det föreskrivs i 13 och 15 § i lagförslaget. Välfärdsområdets roll i de sektorsövergripande bedömningarna och planerna baserar sig på att man i dem bedömer och samordnar behoven av integrationstjänster och social- och hälsovårdstjänster. Målgruppen för den sektorsövergripande bedömningen och planen är personer i särskilt utsatt ställning samt invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd som bedöms ha sådana behov. Välfärdsområdets roll i genomförandet av den sektorsövergripande bedömningen och planen med avseende på social- och hälsovårdstjänsterna betonas också av formuleringen i bestämmelserna om behoven att samordna dessa tjänster samt om det att om en person inte uppenbarligen har behov av social- och hälsovård utarbetas en vanlig integrationsplan för honom eller henne. Den nya uppgiften utvidgar sålunda inte välfärdsområdets ansvarsområde, utan hänför sig till ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster.

Välfrdsområdets uppgifter enligt socialvårdslagen utvidgas genom att det föreskrivs att boendet i familjegrupphem för barn som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare är verksamhet enligt socialvårdslagen. Dessutom föreskrivs det för tydlighetens skull att boende i familjevård för barn och unga är verksamhet enligt familjevårdslagen. Välfrdsområdets uppgifter utvidgas emellertid inte, eftersom det genom den ovan beskrivna propositionen med förslag till ändring av integrationslagen (RP 84/2022 rd) föreskrivs att ordnandet av stöd och boende för barn och unga som kommit till landet som minderåriga utan vårdnadshavare hör till välfrdsområdenas uppgifter.

I lagförslaget ges välfrdsområdet i uppgift att beakta integrationsfrämjandet i sin övriga planering och utveckling. Detta preciserar bestämmelserna i välfrdsområdenas egen lagstiftning om att man in planeringen bör beakta behoven hos olika grupper. I 7 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) föreskrivs det om främjande av hälsa och välfärd i välfrdsområdena. Enligt paragrafens 2 mom. ska välfrdsområdet i sitt beslutsfattande beakta de uppskattade konsekvenserna av sina beslut för människors hälsa och välfärd enligt befolkningsgrupp. Invandrare och integrationskunder är en sådan befolkningsgrupp. Välfrdsområdena ska betalas ersättningar för sina nya uppgifter på det sätt som föreskrivs i 9 kap., dvs. som en del av de kalkylerade ersättningarna samt de ersättningar som söks separat.

I 9 kap. i förslaget till integrationslag föreskrivs det om nya riksomfattande informationssystemtjänster för integration. Propositionen förpliktar kommunerna att använda det riksomfattande kundinformationssystemet för integration, föra in kunduppgifter i systemet och vara personuppgiftsansvariga för systemet. Det är gratis för kommunerna att använda systemet. Lösningen med kundinformationssystemet motsvarar den lösning med ett kundinformationssystem för arbetskraftstjänster som föreslås i lagförslaget om ordnande av arbetskraftsservice. Genom enhetliga lösningar säkerställer man ett fungerande informationsutbyte när det gäller integrationstjänsterna och arbetskraftstjänsterna. Dessutom förbättras uppföljningen och informationsledningen för integrationstjänsterna genom de riksomfattande integrationsfrämjande informationssystemtjänsterna.

Som det konstaterats ovan kan det anses oproblematiskt att föreskriva nya uppgifter för kommunerna och välfrdsområdena, eftersom det samtidigt föreskrivs om statliga ersättningar för att täcka kostnader som uppkommit av uppgifterna, i form av kalkylerade ersättningar och ersättningar som söks separat samt när det gäller kommunen som en del av statsandelssystemet.

12.9 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Uppgifter enligt lagförslag 1 som gäller vägledning och rådgivning, sakkunnigbedömningar som ingår i bedömningar av kompetensen och behovet av integrationsfrämjande tjänster samt genomförande av integrationsutbildning och sektorsövergripande samhällsorientering är sådana förvaltningsuppgifter som enligt förslaget till integrationslag kan anförtros andra än myndigheter. Kommunerna ska fortfarande ha organiseringsansvaret för dem också när kommunen läg-

ger ut genomförandet av en uppgift på entreprenad. Redan med stöd av den gällande integrationslagen samt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice har det varit möjligt att lägga ut sakkunnigbedömningarna och integrationsutbildningen.

Dessutom är familjegrupphemsverksamheten enligt lagförslag 2 i propositionen sådan verksamhet som välfärdsområdet kan lägga ut. Redan med stöd av den gällande integrationslagen har sådana enheter lagts ut av kommunen. Det är emellertid skäl att bedöma de begränsningsåtgärder som används i fråga om familjegrupphem i förhållande till 124 § i grundlagen.

Villkor för att offentliga förvaltningsuppgifter ska kunna anförtros andra än myndigheter

Med offentliga förvaltningsuppgifter avses enligt motiveringen till grundlagen (RP 1/1998 rd) ett spektrum av förvaltningsuppgifter som omfattar exempelvis verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. Enligt den författningsrättsliga principen om tjänstemannaförvaltning kan i Finland endast myndigheter och i myndigheternas namn lagligt utnämnda tjänstemän utöva offentlig makt. Enligt motiveringen till grundlagen kan någon annan än en myndighet vara exempelvis statens affärsverk och en privaträttslig sammanslutning.

I kravet på bestämmelser i lag i 124 § i grundlagen ingår att bestämmelser om överföring av förvaltningsuppgifter ska vara tillräckligt exakt. Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att offentliga förvaltningsuppgifter genom lag anförtros andra än myndigheter. Eftersom framför allt skötseln av offentlig service bör kunna ordnas smidigt och det inte i fråga om sådana uppgifter med hänsyn till syftena med regleringen finns behov av detaljreglering i lag, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Också befogenheten att överföra uppgiften ska då grunda sig på lag (RP 1/1998 rd, s. 179/II). Grundlagsutskottet har konstaterat att offentliga förvaltningsuppgifter får anförtros andra än myndigheter också genom ett avtal som ingås med stöd av lag (GrUU 11/2004 rd, s. 2/I, GrUU 11/2002 rd, s. 5/I och GrUU 26/2017 rd, s. 48). De uppgifter som enligt propositionen kan anförtros andra än myndigheter ska ingå i lagförslagen ingår i lagförslagen och har angetts exakt i samband med varje paragraf.

Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen ska föreskrifter eller beslut om överförande av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter kunna utfärdas endast under de förutsättningar som avses i bestämmelsen. För det första krävs det att ett överförande behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften i fråga. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov. Dessutom ska arten av förvaltningsuppgifter beaktas. Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än till exempel i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter. Kravet på ändamålsenlighet är i detta sammanhang en rättslig förutsättning som ska bedömas från fall till fall. (RP 1/1998 rd, 179/II).

I sin vedertagna utlåtandepraxis har grundlagsutskottet framhåvt att kravet på ändamålsenlighet är ett juridiskt villkor och att det från fall till fall måste bedömas om kravet uppfylls (GrUU 44/2016 rd, s. 5, GrUU 16/2016 rd, s. 3, GrUU 12/2014 rd, s. 2/II, GrUU 8/2014 rd, s. 3/II, GrUU 5/2014 rd, s. 3/I–II, GrUU 23/2013 rd, s. 3/I, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I, GrUU 48/2010 rd, s. 3/II och de utlåtanden som nämns där. Se också RP 1/1998 rd, s. 179/II). I sina bedömningar av om kravet på ändamålsenlighet uppfylls har grundlagsutskottet

vägt in bland annat den specialkompetens eller de resurser som behövs för uppgifterna (GrUU 29/2013 rd, s. 2, GrUU 37/2010 rd, s. 4/II), ett ökat servicebehov (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3), regional tillgång till tjänster (GrUU 11/2004 rd, s. 2/I) och flexibilitet (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II) och effektivitet i verksamheten (GrUU 3/2009 rd, s. 4/II). Enligt utskottet går kravet på ändamålsenlighet inte enbart ut på ekonomisk ändamålsenlighet, även om det på behörigt sätt måste fästas adekvat hänseende vid de ekonomiska konsekvenserna (GrUU 11/2006 rd, s. 2–3). Det har också betydelse om myndighetens personella resurser räcker till (GrUU 23/2013 rd, s. 3, 6/2013 rd, s. 2/II). (GrUU 26/2017 rd, s. 49).

Det är fråga om en förvaltningsuppgifts särskilda karaktär när skötseln av en uppgift som läggs ut på entreprenad kräver sådan kompetens eller resurser som myndigheterna saknar. Ett exempel på detta är enligt grundlagsutskottet djup specialisering i elproduktion eller kontroll av fordon (GrUU 37/2010 rd, GrUU 46/2001 rd, GrUU 40/2002). Det har ansetts ändamålsenligt att överföra offentliga förvaltningsuppgifter på privata aktörer när myndigheternas personalresurser varit otillräckliga. Personalresursernas tillräcklighet kan räknas till kategorin förvaltningens effektivitet och interna behov. Enligt grundlagsutskottet kunde det anses ändamålsenligt att till en privat aktör överföra kontrollen av passets kvalitet och av att dess innehåll är korrekt samt överlåtelsen av passet på den grunden att man genom överföringen av uppgifterna kunde trygga personalresurserna inom polisens tillståndsförvaltning. (GrUU 6/2013 rd, s. 2.) Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov. På denna grund har tjänster kunnat läggas ut när det behövs med tanke på den regionala tillgången till tjänsterna eller av något annat skäl eller om behovet av tjänster oväntat ökar kraftigt. (GrUU 6/2013 rd och GrUU 16/2016 rd). Tjänster har också lagts ut för att man har velat att servicen ska omfatta hela landet och vara flexibel. (GrUU 11/2014 rd).

Enligt 12 § i lagförslaget ordnas integrationsfrämjande tjänster som en del av det kommunala integrationsprogrammet samt inom ramen för det allmänna servicesystemet, såsom den offentliga arbetskraftsservicen, den kommunala basservicen, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster samt organisationers, föreningars och sammanslutningars verksamhet. Invandrarbefolkningens behov och främjandet av integrationen ska beaktas i statsrådets, närings-, trafik- och miljöcentralernas, kommunens och välfärdsområdets planering, organisering och produktion samt uppföljning. På produktionen av integrationsfrämjande tjänster inom ramen för det allmänna servicesystemets tjänster tillämpas vad som särskilt föreskrivs om dem.

Kommunens befogenhet att överföra uppgifter på en serviceproducent enligt lagförslag 1 grundar sig på lag. Kommunen kan låta en tjänsteproducent sköta vissa av sina uppgifter enligt integrationslagen till exempel genom ett upphandlingskontrakt efter att först ha konkurrensutsatt tjänsteprocenterna på det sätt som närmare föreskrivs i lagen. Lagen ålägger inte till denna del myndigheterna att själva producera de berörda tjänsterna, utan endast att se till att tjänsterna finns och är tillgängliga för kunderna. I fråga om dessa uppgifter föreskrivs det också om kommunens organiseringsansvar samt om möjligheten att helt eller delvis lägga ut serviceproduktionen. I 2 kap. i lagförslaget avsedda tjänster inom kommunens integrationsprogram eller uppgifter i anknytning till serviceprocessen kan skötas också av en tjänsteproducent till den del det föreskrivs särskilt om detta.

I förslaget till integrationslag föreskrivs det om bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt om integrationsplanen och sektorsövergripande versioner av dem. Bedömningen och den integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan som utarbetas utifrån bedömningen samt vägledningen till tjänster innebär utövning av offentlig makt och har anknytning till individens rättigheter, skyldigheter och förmåner. Integrationsplanen är enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice en plan som ersätter sysselsättningsplanen. Den nämnda lagens 4 kap. 2 § innehåller bestämmelser om sakkunnigbedömningar som kan läggas ut, såsom kartläggningar av kompetensen och yrkesskickligheten eller undersökningar och bedömningar av arbetsförmågan. I paragrafen nämns också inledande kartläggningar enligt integrationslagen, vilka för närvarande utgörs av en inledande intervju samt eventuellt motsvarande sakkunnigbedömningar, till exempel testning av språkkunskaper. Paragrafen bör förtydligas i samband med propositionen med förslag till lag om ordnande av arbetskraftsservice, så att de tjänster som kan skaffas utifrån när det gäller bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt integrationslagen endast kan vara sådana här sakkunnigbedömningar, medan den inledande intervjun inte kan läggas ut, vilket den inte heller kan enligt lagen om arbetskraftsservice.

Grundlagsutskottet har begärt utlåtande av flera professorer i rättsvetenskap om regeringens proposition med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 62/2018 rd), som senare förföll utan att utskottet hade hunnit ge utlåtande om propositionen. Professorerna i rättsvetenskap fokuserade i sina utlåtanden på överföringen av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter. Enligt det lagförslag som ingick i propositionen i fråga skulle sysselsättnings- och näringsbyråerna av en tjänsteproducent, dvs. en sammanslutning, en stiftelse eller en privat näringsidkare, ha kunnat skaffa tjänster som anknyter till serviceprocessen för arbetssökande, arbetsförmedlingstjänster, sakkunnigbedömningar, vägledning för yrkesvalet och karriären, träning och utbildningsprövning samt anvisande av arbetsprövning, arbetskraftsutbildning och service för utveckling av företagsverksamhet samt med dem jämförbar service som ska kunna anses vara skälig.

Professorerna i rättsvetenskap fokuserade i sina utlåtanden i synnerhet på tjänster som hänför sig till arbetssökandens serviceprocess, som enligt propositionen i fråga och professorernas utlåtanden är sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen. Till tjänster som hänför sig till dessa serviceprocesser hör intervjun med arbetssökanden där man kontrollerar och kompletterar uppgifterna om jobbsökningen, bedömer servicebehovet, utarbetar en sysselsättningsplan och avtalar om sättet att anlita service hos arbets- och näringsmyndigheten eller serviceproducenten och om kontakten mellan den arbetssökande och arbets- och näringsmyndigheten eller serviceproducenten. Professor Ojanen ansåg att propositionen och grundlagsbedömningen av den var motiverade.¹⁵⁹ Däremot ansåg professorerna Mäenpää och Tuori att det inte är godtagbart att uppgifter som anknyter till serviceprocessen läggs ut på någon annan än en myndighet.¹⁶⁰ Viljanen ansåg att den sista öppna punkten i den ovan nämnda uppräknings-

¹⁵⁹ Sakkunnigutlåtande till riksdagens grundlagsutskott om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 62/2018 rd). Professor Tuomas Ojanen. 6.11.2018.

¹⁶⁰ Sakkunnigutlåtande till riksdagens grundlagsutskott om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 62/2018 rd). Pro-

var problematisk.¹⁶¹ Enligt Mäenpää torde intervjun med arbetssökanden inte i egentlig mening kunna betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift, men det är motiverat att betrakta bland annat bedömning av servicebehovet och utarbetandet av sysselsättningsplanen som sådana i den mån de inverkar på arbetssökandens lagstadgade intressen och skyldigheter. Detsamma gäller bedömningen av arbetssökandens färdigheter, jobbsökningens resultat och genomförandet av sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen samt revidering av planen, eftersom de kan inverka på arbetssökandens lagstadgade intressen och skyldigheter. Också utarbetandet av planen kan därmed anses vara en offentlig förvaltningsuppgift.¹⁶² Det är skäl att notera att den ovan nämnda bedömningen gällde en sådan situation där det föreslogs att hela bedömningen, också den inledande intervjun, skulle ha kunnat läggas ut. Då förhöll man sig mera kritisk i sakkunnigutlåtandena. Även om grundlagsutskottet då inte gav något utlåtande om frågan, är det skäl att komma ihåg denna rättsliga avvägning när man bedömer om det är möjligt att skaffa den inledande intervjun av en utomstående part. I samband med reformen av arbetskraftsservicen har man haft som utgångspunkt att den inledande intervjun inte kan läggas ut. Också i denna proposition har man haft samma utgångspunkt. Sådan avvägning som avses ovan är alltså inte nödvändig i samband med denna proposition, eftersom det i propositionen inte på motsvarande sätt föreslås att en offentlig förvaltningsuppgift anförtros andra än myndigheter. Sakkunnigbedömningar som skaffas endast som stöd för bedömningen av kompetens och behovet av integrationsfrämjande tjänster, till exempel i fråga om en persons språkkunskaper, kan läggas ut till andra än myndigheter. Också då har kommunen kvar organiseringsansvaret och ansvaret för genomförandet den inledande intervjun, samt för utarbetandet av integrationsplanen till stöd för vilken den inledande intervjun och sakkunnigbedömningarna genomförs. I dessa strävar man efter att klarlägga invandrarens kompetens, servicebehov och önskemål så att det i integrationsplanen kan ställas upp mål för honom eller henne och kommas överens om vilka åtgärder och tjänster som han eller hon deltar i.

På motsvarande sätt som beskrivs ovan föreskrivs det i förslaget till integrationslag om bedömning av servicebehovet och utarbetande av en integrationsplan som ersätter sysselsättningsplanen. Det är fråga om en myndighetsuppgift som gäller kärnområdet för en offentlig förvaltningsuppgift och eventuellt också innebär betydande utövning av offentlig makt och som kommunen eller välfärdsområdet inte får lägga ut till en tredje part.

Vid bedömningen eller den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster kan man dock vid behov utnyttja utomstående aktörers bedömningar. För utredning av servicebehovet kan invandraren hänvisas till behövliga sakkunnigbedömningar eller undersökningar. Ett exempel på en sådan kan vara bedömning av språkkunskaperna som utförs av en utomstående. Det är då fråga om sådant kunnande som man inte har vid myndigheten. En utomstående sakkunnigbedömning ska endast ge bakgrundsinformation som stöd för det egentliga beslutsfattandet när integrationsplanen utarbetas, till exempel fastställa personens

fessor Olli Mäenpää. 6.11.2018 samt Sakkunnigutlåtande till riksdagens grundlagsutskott om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 62/2018 rd). Professor Kaarlo Tuori. 2.11.2018.

¹⁶¹ Sakkunnigutlåtande till riksdagens grundlagsutskott om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ordnande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 62/2018 rd). Professor Veli-Pekka Viljanen. 5.11.2018.

¹⁶² Sakkunnigutlåtande Mäenpää 2018.

kunskaper i finska eller svenska så att han eller hon ska kunna hänvisas till rätt nivå av språkutbildning. I fråga om dessa ska lagen om ordnande av arbetskraftsservice iaktas när det gäller anskaffning av sakkunnigbedömningar. Det är alltså fråga om en i lagen föreskriven möjlighet att anskaffa sådana bedömningar. Också genom en förordning av statsrådet om bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster klargörs det att sakkunnigbedömningar kan vara en del av bedömningen såsom för närvarande. Kommunen har fortfarande ansvar för genomförandet av bedömningen och utnyttjandet av sakkunnigbedömningarna samt ansvar för ordnandet av bedömningar av kompetens och behovet av integrationstjänster.

Lagförslaget innehåller också andra integrationsfrämjande uppgifter för kommunen, i fråga om vilka det är skäl att bedöma om offentliga förvaltningsuppgifter ska kunna anförtros andra än myndigheter. Kommunen kan avtala om att en utomstående part ska tillhandahålla den vägledning och rådgivning som avses i 10 §, den flerspråkiga samhällsorientering som avses i 25 § eller sådant ordnande av integrationsutbildning som avses i 26 §.

Vägledning och rådgivning med låg tröskel enligt 10 § i lagförslaget är en sådan uppgift som kommunen delvis eller helt kan lägga ut eller genomföra i samarbete med ett företag, en organisation, en förening eller en sammanslutning som fungerar som tjänsteproducent. Vägledningen och rådgivningen bedöms inte innebära betydande utövning av offentlig makt. Också för närvarande har kommunerna kunnat köpa till exempel flerspråkig vägledning och rådgivning av organisationer för att komplettera rådgivningstjänsterna.

Kommunen kan emellertid inte lägga ut all vägledning och rådgivning som gäller integrationsfrämjande, eftersom handledningen och rådgivningen är en offentlig förvaltningsuppgift som hänför sig till myndighetsverksamhet. Enligt 8 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003) ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Vägledningen och rådgivningen har också samband med att invandrare kan nås och hänvisas till bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster och därigenom till tjänster enligt ett integrationsprogram. Under de senaste åren har statsrådet genom olika understöd understött en centralisering till kommunerna av integrationsfrämjande vägledning och rådgivning. Verksamhet som avses i den föreslagna 10 § kan tillhandahållas inom ramen för kommunens allmänna rådgivning. Många projekt har byggt upp väglednings- och rådgivningstjänster i anslutning till kommunens allmänna rådgivning eller sysselsättningsrådgivning. Det vore ändamålsenligt att lägga ut denna vägledning och rådgivning, om den kompletterar vägledningen och rådgivningen med sådan kompetens som kommunen inte själv har, till exempel när det gäller flerspråkighet. Dessutom kan utläggning spara kommunernas resurser och säkerställa tillgången till tjänster. Då uppfylls kravet på ändamålsenlighet.

Dessutom innehåller lagförslaget uppgifter som inte kan anses vara offentliga förvaltningsuppgifter och som kommunen kan lägga ut. För det första föreskrivs det i 25 § i lagförslaget om en ny samhällsorientering på flera språk. Enligt den föreslagna paragrafen ska kommunen i mån av möjlighet ordna samhällsorientering för integrationskunden på hans eller hennes modersmål eller på ett språk som han eller hon annars har goda kunskaper i med beaktande av integrationskundernas servicebehov och språkliga behov som förekommer i kommunen. Organiseringsansvaret leder emellertid inte till direkt genomförande. Samhällsorientering på mer sällsynta språk kan behöva ordnas också på riksnivå. För det andra kan integrationsutbildning som kommunen har organiseringsansvar för enligt 26–27 § i lagförslaget genomföras av en läroanstalt eller en

annan utomstående tjänsteproducent i stället för kommunen. Enligt lagförslaget svarar kommunen för att det i kommunen finns integrationsutbildning i den grad att tillgången motsvarar behovet hos de integrationskunder som bor i kommunen. I lagförslaget föreskrivs det också att kommunen ska vägleda en integrationskund vars läroplikt har upphört att delta i integrationsutbildning som genomförs av kommunen eller någon annan aktör. Integrationsutbildningen ordnas också för närvarande vid olika läroanstalter. I praktiken kan det ibland vara fråga om kommunens egen läroanstalt och ibland om någon utomstående tjänsteproducent.

Det är också skäl att notera att det i de ovan beskrivna sakkunnigutlåtandena från professorer i rättsvetenskap som lämnats för grundlagsutskottets behandling av RP 62/2018 rd i regel inte fästes uppmärksamhet vid arbetskraftsutbildning, som var en av de tjänster som skulle läggas ut på entreprenad. Också detta kan tolkas så att det inte är fråga om en offentlig förvaltningsuppgift. Integrationsutbildning ordnas för integrationskunder som är arbetslösa arbetssökande, i regel i form av arbetskraftsutbildning. Eftersom arbetskraftsutbildning inte betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift, borde inte heller integrationsutbildning betraktas som sådan. På motsvarande sätt ska inte samhällsorientering betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift.

I fråga om familjegrupphem enligt propositionens lagförslag 2 tillämpas lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (*mottagningslagen*) på användningen av begränsningsåtgärder. Mottagningslagen bereddes genom regeringens proposition RP 266/2010 rd, om vilken grundlagsutskottet gav utlåtandet GrUU 59/2010 rd. Enligt grundlagsutskottet ska bestämmelserna i 60—63 § i mottagningslagen om omhändertagande av ämnen och föremål och om inspektion av rum som en boende förfogar över också tillämpas på privata förläggningar. I synnerhet på grund av dessa befogenheter är det fråga om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter enligt 124 § i grundlagen. I detta fall kan det otvivelaktigt behövas för att uppgiften ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt. Eftersom uppgifterna är avgränsade innebär de inte betydande utövning av offentlig makt. Lämpliga bestämmelser om rättsskydd finns bland annat i 55 och 63 § i mottagningslagen (GrUU 59/2010 rd). Grundlagsutskottet fäste uppmärksamhet vid att det i 10 § 4 mom. i mottagningslagen föreskrivs att ”När någon annan aktör än en myndighet utövar offentlig makt vid skötseln av sådana uppgifter enligt denna lag som hänför sig till mottagningstjänster, ska bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på aktören”. Enligt utskottet motsvarar regleringen därmed de ställda förutsättningarna, men utskottet ville ändå påpeka att det visserligen är lämpligt att skriva in skyldigheten att följa de allmänna förvaltningslagarna i ett avtal mellan myndigheten och den privata aktören, men att skyldigheten att följa dessa lagar ändå i första hand följer direkt av bestämmelserna i dessa lagar (GrUU 3/2009 rd, s. 5/I, och GrUU 13/2010 rd, s. 3/II samt GrUU 59/2010). I lagförslag 2 i propositionen finns en bestämmelse om straffrättsligt tjänsteansvar som motsvarar 10 § 4 mom. i mottagningslagen. Dessutom hänvisas det där till 55 § om sökande av ändring i mottagningslagen, så i det avseendet motsvarar bestämmelserna kraven enligt grundlagsutskottets praxis.

Grundlagsutskottet har också gett en tolkning enligt vilken någon annan än en myndighet kunde ges självständig rätt att få tillträde till boendetrymmen i ett fordon, vilket innebar ingrepp i hemfriden. Denna självständiga rätt ansågs inte problematisk med tanke på 124 § i grundlagen, eftersom utrymmen i fordon som är avsedda som fast bostad visserligen omfattas av den i grundlagen tryggnade hemfriden, men ligger inom ett gränsområde vad hemfriden beträffar. (GrUU 40/2002 rd). I den juridiska litteraturen ansågs det att även om andra än myndigheter gavs rätt att göra en självständig prövning i saken, så var det i verksamheten inte fråga om betydande

ingripande i en individs grundläggande fri- och rättigheter och därför var ärendet inte problematiskt med tanke på 124 § i grundlagen.¹⁶³ Avvägningen i fråga kan också jämföras med användningen av de begränsande åtgärderna i lagförslag 2, där personalen i familjegrupphemmet kan granska barnets utrymmen samt omhändertaga barnets egendom, även om det är fråga om en serviceproducent.

Enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att endast myndigheter och i myndigheternas namn lagligt utnämnda tjänstemän kan utöva offentlig makt i Finland. Denna princip kallas principen om tjänstemannaförvaltning. Enligt förarbetena till grundlagen används begreppet offentliga förvaltningsuppgifter i detta sammanhang i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig exempelvis till verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner.¹⁶⁴ Den som utför sådana uppgifter enligt propositionen där det är fråga om utövning av offentlig makt och det inte har föreskrivits att uppgiften kan anförtros andra än myndigheter ska vara en tjänsteman med tjänsteansvar. Skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift har i grundlagsutskottets praxis i princip ansetts förutsätta att de fysiska personer som sköter uppgiften handlar under tjänsteansvar. Tjänsteansvar innebär ett större ansvar än vanligt för fel som skett i arbetet. Grunderna för tjänsteansvar finns i 118 § i grundlagen, enligt vilken en tjänsteman svarar för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Tjänsteansvaret omfattar också straffrättsligt ansvar. Bestämmelser om sökande av ändring i fråga om integrationsplaner finns i 10 kap. i lagförslaget.

Uppgifter som gäller vägledning och rådgivning samt genomförande av samhällsorientering och integrationsutbildning kan i kommunen skötas av en tjänsteman eller en person i ett arbetsavtalsförhållande till den del de också kan läggas ut på entreprenad till en utomstående, eftersom det att samma uppgift också kan skötas i form av köpta tjänster tyder på att uppgiften också kan skötas i ett arbetsavtalsförhållande.

Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. I den juridiska litteraturen har det ansetts att offentlig förvaltningsuppgift kan anses som ett vidare överbegrepp och utövning av offentlig makt som ett underbegrepp under det. Eftersom båda dessa begrepp lämnar rum för tolkning, måste man i vissa situationer från fall till fall bedöma om det är fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i grundlagen. En betydande roll vid bedömningen har också grundlagsutskottet, som under årens lopp har gjort ett stort antal utlåtanden i fråga om tillämpningen av 124 § i grundlagen. Utifrån motiveringen till grundlagen och grundlagsutskottets praxis betraktas som betydande utövning av offentlig makt på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller på annat sätt ingripa en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter, kontrollbefogenheter som gör intrång i hemfriden samt åläggande av en administrativ påföljd. Grundlagsutskottet har ansett att prövningsrätt i samband med användningen av maktmedel och kontrollbefogenheter som gör intrång i hemfriden i vissa situationer har kunnat ges andra än myndigheter med stöd av lag. Också påförande av administrativa påföljder har i den juridiska litteraturen obestridligen ansetts innebära betydande utövning av offentlig makt. Grundlagsutskottet har slagit fast (GrUU

¹⁶³ Giordani, Tatu – Kava, Ronja: Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ja viranomaistoiminnan yhtiöittäminen. Edilex 2019/26 Artikel. Publicerad 1.7.2019. Tillgänglig på adressen www.edilex.fi/artikkelit/19839, s. 8.

¹⁶⁴ RP 1/1998 rd, s. 179.

45/2006 rd) att bland annat beslut om föreläggande av vite och beslut om återkrav av statsunderstöd utgör myndighetsuppgifter.

Offentliga förvaltningsuppgifter kan också indelas enligt om de anses höra till kärnområdet eller randområdet av kategorin offentliga förvaltningsuppgifter. Kärnområdet anses i regel bestå av traditionella former av administrativ reglering och verkställande makt, såsom utövande av bestämmandeinflytande och rätten att ge befallningar när det gäller fattande av förvaltningsbeslut och enskilda personers ställning. Med utövning av offentlig makt avses i den juridiska litteraturen beslutsfattande som sker med stöd av lag och som gäller någon annans fördel, rättighet eller skyldighet och utfärdande av förpliktande bestämmelser. Även ett faktiskt ingripande med stöd av lag i någon annans intressen eller rättigheter innebär utövning av offentlig makt.¹⁶⁵ Det är dock bra att notera att grundlagsutskottet har ansett att en uppgift som har samband med betydande utövning av offentlig makt kan ges andra än myndigheter om uppgiften innebär att man bistår myndigheterna. (GrUU 46/2001 rd och GrUU 30/2010 rd) Grundlagsutskottet har särskilt konstaterat att ”det kan vara ändamålsenligt att anlita hjälp utanför myndighetsapparaten eftersom uppgifterna kräver speciell kompetens” (GrUU 46/2001 rd, s. 4.) Propositionen innehåller inga uppgifter med betydande utövning av offentlig makt som föreslås bli utförda av andra än myndigheter ens i biträdande roll.

Kraven på rättssäkerhet och god förvaltning vid utläggning

Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast om det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Enligt förarbetena till grundlagen gäller kraven på rättssäkerhet och god förvaltning framför allt beslutsfattandet i samband med offentliga förvaltningsuppgifter. Vid beslutsfattandet ska avseende fästas vid bland annat jämlikheten (6 § i grundlagen), enskildas grundläggande språkliga rättigheter (17 § i grundlagen), rätten att bli hörd, kravet på att beslut ska motiveras och rätten att söka ändring. Kraven på rättssäkerhet och god förvaltning ska allmänt tolkas så att grundlagens 21 § och övriga bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna beaktas. (RP 1/1998 rd) När förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag förs över på andra än myndigheter ska rättssäkerheten och god förvaltningssäkerställas genom bestämmelser. Om ett förvaltningsuppdrag innebär utövning av offentlig makt, är det särskilt viktigt att säkerställa att den som utövar offentlig makt är tjänsteman i den mening som avses i strafflagen. (GrUB 10/1998 rd)

Det har ansetts att 22 § i grundlagen, dvs. paragrafen om respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna, också omfattar utläggningssituationer. Enligt paragrafen ska det allmänna se till att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses. Bestämmelsen är känd som en allmän skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna. I paragrafen har det allmänna ansetts innebära också annan offentlig verksamhet än sådan som äger rum i statens namn. Till exempel har ett enskilt rättssubjekts verksamhet som kan jämföras med myndighetsverksamhet ansetts vara offentlig verksamhet med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. En del av de grundläggande fri- och rättigheterna blir tillämpliga för den som sköter en offentlig förvaltningsuppgift direkt med stöd av bestämmelsen om de grundläggande fri- och rättigheterna, men i fråga om vissa grundläggande fri- och rättigheter har det dessutom föreskrivits särskilt i lag om tillämpningen på den som sköter uppgiften. Till exempel enligt 4 § i lagen

¹⁶⁵ Se till exempel Mäenpää, Olli: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Helsingfors 2008. s. 49.

om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) ska bestämmelserna i den lagen tillämpas när den som utför ett offentligt uppdrag utövar offentlig makt.¹⁶⁶ Sålunda gäller till exempel sekretessbestämmelserna enligt offentlighetslagen även tjänsteproducenter när de sköter uppgifter enligt integrationslagen.

Förbudet att äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna i 124 § i grundlagen omfattar både förfarandemässiga grundläggande rättigheter (till exempel jämlikhet och språkliga rättigheter) och materiella grundläggande rättigheter (till exempel egendomsskyddet samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter). Kravet att de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och god förvaltning ska tryggas är ett tecken på organisationsneutralitet, eftersom utläggning inte får försvaga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Med tanke på individens grundläggande fri- och rättigheter ska det inte ha någon betydelse hur utövningen av offentlig makt eller skötseln av offentliga uppdrag har organiserats. Medborgarnas rättigheter bör tillgodoses också när en offentlig förvaltningsuppgift anförtros andra än myndigheter. Annars fullgörs inte skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.¹⁶⁷

De föreslagna överföringarna av uppgifter till andra än myndigheter äventyrar inte de grundläggande fri- och rättigheterna. Enligt propositionen kan inga offentliga förvaltningsuppgifter helt och hållet anförtros andra än myndigheter. Vid bedömningen av kompetensen och servicebehovet kan man utnyttja sakkunnigbedömningar, och den vägledning och rådgivning som avses i 10 § i lagförslaget kan också genomföras av någon annan än en myndighet. Genom de nämnda utläggningarna kan jämlikheten och de språkliga rättigheterna främjas, när tjänsterna kan tillhandahållas som komplement med ett större språkurval.

De uppgifter som en tjänsteproducent kan sköta anses inte innebära betydande utövning av offentlig makt i den omfattningen att de inte kan överlåtas på en privat aktör. Det kan vara lämpligt att överlåta uppgifter som rör kundens serviceprocess till en tjänsteproducent, om tjänsteproducenten har särskild kompetens som till exempel främjar integrationen eller sysselsättningen för en viss invandrargrupp. I sådana fall kan tjänsteproducenten ha bättre förutsättningar än en kommun att bedöma vilka enskilda tjänster eller vilket slags stöd en invandrare behöver för att bli integrerad. Tjänsteproducenten kan också ha mer resurser än en kommun för att kunna erbjuda invandraren en personlig och individuell vägledning och individuellt stöd. Ansvar för kommunens lagstadgade uppgifter och för kvaliteten på skötseln av dem kan emellertid inte läggas ut på någon annan aktör.

För att uppfylla kraven på rättssäkerhet och god förvaltning föreskrivs det i förslaget till integrationslag om kommunens ansvar för tjänsteproduktionen och om övervakningen av det. Kommunen bör följa integrationsfrämjandet på lokal nivå. Närings-, trafik- och miljöcentralen följer integrationsfrämjandet på regional nivå samt övervakar inom regionen tillgången på service för integrationskunder som står utanför arbetskraften samt finansieringens tillräcklighet och servicens effektivitet. Arbets- och näringsministeriet samt utvecklings- och förvaltningscentret ska följa de ovan nämnda frågorna på riksnivå. Bestämmelser om riksomfattande, regional och lokal styrning och övervakning av servicen för integrationskunder som är anställda finns i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

¹⁶⁶ Se Giordani – Kava, s. 10.

¹⁶⁷ Se Giordani – Kava, s. 10.

12.10 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Regeringspropositionen innehåller flera förslag till bestämmelser genom vilka statsrådet bemyndigas att genom förordning utfärda närmare bestämmelser som kompletterar lagen. I synnerhet lagförslag 1 ingår flera bemyndiganden att utfärda förordning, av vilka en del motsvarar bemyndigandena att utfärda förordning i den gällande lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, och en del är nya. Regleringen bör därmed bedömas med tanke på 80 § 1 mom. i grundlagen,

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag ska dock utfärdas genom lag. När det gäller bemyndiganden att utfärda förordning har det i grundlagsutskottets praxis ställts krav på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade (se t.ex. GrUU 24/2021 rd, s. 4, GrUU 45/2016 rd, s. 4 och GrUU 38/2013 rd, s. 3). Utskottet har understrukt att detta innebär att förordningar endast kan utfärdas med stöd av lagstadgad fullmakt, att bemyndigande att utfärda en förordning inte kan ges i ärenden som enligt grundlagen ska föreskrivas genom lag och att ett bemyndigande att utfärda förordning som tas in i lagen måste formuleras så att innehållet i bemyndigandet tydligt framgår av lagen och så att det avgränsas tillräckligt noggrant (se GrUU 26/2017 rd, s. 27). Utifrån 80 § i grundlagen är det väsentligt att det finns tillräckligt uttömmande grundläggande bestämmelser i lag om det som ska regleras och att ett bemyndigande i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (exempelvis GrUU 10/2016 rd, s. 5 och GrUU 49/2014 rd, s. 6).

Grundlagsutskottet har ytterligare konstaterat att bestämmelserna i grundlagen begränsar tolkningen av bemyndigandebestämmelser och innehållet i bestämmelser som utfärdas med stöd av bemyndigandena. Därmed går det inte att genom förordning utfärda allmänna rättsregler om frågor som hör till området för lag (se t.ex. GrUU 10/2014 rd och GrUU 58/2010 rd). Förordningar ska således alltid utfärdas med beaktande av bemyndigandet enligt lagen men också kraven enligt 80 § 1 mom. i grundlagen, som i praktiken kan begränsa tolkningen av bemyndigandet (se GrUU 26/2017 rd, s. 27). Grundlagsutskottet har betonat att principerna för lagberedning och en konstitutionell bedömning av bemyndigandet att utfärda förordning kräver att det i propositionsmotiven tillräckligt detaljerat beskrivs syftet med bemyndigandet att utfärda förordning (se GrUU 26/2017 rd, s. 27).

Nya bemyndiganden att utfärda förordning ingår i 14, 15, 25, 39, 61, 62 och 75 § i lagförslag 1. De bemyndiganden att utfärda förordning som ingår i de föreslagna bestämmelserna beskrivs i kapitel 8 i propositionen. De bemyndiganden att utfärda förordning som ingår i propositionen innehåller inga bemyndiganden att utfärda bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller om frågor som hör till området för lagstiftningen. Bemyndigandet att utfärda bestämmelser genom förordning har på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter begränsats till bestämmelser som preciserar lagen och till omständigheter som exakt och tydligt avgränsas i bemyndigandet.

Regeringen anser att det i propositionen inte ingår något sådant som skulle medföra att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av frågor med anknytning till grundlagens 124 §, integrationsplanens juridiska karaktär samt begränsningar i rätten att söka ändring, anser regeringen det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger sitt utlåtande om propositionen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om främjande av integration

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att främja

- 1) invandrades integration,
- 2) invandrades sysselsättning eller företagsverksamhet,
- 3) invandrades kompetens och arbetslivsfärdigheter,
- 4) förverkligandet av likabehandling, delaktighet och jämställdhet för invandrare,
- 5) invandrades välfärd och hälsa,
- 6) goda befolkningsrelationer och samhällets mottaglighet,
- 7) tillgången på behövliga och högklassiga integrationsfrämjande tjänster,
- 8) sektorsövergripande samarbete mellan integrationsfrämjande aktörer,
- 9) samordningen av integrationsfrämjande planering och utveckling med övrig nationell, regional och lokal planering och utveckling.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på den som har ett giltigt uppehållstillstånd i Finland enligt utlänningslagen (301/2004). Lagen tillämpas även på den vars uppehållsrätt har registrerats eller för vilken har beviljats ett uppehållskort i enlighet med utlänningslagen. Lagen tillämpas även på ett nordiskt lands medborgare vars uppehållsrätt har registrerats i enlighet med det som har avtalats mellan de nordiska länderna om registrering av befolkningen.

Avvikande från bestämmelserna i 1 mom. tillämpas 10 § även på andra invandrare som vistas i Finland. Avvikande från bestämmelserna i 1 mom. tillämpas 68 § även på en finsk medborgare som är offer för människohandel i enlighet med 3 § 7 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011).

Bestämmelserna i 4 kap. i denna lag om anvisande till kommuner och i 61—66 § om ersättning för kostnader till kommun eller välfärdsområde tillämpas på den som

- 1) får internationellt skydd enligt utlänningslagen,

2) efter att ha ansökt om internationellt skydd har beviljats uppehållstillstånd enligt 51, 52 eller 89 § i utlänningslagen,

3) på grundval av 93 § i utlänningslagen har tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för att uppfylla internationella förpliktelser,

4) har beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd enligt 52 a § 2 mom. eller 54 § 5 mom. i utlänningslagen, eller

5) som har beviljats uppehållstillstånd enligt 110 § i utlänningslagen och som uppfyller villkoren i 4 § i lagen om hemkommun (201/1994).

Bestämmelserna i 4 kap. och 61—66 § i denna lag tillämpas dessutom på en familjemedlem och en annan anhörig till den som avses i 3 mom., om familjebandet har funnits redan innan den som avses i 3 mom. kom till Finland.

Bestämmelserna i 61, 62 och 65 § i denna lag om ersättning för kostnader till kommunen eller välfärdsområdet tillämpas på ett barn till den som avses i 3 eller 4 mom. och som har fötts i Finland.

Bestämmelserna om ersättning av kostnader i 3 kap. och 69 § tillämpas på en person under 25 år som

1) har anlänt till Finland som minderårig utan vårdnadshavare och som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd eller som har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen,

2) har anvisats till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen då han eller hon var minderårig och utan vårdnadshavare och som blivit myndig innan han eller hon anlänt till Finland,

3) har som minderårig utan vårdnadshavare tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser som avses i 93 § i utlänningslagen,

4) har kommit till Finland som minderårig utan vårdnadshavare, har beviljats ett uppehållstillstånd som avses i 110 § i utlänningslagen och har en hemkommun enligt lagen om hemkommun,

5) är en minderårig som har lämnats utan vårdnadshavare sedan han eller hon kom till Finland och

a) har beviljats uppehållstillstånd efter att ha ansökt om internationellt skydd som minderårig,

b) har tagits emot i Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen,

c) på grundval av 93 § i utlänningslagen har tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser, eller

d) har beviljats ett uppehållstillstånd som avses i 110 § i utlänningslagen och har en hemkommun enligt lagen om hemkommun,

6) är minderårig och har anlänt som familjemedlem eller annan anhörig till den som avses i 1—5 punkten, eller

7) avses i 1—6 punkten och som har fått finskt medborgarskap.

3 §

Tillämpning av lagen på arbetssökande

Vid tillämpning av 12—32 § i lagen om anordnade av arbetskraftsservice (/20) på en arbetssökande som avses i kap. 3 § 1 mom. 3 punkten ankommer ansvaret för genomförandet av de åtgärder och tjänster, som i denna lag har ålagts kommunen, på arbetskraftsmyndigheten som avses i kap. 3 § 1 mom. 1 punkten i nämnda lag, om inte annat föranleds av annan lagstiftning.

När tjänster som avses i 14—24 § anordnas och tillhandahålls för en integrationskund som avses i 5 § 5 punkten och som är registrerad som arbetssökande, iakttas dessutom vad som

föreskrivs i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

4 §

Tillämpning av lagen på barn

När denna lag tillämpas på personer under 18 år ska barnets bästa beaktas i första hand. Vid bedömningen av barnets bästa ska bestämmelserna om detta i 4 § mom. 2 i barnskyddslagen (417/2007) beaktas.

När i denna lag avsedda åtgärder vidtas och tjänster tillhandahålls ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Ett barn ska enligt sin ålder och utvecklingsnivå tillförsäkras möjligheten att få information i ett ärende som gäller barnet och på ett språk som barnet förstår samt att framföra sina åsikter och önskemål om ärendet.

Endast i det fall att utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikter inte utredas.

5 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *integration* invandarens individuella process som försiggår i växelverkan med samhället och under vilken invandarens likabehandling och jämställdhet i samhället samt delaktighet i arbets- och näringslivet, utbildning, organisationsverksamhet eller annan samhällelig verksamhet fördjupas och blir mångsidigare,

2) *integrationsfrämjande* stödjande av integration genom att för invandrare tillhandahålla tjänster som avses i denna lag, genom att stödja invandarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur, samt genom att främja samhällets mottaglighet,

3) *främjande av etablering* stödjande åtgärder utanför kommunens integrationsprogram, avsedda i synnerhet för integration av en invandrare som i avsikt att arbeta eller studera flyttat till kommunen,

4) *invandrare* en person som flyttat till Finland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort,

5) *integrationskund* invandrare med en giltig integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan,

6) *arbetssökande* en person som avses i 3 § 3 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice,

7) *arbetslös arbetssökande* en person som uppfyller definitionerna av en arbetslös och en arbetssökande i 3 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice,

8) *offer för människohandel* en person som avses i 3 § 7 punkten i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel,

9) *integrationsprogram* tjänstehelhet som kommunen ordnar för invandrare i inledningsskedet av integrationen,

10) *tjänster som ingår i integrationsprogrammet* tjänster som kommunen ordnar i inledningsskedet av integrationen och som har till syfte att främja invandarens integration, sysselsättning

eller företagsverksamhet, kompetens och arbetslivsfärdigheter, förverkligande av likabehandling, delaktighet och jämställdhet, hälsa och välfärd, medborgarfärdigheter för vardagen samt deltagande i organisationsverksamhet och annan samhällelig verksamhet,

11) *övriga integrationsfrämjande tjänster* tjänster utanför integrationsprogrammet som anordnas som en del av arbetskraftsservicen, övrig kommunal basservice, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster, Folkpensionsanstaltens tjänster eller organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet,

12) *samhällsorientering* studier som ingår i integrationsprogrammet, som förstärker förståelsen för det finländska samhället, de egna rättigheterna och skyldigheterna samt medborgarfärdigheterna för vardagen hos integrationskunden och som ordnas på integrationskundens eget språk eller ett språk som denne har goda kunskaper i,

13) *integrationsplan* plan som utarbetas för främjande av den individuella integrationen, där kommunen kommer överens med invandraren om individuella integrations- och sysselsättningsmål samt tjänster och deltagande i tjänsterna,

14) *sektorsövergripande integrationsplan* personlig plan som utarbetas för främjande av integrationen, där kommunen kommer överens med välfärdsområdet och invandraren om integrationsfrämjande mål som är lämpliga för denne och om deltagande i integrationsfrämjande tjänster,

15) *serviceproducent* aktör som producerar en sådan tjänst åt kommunen som avses i 10 § eller i 13 § 1 mom. 3 eller 4 punkten,

16) *kommunplats* en anmälan som baserar sig på ett avtal som avses i 42 § mellan närings-, trafik- och miljöcentralen och kommunen om kommunens beredskap att ordna bostad, mottagande och service för en invandrare som avses i 2 § 3 eller 4 mom. inom ett förfarande för anvisande till kommunen enligt 4 kap.,

17) *anvisande till kommunen* förfarande där närings-, trafik- och miljöcentralen på det sätt som anges i 43 § anvisar en person enligt 2 § 3 eller 4 mom. till en kommunplats som kommunen har beviljat eller ett förfarande där en person från en förläggning flyttar till kommunen med hjälp av förläggningens stödåtgärder eller självständigt,

18) *sektorsövergripande samarbete* ett samarbete mellan myndigheter från olika sektorer, organisationer, föreningar, sammanslutningar, stiftelser, utbildningsproducenter, läroanstalter, serviceproducenter och andra aktörer,

19) *goda befolkningsrelationer* relationer mellan befolkningsgrupper som baserar sig på positiva attityder, en fungerande växelverkan, en känsla av trygghet och deltagande i samhället.

6 §

Tolkning och översättning

Bestämmelser om myndighetens skyldighet att ombesörja tolkning eller översättning av ett ärende finns i 26 § (434/2003) i förvaltningslagen.

7 §

Rätten till arbetslöshetsförmån och utkomststöd

Invandrades rätt till arbetslöshetsförmån regleras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), och rätten att få utkomststöd regleras i lagen om utkomststöd (1412/1997).

8 §

Kommunernas samarbete

Vad som föreskrivs i denna lag om kommunens uppgifter kan även genomföras av den Arbetskraftsmyndighet som avses i 3 § 1 punkten i lagen om ordnande av Arbetskraftsservice, om inte annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

9 §

Kontakt för bedömning av behovet av integrationsfrämjande tjänster

Om en myndighet i sitt arbete har fått kännedom om en person som bedöms vara i behov av integrationsfrämjande tjänster som avses i denna lag och vars första uppehållstillstånd eller uppehållskort har utfärdats eller vars uppehållsrätt har registrerats för högst tre år sedan, ska myndigheten hänvisa personen till integrationsfrämjande tjänster eller, om personen ger sitt samtycke, ta kontakt med den myndighet i kommunen som ansvarar för integrationsfrämjande tjänster, för att bedöma behovet av tjänsterna.

Kommunen ska fastställa den aktör som tar emot anmälan, utan dröjsmål ta anmälan som är riktad till denne till behandling samt enligt behov vidta de åtgärder som avses i 2 kap.

2 kap

Integrationsfrämjande tjänster

10 §

Vägledning och rådgivning

Kommunen ska sörja för allmän rådgivning och vägledning för invandrare och integrationskunder. Kommunen ansvarar för att det inom dess område finns verksamhetsställen eller tjänster, där invandraren kan få personlig vägledning och rådgivning oavsett orsaken till invandringen och vistelsens längd. Vägledning och rådgivning kan genomföras av kommunen eller en serviceproducent.

Kommunen ska vid behov ge invandrare information om det finländska samhället, service- och utbildningssystemet, arbetslivet samt invandrades rättigheter och skyldigheter i Finland. Kommunen ska vid behov hänvisa invandraren till den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 §, till den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 § eller till service eller verksamhet som tillhandahålls av någon annan aktör i kommunen, välfärdsområdet, någon annan myndighet, läroanstalt, högskola, organisation, förening eller sammanslutning som främjar integration eller etablering.

11 §

Basinformation om det finländska samhället

Den myndighet som tillämpar denna lag ska informera invandrare om deras rättigheter och skyldigheter i det finländska samhället och arbetslivet i samband med delgivningen av beslutet om uppehållstillstånd, registreringen av uppehållsrätten, beviljandet av uppehållskort eller registrering av hemkommuns- och befolkningsuppgifter.

Varje myndighet som tillämpar denna lag ska ansvara för att ta fram och uppdatera den information som avses i 1 mom. Arbets- och näringsministeriet ansvarar för att samordna, över-sätta och distribuera uppgifterna för myndigheternas bruk.

12 §

Ordnande av integrationsfrämjande tjänster

Integrationsfrämjande åtgärder och tjänster ordnas som en del av kommunens integrationsprogram som avses i 13 § samt som andra integrationsfrämjande tjänster som ordnas som en del av arbetskraftsservicen, annan kommunal basservice, det nationella utbildningssystemet, välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster, Folkpensionsanstaltens tjänster eller organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet.

13 §

Innehållet i kommunens integrationsprogram

Kommunen ska ordna ett integrationsprogram som ska innehålla

1) den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § samt en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §,

2) utarbetande av en integrationsplan som avses i 16 § och utarbetande av en sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 §,

3) en flerspråkig samhällsorientering som avses i 25 §,

4) i 26 § avsedd och annan utbildning och tjänster som främjar kunskaper i finska och svenska, läs- och skrivkunnighet, samhälls- och arbetslivsfärdigheter samt sysselsättning och företagsverksamhet,

5) vägledning och rådgivning under programmet, och

6) en slutbedömning av språkkunskaperna enligt 26 §.

Integrationsprogrammet kan dessutom innehålla andra tjänster som omfattas av kommunens organiseringsansvar och som främjar integrationskundens sysselsättning, företagande, arbets- och funktionsförmåga, invandrares välbefinnande och hälsa eller integration samt introduktion till och deltagande i organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet eller annan samhällelig, kulturell och fritidsverksamhet.

Kommunen ska utarbeta ett dokument för integrationsprogrammet som beskriver de inledande integrationstjänsterna, vem som ansvarar för dem och samarbetet med andra aktörer i samband med dessa tjänster.

14 §

Bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster

Kommunen ska utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för en invandrade vars första uppehållstillstånd eller uppehållskort beviljades eller uppehållsrätt registrerades för högst tre år sedan och som är

1) en arbetslös arbetssökande,

2) är en sådan person som avses i 2 § 3 eller 4 mom.,

3) får stöd för hemvård av barn enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), eller

4) ber om en bedömning eller om vem en sådan anmälan görs som avses i 9 § och som anses behöva en bedömning.

Kommunen ska bedöma invandrarens kompetens och förutsättningar för sysselsättning, studier samt andra förutsättningar för integration samt dennes behov av utbildning och andra integrationsfrämjande tjänster som tillhandahålls av kommunen eller en serviceproducent och behovet av deltagande i en organisations, förenings eller sammanslutnings verksamhet. Under bedömningen utreds invandrarens mål och önskemål, tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper, arbets- och funktionsförmåga som påverkar förutsättningarna för anställning och integration samt andra faktorer som har avsevärd betydelse för anställning och integration. För utredning av servicebehovet kan en invandrare hänvisas till behövliga expertbedömningar och undersökningar. Bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster ska inledas utan dröjsmål när kommunen får kännedom om en sådan person.

Åtgärder som ingår i bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster kan vidtas i stället för de kompletterande arbetssökningssamtal som avses i 32 § 1 mom. 1 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Utifrån bedömningen ska kommunen vid behov även hänvisa invandraren till andra myndigheters tjänster. Kommunen kan vid behov även hänvisa invandraren till en serviceproducents integrationsfrämjande tjänst samt till en organisations, förenings eller sammanslutnings verksamhet.

Genom en förordning av statsrådet kan noggrannare bestämmelser utfärdas om innehållet i och genomförandet av bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster.

15 §

Sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster

Kommunen ska tillsammans med välfärdsområdet utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för en invandrare vars första uppehållstillstånd eller uppehållskort beviljades eller uppehållsrätten registrerades för högst tre år sedan och som

- 1) har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen,
- 2) är ett sådant barn eller en sådan ung person som avses i 2 § 6 mom.,
- 3) är ett offer för människohandel,
- 4) får annat än tillfälligt utkomststöd som avses i lagen om utkomststöd, eller
- 5) är en annan person än den som avses i 1–4 mom., om främjandet av personens integration förutsätter samordning av de tjänster som avses i 12 § som hör till kommunens och välfärdsområdets organiseringsansvar.

Om det i den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § identifieras att främjandet av invandrarens integration förutsätter samordning av de tjänster som avses i 12 § som kommunen och välfärdsområdet ansvarar för kan kommunen och välfärdsområdet utarbeta en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster för invandraren.

Avvikande från 1 mom. kan kommunen och en sådan invandrare som avses i 1 mom. likväl sinsemellan utarbeta en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 §, om det är uppenbart att invandraren inte har några behov av social- och hälsovårdstjänster i anknytning till integrationen eller av någon annan grundad anledning. Någon sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster behöver inte göras för ett

barn som ovan avses i 1 mom. 2 punkten om barnets servicebehov kan tillgodoses genom någon annan kundplan.

Beträffande offer för människohandel kan man avvika från den tidsfrist på tre år som avses i 1 mom., om personen inte påträffas och omfattas av kommunens integrationsfrämjande tjänster innan tidsfristen har gått ut.

Under bedömningen utreds personens kompetens och förutsättningar för sysselsättning, studier och andra integrationsförutsättningar samt eventuella behov av sysselsättnings-, utbildnings-, social- och hälsovårdstjänster, rehabiliterings- och andra integrationsfrämjande tjänster. Under bedömningen utreds invandrarens mål och önskemål, tidigare utbildning, arbetshistoria och språkkunskaper samt andra faktorer som är relevanta för sysselsättningen och integrationen. Bedömningen kan även omfatta bedömning av arbets- och funktionsförmågan. För utredning av servicebehovet kan en invandrare hänvisas till behövliga expertbedömningar och undersökningar. En sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster ska inledas utan dröjsmål när kommunen får kännedom om en sådan person. Åtgärder som ingår i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster kan vidtas i stället för de kompletterande arbetssökningssamtal som avses i 32 § 1 mom. 1 punkten i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Utifrån bedömningen ska kommunen eller välfärdsområdet vid behov även hänvisa personen till andra myndigheters tjänster. Kommunen eller välfärdsområdet kan vid behov även hänvisa personen till en serviceproducenters integrationsfrämjande tjänst eller till en organisations, förnings eller sammanslutnings verksamhet.

Genom en förordning av statsrådet kan noggrannare bestämmelser utfärdas om innehållet i och genomförandet av den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster.

16 §

Integrationsplan

Kommunen ska utarbeta en integrationsplan för en sådan invandrare som avses i 14 § 1 mom. eller 15 § 1 mom. om personen utifrån bedömningen enligt 14 eller 15 § befinns vara i behov av en integrationsplan för att främja integrationen.

17 §

Sektorsövergripande integrationsplan

Kommunen ska tillsammans med välfärdsområdet och invandraren utarbeta en sektorsövergripande integrationsplan om invandraren i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 15 § har bedömts ha behov av tjänster som förutsätter sektorsövergripande samarbete och samordning av sysselsättnings-, utbildnings-, social- och hälsovårdstjänster eller andra integrationsfrämjande tjänster.

Av grundad anledning kan kommunen och invandraren dock utarbeta en integrationsplan tillsammans.

18 §

Mål som ska överenskommas i integrationsplanen eller i den sektorsövergripande integrationsplanen

Kommunen och invandraren ska i integrationsplanen komma överens, eller kommunen, välfärdsområdet och invandraren ska i den sektorsövergripande integrationsplanen komma överens om de individuella långsiktiga målen för integrationen och sysselsättningen eller företagsverksamheten samt om målen under integrationsprogrammet. När de individuella målen ställs upp ska invandrarens önskemål, kompetens, livssituation samt arbets- och utbildningshistoria beaktas.

För en invandrare som är arbetssökande ska vid sidan av de andra integrationsfrämjande målen som mål anges sysselsättning eller företagsverksamhet.

För någon annan invandrare än en sådan som avses i 2 mom. ska vid sidan av de andra integrationsfrämjande målen som mål huvudsakligen anges förstärkande av arbetslivsfärdigheter och arbetslivsorientering samt sysselsättning eller företagsverksamhet.

Avvikande från 2 och 3 mom. ska i regel åtminstone genomförande av utbildning på andra stadiet anges som mål för en integrationskund som är under 25 år.

19 §

Innehållet i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen

Kommunen och invandraren ska komma överens i integrationsplanen eller kommunen, välfärdsområdet och invandraren ska komma överens i den sektorsövergripande integrationsplanen om tjänster som främjar integration, sysselsättning eller företagsamhet, hälsa och välbefinnande eller samhälleliga färdigheter, om deltagande i organisationers, föreningars eller sammanslutningars verksamhet, om studier i finska eller svenska språket samt om vägledning och rådgivning i den omfattning som invandraren har behov av tjänster utifrån sina egna mål, sin kompetens och integration. I integrationsplanen för en arbetssökande invandrare ska det överenskommas om jobbsökningsskyldighet i enlighet med 44 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, om inte något annat följer av nämnda lag. I planen ska man också komma överens om hur genomförandet av tjänsterna ska uppföljas.

Kommunen svarar för att de tjänster som är inkluderade i integrationsplanen eller i den sektorsövergripande integrationsplanen utgör en ändamålsenlig och vid behov en sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar invandrarens integration. Integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska innehålla tjänster som avses i 13 § och som ingår i integrationsprogrammet eller andra integrationsfrämjande tjänster.

Integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska innehålla motiveringar till de överenskomna tjänsternas ändamålsenlighet med avseende på det mål som har ställts för invandrarens integration och sysselsättning eller företagsamhet.

20 §

Utarbetande av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan

Kommunen ska utarbeta en integrationsplan utan dröjsmål efter att invandraren har genomgått den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § eller den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §. Integrationsplanen kan utarbetas i samband med den inledande intervju som ingår i bedömningen.

Kommunen och välfärdsområdet ska utarbeta en sektorsövergripande integrationsplan utan dröjsmål efter att invandraren har genomgått den sektorsövergripande bedömning av kompetens

och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §. Den sektorsövergripande integrationsplanen kan utarbetas i samband med den inledande intervju som ingår i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster.

Integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen ska dock senast utarbetas inom tre år efter det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades.

Beträffande offer för människohandel kan man vid behov avvika från den tidsfrist på tre år som avses i 3 mom., om personen inte påträffas och omfattas av kommunens integrationsfrämjande tjänster innan tidsfristen har gått ut.

Integrationskunden ska anvisas till att söka utbildning eller andra integrations- och sysselsättningstjänster som motsvarar hans eller hennes individuella behov, enligt vad som överenskommits i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen, inom en månad från det att integrationsplanen utarbetats. Vid behov ska vägledningen ges i samarbete med den myndighet som ansvarar för att organisera tjänsten, en serviceproducent eller en organisation, förening eller sammanslutning.

21 §

Integrationsplan för familjer

Kommunen ska tillsammans med familjen och vid behov i sektorsövergripande samarbete med andra myndigheter som är centrala med avseende på familjens situation utarbeta en integrationsplan för familjen om

1) på grundval av den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § eller den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §, om familjens helhetssituation kräver det, och

2) en vårdnadshavare eller vårdnadshavarna ger sitt samtycke till att en integrationsplan utarbetas för familjen.

Vid bedömningen av behovet av en integrationsplan för familjen ska kommunen fästa särskild uppmärksamhet vid främjande av barnets, den ungas och familjens välbefinnande, hälsa och delaktighet samt vid föräldrarnas behov av sektorsövergripande stöd och utbildning i anknytning till integrationen.

Kommunen ska vägleda integrationskunden och dennes familj att utan dröjsmål efter att integrationsplanen har utarbetats söka sig till utbildning eller tjänster som har överenskommits i integrationsplanen. Kommunen ska vid behov samarbeta med den myndighet som ansvarar för organiseringen av tjänsten, en serviceproducent eller en organisation, förening eller sammanslutning.

22 §

Översyn av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan

Kommunen ska följa upp genomförandet av integrationsplanen. Integrationsplanen ska ses över på initiativ av kommunen med anledning av förändringar som skett i integrationskundens servicebehov eller livssituation eller på begäran av integrationskunden. Integrationsplanen måste dock ses över minst var sjätte månad.

Kommunen och välfärdsområdet ska följa upp genomförandet av den sektorsövergripande integrationsplanen. Den sektorsövergripande integrationsplanen ska ses över på initiativ av

kommunen eller välfärdsområdet med anledning av förändringar som skett i integrationskundens servicebehov eller livssituation eller på begäran av integrationskunden. Den sektorsövergripande integrationsplanen måste dock ses över minst var sjätte månad. Översynen av den sektorsövergripande integrationsplanen utförs av kommunen tillsammans med välfärdsområdet och integrationskunden.

Med avvikelse från 2 mom. får dock kommunen eller välfärdsområdet genomföra översynen tillsammans med integrationskunden, om planen ses över och ändras endast i fråga om en tjänst som den kommun eller välfärdsområde som genomför översynen ansvarar för.

I samband med översynen kan den sektorsövergripande integrationsplanen ersättas med en integrationsplan eller integrationsplanen ersättas med en sektorsövergripande integrationsplan om det behövs utifrån integrationskundens gällande situation.

23 §

Varaktighet för och upphörande av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan

Varaktigheten för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen bestäms individuellt för integrationskunden

1) på grundval av de mål som överenskommits i integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen,

2) på grundval av den arbets- och utbildningshistoria samt annan kompetens som skaffats, och

3) på grundval av de tjänster som planerats och erbjudits.

Den första integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplanen kan uppgöras för högst ett år. Den sammanlagda maximala varaktigheten för integrationsplaner eller sektorsövergripande integrationsplaner är två år från det att den första integrationsplanen uppgjorts.

Den maximala varaktigheten som avses i 2 mom. kan förlängas med högst två år om det är motiverat på grund av integrationskundens knappa utbildningsbakgrund eller behovet av sektorsövergripande tjänster, och om det behövs särskilda åtgärder för att stödja integrationskundens integration och sysselsättning eller för att den maximala varaktighet som avses i 2 mom. har gått ut medan invandraren får stöd för hemvård av barn enligt lagen om stöd för hemvård av barn och privat vård och deltar på deltid i en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan.

Den maximala varaktigheten kan även förlängas för en tid som motsvarar orsakens varaktighet om integrationsplanen tillfälligt inte kunnat genomföras på grund av skada eller sjukdom eller för att invandraren använt sina graviditets- eller föräldrapenningdagar enligt 9 kap. i sjukförsäkringslagen (1224/2004) eller av någon annan med dessa jämförbar orsak.

Bestämmelser om förlängningen av integrationsplanens varaktighet för genomförande av frivilliga studier för en integrationskund som är anmäld som arbetslös arbetssökande finns i 31 §.

Om integrationskunden fortfarande har behov av sysselsättningsfrämjande tjänster när varaktigheten för integrationsplanen går ut, finns bestämmelser om behövliga fortsatta åtgärder i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

24 §

Integrationskundens skyldighet att följa integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen

Kommunen ska för integrationskunden redogöra vilka rättigheter och skyldigheter som följer av integrationsplanen och de anknyttande tjänsterna. Redogörelsen ska ges så att integrationskunden förstår vilka rättigheter och skyldigheter han eller hon har.

Integrationskunden ska

- 1) delta i utarbetandet och översynen av integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen,
- 2) genomföra den plan som utarbetats med honom eller henne,
- 3) söka sig till och regelbundet delta i de tjänster som överenskommits i planen,
- 4) underrätta kommunen hur han eller hon har genomfört planen, och
- 5) underrätta kommunen om betydande förändringar i sina servicebehov eller sin livssituation eller andra förändringar som kan påverka uppnåendet av de mål som överenskommits i planen och deltagandet i tjänsterna.

Dessutom ska en integrationskund som är anmäld som arbetssökande meddela om genomförandet av planen på det sätt som förutsatts i 39 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Bestämmelser om hur försummelse av skyldigheterna inverkar på rätten att få arbetslöshetsförmån finns i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och bestämmelser om hur det inverkar på utkomststödet finns i lagen om utkomststöd.

25 §

Flerspråkig samhällsorientering

Kommunen ska i den mån det är möjligt ordna samhällsorientering för integrationskunden på hans eller hennes modersmål eller på ett språk som han eller hon annars har goda kunskaper i med beaktande av integrationskundernas servicebehov och språkliga behov som förekommer i kommunen. Flerspråkig samhällsorientering kan genomföras av kommunen eller av en serviceproducent.

Samhällsorienteringen ska åtminstone innehålla information om att bo, leva och arbeta i Finland, hur det finländska samhället fungerar samt om individens rättigheter och skyldigheter.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i och genomförandet av flerspråkig samhällsorientering.

26 §

Innehållet i integrationsutbildning

Integrationsutbildning för en integrationskund som inte är läropliktig enligt lagen om läroplikt (1214/2020) ordnas på basis av dennes integrationsmål, kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster

- 1) undervisning i finska eller svenska,
- 2) undervisning i yrkesfärdigheter eller andra färdigheter som behövs i arbetslivet, karriärvägledning eller yrkesplanering och vägledning till fortsatta studier, till sysselsättningsfrämjande tjänster eller till arbetsmarknaden,
- 3) övrig utbildning som främjar beredskap till samhälleliga och kulturella färdigheter samt medborgarfärdigheter för vardagen.

Integrationsutbildningen ska även innehålla en period av inlärn timer i arbete eller verksamhet som stöder arbets- och funktionsförmågan. Den måste även omfatta identifiering av tidigare förvärvade kompetenser.

Det språkliga målet i integrationsutbildningen är att integrationskunden ska få fungerande elementära språkfärdigheter i finska eller svenska. Sluttestning i finska eller svenska ska ordnas som en del av integrationsutbildningen.

Utbildningsstyrelsen fastställer läroplansgrunderna för integrationsutbildningen för vuxna invandrare samt genomförandet av sluttestning av finska och svenska. I grunderna för läroplanen fastställs utbildningens mål, huvudinnehåll och bedömning av kunnandet hos en studerande samt den information som ska ingå i den personliga studieplanen och intyget. Den som producerar utbildningstjänsterna ska på basis av grunderna utarbeta en plan för genomförandet av utbildningen. Utbildningsproducenten kan av grundad anledning avvika från läroplansgrunderna.

Avvikande från 1–4 mom. kan som integrationsutbildning genomföras i enlighet med kundens behov

1) utbildning i läskunnighet som ges i enlighet med Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete, eller

2) grundläggande utbildning för vuxna som ges i enlighet med Utbildningsstyrelsens grunder för läroplanen för grundläggande utbildning för vuxna.

27 §

Ordnande av integrationsutbildning

Kommunen svarar för att det i kommunen erbjuds integrationsutbildning i den grad att tillgången motsvarar behovet hos de integrationskunder som bor i kommunen. Kommunen ska hänvisa en integrationskund som inte är läropliktig till integrationsutbildning som genomförs av kommunen eller någon annan aktör.

Integrationsutbildningen för en integrationskund som är registrerad som arbetssökande ordnas i regel som arbetsmarknadsutbildning i enlighet med lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Integrationsutbildning kan också ordnas i form av frivilliga studier.

Kommunen ska dessutom samordna integrationsutbildningen med de tjänster som ingår i integrationsprogrammet, kommunens övriga tjänster, tjänsterna som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt med det nationella utbildningssystemet på ett sätt som ger integrationskunden tillgång till samordnade tjänstehelheter som främjar sysselsättning och yrkeskompetens.

28 §

Stöd för frivilliga studier

En integrationskund som bedriver frivilliga studier har rätt till arbetslöshetsförmån under de förutsättningar som anges i denna lag och i lagen om utkomstskydd för arbetslösa om

1) integrationskunden har ett utbildningsbehov som kommunen konstaterat och kommunen bedömer att frivilliga studier stöder integrationskundens integration och sysselsättning,

2) studierna har överenskommit i integrationsplanen eller i en sektorsövergripande integrationsplan, och

3) villkor som anges i detta kapitel uppfylls.

Bestämmelser om rätten till kostnadsersättning under tiden för studierna finns i 32 § nedan och i 103 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

29 §

Allmänna förutsättningar för stöd för frivilliga studier

För att frivilliga studier som främjar integrationskundens integration och sysselsättning ska stödjas med arbetslöshetsförmån krävs det att det är fråga om studier i finska eller svenska eller att studierna sker i huvudsak på finska eller svenska.

Avvikande från bestämmelserna i 1 mom. kan även studier som sker på något annat språk stödjas med arbetslöshetsförmån om de ingår i den samhällsorientering som avses i 25 §.

I frivilliga studier som stöds kan utöver studierna dessutom ingå inlärn timer i arbete eller verksamhet inom en medborgarorganisation eller övrig frivilligverksamhet. Minst hälften av tiden för understödda frivilliga studier ska bestå av studier.

30 §

Förutsättningar för frivilliga studier

När kriterierna i 28 och 29 § uppfylls kan som frivilliga studier stödjas studier

1) om vilka det föreskrivs i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), om integrationskunden inte har de kunskaper och färdigheter som nås i den grundläggande utbildningen och studierna kan anses vara ändamålsenliga med beaktande av de mål som fastställts i integrationskundens integrationsplan,

2) om vilka det föreskrivs i gymnasielagen (714/2018), i det fall att avsaknaden av utbildning utgör ett hinder för yrkesmässig utveckling,

3) om vilka det föreskrivs i lagen om yrkesutbildning (531/2017), yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009) och som leder till yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen, specialyrkesexamen eller till lägre eller högre högskoleexamen som avläggs vid universitet eller yrkeshögskola, eller som syftar till att avlägga delar av nämnda examina, eller tilläggsutbildning, fortbildning eller specialiseringsutbildning enligt nämnda lagar, yrkeshögskolornas förberedande utbildning för invandrare och öppen undervisning vid universitet och yrkeshögskolor,

4) om vilka det föreskrivs i lagen om utbildning som handleder för examensutbildning (1215/2020),

5) om vilka det föreskrivs i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), i det fall att utbildningen är sådan integrationsutbildning som avses i 26 §, utbildning inom läs- och skrivkunnighet eller utbildning som ökar yrkesfärdigheterna och behörigheten förutsatt att en utbildnings- eller studieplan över studierna uppvisas,

6) som gör integrationskunden behörig i sitt yrke i Finland.

Som frivilliga studier kan även stödjas annan utbildning än de studier som avses i 1 mom., om utbildningen uppfyller de kriterier som anges i 28 och 29 §.

31 §

Fortsatta frivilliga studier efter att den maximala varaktigheten för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen har uppfyllts

Integrationsplanens varaktighet för en integrationskund som inte har fyllt 25 år kan förlängas med högst ett år för slutförande av de frivilliga studierna om hans eller hennes studier som stöds med arbetslöshetsförmån i enlighet med denna lag fortfarande pågår när maximitiden för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen som avses i 23 § uppfylls.

Om studier som stöds med arbetslöshetsförmån i enlighet med denna lag fortfarande pågår för en integrationskund som har fyllt 25 år när maximitiden för integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen som avses i 23 § uppfylls kan stödet för studierna fortsätta trots att maximitiden för planen uppfylls.

I den situation som avses i 2 mom. ska integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen förbli giltig beträffande stödet till frivilliga studier till dess att personen får en sysselsättningsplan som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller en plan som ersätter sysselsättningsplanen och som inte är en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan. En sysselsättningsplan eller en plan som ersätter en annan sysselsättningsplan än en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan ska utarbetas utan onödigt dröjsmål efter det att integrationsplanens eller den sektorsövergripande integrationsplanens maximala varaktighet har uppnåtts.

32 §

Tillämpning av lagen om ordnande av arbetskraftsservice på frivilliga studier

Bestämmelserna i 75—80 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice ska tillämpas på överenskommen om frivilliga studier med stöd av arbetslöshetsförmåner som avses i 28 §, stödperioden, integrationskundens skyldigheter, övervakningen och avbrytandet av studierna samt integrationskundens och utbildningsanordnarens skyldighet att lämna information när dessa ingår i en integrationsplan, en sektorsövergripande integrationsplan eller, i den situation som avses i 31 § 2 mom., en annan plan som avses i 31 § 3 mom.

När integrationskundens frivilliga studier stöds med arbetslöshetsförmån på grundval av 31 § 2 mom. tillämpas inte bestämmelserna om rätten till kostnadsersättning i 103 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, och inte heller tillämpas bestämmelserna om rätten till arbetslöshetsförmån i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa på dessa studier.

3 kap

Bestämmelser om minderåriga barn och unga personer som har kommit till landet utan vårdnadshavare

33 §

Ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare

För ett barn som avses i 2 § 6 mom. och som befinner sig i Finland utan vårdnadshavare inom välfärdsområdets område ska välfärdsområdet ordna omvårdnad, omsorg och fostran i ett sådant familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen (1301/2014), i form av familjevård enligt familjevårdslagen (263/2015) eller på ett annat ändamålsenligt sätt i form av en sådan tjänst som avses i 14 § i socialvårdslagen.

Välfärdsområdet ska på grundval av en bedömning av servicebehovet i enlighet med 36 § i socialvårdslagen fatta beslut om ordnande av barnets boende i familjegrupphem, familjevård eller på något annat ändamålsenligt sätt med beaktande av barnets individuella situation och bästa.

Välfärdsområdet ska avtala med närings-, trafik- och miljöcentralen om grundande av ett familjegrupphem om servicebehovet i området förutsätter det. Välfärdsområdet ska innan avtalet ingås höra kommunen där familjegrupphemmet avses bli grundat.

På omhändertagande av ämnen och föremål och inspektion av rum som en invånare förfogar över i ett familjegrupphem tillämpas vad som föreskrivs i 60–62 § och 63 § 1–3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. En kopia av protokollet över omhändertagande av ämnen och föremål och inspektionen av rum som en invånare förfogar över ska lämnas till välfärdsområdet och till regionförvaltningsverket som övervakar verksamheten. De begränsningsbefogenheter som enligt detta moment tillkommer föreståndaren eller annan personal vid ett familjegrupphem tillämpas i alla familjegrupphem, oberoende av om den nämnda personalen står i tjänsteförhållande eller tillhör övrig personal, om inte annat föreskrivs särskilt genom lag. Bestämmelser om det straffrättsliga tjänsteansvar som personer som inte står i tjänsteförhållande har när de utövar begränsningsbefogenheter finns i 40 kap. 12 § i strafflagen (39/1889).

34 §

Stöd för barn och unga personer som har kommit till landet som minderåriga och utan vårdnadshavare

Välfärdsområdet ska ordna stöd för ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. i enlighet med hans eller hennes individuella behov på det sätt som det föreskrivs i socialvårdslagen och kommunen som en del av de tjänster under kommunens ansvar som avses i 12 §. Välfärdsområdet och kommunen ska samordna sina tjänster för barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare.

Ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. har rätt till det stöd som avses i 1 mom. tills han eller hon fyller 25 år.

35 §

Förordnande av företrädare

En företrädare ska utan dröjsmål utses för ett barn som avses i 2 § 6 mom. och som befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller annan laglig företrädare.

Välfärdsområdet ska ansöka om förordnande av företrädare efter att barnet har hörts och barnets bästa har beaktats på det sätt som föreskrivs i 4 §.

Företrädaren förordnas av den tingsrätt inom vilkens domkrets barnets hemkommun finns. Beslutet om förordnande av företrädare ska följas trots att beslutet inte har vunnit laga kraft.

Tingsrätten ska meddela till välfärdsområdet, kommunen, Migrationsverket och befolkningsdatasystemet om beslut rörande förordnande av företrädare för barn eller befriande från uppdrag.

Om barnet har egendom som förvaltas av en företrädare på det sätt som föreskrivs i 66 § i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) ska tingsrätten meddela förmyndarmyndigheten om förordnande av företrädare för anteckning om företrädarens uppdrag i registret över förmynderskapsärenden.

36 §

Styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamhet

Närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för styrning, planering och tillsyn av företrädarverksamheten.

37 §

Företrädarens behörighet och uppgifter

På behörighet och uppgifter för en företrädare som förordnas med stöd av denna lag tillämpas vad som föreskrivs i 40 och 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

38 §

Befriande av en företrädare från sitt uppdrag och upphörande av företrädaruppdraget

Om det efter att en företrädare har förordnats framkommer att barnet har en vårdnadshavare i Finland, ska företrädaren befrias från sitt uppdrag, om inte befriandet strider mot barnets bästa. Företrädaren kan befrias från sitt uppdrag om denne begär det eller på grund av sjukdom eller någon annan orsak är förhindrad eller oförmögen att sköta sitt uppdrag eller om det finns någon annan särskild orsak till detta.

Ansökan till tingsrätten om befrielse från uppdraget som företrädare kan göras av företrädaren, av barnet självt om han eller hon har fyllt 15 år, av välfärdsområdet, barnets vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Företrädaren befrias från sitt uppdrag av den tingsrätt inom vilkens domkrets barnets hemkommun finns. Beslutet om befriande av företrädaren från dennes uppdrag ska följas trots att beslutet inte har vunnit laga kraft.

På tingsrättens rapporteringsskyldighet tillämpas vad som föreskrivs i 35 § 4 och 5 mom.

På upphörande av företrädaruppdrag tillämpas vad som föreskrivs i 43 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

39 §

Arvodet till företrädaren och kostnader

Utvecklings- och förvaltningscentret för närings-, trafik- och miljöcentralerna (*utvecklings- och förvaltningscentret*) betalar på ansökan ett arvode ur statens medel till en företrädare som förordnats för ett barn på basis av den tid som använts till företrädarens uppgifter och ersättning för kostnaderna för företrädan, om företrädaren har förordnats med stöd av denna lag eller lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel och den minderåriga har beviljats uppehållstillstånd.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om grunderna för utbetalning av arvode, arvodets storlek, kostnader som ska ersättas och förfarandet vid utbetalning av arvode och ersättning för kostnader.

4 kap

Anvisande till kommuner

40 §

Riksomfattande planering och utveckling av anvisande till kommuner

Arbets- och näringsministeriet svarar för den riksomfattande planeringen och utvecklingen av anvisande till kommuner samt för att årligen fastställa riksomfattande kommunplatsmål för närings-, trafik- och miljöcentralernas områden.

41 §

Regional planering och utveckling och regionalt genomförande av anvisande till kommuner

Närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för den regionala planeringen och utvecklingen av anvisande till kommunen samt för den regionala strategin för anvisande av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till kommunen som ska utarbetas och genomföras som en del av detta. Som en del av den regionala planeringen ska närings-, trafik- och miljöcentralen säkerställa att det finns kommunplatser i området som motsvarar de riksomfattande målen. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska stödja kommunerna och välfärdsområdena även inom sitt område i förberedelserna för att ta emot de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. och som flyttar till kommunen med eller utan att utnyttja förläggningarnas stödåtgärder.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska genomföra regional planering i samarbete med kommunerna, välfärdsområdena, Migrationsverket, förläggningarna, flyktingsluss och familjegrupphemmen i området samt med andra myndigheter som är centrala med avseende på anvisande till kommunen och med aktörer inom tredje sektorn.

42 §

Avtal om anvisande till kommunen och främjande av integration

Kommunen kan tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen upprätta ett avtal om anvisande till kommunen och främjande av integration. Avtalet ska innehålla bestämmelser om beredskapen till mottagandet av de personer som avses i 2 § 3 eller 4 mom. och om tillhandahållandet av tjänster samt om de kommunplatser till vilka en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. kan hänvisas i enlighet med 43 §. En kommun som inte hör till landskapet Åland ska samråda med välfärdsområdet innan ett avtal upprättas. En kommun som hör till landskapet Åland ska samråda med Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet innan ett avtal upprättas.

Avtalet är i regel flerårigt och måste granskas minst vart fjärde år.

43 §

Anvisande till kommuner

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska anvisa till den kommunplats som överenskommits i det avtal som avses i 42 §

1) på framställning av Migrationsverket, en person som tagits till Finland inom den flyktingskvot som avses i 90 § i utlänningslagen, och

2) på framställning av en förläggning, en person som avses i 2 § 3 mom. och som befinner sig i en utsatt situation i den mening som avses i 6 § i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd och om identifiering av och stöd till offer för människohandel.

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan dock på framställning av Migrationsverket eller en förläggning anvisa till en kommun en annan person som avses i 2 § 3 mom. än en person som

avses i 1 mom. i denna paragraf. Närings-, trafik- och miljöcentralen kan även anvisa en person som avses i 2 § 4 mom. till kommunen.

Innan anvisandet till en kommunplats ska närings-, trafik- och miljöcentralen överenskomma med kommunen om anvisande till kommunen. En kommun som inte hör till landskapet Åland ska samråda med välfärdsområdet innan anvisande till kommunen om personen har uppenbara behov av social- och hälsovårdstjänster. En kommun som hör till landskapet Åland ska samråda med landskapets hälso- och sjukvårdsmyndighet om personen har uppenbara behov av hälso- och sjukvårdstjänster.

Den person som avses i 2 § 3 mom. kan flytta från förläggningen till kommunen med eller utan att utnyttja förläggningens stödåtgärder om personen anser det vara ändamålsenligt.

Med avvikelse från 3 mom. ska närings-, trafik- och miljöcentralen överenskomma med kommunen och välfärdsområdet om anvisande av ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. till en överenskommen kommunplats. Av grundad anledning kan närings-, trafik- och miljöcentralen, kommunen och välfärdsområdet även utan avtal enligt 42 § överenskomma om placering av ovan avsedda barn eller unga person till sådan familjevård som avses i 33 §.

44 §

Kommunens uppgifter som gäller mottagande av personer som anvisats till kommunplats

En annan kommun än en kommun som hör till landskapet Åland ansvarar för de uppgifter som gäller mottagandet av en person som hänvisats till kommunen, till den del det inte är fråga om social- och hälsovårdsuppgifter.

Till kommunens uppgifter hör att för den som anvisas till en kommunplats

- 1) ordna bostad, om inte annat föreskrivs i lag,
- 2) samordna åtgärderna för mottagandet och samarbeta med välfärdsområdet för samordnande av tjänsterna,
- 3) vägledning och rådgivning inklusive vägledning och rådgivning till andra myndigheters tjänster vid behov,
- 4) kommunens uppgifter som avses i 2 kap.

Avvikande från 2 mom. behöver kommunen inte ordna bostad åt ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. om välfärdsområdet har ordnat personens boende på det sätt som avses i 33 §.

5 kap

Integrationsfrämjande i kommunen

45 §

Planering, utveckling och uppföljning av integrationsfrämjandet i kommunen

Kommunen har det allmänna ansvaret och samordningsansvaret för planeringen, utvecklingen och uppföljningen av främjandet av integrationen av invandrare och integrationskunder på lokal nivå. Kommunen ska utveckla integrationsfrämjandet genom sektorsövergripande samarbete. Kommunen ska ombesörja samordningen av planeringen och utvecklingen av kommunens integrationsfrämjande med planeringen och utvecklingen av de tjänster som välfärdsområdet har organiseringsansvar för.

Kommunen ska vid planeringen av integrationsfrämjandet ställa upp mål åtminstone för invandrarnas sysselsättning, utbildning, välfärd och hälsa, boende, delaktighet, likabehandling och jämlikhet, möjligheter att upprätthålla det egna språket och den egna kulturen samt för främjande av goda befolkningsrelationer samt fastställa åtgärder, ansvarsinstanser, samarbete och uppföljning som stöder målen. Kommunen ska inskriva ovanstående i ett separat åtgärdsprogram eller inkludera dem i ett annat kommunalt planeringsdokument med indikatorer. Kommunen ska minst vartannat år rapportera till närings-, trafik- och miljöcentralen om hur målen för integrationsfrämjande har uppnåtts och hur åtgärderna har genomförts. Rapporten ska även innehålla information om hur en lika tillgång till tjänster, tillräcklig finansieringsnivå och effektivitet har förverkligats.

Kommunen ska i sin planering beakta de nationella målen för främjande av integration, de nationella målen för främjande av sysselsättning för integrationskunders del och främjandet av kommunens livskraft. Kommunen ska beakta i sin planering av integrationsfrämjandet möjligheterna till samarbete med aktörer inom näringslivet samt med organisationer, föreningar och sammanslutningar.

Planeringen, utvecklingen och uppföljningen av integrationsfrämjandet i kommunerna ska beaktas när man utarbetar och följer upp den kommunstrategi som avses i 37 § i kommunallagen och den kommunala budget och ekonomiplan som avses i 110 § kommunallagen, den kommunala välfärdsberättelse och plan enligt 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) samt den plan om ordnande av arbetskraftsservice som avses i 15 § 4 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice samt när kommunen utarbetar och följer upp annan planering.

46 §

Ordnande av kommunala integrationsfrämjande tjänster

Kommunen svarar för att integrationsprogrammet ordnas inom ramen för tillgängliga anslag så att det till innehåll och omfattning är sådant som invandrarnas servicebehov i kommunen förutsätter. Kommunen svarar för att de tjänster som ingår i integrationsprogrammet och kommunens övriga integrationsfrämjande tjänster utgör en ändamålsenlig och vid behov en sektorsövergripande tjänstehelhet som främjar integrationen.

Kommunen ska beakta sektorsövergripande samarbete i ordnandet och uppföljningen av tjänster som ingår i integrationsprogrammet.

Kommunen ska se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare. Kommunen ska se till att den egna personalens integrationsfrämjande kompetens utvecklas.

47 §

Samordning av integrationsfrämjande tjänster

Kommunen ska vid behov i samarbete med välfärdsområdet, övrig myndighet och med i denna lag avsedd serviceproducent ombesörja samordningen av de integrationsfrämjande tjänsterna som avses i 12 § på så sätt att de integrationskunder, invandrare och invandrargrupper som behöver samordnade tjänster identifieras och de tjänster de behöver fastställs.

48 §

Kommunal samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande

Kommunen ska tillsätta en sektorsövergripande samarbetsgrupp på lokal nivå för att utveckla planeringen och genomförandet av invandringen och integrationsfrämjandet och för att främja goda befolkningsrelationer, om invandrarnas servicebehov i kommunen kräver det. Samarbetsgruppen kan bestå av förutom kommunen även välfärdsområdet, närings-, trafik- och miljöcentralen, en annan kommun i området, polisen, förläggningen eller flyktingslussen, någon annan myndighet, en organisation, förening eller sammanslutning, en företrädare för näringslivet samt en serviceproducent av integrationsåtgärder och -tjänster.

Samarbetsgruppen ska

- 1) stödja planeringen, utvecklingen och genomförandet av integrationsfrämjandet på lokal nivå,
- 2) stödja samordningen av integrationsfrämjandet med olika myndigheters övriga planering,
- 3) samordna mottagningen av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom.,
- 4) främja likabehandling och goda befolkningsrelationer på lokal nivå.

Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anknytning till invandring och integrationsfrämjande.

6 kap

Integrationsfrämjande i välfärdsområdet

49 §

Beaktande av integrationsfrämjande i planeringen och utvecklingen av välfärdsområdets verksamhet

Välfärdsområdet ska i sin planering ställa upp mål som främjar invandrarnas välfärd, hälsa och delaktighet samt fastställa åtgärder och ansvariga aktörer som stöder målen. Välfärdsområdet ska i sin planering beakta behoven hos de invandrare som finns i välfärdsområdet liksom de nationella målen för integrationsfrämjandet.

Främjande av integrationen ska beaktas som en del av utvecklingen och uppföljningen av välfärdsområdets övriga verksamhet.

50 §

Välfärdsområdets integrationsfrämjande tjänster

Välfärdsområdet ska se till att dess tjänster även lämpar sig för invandrare. Välfärdsområdet ska se till att den egna personalens kompetens i integrationsfrämjandet utvecklas.

Välfärdsområdet svarar för följande uppgifter i anknytning till främjande av invandrares integration inom sitt verksamhetsområde

- 1) ordnande av social- och hälsovårdstjänster på det sätt som avses i lagen om ordnande av social- och hälsovård,
- 2) att i samarbete med kommunen och invandraren utarbeta den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 § ovan och den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § samt den uppföljning av den som avses i 22 §,
- 3) de uppgifter som avses i 33—34 § och som gäller ordnande av boende och stöd för ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.,
- 4) de uppgifter som avses i 35 § och som gäller företrädaren för en minderårig utan vårdnadshavare,

5) andra uppgifter än de som avses i 1—4 punkten och som bestäms särskilt för den i denna lag.

7 kap

Statens integrationsfrämjande åtgärder

51 §

Riksomfattande planering, utveckling och styrning av integrationsfrämjandet

Arbets- och näringsministeriet svarar för

1) den nationella planeringen, utvecklingen och styrningen av den integrationsfrämjande politiken och för dess samordning med andra politikområden och med främjandet av goda befolkningsrelationer,

2) uppföljning och utvärdering av integrationshelheten samt den integrationsfrämjande politiken.

Arbets- och näringsministeriet styr närings-, trafik- och miljöcentralerna samt utvecklings- och förvaltningscentret i deras uppgifter som hänför sig till främjandet av integration och goda befolkningsrelationer.

52 §

Statens program för integrationsfrämjande

Statsrådet beslutar om det nationella utvecklandet av integrationsfrämjandet genom att för fyra år åt gången utarbeta ett statligt program för integrationsfrämjande i vilket målen för integrationsfrämjandet anges. Arbets- och näringsministeriet svarar för beredningen av programmet. De ministerier som är centrala med avseende på utvecklingen av integrationsfrämjandet fastställer för sina respektive förvaltningsområden de mål och åtgärder för utvecklingen av integrationsfrämjandet som ska ingå i statens program för integrationsfrämjande och som ska beaktas som en del av verksamhets- och ekonomiplaneringen inom respektive förvaltningsområde.

Det nationella programmet för integrationsfrämjande ska beakta främjandet av lika och tillräcklig tillgång till integrationsfrämjande tjänster i kommunerna och välfärdsområdena samt de nationella mål för främjande av sysselsättningen som avses i lagen om ordnande av arbetskraftservice och de nationella mål för vägledning till kommunerna som avses i 40 §.

Genomförandet av statens program för integrationsfrämjande finansieras inom ramen för statsbudgeten.

53 §

Uppföljning av tillgången till tjänster och kostnadsutvecklingen

Arbets- och näringsministeriet ska tillsammans med andra centrala ministerier övervaka förverkligandet av lika tillgång, tillräcklig nivå på finansieringen samt effektiviteten av kommunens integrationsfrämjande tjänster som avses i 2 kap.

54 §

Samarbetsorgan mellan ministerierna

För att främja samarbetet kring och informationen om integrationsfrämjande mellan ministerierna samt samordna åtgärderna stöds arbets- och näringsministeriet av ett samarbetsorgan som består av representanter för de ministerier som är centrala med avseende på integrationsfrämjandet.

55 §

Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för följande uppgifter i anknytning till främjandet av invandrades integration och av goda befolkningsrelationer inom sitt verksamhetsområde

1) regional utveckling, samarbete, samordning och uppföljning av integrations- och etableringsfrämjandet samt uppföljning av tillgången till, kvaliteten på och effektiviteten hos de tjänster som avses i 2 kap. och som kommunen tillhandahåller andra integrationskunder än sådana som är registrerade som arbetssökande,

2) stöd och råd angående integrationsfrämjande till kommunerna och välfärdsområdena,

3) utarbetande och genomförande av en regional strategi i enlighet med 41 § för anvisande av de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till kommunen samt övriga uppgifter rörande anvisande till kommunen som föreskrivs i 4 kap.,

4) avtal med välfärdsområdet om inrättande av familjegrupphem för barn som avses i 2 § 6 mom.,

5) styrning och övervakning av familjegrupphem för barn som avses i 2 § 6 mom., i samarbete med välfärdsområdet, regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och vid behov Migrationsverket,

6) vägledning och övervakning av verksamheten för de företrädare som avses i 35 §,

7) avtal med kommunen eller välfärdsområdet om de ersättningar som föreskrivs i 8 kap.,

8) främjande av goda befolkningsrelationer samt dialog och samarbete mellan befolkningsgrupper,

9) övriga uppgifter än de som avses i 1—8 punkten och som bestäms särskilt för den i denna lag.

Dessutom kan närings-, trafik- och miljöcentralen fungera som statsbidragsmyndighet i uppgifter enligt 9 och 11 § i statsunderstödslagen (688/2001) i uppgifter förknippade med integrationsfrämjande.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska samarbeta med regionförvaltningsverket inom sitt verksamhetsområde vid skötseln av sina uppgifter enligt denna lag.

56 §

Utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter

Utveckling och förvaltningscentret ansvarar för följande uppgifter i anknytning till främjandet av integration och etablering av invandrare

1) följa upp och utvärdera effektiviteten och funktionaliteten i integrationsfrämjandet samt producera information om det,

2) nationellt stöd för utveckling av kompetens och tjänster för att främja integration samt för samordning av tjänster, juridisk rådgivning i anknytning till genomförandet av denna lag samt

annat stöd för kommuner och andra integrationsfrämjande aktörer i främjandet av integration och etablering på nationell nivå,

3) de uppgifter i anknytning till behandling av ersättningsansökningar och betalning som avses i 8 kap., och

4) uppgifter i anknytning till registerföring i informationssystem enligt 9 kap.

Dessutom kan utvecklings- och förvaltningscentret fungera som statsbidragsmyndighet beträffande integrationsfrämjande i en sådan uppgift som avses i 12 § i statsunderstödslagen.

57 §

Regionförvaltningsverkets och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens uppgifter

Regionförvaltningsverket svarar i ärenden som hör till dess verksamhetsområde för planeringen och styrningen av samt tillsynen över åtgärder och tjänster som främjar och stöder invandrades integration och sörjer för att invandrarnas behov beaktas vid planeringen och anordnandet av andra åtgärder och tjänster som hör till regionförvaltningsverkets verksamhetsområde.

Regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården styr och övervakar verksamheten i sådana familjegrupper som avses i 33 § tillsammans med välfärdsområdet och närings-, trafik- och miljöcentralen. På tillsynen av socialvårdstjänster tillämpas 42—49 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Regionförvaltningsverket ska samarbeta med närings-, trafik- och miljöcentralen inom sitt verksamhetsområde vid skötseln av sina uppgifter enligt denna lag.

58 §

Regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan tillsätta en regional samarbetsgrupp för invandring och integrationsfrämjande. Samarbetsgruppen har till uppgift att stödja närings-, trafik- och miljöcentralen i utförandet av de uppgifter som avses i 55 §. Samarbetsgruppen kan även ha andra uppgifter i anknytning till invandring och integrationsfrämjande. I samarbetsgruppen kan ingå regionens kommuner, välfärdsområden, polisen, förläggningar och flyktingslussar, andra myndigheter, företrädare för näringslivet samt organisationer, föreningar, sammanslutningar och serviceproducenter av integrationsåtgärder och -tjänster.

8 kap

Ersättning för kostnader

59 §

Statens ersättning till kommunen och välfärdsområdet

Utvecklings- och förvaltningscentralen ska inom ramen för statsbudgeten ersätta kommunen och välfärdsområdet för kostnaderna för tillhandahållandet av de tjänster som avses i denna lag i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel. För en kommun som inte hör till landskapet Åland

är förutsättningen för ersättning att ett integrationsprogram utarbetats i kommunen. För en kommun inom landskapet Åland är förutsättningen för ersättning att kommunen har utarbetat ett sådant program för integrationsfrämjande som avses i 26 § i landskapslagen om främjande av integration (Ålands författningssamling 2012:74). Dessutom kräver ersättningen att kommunen har ingått ett avtal enligt 42 § med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Ersättning betalas från det att den första hemkommunen enligt lagen om hemkommun registrerades i befolkningsdatasystemet för den person vars boende i kommunen eller erhållande av välfärdsområdets tjänster är grunden för att ersättning betalas.

Om den person, vars boende i kommunen eller erhållande av välfärdsområdets tjänster är grunden för att ersättning betalas, inte har uppehållstillstånd när han eller hon kommer till landet och sedan uppehållstillstånd beviljats inte kan få en hemkommun enligt 4 § i lagen om hemkommun, betalas ersättning från det att personen beviljades det första uppehållstillståndet. När det gäller en person som har beviljats uppehållstillstånd enligt 110 § i utlänningslagen betalas ersättningen dock först när den första hemkommunen har registrerats i befolkningsdatasystemet.

Tidpunkten som avses i 2 eller 3 mom. tillämpas inte på det som föreskrivs i 60, 63, 64 och 67 §. När offret för människohandel är finsk medborgare betalas den ersättning som avses i 68 § från den tidpunkt då offret omfattas av det hjälpsystem som avses i 3 § 8 punkten i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd samt om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

60 §

Statsandel

Kommunen beviljas statsandel enligt bestämmelserna i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) för ordnande av följande tjänster och skötseln av följande uppgifter:

- 1) vägledning och rådgivning enligt 10 §,
- 2) när det gäller en annan person än en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller en arbetsökande, utarbetandet av den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § eller den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §, utarbetandet av en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan samt revideringen av den plan som avses i 22 §,
- 3) för ordnande av flerspråkig samhällsorientering enligt 25 § för en annan person än den som avses i 2 § 3 och 4 mom.,
- 4) Sektorsövergripande samarbete för integration.

61 §

Kalkylerad ersättning till kommunen

En kommun som inte hör till landskapet Åland ska få en kalkylerad ersättning av statens medel för mottagande av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom., för att bedöma deras kompetens och behov av integrationstjänster, för att utarbeta en integrationsplan, för vägledning och rådgivning samt för att ordna flerspråkig samhällsorientering, integrationsutbildning, tolkning och andra integrationsfrämjande tjänster.

En kommun som hör till landskapet Åland ska av statens medel erhålla kalkylerad ersättning för att ta emot de personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. samt för att ordna de uppgifter och den tolkning som avses i landskapslagen om främjande av integration.

Ersättning betalas för tre år räknat från den tidpunkt som avses i 59 §. I fråga om en person som har tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen betalas kalkylerad ersättning dock för fyra år.

Med avvikelse från 3 mom. ska den kalkylerade ersättningen för ett barn som avses i 2 § 5 betalas ut fram till utgången av den ersättningsperiod som avses i moment 3 för barnets förälder som avses i 2 § 3 eller 4.

Närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

62 §

Kalkylerad ersättning till välfärdsområdet och Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet

I fråga om personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. betalas till välfärdsområdet av statens medel en kalkylerad ersättning för deltagande i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster och för deltagande i utarbetandet av den sektorsövergripande integrationsplanen samt för ordnandet av andra integrationsfrämjande tjänster och tolkning.

Till Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet betalas av statens medel en kalkylerad ersättning för mottagandet av personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. samt för ordnandet av de uppgifter och den tolkning som avses i landskapslagen om främjande av integration.

Ersättning betalas för tre år räknat från den tidpunkt som avses i 59 §. För en person som tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen betalas den kalkylerade ersättningen dock för fyra år från den dag som avses i 59 §.

Med avvikelse från 3 mom. ska den kalkylerade ersättningen för ett barn som avses i 2 § 5 betalas ut fram till utgången av den ersättningsperiod då den förälder som avses i 2 § 3 eller 4 får ersättning.

Närmare bestämmelser om grunderna för och utbetalningen av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

63 §

Ersättning för utkomststöd

Välfärdsområdet ersätts för de kostnader som under en period om högst tre år orsakats av betalning av kompletterande utkomststöd enligt 7 c § eller förebyggande utkomststöd enligt 8 § i lagen om utkomststöd till en person som avses i 2 § 3 och 4 mom.

En kommun som hör till landskapet Åland ersätts för kostnader som under en period om högst tre år orsakats av betalning av utkomststöd enligt landskapslagen om tillämpning av lagen om utkomststöd i landskapet Åland (Ålands författningssamling 66:1998) till en person som avses i 2 § 3 och 4 mom.

Vad som föreskrivs i 59 § 2 och 3 mom. samt ovan i 1 mom. om ersättning av kostnader till välfärdsområdet gäller också Folkpensionsanstalten beträffande det grundläggande utkomststöd som den betalar, som avses i 7 § i lagen om utkomststöd. Bestämmelser om ersättning till Folkpensionsanstalten för kostnader för grundläggande utkomststöd enligt denna lag finns i 27 b § i lagen om utkomststöd.

64 §

Ersättning för beredskap att ta emot personer

Kommunen kan få ersättning för nödvändiga kostnader, som orsakats av förberedelserna för mottagandet av en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. och som på det sätt som avses i 43 § har anvisats till kommunen, under högst fyra månader före personens ankomst till Finland eller flyttning till kommunen. Av grundad anledning kan kostnaderna ersättas för högst åtta månader. En förutsättning för betalning av ersättning till kommunen är dessutom att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om detta.

65 §

Statens ersättning för specialkostnader

Av statens medel ersätts

1) i fråga om personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till välfärdsområdet och Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet betydande kostnader för att tillhandahålla långvarig hälso- och sjukvård för en person med funktionshinder eller sjukdom, om personen varit i behov av vård eller behandling när han eller hon anlänt till Finland,

2) i fråga om personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. till välfärdsområdet och kommuner i landskapet Åland betydande kostnader för att tillhandahålla långvarig socialvård för en person med funktionshinder eller sjukdom, om personen varit i behov av vård eller behandling när han eller hon anlänt till Finland,

3) av särskilda skäl även andra betydande social- och hälsovårdskostnader än de som avses i 1 och 2 mom. som orsakats välfärdsområdet, Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet eller en kommun som hör till landskapet Åland.

I fråga om personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. ska av statens medel en kommun som inte hör till landskapet Åland ersättas för kostnaderna för det särskilda stöd som avses i 15 a § 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) eller 17 § i lagen om grundläggande utbildning, om inte kostnaderna ersätts enligt någon annan lag. I fråga om personer som avses i 2 § 3 och 4 mom. ska av statens medel en kommun som hör till landskapet Åland ersättas för kostnaderna för det särskilda stöd som avses i del II 41 § eller del III 19 § i landskapslagen om barnomsorg och grundläggande utbildning (Ålands författningssamling 32:2020), om inte kostnaderna ersätts enligt någon annan lag.

En kommun som hör till landskapet Åland ska av statens medel få en kalkylerad ersättning för kostnaderna för tjänster som motsvarar de tjänster som avses i 60 §. Närmare bestämmelser om grunderna för ersättningen och utbetalningen av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

En förutsättning för betalning av ersättning är dessutom att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om detta.

De kostnader som avses i 1 och 2 mom. ersätts för högst tio år från och med den tid som avses i 59 § 2 eller 3 mom.

66 §

Ersättning för återflyttningsbidrag

Kommunerna som hör till landskapet Åland och välfärdsområdet ersätts för kostnaderna för stödjande av återflyttning som avses i 97 §.

67 §

Ersättning för kostnaderna för personer som deltagit som frivilliga i kriget

Närings-, trafik- och miljöcentralen samt välfärdsområdet kan avtala om ersättning för kostnaderna för ankomstgranskning av hälsotillståndet samt för boende, tryggnad av försörjningen och ordnande av social- och hälsovård i fråga om personer från det forna Sovjetunionens territorium vilka deltog som frivilliga i Finlands krig åren 1939–1945 samt deras makar.

Kostnaderna ersätts för hela den tid som personen som avses i 1 mom. är bosatt i Finland.

68 §

Ersättning för kostnader för tjänster och stödåtgärder till offer för människohandel

Kommunen och välfärdsområdet ska ersättas för kostnader som orsakas av åtgärder och tjänster som tillhandahålls offer för människohandel på grund av deras specialbehov till följd av deras ställning som offer.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska begära ett utlåtande av föreståndaren för en förläggning som sörjer för hjälpen till offer för människohandel, eller av en tjänsteman som denne har förordnat, om huruvida det är möjligt att de kostnader för vilka ersättning söks kan härröra från ordnandet av åtgärder och tjänster på grund av personens ställning som offer för människohandel.

69 §

Ersättning för ordnande av boende eller stöd för minderåriga barn eller unga personer som anlänt utan vårdnadshavare

Välfärdsområdet ska ersättas för kostnaderna för de tjänster som avses i 33 och 34 § som tillhandahålls ett barn eller en ung person som anlänt som minderårig och utan vårdnadshavare.

En kommun som hör till landskapet Åland ska ersättas för kostnader som motsvarar de kostnader som avses i 1 mom. och som orsakas av tjänster som tillhandahålls ett ensamkommande barn eller en ung person.

Kostnaderna ersätts till dess personen fyller 25 år.

En förutsättning för betalning av ersättning till kommunen är dessutom att närings-, trafik- och miljöcentralen har fattat beslut om detta.

70 §

Utbetalning av ersättning

Kommunen, välfärdsområdet eller Ålands hälso- och sjukvårdsstyrelse ska ansöka om sådan ersättning som avses i detta kapitel genom en ansökan riktad till utvecklings- och förvaltningscentret senast inom två år från utgången av det kalenderår under vilket den verksamhet för vilken ersättning söks har ägt rum.

Utan särskild ansökan kan den kalkylerade ersättning som avses i 61 § betalas till kommunen och den kalkylerade ersättning som avses i 62 § betalas till välfärdsområdet eller Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet.

71 §

Skyldighet att betala tillbaka ersättning

Utvecklings- och förvaltningscentret kan bestämma att kommunen, välfärdsområdet eller Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet helt eller delvis ska betala tillbaka den ersättning som staten betalat, om felaktiga eller vilseledande uppgifter har getts för betalningen av ersättning eller om det i övrigt framgår att ersättningen har betalats utan grund.

På det belopp som betalas tillbaka ska en dröjsmålsränta betalas enligt den räntesats som bestäms i enlighet med 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

Utvecklings- och förvaltningscentrets beslut att återbetala den ersättning som felaktigt betalats till kommunen, välfärdsområdet eller hälso- och sjukvårdsmyndigheten i landskapet Åland ska fattas senast det femte kalenderåret efter utgången av det år för vilket ersättningen betalades.

9 kap

Behandling av personuppgifter och riksomfattande informationssystemtjänster

72 §

Användningsändamål för kunduppgifter

Uppgifter om invandrare och integrationskunder får behandlas

- 1) ordnande och produktion av de tjänster och uppgifter som avses i denna lag,
- 2) tillsyn, utveckling, uppföljning, utvärdering, prognostisering och styrning av de uppgifter som avses i punkt 1, och
- 3) statistikföring och kompetensledning av de uppgifter som avses i punkt 1.

Bestämmelser om användningsändamålen för de kunduppgifter som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice och de uppgifter som behandlas finns i 13 kap. i nämnda lag.

73 §

Uppgifter som behandlas

Följande uppgifter om invandrare och integrationskunder får behandlas:

- 1) personbeteckning,
- 2) namn och kontaktuppgifter,
- 3) uppgifter som gäller uppehållstillstånd,
- 4) uppgifter som gäller ärendehantering hos kommunens myndighet samt uppgifter i anknytning till eventuella specialarrangemang som ärendehantering förutsätter,
- 5) uppgifter om utbildning, arbetshistoria och yrkeskompetens samt övriga uppgifter som används vid integrationsfrämjandet,
- 6) information om bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster eller sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, serviceinnehållet i och varaktigheten av integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen och andra planer samt information om genomförandet av planerna,
- 7) uppgifter om integrationsfrämjande tjänster och slutttestning av språkkunskaper samt fortsatt vägledning till andra tjänster,

8) sådana uppgifter och bedömningar som gäller hälsotillståndet samt arbets- och funktionsförmågan som har inverkan på personens integration och som är nödvändiga för att tillhandahålla tjänster för honom eller henne,

9) information om anvisande till en kommun som avses i 43 §, och

10) information om de ersättningar som avses i kapitel 8.

Om personuppgiften som behandlas har erhållits på något annat sätt än av den registrerade själv ska det antecknas i personens uppgifter varifrån uppgiften har erhållits och vem som har antecknat uppgiften.

Den registrerade har inte rätt att begränsa behandlingen av de uppgifter som avses i 1 mom. i enlighet med artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd av fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (*allmän dataskyddsförordning*).

74 §

Riksomfattande informationssystemtjänster för integrationsfrämjande

Utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för utveckling och underhåll av det riksomfattande informationslagret och kundinformationssystemhelheten för främjande av integration, i enlighet med vad som närmare anges i detta kapitel.

Utvecklingen av de riksomfattande informationssystemtjänsterna för integrationsfrämjande genomförs i samarbete mellan utvecklings- och förvaltningscentret och de kommuner som använder de riksomfattande informationssystemtjänsterna. Kommunen är skyldig att använda det riksomfattande informationslagret och kundinformationssystemhelheten i genomförandet av integrationsfrämjandet.

75 §

Kommunens tilläggsdel till det riksomfattande kundinformationssystemet för integration

Kommunen kan skaffa tilläggsdelar som kompletterar den riksomfattande kundinformationssystemhelheten som avses i 74 § 2 mom. När kommunen använder en tilläggsdel till det riksomfattande kundinformationssystemet ansvarar kommunen för den tilläggsdel som den använder.

Tilläggsdelarna måste vara kompatibla med kundinformationssystemhelheten. Utvecklings- och förvaltningscentret fastställer de tekniska krav och säkerhetskrav som en tilläggsdel måste uppfylla för att få ingå i kundinformationssystemhelheten.

Bestämmelser om administration av användarrättigheter för informationssystem finns i 16 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019). Då en användarrättighet till kommunens system enligt 1 mom. gäller den information som avses i 73 § ska kommunen vid beviljandet av användarrättigheter dessutom iaktta bestämmelserna i 79 § 2 och 3 mom.

76 §

Uppgifter som sparas i det riksomfattande informationslagret

Kommunen samt utvecklings- och förvaltningscentret är skyldiga att i det riksomfattande informationslagret föra in de uppgifter som behövs för genomförandet av de uppgifter som avses

i 72 § 1 mom. Kommunen ska registrera de uppgifter som avses i 73 § 1 mom. för varje integrationskund och invandrare för vilken en sådan bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § eller en sådan sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 § genomförs eller en sådan planöversyn som avses i 22 §, inklusive den arbetssökande.

I den situation som avses i 22 § 3 mom. är ett välfärdsområde, då det granskar en sektorsövergripande integrationsplan med en invandrare, skyldigt att i det riksomfattande informationslagret registrera de uppgifter som är nödvändiga för att utföra de uppgifter som avses i 72 § 1 mom.

Genom en förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska föras in i det riksomfattande informationslagret.

77 §

Radering och arkivering av uppgifter som införts i det riksomfattande informationslagret

Utvecklings- och förvaltningscentret ska radera alla uppgifter om kunden eller serviceproducenten ur det riksomfattande informationslagret när fyra år har förflutit från den dag då kundrelationen eller avtalsförhållandet upphört. En uppgift behöver dock inte raderas, om den behövs för skötseln av en uppgift som baserar sig på bestämmelser eller ett ärende som fortfarande är anhängigt.

78 §

Personuppgiftsansvariga för det riksomfattande informationslagret för integrationsfrämjande

Utvecklings- och förvaltningscentret samt kommunerna är gemensamt personuppgiftsansvariga för det riksomfattande informationslager som avses i 74 §.

Utvecklings- och förvaltningscentret har följande ansvar för det riksomfattande informationslagret på grundval av den allmänna dataskyddsförordningen:

- 1) den personuppgiftsansvariges skyldigheter som avses i artikel 12.1 och 12.2,
- 2) det inbyggda dataskyddet och dataskyddet som standard enligt artikel 25,
- 2) säkerheten i samband med behandlingen enligt artikel 32,
- 3) konsekvensbedömning avseende dataskydd enligt artikel 35,
- 4) det förhandssamråd som avses i artikel 36 och andra sådana skyldigheter för den personuppgiftsansvarige som föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen och som gäller data-säkerheten hos det informationssystem som används.

Kommunen ansvarar för den personuppgiftsansvariges skyldigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen utöver de skyldigheter som avses i 2 mom. Varje kommun ansvarar för den personuppgiftsansvariges uppgifter i förhållande till sina kunder. Utvecklings- och förvaltningscentret samt kommunen ansvarar för att uppgifter om deras kunder lämnas ut från det riksomfattande informationslagret trots sekretessbestämmelserna till de aktörer som enligt lag har rätt att få uppgifter om integrationskunder.

79 §

Användarrättigheter till det kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna

Utöver vad som föreskrivs i 16 och 17 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) om kontroll av användarrättigheter och insamling av logginformation, ska bestämmelserna i detta kapitel tillämpas.

Användningen av det kundinformationssystem som hör till den riksomfattande kundinformationssystemhelheten förutsätter personliga användarrättigheter. Användarrättigheterna ska till sitt innehåll, sin omfattning, sina behörigheter och sin varaktighet begränsas enligt vad som är nödvändigt för att en person ska kunna sköta sina arbetsuppgifter. Den som har beviljats användarrättigheter får behandla endast sådana uppgifter som avses i 73 § som är nödvändiga för skötseln av hans eller hennes arbetsuppgifter och behandla dem endast på ett för skötseln av arbetsuppgifterna nödvändigt sätt.

Utvecklings- och förvaltningscentret ska utan dröjsmål meddela kommunen om avvikelser i logginformationen rörande användarrättigheterna som den observerar. Kommunen ska utan dröjsmål reda ut vad de observerade avvikelserna beror på och vidta de åtgärder som behövs om avvikelserna är en följd av missbruk av användarrättigheter.

80 §

Beviljande av användarrättigheter till det kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna

Kommunen beviljar användarrättigheter till de riksomfattande informationssystemtjänsterna för sina anställda samt för personer som är anställda av en utomstående aktör beträffande tjänst som den anskaffar. Kommunen beviljar användarrättigheter för personer som är anställda av välfärdsområdet och som deltar i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 15 § eller i utarbetandet av en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller dess revidering som avses i 22 §. Utvecklings- och förvaltningscentret beviljar användarrättigheter för sina anställda eller för personer som är anställda vid arbets- och näringsministeriet eller närings-, trafik- och miljöcentralen. Dessutom beviljar utvecklings- och förvaltningscentret användarrättigheter för personer som är anställda av en utomstående aktör när det gäller ett uppdrag eller service som anskaffas av utvecklings- och förvaltningscentret eller av arbets- och näringsministeriet.

Användarrättigheter kan beviljas en person som är anställd vid någon av de i 1 mom. nämnda myndigheterna och som sköter

- 1) uppgifter enligt denna lag,
- 2) sådana tillsyns-, utvecklings-, uppföljnings-, statistikförings-, prognostiserings- eller styruppgifter som anknyter sig till de tjänster, stöd eller kundprocesser som avses i punkt 1, eller
- 3) uppgifter för personuppgiftsansvariga eller uppgifter som anknyter till administration av användarrättigheter eller insamling av logginformation.

Användarrättigheter kan dessutom beviljas till en person som

- 1) på uppdrag av arbets- och näringsministeriet eller utvecklings- och förvaltningscentret, är anställd av ett organ som utför en separat bedömning, granskning eller undersökning och utför en bedömning, granskning eller undersökning,
- 2) på uppdrag av utvecklings- och förvaltningscentret, är anställd av ett organ som utför utvecklings- eller serviceuppgifter för informationssystemtjänster som avses i 74 § och som utför sådana utvecklings- eller serviceuppgifter, eller
- 3) är anställd av en producent av integrationsfrämjande tjänster och sköter uppgifter som gäller integrationsfrämjande.

Utvecklings- och förvaltningscentret ansvarar för det tekniska öppnandet av användarrättigheterna på grundval av en anmälan från den beviljande myndigheten.

81 §

Ändring och upphävande av användarrättigheter som beviljats till det kundinformationssystem som hör till de riksomfattande informationssystemtjänsterna

Den beviljande myndigheten måste återkalla användarrätten om

- 1) förutsättningarna enligt 80 § för beviljande av användarrättigheter inte längre uppfylls, eller
- 2) det är nödvändigt att upphäva användarrättigheterna av något annat vägande skäl som hänför sig till skyddet av personuppgifter eller kundinformationssystemets informationssäkerhet än de som avses i 1 mom.

Den myndighet som har beviljat användarrättigheten kan upphäva rättigheten om de uppgifter som avses i 73 § har behandlats i strid med 79 § 3 mom., den allmänna dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen.

Den myndighet som har beviljat användarrättigheten måste ändra användarrättigheten om den beviljade användarrättigheten inte längre till sitt innehåll, sin omfattning, sina behörigheter eller sin varaktighet motsvarar det syfte för vilket rättigheten har beviljats.

Den myndighet som har beviljat en användarrättighet måste utan dröjsmål anmäla till utvecklings- och förvaltningscentret om upphävande eller ändring av användarrättigheten. Den utomstående aktör som avses i 80 § 3 mom. måste utan dröjsmål anmäla om grunderna för upphävande eller ändring av en användarrättighet till den myndighet som har beviljat den anställda användarrättigheten. Utvecklings- och förvaltningscentret svarar för det tekniska upphävandet eller ändrandet av användarrättigheten på grundval av anmälan av den myndighet som beviljat dem.

82 §

Rätt att få uppgifter för den riksomfattande planeringen av anvisande till kommuner

Arbets- och näringsministeriet har rätt att av Migrationsverket och närings-, trafik- och miljöcentralen avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information om till kommunen anvisade personer enligt 2 § 3 och 4 mom. för utförandet av uppgifterna enligt 40 §.

83 §

Rätt att regionalt få uppgifter för anvisande till kommuner

Migrationsverket eller förläggningen ska avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna förse närings-, trafik- och miljöcentralen med de uppgifter som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som avses i 43 § och som gäller de personer som avses i 2 § 3 mom. och vars anvisande till kommunen föreslagits av Migrationsverket eller förläggningen.

En kommun som inte hör till landskapet Åland och ett välfärdsområde samt en kommun som hör till landskapet Åland och hälso- och sjukvårdsmyndigheten i landskapet Åland har rätt att av varandra, av Migrationsverket, förläggningen och flyktingslussen samt närings-, trafik- och miljöcentralen avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som är nödvändiga för att de uppgifter som avses i 42—44 § ska kunna fullgöras i fråga om de i 2 § mom. 3 och 4 mom. avsedda personer som har anvisats till kommunen.

84 §

Rätt att få information för att nå ut till personer som ska omfattas av tjänster i enlighet med integrationsprogrammet

Kommunen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna från Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata få de uppgifter som behövs för att göra den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § i fråga om den person som avses i 2 § 3 eller 4 mom.

Kommunen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna från Folkpensionsanstalten, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata få för utarbetandet av en bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 14 § nödvändig information om en invandrare på vilken denna lag tillämpas och som får stöd för hemvård av barn enligt lagen om stöd för hemvård och privatvård av barn.

Folkpensionsanstalten ska avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna för genomförandet av en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 15 § lämna nödvändig information till kommunen om en invandrare på vilken denna lag tillämpas och som får utkomststöd enligt lagen om utkomststöd annat än tillfälligt.

Migrationsverket ska avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna genomförandet av en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster enligt 15 § lämna nödvändig information till kommunen om en i 2 § 3 eller 4 mom. avsedd person eller ett offer för människohandel.

85 §

Rätt till information mellan kommuner

Om en kommun får kännedom om att en integrationskund med en giltig integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan flyttar till en annan kommuns område, ska kommunen med kundens samtycke kontakta den kommun som ansvarar för att ordna de tjänster som avses i 2 kap. i denna lag för integrationskunden.

86 §

Rätt att få information för tillhandahållande av kommunala integrationsfrämjande tjänster

Kommunen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändig information av Migrationsverket, förläggningen och flyktingslussen eller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om en invandrare som avses i 14 § och den integrationsplan som avses i 16 § i fråga om en invandrare för vilken den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § ska utarbetas.

Kommunen och välfärdsområdet har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av varandra, Folkpensionsanstalten, Migrationsverket, förläggningen, flyktingslussen eller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata få nödvändig information för utarbetandet av en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 §, en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § och en integrationsplan för familjer enligt 21 § om en invandrare för vilken en sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 15 § ska utarbetas.

Kommunen och välfärdsområdet har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av varandra, av invandrarens tidigare hemkommun, av närings-, trafik- och miljöcentralen, av den serviceproducent som avses i denna lag och av den företrädare för en minderårig som avses i 35 § avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för de uppgifter som avses i 20 och 22 § i fråga om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.

Kommunen, välfärdsområdet och Arbetskraftsmyndigheten har rätt att av varandra, av en annan kommun eller Arbetskraftsmyndighet och av den serviceproducent som avses i denna lag, avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att kontrollera den integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan såsom avses i 22 § i fråga om en invandrare för vilken en integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan har upprättats och som uppfyller det villkor som avses i 20 § 3 eller 4 mom.

87 §

Rätt till information för organiseringen av tjänster för barn och unga personer som har kommit till landet som minderåriga och utan vårdnadshavare

Välfärdsområdet har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av kommunen, Migrationsverket, flyktingförläggningen och den företrädare som avses i 35 § få de uppgifter som behövs för att utföra de uppgifter som avses i 33-35 och 38 § i fråga om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.

Kommunen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av välfärdsområdet och den företrädare som avses i 35 § få de uppgifter som behövs för att fullgöra de uppgifter som avses i 34 § i fråga om ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.

88 §

Folkpensionsanstaltens rätt till information

Folkpensionsanstalten har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få information av kommunen om utarbetandet av en integrationsplan enligt 16 § eller en sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § för en invandrare samt om upphörandet av planen i fråga om invandraren fortsätter de frivilliga studierna efter att den maximala varaktigheten för integrationsplanen har upphört i enlighet med 31 §, för att Folkpensionsanstalten ska kunna beakta den förändrade situationen när arbetslöshetsförmån och kostnadsersättning betalas till invandraren.

89 §

Rätt till information för behandling av kalkylerad ersättning

Arbets- och näringsministeriet och utvecklings- och förvaltningscentralen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att utföra de uppgifter som avses i 61 och 62 § om en person som avses i 2 § 3 eller mom. från Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Kommunen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att utreda den ersättning som avses i 61 § i fråga om den person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. av Migrationsverket och av Myndigheten för digitalisering- och befolkningsdata.

Välfärdsområdet och hälso- och sjukvårdsmyndigheten i landskapet Åland har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering- och befolkningsdata avgiftsfritt och trots

sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för granskning av den ersättning som avses i 62 § och som gäller en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom.

90 §

Rätt till information för ansökan om och behandling av andra ersättningar

Utvecklings- och förvaltningscentret har rätt att från Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för behandlingen av de ansökningar om ersättning som avses i 63—65, 68 och 69 § och som gäller en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom., ett offer för människohandel eller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.

Närings-, trafik- och miljöcentralen har rätt att av Migrationsverket, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, kommunen och välfärdsområdet avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få nödvändiga uppgifter för att fatta det beslut som avses i 64, 65 och 69 § och som gäller en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. eller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom. Närings-, trafik- och miljöcentralen har rätt att av Migrationsverket och förläggningen få de uppgifter om offret för människohandel som behövs för att utföra de uppgifter som avses i 68 §.

Välfärdsområdet har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om de ersättningar som avses i 63 och 65 § och det beslut som avses i 65 § i fråga om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. Välfärdsområdet och kommunen har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om den ersättning som avses i 68 § och som gäller offer för människohandel. Välfärdsområdet har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om den ersättning och det beslut som avses i 69 § och som gäller ett barn eller en ung person som avses i 2 § 6 mom.

Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet har rätt att av Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om den ersättning och det beslut som avses i 65 § i fråga om en person som avses i 2 § 3 och 4 mom.

Kommunen har rätt att av Migrationsverket och av Myndigheten för digitalisering- och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om de ersättningar som avses i 64 § i fråga om en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom.

Kommunen har rätt att av välfärdsområdet, Migrationsverket och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om den ersättning som avses i 65 § 2 mom. och det beslut som avses i 65 § 4 mom. och som gäller en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom.

En kommun som hör till landskapet Åland har rätt att av Migrationsverket och av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för att ansöka om de ersättningar som avses i 65 § 4 mom. i fråga om den invandrare som är föremål för ersättningen.

91 §

Rätt att få information för styrnings- och övervakningsuppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av en kommun, ett välfärdsområde, regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, en företrädare som avses i 35 § och en serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som avses i 55 § 1 mom. 1, 5 och 6 punkten.

Regionförvaltningsverket och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av varandra, av en kommun, ett välfärdsområde, närings-, trafik- och miljöcentralen, den företrädare som avses i 35 § och den serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som avses i 57 §.

92 §

Närings-, trafik- och miljöcentralernas övrig rätt till information

Närings-, trafik- och miljöcentralen har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i 55 § 1 mom. 1 och 2 punkten från kommunen, välfärdsområdet, den företrädare som avses i 35 § och den serviceproducent som avses i denna lag.

93 §

Rätt till information för en företrädare för en minderårig

Den företrädare som avses i 35 § har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av Migrationsverket, välfärdsområdet, förläggningen, flyktingslussen, kommunen, Folkpensionsanstalten, familjegruppshemmet och den serviceproducent som avses i denna lag få de uppgifter som behövs för utförandet av de uppgifter som avses i 37 §.

94 §

Serviceproducentens rätt till information för produktion av integrationsfrämjande tjänster

En offentlig eller privat läroanstalt eller annan serviceproducent, som tillhandahåller de tjänster som avses i 2 kap. och till vilken integrationskunden hänvisas i enlighet med integrationsplanen, har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få följande uppgifter av kommunen och de tidigare serviceproducenterna för att utföra de uppgifter som avses i 2 kapitel

- 1) namn,
- 2) födelsedatum och -plats,
- 3) personbeteckning,
- 4) modersmål,
- 5) kontaktspråk,
- 6) medborgarskap eller avsaknad av medborgarskap och nationalitet,
- 7) hem- och bostadsort,
- 8) kontaktuppgifter,
- 9) tjänstemannens namn,
- 10) datum för utarbetande av integrationsplanen och dess giltighet,
- 11) antecknad utbildningsrekommendation och övrig kartläggning i anknytning till utbildning som framkommit vid bedömningen av kompetens och behovet av integrationstjänster,

- 12) resultatet från testningen av utgångsnivån på språkkunskaperna,
- 13) tidigare avlagd utbildning eller examen,
- 14) tidigare yrke eller arbetserfarenhet,
- 15) kundens målyrke,
- 16) en studieplan över eventuell tidigare integrationsfrämjande utbildning eller studier samt en bedömning av dess genomförande,
- 17) åtgärder och mål för fortsättningen som avtalats i eventuell tidigare integrationsfrämjande utbildning eller studier, och
- 18) övrig nödvändig information med avseende på undervisningen eller deltagandet i tjänsten.

10 kap

Särskilda bestämmelser

95 §

Sökande av ändring

På ändringsansökan till förvaltningsdomstol tillämpas bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte annat anges någon annanstans i lag.

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice finns i 16 kap. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om arbetslöshetsförmån finns i 12 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut om utkomststöd finns i 6 kap. i socialvårdslagen.

Omprövning av kommunens beslut att inte stödja den arbetssökandes frivilliga studier får inte begäras och besvär över beslutet får inte anföras.

I den integrationsplan som avses i 16 §, den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § eller den revidering av den som avses i 22 § får ändring inte sökas genom besvär. I närings-, trafik- och miljöcentralens beslut enligt 43 § angående anvisande till kommunplats får ändring inte sökas genom besvär.

96 §

Försäkringsskydd

Kommunen ska se till att deltagarna i de integrationstjänster enligt kommunens integrationsprogram som avses i 13 § är försäkrade med den försäkring som avses i 3 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) samt med en gruppansvarsförsäkring. Med avvikelse från 58 och 59 § i nämnda lag ska dagpenningen vara 1/360 av årsarbetsinkomsten.

97 §

Stödjande av återflyttning

Välfärdsområdet kan på ansökan till en person som avses i 2 § 3 eller 4 mom. eller till ett offer för människohandel som frivilligt i annat än tillfälligt syfte återvänder till sitt hem- eller utres-

eland betala ersättning för skäligen rese- och flyttkostnader. Dessutom kan välfärdsområdet betala ett återflyttningsskott som motsvarar beloppet av utkomststödets grunddel till en person under högst två månader och till en familj under högst fyra månader.

Ersättning för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsskott beviljas på ansökan av det välfärdsområde inom vars område den i 1 mom. avsedda personen är bosatt.

Ersättningar för rese- och flyttkostnader samt återflyttningsskott får återkrävas av det välfärdsområde som beviljat dem om det visar sig att ersättningen eller skottet har betalats på felaktiga grunder eller utan grund.

98 §

Ersättning för kostnader för inresa i landet

Migrationsverket ersätter kostnaderna för inresa i landet för en person som tagits till Finland inom den flyktingkvot som avses i 90 § i utlänningslagen och dennes familjemedlemmar.

Migrationsverket kan i enskilda fall besluta att på ansökan ersätta kostnaderna för inresa i landet för familjemedlemmarna till någon annan person som får internationellt skydd än en sådan som avses i 1 mom., om det vore oskäligt att inte ersätta kostnaderna med beaktande av en svår skada eller allvarlig sjukdom hos den som får internationellt skydd eller hans eller hennes familjemedlem eller något annat därmed jämförbart exceptionellt vägande skäl.

99 §

Tillämpning av lagen på Helsingfors stad

Det som i denna lag föreskrivs om välfärdsområde tillämpas även på Helsingfors stad.

11 kap

Ikraftträdande

100 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Genom denna lag upphävs lagen om främjande av integration (1386/2010).

101 §

Övergångsbestämmelser

Kommunen ska söka ersättningar som beviljas med stöd av 48 § i den lag om främjande av integration som upphävts genom denna lag senast den 31 december 2026. Kommunen och välfärdsområdet ska söka ersättningar som beviljas med stöd av 50 § i den lag om främjande av integration som upphävts genom denna lag senast den 31 december 2026.

De bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas på den maximala varaktigheten för en integrationsplan som har utarbetats före ikraftträdandet av denna lag samt till övriga delar på integrationsplanen tills den har setts över i enlighet med 22 § i denna lag.

Kommunen ska införa det riksomfattande kundinformationssystem för integration som avses i 74 § inom två år från ikraftträdandet av denna lag.

Från och med den 1 januari 2027 ska kommunen, välfärdsområdet samt utvecklings- och förvaltningscentret föra in de uppgifter som avses i 76 § i informationslager för integrationsfrämjande.

När ändring söks i beslut som fattats före denna lags ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 36 § 5 mom. sådant det lyder i lag 292/2016, och
fogas till 14 § 1 mom., sådant det lyder i lag 790/2022, en ny 8 a-punkt och till lagen en ny 22 a §, som följer:

14 §

Socialservice som möter stödbehoven

Som socialservice som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

8 a) familjegrupphemsverksamhet,

22 a §

Familjegrupphem

Med familjegrupphem avses en serviceenhet med heldygnsomsorg inom socialvården där ett barn som avses i 2 § 6 mom. i lagen om främjande av integration (/) får omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som avses i 33 § i nämnda lag. I familjegrupphemets verksamhet ska iakttas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Barnets omvårdnad, omsorg och fostran ska ordnas och barnet ska behandlas på så sätt att hans eller hennes privatliv respekteras.

I familjegrupphemets verksamhet ska man se till att

1) det finns tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning för verksamheten,

2) minst sju anställda är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter, dock om det finns flera serviceenheter i samma byggnad, ska varje enhet ha minst sex anställda som är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter,

3) i antalet anställda och personalstrukturen för personalen i vård-, omsorgs- och fostransuppgifter ska hänsyn tas till kundernas särskilda behov,

4) serviceenheten har ett tillräckligt stort antal sådana yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och tillräcklig annan personal för den omvårdnad, omsorg och fostran som barnen behöver,

5) den föreståndare som ansvarar för vård-, omsorgs- och fostransuppgifterna vid serviceenheten uppfyller de krav som anges i 46 a § 3 mom.

I en serviceenhet kan det finnas högst sju kundplatser. I samma byggnad kan det finnas kundplatser för högst 24 barn.

I brådskande fall kan man tillfälligt avvika från det antal barn som avses i 3 mom., om det är nödvändigt för att barnets vård skall kunna ordnas.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan ge ett tillfälligt tillstånd att inleda familjegrupphemsverksamhet utan sådant tillstånd som avses i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011) om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

Omhändertagande av ämnen och föremål samt inspektion av rum som kunden förfogar över i familjegrupphemmet regleras i 33 § i lagen om främjande av integration.

36 §

Bedömning av servicebehovet

För bedömningen av servicebehovet svarar en sådan yrkesutbildad person inom socialvården enligt 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen av servicebehovet, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) 1 § 1 mom., 3 § 2 mom., 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde och ändamålet med behandlingen av personuppgifter

Denna lag tillämpas, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter och på annan behandling av personuppgifter, om personuppgifterna utgör eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant, och personuppgifterna behandlas för följande ändamål:

- 1) behandling av, beslut om och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse,
 - 2) behandling av och beslut i ärenden som gäller förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap och befrielse från medborgarskap samt bestämmande av medborgarskapsstatus,
 - 3) mottagande av personer som söker internationellt skydd eller får tillfälligt skydd, hjälp till offer för människohandel, verksamhet i anslutning till företräddande av barn utan vårdnadshavare inom mottagningsverksamheten samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter,
 - 4) placering av en utlänning i en förvarsenhet, bemötande av en utlänning i en förvarsenhet samt upprätthållandet av ordningen och säkerheten vid en förvarsenhet,
 - 5) anvisande till kommunplats samt företräddande av barn med uppehållstillstånd som är utan vårdnadshavare samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter.
-

3 §

Personuppgiftsansvariga och ansvarsfördelningen i fråga om ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

För att utföra sina lagstadgade uppgifter får varje myndighet behandla de uppgifter den registrerat på följande sätt:

- 1) Migrationsverket för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1–5 punkten,
 - 2) polisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,
 - 3) skyddspolisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 2 mom.,
 - 4) Gränsbevakningsväsendet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,
 - 5) förläggningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 3 punkten,
 - 6) flyktingslussar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten,
 - 7) försvarsenheter för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 4 punkten,
 - 8) utrikesministeriet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,
 - 9) beskickningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten,
 - 10) närings-, trafik- och miljöcentraler för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten,
 - 11) arbets- och näringsbyråer för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,
 - 12) välfärdsområdets myndigheter för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 5 punkten.
-

11 §

Rätt att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga för ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

Vid behandlingen av uppgifter i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden har

1) Migrationsverket rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten av polisen, skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, förvarsenheter, utrikesministeriet, beskickningar, närings-, trafik- och miljöcentraler, arbets- och näringsbyråer samt myndigheter för välfärdsområdet få uppgifter som är nödvändiga för att Migrationsverket ska kunna sköta sina uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003), lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017), nedan *säsongsarbetslagen*, lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017), nedan *ICT-lagen*, lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018), nedan *forskar- och studerandelagen*, lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), nedan *mottagningslagen*, lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om förvarsenheter (116/2002), nedan *förvarslagen* och lagen om främjande av integration (/), nedan *integrationslagen*,

2) en förläggning rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, andra förläggningar, flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förläggningens uppgifter enligt mottagningslagen,

3) en flyktingsluss rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, andra flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av flyktingslussens uppgifter enligt utlänningslagen och mottagningslagen,

4) en förvarsenhet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar och andra förvarsenheter få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förvarsenhetens uppgifter enligt förvarslagen,

5) utrikesministeriet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och beskickningar få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av utrikesministeriets uppgifter enligt utlänningslagen,

6) en beskickning rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och utrikesministeriet få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av beskickningens uppgifter enligt utlänningslagen och medborgarskapslagen,

7) en närings-, trafik- och miljöcentral rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, beskickningar och välfärdsområdets myndigheter få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av centralens uppgifter enligt utlänningslagen och integrationslagen,

8) en arbets- och näringsbyrå rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, beskickningar och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av byråns uppgifter enligt utlänningslagen,

9) en myndighet i ett välfärdsområde rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 5 punkten av Migrationsverket, flyktingförläggningen och närings-, trafik- och miljöcentralen få de uppgifter som är nödvändiga för hanteringen av välfärdsområdets uppgifter enligt integrationslagen.

13 §

Annan rätt att få uppgifter

Migrationsverket har för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten, förläggningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten, flyktingslussar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten, förvarsenheter för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten, närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbets- och näringsbyråerna, utrikesministeriet och beskickningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten samt välfärdsområdet för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 5 punkten rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för skötseln av uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen, säsongarbetslagen, ICT-lagen, forskar- och studerandelagen, mottagningslagen, förvarslagen och integrationslagen få nödvändiga uppgifter om fysiska och juridiska personer av de aktörer som anges i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt av privata tjänsteproducenter och av företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 §, 10 § 1 mom. och 24 § 1 mom., sådana de lyder 9 § delvis ändrad i lagarna 579/2015, 1487/2016, 965/2017, 479/2021 och 720/2022, 10 § 1 mom. i lag 912/2021 och 24 § 1 mom. i lag 1219/2020, som följer:

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller

av den av huvudmannen ordnad utbildning som invandraren genomför under tiden som han eller hon har en gällande integrationsplan enligt 16 § i lagen om främjande av integration (/) eller en gällande sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller under ett år från att den sista integrationsplanen har upphört. Dessutom förutsätts att läroplansgrunderna för integrationsutbildning för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. i lagen om främjande av integration eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag iakttas i utbildningen. Statsandelen beviljas även till 100 procent för sådan utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

I en sammanslagen läroanstalt bestäms statsandelsprocenten särskilt för respektive läroanstaltsform.

När statsandel beviljas folkhögskolor, medborgarinstitut, sommaruniversitet eller idrottsutbildningscenter vars huvudman är en kommun eller en samkommun beaktas åren 2017–2019 i fråga om folkhögskolorna 98,53 procent, i fråga om medborgarinstituten 98,19 procent, i fråga om sommaruniversiteten 98,65 procent och i fråga om idrottsutbildningscentren 99,10 procent av statsandelsgrunden enligt 8 §.

Undervisnings- och kulturministeriet kan efter ansökan bevilja statsandel som överskrider det som föreskrivs i 1 mom. till en huvudman för en folkhögskola som enligt 4 § beviljats tillstånd att driva läroanstalt, om läroanstaltens huvudsakliga utbildningsuppgift enligt tillståndet är att ordna utbildning för gravt handikappade. Beloppet på statsandelen kan vara högst 80 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. Efter att ha hört huvudmannen kan undervisnings- och kulturministeriet ändra sitt beslut, om väsentliga förändringar i den utbildning som folkhögskolan ordnar förutsätter det.

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar i 7 a kap. avsedd utbildning beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga. Dessutom beviljas en huvudman för en folkhögskola för ordnande av utbildning som avses i 7 a kap. läromedelstillägg inom ramen för det anslag som reserverats för utbildningen i statsbudgeten. Bestämmelser om beloppet av läromedelstillägget utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor av ovannämnda studerandeveckor för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 6 mom. Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 2 mom. I fråga om en sammanslagen läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäliga avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgifter drivs dock inte in för utbildning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet som invandraren deltar i under tiden som han eller hon har en gällande integrationsplan enligt 16 § i lagen om främjande av integration eller en gällande sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller under ett år från att den sista integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplanen har upphört. Dessutom förutsätts att läroplansgrunderna för integrationsutbildning för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag iakttas i utbildningen. Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 5 § 1 mom. 10 a och 15 punkten, 2 kap. 10 § 4 mom., 2 a kap. 9 § 1 mom. 2 och 4 punkten samt 7 punkten underpunkten c, 10 § 2 mom. 2 punkten, inledningsstycket till 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. 4 punkten, 10 kap. 4 § 2 mom. samt 11 kap. 4 § 1 mom. 5 punkten, av dem, 1 kap. 5 § 1 mom. 10 a och 15 punkten, inledande stycket till 2 a kap. 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. 4 punkten samt 11 kap. 4 § 1 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag / , 2 kap. 10 § 4 mom. sådan den lyder i lag 1267/2018 samt 2 a kap. 9 § 1 mom. 2 och 4 punkten och 7 punkten underpunkten c, 10 § 2 mom. 2 punkten och 10 kap. 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1380/2021, som följer:

1 kap

Allmänna bestämmelser

5 §

Definitioner

I denna lag avses med

10 a) *plan som ersätter sysselsättningsplanen* en aktiveringsplan som avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) och en integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan som avses i lagen om främjande av integration (/) och en sektorsövergripande sysselsättningsplan som avses i lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (/),

15) *sysselsättningsfrämjande service* jobbsökarträning, karriärträning, arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga med arbetslöshetsförmån stödda studier enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice, prövning enligt 54 § 1 mom. 1 och 2 punkten i den lagen, arbetskraftsutbildning enligt lagen om yrkesutbildning, frivilliga studier enligt 28—31 § i lagen om främjande av integration och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

2 kap

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

10 §

Studier

Vid studier som avses i 10 a §, vid studier som ordnas som arbetskraftsutbildning, vid arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier enligt 28—31 § i lagen om främjande av integration ska, om studierna har ordnats i perioder, den arbetssökande inte på basis av dessa studier anses vara studerande på heltid mellan perioderna.

2 a kap

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

9 §

Förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

En arbetssökande har under sju dagar efter en underlåtelse eller ett annat förfarande inte rätt till arbetslöshetsförmån, om han eller hon som arbetslös eller i lönesubventionerat arbete eller som mottagare av arbetslöshetsförmån enligt 3 kap. 3 § 3 mom. utan sådan orsak som avses i 11—14 § eller en med dessa jämfällbar giltig orsak under en period på 12 månader en andra gång:

2) uteblir från en sådan bedömning av servicebehovet som avses i 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration,

4) vägrar göra en bedömning av servicebehovet som avses i 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration eller genom något annat förfarande än det som avses i 2 punkten är orsak till att en bedömning av servicebehovet inte kan genomföras,

7) vägrar delta i eller genom sitt eget förfarande är orsak till att för honom eller henne inte kan ordnas någon av följande serviceformer:

c) frivilliga studier enligt 28–30 § eller 31 § 1 mom. i lagen om främjande av integration, eller

10 §

Upprepade förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

Rätten till arbetslöshetsförmån återställs efter ett förfarande som har lett till föreläggande av skyldighet att vara i arbete när den arbetssökande i sammanlagt minst tolv kalenderveckor har

2) deltagit i någon annan sysselsättningsfrämjande service än arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration,

11 §

Giltig orsak att inte delta i åtgärder som ingår i serviceprocessen för arbetssökande

En arbetssökande har giltig orsak att utebli från en inledande intervju, ett samtal om jobbsökning eller ett kompletterande samtal om jobbsökning som avses i 31 och 32 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, en bedömning av servicebehovet enligt 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration och ett möte där en plan som ersätter sysselsättningsplanen ska utarbetas eller revideras, om

13 §

Giltig orsak att inte söka arbete som erbjuds av arbetskraftsmyndigheten

En arbetssökande har giltig orsak att låta bli att söka arbete som erbjuds av arbetskraftsmyndigheten, om

4) mottagandet av arbete som erbjuds leder till att arbetskraftsutbildning eller den arbetssökandes i 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller i 28–31 § i lagen om främjande av integration avsedda frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån avbryts av orsaker som är oberoende av personen själv.

10 kap

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån samt under tiden för utbildning i läs- och skrivkunnighet enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration i form av studier som på det sätt som avses i 2 kap. 10 § 2 mom. bedrivs på heltid tillämpas inte 2 kap., 2 a kap. 1 § och det som i 4 § föreskrivs om arbete som arbetsgivaren erbjuder individuellt, 3 kap. 1 § 3 mom., 6 kap. 8 § och 7 kap. 2 §.

11 kap

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Arbetskraftspolitiskt utlåtande av arbetskraftsmyndigheten

Arbetskraftsmyndigheten ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

5) stödttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 32 § i lagen om främjande av integration.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 5 § i läropliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om läroplikt (1214/2020) 5 § 2 mom. som följer:

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

En läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan

utbildning vid en folkhögskola där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. i lagen om främjande av integration (/) eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (1156/2019) 8 § 5 mom. som följer:

8 §

Uppgifter som införs i registret över förmynderskapsärenden

Det som ovan föreskrivs om intressebevakare och huvudmän ska tillämpas på sådana företrädare för barn och sådana barn som avses i 39 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) och i 35 § i lagen om främjande av integration (/), när uppgift om förordnande av företrädaren ska införas i registret över förmynderskapsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 38 e § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd samt om
identifiering av och stöd till offer för människohandel (746/2011) 38 e § 2 mom. sådant det
lyder i lag 388/2015 som följer:

38 e §

Barn som upptas i hjälpsystemet

Bestämmelser om utnämning av en företrädare för ett ensamkommande barn som är placerat
i hjälpsystemet regleras i kapitel 5 och i kapitel 3 i lagen om främjande av integration (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 3 § 4 mom., sådant det
lyder i lag 1389/2010, som följer:

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte på den som har en gällande integrationsplan eller sektorsövergri-
pande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (/) eller för vilken ovan
avsedda planer inte ännu har utarbetats. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut skall dock
beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats i form av
integrationsstöd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021), 1 § 1 mom. 20 punkten
och
fogas till 1 § 1 mom. en ny 21 punkt, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnaderna i fråga om sådana av kommunernas uppgifter (statsandelsåliggande) som det föreskrivs om i:

20) 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015),
21) 60 § i lagen om främjande av integration (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 6 oktober 2022

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

2.

Lag

om ändring av socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 36 § 5 mom. sådant det lyder i lag 292/2016, och
fogas till 14 § 1 mom., sådant det lyder i lag 790/2022, en ny 8 a-punkt och till lagen en ny
22 a §, som följer:

Gällande lydelse

14 §

Socialservice som möter stödbehoven

Som socialservice som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

(en ny 8 a-punkt)

(en ny 22 a §)

Föreslagen lydelse

14 §

Socialservice som möter stödbehoven

Som socialservice som hör till välfärdsområdets organiseringsansvar ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

8 a) familjegrupphemsverksamhet,

22 a §

Familjegrupphem

Med familjegrupphem avses en serviceenhet med heldygnsoomsorg inom socialvården där ett barn som avses i 2 § 6 mom. i lagen om främjande av integration (/) får omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som avses i 33 § i nämnda lag. I familjegrupphemmets verksamhet ska iakttas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Barnets omvårdnad, omsorg och fostran ska ordnas och barnet ska behandlas på så sätt att hans eller hennes privatliv respekteras.

I familjegrupphemmets verksamhet ska man se till att

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1) det finns tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning för verksamheten,

2) minst sju anställda är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter, dock om det finns flera serviceenheter i samma byggnad, ska varje enhet ha minst sex anställda som är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter,

3) i antalet anställda och personalstrukturen för personalen i vård-, omsorgs- och fostrans-uppgifter ska hänsyn tas till kundernas särskilda behov,

4) serviceenheten har ett tillräckligt stort antal sådana yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och tillräcklig annan personal för den omvårdnad, omsorg och fostran som barnen behöver,

5) den föreståndare som ansvarar för vård-, omsorgs- och fostransuppgifterna vid serviceenheten uppfyller de krav som anges i 46 a § 3 mom.

I en serviceenhet kan det finnas högst sju kundplatser. I samma byggnad kan det finnas kundplatser för högst 24 barn.

I brådslande fall kan man tillfälligt avvika från det antal barn som avses i 3 mom., om det är nödvändigt för att barnets vård skall kunna ordnas.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan ge ett tillfälligt tillstånd att inleda familjegrupphemsverksamhet utan sådant tillstånd som avses i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011) om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

Omhändertagande av ämnen och föremål samt inspektion av rum som kunden förfogar över i familjegrupphemmet regleras i 33 § i lagen om främjande av integration.

36 §

Bedömning av servicebehovet

36 §

Bedömning av servicebehovet

Gällande lydelse

För bedömningen av servicebehovet svarar en sådan yrkesutbildad person inom socialvården enligt 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) som är ändamålsenlig för bedömningen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

Föreslagen lydelse

För bedömningen av servicebehovet svarar en sådan yrkesutbildad person inom socialvården enligt 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården som är ändamålsenlig för bedömningen *av servicebehovet*, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. För bedömningen av servicebehovet hos barn som behöver särskilt stöd och andra personer som behöver särskilt stöd svarar en socialarbetare i tjänsteförhållande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) 1 § 1 mom., 3 § 2 mom., 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde och ändamålet med behandlingen av personuppgifter

Denna lag tillämpas, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter och på annan behandling av personuppgifter, om personuppgifterna utgör eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant, och personuppgifterna behandlas för följande ändamål:

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde och ändamålet med behandlingen av personuppgifter

Denna lag tillämpas, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag, på helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter och på annan behandling av personuppgifter, om personuppgifterna utgör eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant, och personuppgifterna behandlas för följande ändamål:

Gällande lydelse

1) behandling av, beslut om och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse,

2) behandling av och beslut i ärenden som gäller förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap och befrielse från medborgarskap samt bestämmande av medborgarskapsstatus,

3) mottagande av personer som söker internationellt skydd eller får tillfälligt skydd, hjälp till offer för människohandel, verksamhet i anslutning till företräddande av barn utan vårdnadshavare inom mottagningsverksamheten samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter,

4) placering av en utlänning i en förvarsenhet, bemötande av en utlänning i en förvarsenhet samt upprätthållandet av ordningen och säkerheten vid en förvarsenhet,

5) anvisande till kommuner.

3 §

Personuppgiftsansvariga och ansvarsfördelningen i fråga om ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

För att utföra sina lagstadgade uppgifter får varje myndighet behandla de uppgifter den registrerat på följande sätt:

1) Migrationsverket för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1–5 punkten,

2) polisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

3) skyddspolisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 2 mom.,

4) Gränsbevakningsväsendet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

5) förläggningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 3 punkten,

6) flyktingslussar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten,

Föreslagen lydelse

1) behandling av, beslut om och övervakning av utlänningars inresa och utresa samt vistelse,

2) behandling av och beslut i ärenden som gäller förvärv, behållande och förlust av finskt medborgarskap och befrielse från medborgarskap samt bestämmande av medborgarskapsstatus,

3) mottagande av personer som söker internationellt skydd eller får tillfälligt skydd, hjälp till offer för människohandel, verksamhet i anslutning till företräddande av barn utan vårdnadshavare inom mottagningsverksamheten samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter,

4) placering av en utlänning i en förvarsenhet, bemötande av en utlänning i en förvarsenhet samt upprätthållandet av ordningen och säkerheten vid en förvarsenhet,

5) *anvisande till kommunplats samt företräddande av barn med uppehållstillstånd som är utan vårdnadshavare samt styrning, planering och övervakning av dessa verksamheter.*

3 §

Personuppgiftsansvariga och ansvarsfördelningen i fråga om ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

För att utföra sina lagstadgade uppgifter får varje myndighet behandla de uppgifter den registrerat på följande sätt:

1) Migrationsverket för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1–5 punkten,

2) polisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

3) skyddspolisen för behandlingsändamål som anges i 1 § 2 mom.,

4) Gränsbevakningsväsendet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

5) förläggningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 3 punkten,

6) flyktingslussar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten,

Gällande lydelse

7) försvarsenheter för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 4 punkten,

8) utrikesministeriet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

9) beskickningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten,

10) närings-, trafik- och miljöcentraler för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten,

11) arbets- och näringsbyråer för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten.

11 §

Rätt att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga för ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

Vid behandlingen av uppgifter i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden har

1) Migrationsverket rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten i denna lag av polisen, skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, försvarsenheter, utrikesministeriet, beskickningar, närings-, trafik- och miljöcentraler samt arbets- och näringsbyråer få uppgifter som är nödvändiga för att Migrationsverket ska kunna sköta sina uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003), lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017), nedan *säsongsarbetslagen*, lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017), nedan *ICT-lagen*, lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018), nedan *forskar- och studerandelagen*, lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd

Föreslagen lydelse

7) försvarsenheter för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 4 punkten,

8) utrikesministeriet för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

9) beskickningar för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten,

10) närings-, trafik- och miljöcentraler för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten,

11) arbets- och näringsbyråer för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 1 punkten,

12) **välfärdsområdets myndigheter** för behandlingsändamål som anges i 1 § 1 mom. 5 punkten.

11 §

Rätt att få uppgifter mellan de personuppgiftsansvariga för ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden

Vid behandlingen av uppgifter i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden har

1) Migrationsverket rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten av polisen, skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, försvarsenheter, utrikesministeriet, beskickningar, närings-, trafik- och miljöcentraler, arbets- och näringsbyråer samt myndigheter för välfärdsområdet få uppgifter som är nödvändiga för att Migrationsverket ska kunna sköta sina uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003), lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017), nedan *säsongsarbetslagen*, lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017), nedan *ICT-lagen*, lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018), nedan *forskar- och studerandelagen*, lagen om mottagande av personer som söker internationellt

Gällande lydelse

och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), nedan *mottagningslagen*, lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om förvarsenheter (116/2002), nedan *förvarslagen* och lagen om främjande av integration (1386/2010), nedan *integrationslagen*,

2) en förläggning trätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, andra förläggningar, flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förläggningsuppgifter enligt mottagningslagen,

3) en flyktingsluss rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av flyktingslussens uppgifter enligt utlänningslagen och mottagningslagen,

4) en förvarsenhet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar och andra förvarsenheter få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förvarsenhetens uppgifter enligt förvarslagen,

5) utrikesministeriet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och beskickningar få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av utrikesministeriets uppgifter enligt utlänningslagen,

6) en beskickning rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och utrikesministeriet få de uppgifter som är nödvändiga för

Föreslagen lydelse

skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), nedan *mottagningslagen*, lagen om bemötande av utlänningar som tagits i förvar och om förvarsenheter (116/2002), nedan *förvarslagen* och lagen om främjande av integration (/), nedan *integrationslagen*,

2) en förläggning trätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, andra förläggningar, flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förläggningsuppgifter enligt mottagningslagen,

3) en flyktingsluss rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, andra flyktingslussar, förvarsenheter och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av flyktingslussens uppgifter enligt utlänningslagen och mottagningslagen,

4) en förvarsenhet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar och andra förvarsenheter få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av förvarsenhetens uppgifter enligt förvarslagen,

5) utrikesministeriet rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och beskickningar få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av utrikesministeriets uppgifter enligt utlänningslagen,

6) en beskickning rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 2 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet och utrikesministeriet få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av beskickningens uppgifter enligt utlänningslagen och medborgarskapslagen,

Gällande lydelse

skötseln av beskickningens uppgifter enligt utlänningslagen och medborgarskapslagen, 7) en närings-, trafik- och miljöcentral rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar och beskickningar få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av centralens uppgifter enligt utlänningslagen och integrationslagen,

8) en arbets- och näringsbyrå rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten i denna lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, beskickningar och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av byråns uppgifter enligt utlänningslagen.

13 §

Annan rätt att få uppgifter

Migrationsverket har för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten, förläggningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten, flyktingslussar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten, förvarsenheter för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten samt närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbets- och näringsbyråerna, utrikesministeriet och beskickningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för skötseln av uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen, säsongarbetslagen, ICT-lagen, forskar- och studerandelagen, mottagningslagen, förvarslagen och integrationslagen få nödvändiga

Föreslagen lydelse

7) en närings-, trafik- och miljöcentral rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 5 punkten lag av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, förläggningar, flyktingslussar, beskickningar och välfärdsområdets myndigheter få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av centralens uppgifter enligt utlänningslagen och integrationslagen,

8) en arbets- och näringsbyrå rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten av Migrationsverket, polisen, Gränsbevakningsväsendet, beskickningar och närings-, trafik- och miljöcentraler få de uppgifter som är nödvändiga för skötseln av byråns uppgifter enligt utlänningslagen,

9) en myndighet i ett välfärdsområde rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 5 punkten av Migrationsverket, flyktingförläggningen och närings-, trafik- och miljöcentralen få de uppgifter som är nödvändiga för hanteringen av välfärdsområdets uppgifter enligt integrationslagen.

13 §

Annan rätt att få uppgifter

Migrationsverket har för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1–5 punkten, förläggningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 3 punkten, flyktingslussar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 och 3 punkten, förvarsenheter för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 4 punkten, närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbets- och näringsbyråerna, utrikesministeriet och beskickningar för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 1 punkten samt välfärdsområdet för behandlingsändamål enligt 1 § 1 mom. 5 punkten rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt för skötseln av uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen, säsongarbetslagen, ICT-lagen, forskar- och studerandelagen,

Gällande lydelse

uppgifter om fysiska och juridiska personer av de aktörer som anges i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt av privata tjänsteproducenter och av företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare.

Föreslagen lydelse

mottagningslagen, förvarslagen och integrationslagen få nödvändiga uppgifter om fysiska och juridiska personer av de aktörer som anges i 4 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt av privata tjänsteproducenter och av företrädare som förordnats för barn utan vårdnadshavare.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) 9 §, 10 § 1 mom. och 24 § 1 mom., sådana de lyder 9 § delvis ändrad i lagarna 579/2015, 1487/2016, 965/2017, 479/2021 och 720/2022, 10 § 1 mom. i lag 912/2021 och 24 § 1 mom. i lag 1219/2020, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut och sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 §

Föreslagen lydelse

9 §

Statsandelens belopp

Huvudmän för folkhögskolor, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas statsandel till 57 procent samt huvudmän för studiecentraler och idrottsutbildningscenter till 65 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. *Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.*

För huvudmän för folkhögskolor, studiecentraler, medborgarinstitut eller sommaruniversitet beviljas dock statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det

Gällande lydelse

när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen. Huvudmannen för den läroanstalt som avses i 2 § 8 mom. beviljas statsandel till 57 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §.

I en sammanslagen läroanstalt bestäms statsandelsprocenten särskilt för respektive läroanstaltsform.

När statsandel beviljas folkhögskolor, medborgarinstitut, sommaruniversitet eller idrottsutbildningscenter vars huvudman är en kommun eller en samkommun beaktas åren 2017–2019 i fråga om folkhögskolorna 98,53 procent, i fråga om medborgarinstituten 98,19 procent, i fråga om sommaruniversiteten 98,65 procent och i fråga om idrottsutbildningscentren 99,10 procent av statsandelsgrunden enligt 8 §.

Undervisnings- och kulturministeriet kan efter ansökan bevilja statsandel som överskrider det som föreskrivs i 1 mom. till en huvudman för en folkhögskola som enligt 4 § beviljats tillstånd att driva läroanstalt, om läroanstaltens huvudsakliga utbildningsuppgift enligt tillståndet är att ordna utbildning för gravt handikappade. Beloppet på statsandelen kan vara högst 80 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. Efter att ha hört huvudmannen kan undervisnings- och kulturministeriet ändra sitt beslut, om väsentliga förändringar i den utbildning som folkhögskolan ordnar förutsätter det.

Föreslagen lydelse

antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av den av huvudmannen ordnad utbildning som invandraren genomför under tiden som han eller hon har en gällande integrationsplan enligt 16 § i lagen om främjande av integration (/) eller en gällande sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller under ett år från att den sista integrationsplanen har upphört. Dessutom förutsätts att läroplansgrunderna för integrationsutbildning för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. i lagen om främjande av integration eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag iakttas i utbildningen. Statsandelen beviljas även till 100 procent för sådan utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

I en sammanslagen läroanstalt bestäms statsandelsprocenten särskilt för respektive läroanstaltsform.

När statsandel beviljas folkhögskolor, medborgarinstitut, sommaruniversitet eller idrottsutbildningscenter vars huvudman är en kommun eller en samkommun beaktas åren 2017–2019 i fråga om folkhögskolorna 98,53 procent, i fråga om medborgarinstituten 98,19 procent, i fråga om sommaruniversiteten 98,65 procent och i fråga om idrottsutbildningscentren 99,10 procent av statsandelsgrunden enligt 8 §.

Undervisnings- och kulturministeriet kan efter ansökan bevilja statsandel som överskrider det som föreskrivs i 1 mom. till en huvudman för en folkhögskola som enligt 4 § beviljats tillstånd att driva läroanstalt, om läroanstaltens huvudsakliga utbildningsuppgift enligt tillståndet är att ordna utbildning för gravt handikappade. Beloppet på statsandelen kan vara högst 80 procent av det belopp som beräknats enligt 8 §. Efter att ha hört huvudmannen kan undervisnings- och kulturministeriet ändra sitt beslut, om väsentliga förändringar i den utbildning som folkhögskolan ordnar förutsätter det.

Gällande lydelse

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar i 7 a kap. avsedd utbildning beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga. Dessutom beviljas en huvudman för en folkhögskola för ordnande av utbildning som avses i 7 a kap. läromedelstilllägg inom ramen för det anslag som reserverats för utbildningen i statsbudgeten. Bestämmelser om beloppet av läromedelstillägget utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor av ovan nämnda studerandeveckor för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 5 mom. Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 1 mom. I fråga om en sammanlagren läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäligen avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. Avgifter tas dock inte ut för undervisning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut

Föreslagen lydelse

För huvudmän för folkhögskolor som ordnar i 7 a kap. avsedd utbildning beviljas statsandel till 100 procent av det belopp som beräknats enligt 8 § för det antal prestationer som undervisnings- och kulturministeriet fastställt med stöd av 10 § när det gäller av huvudmannen ordnad utbildning som riktar sig till läropliktiga. Dessutom beviljas en huvudman för en folkhögskola för ordnande av utbildning som avses i 7 a kap. läromedelstilllägg inom ramen för det anslag som reserverats för utbildningen i statsbudgeten. Bestämmelser om beloppet av läromedelstillägget utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Fastställande av antalet prestationer som ska användas vid beräkning av statsandelen

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor, studerandedygn, studerandedagar och undervisningstimmar som läggs till grund för beräkningen av statsandelen. Därtill fastställer undervisnings- och kulturministeriet årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor av ovan nämnda studerandeveckor för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 6 mom. Undervisnings- och kulturministeriet fastställer årligen inom ramen för statsbudgeten det antal studerandeveckor och undervisningstimmar för vilka statsandel beviljas till 100 procent enligt 9 § 2 mom. I fråga om en sammanlagren läroanstalt fastställs antalet prestationer särskilt för respektive läroanstaltsform.

24 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Skäligen avgifter för undervisningen kan tas ut av de studerande. *Avgifter drivs dock inte in för utbildning som ordnas av en folkhögskola, en studiecentral, ett medborgarinstitut eller ett sommaruniversitet som invandraren deltar*

Gällande lydelse

eller ett sommaruniversitet till den del undervisningen godkänts i en sådan integrationsplan för den studerande som avses i 11 § i lagen om främjande av integration. Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

Föreslagen lydelse

i under tiden som han eller hon har en gällande integrationsplan enligt 16 § i lagen om främjande av integration eller en gällande sektorsövergripande integrationsplan enligt 17 § eller under ett år från att den sista integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplanen har upphört. Dessutom förutsätts att läroplansgrunderna för integrationsutbildning för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. eller Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag iakttas i utbildningen. Avgifter tas inte heller ut inom utbildning som avses i 7 a kap. eller utbildning som avses i 5 § 2 mom. i läropliktslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 1 kap. 5 § 1 mom. 10 a och 15 punkten, 2 kap. 10 § 4 mom., 2 a kap. 9 § 1 mom. 2 och 4 punkten samt 7 punkten underpunkten c, 10 § 2 mom. 2 punkten, inledningsstycket till 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. 4 punkten, 10 kap. 4 § 2 mom. samt 11 kap. 4 § 1 mom. 5 punkten, av dem, 1 kap. 5 § 1 mom. 10 a och 15 punkten, inledande stycket till 2 a kap. 11 § 1 mom. och 13 § 1 mom. 4 punkten samt 11 kap. 4 § 1 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag / , 2 kap. 10 § 4 mom. sådan den lyder i lag 1267/2018 samt 2 a kap. 9 § 1 mom. 2 och 4 punkten och 7 punkten underpunkten c, 10 § 2 mom. 2 punkten och 10 kap. 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1380/2021, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(De nya ändringar som föreslås i denna proposition är kursiverade nedan, inte de förändringar som föreslås i den regeringsproposition som föreläggs riksdagen samtidigt med denna (RP xx/2022 rd, som gäller arbetsförmedlingsreformen.)

1 kap

1 kap

Allmänna bestämmelser

Allmänna bestämmelser

5 §

5 §

Definitioner

Definitioner

I denna la avses med

I denna lag avses med

10 a) *plan som ersätter sysselsättningsplanen* en aktiveringsplan som avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) och en integrationsplan som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010),

10 a) *plan som ersätter sysselsättningsplanen* en aktiveringsplan som avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) och en integrationsplan *eller sektorsövergripande integrationsplan* som avses i lagen om främjande av integration (/) och *en sektorsövergripande sysselsättningsplan som avses i lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (/)*,

15) *sysselsättningsfrämjande service* jobb-sökarträning, karriärträning, arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga med arbetslöshetsförmån stödda studier enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, prövning enligt 4 kap. 5 § 1 mom. 1 och 2 punkten i den lagen, arbetskraftsutbildning enligt lagen om yrkesutbildning, frivilliga studier enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

15) *sysselsättningsfrämjande service* jobb-sökarträning, karriärträning, arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga med arbetslöshetsförmån stödda studier enligt lagen om ordnande av arbetskraftsservice, prövning enligt 54 § 1 mom. 1 och 2 punkten i den lagen, arbetskraftsutbildning enligt lagen om yrkesutbildning, frivilliga studier enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

2 kap

2 kap

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

Allmänna arbetskraftspolitiska förutsättningar för erhållande av förmåner

Gällande lydelse

10 §

Studier

Vid studier som avses i 10 a §, vid studier som ordnas som arbetskraftsutbildning, vid arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration ska, om studierna har ordnats i perioder, den arbetssökande inte på basis av dessa studier anses vara studerande på heltid mellan perioderna.

2 a kap

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

9 §

Förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

En arbetssökande har under sju dagar efter en underlåtelse eller ett annat förfarande inte rätt till arbetslöshetsförmån, om han eller hon som arbetslös eller i lönesubventionerat arbete eller som mottagare av arbetslöshetsförmån enligt 3 kap. 3 § 3 mom. utan sådan orsak som avses i 11–14 § eller en med dessa jämförbar giltig orsak under en period på 12 månader en andra gång:

2) uteblir från en sådan inledande kartläggning som avses i 9 § i lagen om främjande av integration,

4) vägrar göra en inledande kartläggning som avses i 9 § i lagen om främjande av integration eller genom något annat förfarande än det som avses i 2 punkten är orsak till att en inledande kartläggning inte kan genomföras,

Föreslagen lydelse

10 §

Studier

Vid studier som avses i 10 a §, vid studier som ordnas som arbetskraftsutbildning, vid arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller vid frivilliga studier enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration ska, om studierna har ordnats i perioder, den arbetssökande inte på basis av dessa studier anses vara studerande på heltid mellan perioderna.

2 a kap

Förfaranden som är arbetskraftspolitiskt klandervärda

9 §

Förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

En arbetssökande har under sju dagar efter en underlåtelse eller ett annat förfarande inte rätt till arbetslöshetsförmån, om han eller hon som arbetslös eller i lönesubventionerat arbete eller som mottagare av arbetslöshetsförmån enligt 3 kap. 3 § 3 mom. utan sådan orsak som avses i 11–14 § eller en med dessa jämförbar giltig orsak under en period på 12 månader en andra gång:

2) uteblir från en sådan *bedömning av servicebehovet* som avses i 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration,

4) vägrar göra en *bedömning av servicebehovet* som avses i 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration eller genom något annat förfarande än det som avses i 2 punkten är orsak till att en *bedömning av servicebehovet* inte kan genomföras,

Gällande lydelse

7) vägrar delta i eller genom sitt eget förfarande är orsak till att för honom eller henne inte kan ordnas någon av följande serviceformer:

c) frivilliga studier enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration, eller

10 §

Upprepade förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

Rätten till arbetslöshetsförmån återställs efter ett förfarande som har lett till föreläggande av skyldighet att vara i arbete när den arbetsökande i sammanlagt minst tolv kalenderveckor har

2) deltagit i någon annan sysselsättningsfrämjande service än arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration,

11 §

Giltig orsak att inte delta i åtgärder som ingår i serviceprocessen för arbetssökande

En arbetssökande har giltig orsak att utebli från en inledande intervju, ett samtal om jobbsökning eller ett kompletterande samtal om jobbsökning som avses i 2 kap. 5 och 6 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, en inledande kartläggning enligt 9 § i lagen om främjande av integration och ett möte där en plan som ersätter sysselsättningsplanen ska utarbetas eller revideras, om

Föreslagen lydelse

7) vägrar delta i eller genom sitt eget förfarande är orsak till att för honom eller henne inte kan ordnas någon av följande serviceformer:

c) frivilliga studier enligt 28–30 § eller 31 § 1 mom. i lagen om främjande av integration, eller

10 §

Upprepade förfaranden i samband med jobbsökning och arbetskraftsservice

Rätten till arbetslöshetsförmån återställs efter ett förfarande som har lett till föreläggande av skyldighet att vara i arbete när den arbetsökande i sammanlagt minst tolv kalenderveckor har

2) deltagit i någon annan sysselsättningsfrämjande service än arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån eller frivilliga studier enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration,

11 §

Giltig orsak att inte delta i åtgärder som ingår i serviceprocessen för arbetssökande

En arbetssökande har giltig orsak att utebli från en inledande intervju, ett samtal om jobbsökning eller ett kompletterande samtal om jobbsökning som avses i 31 och 32 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, en bedömning av servicebehovet enligt 14 eller 15 § i lagen om främjande av integration och ett möte där en plan som ersätter sysselsättningsplanen ska utarbetas eller revideras, om

Gällande lydelse

13 §

Giltig orsak att inte söka arbete som erbjuds av arbets- och näringsbyrån

En arbetssökande har giltig orsak att låta bli att söka arbete som erbjuds av arbets- och näringsbyrån, om

4) mottagandet av arbete som erbjuds leder till att arbetskraftsutbildning eller den arbetssökandes i 6 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- eller företagsservice eller i 22–24 § i lagen om främjande av integration avsedda frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån avbryts av orsaker som är oberoende av personen själv.

10 kap.

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån samt under tiden för utbildning i läs- och skrivkunnighet enligt 22–24 § i lagen om främjande av integration i form av studier som på det sätt som avses i 2 kap. 10 § 2 mom. bedrivs på heltid tillämpas inte 2 kap., 2 a kap. 1 § och det som i 4 § föreskrivs om arbete som arbetsgivaren erbjuder individuellt, 3 kap. 1 § 3 mom., 6 kap. 8 § och 7 kap. 2 §.

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Föreslagen lydelse

13 §

Giltig orsak att inte söka arbete som erbjuds av arbetskraftsmyndigheten

En arbetssökande har giltig orsak att låta bli att söka arbete som erbjuds av *arbetskraftsmyndigheten*, om

4) mottagandet av arbete som erbjuds leder till att arbetskraftsutbildning eller den arbetssökandes i 9 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice eller i 28–31 § i lagen om främjande av integration avsedda frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån avbryts av orsaker som är oberoende av personen själv.

10 kap.

Bestämmelser om förmåner som betalas under tiden för sysselsättningsfrämjande service

4 §

Avvikande tillämpning av denna lag under tiden för sysselsättningsfrämjande service

Under tiden för arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån samt under tiden för utbildning i läs- och skrivkunnighet enligt 28–31 § i lagen om främjande av integration i form av studier som på det sätt som avses i 2 kap. 10 § 2 mom. bedrivs på heltid tillämpas inte 2 kap., 2 a kap. 1 § och det som i 4 § föreskrivs om arbete som arbetsgivaren erbjuder individuellt, 3 kap. 1 § 3 mom., 6 kap. 8 § och 7 kap. 2 §.

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

4 §

Gällande lydelse

Arbetskraftspolitiskt utlåtande

Arbets- och näringsbyrån ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

6) stödttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 25 § i lagen om främjande av integration.

Föreslagen lydelse

Arbetskraftspolitiskt utlåtande av arbetskraftsmyndigheten

Arbetskraftsmyndigheten ger ett arbetskraftspolitiskt utlåtande enligt 1 kap. 4 § 3 mom. om

5) stödttid för studier, invandrarens skyldigheter samt uppföljning av och avbrott i studier enligt 32 § i lagen om främjande av integration.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 5 § i läropliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om läroplikt (1214/2020) 5 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

En läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan utbildning vid en folkhögskola

Föreslagen lydelse

5 §

Fullgörande av läroplikten i vissa situationer

En läropliktig som har slutfört den grundläggande utbildning som avses i 26 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning och som saknar tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att genomgå utbildning efter den grundläggande utbildningen kan fullgöra läroplikten i sådan utbildning vid en folkhögskola

Gällande lydelse

där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 20 § 2 mom. i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller den rekommendation till läroplan för utbildning för invandrare som Utbildningsstyrelsen har utarbetat.

Föreslagen lydelse

där man följer de grunder i läroplanen för integrationsutbildningen för vuxna invandrare som avses i 26 § 4 mom. i lagen om främjande av integration (/) eller *Utbildningsstyrelsens rekommendation för läroplan för utbildning i grundläggande litteracitet inom fritt bildningsarbete som avses i 26 § 5 mom. 1 punkten i nämnda lag.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vissa personregister vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (1156/2019) 8 § 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

8 §

Uppgifter som införs i registret över förmynderskapsärenden

Det som ovan föreskrivs om intressebevakare och huvudmän ska tillämpas på sådana företrädare för barn och sådana barn som avses i 39 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) och i 56 § i lagen om främjande av integration (1386/2010), när uppgift

Föreslagen lydelse

8 §

Uppgifter som införs i registret över förmynderskapsärenden

Det som ovan föreskrivs om intressebevakare och huvudmän ska tillämpas på sådana företrädare för barn och sådana barn som avses i 39 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) och i 35 § i lagen om främ-

Gällande lydelse

om förordnande av företrädaren ska införas i registret över förmynderskapsärenden.

Föreslagen lydelse

jande av integration (/), när uppgift om förordnande av företrädaren ska införas i registret över förmynderskapsärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 38 e § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd samt om identifiering av och stöd till offer för människohandel (746/2011) 38 e § 2 mom. sådant det lyder i lag 388/2015 som följer:

Gällande lydelse

38 e §

Barn som upptas i hjälpsystemet

För barn utan vårdnadshavare som upptas i hjälpsystemet ska det förordnas en företrädare i enlighet med 5 kap. i denna lag och 7 kap. i lagen om främjande av integration.

Föreslagen lydelse

38 e §

Barn som upptas i hjälpsystemet

Bestämmelser om utnämning av en företrädare för ett ensamkommande barn som är placerat i hjälpsystemet regleras i kapitel 5 och i kapitel 3 i lagen om främjande av integration (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) 3 § 4 mom., sådan den lyder i lag 1389/2010, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte på den som har rätt till en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (1386/2010). Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut skall dock beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats i form av integrationsstöd.

Föreslagen lydelse

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas inte på den som har *en gällande integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan enligt lagen om främjande av integration (/)* eller för vilken *ovan avsedda planer inte ännu har utarbetats*. Då tiderna enligt 1 och 2 mom. räknas ut skall dock beaktas arbetsmarknadsstöd och utkomststöd som på grund av arbetslöshet utbetalats i form av integrationsstöd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 1 § 1 mom. 20 punkten, och
fogas till 1 § 1 mom. en ny 21 punkt, som följer:

Gällande lydelse

(Lag 618/2021 träder i kraft den 1.1.2023.)

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnaderna i fråga om sådana av kommunernas uppgifter (*statsandelsåliggande*) som det föreskrivs om i:

20) 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015).
(en ny 21 punkt)

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnaderna i fråga om sådana av kommunernas uppgifter (*statsandelsåliggande*) som det föreskrivs om i:

20) 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015),
21) 60 § i lagen om främjande av integration (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om bedömning av kompetens och behov av integrationstjänster

I enlighet med Statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 14 och 15 § i lagen om främjande av integration(/20):

1 §

Innehållet i bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster

Bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster som avses i 14 § i lagen om främjande av integration (/20) samt den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster som avses i 15 § innehåller en inledande intervju och vid behov preciserande åtgärder.

2 §

Innehållet i den inledande intervjun

I den inledande intervjun ska åtminstone invandrarens kompetens och allmänna integrationsförutsättningar utvärderas samt personens behov av integrationsfrämjande tjänster:

- 1) läs- och skrivkunskaper,
- 2) kunskaper i finska och svenska,
- 3) färdigheter och förutsättningar för studier samt färdigheter och förutsättningar för arbetslivet;
- 4) tidigare utbildning och arbetserfarenhet,
- 5) kompetens som hänför sig till specialkompetens och andra starka sidor,
- 6) personens egna önskemål om och mål för sysselsättning och utbildning,
- 7) samhällelig kompetens och delaktighet, samt
- 8) livssituation och därav föranledda servicebehov.

Utöver vad som ovan i 1 mom. föreskrivs ska i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster utvärderas:

- 1) behoven inom mentalvårds- och rehabiliteringstjänsterna,
- 2) behoven av arbets- och utbildningstjänsterna,
- 3) behov av social- och hälsovårdstjänster, och
- 4) övriga behov, önskemål och mål som hänför sig till integrationsfrämjande tjänster.

3 §

Preciserande åtgärder

I bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster eller i den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster kan utifrån den information man får i den inledande intervjun bland annat följande preciserande åtgärder inkluderas:

- 1) identifiering av personens kompetens,
- 2) klarläggande av läs- och skrivkunnigheten,
- 3) klarläggande av muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska,
- 4) klarläggande av studiefärdigheterna,
- 5) karriärplanering, och
- 6) preciserad bedömning av servicebehovet.

4 §

Genomförande av bedömningen av kompetens och behov av integrationstjänster

Bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster eller den sektorsövergripande bedömningen av kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster ska genomföras på invandrarens modersmål eller på ett språk som invandraren med beaktande av ärendets natur kan konstateras förstå tillräckligt väl, om personen inte behärskar finska eller svenska som enligt språklagen (423/2003) används av myndigheten, eller om invandraren på grund av sin funktionsnedsättning eller sjukdom inte kan göra sig förstådd.

En standardbedömning eller en sektorsövergripande bedömning ska genomföras så att invandrarens behov av den integrationsplan som avses i 16 § i lagen om främjande av integration eller den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § i lagen kan bedömas, eller personen hänvisas till arbete, utbildning som tillgodoser invandrarens behov eller till andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster.

En standardbedömning eller en sektorsövergripande bedömning ska anordnas på ett av kommunens verksamhetsställen eller andra ställen där ärenden sköts, om inte något annat sätt att genomföra bedömningen av vägande skäl anses ändamålsenligare.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

2.

Statsrådets förordning

om flerspråkig samhällsorientering

I enlighet med Statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 25 § i lagen om främjande av integration(/20):

1 §

Flerspråkig samhällsorientering, innehåll

Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska innehålla undervisning som omfattar åtminstone följande teman:

- 1) värderingar och normer i det finländska samhället,
- 2) individens rättigheter och skyldigheter i det finländska samhället,
- 3) mänskliga rättigheter, jämlikhet och likabehandling,
- 4) basinformation om hur det finländska samhället fungerar och hurdan service det tillhandahåller, inklusive demokratiskt beslutsfattande samt myndigheternas verksamhet och service,
- 5) basinformation om sysselsättning, företagsverksamhet samt arbetsmarknaden i Finland,
- 6) basinformation om studiefärdigheter och studiemöjligheter,
- 7) basinformation om organisations- och frivilligverksamhet samt delaktighet,
- 8) integrationsmål och integrationsfrämjande tjänster, samt
- 9) planering av egen ekonomi och förstärkning av andra vardagsfunktioner.

Kommunen kan i den flerspråkiga samhällsorienteringen även införa annat än det minimiinnehåll som avses i mom. 1.

2 §

Flerspråkig samhällsorientering, språk för genomförande

Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska i princip genomföras på deltagande invandrars modersmål eller ett annat språk som personerna behärskar väl. Den flerspråkiga samhällsorienteringen kan likväl genomföras med hjälp av tolkning, om undervisning på personernas eget språk kan anses oskäligt på grund av ett ringa antal integrationskunder som deltar i den flerspråkiga samhällsorienteringen, på grund av att språket är sällsynt eller av någon annan grundad anledning.

3 §

Flerspråkig samhällsorientering, genomförande i andra avseenden

Den flerspråkiga samhällsorienteringen ska genomföras som närundervisning, om det inte på grund av deltagarnas geografiska avstånd eller av någon annan grundad anledning är nödvändigt att använda sig av distansundervisning.

Den flerspråkiga samhällsorienteringen kan genomföras i form av självstudier så att integrationskunden förses med inspelat eller skriftligt material till den del det gäller ett temaavsnitt som går utöver det minimiinnehåll som avses i 1 §.

Som en avvikelse från 1 mom. ovan kan den flerspråkiga samhällsorienteringen delvis eller helt och hållet genomföras i form av självstudier så att integrationskunden förses med inspelat eller skriftligt material, om integrationskundens modersmål eller de språk som personen behärskar väl är sällsynta och man på inget av de språk som avses ovan kan bilda en grupp deltagare i den flerspråkiga samhällsorienteringen och det inte heller utan orimliga ansträngningar skulle gå att uppbringa en tolk.

4 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

3.

Statsrådets förordning

om ersättning av statens medel för kommunens och välfärdsområdets kostnader för främjande av integration

I enlighet med Statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 61 och 62 § i lagen om främjande av integration(/20):

1 §

Kalkylerad ersättning till kommunen

Av statens medel betalas kalkylerad ersättning för de kostnader som föranleds av anordnandet av den verksamhet som avses i 61 § i lagen om främjande av integration (/20):

1. Till en annan kommun än en kommun som hör till landskapet Åland, inklusive Helsingfors stad, för en person som fyllt 18 år 11 311 euro för det första året och 2 440 euro från och med det andra året, för en person i åldern 7–17 år 2 440 euro och för en yngre person 6 988 euro per år; och

2. Till en annan kommun än en kommun som hör till landskapet Åland, inklusive Helsingfors stad, för en person som fyllt 18 år 3 063 euro för det första året och 2 987 euro från och med det andra året, för en person i åldern 7–17 år 2 987 euro och för en yngre person 7 351 euro per år.

2 §

Kalkylerad ersättning till välfärdsområdet och Ålands hälso- och sjukvårdsmyndighet

Av statens medel betalas till välfärdsområdet och Helsingfors stad kalkylerad ersättning för de kostnader som föranleds av anordnandet av den verksamhet som avses i 62 § i lagen om främjande av integration för en person som fyllt 18 år 1 157 euro för det första året och 1 072 euro från och med det andra året, för en person i åldern 7–17 år 1 072 euro och för en yngre person 1 069 euro per år.

Av statens medel betalas till landskapet Ålands sjukvårdsmyndighet kalkylerad ersättning för de kostnader som föranleds av anordnandet av den verksamhet som avses i 62 § i lagen om främjande av integration för en person som fyllt 18 år 525 euro, för en person i åldern 7–17 år 525 euro och för en yngre person 706 euro per år.

3 §

Kalkylerad specifik kostnadsersättning till Ålands kommun

Av statens medel betalas kalkylerad ersättning till en kommun som hör till landskapet Åland för de kostnader som föranleds av anordnandet av den verksamhet som avses i 65 § 3 mom. i lagen om främjande av integration enligt följande:

- 1) ordnandet av vägledning och rådgivning x euro per person;
- 2) när det gäller en annan person än en person som avses i 2 § 3 och 4 mom. eller en arbets-sökande, utarbetandet av den bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster eller den sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster, utarbe-tandet av en integrationsplan eller en sektorsövergripande integrationsplan samt revideringen av den plan som avses i 22 § 1 890 euro per person;
- 3) för en annan person än den som avses i 2 § 3 och 4 mom.: tillhandahållande av en flersprå-kig samhällsorientering 500 euro per person; och
- 4) sektorsövergripande samarbete för integration x euro per person.

4 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

4.

Statsrådets förordning

om arvode och kostnadsersättning till företrädare för barn utan vårdnadshavare

I enlighet med Statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 39 § 2 mom. i lagen om främjande av integration(/20) och med stöd av 7 kap. 3 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), i den form de senast har nämnts i lagen 1253/2011:

1 §

Tillämpningsområde

I enlighet med denna förordning ska Migrationsverket betala ett arvode samt kostnadsersätt-ning till företrädaren för ett barn utan vårdnadshavare vars företrädare har förordnats med stöd av 39 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011).

I enlighet med denna förordning ska Närings-, trafik och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (utvecklings- och förvaltningscentret) betala ett arvode samt kostnadsersätt-ning till företrädaren för ett barn utan vårdnadshavare vars företrädare har förordnats med stöd av 35 § i lagen om främjande av integration (/20).

2 §

Tid som berättigar till arvode och kostnadsersättning

Arvode och kostnadsersättning betalas för skötsel av företrädares uppdrag från och med den dag då tingsrätten har förordnat företrädaren att sköta uppdraget. Arvode kan även betalas för högst två timmar för utfört arbete för att lära känna barnet före tingsrättens beslut. Arvodet kan emellertid betalas först efter att tingsrätten fattat beslut om förordnande av företrädare.

Arvode och kostnadsersättning betalas inte för tiden efter den dag då företrädares uppdrag har upphört eller företrädaren av tingsrätten befriats från sitt uppdrag som företrädare, med undantag för den tid av högst två timmar som av grundad anledning använts till överföring av dokument.

3 §

Grunderna för betalning av arvode

Arvode ska betalas med stöd av 41 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel samt för faktisk tid som företrädaren använt för skötsel av det uppdrag som avses i 37 § i lagen om främjande av integration. Då det sammanlagda beloppet för arvodet fastställs ska den tid som ersätts avrundas till närmaste 15 minuter.

Arvode för det förberedelse-, utrednings- och uppföljningsarbete som ingår i företrädares uppdrag kan betalas för högst en timme per månad. För den tid som används för att lära känna barnet och ta reda på barnets åsikter och önskemål kan arvode betalas för högst två timmar per månad.

Med avvikelse från mom. 2 kan arvode för de uppgifter som avses i mom. 2 betalas för fler än två timmar per månad, om bevakningen av barnets intresse kräver det.

I företrädares uppgifter ingår den tid som används till att delta i utbildning och arbetshandledning, om därom särskilt har överenskommits med Migrationsverket eller Närings-, trafik- och miljöcentralen.

Den tid som används för skötsel av företrädares uppdrag inkluderar inte tid som åtgått till resor eller inkvartering.

4 §

Arvodets belopp

Företrädares timmarvode är 45 euro.

5 §

Kostnader som ersätts

Företrädaren ska erhålla ersättning för följande kostnader som föranleds av uppdraget:

- 1) sedvanliga kontors- och telefonkostnader;
- 2) rese- och inkvarteringskostnader som avses i statens resestadga samt dagpenning;
- 3) inkomstbortfall, dock högst 60 euro per dygn;
- 4) Kostnader som av Migrationsverket eller Närings-, trafik- och miljöcentralen på förhand godkänts och som föranleds av deltagande i utbildning, arbetshandledning eller möten för företrädare, som är nödvändiga för skötseln av företrädares uppdrag; och
- 5) för brottsregisterutdrag uttagen avgift, dock för högst två avgifter per år.

Avgifter som avses ovan i 1 mom. kan även betalas före tingsrättens beslut om kostnader föranledda av utfört arbete som avses i 2 §, om därom överenskommits med Migrationsverket eller Närings-, trafik- och miljöcentralen.

6 §

Ansökan om arvode och kostnadsersättning

Företrädaren ska ansöka om arvode och kostnadsersättning av Migrationsverket eller utvecklings- och förvaltningscentret på en för detta ändamål fastställd blankett.

Ansökan om arvoden och andra än av resor föranledda kostnadsersättningar ska göras inom två månader från uppkomsten av grunden för arvodet eller kostnaderna. Migrationsverket eller utvecklings- och förvaltningscentret kan av grundad anledning bevilja ersättningar även på grundval av en ansökan som överskridit tidsfristen.

Ersättning för resekostnader ska sökas i enlighet med statens resestadga.

7 §

Innehållet i ansökan om ersättning

För betalning av arvode och kostnadsersättning ska företrädaren i sin ansökan uppge följande uppgifter:

- 1) företrädarens namn, personbeteckning, kontaktuppgifter och bankförbindelse;
- 2) namnet på det barn som företräds, Migrationsverkets klientnummer, födelsetid och bostadsort;
- 3) datum för förordnande av företrädare;
- 4) de uppgifter om företrädaren som behövs för förskottsinnehållning som avses i förskotts-
uppbördslagen (1118/1996);
- 5) arvodesfordran med specificerade åtgärder och tid som dagligen använts för dessa;
- 6) de uppgifter som krävs i en reseräkning i enlighet med statens resestadga; samt
- 7) uppgifter om övriga kostnader som avses i 5 §.

Som bilaga till ansökan ska lämnas en kopia av tingsrättens beslut om förordnande till företrädare.

8 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .

5.

Statsrådets förordning

om uppgifter som ska sparas i den riksomfattande informationsresursen

I enlighet med Statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 75 § i lagen om främjande av integration(/20):

1 §

Lagring av bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster samt av sektorsövergripande bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster

Kommunen ska i den riksomfattande informationsresurs som avses i 75 § i lagen om främjande av integration (/20) spara bedömningsdatum, innehåll, inhämtade expertbedömningar, planerat datum för bedömning av kompetens och behovet av integrationstjänster som avses i 14 § i lagen samt datum för utarbetande av bedömning av behovet av tjänster för sektorsövergripande kompetens och integration som avses i 15 §, den planerade tidpunkten för uppgörande av integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan, kontaktuppgifter till dem som sammanställt planerna och en upplysning om var de uppgifter som inkluderats i bedömningen har inhämtats. Kommunen kan även spara andra uppgifter i anslutning till bedömningen som är nödvändiga för genomförandet av uppdrag som följer av lagen om främjande av integration.

2 §

Registrering av integrationsplanen, den sektorsövergripande integrationsplanen och planen för familjeintegration

Kommunen ska i den riksomfattande informationsresursen registrera datumet för utarbetandet av den integrationsplan som avses i 16 § i lagen om främjande av integration, den sektorsövergripande integrationsplan som avses i 17 § och den familjeintegrationsplan som avses i 21 §, målen, de överenskomna åtgärderna och tjänsterna samt det övriga innehållet, kontaktuppgifterna för de personer som utarbetat planen och det planerade datumet för nästa uppdatering.

Kommunen kan i anslutning till planen även spara andra uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av de uppdrag som följer av lagen om främjande av integration.

3 §

Utarbetande av integrationsplaner eller sektorsövergripande integrationsplaner

Kommunen ska i den riksomfattande databas som avses i lagen om främjande av integration spara den information som hänför sig till översyn av den integrationsplan eller sektorsövergripande integrationsplan som avses i 22 § av lagen.

Kommunen ska i den riksomfattande informationsresursen som avses i lagen om främjande av integration spara den information som hänför sig till justering av integrationsplanen eller den sektorsövergripande integrationsplanen i en situation som avses i 22 § 3 mom. i lagen, om planen uppdateras och ändras endast i fråga om en tjänst som välfärdsområdet har organiseringsansvar för.

Information om översynen av planen för familjeintegration skall också registreras i den nationella informationsresursen.

Om justering av planen ska sparas åtminstone ändringsdatum, resultat av tjänster och åtgärder i vilka integrationskunden har deltagit, förestående ändringar i planen, kontaktuppgifter till dem som sammanställt planen samt planerad tidpunkt för nästa uppdatering.

Kommunen eller välfärdsområdet kan i anslutning till planen även spara andra uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av de uppdrag som följer av lagen om främjande av integration.

4 §

Registrering av information i handlednings- och rådgivningstjänster

Kommunen kan med invandrarens samtycke spara information som avses i 10 § i lagen om främjande av integration i samband med organisering av handlednings- och rådgivningstjänster och som omfattar invandrarens identifierade behov av tjänster och hänvisning av invandraren till tjänster samt andra angelägenheter i anslutning till invandrarens integration, om detta behövs för främjande av invandrarens integration.

5 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 20 .
